Theosofische inzichten

artikelen
van
W.Q. JUDGE

Theosofische inzichten

William Quan Judge 1851-1896

Theosofische inzichten

artikelen van W.Q. Judge

Theosophical University Press Agency
Den Haag

W.Q. Judge
Theosofische inzichten

(Nieuwe vertaling van artikelen geschreven door W.Q. Judge in de periode 1881-1896)

ISBN 978-94-91433-02-3, E-boek

Nur 720
Trefwoorden: theosofie, esoterie

Dit boek waarop copyright bestaat, mag kosteloos worden gedownload om het offline te lezen, maar mag in geen enkele vorm of op geen enkele manier – elektronisch, mechanisch, of door middel van fotokopieën, of opnames, of op een andere manier – voor commerciële of andere doeleinden worden gereproduceerd en/of gedistribueerd, zonder eerst toestemming aan Theosophical University Press Agency te vragen.

Omslagfoto: Corkscrew Canyon, Arizona, Ernest Braun

© 2012 Theosophical University Press Agency
Daal en Bergselaan 68, 2565AG Den Haag
+31 (0)70 3231776
www.theosofie.net / info@theosofie.net

Voorwoord vertalers

Theosofische inzichten bevat nieuwe vertalingen van artikelen geschreven door W.Q. Judge, mede-oprichter van de Theosophical Society. Alleen al uit het door hem geredigeerde tijdschrift *The Path* zijn ongeveer 100 artikelen opgenomen. Daarnaast vindt men artikelen uit *The Theosophist, Lucifer* en andere bronnen. Naast zijn eigen naam maakte hij daarbij gebruik van verschillende pseudoniemen. Bij de keuze van de artikelen ligt de nadruk meer op theosofische filosofie dan op theosofische geschiedenis. Tevens vindt men twee overzichten van de theosofie die Judge als brochure had uitgegeven: *Echo's uit het Oosten* en *Theosofie in vogelvlucht*. Ten slotte is een biografische schets over het leven van Judge opgenomen, geschreven door Kirby Van Mater, die in 1996 in het tijdschrift *Sunrise* was verschenen.

Inhoud

Voorwoord vertalers v

Artikelen uit *The Path*

Gedachten over het ware theosofische pad 3
Karma 11
De invloed van de omgeving 17
Door de gouden poort 21
Beschouwingen over magie 30
Astrale bedwelming 34
Mediumschap 37
Het pad van handelen 40
Geef ons één feit 43
Het ontwikkelen van concentratie 46
De drie bewustzijnsgebieden van het menselijk leven 58
Reïncarnatie 62
Vormt erfelijkheid een probleem? 64
De wachter op drempel 68
Het theosofische dieet 71
Spirituele gaven en het ontwikkelen ervan 75
Occulte vermogens en het verwerven ervan 78
Losse aantekeningen 80
Occultisme te koop aanbieden 83
Universele toepassingen van leringen 86
Cyclussen 93
Het bestuderen van theosofie 105
Onze zon en de ware zon 107
Is karma alleen maar straf? 109
De allegorische parasol 112
De zevenvoudige indeling 113
Occultisme – wat is dat? 115
Veel lezen, maar weinig nadenken 119
Het zich herinneren van de ervaringen van het ego 120

Praktische theosofie 122
Twee verloren sleutels: De *Bhagavad Gītā* – de dierenriem 125
Tref het doel 127
Devachan 131
Vorst Talleyrand – Cagliostro 134
Moeten we helderziendheid onderwijzen? 137
Theosofie en de Theosophical Society 140
HPB.∴ – Een collega met een leeuwenhart gaat heen 145
Is armoede slecht karma? 149
Het materialiseren van 'geesten' 151
Zijn we in de steek gelaten? 156
Verschillende werkwijzen in de theosofie 159
De synthese van de occulte wetenschap 161
Schijnheiligheid of onwetendheid 178
Dogmatisme in de theosofie 180
'Metafysische genezing' 183
Bevestigingen en ontkenningen 187
De toekomst en de Theosophical Society 191
Het doden van dieren 195
Hypnotisme en het hogere zelf 197
Misleiding bij helderziendheid 200
Duidelijke sporen van theosofie 203
Gedachten over karma 207
Wat onze Society vooral nodig heeft 212
Genezing van ziekten 214
Spiritualisme vroeger en nu 218
Teruggedreven ziekten komen weer tevoorschijn 228
Steden onder steden 232
Reïncarnatie in de *Bijbel* 235
Verbeeldingskracht en occulte verschijnselen 239
Een commentaar op de Gāyatrī 243
De adepten 246
Vrienden of vijanden in de toekomst 249
Wat de meesters hebben gezegd 252
De aardketen van bollen 255
Aforismen over karma 266
Devachan 270
De mahātma's als ideaal en werkelijkheid 273

Spiritisme 277
Betovering 286
Meesters, adepten, leraren en leerlingen 290
Alinea's met waarschuwingen 293
Over islam 295
De adepten en de moderne wetenschap 299
Occulte vaardigheden 307
Spiritisme: een 'geest' doet mededelingen over materialisaties 327
Asceten die verdwijnen wanneer ze dat willen 333
Hypnotisme 336
Reïncarnatie in het jodendom en in de *Bijbel* 342
Onheilsvoorspellingen 347
Reïncarnatie van dieren 350
Gesprekken met HPB over occultisme 353
De rode rājputs 358
Het mysterie en het lot van de maan 360
Punten van overeenkomst in alle religies 363
Een telefoon in de oudheid 371
Bewijzen van het verborgen zelf 372
Enorme monumenten uit het verleden 375
Mededelingen van 'geesten' 377
Zal de hulp van de meesters in 1898 worden ingetrokken tot 1975? 383
Kometen 386
Gunstige en ongunstige omstandigheden in het leven 389
De theosofische beweging 392
Theosofie en de doodstraf 394
Ieder lid een centrum 398
Mechanische theosofie 400
Beweren Jezus te zijn 402

Artikelen uit *Theosophy*

HPB werd door de meesters niet in de steek gelaten 407
Cyclische indrukken, cyclische terugkeer en onze evolutie 413

Verborgen aanwijzingen in *De geheime leer*

(Uit *The Path*, 1891-92) 431

Artikelen uit *The Theosophist*

De ethische wet van compensatie 455
De adepten in Amerika in 1776 459
Zijn de 'Sprookjes van 1001 nacht' allemaal verzonnen? 463
Jakob Böhme en de geheime leer 466

Artikelen uit *Lucifer*

'De uwe tot in de dood en daarna, HPB' 477
Enkele gedachten over de toekomst 482
Mesmerisme 487
Omhulsels van de ziel 499
'Blavatskianisme' te pas en te onpas 503

Artikelen uit *The Irish Theosophist*

Meditatie, concentratie en wil 513
De cyclus waarvan het einde nadert 516
Drie verheven denkbeelden 519

Artikelen uit andere bronnen

Wat is occultisme? 523
Occultisme 524
De esoterische 'zij' 532
Over argumenteren 542
De illusie van tijd en ruimte 543

Het Wereldparlement van Religies

Universele broederschap een feit in de natuur 549
Een korte schets van de theosofie 555

Overzichten van de theosofie

Theosofie in vogelvlucht 565
Echo's uit het Oosten 583

William Quan Judge: een biografische schets (Kirby Van Mater) 639

Index 653

Illustraties

William Quan Judge 1851-1896 ii
William Quan Judge spant de boog 129
Alessandro Cagliostro 1743-1795(?) 135
William Quan Judge en Henry Steel Olcott 181
Jakob Böhme 1575-1624 468
Foto door HPB gestuurd aan prof. Hiram Corson 479
Franz Anton Mesmer 1734-1815 488
Helena Petrovna Blavatsky 1831-1891 (Sarony, ca. 1877) 534

Artikelen uit *The Path*

Gedachten over het ware theosofische pad

[*The Path*, augustus 1886, blz. 155-6; oktober 1886, blz. 208-11; februari 1887, blz. 339-41]

– 1 –

> De weg naar innerlijke vrede houdt in dat men zich in alle opzichten naar de wens en beschikking van de goddelijke wil voegt. Wie zou willen dat alles volgens zijn eigen plannen verloopt, heeft deze weg niet leren kennen, en leidt dan ook een hard en bitter leven, altijd onrustig en uit zijn humeur, zonder de weg van vrede te bewandelen.[1]

Wie de verborgen weg zoekt, kan deze alleen door de poort van het leven vinden. In het hart van allen ontstaat op een of ander moment de wens naar kennis. Wie denkt dat zijn wens in vervulling zal gaan, zoals een jong vogeltje in het nest die slechts zijn bek hoeft te openen om gevoed te worden, zal zeker worden teleurgesteld.

In de hele natuur is geen enkel geval te vinden waarbij niet een of andere inspanning wordt vereist. We zien dat zo'n inspanning een natuurlijk gevolg heeft. Wie het leven zou willen leiden, of wijsheid vinden, kan dat alleen door zich voortdurend in te spannen. Als iemand de dingen begint te onderzoeken en leert gedeeltelijk achter de sluier te kijken, of in zijn eigen wezen iets heeft gevonden dat groter is dan zijn uiterlijke zelf, geeft dit hem niet het recht om niets meer te hoeven doen of zich af te schermen voor contact met de wereld. Ook al ziet iemand de schittering van het licht vóór zich, hij mag niet tegen zijn medemens zeggen 'Ik ben heiliger dan u' of zich in afzondering terugtrekken.

De ziel ontvouwt zich als een bloem in Gods zonlicht, zonder zich bewust te zijn van de grond waarin ze groeit. Als u het licht buitensluit, wordt de grond klam en onvruchtbaar, de bloem verwelkt of wordt bleek en slap. Iedereen is hier om een goede en wijze reden. Indien we gedeeltelijk ontdekken waarom we hier zijn, dan is er des te meer reden voor

---

[1] *Golden Thoughts from the Spiritual Guide of Miguel Molinos, The Quietist*, David Bryce & Son, Glasgow, 1883, blz. 34.

ons om door een verstandig contact met het leven daarin meer duidelijkheid over die vraag te vinden. Deze deur opent zich veeleer door aandacht te besteden aan anderen dan door onszelf te bestuderen. De gebeurtenissen van het leven en hun oorzaken leiden tot kennis. Ze moeten worden bestudeerd wanneer ze zich in het dagelijks leven voordoen.

De mysticus kent geen inactiviteit. In zijn dagelijks leven heeft hij misschien te maken met de zwaarste en moeilijkste werkzaamheden en beproevingen van de wereld, maar hij doet dat glimlachend en met vreugde in zijn hart, en wordt toch niet te gevoelig om met zijn medemensen om te gaan, noch zo spiritueel dat hij zou vergeten dat een ander misschien naar voedsel hunkert.

Door iemand die beweerde de mysteriën te onderwijzen, werd eens gezegd: 'Ik heb een aangenaam verblijf en een mooie omgeving nodig.' Wie een echte theosoof is, zal niet op zoiets wachten, noch vóór hij gaat onderwijzen, noch vóór hij – wat eerst nodig is – gaat leren. Het zou misschien prettig zijn, maar indien de goddelijke inspiratie alleen onder die omstandigheden komt, is het goddelijke werkelijk nog verre van de meesten van ons. Alleen hij kan een kracht ten goede zijn, of aan anderen leren hoe ze het pad moeten benaderen, die, terwijl hij zijn eigen omgeving vergeet, ernaar streeft die van anderen mooier te maken en te verlichten. De inspanning moet op het welzijn van anderen gericht zijn, niet op het bevredigen van onze eigen zintuigen, of uit liefde voor wat prettig en aangenaam is.

Door aan uzelf te denken zult u zeer zeker uw plannen en doelstellingen frustreren, vooral wanneer deze op het occulte gericht zijn.

Dan komt vervolgens de gedachte in ons op: 'Ik ben een onderzoeker, iemand die een deel van de mystieke kennis bezit.' Heimelijk komt de gedachte binnensluipen: 'Ik sta iets hoger dan anderen die niet zover zijn doorgedrongen.' Weet dan dat u zelfs niet zo groot bent als zij. Wie denkt dat hij wijs is, is de meest onwetende onder de mensen, en hij die begint *te geloven* dat hij wijs is, verkeert in groter gevaar dan ieder ander mens onder de levenden.

U denkt dat, omdat u een deel van de occulte kennis heeft verworven, dit u het recht geeft om het contact met de rest van de mensheid te verbreken. Dit is niet het geval. Indien u ware kennis heeft verworven, dwingt deze u alle mensen niet alleen tegemoet te komen maar, meer nog dan dat, hen op te zoeken. Ze spoort u helemaal niet aan om u terug te trekken, maar om contact te zoeken, u in de ellende en het verdriet van de wereld te storten, en met uw bemoedigende woorden, indien u

niets anders heeft (de mysticus heeft weinig anders), te proberen de last van een worstelende ziel te verlichten.

U droomt van roem. Wij kennen niet zoiets als roem. Wie het pad dat omhoog leidt zoekt, ontdekt dat alles waarheid is, dat het kwade het goede is dat van het juiste pad is afgeweken. Waarom zouden we dan om roem vragen? Roem is slechts eer bewezen door hen die we proberen te helpen.

Verlang niet de aandacht te trekken, noch roem, noch rijkdom. Indien u onbekend bent, kunt u een teruggetrokken leven leiden. Indien u niet beroemd bent, wordt u in uw afzondering niet gestoord, en kunt u de hele aarde bewandelen en uw plicht vervullen, zoals van u wordt verlangd, zonder erkenning.

Indien de plicht zwaar valt, of als u onderweg uitgeput raakt, wees dan niet ontmoedigd, bang of de wereld moe. Bedenk dat 'u stilte kunt vinden te midden van rumoer, afzondering te midden van gezelschap, licht in duisternis, vergetelheid onder spanning, kracht als u moedeloos bent, moed als u bang bent, weerstand kunt bieden tegen verleiding, vrede kunt vinden in oorlog en rust in tegenspoed'.[1]

– 2 –

> Werk zoals zij werken die eerzuchtig zijn. Eerbiedig het leven zoals zij die ernaar verlangen. En wees gelukkig zoals zij die leven voor geluk. – *Licht op het pad*, blz. 1

We worden op wonderbaarlijke wijzen beproefd, en in de schijnbaar onbelangrijke zaken van het leven schuilen vaak de gevaarlijkste verleidingen.

Werk is vaak, op zijn zachtst gezegd, onaangenaam als gevolg van óf verstandelijke óf fysieke afkeer. Wanneer iemand die het pad dat omhoog leidt zoekt dit begint te ontdekken, wordt het werk een grotere last, terwijl hij op dat moment als gevolg van zijn fysieke toestand niet zo goed is toegerust om ermee te worstelen. Dit alles is misschien waar, maar hij mag er niet aan toegeven. Hij moet er geen aandacht aan besteden. Hij *moet werken*, en indien hij niet het soort werk kan krijgen dat hij verlangt of voor hem het meest geschikt lijkt, dan moet hij aanpakken en volbrengen wat zich aan hem voordoet. Dat is wat hij het meeste nodig heeft. Ook is het niet de bedoeling dat hij het doet om het af

[1] *Op.cit.*, blz. 40.

te krijgen. Het is de bedoeling dat hij eraan werkt alsof het zijn levensdoel was, alsof zijn hele hart erin lag. Misschien is hij wijs genoeg te weten dat er iets anders bestaat, of dat de toekomst betere geschenken voor hem in petto heeft, toch moet ook dit nagenoeg geheel vergeten worden, terwijl hij zijn werk op zich neemt alsof er geen morgen bestaat.

Bedenk dat het leven voortkomt uit het eeuwig levende. Indien u een beetje van het levensmysterie bent gaan begrijpen en de bekoringen ervan naar waarde kunt schatten, dan zijn dit geen redenen waarom u met een ernstig gezicht zou rondlopen en de vreugden van anderen zou vergallen. Het leven is voor hen even werkelijk als het mysterie dat voor u is. Hun tijd zal komen, zoals uw tijd gekomen is; verhaast dit dan voor hen, indien u kunt, door het leven lichter, vreugdevoller, beter te maken.

Indien de tijd om te vasten voor u is aangebroken, trek dan uw beste kleren aan, en ga eropuit, niet als iemand die vast, maar als iemand die leeft voor het leven.

Als u zucht en huilt, doe het dan in uw binnenste. Als u de kleine gebeurtenissen van het leven en hun bedoeling niet kunt accepteren zonder ze luid aan de hele wereld bekend te maken, denkt u dan dat u geschikt bent om de mysteriën aan toe te vertrouwen?

Het weglaten van een of meer soorten voedsel zal *op zichzelf* de verzegelde poorten niet doen opengaan. Als dat de sleutel was, wat een wijze wezens zouden dan de dieren van het veld zijn en wat een diepzinnige mysticus moet Nebukadnezar zijn geweest nadat 'hij de wei was ingestuurd'.

Er zijn enkele aanhangers van een geloof dat in het land is opgekomen, die het wijs achten alles wat hen tegenstaat te verwerpen; de huwelijksbanden te verbreken, omdat ze vinden dat deze hun spirituele ontwikkeling in de weg zullen staan, of omdat de andere pelgrim niet ver genoeg gevorderd is. Broeders, er leeft geen mens die wijs genoeg is om over de spirituele ontwikkeling van enig levend wezen te kunnen oordelen. Hij die tegen een ander zegt 'Verdwijn! u belemmert mijn spirituele ontwikkeling', is niet alleen dom maar lastert ook het goddelijke.

De grootste waarheid ligt vaak voor de hand of is versluierd door tegenstellingen. De algemene indruk is ontstaan dat een adept of mysticus van hoge rang zijn positie slechts heeft kunnen bereiken door de omgang met zijn medeschepselen op te geven of de huwelijksband af

te wijzen. Het is de overtuiging van heel wijze leraren dat alle mensen die tot de hoogste graad van inwijding zijn opgeklommen op een of ander moment de echtelijke staat hebben doorgemaakt. Velen die tijdens de beproevingen tekortschieten hebben hun mislukken toegeschreven aan het feit dat ze getrouwd waren – precies zoals die andere lafaard, Adam die, nadat hij *de eerste zondaar* was geworden, uitriep: 'Het was Eva's schuld.'

Een van de meest verheven goddelijke mysteriën ligt hierin verborgen. Daarom is het goed om dat wat zoveel van God in zich houdt met liefde te koesteren, en te proberen de betekenis daarvan te leren kennen – niet door ontbinding en losmaking, maar door de banden aan te halen en te versterken. De meesters van de vroegste oudheid wisten dit en ook Paulus spreekt erover (*Efeziërs* 5:32).

Wees geduldig, vriendelijk en wijs, want misschien zal in het volgende moment van dit leven het licht op uw metgezel schijnen, en zult u ontdekken dat u slechts een blinde bent die beweert te zien. Bedenk dat u niet één ding in deze wereld het uwe kunt noemen. Uw vrouw is slechts een geschenk, uw kinderen zijn u slechts in leen gegeven. Al het overige dat u bezit, is u slechts gegeven zolang u er wijs gebruik van maakt. Uw lichaam is niet van u, want de natuur vordert het terug als haar eigendom. Denkt u niet dat dit het toppunt van aanmatiging van u is om over een ander schepsel te oordelen, terwijl u als een bedelaar rondgaat in een geleend kleed?

Indien ellende, gebrek en verdriet tijdelijk uw deel zijn, verheug u dan dat het niet de dood is. Indien de dood uw deel is, verheug u dan dat aan het leven een einde komt.

U zou rijkdom willen bezitten en spreekt van al het goede dat u daarmee zou doen. In deze omstandigheden zult u werkelijk het spoor bijster raken. Het is heel waarschijnlijk dat u nooit rijker dan nu zult worden; verlang dus goed te doen met wat u heeft – en *doe het*. Indien u niets heeft, weet dan dat dit het beste en wijste voor u is. Als u moppert en klaagt, zult u ongetwijfeld zien dat 'wie niets heeft zelfs het laatste zal worden ontnomen' (*Mattheus* 13:12). Dit klinkt tegenstrijdig, maar is in werkelijkheid in harmonische overeenstemming met zichzelf. Werk in het leven en in het occulte is vergelijkbaar; alles is het gevolg van uw eigen inspanning en wil. U bent niet zo onnadenkend om te geloven dat u zoals de profeten van vroeger zult worden opgetild en naar de hemel worden gedragen, maar u hoopt wel degelijk dat er iemand zal komen die u een flinke duw in die richting zal geven.

Weet dan, leerlingen, dat u zichzelf slechts door uw eigen inspanningen kunt verheffen. Als dit is volbracht, zult u misschien weten dat u veel mensen zult tegenkomen die u op uw tot dusver eenzame reis zullen vergezellen; maar het zal noch aan hen noch aan de leraar zijn toegestaan u één stap verder te duwen of te trekken.

Dit alles vormt een belangrijk onderdeel van uw voorbereiding en beproeving voor inwijding.

U kijkt uit naar en wacht op een of andere grote en verbazingwekkende gebeurtenis, waaruit blijkt dat u zal worden toegestaan achter de sluier te gaan, dat u zult worden ingewijd. Die zal nooit komen. Alleen hij die alle dingen bestudeert en eruit leert, zoals hij ze op zijn weg vindt, zal worden toegestaan daar binnen te gaan, en voor hem zijn er geen flitsende bliksems of rollende donder. Hij die door de poort gaat, doet dat even kalm en onmerkbaar als het getij wast in de nacht.

Leef uw leven goed. Probeer de betekenis van elke gebeurtenis te beseffen. Streef ernaar het eeuwig levende te vinden en wacht op meer licht. De ware ingewijde beseft niet volledig wat hij doormaakt, totdat hij zijn graad heeft verworven. Indien u streeft naar licht en inwijding, bedenk dan dat uw zorgen zullen toenemen, uw beproevingen zwaarder zullen worden, uw gezin nieuwe eisen aan u zal stellen. Wie dit begrijpt en geduldig, wijs en vreedzaam hier doorheen komt, mag hopen.

– 3 –

Indien u voor het welzijn van de wereld wilt werken, zal het onverstandig zijn te proberen haar in één keer in haar geheel te omvatten. Indien u zelfs maar één ziel kunt onderrichten of helpen zich te verheffen, dan is dat een goed begin en meer dan aan velen is gegeven.

Wees niet bang voor iets dat tot de natuur behoort en zichtbaar is. Wees niet bang voor een invloed die door enige sekte, enig geloof, of door de maatschappij wordt uitgeoefend. Elk van deze is voortgekomen uit dezelfde basis – de waarheid – of tenminste een deel daarvan. U mag niet aannemen dat uw aandeel groter is dan dat van hen, want het is alleen nodig dat u alle waarheid die in elk daarvan besloten ligt, ontdekt. U bent met niemand in gevecht. U zoekt vrede, daarom is het het beste dat in alles het goede wordt ontdekt. Want dit brengt vrede met zich mee.

Er is geschreven dat hij die het leven leidt, de leer zal kennen. Slechts weinigen beseffen de betekenis van het leven.

U wordt zich niet bewust van het leven door er met het verstand over te filosoferen tot de rede het opgeeft het vraagstuk op te lossen, noch door in extatische verrukking te luisteren naar de wartaal van een *bekleed elementaal* – waarvan de waanvoorstellingen slechts een voortbrengsel van het astrale zijn. Evenmin zal het worden begrepen door de verslagen van de ervaringen van andere leerlingen. Want sommige mensen zullen de goddelijke waarheid zelf, zelfs als ze op schrift is gesteld, niet begrijpen, tenzij deze een duidelijke interpunctie heeft en in bloemrijke en vloeiende taal is uitgedrukt.

Bedenk dat wanneer u elke dag uw leven voor een nobel doel en met een onzelfzuchtig verlangen leidt, elke gebeurtenis voor u een diepe betekenis zal krijgen – een occulte bedoeling – en naarmate u de betekenis ervan leert kennen, maakt u zich geschikt voor edeler werk.

Er zijn onderweg geen rozentuinen waarin u kunt vertoeven, noch gedienstige slaven om u met gouden scepters met struisveren koelte toe te wuiven. Het onuitsprekelijke licht zal niet over u uitstralen elke keer dat u denkt de pit omhoog te hebben gedraaid, evenmin zult u zich in een astraal lichaam voelen rondzweven, tot verrukking van uzelf en tot verbazing van de rest van de wereld, enkel omdat u een poging doet om wijsheid te verwerven.

Wie op een of andere manier gebonden is – wie bekrompen gedachten heeft – zal het extra moeilijk vinden om vooruit te komen. U kunt evengoed wijsheid en licht verkrijgen in een kerk als door op een paal te zitten terwijl uw nagels door uw handen heen groeien. Het leven zal niet worden verwezenlijkt door in uitersten te vervallen of door in een of ander opzicht fanatiek te worden.

Wees matig in alle dingen, vooral in het veroordelen van anderen. Het is onverstandig onmatig te zijn of dronken van wijn. Even onverstandig is het echter dronken van gematigdheid te zijn. Velen zouden vermogens willen verwerven, of willen leren hoe ze wonderen kunnen verrichten. Weet u wat de vermogens van een mysticus zijn? Weet u dat hij voor elk van dit soort gaven een deel van zichzelf opgeeft? Dat deze gaven alleen door mentale kwelling, aards verdriet en bijna met zijn hartenbloed worden verkregen? Denkt u dat het waar is dat hij die ze werkelijk bezit, ze zou willen verkopen voor een dollar per demonstratie, of voor een andere prijs? Wie met deze dingen handel zou willen drijven, is verder van zijn doel af dan toen hij werd geboren.

Er *zijn* gaven en vermogens. Misschien niet precies zulke als u in uw verbeelding heeft geschapen. Luister naar een van deze vermogens.

Hij die tot een bepaald punt is gevorderd, ontdekt dat het hart van de mensen als een open boek voor hem is, en vanaf dat punt zijn de motieven van de mensen hem duidelijk. Met andere woorden, hij kan het hart van de mensen lezen. Maar niet zelfzuchtig; indien hij ook maar één keer deze kennis op zelfzuchtige wijze zou gebruiken, dan wordt het boek gesloten – en kan hij er niet meer in lezen. Denkt u, broeders, dat hij zichzelf zou toestaan een bladzijde uit dit boek te *verkopen*?

De tijd – iets dat buiten de binnenste cirkel van deze kleine wereld niet bestaat – schijnt voor de fysieke mens van groot belang. Soms komt de gedachte bij hem op dat hij geen enkele vordering maakt en dat hij niets uit een of andere mystieke bron ontvangt. Het feit dat hij denkt geen vorderingen te maken, levert het bewijs dat hij vooruitgaat. Alleen de doden in levende lichamen hoeven bang te zijn. Wat mensen uit mystieke bronnen zouden willen ontvangen wordt vaak herhaald, en op zo'n stille, onopvallende manier dat hij die erop wacht tot het luid in zijn oor wordt geroepen, geneigd is eraan voorbij te gaan zonder het op te merken.

Dring bij niemand eropaan de dingen te zien zoals u ze ziet, want het is heel goed mogelijk dat u ze morgen wanneer u wakker wordt anders ziet. Het is verstandiger de zaak zonder verdere discussie te laten rusten. Immers geen mens wordt daardoor volledig overtuigd. Het is slechts blazen tegen de wind in.

Ooit werd er boven een poort geschreven: 'Laat alle hoop nu varen, u die hier binnentreedt.' Het heeft honderden jaren geduurd vóór enkelen tot het inzicht kwamen dat de wijzen niet het minste verlangen koesteren naar het gezelschap van een aantal hopeloze stijfkoppen in de mysteriën. Hoop op de bevrediging van onze hartstochten, van onze nieuwsgierigheid, van onze ambitie of van ons verlangen naar eigen voordeel moet worden opgegeven. Er is nog een andere hoop – de ware hoop; en hij die deze leert kennen is wijs. Ze is de zuster van geduld, en samen zijn ze de peetmoeders van de juiste manier van leven, en twee van de tien die de leraar bijstaan.

American Mystic

Karma

[*The Path*, september 1886, blz. 175-9]

Het kind is de vader van de mens, en niet minder juist is:

> Broeders! Het leven van ieder mens
> Is een gevolg van eerder bestaan.
> Vroegere deugden brengen zegen,
> Lijden volgt op fouten, eens begaan. . . .
> Dit is de leer van karma.[1]

Maar op welke manier beïnvloeden dit vroegere goed en kwaad het huidige leven? Volgt de strenge Nemesis de vermoeide reiziger altijd met een kalme, onverschillige, meedogenloze tred? Valt er niet te ontkomen aan haar aanhoudende invloed? Deelt de eeuwige wet van oorzaak en gevolg, onbewogen door verdriet en spijt, voortdurend zijn voor- en tegenspoed uit als de gevolgen van daden in het verleden? Moet de schaduw van de zonde van gisteren het leven van vandaag verduisteren? Is karma slechts een andere naam voor noodlot? Slaat het kind de bladzijden om van het al geschreven levensboek waarin elke gebeurtenis is opgetekend, zonder de mogelijkheid eraan te ontkomen? Wat is het verband van karma met het leven van het individu? Staat de mens niets anders te doen dan de gevarieerde schering en inslag van elk aards bestaan te weven met de bezoedelde en verkleurde draden van vroegere daden? Goede voornemens en slechte neigingen overspoelen de aard van de mens in een onstuitbare stroom, en ons wordt gezegd:

> Wat voor daden hij ook verricht, goede of slechte – alles wat in een vroeger lichaam is gedaan, moet noodzakelijkerwijs als vreugde of leed worden ondergaan. – *Anugītā*, hfst. 3

Er is goed karma en slecht karma, en naarmate het levenswiel voortwentelt, raakt oud karma uitgeput en wordt weer nieuw karma toegevoegd.

Hoewel het eerst misschien lijkt alsof niets fatalistischer is dan deze leer, zal enig nadenken aantonen dat dit in werkelijkheid niet het geval is. Karma is tweevoudig, verborgen en zichtbaar, karma is de mens die is, karma is zijn handelen. Het is waar dat elk handelen een oorzaak is

[1]Edwin Arnold, *Het Licht van Azië*, boek 8.

van waaruit zich de ontelbare vertakkingen van gevolgen in tijd en ruimte ontwikkelen.

'Dat wat u zaait zult u oogsten.' Op een of ander gebied van handelen zal de oogst worden binnengehaald. Het is noodzakelijk dat de mens die handelt zich van deze waarheid bewust is. Even noodzakelijk is het dat duidelijk moet worden begrepen dat deze wet zich in de werkingen van karma openbaart.

Van karma kan, in het algemeen gesproken, worden gezegd dat het de voortzetting is van de aard van de handeling, en elke handeling bevat het verleden en de toekomst in zich. Elk gevolg dat voortvloeit uit een handeling moet in die handeling zelf besloten liggen, anders zou het nooit kunnen ontstaan. Een gevolg is slechts de aard van de handeling en kan niet los van de oorzaak bestaan. Karma brengt slechts tot manifestatie wat al bestaat; omdat het handelen is, werkt het in de tijd, en daarom kan van karma worden gezegd dat het hetzelfde handelen is afkomstig van een ander tijdstip. Het moet bovendien duidelijk zijn dat er niet alleen een verband bestaat tussen de oorzaak en het gevolg, maar dat er ook een verband moet zijn tussen de oorzaak en het individu dat het gevolg ondergaat. Als dit niet zo was, dan zou een mens het gevolg van de handelingen van een ander oogsten. Het lijkt soms wel alsof we de gevolgen van het handelen van anderen oogsten, maar dat is slechts schijn. In feite is het ons eigen handelen,

> . . . Niets anders dwingt,
> Geen ander bepaalt dat u leeft en sterft.[1]

Om de aard van karma en zijn relatie tot het individu te begrijpen, is het dan ook noodzakelijk het handelen in al zijn aspecten te beschouwen. Elke handeling vloeit voort uit het denken. Buiten het denken is er geen handeling en dus geen karma. De basis van elke handeling is verlangen. Het gebied van verlangen of egoïsme is zelf een gebied van handelen en de voedingsbodem van elke handeling. Dit gebied kan als niet-gemanifesteerd worden beschouwd, maar heeft wel een tweevoudige manifestatie in wat we oorzaak en gevolg noemen, d.w.z. de handeling en haar gevolgen. In werkelijkheid zijn zowel de handeling als wat eruit voortvloeit het gevolg, terwijl de oorzaak op het gebied van verlangen ligt. Verlangen is daarom de basis van het handelen in zijn eerste manifestatie op het fysieke gebied, en verlangen bepaalt de voortzetting van de handeling in zijn karmische relatie tot het individu.

[1] *Op.cit.*

Om vrij te zijn van de gevolgen van het karma van een handeling moet een mens zijn overgegaan in een toestand die niet langer een basis verschaft waarin die handeling zich kan voordoen. De rimpelingen in het water die veroorzaakt zijn door de beweging van de steen zullen zich uitbreiden tot de uiterste grens van zijn bereik, maar niet verder; ze worden begrensd door de oever. Het voortkabbelen ervan eindigt wanneer er niet langer een basis of een geschikt middel is waarin ze zich kunnen voordoen; ze putten hun kracht uit en bestaan niet langer. Karma is dus even afhankelijk van de huidige persoonlijkheid om tot uitdrukking te komen als van de vroegere persoonlijkheid voor haar eerste aanzet. We geven een illustratie die dit misschien kan verduidelijken.

Een mosterdzaadje, bijvoorbeeld, zal een mosterdplant voortbrengen en niets anders; maar om hem voort te brengen, is de medewerking nodig van de bodem en van de juiste verzorging. Hoezeer de grond ook wordt bewerkt en besproeid, zonder het zaadje wordt er geen plant voortgebracht, maar het zaadje komt evenmin tot ontwikkeling zonder de medewerking van de bodem en de juiste verzorging.

Het eerste grote gevolg van karmisch handelen is de incarnatie in een fysiek lichaam. De entiteit die geboren wil worden en die uit verlangens en neigingen bestaat, streeft ernaar om te incarneren. Ze wordt bij de keuze van de plek om zich te manifesteren geleid door de wet van de minste weerstand. Wat ook de overheersende neiging is, dat wil zeggen welke groep affiniteiten ook het sterkst is, die affiniteiten zullen haar naar het punt van manifestatie brengen waar de minste weerstand bestaat. Ze incarneert in die omgeving die het meest in harmonie is met haar karmische neigingen; en alle gevolgen van daden die besloten liggen in het karma dat zich zo manifesteert, zullen door het individu worden ervaren. Dit bepaalt de positie in het leven, het geslacht, de omstandigheden in de jaren dat we als kind nog geen verantwoordelijkheid dragen, de lichamelijke gesteldheid met de verschillende inherente ziekten, en in feite al die lotsbepalende krachten van het fysieke bestaan, die gewoonlijk worden ondergebracht onder de termen ‘erfelijkheid’ en ‘nationale kenmerken’.

In feite is de wet van de minste weerstand de waarheid die aan deze termen ten grondslag ligt en ze verklaart. Neem bijvoorbeeld een volk met bepaalde bijzondere kenmerken. Deze vormen het gebied van ontplooiing voor iedere entiteit van wie het grootste aantal affiniteiten in harmonie is met die kenmerken. De binnenkomende entiteit die de wet van de minste weerstand volgt, incarneert in dat volk, en alle karmische

gevolgen die uit zulke eigenschappen voortvloeien zullen dat individu ten deel vallen. Dit verklaart de betekenis van uitdrukkingen zoals het 'karma van volkeren', en wat voor het volk geldt, geldt ook voor de familie en kaste.

Men moet echter bedenken dat er veel neigingen zijn die niet worden uitgeput door de daad van het incarneren. Het kan gebeuren dat het karma dat er de oorzaak van was dat een entiteit in een bepaalde omgeving incarneerde, slechts sterk genoeg was om haar tot een fysiek bestaan te brengen. Als het in die richting is uitgeput, krijgen andere neigingen en hun karmische gevolgen de vrijheid zich te manifesteren. De karmische kracht kan bijvoorbeeld de oorzaak ervan zijn dat een entiteit incarneert in eenvoudige levensomstandigheden. Hij kan worden geboren als het kind van arme ouders. Het karma volgt de entiteit, blijft langere of kortere tijd bestaan, en raakt uitgeput. Vanaf dat punt volgt het kind een weg in het leven die geheel verschilt van zijn omgeving. Andere affiniteiten, voortgebracht door vroegere daden, drukken zich nu in hun karmische gevolgen uit. De resterende gevolgen van karma uit het verleden kunnen zich nog manifesteren als obstakels en belemmeringen die met een wisselende mate van succes worden overwonnen, afhankelijk van hun intensiteit.

Als men uitgaat van het standpunt van een speciale schepping van iedere entiteit die op de wereld komt, dan is er een enorme en onverklaarbare onrechtvaardigheid. Vanuit het standpunt van karma kunnen de vreemde wisselvalligheden en schijnbare toevalligheden in het leven in een ander licht worden gezien als de feilloze uitingen van oorzaak en gevolg. In een gezin dat in dezelfde omstandigheden van armoede en onwetendheid verkeert, kan één kind van de anderen worden gescheiden en in een omgeving terechtkomen die sterk daarvan afwijkt. Hij kan worden geadopteerd door een rijke man, of door een gril van het lot een opleiding ontvangen die hem onmiddellijk in een andere positie brengt. Wanneer het karma van het incarneren is uitgeput, zal zich ander karma doen gelden.

Hier rijst een belangrijke vraag: Kan een individu zijn eigen karma beïnvloeden, en zo ja, in welke mate en op welke manier?

Er is gezegd dat karma de voortzetting van een handeling is, en wil een bepaalde lijn van karma zich tot uitdrukking kunnen brengen, dan is het noodzakelijk dat de basis aanwezig is van de handeling die dat karma voortbracht, waarmee het is verbonden en waarin het kan werken. Maar handelingen kunnen zich op vele gebieden voordoen. Er is

het fysieke gebied, het lichaam met zijn zintuigen en organen. Dan is er het verstandelijke gebied: het geheugen dat de indrukken van de zintuigen tot een samenhangend geheel verbindt, en de rede die de voorraad feiten op ordelijke wijze rangschikt. Naast het gebied van het verstand is er het gebied van de emoties, het gebied van voorkeur voor het ene boven het andere – het vierde beginsel van de mens. Deze drie, het fysieke, verstandelijke, en emotionele, hebben geheel te maken met objecten van zintuiglijke waarneming en kunnen het grote slagveld van karma worden genoemd.[1] Er is ook nog het gebied van de ethiek, het gebied van onderscheid tussen 'wat ik wel en wat ik niet zou moeten doen'. Dit gebied brengt het verstand en de emoties in evenwicht. Dit zijn allemaal gebieden van karma of handelen: wat te doen, en wat niet te doen. Het denken, dat de basis van verlangen is, geeft op de verschillende gebieden de aanzet tot handelen, en alleen door middel van het denken kunnen de gevolgen van 'rust' en 'handelen' worden ontvangen.

Een entiteit incarneert met karmische energie uit vorige levens, d.w.z. dat het handelen in vorige levens wacht op zijn ontwikkeling in de vorm van gevolgen. Deze karmische energie streeft naar manifestatie in overeenstemming met de wezenlijke aard van de handeling. Fysiek karma zal zich manifesteren in fysieke neigingen die vreugde en lijden met zich meebrengen. De verstandelijke en ethische gebieden zijn eveneens en op dezelfde manier het gevolg van vroegere karmische neigingen, en de mens zoals hij is, met zijn morele en verstandelijke vermogens, staat in ononderbroken verband met het verleden.

De entiteit heeft bij haar geboorte dan ook een bepaalde hoeveelheid karmische energie. Na te zijn geïncarneerd volgt een periode in het leven waarin nieuw karma begint. Zoals we hebben gezien, komt tot de periode van verantwoordelijkheid alleen het aanvangskarma tot uitdrukking. Vanaf dat moment wordt de nieuwe persoonlijkheid de heerser over zijn eigen lot. Het is een grote vergissing te veronderstellen dat een mens niet meer is dan een marionet van het verleden, het hulpeloze slachtoffer van het noodlot. De wet van karma is geen fatalisme, en enig nadenken zal aantonen dat het voor een mens mogelijk is zijn eigen karma te beïnvloeden. Als op één gebied een grotere hoeveelheid energie wordt opgenomen dan op een ander, dan leidt dat ertoe dat het karma uit het verleden zich op dat gebied ontvouwt. Zo zal iemand die

[1]Zie de *Bhagavad Gītā*; het hele gedicht draait om het conflict op dit slagveld, 'de heilige vlakte Kurukshetra', waarmee het 'door karma verworven lichaam' wordt bedoeld.

geheel op het gebied van bevrediging van zijn lusten leeft, uit het gebied daarboven de energie putten die nodig is voor het bevredigen van zijn begeerten. Laten we dit illustreren door de mens in een hogere en een lagere natuur te verdelen. Door het denken en de aspiraties op het lagere gebied te richten, wordt daar een 'vuur' of centrum van aantrekking gevormd, en om dat te voeden en te doen groeien, worden de energieën van het gehele hogere gebied omlaaggetrokken en uitgeput om te voorzien in de behoefte aan energie die daaronder bestaat als gevolg van het toegeven aan het bevredigen van zijn lusten. Anderzijds kan het centrum van aantrekking in het hogere deel worden gevestigd, en dan gaat alle benodigde energie daarheen, wat een toename van spiritualiteit tot gevolg heeft. Men moet bedenken dat de natuur overvloedig is en zich niet inhoudt. De vraag is er, en het aanbod zal volgen. Maar tegen welke prijs? Die energie die de morele aard had moeten versterken en de aspiraties tot het goede had moeten verwezenlijken, wordt naar lagere begeerten getrokken. Stukje bij beetje raakt de vitaliteit van de hogere gebieden uitgeput en zal het goede en slechte karma van een entiteit op het fysieke gebied worden verbruikt. Als daarentegen de belangstelling zich niet richt op het gebied van bevrediging van de lusten, als er voortdurend wordt geprobeerd het denken te richten op het bereiken van het hoogste ideaal, zal het gevolg zijn dat vroeger karma geen basis vindt om zich te binden aan het fysieke gebied. Het karma zal zich daarom alleen manifesteren in harmonie met het gebied van verlangen. De energie van de zintuigen op het fysieke gebied zal worden verbruikt op een hoger gebied en daardoor in haar gevolgen worden omgevormd.

Door welke middelen de gevolgen van karma zo kunnen worden veranderd is ook duidelijk. Een mens kan geen band hebben met iets waaraan hij niet denkt; daarom moet het richten van het denken op het hoogste ideaal de eerste stap zijn. In dit verband kan misschien een opmerking worden gemaakt over het onderwerp berouw. Berouw is een vorm van denken waarin het denken voortdurend terugkeert naar een zonde. Dat moet daarom worden vermeden als men het denken vrij wil maken van zonde en haar karmische gevolgen. Alle zonde heeft zijn oorsprong in het denken. Hoe meer het denken zich bezighoudt met een gedragswijze, hetzij met vreugde of met pijn, des te geringer is de kans dat het zich losmaakt van zo'n manier van handelen. Het manas (denkvermogen) is de knoop van het hart; als die zich losmaakt van iets, met andere woorden als het denken zijn belangstelling verliest voor dat

object, is er niet langer een band tussen het karma dat daarmee en met het individu verbonden is.

Onze manier van denken trekt de karmische snoeren strak aan om de ziel. Ze knevelt de aspiraties en bindt ze met ketenen van moeilijkheden en belemmeringen. Door verlangen neemt het vroegere karma vorm aan en wordt het huis van klei gebouwd. Door onthechting zal de ziel de muren van pijn doorbreken; alleen door een verandering van denken wordt de karmische last opgeheven.

Het blijkt dus dat hoewel het absoluut juist is dat handelingen hun eigen gevolgen met zich meebrengen, 'er hier geen sprake is van vernietiging van goede of niet goede handelingen. Op hun weg van het ene lichaam naar het andere worden ze op hun respectieve manier gerijpt' (*Anugītā*, hfst. 3). Dit rijpen is echter een daad van het individu. De vrije wil van de mens doet zich gelden, en hij wordt zijn eigen verlosser. Voor de wereldlijke mens is karma een strenge Nemesis, voor de spirituele mens ontvouwt karma zich in harmonie met zijn hoogste aspiraties. Hij zal met evenveel rust het verleden en de toekomst beschouwen, en noch berouwvol blijven stilstaan bij een vroegere zonde, noch uitzien naar een beloning voor zijn huidige daden.

De invloed van de omgeving

[*The Path*, februari 1887, blz. 346-8]

De leringen over karma en reïncarnatie bevatten voor het westerse denken bepaalde problemen die, terwijl ze oosterlingen denkbeeldig toeschijnen, voor de westerse mens toch even werkelijk zijn als elk van de andere talrijke belemmeringen op het pad van verlossing. Alle problemen zijn min of meer denkbeeldig, want de hele wereld met al haar verwikkelingen zou een illusie zijn voortvloeiend uit het denkbeeld van een afgescheiden ik. Maar zolang we hier in de stof 'bestaan' en er een gemanifesteerd heelal is, zullen deze illusies werkelijkheid zijn voor de mens die nog niet erboven staat en weet dat ze slechts de maskers zijn waarachter de werkelijkheid schuilgaat.

Bijna 20 eeuwen lang zijn de westerse volkeren bezig geweest het denkbeeld van een afgescheiden ik, van mijn belang tegenover jouw belang, verder te ontwikkelen, en ze vinden het moeilijk een stelsel te aanvaarden dat in strijd is met deze denkbeelden.

Terwijl ze zich ontwikkelen in de zogeheten materiële beschaving met al haar oogverblindende verleidingen en luxe hulpmiddelen, wordt hun misleiding nog versterkt, omdat ze de waarde van hun leer beoordelen naar de resultaten die eruit schijnen voort te vloeien, tot ze ten slotte wat ze de 'heerschappij van de wet' noemen zover doorvoeren dat het een heerschappij van verschrikking wordt. Hierbij wordt elke plicht tegenover hun medemensen in de praktijk verworpen, hoewel de prachtige leringen van Jezus dagelijks vanaf de kansel aan het volk worden voorgehouden door predikanten die betaald worden om te preken, maar niet om de mensen eraan te houden, en die niet op de praktijk – die logischerwijs op de theorie zou moeten volgen – kunnen blijven aandringen, omdat de consequenties daarvan verlies van positie en levensonderhoud zouden zijn.

Wanneer uit zo'n volk iemand opstaat die om hulp vraagt om het uit het oog verloren pad terug te vinden, dan wordt hij onbewust ernstig getroffen, niet alleen door zijn eigen opvoeding maar ook door die van zijn volk gedurende al die eeuwen. Hij heeft neigingen geërfd die moeilijk zijn te overwinnen. Hij vecht tegen hersenschimmen die voor hem werkelijkheid zijn, maar slechts droombeelden voor wie bij zijn opvoeding andere invloeden heeft ondergaan.

Als men hem daarom zegt het lichaam te overstijgen, het te overwinnen, en zijn hartstochten, ijdelheid, woede en ambitie te beteugelen, dan vraagt hij: 'En als ik tekortschiet, ontmoedigd door deze omgeving waarin ik onvrijwillig ben geboren, wat dan?' Wanneer men hem dan vertelt dat hij zal moeten vechten of omkomen in de strijd, dan zal zijn antwoord zijn dat de leer van karma koud en wreed is, omdat ze hem verantwoordelijk stelt voor de consequenties die uit die ongezochte omgeving schijnen voort te vloeien. Dan wordt het voor hem een kwestie van óf vechten en ondergaan, óf met de stroom meegaan, onverschillig over het eindresultaat, maar toch blij wanneer deze stroom hem misschien in rustig water voert waarvan de oevers hem hemels toeschijnen.

Of misschien is hij een onderzoeker van het occultisme bij wie de ambitie is ontvlamd door het vooruitzicht op adeptschap, op het verkrijgen van macht over de natuur, en wat al niet.

Als hij aan de strijd begint, ontdekt hij onmiddellijk dat de problemen van alle kanten op hem afkomen, en na korte tijd is hij ervan overtuigd dat ze uitsluitend aan zijn omgeving zijn toe te schrijven. In zijn hart zegt hij dan dat karma hem meedogenloos in een positie heeft

gebracht waar hij onophoudelijk moet werken om in het levensonderhoud van zichzelf en zijn gezin te voorzien; of hij heeft een levenspartner met zodanige opvattingen dat hij ervan overtuigd is grotere vorderingen te kunnen maken als hij niet bij haar zou zijn; tot hij ten slotte de goden aanroept om tussenbeide te komen en de omgeving die zijn vervolmaking zozeer tegenwerkt te veranderen.

Deze man heeft zich in feite erger vergist dan eerstgenoemde. Hij heeft ten onrechte verondersteld dat hij zijn omgeving zou moeten haten of afwijzen. Zonder het zo duidelijk tegen zichzelf te zeggen heeft hij in de schuilplaatsen van zijn wezen de gedachte gekoesterd dat hij, zoals Boeddha, in dit ene leven zou kunnen triomferen over alle onverzoenlijke krachten en machten die de weg naar nirvāṇa versperren. We moeten bedenken dat een boeddha niet elke dag verschijnt, maar de bloem is van eeuwen die, wanneer de tijd rijp is, ongetwijfeld ergens in een lichaam zal verschijnen, niet om *voor zijn eigen* vooruitgang te werken, maar voor de *verlossing van de wereld*.

Hoe staat het dan met onze omgeving en haar macht over ons?

Is deze omgeving karma of is ze reïncarnatie? De wet is karma, reïncarnatie is slechts een gebeurtenis. Het is een van de middelen waarvan de wet gebruikmaakt om ons ten slotte naar het ware licht te brengen. Het wiel van wedergeboorten wordt door ons in gehoorzaamheid aan deze wet keer op keer rondgedraaid, tot we ten slotte het volste vertrouwen in karma krijgen. Onze omgeving is evenmin karma zelf, want karma is de subtiele kracht die in die omgeving werkt.

Er is niets dan het zelf – om het woord te gebruiken, waarmee Max Müller de hoogste ziel aanduidt – en zijn omgeving. De oude Indo-Europeanen gebruikten voor laatstgenoemd begrip het woord kośa's of omhulsels. Er is dus slechts dit zelf en de verschillende omhulsels waarin het is gehuld, te beginnen bij de meest ontastbare en zo afdalend tot het lichaam, terwijl daarbuiten en voor iedereen gemeenschappelijk, zich datgene bevindt wat algemeen bekendstaat als de omgeving, maar eigenlijk zou die term alles moeten omvatten wat niet het zelf is.

Het is dus heel onfilosofisch om te klagen over onze omgeving en eraan te willen ontkomen. We ontsnappen slechts aan de ene vorm ervan om onmiddellijk tot een andere te vervallen. Zelfs al kwamen we in gezelschap van de meest toegewijde wijzen, dan nog zouden we de omgeving van het zelf in de vorm van ons eigen lichaam meedragen, een omgeving die altijd onze vijand zal zijn zolang we haar niet tot in de kleinste details kennen. Wanneer we dan een mens in het bijzonder

beschouwen, dan is duidelijk dat dat deel van de omgeving dat bestaat uit de levensomstandigheden en het persoonlijke milieu slechts incidenteel is, en dat onze werkelijke omgeving, die moeten worden begrepen en waarover we ons zorgen moeten maken, datgene is waarin karma zelf in ons is geworteld.

Zo zien we dat het verkeerd is te zeggen – zoals we het zo vaak horen – 'Als hij maar een eerlijke kans kreeg', of 'Als zijn omgeving maar gunstiger was, dan zou hij meer succes hebben', eenvoudig omdat hij op dat moment *onmogelijk* onder andere omstandigheden kon verkeren, want dan zou hij niet zichzelf zijn maar een ander. Om het zelf te vervolmaken is het voor hem noodzakelijk dat hij juist deze beproevingen en ongunstige omstandigheden doormaakt, en de schijnbare verwarring en moeilijkheden ontstaan alleen omdat we slechts een onnoemelijk klein deel van de lange reeks zien. Ons streven moet dus niet gericht zijn op het ontsnappen aan iets, maar we moeten beseffen dat deze kośa's, of omhulsels, een wezenlijk deel van ons zijn, dat we volledig moeten begrijpen vóór we de zo verafschuwde omstandigheden kunnen veranderen. Dit wordt bereikt door het één-zijn van geest te erkennen, door het besef dat alles, zowel goed als kwaad, het verhevene is. Dan komen we in harmonie met de hoogste ziel, met het hele universum, en dan is geen enkele omgeving meer nadelig.

De eerste stap houdt in dat we ons verheffen boven het beschouwen van de uiterlijke, bedrieglijke omgeving, en inzien dat ze slechts het gevolg is van vroegere levens, de vruchten van karma, en om met Uddalaka, wanneer hij tot zijn zoon spreekt, te zeggen:

> Het hele universum baseert zijn leven op de godheid. Die godheid is de waarheid. Hij is de universele ziel. Jij bent het, o Śvetaketu![1]

Hadji Errin

[1] *Chhāndogya Upanishad*, 6de prapāṭhaka, khaṇḍa 8-16.

Door de gouden poort

[*The Path*, maart 1887, blz. 372-7; mei 1888, blz. 71-2]

Het meest opmerkelijke boek met raadgevingen op het gebied van de mystiek sinds *Licht op het pad* werd geschreven, is zojuist verschenen onder de veelbetekenende titel *Door de gouden poort*. Hoewel de naam van de schrijver ervan niet wordt onthuld, zal de onderzoeker van het occultisme snel inzien dat het uit een verheven bron moet komen. In bepaalde opzichten kan het boek worden beschouwd als een commentaar op *Licht op het pad*. De lezer doet er goed aan dit te bedenken. Veel dingen in dat boek zullen duidelijk worden door dit boek te lezen, en men zal voortdurend aan dat werk worden herinnerd, dat al tot de klassieken van onze literatuur is gaan behoren. *Door de gouden poort* is een werk dat voortdurend klaar moet liggen om te bestuderen en na te slaan. Het zal ongetwijfeld tot de standaardwerken van de theosofie gaan behoren.

De 'gouden poort' geeft de toegang weer tot het gebied van de ziel dat onkenbaar is door middel van fysieke waarnemingen, en het doel van dit werk is om enkele van de stappen aan te geven die noodzakelijk zijn om de drempel ervan te bereiken. Door de bijzondere schoonheid van zijn stijl en de helderheid van zijn uitspraken zal het een breder publiek aanspreken dan de meeste theosofische boeken. Het spreekt tot de westerse wereld in zijn eigen taal, en daarin ligt veel van de waarde ervan.

Degenen onder ons die hebben verlangd naar iets 'praktisch' zullen dat erin vinden, terwijl het waarschijnlijk in handen van duizenden zal komen die weinig of niets van theosofie weten, en dus voorzien in diepgevoelde maar niet uitgesproken behoeften. Er zijn ongetwijfeld ook veel mensen die door zijn onweerstaanbare logica een heel stuk in het boek zullen worden meegevoerd tot ze iets tegenkomen dat een plotselinge schok betekent voor enkele van hun oude opvattingen, waarvan ze dachten dat deze stevig waren gefundeerd – een schok die ervoor kan zorgen dat ze verschrikt terugdeinzen, maar waarvan ze niet gemakkelijk zullen herstellen, en waardoor ze waarschijnlijk serieus aan het denken worden gezet.

De titels van de vijf hoofdstukken van het boek zijn respectievelijk 'Het zoeken naar genot', 'Het mysterie van de drempel', 'De eerste

poging', 'De betekenis van pijn' en 'Het geheim van kracht'. In plaats van te speculeren over de mysteries die helemaal aan het einde van de bestemming van de mens liggen, en die op geen enkele manier kunnen worden beschreven, begint het boek heel verstandig met datgene wat direct voor ons ligt, dat wat de eerste stap vormt die we moeten nemen als we ooit een tweede zouden willen zetten, en leert ons de betekenis ervan. Eerst moeten we leren omgaan met zintuiglijke gewaarwordingen en de aard en betekenis ervan leren kennen. Een belangrijke lering van *Licht op het pad* is door velen verkeerd opgevat. Er wordt van ons niet verlangd om zintuiglijke gewaarwording te doden, maar om 'het *verlangen* naar zintuiglijke gewaarwording te doden', en dat is iets heel anders. 'Zintuiglijke gewaarwording, zoals die tot ons komt via het fysieke lichaam, verschaft ons alles wat ons ertoe brengt in die verschijningsvorm te leven', zegt dat werk. Het probleem is om daaruit de betekenis die ze voor ons heeft te distilleren. Daar is het bestaan voor. 'Als de mens maar een ogenblik zou willen stilstaan en zich afvragen welke lessen hij heeft geleerd van genot en pijn, dan zou men veel te weten kunnen komen over dat vreemde iets dat deze gevolgen teweegbrengt.'

De vraag over de schijnbaar onkenbare resultaten, die over het leven voorbij de poort, wordt voorgelegd als een die door de eeuwen heen is gesteld, en die opkomt op het moment 'dat de bloem van de beschaving tot volle bloei was gekomen en toen zijn bloembladen nog maar losjes werden bijeengehouden', de periode waarin de mens de grootste fysieke ontwikkeling van zijn cyclus heeft bereikt. Dan wordt in de verte een grote schittering gezien, en bij het zien daarvan slaan velen hun ogen verward en verblind neer, hoewel er af en toe iemand wordt gevonden die dapper genoeg is om ze vast gericht te houden op die schittering, en om iets te ontcijferen van de vorm ervan.

> Dichters en filosofen, denkers en leraren – al degenen die de 'oudere broeders van de mensheid' zijn – hebben van tijd tot tijd dit beeld aanschouwd en enkelen van hen hebben in de verbijsterende schittering de contouren van de gouden poort herkend.
>
> Die poort verleent ons toegang tot het heiligdom van de eigen natuur van de mens, tot de plaats vanwaar zijn levenskracht komt, en waar hij priester is van het altaar van het leven.

Er wordt ons gezegd dat er slechts een sterke hand voor nodig is om hem open te duwen.

> De moed er binnen te gaan is de moed om de uithoeken van zijn eigen natuur te onderzoeken, zonder angst en zonder schaamte. In het zuivere deel, de essentie, het aroma van de mens, is de sleutel te vinden die deze grote poort ontsluit.

De noodzaak om het gevoel van afgescheidenheid te doden wordt sterk benadrukt als een van de belangrijkste factoren in dit proces. We moeten ons losmaken van de illusies van het stoffelijke leven.

> Maar als we willen spreken met hen die de gouden poort hebben beproefd en deze hebben opengeduwd, dan is het hard nodig – zelfs essentieel – om onderscheid te maken en niet de verwarring van de slaap in ons leven te halen. Als we dat doen, worden we als gekken beschouwd en vallen we terug in de duisternis waar chaos onze enige vriend is. Deze chaos volgde op elke inspanning van de mens die in de geschiedenis is beschreven; na de bloei van de beschaving valt de bloem af en sterft, en winter en duisternis vernietigen haar.

In deze laatste zin wordt het doel van de beschaving aangegeven. Het is de bloei van een ras, met als doel bepaalde spirituele vruchten voort te brengen; als deze vruchten zijn gerijpt, begint de degeneratie van het grote residu om telkens weer te worden bewerkt in het grote fermentatieproces van reïncarnatie. Onze grote beschaving bloeit nu en dit feit laat zien waarom er bijzondere inspanningen nodig zijn om het zaad van de mystieke leringen te zaaien waar de geest van de mens ook maar gereed is om het te ontvangen.

In het 'Mysterie van de drempel' wordt ons gezegd dat

> alleen hij die de mogelijkheden van zowel de wellusteling als de stoïcijn in zich heeft, kans maakt door de gouden poort naar binnen te gaan. Hij moet elke vreugde die het bestaan te bieden heeft tot in het kleinste detail kunnen toetsen en op zijn waarde schatten; en hij moet in staat zijn zich elk genoegen te ontzeggen, en wel zonder door die ontzegging te lijden.

Het feit dat de weg per individu verschilt, wordt schitterend tot uitdrukking gebracht in 'De eerste poging', met de woorden dat de mens 'op een punt waar dit voor hem het gemakkelijkst is de schaal die hem in duisternis houdt kan openbreken, en de sluier die het eeuwige voor hem verbergt kan verscheuren; heel vaak bevindt dit punt zich waar hij het het minst verwacht'. Hierdoor kunnen we zien hoe nutteloos het is om voor deze zaak absolute regels op te stellen.

De betekenis van die belangrijke woorden, 'alle sporten zijn nodig

om de ladder samen te stellen', wordt hier rijkelijk geïllustreerd. De volgende zinnen zijn bijzonder veelzeggend:

> Geest is niet een gas dat door de stof is geschapen, en wij kunnen onze toekomst niet scheppen door met geweld één stoffelijk middel te gebruiken en de rest buiten beschouwing te laten. Geest is het grootse leven waar de stof op rust, zoals de wereld van de rotsen rust op de vrije en vloeiende ether; telkens wanneer we onze beperkingen kunnen doorbreken, bevinden we ons aan die wonderbare oever waar Wordsworth eens de glans van het goud zag.

Omdat de deugd tot het stoffelijke leven hoort, kan de mens deze niet met zich meenemen, 'toch is het aroma van zijn goede daden een heel wat zoeter offer dan de geur van misdaad en wreedheid.

> Bij hem die de gouden klink heeft gelicht wordt de bron van zoete wateren, de bron waaraan alle zachtheid ontspringt, aangeboord en wordt deel van zijn erfgoed.
>
> Maar voordat deze bron kan worden bereikt, moet een zware last van het hart worden gericht, een ijzeren staaf die op hem drukt en hem verhindert zich krachtig te verheffen.

De schrijver wil hier laten zien dat er schoonheid en licht in het occultisme is, en niet alleen maar een droog niveau van verschrikkelijk karma, waarover sommige theosofen geneigd zijn uit te weiden. En deze schoonheid en dit licht kunnen worden bereikt wanneer we de ijzeren staaf ontdekken, en als we deze oplichten kan het hart worden bevrijd. Deze ijzeren staaf wordt door de hindoes de 'knoop van het hart' genoemd! In hun geschriften spreken ze over het losmaken van deze knoop, en ze zeggen dat wanneer dit is volbracht vrijheid nabij is. Maar wat is de ijzeren staaf en de knoop? Die vraag moeten we beantwoorden. Het is de samentrekkende macht van het zelf, van egoïsme, van het begrip afgescheidenheid. Dit denkbeeld heeft vele verdedigingslinies. Het houdt zijn meest geheime hof en diepste beraadslagingen in de ver verwijderde diepten en het centrum van het hart. Maar het manifesteert zich het eerst op die plaats die het dichtst bij onze van onwetendheid getuigende waarnemingen ligt, waar we het het eerst zien als onze zoektocht is begonnen. Wanneer we het aanvallen en overwinnen verdwijnt het daar. Het heeft zich slechts teruggetrokken tot de volgende rij stellingen waar het tijdelijk buiten ons gezichtsveld ligt – en we verbeelden ons dan dat het is gedood – terwijl het lacht om onze denkbeeldige overwinningen en ons gevoel van veiligheid. Al snel

vinden we het en overwinnen het opnieuw, alleen om het zich opnieuw te zien terugtrekken. We moeten het dus achtervolgen als we het ten slotte willen grijpen in zijn laatste stelling vlakbij de 'kern van het hart'. Daar is het 'een ijzeren staaf geworden die op het hart drukt', en alleen daar kan de strijd werkelijk worden gewonnen. Die discipel is gelukkig die langs alle zogenaamde uiterlijke citadels kan afdalen en in één keer de *persoonlijke duivel* die de ijzeren staaf vasthoudt, kan grijpen en daar strijd kan leveren. Als die daar wordt gewonnen, is het gemakkelijk terug te keren naar de meer uiterlijke plaatsen en deze tot capitulatie te dwingen. Dit is om vele redenen heel moeilijk. Het is niet alleen gegoochel met woorden om over deze beproeving te spreken. Het is iets levends en tastbaars waarmee iedere werkelijke onderzoeker kan afrekenen. De grote moeilijkheid om zich onmiddellijk te storten op het centrum ligt in de onvoorstelbare verschrikkingen die de ziel op haar korte reis daarheen bestormen. Omdat dit zo is, is het beter de strijd te beginnen aan de buitenkant op de manier die in het boek *Licht op het pad* wordt aangegeven, door de ervaring te toetsen en ervan te leren.

In de geciteerde regels probeert de schrijver de ogen van een heel materialistisch tijdperk te richten op het door alle studenten van het occultisme aanvaarde feit dat het ware hart van de mens – dat zichtbaar wordt weergegeven door de hartspier – het brandpunt is voor de geest, voor kennis, voor macht; en dat vanuit dit punt de samengekomen stralen zich als een waaier beginnen te verspreiden, tot ze het hele universum omvatten. Dit is dus de poort. En precies in dat neutrale centrum zijn de zuilen geplaatst en de deuren bevestigd. Daarachter brandt het glorieuze gouden licht met een 'schitterende gloed'. We vinden hier dezelfde leringen als in de *Upanishads*. Laatstgenoemde spreken over 'de ether die in het hart is', en zeggen ook dat we voorbij die ether moeten gaan.

'De betekenis van pijn' wordt benaderd op een manier die een groot licht werpt op het bestaan van dat wat eeuwenlang veel geleerde mensen heeft verbijsterd.

> Pijn prikkelt, maakt mild, is slopend en vernietigend. Van voldoende afstand bekeken schijnt ze beurtelings als medicijn, als mes, als wapen en als gif op te treden. Ze is duidelijk een instrument, iets dat wordt gebruikt. We willen ontdekken wie de gebruiker ervan is; welk deel van ons eist dat ze aanwezig is, iets dat overigens zo onaangenaam is?

De opdracht is om boven lijden en genot uit te stijgen en ze ten dienste van ons te verenigen.

> Lijden en genot staan apart en gescheiden, evenals de twee seksen; door de versmelting, door de twee tot één te maken, worden vreugde en intense gewaarwording en totale vrede verkregen. Waar er geen mannelijk of vrouwelijk is, lijden noch genot, overheerst de god in de mens en dan is er werkelijk leven.

De volgende passage moet veel goede mensen haast wel verbijsteren:

> Het lot, het onvermijdelijke, bestaat werkelijk voor de mensheid en voor het individu; maar wie kan dit bepalen behalve de mens zelf? Er is in de hemel of op aarde geen aanwijzing voor het bestaan van een voorbeschikker anders dan de mens die lijdt of vreugde heeft door wat is voorbestemd.

Maar kan een oprechte onderzoeker van de theosofie dit ontkennen, of er bezwaar tegen maken? Is het niet een zuivere omschrijving van de wet van karma? Komt het niet volledig overeen met de leer van de *Bhagavad Gītā*? Er is ongetwijfeld geen macht die zich onafhankelijk opstelt zoals een rechter in een rechtbank, en ons beboet of beloont voor deze misstap of die verdienste; we zijn het zelf die onze eigen toekomst scheppen of onze bestemming bepalen.

God wordt niet ontkend. De paradox dat er een god bestaat in ieder mens wordt duidelijk als we inzien dat ons gescheiden bestaan een illusie is; het fysieke, waardoor we gescheiden individuen zijn, moet uiteindelijk wegvallen, waardoor ieder mens één blijkt te zijn met alle mensen, en met God, die het oneindige is.

En de passage die ongetwijfeld in brede kring verkeerd zal worden begrepen is die in 'Het geheim van kracht'.

> Religie houdt een mens af van het pad, belet hem vooruit te gaan om verschillende, heel duidelijke redenen. Ten eerste maakt ze de wezenlijke fout om goed en kwaad van elkaar te onderscheiden. De natuur kent zo'n onderscheid niet.

Religie is altijd door mensen gemaakt. Ze kan daarom niet de hele waarheid zijn. Ze is iets goeds voor de gewone mens en de buitenstaander, maar ze zal hem beslist niet bij de gouden poort brengen. Als religie van God is, hoe komt het dan dat we zien dat diezelfde God in zijn werken en daden de voorschriften van de religie overtreedt? Hij doodt

ieder mens eenmaal in het leven; elke dag brengen de onstuimige elementen en vreemde omstandigheden waarvan hij de schepper zou zijn, hongersnood, koude en ontelbare voortijdige sterfgevallen; waar kan dan – in het Ware – enige ruimte zijn voor een onderscheid zoals tussen goed en fout? De discipel moet, terwijl hij op het pad loopt, zich aan de wet en het gezag houden, maar als hij zijn geloof vastpint op een of andere religie, dan komt hij onmiddellijk tot stilstand, en het maakt geen verschil of hij mahātma's, goden, Krishṇa, *Veda's* of mysterieuze daden van genade opricht, elk ervan zal hem tegenhouden en hem in een groef werpen waaruit zelfs een hemelse dood hem niet kan bevrijden. Religie kan alleen moreel en ethisch gedrag leren. Ze kan niet de vraag beantwoorden: 'Wat ben ik?' De boeddhistische asceet houdt een waaier voor zijn ogen om hem het uitzicht te benemen op voorwerpen die door zijn religie worden afgekeurd. Maar daardoor verkrijgt hij geen kennis, want dat gedeelte van hem dat wordt beïnvloed door de ongeschikte voorwerpen die hij heeft gezien, moet door de mens zelf worden gekend, en alleen door ervaring kan men in het bezit komen van kennis en deze in zich opnemen.

Het boek besluit op een prachtige manier met enkele aanwijzingen waaraan veel behoefte bestond. Te veel onderzoekers van het occultisme, zelfs de meest oprechte, hebben geprobeerd die helft van hun natuur te negeren waarvan hier wordt gezegd dat die noodzakelijk is. In plaats van de dierlijke natuur de kop in te drukken, hebben we hier de belangrijke en wijze aanwijzing dat we moeten leren om het dier volledig te begrijpen en het ondergeschikt te maken aan het spirituele. 'De god in de mens is, als deze is onteerd, iets onuitsprekelijk schandelijks in zijn vermogen tot voortbrenging. Het dier in de mens is, als het is veredeld, iets onvoorstelbaar groots in zijn macht om te dienen en door zijn kracht,' en ons wordt gezegd dat ons dierlijk zelf een grote kracht is, het geheim van de magiërs van de oude wereld, en van het komende ras dat Lord Lytton ons aankondigde. 'Maar deze macht kan alleen worden verkregen door de god te laten regeren. Maak het dier tot heerser over uzelf en het zal nooit over anderen regeren.'

Deze lering blijkt identiek te zijn aan die van de slotwoorden van *De idylle van de witte lotus*:

> Hij zal leren hoe spirituele waarheden tot uitdrukking kunnen worden gebracht, en om het leven van het hoogste zelf binnen te gaan, en hij kan ook leren om de glorie van dat hogere zelf in zich te bewaren, en toch het leven op deze planeet zo nodig te behouden zolang

het duurt; het leven te behouden in de kracht van zijn menszijn, totdat zijn hele werk is voltooid, en hij de drie waarheden heeft onderwezen aan iedereen die op zoek is naar licht.

Er zijn drie zinnen in het boek die de lezer zich zou moeten inprenten, en we geven ze in omgekeerde volgorde:

> Geheim en verborgen in het hart van de wereld en in het hart van de mensen is het licht dat alle leven kan verlichten, de toekomst en het verleden.
>
> Gesteund door de geestelijke stappen van een miljoen mensen ging Boeddha door de gouden poort; en omdat de menigte zich verdrong op de drempel kon hij woorden achterlaten die laten zien dat die poort zich zal openen.
>
> Dit is een van de belangrijkste factoren in de ontwikkeling van de mens: de erkenning – de diepgaande en volledige erkenning – van de wet van universele eenheid en samenhang.

> Wanneer de spiritueel sterke mens over de drempel is gegaan, spreekt hij niet meer tot hen aan de andere [deze] kant. En zelfs de woorden die hij uit als hij erbuiten is, zijn zo raadselachtig, zo versluierd en diepzinnig, dat alleen zij die in zijn voetstappen treden het licht daarin kunnen zien. – *Door de gouden poort*, blz. 11-12

Hij spreekt niet meer wanneer hij over de drempel is gegaan, want als hij dat deed, zouden ze hem noch horen noch begrijpen. De enige taal die hij kan gebruiken als hij zich aan deze kant bevindt, is taal die gebaseerd is op ervaring die is opgedaan buiten de poort, en als hij die taal gebruikt, dan roept dat in het denken van zijn toehoorders alleen de denkbeelden op die overeenkomen met het gebied waarop ze zich bevinden en met de ervaring die ze hebben opgedaan, want als hij spreekt over de soort denkbeelden en ervaringen die hij aan de andere kant heeft gevonden, dan weten zijn toehoorders niet wat er met zijn woorden wordt bedoeld, en daarom lijken zijn uitspraken diepzinnig. Ze zijn niet versluierd en diepzinnig omdat hij een mysticus wil zijn van wie niemand de woorden kan uitleggen, maar uitsluitend door noodzaak. Hij is graag bereid het aan iedereen die het wil weten te vertellen, maar wat hij duidelijk wil maken kan hij niet overbrengen, en soms wordt hij ervan beschuldigd onnodig vaag en misleidend te zijn.

Maar er zijn sommigen die doen alsof ze door deze poort zijn gegaan en die alleen nietszeggende woorden spreken, slechts gooche-

len met woorden die niet kunnen worden begrepen omdat deze op geen enkele ervaring berusten. Dan rijst de vraag: 'Hoe moeten we onderscheid maken tussen deze twee?'

Er zijn twee manieren.

1. Door een grote eruditie te hebben, een grondige kennis van de vele verschillende uitspraken door de eeuwen heen van die bekende meesters die met gezag spraken. Maar dit is natuurlijk een immense en moeilijke taak, die jarenlange studie vergt en een uitstekend geheugen zoals men dat maar zelden aantreft. Dus deze manier kan voor ons niet de nuttigste zijn. Het is de weg van alleen maar boekenkennis.

2. De andere manier is door die uitspraken te toetsen met onze intuïtie. Er bestaat nauwelijks iemand die geen innerlijke stem heeft – een stille raadgever – die bij wijze van spreken in ons de toon van waarheid aanslaat, net zoals elk van de snaren van een piano de trillingen overbrengt die bij haar horen, maar die niet het gevolg zijn van dit aanslaan. Het is net alsof we in ons een reeks snaren hebben, waarvan de trillingen allemaal waar zijn, maar die niet in trilling geraken, behalve door die woorden en uitspraken die op zichzelf waar zijn. Dus een leugenachtig en schijnheilig individu dat in versluierde taal alleen maar nietszeggende woorden spreekt, zal in ons nooit die snaren doen trillen die overeenstemmen met de waarheid. Maar als iemand die bij en door die poort is geweest gewone woorden spreekt waarachter verheven denkbeelden schuilgaan, dan beginnen alle onzichtbare innerlijke snaren onmiddellijk in harmonie te trillen. De innerlijke raadgever heeft ze aangeslagen, en we voelen dat wat hij gezegd heeft waar is, en of we hem begrijpen of niet, we voelen de kracht van de trilling en de waarde van de woorden die we hebben gehoord.

Veel mensen zijn geneigd te betwijfelen of deze intuïtie in hen bestaat, hoewel ze in feite daarover beschikken. Ze is een gemeenschappelijk erfgoed van de mens, en er zijn slechts onzelfzuchtige inspanningen voor nodig om haar tot ontwikkeling te brengen. Veel egoïstische mensen beschikken in hun egoïstische leven over intuïtie; veel grote kapitalisten en managers hebben en gebruiken haar. Dit is slechts het laagste gebruik en de laagste uitdrukking ervan.

Door mentaal voortdurend alle vragen aan haar voor te leggen en haar zo de kans te geven om te groeien, zal ze zich al snel duidelijk kenbaar maken. Dit is wat er in oude hindoeboeken wordt bedoeld met de uitdrukking 'een kennis van de werkelijke betekenis van de heilige boeken'. Deze moet worden ontwikkeld omdat ze een van de eerste

stappen vormt om onszelf te leren kennen en anderen te begrijpen.

Vooral in de huidige beschaving is men geneigd om zijn blik naar buiten in plaats van naar binnen te richten. Bijna al onze vooruitgang is materieel en daarom oppervlakkig. De geest wordt verwaarloosd of vergeten, terwijl dat wat niet geest is als iets waardevols wordt gekoesterd. De intuïtie van het kleine kind wordt gesmoord tot ze ten slotte bijna is verdwenen, waardoor velen zijn overgeleverd aan een oordeel dat op uiterlijke argumenten gebaseerd is. Iemand die in de buurt van de gouden poort is geweest – laat staan iemand die erdoorheen is gegaan – kan daarom niet anders dan stil zijn in een omgeving waar de gouden glans onbekend is of wordt ontkend. Omdat hij de woorden van zijn medereizigers moet gebruiken, geeft hij er een betekenis aan die zij niet kennen, of die losstaat van hun gebruikelijke verband. Vandaar dat hij soms vaag is, vaak misleidend, en zelden goed wordt begrepen. Maar geen van deze woorden gaat verloren, want ze weerklinken door de eeuwen heen, en in toekomstige tijden zullen ze zich omvormen tot zinnen van goud in het hart van discipelen die nog moeten komen.

Moulvie

Beschouwingen over magie

[*The Path*, maart 1887, blz. 377-80]

We horen tegenwoordig heel veel over occulte wetenschap en zullen er waarschijnlijk nog veel meer over horen. Wat dat betreft kunnen we net zo goed het onvermijdelijke accepteren. Alle zaken hebben hun hoogtijdagen, en alle dingen verlopen in cyclussen; ze komen en gaan, en komen opnieuw, hoewel nooit twee keer precies hetzelfde. Zelfs onze eigen gedachten volgen deze universele wet. Het leven, de leringen en het lot van Pythagoras vormen een mysterie, maar het lot van de scholen die hij oprichtte en van zijn aanhangers die hem opvolgden zijn historische feiten. Het afslachten van de magiërs staat tegenover de wandaden en gruwelen die in hun naam werden verricht, en ongetwijfeld door velen die zich als magiërs voordeden.

Het doel van dit korte artikel is niet om te proberen een definitie van magie te geven, of om meer duidelijkheid over de occulte wetenschap als zodanig te geven, maar veeleer om enkele beschouwingen

aan te bieden die in onze tijd van essentieel belang zijn. Ze zijn even belangrijk voor hen die aan de magie hoogstens een denkbeeldige basis toekennen, als voor hen die, overtuigd van het bestaan ervan als wetenschap, onderzoekers zijn of willen worden. In zowel publicaties als dagelijkse gesprekken komen herhaaldelijk de uitdrukkingen 'zwarte magie' en 'witte magie' voor, en zij die deze bestuderen worden aangeduid als volgelingen van het 'linkerpad' of het 'rechterpad'. We moeten begrijpen dat alle onderzoekers van magie of occultisme tot een bepaald punt gezamenlijk reizen. Maar al snel wordt het punt bereikt *waar twee wegen samenkomen*, of waar het gemeenschappelijke pad zich splitst, en de *ontzagwekkende stem van de stilte*, die alleen in de schuilhoeken van de individuele ziel wordt gehoord, het strenge bevel uitspreekt: 'Kies nu wie je wilt dienen' (*Jozua* 24:15). In plaats van zwarte en witte magie, moet je lezen: zwarte en witte motivatie.

De onderzoeker van het occultisme probeert zijn bestemming sneller te bereiken, maar tot op zekere hoogte ligt die bestemming in zijn eigen handen, hoewel hij voortdurend zijn koers bepaalt en zijn ziel bevrijdt uit de boeien van de zintuigen en het lagere zelf, of verstrikt raakt in het web dat hij voor zichzelf heeft geweven en hem omhult als een gewaad zonder naden.

Indien hij het moeilijk vindt aan het begin van het traject zijn ketenen af te werpen, laat hij dan bedenken dat ze bij iedere stap sterker worden. Vaak is de strijd al verloren of gewonnen vóór het punt wordt bereikt waar de wegen zich scheiden, en het besluit is op dat punt slechts een kwestie van vorm. Wanneer het eenmaal is genomen, is het onherroepelijk, of dat is bijna altijd het geval zodat er geen uitzondering hoeft te worden gemaakt. De mens leeft tegelijkertijd in twee werelden: de gewone en de spirituele, en omdat hij op het gewone gebied zijn lotgenoten beïnvloedt en op zijn beurt door hen wordt beïnvloed, laat hij dan niet denken dat hij op het spirituele gebied alleen is. Dit zou een fatale vergissing zijn voor een amateur in de magie of een onderzoeker van het occultisme. Overal in dit uitgestrekte heelal zullen de goeden de goeden zoeken, en de slechten de slechten, en onbewust zal ieder *tot zijn eigen soort worden aangetrokken*.

Maar wanneer de mens volledig beseft waar het om gaat en zijn bestemming onder ogen ziet zoals hij moet doen vóór de uiteindelijke beslissing wordt genomen, zal hij niet langer onbewust zijn van deze invloeden, maar zal hij zijn lotgenoten herkennen. Helaas zijn ze nu

niet langer zijn lotgenoten, maar zijn *meesters*, die onmenselijk en meedogenloos zijn; en diezelfde wet van aantrekking die hem heeft geleid langs het kronkelige pad, ontsluiert haar gelaat, en door zijn affiniteit met het kwade staat de slaaf voor zijn meester, en de vijanden die hem al die tijd hebben aangezet tot leedvermaak en tot het vertrappen van elke vriendelijke impuls, elk liefdevol gevoel van sympathie, laten nu de onmetelijke hellen in zijn eigen ziel weerklinken met hun leedvermaak over hem, de arme misleide dwaas van wie de egoïstische trots en ambitie zijn menselijkheid het zwijgen hebben opgelegd en ten slotte vernietigd.

De mens die niet kan inzien waarom zij die in het bezit zijn van de geheime wijsheid, aarzelen om haar aan de wereld mee te delen, is werkelijk blind. Wanneer in de loop van de tijd het moment daarvoor is aangebroken, verkondigen ze de enige leer die het vermogen heeft te verlossen en een zegen te zijn: UNIVERSELE BROEDERSCHAP, met alles wat dit begrip inhoudt.

Misschien zijn er in dit nieuwe tijdperk al mensen die het linkerpad hebben betreden. Maar nu geldt evenals vroeger: 'Aan de vruchten kent men de boom.' Het heeft geen zin om met hen samen te werken. Egoïsme, arrogantie en machtswellust zijn de tekenen waaraan we hen kunnen herkennen. Het is mogelijk dat ze hun masker niet gelijk afzetten, maar ze zullen een echte theosoof nooit kunnen misleiden. Niettemin kunnen ze de onwetende, de nieuwsgierige en de onoplettende bedriegen en te gronde richten. Voor zulke mensen zijn deze regels geschreven en het ergste is dat deze arme bedrogen zielen ertoe worden gebracht te geloven dat zo'n gevaar niet bestaat. Dit geloof wordt versterkt door de zogenaamde wetenschappers die als autoriteiten worden geciteerd en die alles belachelijk maken behalve grof materialisme. Ondanks dit alles fladderen deze eenvoudige zielen als motten rond de vlam tot ze erin worden gezogen. Het is een miljoen keer beter dat trotse, egoïstische en opportunistische mensen eten, drinken en plezier maken, dan dat ze zich bezighouden met occultisme, want als die neigingen niet snel worden uitgeroeid zullen ze vruchten dragen en uitgroeien tot een rijpe oogst, en het gevolg daarvan is de dood, letterlijk de 'tweede dood'.

Het doel van theosofie is om deze slechte neigingen van de mens uit te roeien, zodat hetzij op de gewone gebieden van het dagelijks leven, of op de hogere occulte gebieden, de christus zich kan verheffen en alle mensen tot zich trekken.

Door de onmenselijkheid van mensen tegenover elkaar hebben vele duizenden verdriet.[1]

De christussen van alle tijden hebben deze ene leer gepredikt: menslievendheid en universele broederschap. Het verloochenen van de wet van menslievendheid is het verloochenen van Christus. De Theosophical Society is niet verantwoordelijk voor het onthullen van de occulte aard van de mens aan de tegenwoordige generatie. Het moderne spiritisme heeft dit al gedaan; noch moeten de spiritisten hiervoor verantwoordelijk worden gesteld, want deze onzichtbare krachten hebben zichzelf in de loop van de tijd geopenbaard en vele miljoenen mensen zijn overtuigd geraakt, velen tegen hun wil, van de werkelijkheid van het onzichtbare heelal. Deze dingen *bestaan* en beschuldigingen over en weer zijn zinloos. Het individu is daarom volledig verantwoordelijk voor het benutten van de mogelijkheden om zijn doeleinden te bereiken. Naarmate hij verdergaat, verwikkeld in de kringloop van noodzakelijkheid, beïnvloedt hij, of hij wil of niet, het leven van die mensen met wie hij op een of ander moment in aanraking komt. *Wat u zaait, zult u ook oogsten*. De cyclus zal ten slotte worden voltooid en zowel het kwade als het goede zullen terugkeren zoals brood dat over het water wordt uitgeworpen (*Prediker* 11:1). Dit is de wet van al het leven.

Denk niet dat zij die het linkerpad betreden zwakke en weifelende zielen zijn: Lucifer was eens de vorst van het licht en maakte deel uit van de raad van de Allerhoogste. Hij viel door trots en sleepte in zijn val allen mee die de demon van trots vereerden. Dit is geen onnozel sprookje, maar een vreselijke tragedie die voor de ogen van het hele universum wordt opgevoerd bij de poort van het paradijs, en die opnieuw wordt opgevoerd in het hart van de mens, de microkosmos. Alleen oneindig mededogen kan de ondergang van zo'n wezen peilen, alleen oneindige liefde kan ontwapenen door vernietiging en een eind maken aan ondraaglijk verdriet, en dat alleen wanneer de cyclus is voltooid en de onrechtvaardigheid in evenwicht is gebracht door de pijn. Occultisme en magie zijn geen kinderspel, zoals velen tot hun verdriet zullen ontdekken, en veel bezoekers van duistere kringen al langgeleden hebben ervaren. We kunnen nog beter aan onze kinderen dynamiet geven als speelgoed, dan magie aan de gewetenlozen, de onnadenkenden, de egoïsten en onwetenden. Laten alle leden van de Theosophical

[1]Robert Burns, 'Man was made to mourn: a dirge'.

Society dit onthouden en hun hart onderzoeken vóór ze de eerste stap zetten in de richting van de magie. Alles wordt door het motief bepaald. Occulte vermogens brengen een onbekende en onmetelijke verantwoordelijkheid met zich mee.

Indien we in het geheime overleg met de ziel, waar geen stoffelijk oog kan zien en geen gedachte de goddelijke vonk van het geweten kan misleiden, bereid zijn het zelf te vergeten, arrogantie op te geven en te werken voor het welzijn van de mensheid, laten we dan als rechtschapen mensen ons lot onder ogen zien, deze gids volgen en niet bang zijn voor het kwaad. Anders zou het veel beter zijn als een molensteen om onze nek werd gehangen, en we in de diepten van de zee werden geworpen.

Pythagoras

Astrale bedwelming

[*The Path*, oktober 1887, blz. 206-8]

We kunnen bedwelmd raken wanneer we dwaas iets najagen waarvan we ten onrechte denken dat het spiritualiteit is. In de christelijke *Bijbel* wordt terecht aangeraden alle dingen te onderzoeken en alleen het goede te behouden. Deze raad is even belangrijk voor de student van het occultisme, die denkt dat hij afstand heeft genomen van die 'minder ver ontwikkelde' mensen die óf een dogma volgen óf zich bezighouden met het laten dansen van tafels om boodschappen te ontvangen van overleden familieleden – of vijanden – als voor spiritisten die in een 'zomerland' en 'terugkerende geesten' geloven.

Het kalme oppervlak van de zee van de geest is de enige spiegel waarin de weerkaatsing van spirituele zaken onbewogen kan worden waargenomen. Wanneer een student het pad begint te betreden en nu en dan lichtvlekken ziet opvlammen of gouden vuurbollen ziet voorbijrollen, betekent dat niet dat hij het ware zelf – zuivere geest – begint te zien. Een moment van de diepste vrede of schitterende onthullingen die de student worden gegeven, is *niet* het ontzagwekkende ogenblik waarop iemand op het punt staat zijn spirituele gids te ontmoeten, laat staan zijn eigen ziel. Evenmin zijn flitsen van paranormaal waargenomen blauwe vlammen, of visioenen van dingen die later feitelijk gebeuren, of een blik in kleine gedeelten van het astrale licht met zijn prachtige

fotografische beelden van vroeger of van de toekomst, of het plotselinge gelui van sprookjesachtige klokken in de verte, een bewijs dat u op spiritueel gebied vorderingen maakt. Deze en andere nog vreemdere zaken zullen zich voordoen wanneer u een eindje op weg bent, maar het zijn niets anders dan de voorposten van een nieuw land dat zelf geheel stoffelijk van aard is en maar één stap is verwijderd van het gebied van het grofstoffelijke bewustzijn.

We moeten ervoor op onze hoede zijn dat we door deze verschijnselen niet worden meegesleept en erdoor bedwelmd raken. We moeten in al dat soort gevallen opletten, aantekeningen maken, en ons onderscheidingsvermogen gebruiken. We moeten ze opschrijven om er later naar te verwijzen, ze in verband te brengen met een of andere wet, of om ze te vergelijken met andere soortgelijke gebeurtenissen. Het vermogen van de natuur om ons te misleiden kent geen grenzen, en als we bij dit soort zaken blijven stilstaan, zal ze ons niet verder laten gaan. Het is niet zo dat een of andere persoon of natuurkracht heeft afgekondigd dat we als we dit of dat doen moeten stoppen, maar wanneer men wordt overweldigd door wat Böhme 'Gods wonderen' noemde, heeft dit een bedwelming tot gevolg waardoor het verstand in verwarring raakt. Als iemand bijvoorbeeld ieder beeld dat in het astrale licht wordt gezien als een spirituele ervaring beschouwt, dan zou hij na enige tijd op dit punt misschien geen tegenspraak dulden, maar dat komt dan alleen omdat hij dronken is van dit soort wijn. Zolang hij doorgaat met zich hieraan over te geven en hij zijn werkelijke vooruitgang verwaarloost – die altijd afhangt van de zuiverheid van zijn motief en het overwinnen van de aan hem bekende en door hem te ontdekken tekortkomingen – gaat de natuur verder met het vergroten van de voorraad bedrieglijke verschijnselen waarmee hij zich verzadigt.

Het staat vast dat ieder die zich wijdt aan deze astrale manifestaties ze zal zien toenemen. Maar al zou ons hele leven zijn gewijd aan en zijn gezegend met een geweldige reeks verschijnselen, dan staat evengoed vast dat het afleggen van het lichaam het einde zou betekenen van dit soort ervaring, zonder dat we in feite ook maar iets hebben toegevoegd aan onze voorraad werkelijke kennis.

Het astrale gebied, dat hetzelfde is als dat van onze paranormale zintuigen, is even vol met vreemde beelden en klanken als een onbetreden Zuid-Amerikaans oerwoud, en dient goed te worden begrepen vóór de student daar lang kan blijven zonder gevaar te lopen. Terwijl we de gevaren van een oerwoud te boven kunnen komen met behulp van

menselijke uitvindingen, die tot doel hebben alle schadelijke dingen die we daar tegenkomen te vernietigen, hebben we die hulpmiddelen niet als we het astrale labyrint betreden. We kunnen fysiek dapper zijn en zeggen dat geen angst ons kan bekruipen, maar geen ongetrainde of alleen maar nieuwsgierige onderzoeker kan zeggen wat precies het effect op zijn uitwendige zintuigen zal zijn van de aanval of invloed die de paranormale zintuigen ondergaan.

En degene bij wie het eigen ik steeds het middelpunt van zijn gedachten is, loopt meer gevaar misleid te worden dan ieder ander, want hij krijgt niet de hulp die we krijgen wanneer we in ons denken met alle andere oprechte zoekers verenigd zijn. Men kan in een donker huis staan waarin geen enkel voorwerp is te onderscheiden en toch volkomen duidelijk alles zien wat buiten is verlicht. Op dezelfde manier kunnen we vanuit de duisternis van ons eigen huis – ons hart – de voorwerpen buiten zien die nu en dan door het astrale licht worden verlicht, maar het levert ons niets op. We moeten eerst de *innerlijke* duisternis verdrijven vóór we kunnen proberen in de duisternis daarbuiten te zien; we moeten *onszelf kennen* vóór we de dingen buiten ons kunnen leren kennen.

Studenten denken dat deze weg niet de gemakkelijkste is. De meeste van hen vinden het veel aangenamer, en volgens hen is het ook sneller, om naar al deze uiterlijke verleidingen te kijken en alle paranormale zintuigen te ontwikkelen zonder werkelijk spiritueel werk te verrichten.

De ware weg is breed en gemakkelijk te vinden, en zó gemakkelijk dat veel aspiranten hem mislopen omdat ze niet kunnen geloven dat hij zo eenvoudig is.

De weg loopt door het hart;
Vraag daar en verdwaal niet;
Klop luid en als in het begin
Geluiden die weerklinken
U schijnen te bespotten,
Aarzel dan niet.
Deins evenmin terug,
Wanneer de deur wijd openzwaait
En schaduwen onthult,
Zwart als de nacht.
Boodschappers van de meester
Hebben daarbinnen geduldig gewacht:
Die meester bent uzelf!

Mediumschap

[*The Path*, november 1887, blz. 231-3]

Geen woord is vaker verkeerd begrepen en verkeerd gebruikt dan het woord 'medium'. Omdat spiritisten zich dit woord hebben toegeeigend, wordt tegenwoordig natuurlijk verondersteld dat het precies betekent wat het volgens hen betekent.

Mensen nemen een woord, kennen er een bepaalde betekenis aan toe, en gebruiken het op een grove manier overal voor, tot anderen verschrikt ervoor terugdeinzen; of ze staan er even bij stil en brandmerken het als waardeloos en nutteloos. Zij die het woord zijn huidige betekenis gaven en alles toeschreven aan het werk van ontlichaamde geesten, hebben het medium gemaakt tot wat het nu is, en terwijl ze de Frankenstein die ze hebben opgeroepen, aan hun hart drukken, koesteren ze hem liefdevol, ongeacht of hij een engel of een duivel is. Zolang het medium de uitspraken van 'geesten' doorgeeft, doet het er helemaal niet toe of dit woorden van goddelijke waarheid, pure leugens of de gedachten van het medium zelf zijn; zonder de geringste echte poging om de bron van zijn uitspraken te ontdekken, wordt alles aangenomen en aan geesten toegeschreven. Deze en andere werkwijzen hebben veel intelligente studenten ontmoedigd om onderzoek te doen naar het mediumschap, en alle mensen, een klein aantal uitgezonderd, ertoe gebracht de term te wantrouwen of te vrezen.

Niettemin bestaat het mediumschap, hoezeer het ook wordt bespot, of hoezeer we er een vooroordeel tegen hebben. Maar in werkelijkheid bestaat mediumschap niet uitsluitend uit zogenaamde mededelingen van doden, of uit de zogenaamde materialisatie van geest-vormen met aderen waardoor het rode bloed van de natuur stroomt en van wie de adem vaak verdacht veel naar uien ruikt. Hoewel er geen aspect van het spiritisme bestaat dat niet op waarheid berust, vloeien deze vertoningen toch vrijwel altijd voort uit de pogingen van gewetenloze mensen die op hun eigen voordeel uit zijn. Een medium dat een beetje kennis over een of andere weinig bekende occulte wet verwerft, neemt aan dat hij nu alles heeft geleerd, noemt het een geest, en wendt het onmiddellijk voor zijn eigen doeleinden aan. Indien hij merkt dat hij daarmee slechts tot een bepaald punt komt, doet hij, in plaats van meer kennis te zoeken, zijn kennis geweld aan en gaat improviseren om zijn doel te bereiken, of de

rijkdom waarnaar hij verlangt te verkrijgen. We zeggen niet dat dit geen mediums zijn, want dat zijn ze wel. Evengoed als alle kwakzalvers en huichelaars die zich aan het spiritisme vastklampen. Ze zijn de mediums voor de lagere hartstochten en elementalen. De fout van de spiritisten ligt in het feit dat ze *alles* aan geesten toeschrijven. Helderhorendheid, helderziendheid, psychometrie, hypnotisme, enz., worden alle het werk genoemd van een geest van een overleden persoon.

Alle mensen zijn mediums of sensitieven, maar ze weten nauwelijks in hoeverre ze dat zijn. We beweren niet dat alle mensen mediums voor geesten van doden zijn, of dat ze allen werktuigen zouden zijn voor de meest verheven intelligenties, maar dat ze mediums zijn voor elementalen – voor de belichaamde, voor de onbelichaamde, voor hen die nooit belichaamd waren en dit misschien nooit zullen zijn – voor al wat het astrale in zich bevat en soms voor dat wat achter het astrale ligt. Ze zijn mediums voor hun eigen innerlijke en hogere zelf, of die van andere mensen, en omdat ze dit vaak niet inzien, noemen ze het een 'geest'.

De psychometrist is een medium of sensitieve, maar hij is dit om de ziel van dingen te manifesteren. De hypnotiseur is eveneens een medium, maar hij is dit om zijn eigen verborgen vermogens en die van andere stervelingen te manifesteren. De helderziende ziet dat wat in het astrale licht is opgetekend.

De helderhorende hoort misschien de stemmen van geesten, maar even gemakkelijk kan hij de gedachte, maar onuitgesproken, woorden van andere levende mensen horen, de stemmen van krachten of die van zijn eigen niet herkende innerlijke of hogere zelf.

In het astrale licht worden alle dingen opgetekend; de kennis van alle eeuwen, de gebeurtenissen van alle tijden, de vormen van allen die zijn gestorven en van allen die leven, de gedachten van allen die ooit hebben bestaan of nog bestaan, worden erop afgedrukt. Vroeger werd door wijze mensen erkend – en dat gebeurt nu steeds openlijker – dat er nog andere krachten en vermogens in de natuur zijn waarover we in het algemeen weinig weten. De zielen van levende en niet levende dingen, het licht, de kleur, en de aura van niet-lichtgevende lichamen, de vermogens van en krachten uitgeoefend door onbeweeglijke of in rust verkerende dingen, en de invloed van al deze op het menselijke organisme worden slechts tot op geringe hoogte door de verlichte en onbevooroordeelde wetenschapper beseft en alleen door de *ware* occultist volledig gekend.

Gedachten gaan over en weer van mens tot mens. Op een hoger

niveau gebeurt dit ook vanuit hogere intelligenties naar de mens, en dat alles in een sfeer die boven het stoffelijke uitgaat. Mensen komen door verschillende oorzaken, wanneer ze zich tot verschillende hoogten boven hun gewone uiterlijke zelf verheffen, in het astrale waar alles voor hen open ligt. Ze zien en lezen slechts dat waarvoor ze zijn toegerust, en begrijpen slechts dat waarop ze voorbereid zijn. Door bewuste en onbewuste vervoering stijgen ze op tot of komen in aanraking met een gedachtestroom of onuitgesproken woorden die hun hersenen langs verschillende wegen binnenkomen. Omdat dit misschien gedeeltelijk wordt begrepen, maar volkomen vreemd is aan hun normale persoonlijke manier van denken – terwijl ze weten dat ze een stem hebben gehoord – wordt dit toegeschreven aan een geest, hoewel ze misschien in feite de gedachte van een levend mens horen, voelen, zien of herhalen. Alle mensen die zich door inspanning, oefening of een overgevoelige persoonlijkheid bewust boven het stoffelijke verheffen, of die onbewust daarboven worden verheven, en de wijsheid, kennis en inspiratie van andere gebieden verwerven, zijn mediamiek.

Iedere student die het occulte heeft gezocht en zijn doel heeft bereikt, is een medium geweest, van Boeddha, Pythagoras, Zoroaster, Apollonius, Plato, Jezus, Böhme tot aan de zoekers uit latere perioden of van nu: zowel de adept als de chela, zowel de ingewijde als de neofiet, zowel de meester als de student.

De chela is slechts een medium voor zijn eigen verborgen mogelijkheden – zijn meester en de natuurwetten. Dat geldt ook voor de neofiet, want allen proberen door een hoog ideaal na te streven op een gebied te komen waar occulte wetten zich door hun medewerking zichtbaar of begrijpelijk kunnen maken, en waar de stille stemmen van het grote onzichtbare hoorbaar worden, hetzij geïndividualiseerd of – zoals krachten – verspreid door de ruimte. Alle dingen spreken en brengen een bepaalde betekenis tot uitdrukking, niets zwijgt. Alle dingen spreken: de monade, de hele natuur, alle krachten, sferen en ruimte, tot de alwetende stilte – het eeuwig levende woord, de stem van het alwijze. Iedereen hoort of voelt op een of andere manier sommige hiervan en is daarvoor een medium.

Er zijn krachten die slechts wachten op de wil of het verlangen van zielen om een bepaalde graad van menselijke intelligentie aan te nemen en zichzelf hoorbaar te maken voor en door degene die ze tot stoffelijk leven heeft gewekt.

Het lichaam van de mens is slechts een medium – zo niet voor zijn

eigen innerlijke en hogere zelf dan wel voor die van anderen, want we geven even vaak uitdrukking aan de gedachten en daden van anderen als aan die van onszelf.

Nooit is er een wijs of een goed woord gesproken, heeft er ware muziek geklonken, is er een regel ware dichtkunst geschreven, of is er een harmonische kleurenmengeling geschilderd, die niet het gevolg van mediumschap was. Nooit is er door de mens, chela, leerling, adept of meester een occulte wet toegelicht, een goddelijk mysterie geopenbaard, waarbij dat niet het gevolg van mediumschap was.

De meester staat hoger dan de chela die zijn medium is. Er is iets dat hoger staat dan de meester, en deze is daarvan het medium; in het ware licht beschouwd is mediumschap een van de wonderen van de schepper. Hij die het meeste van die gave bezit, en beseft wat ze is en haar op een wijze manier weet te gebruiken, kan zich in hoge mate gezegend voelen. De mysticus en de ware theosoof die beseft wat een medium in feite is, doet er goed aan te aarzelen vóór hij zich aansluit bij hen die goddelijke wijsheid aan de kant schuiven, omdat deze gekomen is door middel van een werktuig dat sommigen vol afschuw hebben bestempeld als mediamiek.

Albertus

Het pad van handelen

[*The Path*, november 1887, blz. 247-9]

De moslim-leraar helpt zijn leerlingen om zich zorgvuldig bewust te zijn van de scherpe scheidslijn tussen goed en kwaad; slechts een haarlijn scheidt het onware van het ware. Hier heeft de Aziaat een uitstekend beeld gekozen, want de 'haarlijn' is het streepje 'alif' dat, indien het in een woord wordt aangebracht, de betekenis kan doen veranderen van iets wat juist is in iets wat onjuist is.

In hoofdstuk 5 van de *Bhagavad Gītā*, getiteld 'Yoga door het opgeven van handelingen' onderricht de heilige Krishṇa Arjuna over de aard van het handelen: 'Zowel het opgeven van handelingen als yoga door te handelen leiden tot uiteindelijke bevrijding; maar van deze twee is yoga door te handelen beter dan handelingen op te geven' (5:2). En in hoofdstuk 4: 'Je moet onderscheid kunnen maken tussen handelen, verkeerd handelen en niet-handelen. Het pad van handelen

is duister en moeilijk te doorgronden' (4:17).

In het dagelijks leven zijn deze woorden van Krishṇa al waar genoeg, maar hun kracht wordt op een bijzondere manier gevoeld in het denken van de toegewijde onderzoeker van de theosofie en vooral als hij lid is van de Theosophical Society.

Die groep onderzoekers heeft nu zijn proeftijd doorgemaakt, zodat ze als geheel beschouwd een aangenomen chela is van de edele meesters die de impuls gaven tot de oprichting van de Society. Daarom verhoudt ieder lid zich tot de hele Society zoals elke vezel in het lichaam van een enkele chela zich verhoudt tot de hele mens. Ieder lid van de Society voelt nu dus meer dan ooit verstorende invloeden, en het pad van handelen wordt waarschijnlijk steeds meer verduisterd.

Er zijn of ontstaan in onze gelederen steeds haarden van emotionele verstoringen. Zij die verwachten dat deze verstoringen nu zouden moeten ophouden of minder vaak moeten voorkomen, zullen merken dat ze zich vergissen. De toegenomen belangstelling voor het werk van de Society en het grotere aantal serieuze onderzoekers in onze gelederen dan in eerdere jaren, vormen bronnen van onrust. Ieder nieuw lid brengt zijn eigen aard mee en iedereen handelt volgens zijn eigen aard. De kans op verwarring zal dus toenemen; en dat is beter, want vrede gepaard gaand met stagnatie heeft de aard van wat in de *Bhagavad Gītā* tamasa-guṇa of de eigenschap 'duisternis' wordt genoemd. Deze eigenschap 'duisternis' – en niets is erger dan deze – is het hoofdbestanddeel van onverschilligheid, en onverschilligheid leidt slechts tot ondergang.

Nog een andere factor in deze vergelijking, die iedere serieuze theosoof moet oplossen en die potentieel tot veel onrust kan leiden, is een wet die moeilijk is te omschrijven, maar in haar werking onverbiddelijk is. Om haar beter te begrijpen kunnen we zeggen dat ze in de natuur tot uitdrukking komt in het opgaan van de zon. 's Nachts als de maan schijnt, is elk voorwerp gehuld in een romantisch licht en wanneer dat lichtgevende hemellichaam ondergaat, laat het alles in een gedeeltelijke duisternis achter, waarin vele twijfelachtige figuren hun ware identiteit kunnen verbergen, of zich zelfs kunnen voordoen als iets wat ze niet zijn. Maar als de zon opkomt tonen alle voorwerpen duidelijk hun ware kleuren; de ruwe schors van de eik heeft de verzachtende sluier van het schemerlicht verloren; men kan het hoog opgeschoten onkruid niet langer voor malve-bloemen houden. De machtige hand van de god van het daglicht toont alles in zijn ware aard.

Men moet niet denken dat door bepaalde bestuursleden een lijst wordt bijgehouden waarin de karakters van onze leden staan vermeld en bekend kunnen worden gemaakt. Dat is niet nodig; de gebeurtenissen die plaatsvinden in de natuurlijke volgorde, of schijnbaar willekeurig, zullen ons allemaal, of we willen of niet, in onze ware gedaante tonen.

Ieder van ons zal moeten stilstaan en leren in het voorportaal van de Hal van Lering, vóór we naar binnen kunnen gaan. Weliswaar is dit portaal met al zijn donkere schaduwen en verontrustende invloeden een illusie, maar het is er een die door heel weinigen niet wordt gevormd, want de illusies van de stof zijn moeilijk te overwinnen. Daar zullen we de aard van handelen en niet-handelen ontdekken; daar zullen we tot de erkenning komen dat hoewel de aard van handelen ook iets slechts heeft, hij toch meer verwant is aan waarheid dan aan wat we duisternis, rust, onverschilligheid hebben genoemd. Uit de verwarring en de strijd van een schijnbaar ongetemd leven kan iemand opstaan die een strijder voor de waarheid is. Duizend beoordelingsfouten, gemaakt door een serieuze onderzoeker die, gedreven door een zuiver en edel motief, streeft naar het bevorderen van de zaak, zijn beter dan de uiterlijke goedheid van hen die zich opwerpen als rechters over hun medemensen. Al deze fouten, begaan voor een goede zaak zullen, omdat ze goede zaden verspreiden, door het motief worden goedgemaakt.

We moeten dus over niemand rechter willen zijn. We kunnen ons niet aanmatigen te beoordelen wie wel en wie niet zal worden toegestaan om in de Theosophical Society te komen en te werken. De meesters die haar oprichtten, wensen dat we haar invloed en haar licht aan iedereen schenken, ongeacht wat we er zelf van denken; we moeten het zaad uitstrooien en wanneer dat op rotsachtige bodem valt, is dat niet de schuld van de zaaier.

Onze Society is er ook niet alleen voor goede en fatsoenlijke mensen. Net als in de tijd toen Jezus van Nazareth predikte, is het waar dat er meer vreugde in de hemel is over één berouwvolle zondaar dan over 99 rechtvaardigen die geen berouw hoeven te hebben.

Laten we dan bedenken dat het pad van handelen duister en moeilijk te onderscheiden is, en laten we op onze hoede zijn voor de illusies van de stof.

Hadji Erinn

Geef ons één feit

[*The Path*, maart 1888, blz. 373-5]

Sinds ik de laatste keer in *The Path* heb geschreven, heb ik van veel studenten in het Westen duidelijk de wens gehoord die tot uitdrukking komt in de kreet: 'Geef ons één feit!'

Het verlangen om de waarheid te leren kennen is in hen gewekt, maar ze zijn sindsdien blijven hangen op de marktpleinen van deze aarde en in de gehoorzalen van die wetenschappelijke leiders van de blinden die de profeten van het materialisme zijn. Ze zeggen dat enkele 'wetenschappers', als ze over theosofie spreken, hebben gevraagd waarom de meesters ons niet 'één feit hebben gegeven, waarmee we een begin kunnen maken, en op basis waarvan we tot een conclusie kunnen komen'; en zij – deze studenten – vragen voor zichzelf dringend om dat feit, zelfs al zijn ze van plan dit voor juist die mensen die de vraag naar voren hebben gebracht, verborgen te houden.

Arme kinderen. Wat zijn de feiten die u verlangt? Zijn het misschien verbazingwekkende wonderen die geen ruimte voor twijfel zullen laten? Zo ja, zeg dan alstublieft of dat kunststuk ten overstaan van duizenden moet worden volbracht of slechts in aanwezigheid van één vraagsteller en zijn exclusieve vriendenkring? Is het laatste het geval, dan heeft u zichzelf veroordeeld tot het verlangen om voor uzelf te behouden wat aan velen toekomt. Of verlangt u misschien het bekendmaken van één onmiskenbaar feit? Maar dat zou natuurlijk op gezag moeten steunen, en wij, arme zwervers, hebben geen gezag of autoriteit op het gebied van natuur, wetenschap of letteren; feiten die door ons worden bekendgemaakt zouden daarom voor uw doel nutteloos zijn.

En in vertrouwen moet ik u zeggen, evenals vroegere boodschappers dit moesten doen en daarin niet zijn tekortgeschoten, dat het verrichten van een wonder ten overstaan van een menigte mensen de bedoelingen die de vervolmaakte mensen op het oog hebben, juist zou ondermijnen. Stel dat enkelen van hen die weten nu in het drukke geroezemoes van het Amerikaanse leven zouden verschijnen, waar het uiteindelijke levensdoel – op deze afstand gezien – het verwerven van rijkdom schijnt te zijn, en dat ze evenals de twee jonge prinsen uit Boeddha's tijd zonder hulpmiddelen in de lucht zouden opstijgen en daar afwisselend uit hun hoofd en hun voeten vuurzuilen zouden laten schieten, of opnieuw zou-

den opstijgen en voor iedereen zichtbaar een eind zouden wegzweven, zou dat feit u iets bewijzen? Misschien zou in het hart van sommige, eerzuchtige studenten het verlangen opkomen het vermogen te verwerven om ditzelfde te kunnen doen. Maar wacht eens even en vertel me wat die velen zouden doen voor wie zulke dingen als sprookjes zijn? Ik zal het u zeggen. Enkelen zouden de mogelijkheid erkennen dat het een echt verschijnsel was, en wegen en middelen zoeken om het ook te kunnen doen, zodat ze het tegen betaling kunnen vertonen. Anderen, onder wie uw wetenschappelijke feitenjagers, zouden beginnen met de echtheid ervan te ontkennen, het aan bedrog toe te schrijven en degenen die het verschijnsel teweegbrachten, hoe werkelijk spiritueel die misschien ook zijn, van opzettelijke oplichterij en misleiding te beschuldigen, terwijl een aantal van hen zelfs het plaatsvinden van het feit zou ontkennen en de verklaringen van honderden ooggetuigen[1] als vals zou bestempelen. Weer anderen zouden zeggen: 'Het is een God!' of 'Het is een duivel!', met alle gevolgen van dien. Nee, vrienden, de ware leraren gaan niet de basis leggen voor grotere fouten en nog vaster geworteld bijgeloof dan die welke we juist proberen uit te roeien.

Verder moet ik u in alle ernst en waarheidsgetrouw zeggen dat de feiten die u werkelijk wenst, telkens weer en op vele plaatsen, in vele boeken, en op vele tijdstippen zijn meegedeeld. Ze zijn niet alleen te vinden in uw nieuwe theosofische literatuur, maar ook in die van vroegere tijden. Eeuwenlang zijn deze feiten jaar in jaar uit bekendgemaakt, zelfs in het Engels. Ze werden meegedeeld in de tijd van de Duitse en Engelse alchemisten en door de kabbalisten. Maar door hebzucht en verkeerde motieven zijn er steeds zelfgevormde belemmeringen en verduisteringen ontstaan.

De alchemisten van de ware school spraken over het goud dat ze konden maken met behulp van hun poeders en het zout, samen met hun kwik; en de kabbalisten zeiden dat door het uitspreken van Jehovahs naam niet alleen goud werd gevormd, maar dat daarmee in alle werelden macht werd verkregen. Heel juiste verklaringen. Zijn dat geen mededelingen van feiten? Hebben ze het merendeel van de onderzoekers tevredengesteld? Verre van dat; het gevolg was dat ze op een dwaalspoor raakten. Velen zochten geduldig naar het poeder en naar de

[1]We kunnen met de schrijver instemmen, omdat we H.P. Blavatsky precies even wonderbaarlijke dingen hebben zien doen en een dag later beschuldigingen van bedrog tegen haar hoorden uiten en aanklachten van goedgelovigheid tegen de mensen die ze hadden gezien. (Redactie *The Path.*)

juiste verhouding van zout, zwavel en kwik om een waardeloos gouden metaal te kunnen maken dat vandaag inwisselbaar en morgen onbruikbaar is, en dat nooit gemoedsrust zou kunnen schenken of de poort naar de toekomst zou kunnen openen. Weer anderen gingen hun eigen weg en probeerden verschillende modulaties bij het uitspreken van de veronderstelde naam van hun machtige God, zodat ze nu ongeveer 40 manieren hebben. Wat een kortzichtige onwetendheid is dit, want God is God en is niet veranderd met de opkomst en ondergang van werelddrijken of het verdwijnen van talen; zijn naam had ooit in het oude Egypte of India, in Lemurië, Atlantis of Copan een verschillende klank. Waar zijn nu die vele klanken van zijn heilige naam gebleven, of is die nu anders geworden?

'Maar om welk *feit* gaat het bij het uitspreken van de naam van God?' zult u zeggen. Het antwoord volgt door te vragen: 'Wat en wie is God?' Hij is het Al; de aarde, de hemel, de sterren aan de hemel; het hart van de mens; de elementale en organische wereld; de rijken van het heelal; het gebied van het geluid en de vormloze leegte. Betekent het uitspreken van die naam niet het *worden* van al die rijken, gebieden en die kracht, en het in uzelf concentreren van de hele essentie daarvan, van elk afzonderlijk en van alle *tegelijk*? Kan dit worden bereikt door op een of meerdere manieren 'Jehovah' te mompelen? U zult gemakkelijk inzien dat dit niet zo is. En uw verstand zal u vervolgens laten inzien dat u, alvorens dit te kunnen doen, elk van deze rijken afzonderlijk moet hebben doorlopen, waarbij u over elk ervan een volkomen kennis en herinnering behoudt, elk moet beheersen, vóór u kunt proberen het geheel uit te spreken. Is dit een gemakkelijke taak? Is het niet de taak die karma u voorhoudt, waarbij u als kinderen wordt verplicht delen van het woord te herhalen in de verschillende ervaringen van herhaalde levens op aarde, en u weer naar deze les wordt teruggevoerd tot ze goed is geleerd?

En zo worden we op onszelf teruggeworpen. Onze Indo-Europese voorouders hebben de uitspraak gedaan, die sindsdien door duizenden is herhaald, dat ieder mens op zichzelf een klein heelal is. Door hem heen lopen *alle* energiebanen, die zich naar alle werelden vertakken, en waar een van deze lijnen hem kruist, bevindt zich de poort tot het rijk waartoe deze energiebaan behoort. Luister naar de *Chhāndogya Upanishad*:

> Daar is deze stad van Brahman – het lichaam – en daarin staat het paleis, de kleine lotus van het hart, en daarin die kleine ether. Zowel

> hemel als aarde liggen daarin besloten, zowel vuur als lucht, zowel zon als maan, zowel bliksem als sterren; en al wat er van het zelf hier in de wereld aanwezig is, en al wat geweest is of zal zijn, dat alles ligt daarin besloten.[1]

Het daarbuiten te zoeken is vergeefs. Er zal géén kennis tot u komen, van wáár ook, dan uit deze kleine lotus van het hart. U legt haar nu zodanig aan banden dat ze niet kan ontluiken. Met de misleidingen van uw verstand ketent u haar als met een knoop. Die knoop moet u doorhakken. Ruk u los uit scholastische misvattingen; maak uw verstand tot een rustig en onbewogen oppervlak waarop de Heer van het paleis van het hart beelden van de waarheid kan weerkaatsen; word zoals kleine kinderen die niet door vooropgestelde meningen worden gehinderd, en u zult kennis hebben.

Het enige feit dat ik u kan bieden is – UZELF.

Nilakant

Het ontwikkelen van concentratie

[*The Path*, juli 1888, blz. 116-23; februari 1890, blz. 329-31]

– 1 –

De meest gebruikelijke term om uit te drukken wat bovenstaande titel inhoudt, is ZELFONTWIKKELING. Deze term schijnt althans voorlopig de oefening van mensen die de waarheid willen kennen, goed genoeg weer te geven. Toch is deze vanuit een theosofisch gezichtspunt onjuist. Want onder het zelf wordt datgene verstaan wat in Indiase boeken Īśvara wordt genoemd: een deel van de eeuwige geest, dat door ieder menselijk lichaam wordt omsloten. Er is geen twijfel aan dat dit de Indiase opvatting is. De *Bhagavad Gītā* (15:7-9) zegt dat een eeuwig deel van deze geest

> na het leven aangenomen te hebben in de wereld van de levenden, het verstand en de vijf zintuigen, die tot de natuur behoren, tot zich trekt. Welk lichaam Īśvara ook aanneemt of verlaat, hij neemt deze zintuigen met zich mee zoals de wind geuren vanaf bloembedden meevoert. Door controle te hebben over het gehoor, het gezicht, het

[1] *Chhāndogya Upanishad*, 8ste prapāṭhaka, 1ste khāṇḍa, 2-3.

> gevoel, de smaak, de reuk en ook het verstand reikt deze geest naar de voorwerpen van de zintuigen.

En in een eerder hoofdstuk:

> De hoogste geest in dit lichaam wordt de toeschouwer genoemd, de raadgever, de onderhouder, de genieter, de grote Heer en ook de hoogste ziel. – 13:22

en verder:

> zelfs wanneer de hoogste eeuwige ziel in het lichaam bestaat – of ermee is verbonden – wordt ze niet door de handelingen van het lichaam bezoedeld. – 13:31

Op andere plaatsen in deze boeken wordt deze geest het zelf genoemd, zoals in de bekende zin die in het Sanskriet luidt 'Ātmānam ātmanā paśya', wat betekent 'Verhef het zelf door het Zelf', en op verschillende plaatsen in de *Upanishads*, waar over het zelf voortdurend wordt gezegd dat het hetzelfde is als de Īśvara van de *Bhagavad Gītā*. Max Müller is van mening dat het woord 'zelf' de denkbeelden van de *Upanishads* op dit punt het beste weergeeft.

Hieruit volgt dat zoiets als ontwikkeling van dit zelf, dat in zijn diepste essentie eeuwig, onveranderlijk en door handelingen niet te bezoedelen is, niet mogelijk is. Door de ontoereikendheid van onze termen zijn studenten en schrijvers die een moderne taal gebruiken genoodzaakt het woord 'zelfontwikkeling' te gebruiken, hoewel ze, terwijl ze dit doen, erkennen dat ze wel weten dat het zelf niet kan worden ontwikkeld.

Wat ze bedoelen is 'dat we een zodanige ontwikkeling of oefening nastreven dat we, terwijl we op aarde zijn, in staat zullen zijn de wijsheid van het innerlijke zelf – dat in alle opzichten wijs en goed is – te weerspiegelen en zijn opdrachten uit te voeren'.

Omdat de term 'zelfontwikkeling' voortdurend vraagt om toelichting – in woorden of door innerlijke bevestiging – is het aan te bevelen haar geheel te vermijden en door een andere term te vervangen die de bedoelde oefening omschrijft zonder tot tegenstrijdigheden te leiden. Ook om een andere reden moet de term worden vermeden. Het woord 'zelfontwikkeling' heeft iets egoïstisch, want als we het gebruiken om iets aan te duiden wat we alleen voor onszelf doen, maken we onmiddellijk een scheiding tussen onszelf en de rest van de mensheid. Slechts op één manier kunnen we het zonder tegenstrijdigheid of nadere ver-

klaring gebruiken, namelijk als we erkennen dat we egoïstisch aan onze eigen ontwikkeling willen werken, en daarmee zouden we onmiddellijk inbreuk maken op een hoofdregel van het theosofische leven, een regel waarop herhaaldelijk en nadrukkelijk de aandacht is gevestigd, namelijk dat het denkbeeld van een persoonlijk zelf moet worden uitgeroeid. Omdat we deze regel natuurlijk niet zullen tegenspreken, zien we des te meer de noodzaak ervan in om een term te vinden die niet tot tegenstrijdigheden leidt. In deze nieuwe term moet zoveel mogelijk naar de drie essentiële aspecten van de handeling worden verwezen, namelijk het middel, de handeling en de handelende persoon, en ook het motief voor de handeling; ofwel, kennis zelf, dat wat gekend of gedaan moet worden, en de persoon die kent.

Deze term is CONCENTRATIE. In de Indiase boeken wordt ze yoga genoemd. Dit woord wordt ook met 'eenwording' vertaald, dat wil zeggen eenwording met het hoogste wezen, of nog anders gezegd: 'Het doel van spirituele kennis is het hoogste wezen.'

In oude boeken wordt yoga in twee hoofdafdelingen verdeeld: haṭhayoga en rājayoga.

Haṭhayoga is een in praktijk gebrachte ascese van het lichaam, waardoor bepaalde vermogens worden ontwikkeld. Deze yoga omvat het aannemen van bepaalde houdingen die het werk vergemakkelijken, bepaalde manieren om adem te halen die veranderingen in de menselijke constitutie teweegbrengen, en nog andere middelen. In de *Bhagavad Gītā* (4:26, 29-30) wordt daarover het volgende gezegd:

> Sommige gelovigen offeren het gehoor en de andere zintuigen in het vuur van zelfbeheersing, anderen offeren het geluid en andere voorwerpen van de zintuigen in het vuur van de zintuigen. Weer anderen offeren de inademing in de uitademing en de uitademing in de inademing; ze willen hun adem beheersen door de kanalen van in- en uitademing te blokkeren. Anderen offeren het leven in hun leven door zich van voedsel te onthouden.

In verschillende verhandelingen worden deze methoden in detail uiteengezet, en er is geen twijfel mogelijk dat iemand die ze volgt allerlei abnormale vermogens kan verwerven. Er schuilt hierin echter een gevaar, vooral voor mensen in het Westen waar op dat gebied geen ervaren guru's of leraren zijn te vinden. Deze gevaren bestaan hierin dat iemand die zonder leiding de haṭhayoga-voorschriften volgt, invloeden aantrekt die hem kwaad doen. Ook brengt hij zijn natuurlijke

levensfuncties nu en dan in zulke toestanden dat hij tijdelijk zou moeten ophouden; omdat hij echter niet over voldoende kennis beschikt, gaat hij dan misschien toch door en schadelijke gevolgen zijn het resultaat. Bovendien is haṭhayoga moeilijk na te streven en moet deze worden voortgezet tot men meesterschap en succes heeft bereikt. Weinig westerlingen zijn van nature geschikt voor zo'n zware en aanhoudende inspanning op verstandelijk en astraal gebied. Ze worden tot haṭhayoga aangetrokken – omdat deze iets nieuws is en omdat deze schijnbaar resultaten belooft in de vorm van zichtbare fysieke gevolgen – en beginnen zonder kennis van de moeilijkheden, en als ze dan na een aantal experimenten ophouden, halen ze zich gevolgen op de hals die totaal ongewenst zijn.

Het grootste bezwaar ertegen is echter dat het betrekking heeft op de stoffelijke of halfstoffelijke mens – of ruwweg tot het lichaam – en wat er gewonnen wordt gaat dus bij de dood verloren.

De *Bhagavad Gītā* (4:30-1) spreekt hierover en beschrijft deze dingen als volgt:

> Allen weten zij wat offeren is, en door hun offers hebben zij hun zonden vernietigd. Maar alleen hij die drinkt van het ambrozijn, het overblijfsel van een offer, bereikt eenwording met het hoogste wezen.

Dit betekent dat haṭhayoga-praktijken alleen het offer zelf vertegenwoordigen, terwijl de andere soort het ambrozijn is dat aan het offer of 'de vervolmaking van spirituele ontwikkeling' ontspringt, en tot nirvāṇa leidt. De middelen om de 'vervolmaking van spirituele ontwikkeling' te bereiken worden in rājayoga gevonden, of – zoals we het nu zullen noemen – in het ontwikkelen van concentratie.

Wanneer de concentratie volmaakt is geworden, zijn we in staat de kennis te gebruiken die altijd binnen ons bereik ligt, maar die ons gewoonlijk voortdurend ontgaat. Wat gewoonlijk kennis wordt genoemd, omvat slechts het verstandelijk begrijpen van de uiterlijke, zichtbare vormen die door bepaalde werkelijkheden worden aangenomen. Neem wat wetenschappelijke kennis van mineralen en metalen wordt genoemd. Dit omvat alleen een classificatie van stoffelijke verschijnselen die empirisch is verkregen. Wetenschappers weten waar bepaalde mineralen en metalen nuttig voor zijn en kennen enkele van hun eigenschappen. Zo weet men van goud dat het zuiver, zacht, geel en heel buigzaam is; en door een reeks toevallige gebeurtenissen bleek

het bruikbaar te zijn in de geneeskunde en de schone kunsten. Maar ook nu nog is de vraag nog niet helemaal opgelost of goud mechanisch dan wel chemisch in het ruwe erts is gebonden. Hetzelfde geldt voor mineralen. De kristalvormen zijn bekend en geclassificeerd.

Niettemin is er een nieuwe theorie ontstaan, die heel dicht bij de waarheid komt, dat we de stof op deze manier niet werkelijk leren kennen, maar slechts bepaalde verschijnselen waarnemen die door de stof aan ons worden gepresenteerd en afhankelijk van de verschijnselen goud, hout, ijzer, steen, enz., worden genoemd. Maar de wetenschap zal niet erkennen dat de mineralen, metalen en planten nog andere eigenschappen hebben die alleen door andere nog onontwikkelde zintuigen kunnen worden waargenomen. Als we van de onbezielde voorwerpen overgaan tot de mannen en vrouwen om ons heen, dan kan de gewone verstandelijke kennis ons al evenmin helpen. We zien lichamen met verschillende namen en van verschillende rassen, maar ons gewone, alledaagse verstand reikt niet verder dan de uiterlijke verschijnselen. We schrijven iemand een bepaald karakter toe, nadat we zijn gedrag hebben gadegeslagen, maar dit oordeel is slechts voorlopig, want niemand van ons zou durven zeggen dat we al zijn goede of slechte eigenschappen kennen. We weten dat hij meer is dan we kunnen zien of beredeneren, maar wat, kunnen we niet zeggen. Het ontgaat ons steeds. Wanneer we daarna ons verdiepen in onszelf, blijkt onze onwetendheid even groot te zijn als die ten opzichte van onze medemensen. Op basis daarvan is een oud gezegde ontstaan: 'Iedereen weet wat hij is, maar niemand weet wat hij zal worden.'

We moeten in ons een onderscheidingsvermogen hebben, waarvan de ontwikkeling ons in staat zal stellen alles te weten wat we maar willen weten. Dat er zo'n vermogen bestaat, wordt door leraren van het occultisme bevestigd, en het middel om het te verkrijgen is het ontwikkelen van concentratie.

Men vergeet vaak of gelooft niet dat de innerlijke mens, die over deze vermogens moet gaan beschikken, volwassen moet worden, zoals ook het lichaam moet opgroeien voordat zijn organen hun functies volledig kunnen vervullen. Met *innerlijke mens* bedoel ik niet het hogere zelf – de bovengenoemde Īśvara – maar dat deel van ons dat ziel, of astrale mens, of voertuig, enz., wordt genoemd. Al deze termen zijn voor verbetering vatbaar en moeten niet star worden gebruikt in de betekenis die verschillende schrijvers eraan geven. Laten we uitgaan van ten eerste het nu zichtbare lichaam, ten tweede de innerlijke

mens (niet de geest), en ten derde de geest zelf.

Hoewel het waar is dat de tweede – of innerlijke mens – potentieel over alle vermogens en karakteristieke eigenschappen die aan het astrale lichaam worden toegeschreven, beschikt, is het evenzeer waar dat deze vermogens bij de meeste mensen nog latent of slechts heel onvolkomen ontwikkeld zijn.

Dit innerlijke wezen is zogezegd onlosmakelijk, cel voor cel, vezel voor vezel, met het lichaam verbonden. Het bevindt zich in het lichaam ongeveer zoals de vezels van de mangovrucht in de mango. In die vrucht zit een pit met duizenden fijne vezels die zich van daaruit door het gele vruchtvlees verspreiden. En als men de vrucht eet, is het erg lastig het vruchtvlees van de vezels te onderscheiden. Het innerlijke wezen waarover we spreken, kan dus niet veel doen buiten het lichaam; het wordt er steeds door beïnvloed. Het is daarom niet gemakkelijk om – als we dat willen – het lichaam te verlaten en in het astrale dubbel rond te dwalen. De verhalen die we soms horen dat dit zo gemakkelijk is, kunnen aan een sterke verbeelding, ijdelheid of andere oorzaken worden toegeschreven. Een belangrijke bron van fouten met betrekking tot deze dubbels is dat een helderziende een beeld van iemands gedachten gemakkelijk aanziet voor de persoon zelf. Occultisten die de waarheid kennen, beschouwen het naar wens verlaten van het lichaam en het rondzwerven over de aarde dan ook als iets heel moeilijks, en wel om bovengenoemde redenen. Omdat de persoon nauw vervlochten is met het lichaam, is het absoluut noodzakelijk zijn astrale vorm eerst zorgvuldig, vezel voor vezel, van de omringende massa van bloed, beenderen, slijmvliezen, gal, huid en vlees te scheiden, vóór hij in die astrale vorm door het land kan reizen. Is dit gemakkelijk? Het is noch gemakkelijk noch snel te volbrengen, en het lukt ook niet in één keer. Het moet het resultaat zijn van jarenlange, geduldige oefening en van talrijke experimenten. En het *kan niet* bewust worden gedaan vóór de innerlijke mens zich tot iets meer dan een onverantwoordelijke en trillende gelei heeft ontwikkeld en samenhang heeft gekregen. Deze ontwikkeling en samenhang worden verkregen door het concentratievermogen te vervolmaken.

Dat we zelfs in onze slaap door het land snellen om vriend of vijand te ontmoeten, of om in verafgelegen streken aardse genoegens te genieten is evenmin waar, zoals mij door experimenten en onderricht is gebleken. In alle gevallen waar iemand enige mate van concentratie heeft bereikt, is het best mogelijk dat het slapende lichaam geheel

wordt verlaten, maar die gevallen zijn tot nu toe uitzonderingen.

De meesten van ons blijven heel dicht bij het sluimerende lichaam. Het is voor ons niet nodig eruit weg te gaan om de verschillende bewustzijnstoestanden te ervaren, iets waar iedereen recht op heeft, maar we begeven ons niet mijlenver het land in vóór we dat kunnen, en we kunnen dat niet vóór het noodzakelijke etherische lichaam is verkregen en het heeft geleerd hoe het zijn vermogens moet gebruiken.

Dit etherische lichaam heeft zijn eigen organen, die de essentie of werkelijke basis van de door de mens beschreven zintuigen zijn. Het uiterlijke oog is slechts het instrument door middel waarvan het werkelijke gezichtsvermogen in contact komt met wat tot het gezicht behoort; het oor heeft zijn innerlijke meester – het vermogen om te horen – enzovoort voor ieder orgaan. Deze werkelijke vermogens in ons komen voort uit de geest, waarnaar we aan het begin van dit artikel verwezen. Die geest richt zich op de voorwerpen van de zintuigen door de controle te hebben over de verschillende zintuigorganen. En wanneer hij zich terugtrekt, kunnen de organen niet worden gebruikt. Op deze manier loopt een slaapwandelaar rond met open ogen, die echter niets zien, hoewel de verschillende delen van het oog volkomen normaal en intact zijn.

Gewoonlijk zijn deze innerlijke en uiterlijke organen niet van elkaar te onderscheiden; het innerlijke oor blijkt te nauw met het uiterlijke verbonden om ze afzonderlijk waar te nemen. Wanneer echter de concentratie is begonnen, beginnen de verschillende innerlijke organen als het ware te ontwaken, en zich van de ketenen van hun lichamelijke tegenhangers te ontdoen. Dan begint de mens zijn vermogens te verdubbelen. Zijn stoffelijke organen blijven intact, om ze op het gebied waar ze thuishoren te gebruiken, en hij verkrijgt een ander stel, dat hij los van het eerste kan gebruiken op het gebied van de natuur waar deze thuishoren.

We vinden hier en daar gevallen waar bepaalde delen van dit innerlijke lichaam door bepaalde middelen verder zijn ontwikkeld dan de rest. Soms is alleen het innerlijke hoofd ontwikkeld, en dan hebben we iemand die helderziend of helderhorend is; dan weer is slechts een hand ontwikkeld, terwijl al het andere nevelig en onduidelijk is. Misschien is het een rechterhand, en dan zal het de bezitter in staat stellen bepaalde ervaringen op te doen die tot het gebied van de rechterhand behoren, laten we zeggen de positieve kant van de tastzin en het gevoel.

Maar in deze abnormale gevallen blijven de vruchten van concentratie altijd uit. Ze hebben slechts een gedeelte tevoorschijn gebracht,

zoals een kreeft zijn ogen uitsteekt op de steeltjes die deze dragen. Of neem iemand die, vreemd genoeg, een van de innerlijke ogen, zeg het linker, heeft ontwikkeld. Dit heeft betrekking op een gebied van de natuur dat volkomen verschilt van dat wat tot de hand behoort, en de opgedane ervaringen zijn in die gevallen eveneens heel verschillend. Zo iemand is een helderziende van een bepaald niveau, slechts in staat om waar te nemen wat verband houdt met zijn eenzijdige ontwikkeling en geheel onwetend van veel andere eigenschappen die inherent zijn aan het voorwerp dat hij ziet of voelt, omdat de organen die nodig zijn om ze waar te nemen niet zijn ontwikkeld. Hij is als een tweedimensionaal wezen dat onmogelijk kan weten wat driedimensionale wezens weten, of zoals wijzelf zijn vergeleken met vierdimensionale entiteiten.

Tijdens de groei van dit etherische lichaam kan men een aantal dingen waarnemen.

Het heeft aanvankelijk een wolkige, onzekere gedaante, met bepaalde energiecentra die ontstaan omdat er zich organen beginnen te vormen die met de hersenen, het hart, de longen, de milt, de lever, enz., corresponderen. Zijn ontwikkelingsgang is dezelfde als die van het zonnestelsel, en het wordt in feite *geleid en beïnvloed door datzelfde zonnestelsel waartoe de wereld behoort waarop dat wezen is geïncarneerd*. Bij ons staat het onder invloed van onze eigen zon.

Wanneer de beoefening van concentratie wordt volgehouden, begint deze wolkige massa samenhang te verkrijgen en zich tot een lichaam met verschillende organen te vormen. Terwijl ze groeien, moeten ze worden gebruikt. Ze moeten worden uitgeprobeerd, beproefd en onderzocht. Zoals een kind moet kruipen vóór het kan lopen en moet leren lopen vóór het kan rennen, zo moet de etherische mens eveneens ervaring opdoen. Maar zoals een kind veel verder kan zien en horen dan het kan kruipen en lopen, evenzo begint dit wezen gewoonlijk te zien en te horen vóór het de omgeving van het lichaam kan verlaten voor een reis van langere duur.

Bepaalde struikelblokken beginnen zich dan te vertonen die, als de betekenis ervan door ons goed wordt begrepen, ons goede redenen zullen geven om verschillende deugden te beoefenen die in de heilige boeken worden aanbevolen en die op een natuurlijke manier vallen onder de term universele broederschap.

Een van deze redenen is dat we soms zien dat dit nevelige, groeiende lichaam heftig wordt geschokt of uiteengereten, of in stukken breekt, die onmiddellijk de neiging vertonen naar het lichaam terug te

vliegen en dezelfde onlosmakelijke verbinding te vormen waarover we eerder hebben gesproken. *Dit wordt veroorzaakt door boosheid*, en dit is de reden, waarom de wijzen allen hameren op de noodzaak van kalmte. Wanneer de leerling boosheid in zich laat opkomen, wordt de invloed ervan onmiddellijk gevoeld door het etherische lichaam en komt tot uiting in een oncontroleerbaar trillen dat in de kern begint en de deeltjes die tot dan toe samenhang vertoonden met kracht uiteenrukt. Wanneer dit niet wordt tegengegaan, zal de hele massa uiteenvallen en dan haar natuurlijke plaats in het lichaam hernemen. Het gevolg hiervan is dat er lange tijd moet verstrijken vóór het etherische lichaam opnieuw kan worden gevormd. En iedere keer dat dit gebeurt, is het resultaat hetzelfde. Ook maakt het geen verschil wat de boosheid heeft veroorzaakt. Er bestaat bij deze studie niet zoiets als het koesteren van wat 'gerechtvaardigde boosheid' wordt genoemd om dan toch aan die onvermijdelijke gevolgen te ontsnappen. Of iemands 'rechten' onrechtmatig of overduidelijk zijn geschonden of niet, maakt geen verschil. Boosheid is een kracht die langs vastgestelde weg zijn uitwerking zal vinden, en dus strikt moet worden vermeden. Ze kan niet worden vermeden tenzij barmhartigheid en liefde – absolute verdraagzaamheid – worden ontwikkeld.

Maar terwijl boosheid afwezig kan zijn, kan er nog iets anders gebeuren. De etherische vorm kan een grote mate van samenhang hebben verkregen en duidelijk zijn afgebakend, maar in plaats van zuiver, helder en fris te zijn, begint men een troebele, onaangename kleur waar te nemen, de voorloper van bederf, dat elk deel aantast en door zijn gevolgen verdere vooruitgang uitsluit, en ten slotte op de leerling terugwerkt, zodat boosheid zich opnieuw manifesteert. Dit is een gevolg van jaloezie. Jaloezie is geen kleinigheid die zonder fysieke gevolgen blijft. Ze heeft op haar eigen terrein een even krachtige uitwerking als boosheid. Ze verhindert niet alleen verdere ontwikkeling, maar bevolkt de atmosfeer van de leerling met duizenden boosaardige wezens van allerlei aard die zich op hem werpen en elke boze hartstocht doen ontwaken of teweegbrengen. We moeten jaloezie dus uitbannen, en we kunnen haar niet kwijtraken zolang we het gevoel van afgescheidenheid in ons laten voortbestaan.

Een andere invloed op dit etherische lichaam wordt door ijdelheid uitgeoefend. IJdelheid vertegenwoordigt de grote illusie van de natuur. Ze laat voor het oog van de ziel allerlei bedrieglijke of verleidelijke beelden of beide verschijnen en ondermijnt het onderscheidingsver-

mogen dermate dat boosheid of jaloezie opnieuw zullen optreden, of de gebeurtenissen nemen een zodanige loop dat de betrokkene door uitwendige oorzaken in het verderf wordt gestort, zoals in een mij bekend geval waarin iemand aanmerkelijke vooruitgang had geboekt, maar zich ten slotte door ijdelheid liet meeslepen. Het gevolg hiervan was dat voor zijn innerlijke oog hoogst ongewone beelden en gedachten opkwamen, die hem op hun beurt zo aangrepen dat hij tot zijn sfeer horden weinig bekende en moeilijk te beschrijven elementalen aantrok. Deze volgden hun aard en belaagden hem ten slotte, en brachten op een dag op het gebied van zijn astrale lichaam een effect teweeg dat in sommige opzichten vergelijkbaar is met dat wat volgt op een ontploffing van het krachtigste explosief dat de wetenschap kent. Het gevolg was dat zijn etherische vorm plotseling zo scheurde dat door de weerslag zijn hele natuur werd gewijzigd. Hij overleed kort daarna in een psychiatrische inrichting, na zich aan de vreselijkste uitspattingen te hebben overgegeven.

En ijdelheid kan niet worden vermeden, tenzij men die zelfloosheid en bescheidenheid die door zowel Jezus van Nazareth als Boeddha zijn aanbevolen, nauwgezet in acht neemt.

Een ander struikelblok is angst. Deze is echter niet het ergste en zal verdwijnen door middel van kennis, want angst is altijd het kind van onwetendheid. Ze maakt dat de etherische vorm verschrompelt, verstijft en zich samentrekt. Maar naarmate de kennis toeneemt, vermindert die samentrekking, en doet zich de mogelijkheid van groei voor. Angst is hetzelfde als koude op aarde, en haar uitwerking is te vergelijken met het proces van bevriezing.

– 2 –

Het ontwikkelen van concentratie zal zonder succes blijven als iemand zich slechts nu en dan erop toelegt. Het is iets dat voortvloeit uit ‘een vastberaden houding die wordt aangenomen ten opzichte van het te bereiken doel, en die onafgebroken wordt volgehouden’. 19de eeuwse onderzoekers zijn maar al te zeer geneigd te denken dat succes in het occultisme kan worden verkregen zoals men vorderingen maakt op school of op de universiteit, door het lezen en leren van *gedrukte woorden*. Een volledige kennis van alles wat ooit over concentratie werd geschreven schenkt geen kracht bij het beoefenen van datgene waarover ik spreek. Om boekenkennis alleen wordt in deze school

evenzeer gelachen als door een boerenkinkel; hiermee wil ik niet zeggen dat boekenkennis moet worden vermeden, maar zonder concentratie is ze even nutteloos als geloof zonder werken. Ze wordt volgens mij in sommige kringen 'slechts kennis van het oog' genoemd. Dat is ze inderdaad; en dit soort cultuur staat in onze gedegenereerde tijden het hoogst in aanzien.

Aan het begin van dit artikel werd de ware training rājayoga genoemd. Deze verwerpt fysieke bewegingen, houdingen en voorschriften die uitsluitend de huidige persoonlijkheid betreffen, en wijst de onderzoeker op deugd en altruïsme als basisbeginselen. Deze worden vaker verworpen dan aanvaard. Er is de afgelopen 1800 jaar zoveel over rozenkruisers, Egyptische adepten, geheime meesters, de kabbala en wonderlijke magische boeken gezegd, dat zoekers zonder gids die tot deze onderwerpen worden aangetrokken, om informatie vragen en zoeken naar de ingang van de tempel van de door hen zo vurig verlangde kennis; echter tevergeefs, want ze zeggen dat de voorschriften over deugden bestemd zijn voor kinderen en zondagsscholen, maar niet voor hen. Als gevolg daarvan vinden we honderden boeken – in alle Europese talen – over rituelen, ceremoniën, invocaties en andere onduidelijke zaken, die tot niets anders leiden dan verlies van tijd en geld. Maar enkele schrijvers bezaten iets meer dan 'slechts kennis van het oog'. Het is waar dat ze soms een zekere naamsbekendheid hebben, maar het betreft slechts een bekendheid die aan onwetenden is toegekend door mensen die nog minder weten. De zogenaamde grote man, die weet hoe fataal het voor zijn reputatie zou zijn te vertellen hoe klein zijn praktische kennis is, praat over 'projecties en elementalen', 'de steen der wijzen' en 'het levenselixer', maar houdt zijn gebrek aan spirituele verworvenheden en zijn onstabiele geestestoestand tactvol voor zijn lezers verborgen. De aspirant moet eens en voor altijd worden gezegd dat de deugden niet kunnen worden genegeerd of afgedankt; ze moeten tot een deel van ons leven worden gemaakt, en hun filosofische basis moet worden begrepen.

Maar men kan zich afvragen of het ontwikkelen van concentratie alleen door het in praktijk brengen van deugden kan worden bereikt? Het antwoord is: nee, niet in dit leven, maar misschien ooit in een later leven. Een leven van deugd verzamelt veel verdienste; die verdienste zal op een of ander moment leiden tot geboorte in een familie met wijze ouders, waar misschien met de werkelijke beoefening van concentratie een begin kan worden gemaakt. Of ze kan ertoe leiden dat

iemand geboren wordt in een familie van religieus ingestelde mensen of van hen die ver zijn gevorderd op het pad, zoals de *Bhagavad Gītā* het uitdrukt. Maar zo'n leven, zegt Krishṇa, is moeilijk te verwerven; de deugden alleen zullen dus niet altijd in korte tijd tot het beoogde doel leiden.

We moeten besluiten een leven van voortdurende activiteit in deze richting te leiden. De luiaards of genotzoekers kunnen deze poging beter meteen opgeven en tevreden zijn met de aangename paden bestemd voor hen die 'God vrezen en de koning eren'. Uitgestrekte velden van onderzoek en ervaring moeten worden doorkruist; aan onvermoede gevaren en ongekende krachten moet het hoofd worden geboden; deze moeten alle worden overwonnen, want in deze strijd *wordt geen genade gevraagd of gegeven*. Men moet grote schatten van kennis ontdekken en zich er meester van maken. Het koninkrijk van de hemel kan niet verkregen worden door erom te vragen; het moet *met geweld worden veroverd*. En de enige manier waarop we de wilskracht en het vermogen kunnen verkrijgen om het te veroveren en te behouden is door enerzijds ons de deugden eigen te maken en anderzijds ons zelf tot in detail te leren begrijpen. Op een dag gaan we inzien waarom geen enkele voorbijgaande gedachte mag worden genegeerd, geen enkele vluchtige indruk onopgemerkt mag blijven. Het is duidelijk dat dit geen gemakkelijke taak is. Het is een enorm werk. Heeft u er wel eens over nagedacht dat alleen al een oppervlakkige indruk van een afbeelding, of een enkel woord dat in het gedrang van de wereld onmiddellijk verloren gaat, de basis kan vormen voor een droom die de nacht vergiftigt en de volgende dag een reactie in de hersenen veroorzaakt? Elk ervan moet worden onderzocht. Indien u één ervan niet heeft opgemerkt, dan moet u de volgende dag bij het ontwaken elk woord, elk voorval van de voorafgaande dag in de herinnering terugroepen en zoals een door de ruimte spiedende astronoom het verlorene proberen terug te vinden. En evenzo moet u, ook zonder dat daarvoor een bijzondere reden bestaat, in uw verleden leren teruggaan om al het gebeurde, al wat u uw hersenen liet doorkruisen, zorgvuldig en in detail te bestuderen. Is dit gemakkelijk?

Maar laten we even terugkomen op de pseudo-adepten, de vermeende meesters, of deze nu met goede bedoelingen handelden of niet. Neem Éliphas Lévi, die zoveel goede dingen schreef en wiens boeken zoveel mysterieuze aanwijzingen bevatten. In zijn eigen woorden verklaart hij zichzelf schuldig. Met grote ophef vertelt hij over het oproe-

pen van de schim van Apollonius. Al weken tevoren moesten daarvoor allerlei voorbereidingen worden gemaakt, en op de gedenkwaardige avond werden absurde necromantische handelingen verricht. En wat was het resultaat? Alleen maar dat de zogenaamde schim gedurende enkele ogenblikken verscheen, en Lévi zegt dat ze het daarna nooit meer hebben geprobeerd. Elk goed medium van nu zou de schim van Apollonius zonder voorbereiding kunnen oproepen, en als Lévi een adept was, zou hij een dode even gemakkelijk voor zich kunnen zien als dat hij zijn afbeelding zou opzoeken in een boek. Door deze sporadische pogingen en uiterlijke voorbereidingen wordt in werkelijkheid niets verkregen dan nadeel voor hen die zich ermee bezighouden. En het dwaze geliefhebber van Amerikaanse 'theosofen' in Indiase yogapraktijken die voor nog geen achtste deel worden begrepen en op zichzelf onvoldoende zijn, zal tot veel slechtere resultaten leiden dan de ongeloofwaardige poging die door Éliphas Lévi is opgetekend.

Omdat we met onze westerse denkwijze te maken hebben, die met deze dingen niet vertrouwd is en door onjuist onderricht en onjuiste logica overbelast is, moeten we beginnen waar we staan; we moeten overzien wat we verworven hebben, en onze huidige vermogens en ons psychisch gestel leren begrijpen. Als dat is gebeurd, beginnen we onszelf op een manier te bekijken die de beste resultaten zal opleveren.

Rāmatīrtha

De drie bewustzijnsgebieden van het menselijk leven

jāgrat, svapna, sushupti: waaktoestand, droomtoestand, droomloze slaap

[*The Path*, augustus 1888, blz. 147-9]

Ik spreek over gewone mensen. De adept, de meester, de yogī, de mahātma, de boeddha – ieder van hen leeft op meer dan drie bewustzijnsgebieden als hij in deze wereld is geïncarneerd en is zich van alle volledig bewust. Maar de gewone mens is zich alleen bewust van de waaktoestand, in de zin waarin men het woord 'bewust' tegenwoordig opvat.

Iedere serieuze theosoof zou de betekenis van deze drie bewustzijnstoestanden moeten kennen en hij moet vooral beseffen hoe essentieel het is dat men in svapna niet de in sushupti opgedane ervaringen vergeet, noch in jāgrat die van svapna, en omgekeerd.

Jāgrat, onze waaktoestand, is die waarin we herboren moeten worden, waarin we tot het volledige bewustzijn van het innerlijke zelf moeten komen, want in geen andere is verlossing mogelijk.

Als iemand sterft, gaat hij óf naar de allerhoogste toestand, waaruit hij niet tegen zijn wil kan terugkeren, óf naar een ander bewustzijnsgebied – hemel, hel, avīchi, devachan of wat dan ook – waaruit opnieuw incarneren onvermijdelijk is. Maar hij kan de allerhoogste toestand niet bereiken tenzij hij zich heeft vervolmaakt en herboren is; tenzij de ontzagwekkende, stralende hoogten waar de meesters staan, door hem zijn bestegen, terwijl hij in een fysiek lichaam verblijft. Dit zo innig verlangde ideaal kan niet worden bereikt tenzij de mens op een bepaald punt in zijn evolutie de nodige stappen zet die tot het uiteindelijke doel zullen leiden. Deze stappen kan en moet hij zetten. In de allereerste stap ligt de mogelijkheid van de laatste besloten, want oorzaken die eenmaal in beweging zijn gebracht, brengen tot in het oneindige hun natuurlijke gevolgen teweeg.

Een van deze stappen houdt in dat men kennis en inzicht verwerft over de drie bovengenoemde bewustzijnstoestanden.

Jāgrat beïnvloedt svapna, veroorzaakt dromen en ingevingen, en verstoort daarbij de leringen die vanuit de hogere bewustzijnstoestand de mens bereiken óf helpt de mens door met zijn waakbewustzijn kalmte en concentratie te beoefenen – eigenschappen die de neiging hebben de vervorming van de mentale ervaringen tijdens het droomleven te verminderen. Op zijn beurt beïnvloedt svapna de waaktoestand (jāgrat) door de goede of slechte ingevingen die de mens in zijn dromen krijgt. Door algemene ervaring en vanuit elke religie kunnen we hiervoor tal van bewijzen aanvoeren. In de legendarische Hof van Eden fluisterde de sluwe slang in het oor van de slapende sterveling om hem na het ontwaken het gebod te laten overtreden. In het boek *Job* wordt gezegd dat God de mens onderricht in zijn slaap, in zijn dromen en nachtelijke visioenen. En de zelfbespiegeling en het droomleven van de gewone mens behoeven geen bewijs. Ik ken veel gevallen waarin iemand in zijn droom ertoe werd aangespoord dingen te doen waartegen zijn hogere natuur in opstand kwam. De verdorven aard van zijn gedachten overdag besmette zijn dromen en stelde hem bloot aan schadelijke invloeden. Door natuur-

lijke actie en reactie vergiftigde hij zowel jāgrat als svapna.

Het is daarom onze plicht deze twee bewustzijnsgebieden te louteren en zuiver te houden.

De derde bewustzijnstoestand die iedereen gemeen heeft is sushupti, en deze wordt met *droomloze slaap* vertaald. Deze vertaling is ontoereikend want, hoewel er niet in wordt gedroomd, is het toch een toestand waarin allen, zelfs misdadigers, via hun eigen hogere natuur communiceren met spirituele wezens en op het spirituele gebied komen. Deze vormt het grote spirituele reservoir door middel waarvan de geweldige drang tot slecht leven in toom wordt gehouden. En omdat het buiten hun wil om gebeurt, zijn de gevolgen ervan steeds heilzaam.

Om het onderwerp beter te begrijpen, is het goed om wat meer in detail na te gaan wat er gebeurt als een mens in slaap valt, droomt en dan in sushupti komt. Wanneer de uiterlijke zintuigen verdoofd raken, beginnen de hersenen beelden voort te brengen die weergaven zijn van daden en gedachten uit de waaktoestand, en al snel valt hij in slaap. Hij is dan een gebied van ervaring binnengegaan dat even werkelijk is als dat wat hij verlaten heeft, maar van een andere aard. We kunnen dit gebied door denkbeeldige tussenschotten aan de ene kant scheiden van de waaktoestand en aan de andere kant van sushupti. Op dit gebied doolt hij rond tot hij begint op te stijgen naar het hogere. Daar komen geen verstoringen door hersenwerking meer voor en neemt hij, voor zover zijn natuur dat toelaat, deel aan het 'feestmaal van de goden'. Maar dan moet hij terugkeren naar de waaktoestand, en hij kan dit alleen doen via dezelfde weg die hij gekomen is, want, omdat sushupti zich in alle richtingen uitstrekt en daaronder ook svapna in elke richting, is er geen mogelijkheid om rechtstreeks van sushupti naar jāgrat te komen. Dit is een feit, ook al bestaat er na terugkeer geen herinnering aan een droom.

De gewone mens die zich niet concentreert omdat zijn verwarde denken zich op een groot aantal onderwerpen richt, heeft wanorde gebracht op het gebied – of in de toestand – van svapna, en als hij door die toestand heengaat, worden alle nuttige en verheffende ervaringen die hij in sushupti heeft opgedaan, verward en verwrongen, zodat hij in de waaktoestand niet de gunstige gevolgen ondervindt waarop hij recht heeft en die zijn plicht zijn om te hebben. Hier ziet men nog eens hoe hardnekkig die gevolgen zijn – ongunstig of het tegenovergestelde – van wat men in de waaktoestand doet en denkt.

Het is dus duidelijk dat hij moet proberen de svapnatoestand zó te

reinigen en te bezielen dat de verwarring en de vervorming die daar heersen, worden verwijderd, om, wanneer hij ontwaakt, in zichzelf een ruimere en duidelijker herinnering te bewaren aan alles wat in sushupti is gebeurd. Dit kan hij doen door zich in zijn waakbewustzijn hoe langer hoe meer te concentreren op verheven gedachten, op edele doeleinden, op alles wat het beste en meest spirituele in hem is. De beste resultaten kunnen niet in één week of in één jaar worden verkregen, misschien zelfs niet in één leven, maar als hij eenmaal hiermee is begonnen, zal dit in een toekomstige incarnatie tot volmaakte, spirituele ontwikkeling voeren.

Door zo te handelen wordt er in de mens, terwijl hij wakker is, een aantrekkingspunt gevormd, waarin al zijn krachten samenvloeien, en dit kunnen we dan beschouwen als een brandpunt in de wakende mens. Als we het vanuit dat gebied beschouwen, dan komen vanuit de hele wakende mens de op svapna gerichte stralen samen in dit brandpunt en leiden hem met grote helderheid naar de droomtoestand. Door reactie ontstaat ook in svapna een brandpunt, en via dat brandpunt kan hij in een toestand waarin hij zichzelf meester is, sushupti bereiken. Op de terugweg gaat hij via deze brandpunten door svapna en, omdat de verwarring daar verminderd is, bereikt hij zijn gewone waaktoestand terwijl hij, tenminste tot op zeker hoogte, nog in het bezit is van de weldadige invloed die hij in sushupti heeft ondergaan en van de kennis die hij daar heeft opgedaan. Het verschil tussen degene die niet geconcentreerd en degene die wel geconcentreerd is, bestaat hierin dat eerstgenoemde door de hierboven aangenomen denkbeeldige tussenschotten van de ene sfeer in de andere komt net als zand door een zeef, terwijl degene die geconcentreerd is, net als water door een pijp of als zonnestralen door een lens, van de ene in de andere toestand overgaat. In het eerste geval stelt elke straal zand een afzonderlijke ervaring voor, een afzonderlijk stel verwarde en ongeordende gedachten, terwijl de geconcentreerde mens weer ontwaakt in het bezit van goed geordende en heldere ervaringen.

Deze beschouwingen pretenderen niet volledig te zijn, maar wat er gezegd is is juist. Het onderwerp is heel uitgebreid en belangrijk. Theosofen worden aangespoord om tijdens de uren dat ze niet slapen, hun denken en handelen te zuiveren, te verheffen en te concentreren, zodat ze niet onophoudelijk en doelloos de ene nacht na de andere en dag in dag uit van de ene natuurlijke en door wijs beleid ingestelde toestand in de andere overgaan en weer terug, zonder daarbij iets wijzer te

worden of beter geschikt om hun medemensen te helpen. Want we kunnen via deze weg als langs een spinragdraad de vrije ruimte van het spirituele leven bereiken.

Eusebio Urban

Reïncarnatie

[*The Path*, augustus 1888, blz. 163-4]

Sommige bezwaren die vaak tegen reïncarnatie worden gemaakt, en die degenen die ze maken heel ernstig toeschijnen, komen voort uit het emotionele deel van onze natuur. Ze zeggen: 'We willen in een ander leven niet iemand anders zijn; hoe kunnen we onze vrienden en onze dierbaren herkennen als zij en wij dan een andere persoonlijkheid hebben? De diepe banden van genegenheid die we hier vormen, zijn zo sterk dat geluk onmogelijk lijkt zonder hen die we liefhebben.'

Het is zinloos te antwoorden dat, als reïncarnatie een wet is, het geen verschil kan of zal maken wat we al of niet aangenaam vinden. Zolang iemand geleid wordt door sympathieën of antipathieën zullen logische argumenten zijn bezwaren niet wegnemen en, door koeltjes te beweren dat de geliefde voorwerpen van onze genegenheid bij de dood voor altijd buiten ons bereik komen te liggen, wordt het denken niet gerustgesteld en evenmin wordt daarmee een strikt nauwkeurige uitspraak gedaan. Een van de vormen van ellende van ons voorwaardelijke bestaan is dat we waarschijnlijk die mensen aan wie we ons met hart en ziel verbinden, voor altijd moeten verliezen. Om aan dit bezwaar van de onvermijdelijke dood tegemoet te komen, hebben de christelijke kerken hun hemel bedacht waarin hereniging mogelijk is op één voorwaarde, namelijk het aannemen van het dogma over de verlosser. Geen van hun gelovigen schijnt te bedenken dat, omdat velen die nauwe banden met ons hebben niet aan de vereiste voorwaarde voldoen of in de toekomst zullen voldoen, geluk in die hemel niet mogelijk zal zijn als we ons voortdurend ervan bewust zijn dat die ongelovigen in de hel moeten lijden; want als onze herinnering sterk genoeg is om de gelovige vrienden te kunnen herkennen, dan zullen we de anderen niet kunnen vergeten. Dat bezwaar wordt dus groter dan ooit.

We moeten ons afvragen wat die vormen van liefde inhouden. Ze zijn hetzij (a) liefde alleen voor het fysieke lichaam, of (b) voor de daar-

in wonende ziel. Natuurlijk is het voor ons in het eerste geval, omdat het lichaam bij de dood uiteenvalt, noch mogelijk noch wenselijk – tenzij we grove materialisten zijn – dat lichaam in het volgende leven te zien. En *persoonlijkheid* hoort uitsluitend bij het lichaam. Als de ziel die we liefhebben een ander fysiek lichaam bewoont, zullen we, wanneer we opnieuw zijn geïncarneerd, diezelfde ziel in haar nieuwe omhulsel ontmoeten; dit aspect van de wet van reïncarnatie wordt niet vaak vermeld of besproken. We kunnen die ziel echter niet altijd herkennen. Maar de herkenning of herinnering van hen die we eerder hebben gekend, is juist een van de doelstellingen van onze studie en training. Niet alleen is dit de wet zoals die in oude boeken wordt gevonden, maar het werd in de geschiedenis van de Theosophical Society nadrukkelijk gezegd in een brief die enkele jaren geleden door een adept aan enkele Londense theosofen werd gericht. Daarin vroeg hij of ze dachten dat ze als geïncarneerde wezens voor de eerste keer samen waren. Hij verklaarde dat dit niet zo was, en verkondigde de regel dat de werkelijke verwantschap van hun zielenleven hen op aarde bijeenbracht.

Het zou noch rechtvaardig noch nodig zijn tegen onze wil te moeten omgaan met hen die beweren in een vorig leven onze moeder, vader, broer, zoon of vrouw te zijn geweest. Die betrekkingen als zodanig zijn slechts uit fysieke banden gegroeid, en gelijksoortige zielen, die elkaar werkelijk liefhebben, en ook die welke haat koesteren, worden in sterfelijke lichamen bij elkaar gebracht, nu eens als vader, dan weer als zoon of in een andere betrekking.

Zo vinden we in de leer van devachan het antwoord. In die bewustzijnstoestand hebben we – alles welbeschouwd en om aan ons verlangen te voldoen – iedereen om ons heen die we op aarde hebben liefgehad; als we dan opnieuw incarneren, zijn we weer samen met die zielen tot wie we van nature worden aangetrokken.

Door overeenkomstig onze hoogste en beste overtuigingen te leven – voor de mensheid en niet voor onszelf – scheppen we de mogelijkheid dat we ten slotte in een leven op aarde die personen zullen herkennen die we liefhebben, en om hen voor altijd te verliezen lijkt een erg somber en onaantrekkelijk vooruitzicht.

Vormt erfelijkheid een probleem?

[*The Path*, november 1888, blz., 256-9]

Een bekende medewerker van *Harper's Magazine* schreef onlangs dat erfelijkheid 'een probleem' is. Hij vervolgde:

> Alle mensen zijn als een familie op zo'n ingewikkelde manier met elkaar verbonden dat het bijna onmogelijk is verantwoordelijkheden te bepalen. . . . We proberen dit probleem in onze inrichtingen en gevangenissen te bestuderen en we verzamelen een groot aantal interessante feiten; maar ze zijn te tegenstrijdig om als leidraad voor wetgeving te dienen. De moeilijkheid is om iemand te ontslaan van de verantwoordelijkheid voor de zonden van zijn voorouders zonder hem te ontslaan van de verantwoordelijkheid voor zijn eigen zonden.

Dit is de algemene opvatting. Erfelijkheid is een probleem en zal dit altijd blijven zolang bij al dat soort onderzoek de wetten van karma en reïncarnatie niet worden erkend en er geen rekening mee wordt gehouden. Bijna al deze schrijvers – behalve zij die zeggen dat ze het niet weten – gaan uit van de theologische opvatting dat ieder mens een nieuwe schepping is, een nieuwe ziel die op deze aarde in het leven is geroepen.

Dit is volkomen logisch, want ze beweren dat we slechts sterfelijk en geen geesten zijn. De religieus ingestelde onderzoekers erkennen dat we geesten zijn, maar gaan niet verder behalve dat ze eenzelfde speciale schepping aannemen. Dus als ze voor het vraagstuk van erfelijkheid komen te staan, wordt het voor hen een moeilijke zaak. Het wordt een probleem, vooral voor hen die de erfelijkheid onderzoeken en proberen vast te stellen op wie de verantwoordelijkheid zou moeten rusten, terwijl ze niets van karma en reïncarnatie afweten. En men geeft te kennen dat er op dit gebied wetten moeten worden gemaakt. Wanneer dus in het geval van een moordenaar zou blijken dat hij uit een geslacht of familie van moordenaars komt, waardoor hij iemand is geworden die zich niet kan weerhouden om te moorden, dan moeten we tot de conclusie komen dat, indien dit te wijten is aan 'erfelijkheid', hij op geen enkele manier daarvoor verantwoordelijk kan worden gesteld. Neem het geval van de stammen, het geslacht of de sekte van de Thugs in India, die als levensdoel hadden om andere mensen uit de wereld te hel-

pen. Hun kinderen zouden noodzakelijkerwijs deze neiging van hen erven. Het is zoiets als een kat en een vogel. Het ligt in de aard van de kat om de vogel op te eten, en dat kan haar niet worden verweten. Dit zou ons ertoe kunnen brengen een wet aan te nemen die een uitzondering maakt in het geval van zulke ongelukkige mensen. Vervolgens zouden we de kans lopen dat bij het verhoor van de misdadiger een valse getuigenverklaring zou worden afgelegd om aan te tonen dat die wet op hem van toepassing is. Deze kans is zo groot dat het niet waarschijnlijk is dat zo'n wet ooit zal worden aangenomen. Zodat, zelfs wanneer de wetgevende en wetenschappelijke wereld bij het vaststellen van de grote kracht van erfelijkheid tot enige conclusie zouden kunnen komen, dit zonder resultaat zou zijn, tenzij de waarheid van karma en reïncarnatie werd erkend. Want als deze ontbreken, zou er geen wet kunnen worden toegepast, en dus geen herstel van het veronderstelde onrecht dat de onverantwoordelijke misdadigers is aangedaan, kunnen plaatsvinden. Ik zeg hier niet wat er volgens mij zou moeten gebeuren, maar wat zonder de hulp van die twee andere grote wetten het onvermijdelijke resultaat van het onderzoek naar erfelijkheid zou zijn.

Indien deze beide leringen door de wetgevers zouden worden aangenomen, dan zou dat tot gevolg hebben dat een wet zoals die waarop ik doelde nooit zal worden uitgevaardigd; want als karma en reïncarnatie worden erkend, wordt de verantwoordelijkheid van ieder individu daardoor groter dan tevoren. Niet alleen is hij zelfs onder invloed van zijn erfelijke neiging verantwoordelijk voor zijn daden, maar in ruimere zin is hij ook verantwoordelijk voor de grote schade die hij de staat berokkent door de toekomstige invloed van zijn leven – een invloed die hij heeft op degenen die als zijn afstammelingen worden geboren.

Vanuit het standpunt van karma en reïncarnatie gezien levert de 'erfelijkheid' als wet geen groot probleem op, hoewel de details van haar werking natuurlijk ingewikkeld en talrijk zullen zijn.

Het is mij bekend dat enkele theosofen hebben verklaard dat ze voor hen nog een raadsel is, maar dit komt omdat het denkbeeld nieuw is, heel anders dan de denkbeelden die ons als kinderen tijdens onze opvoeding, en als volwassenen bij onze omgang met anderen, zijn ingeprent.

We moeten geen enkel waargenomen en erkend feit met betrekking tot de erfelijkheid negeren, en een theosoof hoeft ze niet buiten beschouwing te laten. We moeten wel erkennen dat neigingen en karaktertrekken van vader op zoon en aan alle verdere nakomelingen worden

overgebracht. In het ene geval ontdekken we misschien een mentale gewoonte, in het andere een fysieke eigenschap; en in een achterkleinzoon zien we vaak de fysieke gewoonten van zijn verre voorouders opnieuw tevoorschijn komen.

Men kan zich dan afvragen: 'Hoe kan ik voor zulke vreemde neigingen verantwoordelijk worden gesteld, wanneer ik de man van wie ik ze heb geërfd, nooit heb gekend?' Met de gangbare theorieën zou het onmogelijk zijn deze vraag te beantwoorden. Want indien ik als een nieuwe ziel uit de schoot van God ben voortgekomen; of indien wat ziel of intelligentie wordt genoemd het product is van het lichaam dat ik bewoon, en dat is voortgebracht zonder dat ik daarbij betrokken was; of indien ik uit verafgelegen sferen ben gekomen, die geen verband houden met deze aarde, om dit lichaam aan te nemen, bij de vorming waarvan ik niet betrokken was, dan zou men mij groot onrecht doen door mij voor de handelingen ervan verantwoordelijk te stellen. Het lijkt mij dat men op basis van de gemaakte veronderstellingen niet aan deze conclusie kan ontkomen, en tenzij onze sociologen, economen en wetgevers de leringen van karma en reïncarnatie aannemen, zullen ze wetten moeten uitvaardigen zoals de hierboven door mij genoemde. We zullen dan een wetboek hebben dat men zou kunnen betitelen 'Over de beperkte verantwoordelijkheid van misdadigers in geval van moord en andere misdrijven'.

Maar het hele probleem komt voort uit de *door overerving overgedragen* gewoonte in het westerse denken om naar gevolgen te kijken en ze voor oorzaken aan te zien, en om de instrumenten of middelen waardoor en waarin de natuurwetten werken, als oorzaken te beschouwen. Erfelijkheid wordt meer en meer als de oorzaak van misdaad en deugd aangemerkt. Ze is geen oorzaak, maar slechts een middel of instrument om het gevolg voort te brengen; de oorzaak ligt echter dieper verborgen. Het lijkt even onjuist om erfelijkheid de oorzaak van goede of verkeerde handelingen te noemen, als om de louter sterfelijke hersenen of het lichaam de oorzaak van verstand [mind] of ziel te noemen.

Eeuwen geleden erkenden de hindoewijzen dat het lichaam niet het verstand voortbracht, maar dat er iets was wat ze 'het verstand van het verstand' noemden, of, zoals we het zouden kunnen uitdrukken, 'de intelligentie die boven en achter de hersenstof werkt'. En ze staafden hun bewering met talloze voorbeelden; zo kan het oog, hoewel op zichzelf een volmaakt instrument, niet zien, tenzij het verstand erachter werkzaam is. We kunnen dit gemakkelijk bewijzen aan de hand van

gevallen van slaapwandelaars. Ze wandelen met hun ogen wijd open, zodat het netvlies zoals gewoonlijk de binnenkomende beelden opvangt; toch zien ze u niet, zelfs wanneer u vlak voor hen staat. Dit komt doordat de intelligentie van het overigens onbeschadigde gezichtsorgaan is losgemaakt. We moeten dus erkennen dat het lichaam niet de oorzaak van het verstand is, de ogen niet de oorzaak van het gezichtsvermogen zijn, maar dat lichaam en oog instrumenten zijn door middel waarvan de oorzaak werkt.

Karma en reïncarnatie gaan uit van de veronderstelling dat *de mens* een spirituele entiteit is die het lichaam voor een of ander doel gebruikt.

Sinds onheuglijke tijden verklaren de wijzen dat hij (dit spirituele wezen) het lichaam gebruikt dat hij door karma heeft verkregen. De verantwoordelijkheid berust dus niet bij het lichaam, noch hoofdzakelijk bij hen die het lichaam voortbrachten, maar bij de *mens zelf*. De rechtvaardigheid hiervan is volmaakt, want terwijl iemand in een lichaam zijn verdiende loon ontvangt, worden ook die andere mensen (of zielen) die zo'n lichaam voortbrachten, ertoe verplicht in andere lichamen compensatie te geven.

Omdat die compensatie niet in een menselijke en onvolmaakte rechtbank wordt gegeven, maar aan de natuur zelf, die alles omvat, betekent ze het herstel van de harmonie of het evenwicht dat werd verstoord.

De noodzaak vanuit het standpunt van de ethiek om de wet te erkennen, komt voort uit het feit dat we pas als we ons bewust zijn dat dit de wet is dingen zullen gaan doen of gedachten gaan denken die erop gericht zijn om de gewenste veranderingen in het astrale licht teweeg te brengen die nodig zijn om een nieuwe orde van gedachten en invloeden te scheppen. Deze nieuwe invloeden zullen natuurlijk niet volledig tot hun recht komen bij hen die ze teweegbrachten, maar zullen op hun nakomelingen inwerken en ook een nieuw toekomstig tijdperk voorbereiden waaraan zij die de nieuwe stroming veroorzaakten deel zullen hebben. Dit is dus in geen enkel opzicht een vruchteloze of ondankbare zaak, want wijzelf komen in een andere tijd terug om de vruchten van het zaad dat we hebben gezaaid te oogsten. De impuls moet worden gegeven, en we moeten bereid zijn op het resultaat te wachten. Het wiel van de pottenbakker gaat door met draaien als de pottenbakker zijn voet heeft teruggetrokken, en zo zal het nu draaiende wiel een tijdje blijven draaien tot de impuls is uitgeput.

De wachter op de drempel

[*The Path*, december 1888, blz. 281-4]

Bestaat er zo'n wezen? Heeft iemand het ooit gezien? Zijn er vele of verschillende, en heeft het een geslacht?

Dat zijn vragen die door bijna iedereen die theosofische boeken bestudeert worden gesteld. Sommigen van hen die heimelijk hun hele leven in feeën en in oude verhalen over reuzen hebben geloofd, hebben deze vraag willen onderzoeken door de verschrikkelijke schim op te roepen en hun bloed te doen stollen door de aanblik van die angstaanjagende ogen waaraan Bulwer-Lytton in zijn *Zanoni* zoveel bekendheid heeft gegeven. Maar de wachter laat zich niet op die manier lokken en is nooit verschenen, maar brengt door een algeheel stilzwijgen degene die hem wil oproepen ertoe het denkbeeld ten slotte volledig te verwerpen.

Maar diezelfde belangstellende begint daarop ijverig theosofische boeken te bestuderen en doet na enige tijd een poging om zijn eigen innerlijke natuur te doorgronden. Al die tijd heeft de wachter op de drempel gewacht en weet nog helemaal niets van het bestaan van de neofiet. Wanneer de studie ver genoeg is gevorderd om lang sluimerende gevoelens en neigingen op te wekken, begint de wachter te voelen dat er een persoon zoals deze onderzoeker aan het werk is. Er worden dan bepaalde invloeden bespeurd, hoewel niet altijd duidelijk, en deze worden in het begin nooit toegeschreven aan de werking van wat reeds langgeleden naar de rommelkamer van verworpen bijgeloof was verwezen. De studie gaat steeds verder totdat het vreselijke wezen zich vertoont, en wanneer dat gebeurt, blijkt het allerminst bijgeloof te zijn en kan er onmogelijk aan worden getwijfeld. Daarna kan men het niet meer kwijtraken; het zal als een voortdurende bedreiging blijven bestaan, totdat het wordt overwonnen *en men het achter zich heeft gelaten*.

Toen Glyndon door Mejnour in het oude kasteel in Italië werd achtergelaten, vond hij twee flesjes, waarover hij strikte instructies had ontvangen om ze niet te openen. Maar hij negeerde deze, nam de stoppen eraf en onmiddellijk vulde de kamer zich met iets bedwelmends en al snel verscheen het vreselijke, weerzinwekkende schepsel, wiens gloeiende ogen met een kwaadaardige blik fonkelden en door-

drongen tot in Glyndons ziel, waarbij hij een golf van afschuw voelde zoals hij nooit eerder had ervaren.

Met dit verhaal wilde Lytton aantonen dat het openen van de flesjes vergelijkbaar is met de poging van een onderzoeker om tot in de verborgen schuilhoeken van zijn eigen aard door te dringen. Hij opent de flesjes en is aanvankelijk vervuld van een grote vreugde en van een soort bedwelming, die het gevolg is van de nieuwe oplossingen die voor elk probleem van het leven worden aangereikt en van de vaag waargenomen perspectieven van macht en vooruitgang die voor hem opdoemen. Indien de flesjes *lang genoeg worden opengehouden*, zal de wachter op de drempel ongetwijfeld verschijnen en niemand blijft zijn aanblik bespaard. Deugdzaamheid is niet voldoende om zijn verschijnen te voorkomen, want zelfs een goed mens die onderweg naar zijn bestemming een modderige plaats vindt, moet noodzakelijkerwijs erdoorheen waden om het doel te bereiken.

We moeten vervolgens vragen: *Wat* is de wachter? Hij is het totaal van de kwade invloeden die het gevolg zijn van de slechte gedachten en daden van het tijdperk waarin iemand leeft, en voor iedere onderzoeker neemt hij, elke keer dat hij verschijnt, een duidelijke vorm aan, en heeft óf altijd dezelfde soort vorm, óf verandert elke keer. Zodat hij voor de een kan zijn zoals Bulwer-Lytton het beschreef en voor de ander slechts een afschuwelijke verschrikking; of hij kan zelfs elke vorm of gedaante aannemen. Hij neemt voor iedere onderzoeker een specifieke vorm aan en krijgt die vorm overeenkomstig de neigingen en de combinaties van fysieke en psychische eigenschappen die bij zijn familie en zijn land horen.

De volgende vraag is dan natuurlijk: Waar houdt hij verblijf? Hij verblijft op zijn eigen gebied en dat kan als volgt worden opgevat. Rondom ieder mens zijn er gebieden of zones, afdalend van geest tot aan de grove stof. Deze zones strekken zich binnen hun ruimtelijke begrenzingen overal rondom het wezen uit. Dat wil zeggen, indien we ons onszelf voorstellen als in het middelpunt van een bol, dan is er geen mogelijkheid om een van de zones te vermijden of over te slaan, omdat ze zich in elke richting uitstrekken, tot we ons buiten de uiterste grens ervan begeven.

Wanneer bij de onderzoeker ten slotte een werkelijke aspiratie is ontstaan en hij een glimp heeft opgevangen van dat schitterende doel van de waarheid waar de meesters staan, en hij ook vastberaden is om te weten en te zijn, dan wordt de hele drang van zijn wezen dag en

nacht erop gericht om zich te verheffen boven de beperkingen die tot dusver zijn ziel hebben gekluisterd. Zodra hij op die manier begint één stapje vooruit te zetten, bereikt hij het gebied dat net buiten de louter lichamelijke en verstandelijke gevoelens ligt. Eerst worden de minder belangrijke wachters op de drempel wakker geschud en ze vallen hem aan in de vorm van verleiding, verbijstering, twijfel en verwarring. Hij voelt alleen hun invloed, want ze vertonen zich niet in stoffelijke vorm. Maar door volhardende inspanning komt de innerlijke mens vooruit, en met die vooruitgang wordt het denken van de uiterlijke mens zich bewust van de opgedane ervaringen, tot hij ten slotte de volle kracht van de boze macht heeft opgewekt die zich vanzelfsprekend in slagorde heeft opgesteld tegenover het goede dat hij nastreeft. Dan neemt de wachter een door hemzelf gekozen vorm aan. Veel onderzoekers getuigen van het feit dat hij een of andere vastomlijnde vorm aanneemt, of zich kenbaar maakt door angst in te boezemen.

Een van hen vertelde me dat hij hem zag als een enorme slak met boze ogen waarvan de kwaadaardige uitdrukking niet te beschrijven was. Als hij terugdeinsde – dat wil zeggen bang werd – leek het dier dat leuk te vinden en gedroeg zich dreigend, en zodra de terugtocht was voltooid was het verdwenen. Daarop verslapte hij in zijn doen en denken, en had slechts nu en dan momenten waarop hij vastberaden was om het verloren terrein te heroveren. Zodra dat gebeurde kwam ook de vreselijke slak weer tevoorschijn, om hem slechts te verlaten wanneer hij zijn aspiraties weer had opgegeven. En hij wist dat hij daardoor de strijd, als hij die al ooit weer zou hervatten, alleen maar zwaarder maakte.

Een ander zegt dat hij de wachter heeft gezien in een gedaante die leek op een man met een duister en dreigend uiterlijk, van wie de geringste bewegingen en de minste blik alleen al duidelijk maakten dat hij de bedoeling en ook het vermogen had om het verstand van de onderzoeker te vernietigen, en alleen de krachtigste wilsinspanning en overtuiging konden de kwade invloed dan verdrijven. En diezelfde persoon heeft hem op andere momenten als een vage maar vreselijke verschrikking gevoeld, waarin hij scheen te worden gewikkeld. Na deze ervaring heeft hij zich tijdelijk teruggetrokken om zich door krachtige zelfstudie voor te bereiden om bij de volgende aanval zuiver en moedig te kunnen zijn.

Deze dingen zijn niet hetzelfde als de verzoekingen van de heilige Antonius. Deze schijnt zich in een hysterisch-erotische toestand te hebben gebracht waarin de onoverwonnen verborgen gedachten van

zijn eigen hart een zichtbare vorm hebben aangenomen.

De wachter op de drempel is niet een voortbrengsel van de hersenen maar een invloed die zich bevindt op een gebied buiten de mens, maar waarin toch zijn slagen of falen zal afhangen van zijn eigen zuiverheid. Het is niet iets waar beginnende theosofen bang voor hoeven te zijn, en geen enkele serieuze onderzoeker die zichzelf volstrekt geroepen voelt om op de hoogste gebieden van ontwikkeling volhardend te werken voor het welzijn van de mensheid, en niet voor dat van hemzelf, hoeft ook maar iets te vrezen dat zich in hemel of hel bevindt.

Eusebio Urban

Het theosofische dieet

[*The Path*, december 1888, blz. 290-2]

De vraag 'of men al of niet vlees moet eten' speelt in het denken van veel theosofen tegenwoordig een belangrijke rol. Sommigen eten geen vlees, terwijl anderen dat nog wel doen, en enkelen, die vegetariërs zijn, schijnen te denken dat de vleeseters zondigen en niet spiritueel kunnen zijn.

Hoewel ik tot een Spaanssprekend volk behoor, ben ik vegetariër en theosoof, en ik hoop dat het mijn Amerikaanse lezers, broeder-theosofen, niet uitmaakt dat ik tot een ander ras behoor.

Laten we de verschillende standpunten eens nagaan en de zaak bekijken zonder enig vooroordeel ten gunste van het vegetarisme of het vleesdieet.

De vleeseters zeggen dat we in de natuur koeien en olifanten zien, die geen vlees eten, en dat deze als gevolg daarvan toch niet méér spiritualiteit vertonen; en dat we onder de mensen vaak personen zien die, hoewel ze vlees eten, niettemin in hoge mate spiritueel zijn. Dit is hun argumentatie.

De vegetariërs hebben de volgende argumenten: (a) dat dierlijk voedsel onvermijdelijk de eigenschappen van een dier overbrengt op degenen die het eten, en dat het eten van vlees niet alleen de ziekten van het dier op ons kan overdragen, maar tevens ertoe bijdraagt de hartstochten aan te wakkeren en het fysieke omhulsel, het lichaam, grover dan ooit te maken; (b) dat het verkeerd is dieren te doden om als

voedsel te dienen, want we hebben niet het recht hun het leven te ontnemen, omdat we hun dat niet hebben geschonken; (c) dat we door van plantaardig voedsel te leven het fysieke lichaam meer doordringbaar maken voor hogere invloeden. Hun redeneringen kunnen misschien nog verder worden doorgevoerd, maar hun argumentatie komt in het algemeen op het bovenstaande neer.

Het zal uiteindelijk veel verschil maken of men spreekt over iemand die tot de westerse volkeren behoort of over iemand die, zoals de hindoe, tot een volk behoort dat eeuwenlang geen dierlijk voedsel heeft gebruikt. Door veel fysiologen wordt aangenomen dat de maag een orgaan is dat alleen voor het verteren van dierlijk voedsel geschikt is, en dat bij een vegetariër de pylorische klep bij de uitgang van de maag door gebrek aan werking zo verlamd is dat het voedsel onmiddellijk doorgaat naar de ingewanden. Daaruit volgt dat de westerse mens zich misschien aan het gevaar van een noodlottige ontwrichting van zijn gestel blootstelt wanneer hij ophoudt vlees te eten en vegetariër wordt. In veel gevallen bleek dit een reëel gevaar te zijn. Vóór me liggen verklaringen van verschillende theosofen die zeggen dat het voor hen onmogelijk was de verandering door te zetten; anderen hebben het echter probleemloos kunnen doen. De moeilijkheid ontstond niet door zwakte als gevolg van een tekort aan vlees, maar door een gebrekkige spijsvertering die ziekte veroorzaakte. Dit is een gevolg van het zo lang in de maag achterblijven van plantaardige stoffen dat gisting en andere processen de stofwisseling beïnvloeden, wat tot tuberculose, zenuwziekten en veelvuldige andere stoornissen kan leiden. Het is algemeen bekend dat een mens die aan melancholie tengevolge van bloedarmoede lijdt, niet kan verwachten een hoge ontwikkelingsgraad in het occultisme te bereiken.

Verder zien we dat er in India en ook in veel andere streken machtige zwarte magiërs zijn die zich geen vlees ontzeggen, maar het zoveel eten als ze willen, en hetzelfde geldt voor sterke drank. Hieruit kunnen we concluderen dat macht over de natuurkrachten niet alleen binnen het bereik van vegetariërs ligt. We hoeven er niet bij stil te staan om het lot van zulke magiërs te bespreken, omdat daarover al vaak is uitgeweid.

Hoewel de hindoe altijd een vegetariër is geweest, is het een feit dat het verkrijgen van kennis over de absolute waarheid voor hem even moeilijk is als voor de westerling die vlees eet. De voorschriften in de boeken van de hindoes over de ontwikkeling van de geest of de ziel zijn bijzonder moeilijk na te leven. Het eten van vlees wordt niet speciaal

genoemd, maar het één-worden met het allerhoogste – *de enige manier waarop kennis over de absolute waarheid kan worden verkregen* – gaat gepaard met zodanige moeilijkheden dat het eten van vlees daarmee vergeleken in het niet verzinkt; maar we moeten wel bedenken dat in India wordt aangenomen dat de aspirant geen vlees eet. De reden voor het verbod is echter dat een mens niet het recht heeft dieren te doden om als voedsel te dienen of om welke andere reden ook. Hij moet zich daarvan onthouden, niet omdat het een verboden handeling is, maar omdat zijn hele natuur, door de grote liefde en het medelijden die hij voelt, vanzelfsprekend voor zo'n daad terugdeinst. Indien dit voorschrift juist is – en dat denk ik – dan is het duidelijk dat iemand die het eten van vlees nalaat om daardoor een bepaalde ontwikkelingsgraad te bereiken, zijn doel voorbijschiet en dat hij die gedragslijn uit egoïstische overwegingen heeft gekozen. Het is een oud en waar gezegde dat het koninkrijk van God niet wordt bereikt door het eten of zich onthouden van vlees, noch door het zich onthouden van iets anders wat dan ook, maar dat het *binnenin ons* is. Op een andere plaats wordt gezegd dat het koninkrijk van de hemel door geweld wordt bereikt; d.w.z. het vereist alle kennis en grote goedheid om ten slotte die eenheid met de geest te bereiken die het koninkrijk van de hemel is. En het bereiken daarvan is niet mogelijk voor wie slechts verlangt naar sentimentele religie of voor wie werkt om voor zichzelf de zegenrijke gevolgen daarvan te oogsten. Eerstgenoemden worden, hoewel ze bijzonder goed zijn, belemmerd door gebrek aan kennis en de anderen door het egoïstische motief dat aan hun gedrag ten grondslag ligt. In 'The great journey' – uit het Sanskriet vertaald door Arnold[1] – staat een mooie toelichting op de geest en het motief die ons zouden moeten drijven. Na onderweg zijn vrienden te hebben verloren bereikte Yudhishṭhira de hemel en kwam bij de poort vergezeld door zijn hond die in hem zijn enige vriend zag; en toen hem de toegang werd geweigerd omdat de hond bij hem was, wilde hij er niet binnengaan. Hij werd toch binnengelaten en de hond maakte zich bekend als een van de goden. Daarop ontdekte de koning dat zijn vrienden daar niet aanwezig waren en men deelde hem mee dat ze in de hel waren. Hij vroeg daarheen te mogen gaan, en werd erheen gestuurd. Hij vond het een vreselijk oord en stond op het punt terug te gaan, toen de meelijwekkende stemmen van zijn vrienden hem terugriepen en zeiden dat hij hun door zijn aanwezigheid enige troost gaf,

[1]Een gedeelte uit zijn *Indian Idylls* (Boston, 1884), dat vertalingen bevat uit het *Mahābhārata*.

waarop hij zei dat hij dan voor hen in de hel zou blijven. Dit werd aan de goden bericht, en ze gingen als één man naar de hel en redden ter wille van hem alle bewoners van dit oord. De zelfzuchtigheid of onzelfzuchtigheid van het motief zal de uitkomst bepalen.

In het belangrijke Indiase werk van Patañjali over yogafilosofie staat niets over het eten van vlees. De leerling wordt in het begin niet met het voorschrift ontvangen: 'Je moet je van vlees eten onthouden.' Dit is niet omdat alle mensen in de tijd waarin het werd geschreven vegetariërs waren, want zelfs toen werd aan bepaalde categorieën van mensen toestemming gegeven om vlees te eten. Het was een krijger toegestaan vlees te eten, en uit de kaste van de krijgers kwamen velen voort die de grote hoogten van het adeptschap bereikten. Als we zeggen dat het eten van vlees *op zichzelf* iemand zal beletten om spirituele vorderingen te maken, dan is dat te vergelijken met de bewering dat iemand niet kan opklimmen tenzij hij tot de onbevlekte brahmanenkaste behoort. Dit werd soms door sommige brahmanen gezegd, maar het wordt gemakkelijk weerlegd door het feit dat de grote Krishṇa in de herderskaste werd geboren.

Wat is dus het beste theosofische dieet? Het is dat wat u het beste bekomt, waarbij u matigheid betracht, en noch te weinig noch te veel eet. Indien uw gestel en geaardheid vegetarisme toelaten, dan zal dat uw hartstochten minder vurig maken; en indien vegetarisme wordt nagestreefd uit een oprechte overtuiging dat het niet van ware broederschap getuigt om levende wezens die zo hoog zijn ontwikkeld als dieren, te doden, des te beter. Indien u zich echter van vlees onthoudt om uw paranormale vermogens en zintuigen te ontwikkelen, terwijl u dezelfde soort gedachten blijft koesteren die u altijd al heeft gehad en u het hoogste altruïsme noch ontwikkelt noch toepast, dan is vegetarisme nutteloos.

Onze innerlijke natuur wordt gevoed door onze gedachten en motieven. Indien deze minderwaardig of grof of egoïstisch zijn, staat dit gelijk met de innerlijke natuur grof voedsel te geven. Werkelijk theosofische voeding bestaat daarom niet uit vlees of wijn; ze bestaat uit onbaatzuchtige gedachten en handelingen, onvermoeide toewijding aan het welzijn van 'de grote wees, de mensheid', volstrekte zelfverloochening, een onuitsprekelijk streven naar het goddelijke – de allerhoogste ziel. Alleen deze voeding bevordert de groei. En vergeefs is de hoop van hen die op enige andere leer vertrouwen.

Rodriguez Undiano

Spirituele gaven en het ontwikkelen ervan

[*The Path*, februari 1889, blz. 339-41]

Een van de vragen die een theosoof geneigd is te stellen, en wel met enige ernst en intensiteit, is: 'Hoe kan ik vooruitgang boeken in het hogere leven? Hoe kan ik spirituele gaven ontwikkelen?' De uitdrukking 'spirituele gaven', wat een nogal losse uitdrukking is, hebben we te danken aan Paulus, de adept en apostel, die daarover schreef aan de Corinthiërs: 'Over spirituele gaven, broeders, zou u niet onwetend moeten zijn.' Tot de 'gaven' die hij dan opsomt behoren de volgende: wijsheid, kennis, geloof, genezing, het teweegbrengen van wonderen, profetie, het waarnemen van geesten, het spreken in verschillende talen, en het interpreteren van talen. En terwijl de apostel de Corinthiërs aanspoort om 'de beste gaven ernstig na te streven', gaat hij toch door om hen een nog betere weg te tonen, namelijk de verheven wet van de liefde. 'Blijf trouw', zegt hij, 'aan geloof, hoop, liefdadigheid [of liefde], aan deze drie; maar de grootste van deze drie is liefdadigheid' (*1 Cor*. 13:13). Spirituele gaven liggen, hoe begerenswaardig het bezit ervan misschien ook is, volgens deze goede adept, duidelijk niet op het hoogste gebied, zijn niet het hoogste doel dat een mens kan bereiken, of de meest uitmuntende weg om de menselijke vervolmaking te bereiken. Ze kunnen ongetwijfeld terecht worden beschouwd als tekenen van vooruitgang op de hogere gebieden van het denken en van het spirituele leven, en kunnen worden nagestreefd en gebruikt om anderen van dienst te zijn; maar ze zijn niet zelf het hoofddoel van het menselijke verlangen. Want het hoogste doel van de mens zou moeten zijn om God te worden, en 'God is liefde'.

Maar laten we de zaak nader beschouwen. In de eerste plaats, wat is een 'gave'? Wat is de gangbare betekenis van dat woord? Ongetwijfeld iets dat wordt gegeven of verleend aan een ontvanger, niet iets dat de mens al bezit, of wat hij kan verkrijgen door een proces van groei of ontwikkeling. Het laatste zou strikt genomen een 'vrucht' zijn en niet een gave. Een boom die jarenlang niets anders heeft voortgebracht dan bladeren en takken, krijgt ten slotte bloesems en vruchten. Er is geen nieuwe 'gave' aan verleend; hij heeft eenvoudig een stadium van ontwikkeling bereikt in zijn natuurlijke groei waarin bepaalde krachten die vanaf het begin al tot het wezen van de boom

behoorden, de gelegenheid krijgen om zich te uiten. Op dezelfde manier zijn de transcendente krachten die adepten bezitten geen gaven maar het natuurlijke gevolg van groei in bepaalde richtingen, en zijn als het ware de noodzakelijke vruchten van een ingrijpende ontwikkeling van hun spirituele mogelijkheden die het geboorterecht zijn van alle mensen.

Wanneer we deze opvatting van de betekenis van het woord aanhouden, dan denk ik dat de meeste theosofen bereid zullen zijn te erkennen dat de uitdrukking 'spirituele gaven' een verkeerde benaming is. Gaven die de mens kan ontvangen, zijn er niet en kunnen er niet zijn. Wat een onderzoeker van het hogere leven ook is, hij is het resultaat van zijn inspanningen in het verleden. Wat hij in de toekomst misschien wordt, zal het gevolg zijn van zijn eigen inspanningen. Hij kan zijn latente vermogens ontwikkelen en na verloop van tijd een adept worden, of hij kan op de golven van het leven drijven zonder doel of inspanning, totdat hij ten slotte in vergetelheid verzinkt. Zijn lot ligt in zijn eigen handen, en hangt op geen enkele manier af van 'gaven'.

Als we bedenken dat de natuur van de mens vele aspecten heeft, kan het onderwerp vanuit een ander gezichtspunt worden bekeken. Feitelijk kan men zeggen dat de mens bestaat uit lichaam, ziel en geest, waarbij de ziel het ware ego is en de geest één met het allerhoogste. En als we deze tijdelijk als afzonderlijke entiteiten beschouwen, is het volkomen waar dat, zoals een andere apostel, Jacobus, zegt 'elke goede gave en elke volmaakte gave vanboven komt' (1:17). Elke aspiratie van de ziel naar spirituele dingen, elk besluit van de mens om een zuiverder leven te gaan leiden, elke helpende hand die wordt uitgestrekt naar een zwakkere broeder, elk verlangen naar de waarheid, elke honger en dorst naar rechtvaardigheid – deze en soortgelijke verlangens en strevingen van de ziel moeten in de eerste plaats vanboven komen, van het goddelijke binnenin ons. In dit opzicht kunnen ze 'gaven' worden genoemd, gaven van de hogere natuur aan de lagere, van het spirituele aan het menselijke. En deze werking van wat boven is op wat beneden is, blijkt uit die menselijke eigenschappen of deugden – wat men ze ook zou willen noemen – die Paulus elders opsomt als de 'vruchten van de geest – liefde, vreugde, vrede, geduld, vriendelijkheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid, zelfbeheersing' (*Galaten* 5:22-3).

Hoe kunnen we, gezien vanuit elk van die standpunten, spirituele gaven verkrijgen? Het antwoord schijnt afhankelijk te zijn van datgene waarnaar we streven. Als de bijzondere vermogens van de adepten

tot onze verbeelding spreken en onze ambitie hebben aangewakkerd, moeten we beheerst en geduldig zijn. Bijna niemand van ons is werkelijk geschikt voor een proces van 'geforceerde' vooruitgang. We moeten ons ermee tevredenstellen te wachten en te werken, te groeien en ons te ontwikkelen, regel na regel, voorschrift na voorschrift, hier een beetje en daar een beetje, totdat we misschien na eeuwen de status bereiken van de volmaakte mens. Maar als we, omdat we wijselijk onze beperkingen inzien, in plaats daarvan streven naar wat de gewone manifestatie van de geest kan worden genoemd, doen zich twee voor de hand liggende handelwijzen aan ons voor.

Elke impuls van boven, elke ingeving van de godheid in ons, zou onmiddellijk een hartelijk welkom moeten worden geheten en er zou op gereageerd moeten worden. Als u het gevoel heeft dat iets u ertoe aanzet een zieke te bezoeken of een buurman of vriend in moeilijkheden, geef dan zonder te wachten gehoor aan die aanwijzing. Als de wens om een nieuwe weg in te slaan het lagere bewustzijn bereikt, wacht dan niet tot het volgende nieuwjaar alvorens dat daadwerkelijk te doen; doe het nu. Als u bent aangedaan door het een of andere roerende verhaal over iemands leed, volg dan die emotie terwijl uw wangen nog nat zijn van de tranen. Kortom, verbind uzelf onmiddellijk met de goddelijke wegen, in harmonie met de goddelijke wetten. Iemand die zo is voorbereid, zo vol vertrouwen is, zal onvermijdelijk meer licht, meer wijsheid, meer spiritualiteit krijgen. Hoe kan een ijzeren staaf worden doordrongen met het magnetisme van de aarde als deze dwars op de magnetische meridiaan wordt geplaatst in plaats van parallel eraan? Hoe kan iemand spirituele gaven of vermogens verwachten als hij volhardt in het negeren van spirituele voorwaarden, in het overtreden van spirituele regels? Om het goede te verkrijgen, moeten we goede gedachten hebben, vol goede verlangens zijn; kortom we moeten goed zijn.

En deze praktische aanbeveling is om elke taak die we kennen trouw en nauwgezet te vervullen. In en door de gebeurtenissen van het dagelijks leven, door werk dat we goed hebben gedaan, door plichten die nauwgezet zijn vervuld, kunnen we het snelst vooruitgang in het hogere leven boeken – een vooruitgang die misschien langzaam, maar in ieder geval zeker is. Dat zijn springplanken naar betere dingen. We gaan het snelst vooruit als we stilhouden om andere reizigers te helpen. We ontvangen het meest wanneer we het meeste opofferen. We bereiken de grootste mate van goddelijke liefde wanneer we onze

broeder het meest onzelfzuchtig liefhebben. We worden zeer zeker één met het hoogste als we onszelf verliezen in het werk voor de mensheid.

Dies Non

Occulte vermogens en het verwerven ervan

[*The Path*, februari 1889, blz. 342-3]

Er zijn in de Verenigde Staten, zowel in de TS als daarbuiten, duizenden mensen die geloven dat er bepaalde bijzondere occulte vermogens bestaan die de mens kan verwerven. Vermogens zoals gedachtelezen, het zien van toekomstige gebeurtenissen, het ontsluieren van de motieven van anderen, het tevoorschijn brengen van voorwerpen, en dergelijke, worden het meest nagestreefd, en bijna alle worden gewenst voor egoïstische doeleinden. Men probeert de toekomst te kennen om met aandelen en dat soort zaken te speculeren om concurrenten te slim af te zijn. Op deze verlangens wordt hier en daar ingespeeld door personen en verenigingen die hun slachtoffers misleiden door ze voor te spiegelen dat door het betalen van geld de natuurkrachten kunnen worden opgeroepen.

Zelfs enkele van onze eigen leden hebben zich schuldig gemaakt aan pogingen om zulke verbazingwekkende vruchten van kennis te verkrijgen van hen die, als ze dat konden, de Almachtige voor goud zouden verkopen.

Een andere groep serieuze theosofen heeft echter een ander standpunt ingenomen. Ze hebben gedacht dat bepaalde adepten die in feite macht over de natuur hebben, die onbeperkt door de ruimte kunnen zien en horen, die vaste voorwerpen door de ruimte kunnen verplaatsen en geschreven boodschappen op een afstand kunnen laten verschijnen met het lieflijke geluid van astrale belletjes, bemiddelend zouden moeten optreden en door het uitoefenen van ditzelfde vermogen deze serieuze discipelen in staat stellen geluiden te horen die gewoonlijk occult worden genoemd, en zo op een gemakkelijke manier berichten en hulp over te brengen zonder van telegraaf of postboot gebruik te maken. Maar dat deze wezens dit niet zullen doen, is keer op keer verklaard;

want het koninkrijk van de hemel wordt niet weggegeven; het moet 'met geweld worden veroverd'. Het ligt vóór ons om te worden betreden en bezet, maar dat kan alleen gebeuren na een strijd die, wanneer die is gewonnen, de overwinnaar het recht geeft op het ongestoorde bezit ervan.

Omdat velen deze regels schijnen te zijn vergeten, lijkt het me een goed idee hun de volgende woorden te laten lezen van een van die adepten met wie ze in contact proberen te komen.

> [De ontwikkeling van het vermogen] van het horen van occulte geluiden zou lang niet zo gemakkelijk zijn als u wel denkt. Het werd nooit voor een van ons gedaan, want de ijzeren regel luidt dat welke vermogens men ook krijgt, *men die zelf moet verwerven*. En als ze eenmaal zijn verworven en gereed voor gebruik, dan liggen die vermogens stil en sluimerend als een potentiële mogelijkheid, evenals de radertjes in een muziekdoos; en pas dan wordt het gemakkelijk ze op te winden en in beweging te brengen. . . . Toch *kan* praktisch ieder serieus mens zulke vermogens verwerven. Daarmee is alles gezegd. Er wordt hierbij tussen mensen geen onderscheid gemaakt, evenmin als de zon onderscheid maakt op wie hij zal schijnen, of aan wie de lucht levenskracht zal schenken. De krachten van de hele natuur liggen voor het grijpen; *neem wat u kunt*.[1]

Dit is volkomen duidelijk en strikt in overeenstemming met de geheime canon. 'Wanneer al het materiaal gereed ligt, zal de architect verschijnen'; en wanneer we de vermogens die we zoeken, hebben *verworven*, door ze zelf vanuit ons innerlijke wezen tevoorschijn te brengen, zal de meester gereed zijn en kunnen wij de door ons verworven vermogens uitoefenen.

Maar zelfs hier ligt een belangrijk punt. Hoewel de meester zogezegd de sleutel kan omdraaien en het mechanisme in werking kan stellen, kan hij ook weigeren de noodzakelijke impuls te geven. Om redenen die met de motieven en het leven van de leerlingen verband houden, kan het raadzaam zijn voor bepaalde tijd het gebruik van deze vermogens, 'die stil en sluimerend als een potentiële mogelijkheid liggen', niet toe te staan. Hun gebruik goed te keuren zou bij de een kunnen leiden tot het vernietigen van andere levens, of bij een ander tot een persoonlijke ramp of het vertragen van ware vooruitgang.

De meester zegt daarom dat hij heel vaak niet alleen zal weigeren

---

[1] *De Mahatma Brieven aan A.P. Sinnett*, blz. 73-4.

om ermee te beginnen, maar bovendien de radertjes zal verhinderen om te draaien.

DE KRACHTEN VAN DE HELE NATUUR LIGGEN VOOR HET GRIJPEN; NEEM WAT U KUNT.

Rodriguez Undiano

Losse aantekeningen

[*The Path*, februari 1889, blz. 350-2]

'Waarom zouden we niet', zei ik tegen de boodschapper van een meester, 'aan al die theosofische kinderen die overal in de Society met open mond staan te kijken, de hele waarheid ineens geven? Verzamel alle leringen en alle onderling samenhangende voorspellingen over de wereld van de mensen of die van de goden; orden alle feiten over de evolutie van de mensheid op deze planeet, met alle details over de indeling in rassen en de verborgen afstamming van volksstammen; en maak dit alles voor eeuwig en altijd bekend.'

Hij keek me ernstig aan en zei: 'Zouden ze het geloven? Ik denk van niet.' Maar hij liet enkele losse aantekeningen achter . . .

'Theosofen die eerbiedig opzien naar de wetenschap en denken dat er pas een betere dag zal aanbreken wanneer wetenschappers ervan overtuigd raken dat de meesters alles weten wat gekend kan worden, verlangen naar onthullingen over 'ontbrekende schakels' en de verspreiding van de rassen. Maar de dageraad van een nieuw tijdperk wordt niet door zulke onthullingen ingeluid; en als de feiten vóór het juiste moment werden meegedeeld, zou dit slechts tot strijd, verbittering en spot leiden.

Zelfs zij die zich overgeven aan dodenverering, die mediums nalopen en zeggen dat de zielen van de gestorvenen naar de walgelijke atmosfeer van zwoele kamertjes terugkeren, zouden geen enkel feit erkennen dat met hun geliefde theorieën in strijd was. Toch weten we dat de zielen van goede mensen die gestorven zijn de wereld niet lastigvallen. Ze laten hun 'rokken van vellen' achter, vol met alle ondeugden waarvan ze zich tijdens hun leven niet konden ontdoen. Dit weerzinwekkende overblijfsel wordt door mensen die mediums bezoeken aanbeden, en, omdat het uit het astrale licht feiten en woorden overbrengt waaraan die bezoekers niet hebben gedacht, wordt de

werkelijke mens ervan beschuldigd, en bij verstek ertoe veroordeeld, hierheen te zijn teruggekeerd. Spiritisten die dit geloven verklaren lijken tot iets heiligs en maken goden uit de demonen van de lucht. Zullen zij dit geloven?

De bijzondere paranormale verschijnselen die zich de laatste 40 jaar overal in de westerse wereld voordoen, zijn door de 'spiritisten' betiteld als het ontwaken van de mens en als de nieuwste, beste en ultieme filosofie, terwijl ze slechts de veranderingen aanduiden die zich beginnen af te tekenen in het grote hart en denken van de hele westerse mensheid. In verhouding tot wat er is en zal worden verkondigd, zijn ze als de overgang in de stem van een jeugdige koorknaap naar zijn volle ontwikkeling tot een diepe bas.

Door overdreven aandacht voor alle details van deze dodenverering worden nieuwe vormen in het astrale licht geschapen, samengesteld uit de overblijfselen van gestorvenen en de stof die door elementalen daaraan wordt toegevoegd; ze bootsen de doden na in woord, gebaar, herinnering en andere kentekenen van identiteit, en misleiden de levenden, want deze elementalen zijn gesteld op deze nieuwe omgeving die ze hebben gevonden. Slechts één klein deel van de elementale natuur is daarmee gemoeid, maar dat houdt er niet van de greep die het eenmaal op ons, sterfelijke goden, heeft gekregen, los te laten.

Hoewel deze dodencultus zich wetenschappelijk noemt, hebben we nog nooit vernomen dat er systematisch of op een andere manier gegevens zijn verzameld over verschijningen door middel van mediums van dezelfde gestorven persoon op méér dan twee plaatsen tegelijk. Maar elke oplettende lezer kan ontdekken dat zulke dingen dagelijks worden bericht en dat er geen conclusie uit wordt getrokken.

De werkelijk gestorvene voelt in zijn gelukzalige staat na de dood elke keer een steek als zijn schaduw wordt opgeroepen in het knekelhuis van het lichaam van een levend medium.

Het geld dat aan mediums is betaald voor 'mededelingen van geesten' wordt een aantrekkingspunt voor astrale wezens van een bepaalde orde. Ze werpen zich op het medium en vinden een voor hen geschikt verblijf in het slechte en niet in het goede deel van zijn natuur. De tempel van de Heilige Geest wordt op die manier tot een dievenhol gemaakt.

De baan van een spiritueel wezen door de ruimte is voor het menselijk oog slechts vanuit één punt zichtbaar, en heel vaak wordt ze als een gebogen lijn gezien, terwijl dit in feite niet zo is. Eén soort

elementalen beweegt zich volgens een epicycloïde. Voor het oog van de één is ze een rechte lijn, voor een andere waarnemer een kromme, terwijl een derde haar als een driehoek ziet.

Elke gedachte draagt tijdens haar reis alle fysieke, verstandelijke en ethische eigenschappen van de denker met zich mee; maar degene die haar opvangt kan misschien slechts een van deze eigenschappen waarnemen en dan hoort hij, in plaats van de gedachte van de denker op te vangen, misschien slechts de trillingssnelheid in het lichaam van de denker, en het enige wat hij dan ziet is een kleine witte ster.

Er zijn wezens die hun bestaan in uw lichaam hebben. Sommige leven slechts een ogenblik, andere leven langer.

Waar steden 'voorbestemd' zijn om gebouwd te worden, bouwen hele menigten hemelse wezens een denkbeeldige stad en proberen mensen ertoe te brengen op die plaats echte bouwwerken op te richten; en het stichten van een stad is een vreugdevolle of diepdroevige gebeurtenis voor wie de aard van de bouwers ervan kan waarnemen.

Er zijn bepaalde plekken in het land die nu onbewoond zijn, waarboven menigten elementalen zwermen. Ze hebben daar hun eigen stad, en wanneer mensen daar voorbijkomen, fluisteren ze hen toe, laten aan hen beelden van een stad zien, van de gebouwen ervan en van haar toekomst; en vroeg of laat komen de mensen en bouwen daar hun huizen.

Uw Amerikaanse continent heeft veel van zulke plaatsen, en wemelt van herinneringen aan vroegere glorie die elkaar om de ruimte verdringen.

Hoewel elke gedachte door de oneindige ruimte voortgaat, gaan veel gedachten die door uw denken zijn uitgezonden 'onderweg verloren'; want ze ontmoeten tegenovergestelde of sterkere gedachten die ze van de gewenste baan doen afbuigen, en zo snellen ze voort naar een doel dat niet in de bedoeling van de denker lag, of ze wijken, omdat ze te zwak zijn, gemakkelijk af van de voor hen vastgestelde baan.

In één opzicht kan het astrale licht worden vergeleken met een joelende menigte elkaar overstemmende muzikanten die ieder een andere toon aanslaan. Wie daar binnengaat, moet weten hoe hij de juiste toon kan onderscheiden, anders zal er algehele verwarring in zijn denken ontstaan.'

Urban

Occultisme te koop aanbieden

Esoterische scholen en valse profeten

[*The Path*, maart 1889, blz. 381-3]

Toen Jezus van Nazareth in Jeruzalem in de tempel kwam, zou hij de geldwisselaars van het tempelterrein hebben verdreven, en later zei hij dat er veel valse profeten zouden opstaan. Voor de christen was die tempel het symbool van het huis van God, en de occultist weet dat dit verhaal in werkelijkheid slaat op het uit het hart verdrijven van alle materialistische gedachten. Jezus zag met een profetische blik aankomen wat er sindsdien zo vaak is gebeurd: dat er aan alle kanten valse profeten opstaan, zowel in als buiten de kerk die zijn naam draagt.

In deze tijd kan geen land zich op zoveel valse profeten beroemen als het onze, die misbruik maken van de algemene hang naar mystiek en allerlei dingen beloven, maar die allen spirituele zaken te koop aanbieden.

We doelen niet op tijdschriften of boeken over deze onderwerpen, want voor het drukken en het papier moet worden betaald wanneer men zijn denkbeelden aan het publiek wil voorleggen. Maar het is heel iets anders als mannen of vrouwen kennis over het zelf of een ander spiritueel mysterie in de natuur voor geld te koop aanbieden.

Op de ene plaats zien we een mens die beweert dat hij een reïncarnatie van Jezus Christus is, en op een andere plek iemand die doelbewust beweert dat hij Gautama Boeddha is die is teruggekomen om fouten in de door hem verkondigde leringen recht te zetten. Verder zien we astrologen en voorspellers, mediums en zieners zaken openen waarin ze orakelachtige uitspraken aan het gewillige en goedgelovige publiek verstrekken. Het ene is al even verderfelijk als het andere, want de smet van het geld bederft alles. En zij die over geld beschikken zijn hiervoor tot op zekere hoogte verantwoordelijk, omdat ze denken dat hun geld hun kennis over de diepere, spirituele dingen van de natuur kan verschaffen.

Het nieuwste op dit gebied deed zich in Boston voor, kort nadat daar een tijdschrift getiteld de *Esoteric* was opgericht. Dat blad was niet onze zaak, want de oprichters ervan hadden het recht het te gebruiken om zoveel van de waarheid als zijzelf bezaten, te verspreiden, op

dezelfde manier als *The Path* zijn denkbeelden over de natuur en de mens bekendmaakt. Maar al snel maakten de uitgevers van dat tijdschrift bekend dat zij, of althans één van hen, namelijk Hiram Butler, theosoof, of lid van de Theosophical Society, waren. Uit het raadplegen van de ledenadministratie is onlangs gebleken dat hij nooit lid van die organisatie is geweest.

Niet zo lang geleden werd door deze profeet een dik boek verspreid, waarin geheimzinnige beweringen werden gedaan dat een zekere Vidyā-Nyaka in de Verenigde Staten een school wilde oprichten om de aandeelhouders (!) en studenten in alle mysteriën te onderwijzen, onder andere het vermogen om grote rijkdommen te verwerven; en er werd aan toegevoegd dat de school, nadat ze eenmaal zou zijn opgericht, onbeperkte middelen tot haar beschikking zou hebben, afkomstig uit fondsen waarover adepten beschikken, maar dat de volgelingen alleen voor de voorbereiding moesten betalen. En betalen deden ze. Het spijt ons te zeggen dat veel theosofen geld voor dit plan inzonden dat van begin af aan duidelijk blijkt te zijn bedoeld als middel om zijn aandeelhouders rijk te maken.

Het eerste signaal kwam als een zogenaamde 'Brief aan een zoekende', door de *Esoteric* gepubliceerd. Deze was een mystificatie en palmde die theosofen in die niet op de hoogte zijn van wat er op afgelegen plaatsen wordt geschreven. Het was een aanval op de Theosophical Society en op de adepten, waarin werd beweerd dat ze koud, doods en egoïstisch waren, en dat alleen de zonnebiologen geschikt waren om Amerikanen te helpen. Er bleek onwetendheid uit zodra het terrein van plagiaat werd verlaten. Het plagiaat in deze 'Brief' is afkomstig uit het boek *De wijsheid van de adepten* geschreven door Eerw. Thomas Lake Harris, waarin deze trachtte aan te tonen dat boeddhistische adepten systematisch probeerden het christendom in Amerika te ondermijnen en deze 'Brief aan een zoekende' had als ondertitel: 'De wijsheid van de wijzen'. Woord voor woord worden passages uit verschillende bladzijden van Harris' boek overgenomen en gebruikt voor deze brief in de *Esoteric* die is ondertekend met Nemo. Indien Eerw. Harris hem niet schreef, dan was hij van hem gestolen; of, indien hij hem schreef, dan is de *Esoteric* een geheim orgaan van een christelijke sekte die antitheosofisch is, terwijl ze ogenschijnlijk de theosofie aanhangt. Beide mogelijkheden zijn even schadelijk.

Het tweede signaal was als een luide stoot op een hoorn, die het oprichten van de esoterische school bekendmaakte, voorgesteld als een

rechtstreeks gevolg van de inspanningen van het tijdschrift, geleid door Butler, en met Vidyā-Nyaka op geheimzinnige afstand met een verzameling onzinnige letters achter zijn naam. De echte naam van Vidyā-N. is Ohmart, en hij is bekend aan velen in Boston die zijn streken hebben meegemaakt vóór Butler met hem ging samenwerken. Vóór die tijd stelde Ohmart zich ermee tevreden om op een puur *zakelijke manier* met mensen om te gaan, maar toen hij met Butler ging samenwerken speelde hij in op de goedgelovigheid van tot mystiek geneigde mensen die oprecht de wens koesterden om de dingen van de geest te leren kennen, en dwaas genoeg dachten dat er achter de aanspraken van dit tweetal grote kennis en wijsheid verborgen lagen.

Aan dit alles kwam snel een einde door een schokkende ontmaskering in de *N.Y. World*, *Boston Globe* en *Herald*, en de *Philadelphia Enquirer*. Het ergste hiervan was dat de pers de Theosophical Society erbij haalde, geheel zonder reden, en alleen op basis van Butlers theosofische aanspraken; en nu denken honderden mensen dat de ontmaskering een ontmaskering van oplichterij door ons was. Zo zijn de feiten; luister nu naar het karma:

Butler en al zijn bondgenoten hebben de Theosophical Society tot op zekere hoogte benadeeld en de Nemesis in de vorm van de onveranderlijke wet van karma zal hem achtervolgen, totdat de volledige gevolgen ervan zijn ondervonden en schadeloosstelling is gegeven. We hebben geen behoefte aan gezworen fanatici om wraak te nemen. Die zal volgen, hoe dan ook, omdat achter de Theosophical Society een grote kracht staat die wetmatig en door middel van de wil werkt en niet op basis van geld. Geen rijkdommen kunnen haar gunsten kopen, noch voorkomen dat ze zowel de leden van de Theosophical Society als haar vijanden onder haar hoede neemt. Deze mensen die het lef hadden om in Gods tempel te kopen en te verkopen zijn al getroffen door materiele schade en grote tegenslagen. En dezelfde Nemesis zal, maar misschien met minder hevigheid, al die leden van de Theosophical Society achtervolgen die in hun hart hebben gezegd: ‘Zie, hier is iemand die ons datgene te koop aanbiedt waarvan de adepten van de Theosophical Society zeggen dat het slechts door hard werken en onzelfzuchtige inspanning kan worden verkregen; laten we het bij hem kopen.’ Het is jammer voor beiden, maar er moeten ongetwijfeld lessen worden geleerd, en we hadden gedacht dat de les was geleerd toen de mysterieuze H.B. van L. [Hermetische Broederschap van Luxor] in onze gelederen kandidaten begon te werven en hen meekreeg die het niet op de

juiste manier wilden proberen. We zijn nog niet aan het einde, het uur heeft nog niet geslagen, maar het zal komen. Laten we dus op karma vertrouwen en onze plicht vervullen.

Universele toepassingen van leringen

[*The Path*, oktober 1889, blz. 219-25]

Hoewel er de laatste jaren op het gebied van de theosofie veel is geschreven, kan men constateren dat een ruime en universele toepassing van de bekendgemaakte leringen ontbreekt. Met uitzondering van H.P. Blavatsky hebben schrijvers zich beperkt tot bekrompen opvattingen, hoofdzakelijk over de bewustzijnstoestand van de mens na de dood of welke invloed karma op zijn leven heeft. Wat laatstgenoemde wet betreft, er is veel aandacht besteed aan de vraag hoe karma onze vreugde of ons lijden verandert, en of er in devachan compensatie zal zijn voor tekortkomingen van karma, terwijl anderen over reïncarnatie schrijven alsof alleen de mens daaraan onderworpen is. En dezelfde bekrompen zienswijze wordt bij het behandelen of in praktijk brengen van veel andere theorieën en leringen van de wijsheid-religie toegepast. Na 14 jaar wordt het nu tijd dat de leden van onze Society elke aanvaarde lering of voorschrift universeel gaan toepassen en zich niet langer beperken tot hun eigen egoïstische zelf.

Om mijn bedoeling duidelijk te maken ben ik van plan in dit artikel te schetsen hoe van enkele van onze leringen een universele toepassing kan worden gegeven.

Vóór ik daaraan begin, wil ik bij hen die vertrouwen hebben in de *Upanishads* onder de aandacht brengen dat deze heilige boeken voortdurend de nadruk leggen op het identiek-zijn van de mens en Brahma, of God, of natuur, en op de universele toepassing van alle leringen of wetten.

In de *Brihadāraṇyaka Upanishad* staat:

> Noem mij het Brahman dat zichtbaar is, niet onzichtbaar, de ātman die in alles is.
>
> Dit is uw zelf, dat in alles is. . . . Hij die ademt in de levensadem [prāṇa], hij is uw zelf en in alles. Hij die neerwaarts ademt in de neerwaartse adem [apāna], hij is uw zelf en in alles. Hij die overal doordringt in de doordringende adem [vyāna], hij is uw zelf en in

alles. Hij die opwaarts ademt in de opwaartse adem [udāna], hij is uw zelf en in alles. Dit is uw zelf dat in alles is.[1]

De 6de brāhmaṇa laat zien dat alle werelden met elkaar zijn verweven; en in de 7de verklaart de leraar dat wat in alle dingen 'trekt' of beweegt, hetzelfde zelf is dat zich in ieder mens bevindt.

De vraagstellers gaan dan verder en krijgen als antwoord: 'wat boven de hemelen, onder de aarde is, wat hemel en aarde, verleden, heden en toekomst omvat, dat is zoals schering en inslag geweven in de ether', en de ether is 'zoals schering en inslag geweven in het onvergankelijke'. Als dit zo is, dan moet elke wet die op de mens van toepassing is, ook elk gedeelte van het heelal waarin hij leeft beheersen.

En deze vastberaden Ouden pasten hun leringen op elk gebied toe. Ze maakten gebruik van de wetten van analogie en overeenstemming om diepzinnige vraagstukken op te lossen. Waarom zouden we bij hen achterblijven? Indien het gehele grote zelf in de mens verblijft, moet het lichaam in al zijn onderdelen de grote wereld om ons heen symboliseren. Zo ontdekken we dat ruimte, die als haar karakteristieke eigenschap geluid heeft, in het menselijk gestel wordt weergegeven door het oor, zoals vuur wordt weergegeven door het oog, en het oog laat op zijn beurt de ziel zien, want alleen de ziel overwint de dood, en wat in de *Upanishads* de dood overwint is het vuur.

We kunnen op deze manier constant doorgaan met het verkrijgen van kennis over de natuurwetten, niet alleen die welke moeilijk zijn te doorgronden, maar ook die welke gemakkelijker worden begrepen. Als we aannemen dat het menselijk lichaam en zijn organen in het klein een beeld zijn van het heelal, dan kunnen we de vraag stellen: 'Waardoor wordt het astrale licht gesymboliseerd?' Door het oog en vooral door het netvlies en de manier waarop het werkt. In het astrale licht worden de beelden van alle gebeurtenissen en dingen ontvangen, en op het netvlies worden de beelden ontvangen van voorwerpen die zich aan de mens voordoen. We ontdekken dat deze beelden op het netvlies een zekere en meetbare tijd blijven bestaan, en bepaalde veranderingen ondergaan vóór ze volledig vervagen. Laten we de uitkomst van deze waarneming tot het astrale licht uitbreiden, dan kunnen we aannemen dat het, wat de beelden betreft, soortgelijke veranderingen ondergaat. Dus alle beelden die tijdens een cyclus op dit grote netvlies worden afgedrukt, zullen na een zekere tijd zijn verdwenen. Dit is dus de wet

[1] 3de adhyāya, 4de brāhmaṇa, 1.

zoals die is bekendgemaakt door hen die de geheime leer kennen. Om tot de getallen te komen om de lengte van deze periode te bepalen, moeten we de volgende verhouding berekenen: de tijd die het duurt tot de beelden op het menselijke netvlies zijn vervaagd staat tot de lengte van het leven dat een gezond mens toekomt; de tijd van het vervagen uit het astrale licht wordt berekend op basis van diezelfde verhouding. De ontbrekende term kan worden bepaald met behulp van de leer van de vier yuga's en de duur van één leven van Brahmā.

Deze theosofische leringen waarvoor we in al die jaren dat de TS bestaat veel moeite hebben gedaan om ze uiteen te zetten, kunnen óf universeel worden toegepast óf niet. Als dat niet het geval is dan zijn ze nauwelijks de moeite die we ons hebben gegeven waard, en het zou dan voor ons veel beter zijn geweest als we ons aan een of ander gebied van de wetenschap hadden gewijd.

Maar voor degenen die theosofie bestuderen is het aantrekkelijke ervan dat haar leringen universeel zijn, een oplossing bieden voor alle problemen en van toepassing zijn op alle gebieden van de natuur voor zover we die kennen. Gevorderde onderzoekers verklaren dat dezelfde universele toepasbaarheid geldt voor gebieden die ver buiten het bereik van de huidige wetenschap liggen of het begripsvermogen van de gemiddelde mens te boven gaan. Indien een veronderstelde wet of de toepassing ervan wordt geformuleerd, hetzij door onszelf of door iemand anders, dan kunnen we de juistheid ervan dus onmiddellijk bewijzen of verwerpen; want als deze niet door analogie op elk terrein kan worden toegepast, of een van de aspecten van een al eerder erkende leer blijkt te zijn, dan weten we dat het een onjuiste leer is of dat ze onnauwkeurig is geformuleerd. Zo kunnen al onze leringen worden bewezen en bij elke stap worden gecontroleerd. Het is voor ons niet nodig om voortdurend in contact te staan met de adepten om zeker te zijn van onze zaak; het enige wat we moeten doen is nagaan of een stelling die we poneren in overeenstemming is met welbekende beginselen die al zijn geformuleerd en worden begrepen.

Als we dit in gedachten houden, kunnen we de verheven denkbeelden waarin zo velen van ons geloven, vol vertrouwen verder onderzoeken, om te zien hoe ze op elk gebied kunnen worden toegepast. We moeten deze wetten niet op egoïstische wijze beschouwen door te kijken naar de gevolgen die ze hebben op ons onbeduidende 'ik', maar ons afvragen hoe ze overal van toepassing zijn. Dit verschaft een middel om onze horizon te verruimen en egoïsme uit te schakelen. Als

we bovendien de leringen toepassen op al onze handelingen en op alle delen van de mens, beginnen we ons misschien bewust te worden van onze werkelijke taak.

Laten we karma nader beschouwen. Het moet niet alleen op de mens worden toegepast, maar ook op de kosmos, op de aardbol waarop hij leeft. Bij gebrek aan een Nederlands woord wordt de periode van één grote dag van evolutie een manvantara genoemd, of de periode van de heerschappij van één manu. Deze volgen elkaar onophoudelijk op. Met andere woorden, ieder van ons is een eenheid, of een cel, in het grote lichaam of wezen van Manu. Evenals wij karma maken en reïncarneren om karma af te werken, sterft ook het grote wezen Manu aan het eind van een manvantara en reïncarneert opnieuw na een rustperiode; hij is het eindresultaat van al wat wij van hem of het hebben gemaakt. En wanneer ik zeg 'wij', bedoel ik alle wezens op welk gebied of welke planeet ook die tot dit manvantara behoren. Daarom is dit manvantara precies datgene wat het vorige manvantara ervan heeft gemaakt. Het volgende manvantara zal evenzo, over miljoenen jaren, de som of het eindresultaat zijn van dit manvantara, en ook van alle die eraan zijn voorafgegaan.

Hoeveel heeft u nagedacht over de invloed van karma op de dieren, de planten, de mineralen, de elementalen? Bent u zo egoïstisch geweest te veronderstellen dat ze niet door u worden beïnvloed? Is het waar dat op de mens geen verantwoordelijkheid rust voor het bestaan van de grote aantallen wilde en schadelijke dieren, de levensgevaarlijke slangen en schorpioenen, de verscheurende leeuwen en tijgers die van sommige plaatsen op aarde een verschrikkelijke woestenij maken en de mensen in India en elders terroriseren? Dit kan niet waar zijn. Maar zoals de apostel van de christenen zei, het is waar dat de hele schepping wacht op de mens, en zucht omdat hij de verlichting van allen tegenhoudt. Wat gebeurt er wanneer u het leven van een gewone kever met opzet vernietigt? Hij is vermorzeld en u vergeet het. Maar hoe kort zijn leven ook zou zijn geweest, u heeft er voortijdig een einde aan gemaakt. Stel u voor dat dit op honderdduizenden plaatsen in het land wordt gedaan. Elk van deze schepseltjes leefde, en bezat wilskracht en een bepaalde mate van intelligentie. Het totale effect van het sterven van al deze kleine wezens moet aanzienlijk zijn. Zo niet, dan zijn onze leringen fout, en is het ook niet verkeerd om een mens van het leven te beroven.

Laten we eens kijken naar een hogere klasse van het dierenrijk,

bijvoorbeeld de vogels en de viervoeters. Elke dag worden er in Engeland in het jachtseizoen als vermaak grote aantallen vogels gedood en op andere plaatsen zulke intelligente en onschuldige dieren als herten. Deze dieren bezitten een hogere intelligentie dan insecten, een grotere verscheidenheid van gevoelens. Zou al dit doden geen karmische gevolgen opleveren? En wat is het verschil tussen het opzettelijk doden van een hert en het vermoorden van een verstandelijk zwaar gehandicapte? Heel klein, volgens mij. Hoe komt het dan dat zelfs fijngevoelige dames genieten van het verhaal van een jacht op vogels of op herten? Het is hun karma dat ze de nakomelingen zijn van vele generaties Europeanen die eeuwen geleden, geholpen door de kerk, tot de conclusie kwamen dat dieren geen ziel hebben en daarom moedwillig kunnen worden afgemaakt. De koningin van Engeland noemt zichzelf de verdedigster van het geloof (van Jezus); hetzelfde karma maakt het haar kleinzoon mogelijk grote voorbereidingen te laten treffen voor zijn aangekondigde bezoek aan India om enkele weken te gaan genieten van de jacht op tijgers, wilde zwijnen en van de vernietiging van elke vogel die misschien zijn weg kruist.

We zijn daarom onderworpen aan ons nationale karma, zodat we bijna niet kunnen zeggen welke gedachten van onze voorvaderen zijn overgenomen en welke in ons eigen denken zijn opgekomen.

Laten we onze aandacht nu richten op reïncarnatie, devachan en karma.

Het is de gewoonte van theosofen over deze onderwerpen alleen te denken met betrekking tot de hele mens, dat wil zeggen, het ego.

Maar zijn ze niet elk uur en elke dag van toepassing? Als we geloven in de leer van het ene Leven, dan moet elke cel in deze stoffelijke lichamen door dezelfde wetten worden bestuurd. Elke cel moet een *leventje* zijn, met zijn eigen karma, devachan en reïncarnatie. Bij het incarneren te midden van de andere cellen in ons gestel, moet elk van deze cellen worden beïnvloed door de aard van de andere cellen; en wij scheppen die aard. Elke gedachte sterft als het einde van haar levensduur is bereikt. Al snel wordt ze herboren, en als ze terugkomt uit devachan treft ze slechte of goede metgezellen aan. Daarom is elk uur in het leven vol gevaar of hulp. Hoe kunnen enkele uren per week gewijd aan theosofische gedachten en daden – zelfs in de grofstoffelijke cellen – het gevolg opheffen van bijna een hele week doorgebracht in onverschilligheid, oppervlakkigheid of egoïsme? Deze grote hoeveelheid armzalige of slechte gedachten zal een onweerstaanbare vloedgolf

teweegbrengen die bij de eerste de beste gelegenheid al uw goede voornemens zal wegvagen.

Dit verklaart waarom degenen die toegewijd studeren vaak tekortschieten. Ze hebben gewacht op een bepaald uur of dag om hun kracht te beproeven, maar toen het moment aanbrak, beschikten ze niet over die kracht. Nadat ze hadden besloten om bijvoorbeeld boosheid te overwinnen, hebben ze deze niet geprobeerd te overwinnen toen zich daarvoor de gelegenheid voordeed, maar zijn ze weggerend om aan de beproeving te ontsnappen; of ze hebben niet het hoofd geboden aan de kleine beproevingen van elk uur die, als ze met succes werden doorstaan, hun meer reserve aan kracht zouden hebben gegeven zodat ze in tijden van grotere beproevingen niet zouden zijn bezweken.

Wat de theorie van de evolutie van de macrokosmos toegepast op de microkosmos, de mens, betreft: Volgens de hermetische filosofie is de mens een kopie van het grotere heelal; hij is op zichzelf een klein heelal, dat door dezelfde wetten wordt beheerst als het grote, en in de kleine verhouding van een mens ziet men de werking van al die grotere wetten, maar voor kortere tijd en met geringere omvang. Dit is de regel waaraan H.P. Blavatsky zich houdt, en die als een rode draad door alle oude mysteriën en inwijdingen loopt.

Er wordt gezegd dat ons heelal een verzameling atomen of moleculen is, die ook *leventjes* worden genoemd; ze leven samen, en door elk ervan worstelt de geest om tot bewustzijn te komen. Deze strijd wordt beheerst door een wet die de geest dwingt om in of tussen perioden van belichaming dóór te gaan. In elke periode van zo'n worsteling worden sommige van deze atomen of verzamelingen moleculen als het ware achtergelaten, om de strijd in de volgende periode weer op te nemen, en daarom moet de toestand van het heelal op elk moment van manifestatie – of de toestand van elk opnieuw gemanifesteerde heelal – het resultaat zijn van wat er in de voorafgaande periode is gebeurd.

Als we de mens nader bekijken, zien we dat hij een verzameling moleculen of *leventjes* of cellen is, die elk met elkaar strijden, en die alle, ten goede of ten kwade, worden beïnvloed door de spirituele aspiraties, of het gebrek eraan, in de mens die de gids of god van zijn kleine heelal is. Wanneer hij wordt geboren, staan de moleculen of cellen of leventjes die zijn fysieke en astrale vormen zullen samenstellen vanaf dat moment onder zijn leiding. Tijdens de periode van zijn korte leven doorlopen ze een klein manvantara, precies zoals de leventjes in het heelal. Wanneer hij sterft, laat hij hen alle achter met

het stempel van de kracht en de kleur van zijn gedachten en verlangens, klaar om gebruikt te worden bij het samenstellen van de omhulsels van andere ego's.

Hieruit blijkt dat we een grote verantwoordelijkheid hebben die tweeledig van aard is.

De eerste betreft de gevolgen, veroorzaakt en achtergelaten in wat we de stof van de moleculen noemen, wanneer ze door andere ego's zullen worden gebruikt, want ze zullen op deze inwerken, ten goede of ten kwade.

De tweede betreft het gevolg op de moleculen zelf omdat er in alles leventjes of entiteiten zijn – of beter gezegd ze zijn allemaal leventjes – die in hun evolutie óf verder geholpen óf vertraagd worden door het juiste of onjuiste gebruik dat de mens heeft gemaakt van de stof waarvoor hij de verantwoordelijkheid heeft gekregen.

Zonder eerst in discussie te gaan over wat stof is, zal het voldoende zijn te zeggen dat stof even eeuwig is als wat 'geest' wordt genoemd. In de *Bhagavad Gītā* staat: 'Hij die geest is, is ook stof.' Of, met andere woorden, in het absolute is geest de tegenovergestelde pool van stof. Maar de stof waarover we spreken is natuurlijk niet de stof die we om ons heen zien, want deze is in feite niet meer dan een verschijnsel van de stof: zelfs de wetenschap beweert dat we de stof niet werkelijk zien.

Gedurende een manvantara of periode van manifestatie moeten de incarnerende ego's in elke wereld waarin ze incarneren de stof die daar thuishoort telkens opnieuw gebruiken.

Daarom gebruiken we in onze huidige incarnatie stof die wijzelf en andere ego's steeds weer hebben gebruikt, en we worden beïnvloed door de verschillende neigingen die erop zijn afgedrukt. En evenzo laten we voor de toekomstige rassen achter wat voor hen een hulpmiddel of een belemmering zal zijn in hun toekomstige levens.

Dit is een zaak van groot belang, of reïncarnatie nu een ware lering is of niet. Want als elk nieuw volk alleen maar een groot aantal nieuwe ego's of zielen is, dan moet het sterk worden beïnvloed door de stoffelijke omgeving die is achtergelaten door volkeren en rassen die voor altijd zijn verdwenen.

Maar voor ons die in reïncarnatie geloven is het van grotere betekenis, want het geeft ons een goede reden waarom we in universele broederschap moeten geloven en die moeten toepassen.

Het andere aspect van verantwoordelijkheid is even belangrijk. De leer die de dood uit het heelal verbant, en verklaart dat alles bestaat uit

ontelbare leventjes die voortdurend met elkaar van plaats wisselen, omvat noodzakelijkerwijs de theorie dat de mens zelf vol is met deze leventjes die alle de lange evolutieweg bewandelen.

De geheime leer verklaart dat in ons vele rijken van entiteiten bestaan die voor hun verlossing van ons afhankelijk zijn.

Hoe geweldig groot is dan deze verantwoordelijkheid dat we niet alleen beoordeeld worden voor wat we met onszelf als een geheel doen, maar ook voor wat we doen voor die onzichtbare wezens die, om het licht te bereiken, van ons afhankelijk zijn.

WQJ

Cyclussen

[*The Path*, december 1889, blz. 272-81]

Wanneer we hier enkele gedachten over de leer van de cyclussen naar voren brengen, maken we daarbij geen aanspraak op volledigheid. Dit artikel wordt slechts ter overweging aangeboden.

Het onderwerp kwam enkele avonden geleden ter sprake toen we in onze discussie aandacht besteedden aan het op aarde neerdalen, en het weer opstijgen daarvan, van hemelse wezens of vergevorderde zielen. Het schijnt een feit te zijn dat dit opstijgen en neerdalen door cyclische wetten wordt beheerst en daarom op regelmatige tijdstippen plaatsvindt. Hier volgen enkele fragmenten uit de *Wijsheid van de Egyptenaren* door Synesius[1] uit materiaal dat ik van Charles Johnston, die nu in India woont, heb ontvangen:

> Nadat Osiris door zijn vader in de koninklijke mysteriën was ingewijd, deelden de goden hem mee . . . dat een sterke groep jaloerse en boosaardige demonen bij Typhos waren als zijn beschermheren, met wie Typhos samenspande, en door wie hij naar het licht werd geslingerd, opdat ze hem zouden kunnen gebruiken als een instrument voor het kwaad dat ze de mensheid aandoen. Want de rampen voor de volkeren zijn de feestmaaltijden van de kwade demonen . . .
>
> Toch moet u niet denken dat de goden werkloos toezien of dat hun afdaling naar deze aarde permanent is. Want ze *dalen op vast-*

[1] *Select Works of Plotinus, . . . and Extracts from the Treatise of Synesius On Providence*, Engelse vert. Thomas Taylor, Londen 1817, blz. 525ev.

gestelde tijden af, met als doel aan de volkeren van de mensheid een impuls in de goede richting te geven. Dit gebeurt wanneer ze de harmonie in een rijk herstellen en voor dat doel naar de aarde zielen zenden die met henzelf verbonden zijn. Want goddelijk en overvloedig is deze voorzienigheid, die vaak door middel van één mens aandacht schenkt aan en inwerkt op talloze andere mensen.

Want op aarde woont in feite de heilige heldenstam waarvan de leden aandacht schenken aan de mensheid en in staat zijn mensen hulp te bieden zelfs in de kleinste aangelegenheden . . . Deze heldhaftige stam is als het ware een kolonie van de goden, hier gevestigd opdat dit aardse verblijf niet van een hogere natuur verstoken zal zijn. Wanneer echter de stof haar eigen voortbrengsels aanspoort tot oorlog tegen de ziel, dan is de weerstand van deze heldenstammen gering wanneer de goden afwezig zijn, want alles is alleen sterk op de juiste plaats en op het juiste moment . . . Maar wanneer de harmonie waarin de goden bij het begin alle aardse dingen hadden gebracht, door ouderdom afneemt, dalen ze opnieuw naar de aarde af om de harmonie te vestigen, om haar kracht te geven en nieuw leven in te blazen, wanneer ze als het ware op het punt staat geheel verloren te gaan. . . . Wanneer echter de hele orde van aardse zaken, van de grootste tot de kleinste, is aangetast, dan is het nodig dat de goden neerdalen om een nieuwe orde van zaken te vestigen.

En in de *Bhagavad Gītā* zegt Krishṇa:

Wanneer rechtvaardigheid afneemt, o Bhārata. Wanneer er overal verderf heerst, dan daal ik neer, van eeuw tot eeuw, belichaam mij en leef als *mens onder de mensen*. Ik steun het goede, vernietig het kwaad, en zet de deugdzaamheid weer op haar troon. – 4:7-8

Bij het aanbreken van de dag van Brahmā, die eindigt na 1000 tijdperken, komt al het gemanifesteerde uit het ongemanifesteerde tevoorschijn: bij het vallen van de nacht lost het zich weer in het ongemanifesteerde op. Deze menigte schepsels die op die manier telkens weer tevoorschijn komen, worden bij het naderen van die nacht weer opgelost, en bij het opnieuw aanbreken van de dag worden ze vanzelf opnieuw geëmaneerd. – 8:17-19

In de bovenstaande citaten worden twee grote aspecten van de cyclische wet genoemd.

Laatstgenoemde heeft betrekking op de grote cyclus die alle andere cyclussen omvat. Alle kleinere cyclussen verlopen binnen deze grote. Als deze begint, luidt hij een nieuwe schepping in, en als hij eindigt is

de grote dag aangebroken waarop alles uiteenvalt. In Arnolds vertaling van de *Bhagavad Gītā* wordt het begin van deze grote cyclus prachtig beschreven als 'deze grootse dageraad', en het einde ervan geeft hij als volgt weer:

> Bij het vallen van deze nacht keert alles wat bestaat terug tot het hart van hem die het tevoorschijn bracht.

Het juiste getal dat het aantal aardse jaren van dit tijdvak aangeeft, wordt niet genoemd. De hindoes verdelen elk manvantara in vier yuga's of tijdperken, die elk een bepaald aantal jaren zouden duren. Bij het behandelen van dit onderwerp in *De sleutel tot de theosofie* geeft H.P. Blavatsky ons een aanwijzing:

> Neem als een eerste vergelijking en als hulpmiddel tot een beter begrip het zonnejaar; en als tweede, de beide helften van dat jaar, die elk aan de noordpool een dag en een nacht van zes maanden opleveren. Stel u nu in plaats van een zonnejaar van 365 dagen, de EEUWIGHEID voor, als u dat kunt. Denk dan aan de zon als het heelal, en aan de pooldagen en -nachten van elk 6 maanden, *als dagen en nachten die elk 182 biljoen en biljard jaar duren*, in plaats van elk 182 dagen. Zoals de zon elke ochtend aan onze *objectieve* horizon uit zijn (voor ons) *subjectieve* en antipodische ruimte opstijgt, zo komt het heelal periodiek op het objectieve gebied vanuit het subjectieve tevoorschijn – de tegenhanger van eerstgenoemde. Dat is de 'levenscyclus'. En evenals de zon aan onze horizon verdwijnt, zo verdwijnt ook het heelal op regelmatige tijden, wanneer de 'universele nacht' invalt. – blz. 77-8

Dit is zo ongeveer de beste voorstelling die we ons ervan kunnen maken. Het menselijk verstand kan zich onmogelijk een beeld vormen van deze perioden. Geen enkel brein is in staat 182 biljoen jaar te omvatten, laat staan als daar nog een paar biljard bijkomen. Weinig mensen, zoal iemand, zijn in staat in hun denken zelfs *een miljoen* te overzien. Maar we kunnen het denkbeeld benaderen met behulp van de wenk van HPB om het jaar te verdelen in een dag van zes maanden en een nacht van zes maanden en deze dan uit te breiden tot wat voor ons gelijkstaat met een oneindigheid, omdat het onmogelijk is zulke onmetelijke tijdsperioden te begrijpen.

En wanneer we de door haar aangegeven analogie doorvoeren, krijgen we direct een beeld van hoe de grote cyclus alle kleine bevat, door elke dag als we opstaan en elke nacht wanneer we gaan slapen als het

begin en het einde van kleinere cyclussen te zien. Die dagen en nachten vormen samen onze jaren en ons leven. We kennen elke dag en kunnen hem berekenen, en kunnen in ons denken vrij goed een jaar of misschien zelfs een leven vooruitkijken.

Een citaat uit *Isis ontsluierd* (1:83) leert ons de Indiase cijfers. Ze zegt:

> De mahākalpa omvat een onnoemelijk aantal perioden, die ver teruggaan in antediluviale tijden. Dit stelsel omvat een kalpa of grote periode van 4.320.000.000 jaar, die als volgt wordt verdeeld in vier kleinere yuga's:
>
> | | | |
> |---|---|---|
> | 1. | Satyayuga | 1.728.000 jaar |
> | 2. | Trētayuga | 1.296.000 jaar |
> | 3. | Dvāparayuga | 864.000 jaar |
> | 4. | Kaliyuga | 432.000 jaar |
> | | Totaal | 4.320.000 jaar |
>
> die één goddelijke eeuw of mahāyuga vormen; 71 mahāyuga's hebben 306.720.000 jaar; daarbij voegt men een saṃdhyā (of de tijd dat dag en nacht aan elkaar grenzen, de ochtend- en de avondschemering), die in duur gelijk is aan een satyayuga van 1.728.000 jaar. Zo komt men tot een manvantara van 308.448.000 jaar. Veertien manvantara's tellen 4.318.272.000 jaar, waarbij men een saṃdhyā van 1.728.000 jaar moet optellen om de kalpa te beginnen, waardoor de kalpa of grote periode 4.320.000.000 jaar omvat. We zijn nu pas in het kaliyuga van het 28ste tijdperk van het 7de manvantara van 308.448.000 jaar; we hebben dus nog voldoende tijd vóór we zelfs de helft van de tijd hebben bereikt die aan de wereld is toegekend.

Verder zet H.P. Blavatsky duidelijk uiteen dat de andere cyclussen binnen deze grotere verlopen (1:85).

> Evenals onze planeet elk jaar eenmaal om de zon draait en tegelijk in elke 24 uur één keer om haar eigen as wentelt en zo kleinere cirkels beschrijft binnen een grotere, zo wordt binnen de grote saros het werk van de kleinere cyclische perioden volbracht en opnieuw begonnen.

We verlaten nu het terrein van de wiskunde en zien dat dit grote tijdperk een weergave is van de nietige mens uitgebreid tot de ontzaglijke afmetingen van een reus, van wie de dood aan het einde van het hem toegemeten tijdperk betekent dat alle bestaande dingen weer oplossen in het absolute. Elk van de jaren van dit grote wezen omvat een voor

ons onbegrijpelijk aantal van onze jaren. Op elke dag van zijn jaar vindt er onder de mensen een kleine ramp plaats, want aan het einde van elk van zijn dagen valt hij metaforisch in slaap. En wij die dit wezen als het ware navolgen, vallen 's nachts na onze dagelijkse periode van activiteit in slaap.

We zijn als kleinere cellen in het grote lichaam van dit wezen en moeten gehoorzaam gevolg geven aan de impulsen en bewegingen van het lichaam waarin we besloten liggen en waarvan we deel uitmaken.

Deze reus maakt een kindertijd door, een jeugd, een periode van volwassenheid en één van ouderdom; en wanneer voor elke periode het einde aanbreekt, vinden overal op aarde enorme rampen plaats. En evenals onze eigen toekomst voor onze ogen verborgen is, zo is de lengte van de geheime cyclus die de levensduur van dit wezen aangeeft, verborgen voor de ogen van stervelingen.

We moeten echter niet de fout maken om te veronderstellen dat er maar één zo'n groot wezen bestaat. Er zijn er vele, en elk van deze ontwikkelt zich bij het begin van een nieuwe schepping. Maar hier komen we bij een gedeelte van de oude filosofie dat alleen volledig duidelijk wordt voor mensen die het kunnen begrijpen omdat ze veel inwijdingen hebben doorgemaakt.

De saṃdhyā en saṃdhyāṅśa die in het citaat uit *Isis ontsluierd* worden genoemd, zijn respectievelijk de ochtend- en avondschemering, die van gelijke lengte zouden zijn en eenzelfde aantal jaren tellen als de eerste of gouden eeuw – namelijk 1.728.000. Dit is volkomen in overeenstemming met onze eigen zonnedag, die tussen dag en nacht eveneens zijn ochtend- en avondschemering heeft.

Als we de getallen van de vier tijdperken bekijken, valt een bijzonderheid op waarnaar ik nu alleen als een curiosum verwijs. Als men de cijfers van het satyayuga 1.7.2.8. optelt krijgt men 18; die van het tretāyuga 1.2.9.6. zijn samen 18; die van het dvāparayuga 8.6.4. zijn samen 18; terwijl die van het kaliyuga 4.3.2. samen maar 9 zijn; maar als die van het totaal 4.320.000 worden opgeteld krijgt men 9, en telt men die op bij die van het kali dan krijgt men weer 18. 18 is een getal dat typerend is voor Krishṇa in de *Bhagavad Gītā*, en het gedicht heeft 18 hoofdstukken. Als men de bovengenoemde drie 18's en de ene 9 optelt, is het resultaat 63, en 3 × 6 = 18; als 6 en 3 worden opgeteld geeft dat 9, en als de cijfers van 18 worden opgeteld geeft dat ook 9. Als we de drie 18's vermenigvuldigen dan geeft dat 5.8.3.2., wat – op dezelfde manier behandeld – opnieuw 18 geeft. En tijdens het verme-

nigvuldigen en optellen ontdekken we het terugkeren van de drie 18's en de ene 9, maar dan omgekeerd: de eerste 18 vermenigvuldigd met de tweede geeft 3.2.4. die opgeteld 9 geven; 324 vermenigvuldigd met de derde 18 geeft 5.8.3.2. wat opgeteld 18 geeft; en de som van 5832 en 9 (9 is de optelsom van 432 – de cijfers van kaliyuga) is 5.8.4.1. waarvan de cijfers opgeteld weer 18 zijn. Laten we als laatste van deze ogenschijnlijk bizarre bewerkingen de resultaten optellen die we verkrijgen als we de cijfers van elk van de zojuist verkregen getallen vermenigvuldigen:

De eerste cijfers zijn	1×8	=	8
De tweede	$3 \times 2 \times 4$	=	24
De derde	$5 \times 8 \times 3 \times 2$	=	240
De vierde	$5 \times 8 \times 4 \times 1$	=	160
Deze opgeteld geven			432

en dat zijn de cijfers van het kaliyuga.

Wanneer we ons nu wenden tot *Isis ontsluierd* (1:84), dan vinden we deze opmerkelijke zin:

> Higgins dacht terecht dat de cyclus van 432.000 jaar van het Indiase stelsel de ware sleutel tot de geheime cyclus is.

Maar in de volgende alinea verklaart ze dat die niet mag worden bekendgemaakt. Toch kunnen we enkele aanwijzingen vinden, want we zien dat het getal voor kaliyuga 432.000 is en voor het grote geheel (zonder de saṃdhyā's) 4.320.000. Het is echter niet aan mij te zeggen wat deze geheime cyclus is. Ik wil slechts de aanwijzingen onder uw aandacht brengen.

Laten we nu, na de leer over de grote cyclus die alle andere omvat vluchtig te hebben bekeken, enige aandacht besteden aan de cyclus waarnaar in de eerder geciteerde fragmenten uit de *Egyptische wijsheid* wordt verwezen.

Deze cyclus kunnen we voor het huidige doel 'de cyclus van de neerdalende hemelse invloeden' noemen. Met 'neerdalend' bedoel ik dan op ons neerdalend.

Naar alle waarschijnlijkheid stelt Osiris hier de goede kant van de natuur voor, en zijn broer Typhos de slechte. Beiden moeten samen verschijnen. Typhos wordt in de Egyptische boeken soms de tegenstander genoemd, en is later bij ons bekend als de duivel. Dit optreden van Typhos, tegelijk met Osiris heeft een parallel in de geschiedenis van de Indiase Krishṇa, die een adept van de Witte Loge was, want op

hetzelfde moment regeerde er ook een machtige zwarte magiër, Kansa genaamd, die Krishṇa uit de weg probeerde te ruimen op dezelfde manier als Typhos samenspande tegen het leven van Osiris. En ook Rāma, de grote adept of heersende god in de hindoeleringen, had zijn tegenstander in Rāvaṇa, de machtige koning en zwarte magiër.

Toen ze Osiris na de inwijding onderwezen, voorzagen de goden twee vragen die bij hem zouden kunnen opkomen, en die ook wij ons zullen stellen. De eerste is de gedachte dat als de goden bestaan, en ze niet tot voordeel van de mensen en met het doel hen te leiden, in hun midden leven, ze dan noodzakelijkerwijs volkomen werkloos moeten zijn. Deze beschuldiging is geuit tegen de wezens die in de Himālaya zouden wonen en oneindige kennis en macht zouden bezitten. Wanneer ze zoveel weten, zegt het publiek, waarom komen ze dan niet onder ons leven? En omdat ze dat niet doen, moeten ze niets te doen hebben en eeuwig over niets zitten na te denken.

De leraar beantwoordde dit bij voorbaat door aan te tonen hoe deze wezens – die goden worden genoemd – de mensheid leiden door middel van noodzakelijke oorzaken die trapsgewijs naar beneden doordringen. De goden zijn op hun eigen gebied altijd bezig met die dingen die hen aangaan, en deze dingen brengen op hun beurt andere oorzaken in beweging die op aarde passende gevolgen hebben. Ze maken alleen rechtstreeks contact met de aarde wanneer dit noodzakelijk wordt op bepaalde 'vastgestelde tijden' nadat de harmonie volledig is verdwenen en al snel door vernietiging zou worden gevolgd wanneer ze niet zou worden hersteld. Dan dalen de goden zelf af. Dit vindt plaats nadat vele kleinere cyclussen zijn doorlopen. Hetzelfde wordt in de *Bhagavad Gītā* gezegd.

Maar vaak is het gedurende de kleine cyclussen nodig om, zoals de *Wijsheid van de Egyptenaren* zegt, 'aan de volkeren van de mensheid een impuls in de goede richting te geven'. Hiervoor is minder kracht nodig dan zou moeten worden aangewend indien een hemels wezen naar de aarde zou afdalen, en hier wordt de leer dat de nirmāṇakāya's[1] en jñānī's invloed op ons uitoefenen gesteund door de volgende woorden in het Egyptische stelsel:

> Want op aarde woont in feite de heilige heldenstam waarvan de leden aandacht schenken aan de mensheid en in staat zijn mensen hulp te bieden zelfs in de kleinste aangelegenheden.

---

[1]Voor nirmāṇakāya's zie *De stem van de stilte* en de bijbehorende noten.

> Deze heldhaftige stam is als het ware een kolonie van de goden, hier gevestigd opdat dit aardse verblijf niet van een hogere natuur verstoken zal zijn.

Deze 'helden' zijn niemand anders dan de nirmāṇakāya's – adepten van dit of vroegere manvantara's – die hier verblijven in verschillende toestanden. Sommigen van hen gebruiken helemaal geen lichamen, maar zorgen ervoor dat het spirituele leven onder de mensen in alle delen van de wereld in stand wordt gehouden, en anderen maken in deze wereld gebruik van lichamen. Wie laatstgenoemden zijn kan ik natuurlijk onmogelijk weten, en indien ik het wist, zou het onjuist zijn dat bekend te maken.

En tot deze 'heilige heldenstam' moeten nog andere zielen worden gerekend. Dat zijn zij die, hoewel ze nu in lichamen verblijven en onder de mensen leven, in vroegere levens vele occulte inwijdingen hebben doorgemaakt, maar die nu als het ware veroordeeld zijn tot de boetedoening om te leven onder omstandigheden en in lichamen die hen beperken en hen ook gedurende enige tijd hun glorierijke verleden doen vergeten. Maar hun invloed wordt altijd gevoeld, zelfs als zijzelf zich daarvan niet bewust zijn. Want omdat hun hogere natuur werkelijk meer ontwikkeld is dan die van andere mensen, beïnvloedt ze andere zielen 's nachts of overdag wanneer de omstandigheden gunstig zijn. Het feit dat deze *verborgen adepten* zich op dit moment niet ervan bewust zijn wat ze werkelijk zijn, heeft alleen te maken met hun herinnering van het verleden; wanneer iemand zich zijn inwijdingen niet kan herinneren, volgt daaruit nog niet dat hij er geen heeft ondergaan. Er zijn echter gevallen waarin we met enige zekerheid kunnen vaststellen dat zulke ingewijden geïncarneerd waren en wat hun namen waren. Neem Thomas Vaughan, Raymond Lully, Sir Thomas More, Jacob Böhme, Paracelsus en anderen zoals zij, onder wie ook enkele rooms-katholieke heiligen. Deze zielen legden getuigenis af van de waarheid, en lieten door de eeuwen heen onder hun eigen volk bewijsmateriaal achter voor hen die volgden, en aanwijzingen om het spirituele licht brandende te houden – gedachtezaden die gereed waren voor de nieuwe mentale bodem. En naast deze historische figuren zijn er talloze nu levende mannen en vrouwen die in vroegere levens op aarde bepaalde inwijdingen hebben doorgemaakt en die op vele gebieden gevolgen teweegbrengen waarvan ze zich totaal niet bewust zijn. Ze zijn in feite oude vrienden van deze 'heilige heldenstam', en kunnen daarom

gemakkelijker worden gebruikt om invloeden te verspreiden en gevolgen teweeg te brengen die nodig zijn om in deze eeuw van duisternis de spiritualiteit te beschermen. Onze huidige ervaring laat een parallel zien met dit vergeten van vroegere inwijdingen. Bijna ieder van ons heeft in zijn jonge jaren omstandigheden meegemaakt die we helemaal zijn vergeten, maar die sinds die tijd onze gedachten en ons leven merkbaar beïnvloeden. Het enige punt waarover vragen kunnen worden gesteld betreft dus reïncarnatie. Wanneer we in die lering geloven is het niet moeilijk om te erkennen dat velen van ons tot op zekere hoogte kunnen zijn ingewijd en dit misschien tijdelijk zijn vergeten. In verband hiermee vinden we in *De geheime leer* (2:340-2) enkele veelzeggende woorden:

> Wat de beoefenaars van het occultisme echter behoren te weten is dat HET 'DERDE OOG' ONVERBREKELIJK IS VERBONDEN MET KARMA. . . . Maar in het geval van de Atlantiërs was het juist het spirituele wezen dat zondigde, omdat het geest-element in die tijd nog steeds het 'meester'-beginsel in de mens was. Zo kwam het dat in die tijd het zwaarste karma van het vijfde wortelras door onze monaden werd voortgebracht. . . .
>
> Vandaar de bewering dat velen van ons nu de gevolgen uitwerken van de slechte karmische oorzaken die door ons in Atlantische lichamen in het leven werden geroepen.

Elders stelt de schrijfster het tijdstip van de ondergang van de laatste Atlantiërs op niet minder dan 11.000 jaar geleden en beschrijft hen als een volk met een enorm grote kennis en macht. Wanneer we ongeveer 1000 jaar aannemen voor onze periode in devachan dan hebben we sindsdien slechts ongeveer 11 incarnaties doorgemaakt; en wanneer we aannemen dat we nog veel meer incarnaties hebben gehad, zoals ook mijn mening is, dan moeten we wel hebben behoord tot deze prachtige, maar slechte mensen op het hoogtepunt van hun macht. Wanneer we erkennen dat we schuldig waren aan de zondige praktijken van de tijd waarin we toen leefden, en wanneer we de werking van karma kennen, dan moet hieruit wel volgen dat we sindsdien vele zeer onaangename en verschrikkelijke levens hebben doorgemaakt. Levens die hun analogie vinden in vreselijke ervaringen in de jaren tussen jeugd en volwassenheid. Het is dan ook geen wonder dat we uiterlijk tijdelijk zijn vergeten wat we toen hebben geleerd.

Maar al deze historische figuren naar wie ik verwees, leefden in een duistere cyclus die alleen Europa trof. Deze cyclussen strekken zich

gelukkig niet over de hele mensheid uit, maar verlopen gedurende de daarvoor bestemde periode onder de volkeren die erdoor worden beïnvloed, terwijl andere volkeren er niet door worden getroffen. Terwijl Europa bijvoorbeeld in het duister verkeerde, was heel India bevolkt door mensen, koningen en burgers die de ware filosofie bezaten, want daar voltrok zich een andere cyclus.

Aldus luidt de wet zoals de hoogste autoriteiten haar formuleerden. Men beweert dat deze cyclussen op geen enkel tijdstip de hele mensheid omvatten. Het is niet mijn bedoeling om in dit artikel jaartallen te geven, want dat vereist een heel zorgvuldig onderzoek van de daden en werken van een groot aantal historische figuren om op basis daarvan de juiste perioden af te leiden.

Velen zijn van mening dat we nu een tijd doormaken waarin de verst gevorderden van de 'heilige heldenstam' voorbereidingen treffen voor een nieuwe cyclus, waarin de hulp van een groot aantal gevorderde zielen uit andere gebieden voor de mensheid kan worden verkregen. Dit wordt in *Isis ontsluierd* duidelijk gezegd.

In 1877 schreef Mw. Blavatsky in *Isis ontsluierd* (1:90):

> Als de tekenen ons niet bedriegen, nadert de dag waarop aan de wereld de bewijzen zullen worden geleverd dat alleen de religies uit de oudheid in harmonie waren met de natuur en dat de wetenschap van de oudheid alles omvatte wat kan worden gekend. Lang bewaarde geheimen zullen dan misschien worden onthuld; lang vergeten boeken en lang verloren kunsten zullen mogelijk weer aan het licht komen; papyrussen en perkamenten van onschatbare betekenis zullen tevoorschijn komen in handen van mensen die beweren dat ze ze van mummies hebben afgerold of toevallig in onderaardse graven hebben ontdekt; er zullen wellicht kleitabletten en pilaren worden opgegraven en geïnterpreteerd, waarvan de gebeeldhouwde openbaringen de theologen zullen verbluffen en de wetenschappers in verwarring zullen brengen. Wie kent de mogelijkheden van de toekomst? *Een tijd van ontnuchtering en van herbouw zal binnenkort beginnen – ja, is zelfs al begonnen. De cyclus is bijna volbracht; een nieuwe staat op het punt te beginnen*, en de toekomstige bladzijden van de geschiedenis zullen het volledige getuigenis en bewijs kunnen bevatten dat

> Als men van de voorouders ook maar iets mag geloven,
> Dan hebben neerdalende geesten met de mens gesproken,
> En hem geheimen van een onbekende wereld verteld.
>
> – John Home, *Douglas* (1756), 5de bedrijf, 1ste toneel

Om het begin van een tijdperk of het einde van een grotere cyclus te weten te komen zonder in de doolhof van cijfers de weg kwijt te raken, kan men het beste de geschiedenis en de huidige toestand van de mensheid beschouwen zoals die ons bekend zijn.

In de duistere middeleeuwen van Europa, bijvoorbeeld, wist men over India bijna niets en over Amerika helemaal niets. Dat was een tijdperk waarin de cyclussen los van elkaar werkten, want de mensen waren van elkaar gescheiden en wisten niets over elkaar. Grote en machtige volkeren heersten op de continenten van zowel Noord- als Zuid-Amerika, maar ze hadden geen contact met Europa of India.

Maar nu is China op de hoogte van het bestaan van Engeland en Amerika en staat met deze landen in contact, en zelfs donker Afrika heeft voortdurend bezoekers uit alle westerse landen en wordt in zekere mate door ons beïnvloed. Ongetwijfeld is in de meeste Afrikaanse steden de blanke in zijn doen en laten een min of meer fabelachtige figuur, maar wij met onze uitgebreide kennis weten dat deze fabels berusten op het *feit* van onze ontdekkingsreizen daar naartoe.

Wanneer we dus afgaan op de verschijnselen in de betrekkingen tussen mensen, dan kunnen we concluderen dat er nu een grote cyclus eindigt of begint, en dat een aantal kleine cyclussen elkaar naderen.

Tegelijkertijd met deze maatschappelijke en materiële cyclussen zijn er overeenkomstige cyclussen op een hoger gebied. Eén daarvan is gemakkelijk na te gaan. Dat is de invloed van de oosterse metafysica op het westerse denken. De oriëntalisten hebben vele jaren van deze hogere cyclus doorlopen voordat wij onder zijn invloed kwamen. Dat we in zijn greep komen is te danken aan een fysieke cyclus die daartoe het middel was, namelijk die cyclus die tot uitdrukking komt in de vooruitgang van handel, wetenschap en transportmiddelen. Op deze manier is het filosofische stelsel van India en Tibet begonnen ons te beïnvloeden en geen mens kan de verdere ontwikkeling ervan voorzien.

Wanneer men rekening houdt met de spirituele cyclussen die alle zo nauw met karma en reïncarnatie verbonden zijn, dan zou men moeten concluderen dat deze cyclus niet traag of zwak zal zijn. Want wanneer we in Europa en Amerika de reïncarnaties zijn van de Ouden die deze filosofie formuleerden, dan moeten we ongetwijfeld diep worden getroffen wanneer ze in dit leven onder onze aandacht wordt gebracht. En omdat theosofische ideeën in de lucht zitten en er elke dag kinderen opgroeien, is de conclusie onvermijdelijk dat wanneer de nieuwe generatie opgroeit, ze meer vertrouwd zal zijn met theosofische termen en

denkbeelden dan wij in onze jeugd. Want tegenwoordig is overal de kans groot dat kinderen ergens komen waar karma, reïncarnatie, boeddhisme, theosofie en al deze ideeën worden genoemd of besproken. 25 jaar later zullen we dan hier in de Verenigde Staten een grote en intelligente groep mensen aantreffen die opnieuw geloven in dezelfde leringen die ze misschien eeuwen geleden hielpen omschrijven en verkondigen.

Waarom zouden we een van de huidige cyclussen dan niet de cyclus van de Theosophical Society noemen? Deze begon in 1875 en heeft, geholpen door andere cyclussen die toen begonnen, al enige kracht kunnen ontwikkelen. Of ze langere tijd zal voortbestaan, hangt af van haar toegewijde leden. Leden die toetreden met het doel om alleen voor eigen gebruik ideeën op te doen, zullen daaraan niet meehelpen. Het gaat bij haar werk niet om grote aantallen, maar oprechte, serieuze, actieve, onbaatzuchtige leden zullen het werk van deze cyclus altijd draaiende houden. De wijsheid van hen die hem op gang brachten wordt duidelijk indien we iets van de betekenis van een cyclische wet beginnen te begrijpen. De Society had beperkt kunnen blijven tot slechts een idee, en men had er geheel van kunnen afzien om er de uiterlijke vorm van een organisatie aan te geven. Ook dan zou men ideeën zoals die welke in onze Society algemeen voorkomen, hebben kunnen horen. Maar hoe? Verminkt en slechts hier en daar naar voren gebracht, zodat ze misschien pas na een halve eeuw in definitieve vorm zouden worden verkondigd. Iemand die wijs is weet wel hoe hij zich moet voorbereiden op een toestroming van spirituele invloed. Hoe kon echter een gewone Russische of Amerikaanse burger weten dat 1875 precies het geschikte jaar was om te beginnen zodat men gereed was voor de naderende toevloed van ideeën die nu goed en wel is begonnen? Volgens mij is het feit dat we in dat jaar met onze organisatie naar buiten traden een duidelijke aanwijzing dat de 'heldhaftige heldenstam' een aandeel had in onze oprichting. Laten we ons daarom niet tegen de cyclus verzetten, noch gaan zitten om uit te rusten en ons te beklagen over onze taak. We hebben geen tijd om te rusten. De zwakken, de wanhopigen en de twijfelaars moeten misschien wachten, maar daadkrachtige mannen en vrouwen kunnen niet stilzitten als zo'n kans wordt geboden.

Sta dus op, Atlantiërs, en herstel het kwaad dat u zo lang geleden heeft gedaan!

> Wentel, o wiel, wentel en overwin;
> Wentel voort in alle eeuwigheid!

Het bestuderen van theosofie

[*The Path*, januari 1890, blz. 319-21]

Er wordt vaak de vraag gesteld: 'Hoe zou ik of mijn vriend theosofie moeten bestuderen?

Als iemand met deze studie begint moet eerst zijn aandacht worden gevraagd voor een hele reeks zaken die hij *niet* zou moeten doen. Verbeeld u niet dat u alles weet, of dat iemand in wetenschappelijke kringen over een onderwerp het laatste woord heeft gesproken. Denk niet dat de huidige tijd de beste is of dat de Ouden bijgelovig waren en niet op de hoogte waren van de natuurwetten. Vergeet niet dat kunsten, wetenschappen en metafysica niet samen met de Europese beschaving zijn opgekomen; en vergeet niet dat de invloed van Socrates, Plato en Aristoteles van het oude Griekenland nog steeds doorwerkt in het moderne denken. Denk niet dat onze sterrenkundigen van de dierenriem veel meer dan een warboel zouden hebben gemaakt, als de oude Chaldeeën ons niet die hadden nagelaten die we nu nog gebruiken. Vergeet niet dat men gemakkelijk kan aantonen dat hogere vormen van beschaving periodiek op verschillende plaatsen op deze aardbol hebben bestaan en grote en kleine sporen hebben achtergelaten. Verwar boeddhisme niet met brahmanisme, en denk niet dat hindoes boeddhisten zijn, en vertrouw niet op Engelse of Duitse sanskritisten als ze de geschriften toelichten van oosterse volkeren van wie de gedachten voor ons even vreemd zijn als onze landen dat voor hen zijn. Men moet eerst bereid zijn tot een helder en onbevooroordeeld onderzoek.

Maar als de belangstellende vanaf het begin geneigd is theosofische schrijvers op hun woord te geloven, dan is voorzichtigheid evenzeer geboden, want theosofische literatuur draagt niet het stempel van gezag. We zouden allen in staat moeten zijn een reden aan te geven voor de hoop die er in ons leeft, en dat kunnen we niet indien we zonder studie de woorden van anderen hebben geslikt.

Maar wat is studie? Het is niet alleen het lezen van boeken, maar veeleer het lang, serieus en zorgvuldig nadenken over het bestudeerde onderwerp. Wanneer een student reïncarnatie en karma als ware leerstellingen aanneemt, begint het werk nog maar pas. Veel theosofen nemen leringen met die naam aan, maar zijn niet in staat te vertellen wat ze hebben aangenomen. Ze gaan niet na wat er reïncarneert, of hoe,

wanneer of waarom karma zijn gevolgen heeft, en weten vaak niet wat het woord betekent. Sommigen denken eerst dat ze, wanneer ze sterven, zullen reïncarneren, zonder te bedenken dat ze dan het lagere, persoonlijke ik bedoelen dat niet opnieuw in een lichaam kan worden geboren. Anderen denken dat karma eenvoudig karma is, zonder een helder idee te hebben over soorten van karma, en of dit straf, beloning of beide is. Daarom zijn het zorgvuldig bestuderen van een uiteenzetting van de leringen in een of twee boeken en daarna een verdere nauwgezette studie ervan absoluut noodzakelijk.

Theosofen studeren te weinig op de juiste manier en lezen te veel nieuwe boeken. Niemand kan vaststellen of Sinnett in *Esoteric Buddhism* weldoordacht schrijft, tenzij het boek wordt bestudeerd en niet alleen maar wordt doorgebladerd. Hoewel zijn stijl helder is, is de behandelde stof moeilijk, en deze moet goed in het geheugen worden opgeslagen en zorgvuldig worden overdacht. Een juist gebruik van dit boek en ook van *De geheime leer*, *De sleutel tot de theosofie* en van elk ander materiaal dat over de samenstelling van de mens is geschreven, leidt tot kennis van de leringen over het wezen dat er het meest bij betrokken is; en pas wanneer die kennis is verkregen, is men geschikt om de rest te begrijpen.

Personen met een toegewijde aard die aan het werk zelf willen deelnemen voor het welzijn van de mensheid studeren op een andere manier. Zij zouden alle aspecten van de theosofische literatuur nog grondiger moeten bestuderen om ze aan anderen duidelijk te kunnen uitleggen, want iemand die een zwak betoog houdt of goedgelovig schijnt te zijn, maakt weinig indruk op anderen.

Westerse theosofen hebben geduld, vastberadenheid, onderscheidingsvermogen en een goed geheugen nodig als ze ooit van plan zijn voor de leringen die ze verspreiden de aandacht van de wereld te trekken en vast te houden.

William Brehon

Onze zon en de ware zon

[*The Path*, februari 1890, blz. 332-3]

Als we bedenken hoe weinig er over de zon van dit stelsel bekend is, hoeft men zich niet erover te verbazen dat dit nog meer geldt voor de ware zon. De wetenschap lacht natuurlijk over de 'ware zon' van de mysticus, want ze ziet geen andere zon dan die welke aan de hemel schijnt. Ze beweren tenminste dat ze dit weten, omdat de zon elke dag op- en ondergaat en tot op zekere hoogte kan worden waargenomen tijdens zonsverduisteringen of wanneer er zich vlekken op vertonen, en met hun gebruikelijke verwaandheid verklaren 19de eeuwse astronomen heel geleerd alles wat ze niet weten over deze machtige bol, en verwijzen de oude denkbeelden over dit onderwerp naar de limbus van bijgelovige onzin. Om kennis op te doen over dit onderwerp zou ik me niet tot de moderne scholen wenden, omdat ze volgens mij, hoe aanmatigend dat misschien ook klinkt, over zowel de maan als de zon in feite maar weinig weten.

Er bestaat nog altijd meningsverschil over de vraag of de zon *warmte uitstraalt*.[1] Enerzijds wordt beweerd dat hij dat doet; anderzijds dat de warmte wordt voortgebracht door een combinatie van de krachten van de zon en de elementen op en rondom deze aarde. Mystici denken dat dit laatste juist is. De hedendaagse astronomen verschillen ook van mening over de afstand tussen ons en de zon, waarbij van een arme mysticus wordt verwacht dat hij dit zelf maar uitzoekt. Zelfs over de vlekken op onze grote lichtgever bestaan tegenwoordig alleen maar gissingen. Als hypothese – en niets meer dan dat – wordt aangenomen dat er een verband zou kunnen bestaan tussen deze vlekken en elektrische verstoringen hier. Enkele jaren geleden ontdekte Nasmyth[2] voorwerpen (of veranderingen) in de fotosfeer die bestonden uit wat hij 'wilgenblaadjes' noemde, die 1000 mijl lang en 300 mijl breed waren,

---

[1]Grote wetenschappers zoals Newton, Secchi, Pouillet, Spörer, Rosetti en anderen verschillen wat betreft hun schatting van de temperatuur van de zon, zoals blijkt uit de door hen opgegeven waarden, want Pouillet geeft 1461° en Waterston 9.000.000° – een verschil van 8.998.539°! (Vgl. *De geheime leer* 1:531vn.)

[2]R. Hunt, FRS, 'The source of heat in the sun', *The Popular Science Review*, januari 1865, blz. 148. (Vgl. *De geheime leer* 1:584.)

en die voortdurend bewogen en in groepen schenen voor te komen. Maar, wat zijn dit? Niemand weet het. De wetenschap kan ons hierover niet veel meer vertellen dan iedere gewone sterveling met een scherp waarnemingsvermogen die een goede telescoop gebruikt. En er heerst eenzelfde stilzwijgen over de vraag of er enig verband is tussen deze 'wilgenblaadjes' en de vlekken of dat ze zelf met de verstoringen op aarde iets te maken hebben. Samenvattend kunnen we zeggen dat onze wetenschappers over de zichtbare zon maar weinig weten. Enkele dingen zullen ze op een gegeven moment wel te weten komen, zoals nog andere gevolgen van zonnevlekken dan alleen maar elektrische verstoringen, de ware betekenis van zonnevlekken, de betekenis van de eigenaardige kleur van de zon die soms wordt waargenomen, zoals die welke enkele jaren geleden – bij gebrek aan een betere verklaring om onwetendheid te verdoezelen – aan 'kosmisch stof' werd toegeschreven, en enkele andere interessante zaken.

Maar wij zeggen dat deze zon die ze hebben bestudeerd niet de ware zon is, zelfs helemaal geen zon, maar slechts een verschijning, louter een weerspiegeling voor ons van een deel van de ware zon. En we krijgen hiervoor zelfs van de huidige astronomen enige steun, want ze beginnen te erkennen dat ons hele zonnestelsel beweegt rond een of ander verafgelegen niet nader bepaald centrum dat zo krachtig is dat het onze zonnebol aantrekt en zo het hele zonnestelsel meesleept. Maar ze weten niet of dit onbekende centrum een zon is. Ze vermoeden van wel, maar willen alleen bevestigen dat het voor ons een centrum van aantrekking is. Nu kan het eenvoudig een groter lichaam zijn, of een *krachtiger energiecentrum* dan de zon, en het is heel goed mogelijk dat het op zijn beurt zelf draait rond een nog verder afgelegen en nog krachtiger centrum. Op dit punt gaat het de moderne telescoop en rekenmethoden al snel te boven, omdat ze in het sterrengebied heel snel een grens naderen waar er, omdat alles ogenschijnlijk stationair is, door de onmetelijke afstanden geen middelen zijn om tot een conclusie te komen. Al deze verafgelegen bollen kunnen in beweging zijn, en dus kan niet worden uitgemaakt waar het ware centrum is. Een astronoom zal toegeven dat zelfs de sterrenbeelden van de dierenriem die de afgelopen eeuwen onbeweeglijk waren, in feite in beweging kunnen zijn, maar alles op zulke onmetelijke en ontzagwekkende afstanden dat ze voor ons niet schijnen te bewegen.

Mijn doel is echter uw aandacht te vestigen op de leer dat er een ware zon is waarvan de zichtbare een weerspiegeling is, en dat deze

ware zon spirituele kracht en hulp kan geven, zoals onze eigen geliefde lichtgever de bron van ons fysieke leven en beweging is. Het heeft geen zin nu te speculeren over de vraag welke van de vele sterren aan de hemel de ware zon zou kunnen zijn, want ik denk dat het géén van deze is, omdat, zoals ik eerder al zei, een fysiek centrum van aantrekking voor dit stelsel slechts een graad hoger dan het onze kan zijn en de dienaar van een nog verder afgelegen centrum. Ieder moet werken op het punt waar hij staat, en het ligt niet in onze macht een schakel van de keten die naar het hoogste voert, over te slaan. Onze eigen zon is dus voor ons het symbool van de ware zon die hij weerspiegelt, en door te mediteren over 'het voortreffelijke licht van de ware zon' kunnen we hulp ontvangen bij onze inspanningen om de mensheid bij te staan. Onze fysieke zon is een voorwerp van studie voor de fysica, niet voor metafysica, terwijl die ware zon innerlijk op ons neerschijnt. De bol die we overdag zien beschermt en onderhoudt het dierlijke gestel; de ware zon schijnt in ons door middel van zijn voertuig in onze innerlijke natuur. We moeten ons denken dus richten op die ware zon en ons innerlijk voorbereiden op de invloed ervan, zoals we de grond buiten gereedmaken voor de levengevende stralen van de heerser van de dag.

Marttanda

Is karma alleen maar straf?

[*The Path*, februari 1890, blz. 333-5]

We hebben van H.M.H. de volgende vraag ontvangen:

> In *The Path* van augustus schrijft Hadji Erinn in zijn antwoord op bovenstaande vraag dat 'zij die over rijkdom beschikken, evenals de gelukkige moeder die ziet dat al haar kinderen worden gerespecteerd en deugdzaam zijn, door karma worden begunstigd'. Ikzelf en anderen met mij vinden dat deze schijnbare gunsten slechts bestraffingen of hindernissen zijn, en anderen denken dat de termen *straf* en *beloning* niet moeten worden gebruikt.

Ik ben het met deze opvatting niet eens en ook niet met de gedachte dat straf en beloning termen zijn die we niet moeten gebruiken. Het is gemakkelijk om alles terug te brengen tot een oorspronkelijke basis, en dan te zeggen dat alles het absolute is. Maar dat is alleen de methode

van hen die zonder meer *bevestigen* en *ontkennen*. Ze zeggen dat kwaad en dood niet bestaan; alles is goed, alles is leven. Dit leidt tot absurde situaties, want we hebben dan geen termen meer om heel duidelijke zaken en toestanden mee aan te duiden. We kunnen evengoed zeggen dat *goud* noch *ijzer* bestaat omdat beide *stof* zijn. Zolang we mensen zijn, moeten we woorden gebruiken die onze bewuste gewaarwording van denkbeelden en dingen weergeven.

Het is daarom volkomen juist om te zeggen dat iemand die ongelukkig is of in slechte omstandigheden verkeert straf ondergaat, en dat een ander die rijk en gelukkig is een beloning ontvangt. Anders is onze leer niet zinvol.

Het misverstand dat uit de vraag blijkt, ontstaat omdat er niet zorgvuldig over karma wordt nagedacht. Een onderdeel van deze wet heeft te maken met de wisselvalligheden van het leven, de verschillende toestanden waarin mensen verkeren. De ene mens krijgt goede kansen en ondervindt geluk, een ander alleen het tegenovergestelde. Waarom? Omdat elke toestand het onvermijdelijke gevolg is van zijn handelingen waarbij hij de harmonie in de natuur heeft verstoord of in stand gehouden. Hij die in dit leven over veel geld beschikt, heeft in een vorige incarnatie gebrek daaraan gehad of het was hem ten onrechte ontnomen. Hoe moeten we dit anders noemen dan beloning? Als we *compensatie* zeggen, drukken we precies hetzelfde uit. We kunnen niet verwachten dat men de volgende omslachtige uitleg zou gebruiken: 'Dit alles is te wijten aan het feit dat deze mens de kosmische harmonie in stand heeft gehouden.'

Het punt dat de vraagsteller eigenlijk bedoelt, is heel wat anders dan wat hij formuleert. Hij verwart het een met het ander. Hij denkt aan het feit dat zich zo vaak aan ons opdringt, dat iemand die rijkdom of macht bezit deze vaak misbruikt en egoïstisch of tiranniek wordt. Maar dit alles doet niets af aan het feit dat deze rijkdom voor hem een beloning is. Karma zal hem geven wat hem toekomt en als hij de omstandigheden niet gebruikt ten bate van zijn medemensen, of als hij hen er kwaad mee doet, dan zal hij gestraft worden als hij op aarde terugkeert. Het is maar al te waar, zoals Jezus zei, 'dat het voor een rijke man moeilijk is om de hemel binnen te gaan', maar die man bezit naast rijkdom ook andere eigenschappen die nog grotere hindernissen op het pad van ontwikkeling zijn en deze vormen dan bestraffingen die kunnen bestaan in hetzelfde leven waarin hij met rijkdom of iets dergelijks wordt beloond. Ik bedoel belemmeringen en hindernissen zoals dom-

heid of aangeboren laaghartigheid of zinnelijke neigingen. Deze zullen hem bij zijn streven naar vooruitgang en uiteindelijke verlossing vermoedelijk meer hinderen dan alle rijkdom en voorspoed die iemand ooit heeft genoten.

In zulke gevallen – en daar zijn er veel van – zien we op het uiterlijke stoffelijke gebied karmische beloning in de vorm van rijkdom en voorspoed, en in het innerlijke karakter de straf van onbekwaamheid of ongeschiktheid door veel gebreken in hun denken of in hun aard. Het tegenovergestelde kan evengoed voorkomen. Ik betwijfel of de vraagsteller het onderwerp op deze manier voldoende heeft geanalyseerd.

Ieder mens beschikt echter over een geweten en over het vermogen om zijn leven – welke vorm het ook aanneemt en in welke omstandigheden hij ook verkeert – op de juiste manier te gebruiken, zodat hij voor zichzelf en zijn medemensen, gezien de beperkingen van zijn aanleg, zoveel mogelijk goeds kan voortbrengen. Dit is zijn plicht, en naarmate hij eraan voldoet of tekortschiet, zal hij later *gestraft* of *beloond* worden.

Er is nog een ander soort rijkdom dan alleen goud, een ander soort macht dan die van aanzien in politiek of maatschappij. Een krachtig, veelzijdig, snelwerkend verstand dat over veel kennis beschikt, is een geweldig bezit. Een mens kan er goed of slecht gebruik van maken. Misschien brengt het hem tot allerlei excessen, tot laaghartigheid, tot precies het tegenovergestelde van al wat goed is. Het is zijn beloning voor een langvervlogen leven van stompzinnigheid waarop andere levens volgden van edel denken en handelen. Wat zal de vraagsteller hiermee doen? Iemand die een beloning ontvangt, kan deze dus zo misbruiken dat ze in een volgend leven de oorzaak van straf wordt. We zetten dus voortdurend pijlen op onze boog, spannen de pees en schieten ze dan ver van ons weg. Wanneer we terugkeren tot het aardse leven, zullen deze pijlen ons of onze vijanden in menselijke vorm of door omstandigheden die ons op een andere manier zouden schaden, zeker treffen. Niet de pijl en de boog zijn belangrijk, maar het motief en de gedachten waarmee de pijl wordt afgeschoten.

Hadji Erinn

De allegorische parasol

[*The Path*, februari 1890, blz. 347-8]

In boeddhistische verhalen staan veel verwijzingen naar parasollen. Toen Boeddha volgens het verhaal aan zijn leerlingen het vermogen verleende om wat ze 'boeddhavelden' noemden te kunnen zien, zagen ze tienduizenden boeddha's onder bomen en met juwelen versierde parasollen zitten. In de boeken en op de monumenten van de hindoes staan volop verwijzingen naar en voorstellingen van parasollen die boven personen worden gehouden. In een heel eigenaardig en bijzonder oud stenen reliëf op de zeven pagoden in India, dat de strijd uitbeeldt tussen Durgā en de demonen, wordt een parasol boven de hoofden van de aanvoerders gehouden. Het is niet onze bedoeling dit gewone en nuttige voorwerp een hoge plaats in het occultisme te geven, maar we willen in dit verband een denkbeeld naar voren brengen dat voor de serieuze student waardevol kan zijn.

In de *Upanishads* lezen we de aanroeping: 'Pushan [de zon], onthul dat aangezicht van de ware zon dat nu door een gouden sluier verborgen is' (*Īśā*, 15). Dit verwijst naar de opvatting van alle ware occultisten, van de oudste tijden tot nu toe, dat er een 'ware zon' is en dat de zon die we zien, secundair is; of duidelijker gezegd, dat er in de zon een invloed of macht is die, wanneer de mysticus deze heeft verworven, voor weldadige doeleinden kan worden gebruikt en die, indien niet beschermd, verborgen of verduisterd door een sluier, voor anderen die erin zouden slagen haar tevoorschijn te roepen vernietigend werkt. Dit was welbekend in het oude Chaldea en ook bij de oude Chinese astronomen; laatstgenoemden beschikten over instrumenten die ze gebruikten om bepaalde stralen van het zonlicht te concentreren die nog onbekend zijn aan de moderne wetenschap en nu door de Chinese filosofen zijn vergeten. Tot zover wat betreft de zichtbare zon, waarvan de waarschijnlijke dood wordt berekend door sommige ambitieuze wetenschappers die zich bezighouden met absurde redeneringen.

Maar er bestaat zoiets als het *ware centrum* waarvan de zon aan de hemel een symbool en een gedeeltelijke weerspiegeling is. Laten we dit centrum voorlopig plaatsen bij de dhyāni-chohans of planeetgeesten.

Het is alwetend en zo enorm krachtig dat, indien een zwoegende leerling onvoorbereid plotseling in tegenwoordigheid van dit centrum zou worden gebracht, hij onmiddellijk zou worden vernietigd, zowel zijn lichaam als zijn ziel. En dit is het doel waarnaar wij allemaal streven, en dat velen van ons al aan het begin van onze ontwikkelingsweg willen zien! Maar voor onze bescherming is er een sluier of parasol onder HET geplaatst. De baleinen zijn de rishi's of adepten, of mahātma's – de oudere broeders van de mensheid. Het handvat bevindt zich in de hand van ieder mens. En hoewel ieder mens in verbinding staat of zal staan met een bepaalde adept, kan hij ook via het handvat de invloed van het *ware centrum* ontvangen.

Het licht, het leven, de kennis en de kracht die op dit scherm vallen, doordringen in ontelbare stromen de hele mensenmenigte eronder, of ze studenten zijn of niet. Naarmate de discipel omhoog streeft, begint hij zich af te scheiden van de grote mensenmenigte en komt op een min of meer duidelijke manier in verbinding te staan met de baleinen. Zoals het water naar beneden stroomt langs de baleinpunten van onze paraplu's, zo stromen er spirituele invloeden uit van de adepten die het geraamte vormen van het beschuttende scherm, zonder welke de arme mensheid door de verzengende gloed van de spirituele wereld zou worden vernietigd.

William Brehon

De zevenvoudige indeling

Waarom zou men de benamingen niet veranderen?

[*The Path*, april 1890, blz. 14-15]

Sinnetts boek *Esoteric Buddhism* heeft een belangrijke bijdrage geleverd om de oosterse filosofie over de mens en zijn samenstelling aan het Westen te presenteren, maar het heeft ook ertoe geleid dat men een woord bleef gebruiken dat misleidend en onjuist is. In dat boek zegt hij op blz. 61: 'Zeven verschillende beginselen worden door de esoterische wetenschap onderscheiden die deel uitmaken van de samenstelling van de mens', en geeft dan de volgende indeling: het lichaam, de levenskracht, het astrale lichaam, de dierlijke ziel, de

menselijke ziel, de spirituele ziel, en als zevende, geest of ātman. Als geest, zoals de hele filosofie verklaart, in alles is en alles doordringt, dan is het onjuist om het één van de reeks te noemen. Dit leidde al snel tot de beschuldiging dat we in zeven verschillende geesten in de mens geloofden. Het leidt altijd tot misvattingen, en vormt waarschijnlijk rechtstreeks een belemmering om ten volle te begrijpen dat de ātman alle andere omvat, en de grondslag van alle andere is. In India veroorzaakte het een langdurige en soms verhitte discussie tussen de aanhangers van de starre zevenvoudige indeling van *Esoteric Buddhism* en verschillende geleerde en minder geleerde hindoes die een vier- of vijfvoudige indeling verdedigden. Tijdens die discussie erkende de belangrijkste hindoe-debattant, die vasthield aan een ander stelsel, het bestaan van 'een werkelijke esoterische zevenvoudige indeling', die natuurlijk niet aan het grote publiek kan worden gegeven. Sinnett maakte duidelijk ook een fout toen hij zei dat eerstgenoemde indeling de esoterische is.

Het lijkt erop dat veel van deze misvattingen en verschillen zouden kunnen worden voorkomen als een woord werd gekozen, en altijd werd gebruikt, dat het denkbeeld dat tot uitdrukking moet worden gebracht duidelijk weergeeft. Als een belangrijke uitspraak van de theosofie is dat al deze zogeheten lichamen en verschijningsvormen dienen om de ENE – de ātman – in staat te stellen de natuur volledig te begrijpen en 'het doel van de ziel' tot stand te brengen, waarom zou men dan niet al deze, waarvan ātman voor dat doel gebruikmaakt, aanduiden als *voertuigen*? Deze term is strikt in overeenstemming met alle onderdelen van de filosofie. Het is in feite hetzelfde als upādhi, of basis, grondslag, drager. Door deze term te gebruiken maken we geen fout wanneer we zeggen dat de theosofie verklaart dat er ātman is, die werkt met en door middel van zes *voertuigen*. Strikt genomen is het lichaam een voertuig voor het astrale lichaam, en dit een voertuig voor het volgende, en zo verder tot aan ātman, die daarom alle, en in alle, blijkt te zijn, zoals in de *Bhagavad Gītā* duidelijk wordt verklaard.

Deze verandering, of een andere om het woord 'beginselen' te vervangen, moet door alle theosofen worden aangebracht, want elke dag worden er door nieuwe belangstellenden meer vragen gesteld, en de theosofen zelf moeten hun woorden zorgvuldig kiezen als ze zulke onderwerpen behandelen. Of, als meer duidelijkheid wordt verlangd, laten we zeggen dat er *één beginsel* is dat werkt door middel van *zes*

voertuigen. Het schema ziet er dan als volgt uit:

Ātman (geest), één beginsel, ondeelbaar.

De voertuigen ervan zijn:

buddhi	spirituele ziel
manas	menselijke ziel
kāmarūpa	dierlijke ziel
liṅgaśarīra	astrale lichaam
prāṇa of jīva	levenskracht
rūpa	het lichaam

Woorden hebben macht, en als we blijven spreken over zeven beginselen, terwijl er in feite maar één is, zijn we voortdurend onze opvatting van de theosofische waarheid aan het vertroebelen.

Eusebio Urban

Occultisme – wat is dat?

[*The Path*, mei 1890, blz. 55-8]

Niet alleen in de Theosophical Society maar ook daarbuiten zijn er beginnelingen in het occultisme. Dit zijn mensen die liefhebberen op het gebied van iets dat tegelijkertijd een schone kunst, een machtige wetenschap en een bijna ondoorgrondelijk mysterie is. De motieven die hen tot deze studie brengen zijn even verschillend als de mensen die zich ermee bezighouden en ze liggen zelfs voor henzelf even diep verborgen als het middelpunt van de aarde voor het oog van de wetenschap. En toch vormt het *motief* de belangrijkste factor.

Er hebben altijd amateurs op het gebied van deze wetenschap bestaan. We vinden hen in elk tijdperk en in alle landen, en ze hebben veel geschriften nagelaten – boeken die niet bijzonder waardevol zijn. Hun huidige vertegenwoordigers zijn ook bezig met het schrijven van boeken; want de onweerstaanbare drang van de ijdelheid dwingt hen de meer of minder onjuiste hypothesen van hun voorgangers bijeen te brengen, en deze worden dan, nadat er het juiste snufje geheimzinnigheid aan is toegevoegd, voorgelegd aan de menigte die graag wijsheid wil opdoen voor de prijs van een boek. Intussen glimlacht de wereld van de ware occultisten in stilte, en gaat men verder met het inspan-

nende werk om uit de grote menigte mensen de levende juwelen eruit te zeven. Want occultisten moeten worden ontdekt, aangemoedigd en gereedgemaakt voor de toekomst wanneer kracht nodig zal zijn en pretenties geen waarde zullen hebben.

Van de mensen die tegenwoordig over occultisme schrijven zijn er maar weinig in staat om méér te doen dan het herhalen van onbewezen formules en beweringen die uit de middeleeuwen zijn overgebleven. Het is heel gemakkelijk een boek samen te stellen vol met zogenaamd occultisme, overgenomen uit Franse en Duitse boeken, waarin men de lezer elk ogenblik tekortdoet en hem vertelt dat het niet verstandig zou zijn hierover meer bekend te maken. De geschriften van P. Christian in Frankrijk bevatten veel details over inwijdingen in het occultisme, maar vertellen werkelijk niet méér dan hij zelf uit Griekse en Latijnse fragmenten heeft geleerd. Anderen zijn in zijn voetstappen getreden, hebben zijn woorden herhaald zonder naar hem te verwijzen, en zijn zoals gewoonlijk tekortgeschoten als het op toelichtingen aankomt.

Er zijn weer anderen die, hoewel ze beweren dat er een magische wetenschap – het occultisme – bestaat, de student adviseren om slechts zuiverheid en spirituele aspiratie te ontwikkelen, en de indruk wekken dat vermogens en kennis daarvan het gevolg zullen zijn. Tussen deze twee in staan de theosofen, zowel zelfzuchtige als onzelfzuchtige, die erdoor geheel in verwarring zijn gebracht. De zelfzuchtigen zullen door bittere teleurstelling en negatieve ervaring hun les wel leren, maar de onzelfzuchtige en serieuze onderzoekers moeten enerzijds worden aangemoedigd en anderzijds worden gewaarschuwd. Zo schreef een adept jaren geleden aan de theosofen in Londen: 'Diegene die zich niet opgewassen voelt om dit werk te doen, hoeft geen taak op zich te nemen die te zwaar voor hem is.' Dit geldt voor ons allemaal; want iedereen moet op de hoogte worden gesteld van de aard en de moeilijkheid van de taak. Over dit ontzagwekkende onderwerp – het occultisme – zegt Krishṇa in de *Bhagavad Gītā*: 'Gedurende een tamelijk lange periode was deze leer voor de wereld verloren . . . Dit mysterie is heel belangrijk' (4:2-3). We denken dat deze leer nog niet aan de wereld is teruggegeven, hoewel ze door levende mensen – adepten – wordt bewaard. En als waarschuwing voor degenen die het occultisme uit zelfzuchtige motieven willen nastreven zegt hij vervolgens:

> Als ze in verwarring zijn gebracht door vele wereldse gedachten, verstrikt zijn geraakt in het netwerk van verbijstering, en al hun aandacht schenken aan het bevredigen van hun verlangens, dan dalen ze

af naar de verschrikkelijke naraka . . . en vandaar begeven ze zich naar het laagste bestaansgebied. – 16:16, 20

Wat maakt de taak van de occultist dan zo moeilijk? De enorme reikwijdte ervan en ook de eindeloze hoeveelheid details waarmee men rekening moet houden. Door enkel een zoet en vreugdevol verlangen naar God zal deze taak niet worden volbracht, en er wordt evenmin vooruitgang geboekt door te *streven* naar zelfkennis, zelfs al bereikt men als gevolg hiervan een zekere mate van inzicht. Deze beide zijn uitstekend, maar het betreft hier een zaak waarvan het onverbiddelijke front voor niets dan *kracht* terugwijkt, en die kracht moet door *kennis* worden geleid.

Het terrein waarop deze strijd zich afspeelt, is niet dat van de emoties, want het spel van de gevoelens verstoort het evenwicht dat voor het uitoefenen van deze kunst noodzakelijk is. Zelfs werk waarvoor een beloning op zijn plaats is, is zinloos als het geen kennis heeft voortgebracht.

Aan de hand van slechts enkele voorbeelden kan men inzien dat de occulte wetenschap enorm uitgebreid is en een groot aantal onderverdelingen kent waarvan theosofische occultisten in de dop niet het minste vermoeden hebben.

Het element waarvan vuur een zichtbare uitdrukking is, heeft veel krachtcentra. Elk van deze centra is aan zijn eigen wet onderworpen. Het geheel van deze centra en de wetten waardoor ze worden beheerst en die bepaalde fysieke verschijnselen veroorzaken, worden door de wetenschap wetten van de fysica genoemd, en ze worden door de boeken schrijvende occultist volkomen genegeerd, omdat hij ze niet kent. Een dromer of zelfs een filantroop zal deze wetten nooit als zodanig leren kennen. En hetzelfde geldt voor de andere elementen.

De meesters van het occultisme beweren dat er een wet van 'omzetting van krachten' is die altijd geldt. Deze wet zal iedereen verbijsteren die niet in staat is de grootte van zelfs de kleinste zucht van een trilling te berekenen, niet alleen op zichzelf genomen, maar ook ogenblikkelijk wanneer deze in botsing komt met een andere trilling – ongeacht of deze tweede trilling gelijksoortig is aan de eerste of daarvan verschilt. De moderne wetenschap erkent het bestaan van deze wet als de wet van de wisselwerking van krachten. Deze wet geldt zowel op ethisch gebied als in de fysieke wereld, en ze veroorzaakt opmerkelijke veranderingen in het karakter van de mens en in de omstandigheden waarin hij

verkeert – veranderingen waarvan we ons op dit moment geen voorstelling kunnen maken en die aan de wetenschap en de metafysica totaal onbekend zijn.

Er wordt gezegd dat ieder mens een eigen wiskundige waarde heeft, die door een getal kan worden uitgedrukt. Dit is de samenstelling en de resultante van talloze kleinere waarden. Als men dit getal kent, kan men uitzonderlijke veranderingen teweegbrengen, niet alleen in het denken van de desbetreffende persoon maar ook in zijn gevoelens, en dit getal kan men te weten komen door berekeningen die nog diepzinniger zijn dan die van onze hogere wiskunde. Degene die dit getal kent kan, wanneer hij dat wil, die persoon zonder aanleiding boos, en zelfs krankzinnig of heel gelukkig laten zijn.

Er bestaat een wereld van wezens die de hindoes kennen als de wereld van de deva's, waarvan de bewoners illusies kunnen teweegbrengen waarvan de beschrijving onze meest fantastische verhalen in de schaduw zou stellen. Deze duren misschien vijf minuten die wel 1000 jaar lijken, of misschien duren ze echt 10.000 jaar. Zelfs een zuiver denkende theosoof, zelfs een spiritueel ontwikkeld mens, kan zonder zijn toestemming naar deze wereld worden gebracht, tenzij hij de kennis en de vermogens bezit waardoor zoiets wordt verhinderd.

Bij de grens van het gebied waar deze wetten en toestanden heersen, sluimeren machten en wezens met een vreselijke en onverzettelijke aard. Niemand kan hen ontlopen, want ze bevinden zich op de weg naar kennis; nu en dan worden ze gewekt of waargenomen door diegenen die, hoewel ze op dit gebied totaal onwetend zijn, zich toch blijven bezighouden met toverformules en necromantie.

Het is voor theosofen verstandiger om de leer van broederschap en haar toepassing te bestuderen, en hun eigen motieven en handelingen te zuiveren om, na geduldig voor de mensheid te hebben gewerkt – zo nodig vele levens lang – ten slotte het punt te bereiken waar alle kennis en alle vermogens hen rechtmatig toekomen.

Eusebio Urban

Veel lezen, maar weinig nadenken

[*The Path*, juni 1890, blz. 84-5]

Een wijs man merkte eens op dat er geen einde komt aan het maken van boeken. Als dit in zijn tijd al zo was, dan geldt dit ook voor nu. Veel leden van de Theosophical Society maken de fout dat ze te veel lezen van de nieuwe boeken die steeds verschijnen en te weinig nadenken over wat ze hebben gelezen. Iedereen die de door vooraanstaande leden van de Theosophical Society ontvangen brieven met vragen kan inzien, weet dat de meeste daarvan ontstaan door een gebrek aan nadenken en omdat de vraagsteller geen stevige basis van algemene beginselen heeft gelegd.

Sommigen schrijven zo gemakkelijk een boek dat niets nieuws bevat, afgezien van de stijl die iets van die van anderen verschilt, dat de theosofische pelgrim, als hij daaraan aandacht schenkt, daardoor al snel in de war raakt. Deze verwarring is hoofdzakelijk te danken aan het feit dat geen schrijver zijn gedachten zo kan uitdrukken dat deze door iedere lezer nauwkeurig en volledig kunnen worden begrepen. In feite proberen auteurs van theosofische boeken de lezers hun eigen opvatting over oude leringen voor te leggen, terwijl het voor de lezers veel beter zou zijn als ze meer tijd besteedden aan het zelf nadenken over deze leringen.

Onder de dagelijks verschijnende boeken is zoveel lichte lectuur dat de oppervlakkige gewoonte om ze vluchtig door te nemen overal duidelijk naar voren komt en zich zelfs onder theosofen dreigt voor te doen.

Ik ben er zozeer van overtuigd dat er op ons gebied te veel overbodige boeken bestaan, dat ik, als ik op dit gebied een jongere zou moeten opleiden, hem heel lang zich zou laten beperken tot het bestuderen van de *Bhagavad Gītā*, de *Upanishads* en *De geheime leer*, tot hij op basis daarvan zelf boeken zou kunnen schrijven en de beginselen daaruit zou kunnen toepassen op elke omstandigheid en op zijn eigen leven en denken.

Die theosofen die zich alleen maar te goed willen doen aan een scala van steeds nieuwe theosofische gerechten, zullen alles blijven lezen wat er verschijnt, maar anderen die serieus zijn en weten dat we hier zijn om te leren en niet alleen voor ons plezier, beginnen in te zien

dat het verstandiger is om een paar boeken goed te lezen, nauwkeurig te analyseren en door en door in zich op te nemen dan veel boeken eenmaal door te nemen. Ze hebben geleerd dat het deel van een boek dat de eerste keer duidelijk voor hen is, al hun eigendom is en dat de rest, wat voor hen niet zo duidelijk is, of zelfs heel duister, juist dat deel is dat ze moeten bestuderen, zodat ook dit, indien het waarheid blijkt te bevatten, een onlosmakelijk deel van hun denken kan worden.

William Brehon

Het zich herinneren van de ervaringen van het ego

[*The Path*, juni 1890, blz. 91-2]

Het schijnt voor veel mensen een raadsel te zijn dat we ons de ervaringen die het hogere zelf tijdens de slaap opdoet niet herinneren. Maar zolang we ons afvragen 'Waarom herinnert het lagere zelf zich deze ervaringen niet?' zullen we nooit een antwoord krijgen. Er ligt een tegenstrijdigheid in de vraag, omdat het lagere zelf de ervaringen die het zich zou moeten herinneren nooit heeft gehad, en zich deze ook nooit zou kunnen herinneren.

Wanneer we in slaap vallen, wordt het instrument van de lagere persoonlijkheid uitgeschakeld en kan het alleen nog maar automatische handelingen verrichten. De hersenen zijn niet in gebruik, en daarom bestaat daarin geen bewustzijn meer tot het ogenblik van ontwaken. Nu het ego van de fysieke ketenen is bevrijd en vrij is van de zware dagelijkse taak om door middel van de fysieke organen te leven en te werken, zal het ervaringen opdoen op zijn eigen specifieke bestaansgebied.

Op dat gebied maakt het ego gebruik van denkwijzen en denkprocessen en neemt de bij hem passende denkbeelden waar door middel van organen die verschillen van die van het fysieke lichaam. Alles wat het ziet en hoort (als we deze termen kunnen gebruiken) lijkt vanuit ons gebied gezien te zijn omgedraaid. Het is zogezegd een vreemde taal en deze verschilt zelfs van de innerlijke taal die we in de waaktoestand gebruiken. Wanneer we het leven in het lichaam hervatten, moet alles wat het ego zijn lagere metgezel heeft te vertellen dus in een vreemde

taal worden gesproken, en voor het lichaam vormt dit een belemmering om het te begrijpen. We horen de woorden, maar alleen af en toe vangen we flitsen van hun betekenis op. Ongeveer zoals iemand die Nederlands spreekt en enkele woorden in een vreemde taal kent, die wanneer hij in een stad in een ander land komt daar alleen die paar woorden begrijpt en vele andere woorden en zinnen niet.

We moeten dus de taal van het ego leren, zodat we voor onszelf een juiste vertaling kunnen maken. Want de taal van het gebied waarin het ego zich 's nachts bevindt is altijd vreemd voor de hersenen die we gebruiken, en moet steeds worden vertaald zodat de hersenen er iets mee kunnen doen. Als de interpretatie onjuist is, zal de ervaring van het ego nooit volledig aan de lagere mens worden overgebracht.

Maar men kan zich afvragen of er werkelijk een taal bestaat voor het ego, met klanken en overeenkomstige tekens. Dat is duidelijk niet het geval, want als die wel bestond zou ze zijn vastgelegd gedurende de ontelbare jaren dat oprechte studenten zichzelf hebben bestudeerd. Het is geen taal in de gewone betekenis. Ze wordt beter omschreven als het overbrengen van denkbeelden en ervaringen door middel van beelden. Zo kan een klank worden uitgebeeld als een kleur of een getal, en een geur als een trillende lijn; een historische gebeurtenis wordt misschien niet alleen als een beeld weergegeven, maar ook als een licht of een schaduw, of als een misselijkmakende stank of heerlijke wierook; het uitgestrekte mineralenrijk laat misschien niet alleen zijn vlakken en hoeken en kleuren zien maar ook zijn trillingen en lichtverschijnselen. Het ego kan zijn waarnemingen van grootte en afstand voor zijn eigen doeleinden hebben verkleind, en het kan, wanneer het voor korte tijd het mentale vermogen van een mier aanneemt, een klein gaatje aan de fysieke organen melden als een afgrond, of het gras van het veld als een reusachtig woud. Dit zijn alleen maar voorbeelden en moeten niet als harde feiten worden opgevat.

Bij het ontwaken ondervinden we een grote belemmering in ons dagelijks leven en in ons spreken en denken om deze ervaringen juist over te brengen. De enige manier waarop we het grootste voordeel uit die ervaringen kunnen trekken, is door onszelf ontvankelijk te maken voor de invloeden van het hogere zelf, en door te leven en te denken op een manier die het meest geschikt zal zijn om het doel van de ziel te verwezenlijken.

Dit leidt ons onfeilbaar naar deugd en kennis, want ondeugden en hartstochten verduisteren eeuwig de waarneming van wat het ego ons

probeert te zeggen. Daarom prenten de wijzen ons deugd in. Is het niet duidelijk dat als verdorven zielen de taal van het ego konden interpreteren, ze dit allang zouden hebben gedaan, en weten we niet allemaal dat de wijzen alleen onder de deugdzamen kunnen worden gevonden?

Eusebio Urban

Praktische theosofie

[*The Path*, juli 1890, blz. 122-4]

De door Jezus verkondigde ethiek verschilt niet van die van de theosofie, maar laatstgenoemde bevat in haar leringen een overtuigende kracht die ontbreekt in het christendom en in die stelsels die van de mens verlangen dat hij goed is alleen ter wille van het goede. Het is niet gemakkelijk de deugd te beoefenen eenvoudig omdat we dit behoren te doen, want het verlangen naar beloning is de mens ingeboren en vormt een weerspiegeling van de evolutiewet die het heelal altijd omhoog stuwt naar hogere ontwikkelingsstadia. Iemand leest het gebod van Jezus om degene die slaat de andere wang toe te keren, geen weerstand te bieden aan het kwaad, zonder enig voorbehoud te vergeven, niet bezorgd te zijn voor de dag van morgen, en aarzelt dan. Zijn volgende gedachte is dat zo'n richtlijn geheel en al een utopie moet zijn en, indien ze werd gevolgd, de maatschappij zou ontwrichten. Hierin wordt hij gesteund zowel door gezaghebbende personen als door het voorbeeld dat wordt gegeven, want een bekende bisschop verklaarde eens dat geen enkele staat onder zo'n stelsel zou kunnen bestaan.

Maar de theosofische leer overtuigt ons ervan dat bij zowel een egoïstische als een spirituele manier van leven de ethische wet moet worden gehoorzaamd. Laten we alleen de egoïstische kant beschouwen; wanneer iemand ervan overtuigd is dat het kwaad dat hij in dit leven bedrijft, in een volgende incarnatie ongetwijfeld bestraffing met zich meebrengt, dan zal hij aarzelen het oude zorgeloze leven voort te zetten waarin hij alleen voor zichzelf leefde.

Daarom moet de praktische theosofie in elk detail van het leven doordringen, zowel in onze omgang met anderen als in de training van onszelf. Ze herinnert ons eraan dat we kritischer naar onszelf dan naar anderen moeten kijken, dat we iedereen moeten helpen indien wijzelf

hulp willen verwachten. En hierin kan een theosoof niet van egoïsme worden beschuldigd, want wanneer hij de wens koestert om voor een toekomstige incarnatie een voorraad hulp van anderen te verzamelen door nu zelf hulp te verlenen, dan doet hij dat om later nog beter in de gelegenheid te zijn de mensheid te dienen; dit is geen egoïsme. Het is hetzelfde als wanneer iemand de goederen van deze wereld wil verkrijgen om degenen te helpen die voor hun verzorging van hem afhankelijk zijn; en dit is beslist niet egoïstisch.

De theosoof die theosofie in praktijk brengt, voegt aan zijn daden van menslievendheid op stoffelijk gebied een nog groter geschenk toe door zijn medemensen een denkstelsel en levensopvatting te bieden waarin antwoorden op hun vragen worden gegeven en logische redenen om deugden in praktijk te brengen. Hij vernietigt een hel die nooit kon branden, en waarvan de verschrikkingen in het denken van de zondaren snel vervaagden, maar hij ontsteekt de lamp van de waarheid en zorgt ervoor dat haar stralen op het pad van de sterveling vallen, zodat niet alleen het werkelijke gevaar, de werkelijke straf kan worden gezien, maar ook de beloning en vergoeding.

Ontwikkelde mensen laten zich niet leiden door angst of bijgeloof, maar de rede heeft wel vat op hen. Omdat theosofie niet alleen praktisch, maar ook redelijk en rechtvaardig is, zijn haar leringen voorbestemd om door ontwikkelde mensen te worden aanvaard. Geleidelijk zullen ze het verouderde jargon van de theoloog en wetenschapper verdringen en de mensen van de komende eeuwen een stevig gefundeerde en alomvattende wijsheid-religie schenken.

Als de theosofische werkwijze gangbaar zou zijn, zouden we niet zien dat een onrechtvaardige rechter vooraf met functionarissen van een spoorwegmaatschappij samenzweert over een beslissing die hij moet maken, noch dat een corrupte ambtenaar zich met de rechter en de functionarissen bezighoudt met het opstellen van een doeltreffend protest dat in de rechtszaal zal worden aangetekend tegen de voorbeschikte uitspraak, want beiden zouden bang zijn een oorzaak te scheppen die in hun volgende leven zou kunnen leiden tot onrechtvaardige beschuldiging en straf. Evenmin zouden mensen proberen, zoals ze dat nu vaak doen, hun leven te redden ten koste van een ander, want die persoon kan in komende incarnaties het instrument zijn dat hen twee keer van het leven berooft. De rijkaard die zijn schatten nu opstapelt of zijn geld alleen aan zichzelf besteedt, zou niet zo handelen wanneer hij inziet dat zijn vrienden hem in een volgend leven als

vereffening in de steek zullen laten en de natuur hem de middelen van bestaan zal schijnen te onthouden.

Theosofen zullen er goed aan doen als ze de raad van de meesters opvolgen, die nu al vele jaren beschikbaar is, om de wetten van karma en reïncarnatie overal bekend te maken en toe te lichten, zodat deze deel gaan uitmaken van het leven van de mens. Technisch occultisme en alle verleidingen van het astrale licht kunnen voor later worden bewaard. Het denken van de mens moet worden beïnvloed, en dit kan alleen worden bereikt door hem met deze twee grote wetten bekend te maken. Ze bieden niet alleen een verklaring voor veel zaken, maar door hun waarheid en omdat ze in nauwe betrekking tot de mens staan, bezitten ze ook een inherente kracht die om onze aandacht vraagt.

Als men er eenmaal kennis van heeft genomen, vergeet men ze haast nooit; zelfs als men ze verwerpt, bezitten ze een mysterieus vermogen om in de gedachten van de mens te blijven hangen, tot hij ze ten slotte, zelfs tegen zijn eerdere besluit in, moet accepteren. Iedereen heeft een gevoel voor rechtvaardigheid, en de strikte rechtvaardigheid van karma spreekt zelfs iemand aan die zo ongelukkig is een zware straf te ondergaan. Zelfs wanneer hij goed doet om goed karma te scheppen – terwijl hij niet aan rechtvaardigheid denkt – dan is dat in orde, want hij zal worden wedergeboren in omstandigheden die het ontwikkelen van onzelfzuchtige motieven kunnen bevorderen.

‘Onderwijs, predik en beoefen deze goede wet voor het welzijn van de wereld, zoals alle boeddha’s dat doen.’

Quilliam

Twee verloren sleutels

De *Bhagavad Gītā* – de dierenriem

[*The Path*, augustus 1890, blz. 154-6]

Oriëntalisten hebben nooit erkend dat er nog een andere sleutel op de *Bhagavad Gītā* bestond naast kennis van het Sanskriet waarin ze is geschreven. Daarom hebben onze Europese vertalers van het gedicht alleen de filosofische kant ervan weergegeven.

Maar veel studenten van de theosofie – onder wie zo'n autoriteit als H.P. Blavatsky – zijn van mening dat er verschillende sleutels op dat edele gedicht bestaan en dat ze tijdelijk voor de wereld verloren zijn. In absolute zin zijn ze niet verloren gegaan, omdat ze ongeschonden worden bewaard in veel rollen en boeken gemaakt van gepolijste steen en verborgen en beschermd in bepaalde ondergrondse tempels in het Oosten, waarvan de plaats door hen die haar kennen niet zal worden bekendgemaakt. Er is door niet-ingewijden niet naar deze schitterende boeken gezocht, omdat ze niet in het bestaan ervan geloven; en voor de serieuze student die zijn geestelijke blik in de juiste richting kan werpen, is zo'n ontdekking van slechts de uiterlijke vorm waarin deze sleutels worden bewaard, niet nodig.

Er is ook een sleutel voor de dierenriem. In onze tijd hebben astrologen en astronomen hun nietige stemmen verheven om te verkondigen wat de waarschijnlijke oorsprong van de dierenriem zou zijn en hebben een heel alledaagse verklaring gegeven, terwijl sommigen zover gingen dat ze spraken over de veronderstelde uitvinder ervan, niet dat ze zijn naam hebben genoemd, of hem een bepaalde plaats in de geschiedenis hebben gegeven, maar ze verwezen slechts naar het onbekende *individu*. Het is heel twijfelachtig of deze moderne sterrenkijkers in staat zouden zijn geweest om ook maar iets zoals een dierenriem samen te stellen als ze deze uit onheuglijke tijden stammende kant-en-klare indeling van de tekens niet hadden gehad.

Hoewel de *Bhagavad Gītā* en de dierenriem veel van elkaar verschillen – want de ene is een boek en de andere het pad van de zon aan de hemel – zijn ze twee grote schatkamers van kennis die op eenzelfde manier kunnen zijn ontstaan. Het is heel waar dat eerstgenoemde nu in boekvorm is, maar dat komt alleen omdat dit onder de omstandigheden

die gedurende enkele duizenden jaren hebben geheerst, voor een studie nodig is, maar ze bestaat in de ideële wereld en is onderdeel van de geschiedenis van de evolutie van de mensheid. Ook al werden alle kopieën ervan morgen vernietigd, het materiaal voor hun reconstructie is binnen handbereik en het zou opnieuw kunnen worden verzameld door die wijzen die de werkelijkheden kennen die aan alle verschijningsvormen ten grondslag liggen. En op dezelfde manier zou de dierenriem door diezelfde wijzen opnieuw kunnen worden gevormd – maar niet door onze hedendaagse astronomen. Laatstgenoemden zouden ongetwijfeld in staat zijn een baan van de zon te construeren met daarop sterren van bepaalde categorieën, maar deze zou niet de dierenriem zijn; hij zou slechts weinig verband houden met de grote kosmische en microkosmische tijdperken en gebeurtenissen die deze baan in feite aanduidt. Ze zouden hem niet, zoals hij in oude en nieuwe almanakken wordt gebruikt, toepassen op de individuele mens, want ze weten niet dat hij op een of andere manier met de mens in verband kan worden gebracht, omdat hun stelsel nauwelijks erkent dat er enige feitelijke overeenkomst tussen de mens en de dierenriem bestaat, en ze nog niet tot het inzicht zijn gekomen dat de mens zelf een zodiakale weg is waarlangs zijn eigen specifieke zon een rondgang maakt.

Wanneer men in aanmerking neemt hoe belachelijk de eigenaardige figuren en schikkingen van de dierenriem in de ogen van de huidige hoogopgeleide wetenschappers zijn, is het vreemd dat ze deze niet al langgeleden helemaal hebben afgeschaft. Maar ze schijnen dat niet te kunnen doen. Om een of andere mysterieuze reden bevatten de almanakken nog steeds de oude tekens, en de perioden van de maan worden nog altijd aangeduid met deze oude figuren. De hedendaagse astronomen gebruiken nog steeds de oude symboliek, en geven aan elke nieuwe asteroïde een symbool dat precies in overeenstemming is met de oude zodiakale tekens waarmee we zo vertrouwd zijn. Ze kunnen ze niet afschaffen, ook al zouden ze dat proberen.

De student van de *Bhagavad Gītā* krijgt al snel het gevoel dat er ergens een sleutel op het gedicht is, iets dat de vage gedachten van een diepere betekenis die voortdurend in zijn denken opkomen, duidelijk aan het licht zal brengen. Na enige tijd is hij in staat om in te zien dat de verzen in filosofische en devotionele zin vol betekenis zijn, maar dat er tegelijkertijd iets is waardoor hij sterk het vermoeden krijgt dat deze woorden een andere en nog verhevener strekking hebben. Deze zal door de verloren sleutel worden onthuld.

Maar wie die sleutel bezit, of waar hij verborgen is, wordt nog niet onthuld, want er wordt door hen die de broederschap kennen gezegd dat de meeste mensen nog niet gereed zijn om de volledige verklaring te ontvangen. Voorlopig is het voor de student voldoende om het pad van toewijding te bestuderen, dat, wanneer het is gevonden, zal leiden naar het pad van kennis.

En zo is het ook met de dierenriem. Naarmate door toewijding en inspanning onze bekendheid met de reis van onze eigen zon door onze eigen menselijke dierenriem toeneemt, zullen we de betekenis gaan begrijpen van de grote pelgrimstocht van het aardse hemellichaam. Want het is bij deze studie onmogelijk iets over onszelf te leren zonder tegelijkertijd meer te weten over het grote stelsel waarvan wij een kopie zijn.

> Want ātman is de zon,
> De maan is hij eveneens;
> En de hele verzameling sterren
> Ligt in hem besloten.

William Brehon

Tref het doel

[*The Path*, september 1890, blz. 185-6]

> Na als boog de *Upanishad*, het grote wapen, te hebben genomen, moet hij de door toewijding gescherpte pijl erop leggen. Na hem te hebben gespannen met een gedachte gericht op dat wat is, moet hij, o vriend, het doel – het onvernietigbare – treffen. Om is de boog, het zelf is de pijl, Brahman wordt zijn doel genoemd. Het moet worden getroffen door een mens die niet gedachteloos is; en dan, als de pijl [één wordt met het doel], zal hij één worden met Brahman. . . . Ken hem alleen als het zelf, en gebruik geen andere woorden! Hij is de brug van het onsterfelijke. . . . Mediteer over het zelf als Om! Moge u met succes [de zee van] de duisternis oversteken!
>
> – *Muṇḍaka Upanishad*, 2:2:3-6

Boogschieten is altijd een geliefde bezigheid geweest, zowel in beschaafde landen als onder minder ontwikkelde volkeren. We zien dat Arjuna, de prins van India, in het bezit is van een schitterende boog die Gāṇḍīva werd genoemd, het geschenk van de goden. Niemand anders

dan zijn eigenaar kon hem spannen, en in de oorlog verspreidde hij schrik in de gelederen van de vijand. Arjuna was ook een bewonderenswaardige boogschutter. Hij kon Gāṇḍīva zowel met de rechter- als met de linkerhand spannen, en werd daarom door Krishṇa in de *Bhagavad Gītā* eens als 'de tweehandige' toegesproken. De boog speelt een rol in de levens van de helden van Griekenland, en onlangs is van de romanschrijver Louis Stevenson een boek verschenen waarin hij de lof zingt van een boog, de oorlogsboog die Ulysses bezat; wanneer oorlog nabij was zong die boog een eigen bijzonder lied, dat schel en helder klonk, en de pijlen die met die boog werden afgeschoten, troffen doel.

Boogschieten is een activiteit die concentratie symboliseert. We onderscheiden de boogschutter, de pijl, de boog en het te treffen doel. Om het doel te treffen is het nodig het denken, het oog en het lichaam op veel punten tegelijk te concentreren, terwijl op hetzelfde moment de pees moet worden losgelaten zonder het doel uit het oog te verliezen. Het spannen van de pees met de pijl moet kalm en gelijkmatig op de gezichtslijn gebeuren, en wanneer de manier van vasthouden, het spannen, het richten en de lijn volmaakt zijn, moet de pijl voorzichtig worden losgelaten op het moment van de grootste spanning, zodat bij het terugspringen van de boog de pijl recht naar het doel gaat. Zij die werkelijk wijsheid zoeken, zijn dus boogschutters die proberen het doel te treffen. Dit is boogschieten in spirituele zin, en hierop doelt het vers uit de *Muṇḍaka Upanishad*.

Bij het boogschieten moet men een vaste houding aannemen, en bij het zoeken naar waarheid moet die vaste houding worden bewaard en niet verslappen, als men het doel ooit wil bereiken. Het oog mag niet afdwalen van het doel, want als het dat doet, zal de pijl ernaast schieten of te vroeg neerkomen. Dus als we het doel 'wijsheid' willen bereiken, moeten we ons denken en hart niet toestaan om af te dwalen, want het pad is smal en wanneer we één dag afdwalen moeten we ons misschien jarenlang inspannen om opnieuw de weg te vinden.

De kwaliteit van de boog maakt een groot verschil voor de resultaten die de boogschutter bereikt. Als de boog niet van stevig materiaal is gemaakt en geen goede veerkracht heeft, zullen de pijlen niet rechtuit of met voldoende kracht vliegen om het vereiste resultaat te bereiken. Zo is het ook met de mens die zijn eigen boog is: indien hij niet een zodanige aard heeft dat hij aan alle eisen kan voldoen, zal zijn werk als spirituele boogschutter evenzeer tekortschieten. Maar omdat de toestand van een boog van hout of van staal kan veranderen, worden we

William Quan Judge spant de boog

bemoedigd door de gedachte dat de wetten van karma en reïncarnatie ons aantonen dat ook de mens kan veranderen en we in andere levens en nieuwe lichamen misschien beter werk kunnen doen. De boogschutter zegt ook dat de boog vaak schijnt te veranderen met het weer of andere omstandigheden op aarde, en op sommige dagen veel betere resultaten geeft dan op andere. Hetzelfde wordt door de opmerkzame theosoof waargenomen, die leert dat ook hij van tijd tot tijd onderworpen is aan veranderingen in zijn natuur waardoor hij meer kan doen en de spirituele toestand dichter kan naderen. Maar de pees van de boog moet altijd strak gespannen zijn, en bij spiritueel boogschieten is dit het vaste besluit om altijd naar het doel te streven.

Wanneer de pijl wordt gericht en losgelaten moet hij iets hoger worden gericht om met zijn baan rekening te houden, anders zal hij te vroeg neerkomen. Dit komt op zijn gebied overeen met een van de vereisten van ons menselijk gestel, namelijk dat we een hoog verstandelijk en spiritueel doel moeten hebben als we hoog willen scoren. We kunnen niet zo hoog komen als het doel, maar moeten rekening houden met de af te leggen weg, die wordt bepaald door de beperkingen van onze natuur. De baan die de pijl beschrijft wordt veroorzaakt door de zwaartekracht die hem naar beneden trekt, en onze aspiraties vertonen dezelfde curve als gevolg van de invloed van de zintuigen, erfelijke tekortkomingen en verkeerde gewoonten die ons nooit toestaan zoveel te doen als we zouden willen.

Laten we het doel treffen, vriend! Dat doel is het onvernietigbare, het hoogste spirituele leven waartoe we op elk moment in staat zijn.

William Brehon

Devachan

[*The Path*, september 1890, blz. 190-2]

Een brief uit Nederland over dit onderwerp – gericht aan de redactie – verdient een antwoord, omdat er vragen in worden gesteld die waarschijnlijk ook bij veel anderen leven.

De klacht in deze brief is dat er veel tijd verloren gaat wanneer men naar devachan gaat, ver weg van het aardse leven – tijd waarin men anders het onzelfzuchtige werk voor anderen zou kunnen voortzetten door onmiddellijk na de dood daarheen terug te keren. De reden die hiervoor wordt gegeven is dat devachan een illusie is, terwijl de zogenaamde illusies van het aardse bestaan in die zin werkelijk zijn dat ze te verkiezen zijn boven die van devachan. Ter illustratie wordt het theoretische geval gegeven van een ouder in devachan die zich voorstelt dat zijn geliefde kind daar ook is, terwijl in werkelijkheid het kind, dat nog niet fysiek is gestorven, op aarde verblijft en misschien in ellende verkeert, of een slecht leven leidt. Dit is de kern van het bezwaar – het veronderstelde illusionaire karakter van devachan vergeleken met het aardse leven.

Deze gevoelens zijn altijd een gevolg van de dorst naar het leven in de vorm die ons nu het meest vertrouwd is – namelijk in een fysiek lichaam. We kunnen noch devachan noch de noodzaak om op deze aarde te incarneren wegredeneren; de ene is filosofisch even noodzakelijk als de andere. Een heel gemakkelijke uitweg uit dit probleem dat bijna volledig door onze gevoelens wordt veroorzaakt, zou zijn om de wet kalm te aanvaarden zoals die is, en bereid te zijn ons lot – wat dat ook is – te accepteren, ongeacht of dat in devachan of in dit leven op aarde is. Onze sympathieën en antipathieën kunnen op de voortgang in de natuur geen invloed uitoefenen, maar kunnen wel op onszelf een invloed hebben die verre van gunstig is. Want het blijven stilstaan bij genoegens of de voortdurende wens 'lijden dat nog niet is gekomen' te ontvluchten, zal ongetwijfeld karmische oorzaken scheppen die we zouden willen vermijden.

Enkele beschouwingen over devachan kunnen hier misschien van nut zijn. In de eerste plaats heb ik nooit geloofd dat de door Sinnett in *Esoteric Buddhism* genoemde periode van 1500 jaar voor het verblijf in die toestand een vaststaand feit is. Het zou evengoed 15 minuten als

1500 jaar kunnen zijn. Maar het is heel waarschijnlijk dat de periode voor de meesten van hen die voortdurend naar verlossing en hemelse genoegens verlangen, méér dan 1500 jaar zal duren. De heilige geschriften van de hindoes geven veel specifieke ceremoniën om de hemel te bereiken, of het gebied van Indra, dat devachan is; en die ceremoniën of gebruiken zouden een verblijf in Indraloka teweegbrengen 'van een oneindig aantal jaren'.

De eerste vraag moet echter zijn: 'Waardoor gaan we naar devachan?' Sommigen hebben gezegd dat goed karma of goede daden ons daarheen voeren en daar doen blijven, maar dit is een heel onvolledig antwoord. Het kan natuurlijk goed karma worden genoemd in die zin dat het geluk betekent om in die toestand te komen. Maar hieruit volgt niet dat een mens die een goed leven leidt en voortdurend onbaatzuchtig voor anderen werkt, zonder te klagen en vrij van elke wens ergens een beloning te krijgen, naar devachan zal gaan. Toch moet zijn karma goed zijn; het zal echter in andere levens op hem inwerken, want het aardse leven is de plaats waar zulk karma tot uitdrukking komt. Maar als hij, terwijl hij voor anderen aan het werk is, naar verlossing verlangt of naar een plaats of tijd waar en wanneer hij rust zal hebben, dan moet hij natuurlijk naar devachan gaan voor een periode die evenredig is aan de intensiteit van die verlangens.

Men moet ook niet vergeten dat de ziel enige rust nodig heeft. Als ze, voordat ze zo schitterend en hard als diamant en zo sterk als staal is geworden, het ene na het andere aardse leven zonder onderbreking zou blijven werken en werken, dan moet ze ten slotte onder de inspanning bezwijken en mislukken. De natuur heeft haar daarom een plaats van rust – in devachan – verschaft, en die moeten we dankbaar aanvaarden als het lot dat voor ons heeft bepaald.

Maar komt devachan er slecht van af als het wordt vergeleken met dit leven op aarde? Ik denk van niet. Het menselijk leven is een even grote illusie als al het andere. Tegen de wijze Ribhu zei Vishṇu dat het van alle illusies de hardnekkigste was. Als iemand zegt dat het vreselijk is om te denken aan een moeder die de zegen van devachan geniet terwijl het kind op aarde moet lijden, dan verkiest hij de ene illusie boven de andere, en koestert een filosofische misvatting. Beide toestanden zijn niet de waarheid; het ego, dat de werkelijke toeschouwer is, ziet de lagere persoonlijkheid met deze droombeelden worstelen, terwijl het zelf – of het lichaam nu leeft of dat zijn andere delen in devachan verblijven – eeuwige gelukzaligheid geniet. Het ego zetelt

daarboven onbewogen, onveranderlijk. Het edele vers uit de *Īśā Upanishad* maakt dit punt voor mij voor altijd duidelijk: 'Er is geen plaats voor verdriet of twijfel voor hem die weet dat alle spirituele wezens in essentie gelijk zijn, hoewel ze in graad verschillen.' Daarom moet ik, als ik dit geloof, evengoed weten dat mijn dierbaren en ik, ongeacht of zij en ik in devachan of op aarde zijn, voor altijd deelhebben aan de hoogste ontwikkeling die door de grootste wijzen is bereikt, want, omdat zij en ik spirituele wezens zijn, kan het niet anders of we staan op de hogere gebieden van ons wezen altijd met elkaar in contact.

Bovendien schijnt men uit het oog te verliezen dat we elke nacht naar een soort devachan gaan – de droomtoestand of droomloze slaap. Hoe ongelukkig of slecht haar kind ook is, de liefhebbende moeder moet slapen, en in die toestand kan ze dromen dat haar dierbaren om haar heen zijn en precies in die toestand van lichaam en gemoed verkeren die ze voor hen zou wensen. Indien men bezwaar heeft tegen devachan, waarom komt men dan niet ook in opstand tegen onze noodzakelijke slaap, die ons fysieke gestel rust schenkt, zoals devachan dat voor onze meer etherische delen doet?

Er wordt over het hoofd gezien dat aan de basis van deze zaak de factor tijd ligt. Deze raakt de kern van de bezwaren, want de afkeer tegen een verblijf in devachan is gebaseerd op de opvatting over een bepaalde *tijdsduur*. Deze periode – waarvan wordt gezegd of verondersteld dat ze 1500 jaar duurt – is een andere grote illusie, wat gemakkelijk kan worden aangetoond. Wat we tijd noemen, gemeten in onze seconden en minuten en uren, is niet noodzakelijkerwijs de tijd zelf. Deze is niet gebaseerd op het voorafgaan en elkaar opvolgen van momenten in het abstracte. Voor ons hangt hij af van en vloeit voort uit de omwentelingen van onze aarde, en zelfs als we van die maatstaf gebruikmaken, kan worden aangetoond dat we het niet juist opvatten. We spreken van seconden, maar dat zijn de seconden die onze horlogemakers ons in ons horloge geven. Ze zouden langer of korter kunnen worden gekozen. Ze berusten op een verdeling van een omwenteling in één dag, waarvan de waarneming noodzakelijkerwijs mathematisch nauwkeurig is. Indien we op Mercurius leefden – waar, zo moeten we aannemen, intelligente wezens leven – zou onze opvatting van tijd anders zijn. Uit de ervaring van onze kinderjaren weten we dat zelfs in dit leven ons tijdsbesef verandert, want in onze vroege jeugd leken de 12 maanden van kerst tot kerst heel erg lang te duren, terwijl ze nu maar al te snel voorbijgaan. En door te kijken naar de mentale proces-

sen tijdens het dromen, weten we dat iemand in de tijd waarin een bel van de tafel op de grond valt, een heel leven kan afdromen waarbij alle gebeurtenissen van elke dag en elk uur in zo'n korte tijd zijn samengepakt. Wie kan zeggen of iemand in een devachanische toestand van drie maanden niet de ervaringen doormaakt die zich over duizenden jaren lijken uit te strekken? En als dat zo is, waarom zouden we dan niet zeggen – omdat we weten dat de tijd zoals wij die kennen een illusie is – dat hij die duizenden jaren in devachan was?

Devachan is echter niet een toestand zonder zin of betekenis. We komen er tot rust; dat gedeelte van ons dat zich niet kon ontplooien in de kille atmosfeer van ons aardse bestaan, komt tot bloei en gaat met ons mee terug naar een nieuw leven, sterker en als een belangrijker deel van onze natuur dan tevoren; onze kracht herstelt zich voor een nieuwe reis tussen twee sterfmomenten. Waarom zouden we dan erover klagen als de natuur ons vriendelijk bijstaat in de eindeloze strijd? Waarom zouden we dan onze gedachten voortdurend blijven richten op die kleingeestige persoonlijkheid en haar voor- of tegenspoed?

WQJ

Vorst Talleyrand – Cagliostro

[*The Path*, oktober 1890, blz. 211-13]

Er is veel ten gunste en ten ongunste van Cagliostro gezegd sinds hij van het toneel verdween, en er is zoveel tegen hem geschreven door zijn vijanden, vooral door leden van de orde van jezuïeten, dat het grote publiek hem is gaan beschouwen als niets anders dan een bedrieger, en wel een heel ordinaire bedrieger. Dit ging zover dat zijn naam in encyclopedieën gelijkstond met een van de grote charlatans die van tijd tot tijd zouden verschijnen om de mensheid te misleiden en zichzelf te verrijken. Eenzelfde soort reputatie kreeg ook onze geëerde medestudent Helena P. Blavatsky, en om soortgelijke redenen, en op even weinig gebaseerd. Het valt nauwelijks te betwijfelen dat na verloop van tijd haar vijanden, evenals die van hem, er genoegen in zullen scheppen om haar een grote bedriegster te noemen, zoals al is gedaan door een kleingeestige zogenaamde onderzoeker die helemaal naar India ging om theosofische zaken onder de loep te nemen.

Alessandro Cagliostro 1743-1795(?)

Als Cagliostro echt een bedrieger was, dan is het vreemd dat de beste mannen en vrouwen van Europa zoveel belangstelling voor hem hadden. Dit feit zal altijd om een verklaring vragen, en zolang er niet de nodige aandacht aan wordt besteed, zal iemand die niet in encyclopedieën gelooft waarschijnlijk een hoge dunk van de graaf hebben. Er zijn nu een aantal mensen met een helder verstand en een grote kennissenkring die zeggen dat ze geloven dat hij nog leeft, niet onder zijn oude naam, maar onder een andere, en dat hij betrokken is bij een groots werk dat de hele menselijke familie omvat. Dit kan al of niet waar zijn, want hij zou dan heel oud moeten zijn, maar de student van het occulte weet dat we noch oud noch jong zijn, maar altijd onsterfelijk.

De grote vorst Talleyrand heeft ons iets over Cagliostro nagelaten dat van belang is. Het is te vinden in hoofdstuk 4 van een boek dat in Londen in 1848 werd gepubliceerd, met de memoires van de vorst door zijn privésecretaris É. Colmache. Daarin blijkt dat de vorst werd gevraagd om te vertellen wat er tijdens zijn bezoek aan Cagliostro gebeurde, en dit heeft hij vrij uitvoerig gedaan. Hij had zoveel over de graaf gehoord dat hij besloot hem op te zoeken en zelf de man over wie bijna iedereen sprak te ontmoeten. Er werd een afspraak gemaakt, en op

het afgesproken tijdstip belde Talleyrand aan en werd bij hem gebracht, waar hij een vreemde figuur aantrof – een vrouw, gekleed in het zwart en van wie het gezicht gesluierd was – over wie ook veel is gezegd omdat zij een handlanger van Cagliostro zou zijn of anders een heel goed medium. De graaf scheen druk bezig te zijn, en staarde in de ogen van de vorst met zo'n eigenaardige blik dat laatstgenoemde zijn gedachten niet onder controle kon houden, waarop Cagliostro zo vriendelijk was hem eraan te herinneren dat men de vele andere mensen die wachtten op een audiëntie niet kon laten wachten als er niets te zeggen viel. Daarna, zoals de vorst zelf zegt, was hij volkomen in de war en kon hij zich de lastige vraagstukken die hij had voorbereid niet herinneren, en was gedwongen om Cagliostro te vragen of hij hem iets kon vertellen over een bepaalde gravin. Het antwoord dat hij kreeg was dat ze die avond in het theater zou zijn en een bepaalde jurk en bepaalde sieraden zou dragen. Toen vroeg Talleyrand of hij een middel tegen de hoofdpijn had waaraan ze vaak leed, en Cagliostro reikte naar omlaag en pakte een kruik en gaf de vorst iets wat op water leek. Het was bestemd om op haar voorhoofd te worden aangebracht, en er werd uitdrukkelijk voorgeschreven dat onder geen enkele omstandigheid iemand anders het flesje of het water mocht aanraken. Talleyrand vertrok toen, de gravin verscheen in het theater precies zoals werd gezegd, en na het toneelstuk ging het gezelschap, onder wie Talleyrand, naar een souper. De maaltijd was bijna tot aan de koffie gevorderd toen iemand vroeg naar het resultaat van het bezoek aan de veronderstelde bedrieger. De vorst haalde het flesje tevoorschijn, maar tegen de instructies in liet hij iedereen van het gezelschap eraan ruiken en het vasthouden. Daarna werd voorgesteld om het water op het mooie voorhoofd van de gravin aan te brengen, maar er was enige aarzeling, tot ten slotte een hoeveelheid van de vloeistof in de hand van een van de gasten werd gegoten en op haar voorhoofd werd aangebracht. Onmiddellijk schreeuwde ze van pijn, maar de hand kon niet gemakkelijk worden teruggetrokken; deze moest met kracht worden losgetrokken, en nam een groot stuk huid van de dame mee. De volgende dag werd de politie naar Cagliostro gestuurd, en de kruik met vloeistof werd meegenomen naar een officiële analist die vaststelde dat het niets anders dan water was, evenals de inhoud van het flesje. Dit kon de vorst niet verklaren, maar bij het verhoor zei Cagliostro dat het in feite water was dat hij sterk had gemagnetiseerd, en dat als de vorst zijn aanwijzingen had opgevolgd, haar geen kwaad zou zijn overkomen. Hij had echter toegestaan dat veel losbollen het

hadden aangeraakt en eraan hadden geroken, en zij hadden het enorm sterke magnetisme veranderd in iets wat een agressief middel bleek te zijn. Natuurlijk zullen de opstellers van hypothesen zeggen dat het geen water was, maar 'een of ander' zuur of iets dergelijks, zonder echter te kunnen vertellen wat ze precies bedoelen. Het voorval is goed gedocumenteerd en maakte diepe indruk op de vorst, die met feiten komt en niet met discutabele theorieën.

J. Quilter

Moeten we helderziendheid onderwijzen?

Een waarschuwing

[*The Path*, december 1890, blz. 282-4]

Mijn aandacht werd getrokken door de lezing gehouden in de Adyar-cursus door dr. Daly waarvan een verslag staat in *The Theosophist* van september. Ze is getiteld 'Helderziendheid'.

Omdat ze in het kader van de Adyar-cursus werd gehouden heeft ze een zekere schijn van gezag die veel leden van de TS zal aanspreken en waardoor ze de suggesties voor praktische beoefening die in het laatste deel van de lezing worden gegeven misschien opvolgen. Maar het is anderzijds heel waar dat de TS niet verantwoordelijk is voor uitspraken die leden als privépersonen doen.

Dat helderziendheid een vermogen is dat veel mensen nastreven kan niet worden ontkend. Maar de vragen 'Is het goed om te proberen helderziendheid te ontwikkelen?' en 'Moeten we het onderwijzen?' zijn nooit afdoende beantwoord. Laat ik dus zeggen wat ik erover denk.

Allereerst wil ik verklaren hoe ik persoonlijk tegenover deze vragen sta, en wat volgens mij de feiten zijn. Ik gebruik de term 'helderziendheid' voor alle duidelijke waarnemingen op dat gebied.

1. Al vele jaren ben ik ervan overtuigd – op basis van bewijzen geleverd door anderen en uit persoonlijke ervaring – dat helderziendheid een kracht is die tot de innerlijke natuur van de mens behoort, en ook dat het dierenrijk haar bezit.

2. Men heeft dit vermogen geërfd of door oefening ontwikkeld.

3. Degenen die het bij de geboorte hebben meegekregen zijn in het

algemeen fysiek niet gezond of zenuwziek. De gevallen waar helderziendheid voorkomt bij een volkomen gezond en evenwichtig mens zijn zeldzaam.

4. De verslagen van het spiritisme in Amerika van de afgelopen 40 jaar tonen afdoende aan dat helderziendheid niet zonder gevaar kan worden nagestreefd door iemand die geen bekwame gids heeft, dat het nastreven ervan schade heeft aangericht, en dat bijna elk medium aan wie men de vraag stelt: 'Kan ik helderziendheid ontwikkelen?' zal antwoorden: 'Ja.'

5. Er zijn voor dit doel hier of in Europa geen bekwame gidsen te vinden die bereid zijn te onderwijzen hoe ze zonder gevaar kan worden verworven.

6. De kwaliteiten waarover zo'n gids zou moeten beschikken maken het vinden van zo iemand moeilijk zo niet onmogelijk. Hij moet naar binnen kunnen zien en de gehele innerlijke natuur van de student helder kunnen waarnemen. Hij moet volledige kennis bezitten van alle gebieden waarop helderziendheid invloed heeft, waaronder kennis van de bron, de betekenis en de uitwerking van alles wat door de helderziende wordt waargenomen, en ten slotte, maar niet minder belangrijk, het vermogen om de werking van de kracht naar wens te doen ophouden. Het is duidelijk dat alleen een adept aan deze vereisten kan voldoen.

Wie zijn deze mensen die helderziendheid onderwijzen, en zij die het beoefenen ervan aanraden? Eerstgenoemden zijn in hoofdzaak mediums, en iedere onderzoeker weet hoe weinig ze weten. Wat hun vermogens betreft verschillen ze allemaal van elkaar. De meesten van hen bezitten slechts één soort helderziendheid; alleen hier en daar zijn er enkelen die op zijn hoogst drie soorten van dit vermogen verenigen. Niet één van hen is in staat verstandelijk achter het waargenomen beeld of idee te zien, en kan in een gegeven geval niet zeggen of het beeld dat men ziet het voorwerp zelf is of het resultaat van de gedachte van een ander. Want op deze waarnemingsgebieden worden menselijke gedachten even objectief als fysieke voorwerpen dit zijn voor onze menselijke ogen. Het is waar dat een helderziende u kan zeggen dat wat op deze manier wordt waargenomen onzichtbaar is voor het fysieke oog, maar verder kan hij niet gaan. Hiervan heb ik honderden voorbeelden gezien. In 99 van de 100 gevallen zag de ziener de gedachte uit het brein van een ander ten onrechte aan voor een helderziende waarneming van een levend mens of een fysiek voorwerp.

De zieners over wie ik het heb zien altijd overeenkomstig hun inner-

lijke geneigdheid, die wordt beheerst door subtiele erfelijkheidswetten die aan wetenschappers geheel onbekend zijn, laat staan aan mediums en zieners. De een bereikt slechts het gebied van de symboliek, een ander dat wat bekendstaat als de positieve kant van het geluid, weer een ander de negatieve of positieve aspecten van de opperhuid en haar emanaties, en zo verder door laag na laag van helderziendheid en door octaaf na octaaf van trillingen. Ze weten allemaal slechts dat kleine beetje dat ze hebben ervaren, en voor ieder ander mens is het gevaarlijk om te proberen deze kracht te ontwikkelen. De filosofie van dit alles, de wetten volgens welke het beeld verschijnt en verdwijnt zijn *terra incognita*.

Het occulte zevenvoudige stelsel in de natuur met al zijn modificaties brengt vele gevolgen teweeg, en geen enkel persoon die alleen maar een helderziende is, kan de waarheid zien die aan het eenvoudigste voorbeeld van helderziende waarneming ten grondslag ligt. Als iemand van de ene stoel naar de andere verhuist, doen zich aan het helderziende oog onmiddellijk honderden mogelijkheden voor en alleen de goed geoefende en filosofische ziener – kortom, een adept – kan ze alle zo combineren dat hij tot echt helder waarnemen kan komen. In de zojuist beschreven eenvoudige handeling zijn bijna alle krachtcentra van de zich bewegende mens actief, en elk daarvan heeft zijn eigen bijzondere effect in het astrale licht. De beweging die plaatsvond en de gedachten die werden opgewekt brengen onmiddellijk hun eigen geluid, kleur, beweging in de ether, hoeveelheid etherisch licht, symbolische beelden, verstoring van elementale krachten, enz., voort. Als iemand slechts met zijn ogen knippert, ontstaan dezelfde gevolgen in de juiste volgorde. En de ziener kan slechts dat waarnemen wat is afgestemd op zijn eigen ontwikkeling en persoonlijke eigenaardigheden, die alle wat kracht en graad betreft, beperkt zijn.

Wat weten helderzienden van de wet van preventie of afscherming, die bij veel mensen altijd optreedt? Niets, helemaal niets. Hoe verklaren ze die gevallen waarbij ze met betrekking tot bepaalde onderwerpen helemaal niets kunnen zien, hoe goed ze ook hun best doen? Kunnen we niet, gezien de menselijke natuur en het inhalige karakter van veel scholen van helderziendheid, gerust aannemen dat als degenen die nu onderricht in helderziendheid aanbieden of er geld voor ontvangen over echte of betrouwbare helderziendheid zouden beschikken, ze al langgeleden fortuinen zouden hebben verdiend, banken zouden hebben geplunderd, verloren voorwerpen zouden hebben teruggevonden,

en vrienden vaker hebben herenigd? We erkennen dat er op dit gebied zo nu en dan successen zijn geboekt, maar bewijst juist het feit dat dit uitzonderingen zijn niet dat ware helderziendheid niet wordt begrepen en niet snel zal worden begrepen?

Maar wat moeten theosofen doen? Stoppen met alle pogingen om helderziendheid te verwerven. En waarom? Omdat het hen langzaam maar zeker – en bijna onherroepelijk – naar een toestand van innerlijke en uiterlijke passiviteit leidt waar de wil geleidelijk wordt overmeesterd en ze ten slotte in de macht komen van de demonen die op de loer liggen bij de drempel van ons bewustzijn. Volg vooral niet het advies om 'te gaan zitten om dit vermogen te ontwikkelen'. Die weg voert tot waanzin. De vederlichte aanrakingen die bij deze experimenten de huid beroeren, worden door mediums de zachte aanrakingen van de 'geesten' genoemd. Maar dat zijn ze niet. Ze worden veroorzaakt door etherische fluïden die zich van binnenuit een weg door de huid banen en zo de illusie van een aanraking teweegbrengen. Wanneer er genoeg is weggevloeid, wordt het slachtoffer geleidelijk negatief, de toekomstige prooi van spoken en waanvoorstellingen.

'Maar *wat*', zeggen ze, 'moeten we dan wél nastreven en bestuderen?' Bestudeer de filosofie van het leven, bewaar de onderscheidingstekens die de weg van spirituele ontwikkeling markeren voor toekomstige levens, en breng altruïsme in praktijk.

William Q. Judge

Theosofie en de Theosophical Society

[*The Path*, december 1890, blz. 284-8]

Aan de leringen van de theosofie ligt één fundamentele stelling ten grondslag, namelijk 'de essentiële eenheid van alle leven en zijn'. Manifestatie van leven is differentiatie van deze eenheid, het doel van differentiatie is evolutie, en het einddoel van evolutie is de terugkeer van alle manifestatie naar haar bron en oorspronkelijke eenheid.

De manifestatie van het leven heeft twee fasen, polen of aspecten: het afdalen van de geest in de stof en het opstijgen van de stof naar de geest. De oneindige verscheidenheid van graden van ontwikkeling tussen deze twee polen markeert de mate van differentiatie van de *eenheid*

in haar weg omlaag en weer omhoog. Deze universele waarheid van de essentiële eenheid van alle leven en zijn – overal in de natuur – was de basis waarop het idealistische initiatief werd genomen om een voertuig te verschaffen voor de verspreiding ervan, en daarom werd de TS opgericht om een praktisch werkcentrum te vormen dat zich erop richt om deze leringen toe te lichten, maar vooral met als doel om de menselijke omstandigheden te verbeteren, om te wijzen op het feit dat onze belangen identiek zijn, op onze gemeenschappelijke oorsprong, de relatieve positie in het leven ten opzichte van de rest van de natuur, en de bestemming die de mens in het grote plan van de evolutie te wachten staat. Naast dit primaire doel om de kern te vormen van een universele broederschap van de mensheid heeft ze ook andere doelstellingen, namelijk om de studie van Indo-Europese en andere oosterse literatuur, religies en wetenschappen te bevorderen, en de aandacht te vestigen op onverklaarde natuurwetten en de paranormale krachten van de mens en deze te onderzoeken.

Theosofie is geen nieuwe uitvinding, maar de essentiële onderliggende waarheid van alle filosofieën; ze is een geheel van leringen op het gebied van filosofie, wetenschap en ethiek, hoofdzakelijk ontleend aan de *oosterse archaïsche heilige theorieën*, die werden uitgewerkt door een broederschap van toegewijden en ingewijden die zowel gebruikmaakten van elke methode van wetenschappelijk onderzoek die wij kennen, als van hun eigen hoogontwikkelde praktijken van waarneming, experiment, concentratie en meditatie om tot de waarheid te komen. Op elke mogelijke manier volgden ze alle verschijnselen terug tot hun bron, en na hun onafhankelijke onderzoek en waarnemingen te hebben vergeleken, legden ze hun conclusies vast en aanvaardden alleen die resultaten die de test van toepasbaarheid en controle in elk opzicht en in elke denkbare richting konden doorstaan.

Dit langzaam groeiende geheel van feiten verschafte de basis voor deze grote universele leringen, en de psychische ontwikkeling van deze toegewijden en studenten gaf hun grote macht over de natuur en inzicht in de mystieke kant van het heelal en de mens.

Deze leringen werden sinds onheuglijke tijden van generatie op generatie doorgegeven, en werden bewaakt door discipelen die zich door de meest heilige belofte hadden verbonden en hun hele leven hadden gewijd aan de ontwikkeling van hun psychische en spirituele vermogens. Deze leringen werden zo strikt beschermd tegen mensen die niet-ingewijd en onvoorbereid waren, omdat het bezit van deze kennis

grote macht verleent die kan worden gebruikt of misbruikt. Ze omvatten de wetenschap van de subtielere krachten in de natuur, hun samenhang en correspondenties, en kennis over hoe ze voor het welzijn of de vernietiging van de mensheid kunnen worden gebruikt en toegepast.

Hoewel deze transcendente kennis altijd toegankelijk was voor degenen die rijp waren en bij wie het verlangen ernaar sterk genoeg was om voortdurend offers te brengen, werd deze alleen verkregen door degenen van wie de hoge mate van hun gedrevenheid en enthousiasme het in die tijd mogelijk maakte om de zelfverloochening en de verzaking van wereldse aangelegenheden op te brengen die voor inwijding nodig zijn. Ook nu is het niet anders, en dat zal het ook nooit zijn. Alleen gedeelten van de leer die in een tijd van vooruitgang veilig aan de mensen kunnen worden toevertrouwd, worden van tijd tot tijd bekendgemaakt, want om in het mysterie van de natuur te kunnen doordringen is een gemoedstoestand van de grootste zuiverheid en volmaking nodig, en deze uiteindelijke volmaking is geen geschenk dat men van buitenaf kan verwachten, maar iets waarvoor moet worden gewerkt door degenen die haar verlangen.

Er is vaak gevraagd waarom deze grootse filosofie al zo lang heeft bestaan en dat niettemin zo weinig ervan onze allesoverwinnende beschaving heeft bereikt.

Dit is te wijten aan het feit dat onze beschaving zich vooral heeft beziggehouden met materiële en verstandelijke vooruitgang, en de hogere vermogens van de intuïtie en het vermogen van de mens om zich spiritueel te ontwikkelen zelfs weigert te erkennen. Deze hogere vermogens heeft men laten sluimeren terwijl men materiële verrijking en persoonlijke erkenning najaagt.

Hoewel werd gehoopt dat het mysterie van het leven en de macht over de natuur in onze tijd door louter verstandelijke ontwikkeling konden worden verkregen, is er in feite heel weinig bereikt, en in plaats daarvan blijken we ons – als gevolg van verkeerd gerichte energieën – in de afgrond van het moderne materialisme te bevinden.

De afschaffing en vernietiging van deze tendensen, en het *inzicht* dat het onmogelijk is om door fysieke middelen het geheim van het mysterie van de allesdoordringende en onfeilbare natuurwet te ontdekken, vormen de enige brug waarover we de verlichte oever van transcendente wijsheid kunnen bereiken.

In het huidige onrustige tijdperk van ontevredenheid en de vruchteloze zoektocht naar vrede verscheen de TS met werkelijk altruïstische

motieven, en herinnerde de mensen in deze eeuw van verwarring eraan dat ze een verkeerde weg waren ingeslagen door te geloven in de illusie van afgescheidenheid en de betere kant van de menselijke natuur te ontkennen.

Het doel van de TS is om degenen die geneigd zijn om de spirituele aard van de mens en zijn voortgaande evolutie te erkennen, erop attent te maken dat er op een hoger bestaansgebied, een gebied dat een ruimer terrein van bewustzijn beslaat en dat door ieder individu kan worden ontwikkeld, een spirituele eenheid, een universele broederschap van de mensheid is, en dat er op dat gebied geen afgescheidenheid is van homogeen bestaan; en verder dat er geen blijvende vooruitgang mogelijk is door de illusie van afgescheidenheid te koesteren, en dat de ware plicht van de mens altijd en onder alle omstandigheden is om zijn soort lief te hebben en de harmonie om hem heen te bewaren. Daarom komen we wekelijks, sommigen van ons dagelijks, bijeen om iets te leren over onze positie in het leven en onze spirituele betrekking tot elkaar, en om onze waarnemingen en ervaringen uit te wisselen.

Er wordt verondersteld dat de mens het product is van een vergevorderd evolutiestadium. Dit blijkt uit het feit dat zijn vermogens van waarneming en bewustzijn verder zijn ontwikkeld dan die van andere organismen, uit zijn vermogen om zijn fysieke aard te analyseren, uit zijn inherente gevoel voor morele plicht, en uit zijn aspiraties om zijn relatieve positie in de kosmische evolutie te leren kennen.

De spirituele eenheid van de mensheid is de basis van ons morele leven. Respect, aandacht, liefde en vriendelijkheid zijn kwaliteiten waarvan in het dagelijks leven meestal blijk wordt gegeven en die intuïtief worden beoefend. De stem van het geweten, die zich laat horen bij elke gedachte en handeling, wijst op een broederschap die gebaseerd is op de sympathie van de ene mens voor de andere, en is een fundamenteel feit van de *menselijke* natuur.

Wanneer we de grote intelligentie en rechtvaardigheid beschouwen waardoor het kleinste voorwerp in de natuur wordt geleid, kunnen we op basis van analogie conclusies trekken en toepassen op de mens. Voor hem heersen dezelfde omstandigheden; de grote universaliteit van de besturende krachten, die alles omvatten en alles met onverbiddelijke zekerheid in beweging brengen, gehoorzamend aan één wet en plan, en de *onderlinge afhankelijkheid* van alles, wijzen op de eenheid van alles.

Eenheid van leven en zijn betekent broederschap van alle onderdelen die behoren tot de eenheid van leven en zijn; en het bewuste

besef van deze eenheid, het universele, allesdoordringende beginsel van broederschap, geeft een basis en betekenis aan de verschijnselen van leven en bestaan.

Bovendien moet de graad van relatieve broederschap tussen de mensen onderling groter zijn dan naar andere wezens, omdat de mensheid (min of meer) uit één soort eenheden bestaat, in hetzelfde stadium of met dezelfde graad van ontwikkeling, althans vergeleken met andere natuurrijken.

Deze essentiële eenheid van al wat is begint men pas te beseffen naarmate het bewustzijn op een hoger gebied is ontwaakt, en dit hogere bewustzijn beschouwt onze huidige opvatting van elke vorm van afgescheidenheid van het geheel als een illusie, omdat daar in feite geen scheiding bestaat; dit lijkt alleen zo voor ons op ons huidige bewustzijnsgebied. Daarom is deze grondstelling, hoewel het een feit in de natuur is, niet zo gemakkelijk met fysieke middelen te bewijzen, omdat het probleem zelf de waarneming op dit lagere fysieke gebied overstijgt; met andere woorden, ze kan niet worden gezien of gehoord, gevoeld, geroken of geproefd, noch met enig fysiek instrument worden waargenomen. Toch is het een feit dat direct aannemelijk is als men aan de mens ook maar enig spiritueel leven toeschrijft, en dat volledig kan worden beseft door degenen die zijn doorgedrongen achter de sluier die de grove stof omringt.

Hoewel het bewustzijn achter de sluier van de stof voor ons op dit moment heel beperkt kan zijn, zal de ontwikkeling van de mystieke kant van onze natuur onvoorstelbare perspectieven openen en ons bewustzijn verruimen.

Neem bijvoorbeeld het onderzoek naar de betekenis van ons bewustzijn in de droomtoestand en van dat in de droomloze slaap. Ons ideële leven wordt ontleend aan de toestand van de droomloze slaap.

Tijdens de volledige vergetelheid van ons zelfbewustzijn bevinden we ons op een heel ander gebied.

Verstandig en volhardend onderzoek naar de droomloze slaap zal al snel enige dingen duidelijk maken. Ten eerste dat het een staat van grote zuiverheid is, totaal niet beïnvloed door de goede of slechte handelingen die we overdag misschien hebben verricht. En ten tweede dat we in ons dagelijks leven ideële impulsen ontvangen die ons bewustzijn heel onverwachts binnenkomen, en die volgens ons heel natuurlijk zijn, maar die in werkelijkheid reflecties in de fysieke hersenen zijn van de droomloze slaap.

De mens leidt een dubbel leven, zelfs in de waaktoestand. In elke gedachte en daad ligt een tweevoudig aspect. Het eerste en meest dringende aspect in onze tijd heeft betrekking op onze persoonlijkheid, het tweede betreft de invloed ervan op onze relaties met de wereld in het algemeen.

Het proces zelf is zo automatisch dat het onopgemerkt blijft, maar al onze activiteiten ondergaan de invloed van deze twee aspecten.

Als de voorkeuren van de persoonlijkheid overheersen, zal het resultaat naar verhouding egoïstisch zijn; indien daarentegen het ideele aspect behoorlijk veel aandacht krijgt, betekent die handeling een betere intuïtie en komt daarmee overeen. Laatstgenoemde is de ideële kant van het tweevoudige leven van de mens, een hogere bewustzijnstoestand, en het verkennen daarvan zal ons inzicht in de rol die de mens speelt in het drama van het leven sterk verruimen, en ook ons inzicht versterken dat 'ideële eenheid' of 'universele broederschap van de mensheid' een 'feit' is en de gedachte van een afgescheidenheid van de mensheid een illusie.

HPB ∴

Een collega met een leeuwenhart gaat heen

[*The Path*, juni 1891, blz. 65-8]

Aan de kust stond Hiawatha,
Draaide zich om en zwaaide bij zijn vertrek;
Hij maakte zijn berken kano gereed
Om op het heldere lichtgevende water te varen,
Van de kiezelsteentjes aan de kant
Duwde hij hem het water in;
Hij fluisterde: 'Naar het Westen, naar het Westen!'
En vlug schoot de kano vooruit.
Toen de zon 's avonds onderging,
De wolken in een rode gloed zette,
De hemel deed branden als een prairie,
Vormde hij op het spiegelgladde water
Een lang spoor, een schitterende baan,
En langs die stroom voer Hiawatha
Als over een rivier naar het Westen,

Naar het Westen naar de vurige zonsondergang,
Naar de wolken van purper,
De avondschemering tegemoet. . . .
Zo vertrok Hiawatha,
Hiawatha de geliefde, . . .
Naar de eilanden van de gezegenden.[1]

Wat mensen de dood noemen, is voor het ego slechts een verandering van plaats, een transformatie, een tijdelijk afleggen van het sterfelijke omhulsel, een korte periode van rust vóór men in de wereld van stervelingen opnieuw een menselijk lichaam aanneemt. De Heer van dit lichaam is naamloos; hij leeft in talrijke woningen van stof en schijnt te komen en te gaan, maar dood noch tijd kan hem voor zich opeisen, want hij is onsterfelijk, onveranderlijk en zuiver, staat buiten de tijd en is niet te meten. Onze oude vriendin en collega is dus slechts voor korte tijd uit het gezicht verdwenen, maar ze heeft het werk dat zo vele jaren geleden is begonnen niet opgegeven – het verheffen van de mensheid, het vernietigen van de ketenen die het menselijke denken tot slaaf maken.

Ik ontmoette HPB in 1875 in de stad New York, waar ze woonde in Irving Place. Daar stelde ze voor de Theosophical Society op te richten, en gaf aan de start ervan de kracht van haar individualiteit en schonk de voorzitter en degenen die de Society sindsdien trouw zijn gebleven de kennis over het bestaan van de gezegende meesters. In 1877 schreef ze in mijn bijzijn *Isis ontsluierd*, en werd bij het lezen van de drukproeven geholpen door de voorzitter van de Society. Ze vertelde me toen dat dit boek was bedoeld om de zaak te bevorderen waarvoor de TS was opgericht. Ik spreek hierover met kennis van zaken, want ik was erbij aanwezig en op haar verzoek stelde ik het publicatiecontract op tussen haar en haar uitgever in New York. Toen dit document was getekend, zei ze op straat tegen mij: 'Nu moet ik naar India.'

In november 1878 ging ze naar India en bleef haar collega's helpen bij het uitbreiden van de invloed van de Society; ze werkte in dat mysterieuze land tot ze in 1887 naar Londen terugkeerde. Er was toen in Londen maar één afdeling van de Society – de London Lodge – waarvan de leiders dachten dat deze alleen met mensen uit de hogere en ontwikkelde klasse moest werken. Het gevolg van HPB's komst was dat er verschillende afdelingen ontstonden, zodat er nu afdelingen zijn in

[1]Henry Wadsworth Longfellow, 'Hiawatha's departure', *The Song of Hiawatha*, hfst. 22.

veel Engelse steden, in Schotland en in Ierland. Daar begon ze haar tijdschrift *Lucifer*, daar werkte ze dag en nacht voor de Society die haar zo na aan het hart lag, daar schreef ze *De geheime leer*, *De sleutel tot de theosofie* en *De stem van de stilte*, en daar verliet ze een lichaam dat uitgeput was door het onbaatzuchtige werk dat ze niet alleen voor het welzijn van enkelen in onze eeuw heeft gedaan, maar voor dat van velen in toekomstige eeuwen.

Lasteraars hebben gezegd dat ze naar India ging omdat het terrein in New York onvruchtbaar was, in een opwelling en zonder duidelijke reden. Maar het tegendeel is waar. In de begintijd van de Society heb ik op haar verzoek zelf de lidmaatschapskaarten geschreven voor sommige leden hier en daar verspreid in India die met haar correspondeerden en verschillende geloofsovertuigingen hadden. Sommigen van hen waren pārsī's. Ze heeft altijd gezegd dat ze naar India zou moeten gaan, zodra de Society hier goed op gang was gekomen en *Isis* af was. En toen ze enige tijd in India was, schreef ze me in haar vele brieven dat ze van plan was om naar Engeland terug te keren om de beweging daar actief en naar buiten toe te laten werken, zodat de drie belangrijke gebieden in de wereld – India, Engeland en Amerika – actieve centra van theosofisch werk zouden hebben. Dit besluit maakte ze aan mij bekend vóór de aanval van de Society for Psychical Research op haar goede naam – waarover ik ook heel veel feiten ken die op een later tijdstip kunnen worden gebruikt, want ik was in India aanwezig vóór en na de zogenaamde ontmaskering – en ze keerde naar Engeland terug om haar plan uit te voeren, ondanks de beschuldigingen dat ze niet langer in India kon blijven. Maar om deze te weerleggen ging ze terug naar Madras en daarna weer naar Londen.

Ik weet ook dat ze altijd heeft geweten wat de wereld zou doen op het gebied van laster en smaad, want ze vertelde me in 1875 dat ze toen was begonnen aan een werk dat haar niets zou brengen dan onverdiende laster, onverzoenlijke kwaadwilligheid, een eindeloze reeks misverstanden, voortdurende inspanning en geen aardse beloning. Maar met haar leeuwenhart hield ze niettemin vol. Ook was ze zich bewust van de toekomst van de Society. In 1876 vertelde ze me in detail over de groei van de Society in de komende jaren, over haar ontwikkeling, haar moeilijkheden en hoe ze de aandacht van de publieke opinie zou trekken; en deze voorspellingen gaan allemaal in vervulling.

Over haar 'verschijnselen' is veel gezegd; sommigen ontkenden ze, anderen beweerden dat ze trucs en kunstgrepen gebruikte. Omdat ik

haar zoveel jaren zo goed heb gekend en haar privé meer, en meer verschillende, verschijnselen heb zien uitvoeren dan al haar vrienden bij elkaar, weet ik dat ze machtige verborgen natuurwetten beheerste, die aan onze wetenschap onbekend zijn. Ik weet ook dat ze zich nooit beroemde op haar vermogens, er nooit de aandacht op vestigde, nooit in het openbaar iemand aanraadde te proberen ze te verkrijgen, maar altijd degenen die haar konden begrijpen wees op een leven van altruïsme gebaseerd op kennis van de ware filosofie. Als de wereld denkt dat ze haar dagen doorbracht met het misleiden van haar volgelingen door zogenaamde verschijnselen, komt dit alleen omdat haar onverstandige vrienden tegen haar uitdrukkelijke wens verbazingwekkende verhalen vertelden over 'wonderen' die niet kunnen worden bewezen aan een sceptisch publiek en die niet het doel van de Society zijn, en ook nooit meer dan incidenten waren in het leven van H.P. Blavatsky.

Haar doel was om de mensheid te verheffen. Haar methode was gebruik te maken van de geest van de eeuw zoals ze die aantrof, en te proberen deze stap voor stap vooruit te helpen; te zoeken naar enkelen die de majesteit van de geheime wetenschap waarderen en toegewijd zijn aan 'de grote wees, de mensheid' en hen op te leiden om haar werk met ijver en wijsheid voort te zetten; een Society op te richten, waarvan de inspanningen – hoe klein die organisatie misschien ook is – de tijdgeest zouden doordringen met de ideeën, de leringen, de terminologie van de wijsheid-religie, zodat wanneer in 1975 de nieuwe boodschapper weer in de wereld zal verschijnen, hij zou ontdekken dat de Society nog actief is, de denkbeelden wijdverspreid, de terminologie gereed om uitdrukking en gestalte te geven aan de onveranderlijke waarheid; en op die manier de taak te vergemakkelijken die voor haar sinds 1875 door de armoede van de taal zo moeilijk was en zo vol hindernissen – hindernissen die moeilijker zijn te overwinnen dan alle andere.

William Q. Judge

Is armoede slecht karma?

[*The Path*, juli 1891, blz. 101-2]

De vraag wat goed en wat slecht karma is, is door theosofen gewoonlijk vanuit een werelds en egoïstisch standpunt beschouwd. Een zakelijk element is een rol gaan spelen bij de berekening van verdiensten en tekortkomingen. Over de eeuwige rechtvaardigheid – die slechts een andere naam voor karma is – wordt soms gezegd dat ze het reïncarnerende ego de ene of de andere levensomstandigheid toewijst precies zoals een balans in een grootboek wordt opgemaakt, met in het ene geval een uitbetaling bij wijze van beloning en in het andere geval een betalingsverplichting als straf.

Men denkt vaak dat indien iemand rijk is en in goede omstandigheden verkeert, dit bewijst dat hij in zijn vorige incarnatie rechtschapen maar arm was; en dat indien hij nu arm is, de conclusie is dat hij, toen hij vroeger op aarde was, een slecht leven leidde hoewel hij rijk was. Zo hanteert men maar één criterium voor goed en slecht karma, en dat is uitsluitend gebaseerd op de portemonnee. Maar is armoede met al haar ellende slecht karma? Als iemand in de laagste maatschappelijke positie wordt geboren, en altijd gedwongen is om heel eenvoudig te leven, vaak honger heeft en zijn vrouw en kinderen om voedsel hoort roepen, volgt daaruit dan dat hij slecht karma ondergaat?

Indien we de vraag uitsluitend vanuit het standpunt van dit ene leven, van deze persoonlijkheid, beschouwen, dan kan alles wat in het leven onaangenaam of pijnlijk is natuurlijk slecht worden genoemd. Maar als we alle omstandigheden van het leven beschouwen als ervaringen die het ego voor zijn ontwikkeling moet opdoen, dan is zelfs armoede geen ‘slecht karma’. Kracht krijgen we alleen door beproeving en oefening. Door armoede ondergaat men de hevigste beproevingen op het punt van uithoudingsvermogen, en dat is het beste middel voor het ontwikkelen van die karakterkracht die als enige tot ware edelmoedigheid leidt. Deze ego’s die we om ons heen zien en die leven in lichamen onder zulke zware omstandigheden dat er veel uithoudingsvermogen voor nodig is om de strijd vol te houden, doorlopen – voor zover we weten vrijwillig – deze moeilijke school om meer en diepere ervaring op te doen en daarmee kracht.

De oude definitie van goed en slecht karma is de beste: ‘Goed

karma is dat wat voor Īśvara aangenaam is, slecht karma dat wat voor Īśvara onaangenaam is.' Dit biedt maar weinig ruimte voor meningsverschillen over armoede en rijkdom, want de toetssteen en maatstaf liggen hier niet bij onze tegenwoordige, vergankelijke, menselijke voorkeuren en verlangens, maar het oordeel wordt overgelaten aan het onsterfelijke zelf, Īśvara. Het zelf verlangt misschien niet naar de genoegens van rijkdom, maar ziet in dat er discipline nodig is en besluit om te leven onder stervelingen in die lage maatschappelijke positie waar uithoudingsvermogen, geduld en kracht door ervaring kunnen worden verkregen. Er bestaat geen andere manier om de levenslessen in het karakter in te prenten.

Men zal dan misschien vragen: zijn armoede en minder goede omstandigheden altijd goed karma? Dat kunnen we volgens de zojuist gegeven regel ontkennend beantwoorden. Zulke levens zijn soms en zelfs vaak slecht karma en zijn onaangenaam voor het onsterfelijke zelf dat in het lichaam is opgesloten, want ze zijn niet het gevolg van een zelfbewuste keuze maar van oorzaken die in vroegere levens roekeloos zijn gelegd. Deze oorzaken zullen in de persoon onvermijdelijk zaden van verderf zaaien en hij zal deze later met veel moeite uit zijn karakter moeten verwijderen. Volgens dit criterium kunnen we zeggen dat de meeste arme mensen die geen slecht karakter hebben meestal goed karma ondergaan, omdat dit overeenkomt met het soort ervaring dat door Īśvara is gekozen, en dat alleen van arme mensen die slecht zijn kan worden gezegd dat ze slecht karma ondergaan, omdat ze doen en laten wat voor het onsterfelijke, innerlijke zelf onaangenaam is.

William Brehon

Het materialiseren van ‘geesten’

Enig bewijsmateriaal uit het spiritisme

[*The Path*, juli 1891, blz. 109-13]

Een onderzoek van de verslagen van de laatste 40 jaar van wat bekendstaat als de spiritistische beweging, laat een vreemde toestand zien; het laat zien dat die ongeorganiseerde groep mensen blind is voor de juiste en logische conclusies die getrokken kunnen worden uit de enorme hoeveelheid feiten waarover ze beschikken. Ze worden volledig meegesleept door de genoegens van het zoeken naar wonderen en het jagen op geesten en wel in die mate dat ze bijna allemaal alleen verlangen en zoeken naar wat ze graag de geesten van de overledenen noemen. In een eerder artikel in dit tijdschrift werd dit het ‘aanbidden van de doden’ genoemd, en dat is precies wat het is.

Het betreft niet de aanbidding van hen die gestorven zijn, zoals de hindoes en andere oosterse volkeren doen in hun ceremoniën voor de zielen van de voorouders, maar het betreft het najagen van wat in praktisch alle opzichten werkelijk dood is – in feite lijken. Deze mensen staan aan de rand van het graf en roepen de overledenen aan, die nog steeds leven in andere toestanden en niet terugkeren; en in antwoord op de oproep worden de zoekers beloond door spoken, demonen, vampiers, verstandeloze zwevende gedaanten, nutteloze beelden en weerspiegelingen van menselijke gedachten en handelingen waar het reusachtige reservoir van het astrale licht vol van is. Dit is het enige wat ze aanbidden. Het is het najagen van dode beelden, die geen verstand en geweten hebben, alleen door kracht worden voortbewogen en uitsluitend worden aangetrokken door onze passies en verlangens, die ze een zwakke en vluchtige vitaliteit geven.

En toch zijn er vanaf de vroegste tijden tot aan de dag van vandaag tegen zulke praktijken krachtige en duidelijke waarschuwingen gegeven. Het werd vroeger het oproepen van de doden genoemd, dat in zowel de *Bijbel* van de christenen als de heidense mysteriën is verboden.

Mozes, die door de Egyptenaren werd opgevoed, maande zijn volk om deze dingen niet na te streven, en de hindoes, die werden gewaarschuwd door eeuwen van ellende, spraken zich al langgeleden ertegen

uit, zodat deze zogenaamde 'geesten' tegenwoordig bij hen bekend zijn als duivels. De literatuur van de Theosophical Society staat vol met deze waarschuwingen, vanaf het eerste boek dat door H.P. Blavatsky werd uitgegeven tot aan het huidige artikel. Maar de spiritisten en hun leiders, als ze die al hebben, ontkennen niet alleen hardnekkig de ervaringen uit het verleden maar ook de waarschuwingen die nu en dan worden gegeven door hun eigen 'geesten'. Want, zoals theosofen heel goed weten, staan mediums door hun passiviteit open voor elke denkbare invloed waarmee ze te maken krijgen, en maken vaak informatie bekend die levende mensen over deze onderwerpen bezitten.

Vele keren zijn geleerde levende occultisten de wereld van mediums binnengegaan en hebben hen gedwongen de waarheid te vertellen, die soms is vastgelegd en bewaard zodat die later nog kan worden onderzocht als die wordt teruggevonden in de berg van hun geschiedenis zoals die in hun tijdschriften is gepubliceerd. Naar een deel daarvan wil ik verwijzen, want geen spiritist kan met goed fatsoen zeggen dat het bewijs dat door hun eigen mediums wordt gegeven en zogenaamd van het 'land van de geesten' komt, niet betrouwbaar is. Indien ze enig getuigenis van mediums van wie niet is aangetoond dat het oplichters zijn, verwerpen, dan moeten ze alles verwerpen. Er is genoeg bekendgemaakt door hen die zeggen dat ze door geesten worden beheerst om de zaak van de theosofen hard te maken, of, om tenminste de beweringen van de spiritisten over het zomerland en de terugkeer van geesten in twijfel te trekken.

Vanaf 13 oktober 1887 publiceerde de *Religio-Philosophical Journal* een reeks interviews met een medium in Chicago waarin door een verslaggever van die krant vragen werden gesteld aan de geest van een overledene. De naam van deze 'geest' was Jim Nolan, en het medium was mw. M.J. Hollis-Billing. Ze was van een onbesproken reputatie, en ze is nooit beschuldigd van leugens of bedrog. Het adres waar de interviews werden gehouden was 24 Ogden Avenue.

De eerste vraag was of Nolan het proces van het materialiseren van geesten begreep. Vanuit de 'geestenwereld' antwoordde hij bevestigend en zei daarover in essentie het volgende:

> De elektrisch geladen deeltjes in een donkere kamer verkeren in een toestand van rust; ze worden door ons verzameld en op elkaar gestapeld totdat we een elektrische vorm hebben gecreëerd (nog steeds

> onzichtbaar). We onttrekken dan magnetisme aan het medium of de aanwezigen in de kring en bekleden daarmee deze elektrische vorm. Daarna gebruikt de 'geest' die vorm en gaat deze binnen.

Vanuit het gezichtspunt van de geesten bewijst dit natuurlijk dat geen enkele gematerialiseerde vorm de vorm van welke geest dan ook is, want we kunnen er zeker van zijn dat elektrisch geladen en magnetische deeltjes niet geestelijk zijn. Nolan vervolgt zijn betoog:

> Een andere manier gaat zo: We verzamelen de deeltjes die ik eerder heb genoemd, en terwijl we het astrale licht ingaan, projecteren we het gezicht van een of andere geest daarop. Dan wordt het weerspiegelde beeld van een geest zichtbaar. Of we verzamelen deze deeltjes op een vel papier of een plat oppervlak, nemen scheikundige stoffen uit de atmosfeer om ze daarmee te bekleden, en projecteren (op verzoek van een van de aanwezigen) op dit oppervlak een gezicht, en dan ziet u de gelaatstrekken van de overledene of van een ander persoon.

Onvermijdelijk volgt hieruit dat er geen werkelijk gezicht van een geest wordt gezien, en omdat de beelden uit het astrale licht worden gehaald is de hele voorstelling vol misleiding. Op verzoek van de aanwezige vindt de 'geest' die actief is, in het astrale licht elk gewenst gezicht en volgt dan de procedure om het te weerspiegelen op een geprepareerd oppervlak. Dit alles wat door Jim Nolan is gezegd is erg wetenschappelijk, veel wetenschappelijker dan de grote hoeveelheid onzin die gewoonlijk van 'geesten' wordt vernomen, en toch is het onopgemerkt gebleven omdat het de doodsteek vanuit het eigen kamp betekent voor de claims van de spiritisten dat de doden terugkeren of dat geesten zich kunnen materialiseren. Hierdoor krijgt men het vreselijke vermoeden dat ze niet weten, nooit kunnen weten, wie of wat er spreekt en zich vertoont op hun seances en schuilgaat achter de vormen die de materialisaties van geesten zouden zijn. Dit opent onmiddellijk de deur naar de mogelijkheid dat de theorie van de theosofen juist is, dat deze geesten alleen maar lege omhulsels van overleden mensen zijn en dat er niets van hen kan worden vernomen behalve wat op aarde kan worden gevonden en in de aardse levens en gedachten van levende mensen. Maar de tweede vraag ging over de identiteit van 'geesten' onder de vele gematerialiseerde vormen, en het antwoord was:

> Het komt bij materialisaties zelden voor dat meer dan twee of drie vormen worden gebruikt voor het totale aantal sprekende geesten.

> Wat voor zin heeft het om huis na huis te bouwen voor iedereen die daarin voor een bepaald doel maar kort zijn intrek wil nemen?

Wat voor zin heeft het als het niet was om te bewijzen dat geesten werkelijk terugkomen op de manier zoals dat volgens de spiritisten gebeurt? Maar wat hij zegt ondermijnt de identiteit van elke materialisatie. Als twee vormen door vijf of meer geesten zijn gebruikt om zich te tonen, volgt daaruit natuurlijk dat geen van hen zich echt heeft laten zien, maar dat een of andere kracht of intelligentie buiten de kring of binnenin het medium heeft gesproken omdat deze toegang heeft tot het astrale licht waar alle afbeeldingen en alle vormen voor eeuwig liggen opgeslagen.

Verder zegt Nolan:

> De gematerialiseerde vorm die zichtbaar wordt gemaakt, heeft nooit tot het fysieke deel van die geest behoord. Deze vorm bestaat uit scheikundige, elektrisch geladen en magnetische deeltjes of elementen uit de atmosfeer.

Tijdens de seance op 27 oktober van datzelfde jaar zei hij:

> Het astrale licht waarover de mensen in de oudheid spraken is wat we magnetisch licht noemen. Alle daden tijdens het leven worden *in het astrale licht van elk individu gefotografeerd*; het astrale licht slaat alle bijzonderheden op die u van dag tot dag overkomen.

En op 12 januari zegt dezelfde 'geest' in antwoord op de zesde vraag:

> We verzamelen deze elektrisch geladen deeltjes en vormen daarmee als het ware een huis dat we binnengaan; ze zijn evenmin een deel van de geest als de stoel waarop u zit.

Niets kan duidelijker zijn dan dit. Door de woorden van de 'geest' die nog nooit ervan is beschuldigd niet de waarheid te spreken wordt aangetoond dat het astrale licht bestaat, dat het alle beelden van onze handelingen en van onszelf bevat en dat deze beelden vanuit die andere kant worden weerspiegeld naar deze kant, en dat ze door de geestenjager ten onrechte worden opgevat als de gezichten, lichamen, handelingen en woorden van hen die zijn vertrokken op hun grote reis. Zoals we altijd al hebben beweerd, bewijzen al deze seances en deze materialisaties alleen het bestaan, de krachten en de werkingen van het astrale licht. Omdat de bezoekers van seances niet achter de schermen komen, kunnen ze niet zeggen wie of wat de vertoonde verschijnselen

veroorzaakt. Het zou een goede geest of een duivel kunnen zijn – en laatstgenoemde is meer waarschijnlijk. En daarom heeft de grote rooms-katholieke kerk altijd erop aangedrongen dat haar leden deze 'geesten' niet moeten najagen, omdat zij ze als duivels beschouwt en beweert dat de gevallen engelen verantwoordelijk zijn voor al deze vermogens en krachten.

Het komt zelden voor, misschien minder dan een keer in een eeuw van materialisaties, dat een geest zoals die met de naam Jim Nolan zo dom zou zijn om juiste informatie bekend te maken, zoals hij in de besproken zittingen heeft gedaan, want het is de aard en de gewoonte van de elementalen die tijdens de meeste van deze *seances* actief zijn om te misleiden en te blijven misleiden. Om een stap verder te gaan zeg ik dat het in het geval van Jim Nolan geen 'geest' van een dode man was en geen elementaal die sprak en handelde, maar de geest, ziel en intelligentie van een levende man die ervoor koos om die naam Nolan te gebruiken, die evengoed is als elke andere naam, om ervoor te zorgen dat het bewijs zou worden vastgelegd ten bate van de spiritisten in hun eigen kamp en voor hun eigen bijzondere onderzoek naar de waarheid van de zaak, als tegenwicht tegen al het materiaal dat door de elementalen werd verzameld uit het brein en de verwarde gedachten van zowel mediums als bezoekers. Dit bewijsmateriaal kan niet worden uitgewist, hoewel het tot dusver onopgemerkt blijft. Het moet standhouden met al het andere. Maar terwijl de rest zal verdwijnen omdat het niet overeenstemt met wat het verstand zegt, zal dit blijven bestaan omdat het een deel van de waarheid bevat.

William Q. Judge

Zijn we in de steek gelaten?

[*The Path*, augustus 1891, blz. 141-3]

Nu HPB van het toneel is verdwenen zijn er in de Society enkele zwakke stemmen opgegaan die de vraag stelden: 'Hebben de adepten ons in de steek gelaten?' De vraag is ook gesteld door mensen die geen zwak karakter hebben, maar die beslist geen duidelijk begrip hebben van wat de adepten zijn, en hoe ze werken. En als de term 'adepten' wordt gebruikt, worden daartoe ook 'mahātma's', 'broeders' en 'meesters' gerekend.

Dat deze wezens bestaan kunnen we onmogelijk betwijfelen, omdat aan hen die op de juiste manier hebben gestudeerd een overvloed aan bewijsmateriaal is gegeven. Anderen dragen het bewijs ervan in zich. Eerstgenoemden hebben tastbare bewijzen ontvangen in de vorm van brieven en het verschijnen van adepten voor hun ogen; laatstgenoemden zijn reeds langgeleden tot de conclusie gekomen dat de meesters een noodzakelijke schakel in de evolutie zijn. Zij die tastbaar bewijs kregen, waren degenen die door hun karma en werk in het verleden daar recht op hadden; de anderen die in voorafgaande levens de ervaring reeds hadden doorgemaakt en die deze overwegingen al hadden overdacht, aarzelden nu niet lang om te besluiten dat er, omdat er graden van intelligentie en wijsheid en vermogen lager dan die van ons bestaan, boven ons nog hogere stadia moeten zijn, die alle *noodzakelijkerwijs* naar de adept of meester of welke verheven staat ook leiden.

In de gelederen van de Society zijn er altijd drie standpunten geweest met betrekking tot de vraag of de adepten – als eenmaal wordt erkend dat ze bestaan – in het bijzonder iets te maken hebben met de Theosophical Society. Deze zijn: ten eerste dat dit wél zo is; ten tweede dat dit niet zo is; ten derde dat daar soms twijfel over bestaat, en op andere momenten zekerheid – in feite een steeds wisselend standpunt.

Op hen die van mening zijn dat de theosofische beweging slechts een natuurlijke ontwikkeling op het gebied van het denken vormt, zal de huidige discussie geen invloed hebben; de eerste en de derde categorie hebben wel belangstelling voor dit onderwerp. Het zou hen direct duidelijk moeten zijn dat in deze eeuw en in onze Society de denkbeelden over het bestaan van de adepten en hun relatie tot onze beweging het eerst in het Westen naar voren werden gebracht door H.P. Blavatsky, die

consequent haar leven lang heeft verklaard dat de adepten – die ze haar meesters noemde – haar opdracht gaven om dit werk op zich te nemen, en haar altijd hebben geholpen en voortdurend hebben geleid. Dat ze haar die opdracht zouden geven en vervolgens de Society die ze stichtte in de steek zouden laten, alleen omdat haar lichaam stierf, lijkt zo onlogisch dat het ondenkbaar is. Veel mensen hebben bevestigd dat ze geschreven boodschappen van diezelfde meesters hebben ontvangen, waarin deze zeiden dat sommige van hun inspanningen werden gedaan om de TS te helpen. Onder hen kunnen we A.P. Sinnett noemen die van dit standpunt nooit afstand heeft gedaan, en die nu een groot aantal van zulke brieven bezit. Waarom zouden de onzichtbare stichters hun hulp aan ons intrekken, terwijl het werk van de Society nog maar pas zijn te verwachten uitwerking op deze tijd begint te hebben? Hierop schijnt geen redelijk antwoord te bestaan.

Zodra we eenmaal het bestaan van de adepten erkennen, en ook dat ze de TS als een van hun instrumenten hebben gekozen om in deze eeuw de waarheid over mens en natuur te verspreiden, moeten we noodzakelijkerwijs veronderstellen dat de gewone regels van gezond verstand van toepassing zijn op het voortzetten van hun hulp of het intrekken daarvan. Een van de meest voor de hand liggende conclusies is dat de Society niet in de steek zou moeten worden gelaten zolang ze haar taak niet heeft volbracht of volledig is tekortgeschoten. Uit 16 jaar van continu werk blijkt een enorme invloed op het denken in Amerika, Europa en Azië, maar dat deel van het werk heeft vooral het karakter gehad van het strijden tegen moeilijkheden en het overwinnen van tegenstand, met in dit 16de jaar een begin van belangstelling voor de leringen zelf, die door de inspanningen van onze leden onder de aandacht van het Westen worden gebracht. Hieruit moeten we als redelijke en vooruitziende wezens de noodzaak van een voortzetting van deze hulp afleiden. Er is geen twijfel aan dat onze taak om de leringen duidelijk bekend te maken en ze op een verstandige manier uit te breiden nog steeds vóór ons ligt. Waarom zouden de adepten ons dan in de steek laten? Nogmaals, hierop kan geen redelijk antwoord worden gegeven.

Maar als we bedenken wat we over de motieven en werkwijze van de adepten weten, kunnen we geen moment aannemen dat onze werkelijke stichters en voortdurende helpers ons toch in de steek zouden kunnen laten, en ons zonder hulp laten strijden. In brieven en boodschappen van hen lezen we dat hun doel is om steun te geven aan de ethische – en dus uiterlijke – vooruitgang van de mensheid, en dat ze

achter de schermen werken door middel van hun vertegenwoordigers die voor deze taak geschikt zijn. Die brieven en boodschappen zeggen bovendien dat de vertegenwoordiging niet tot één persoon wordt beperkt, maar dat iedereen die de waarheid oprecht liefheeft voor dat doel wordt gebruikt, of men zich hiervan bewust is of niet. Het overlijden van HPB heeft de andere oprechte zoekers naar waarheid niet van het toneel verwijderd, noch de adepten verhinderd om indien nodig boodschappen te sturen. Zulke boodschappen zijn vóór HPB's overlijden ontvangen door mensen die op geen enkele manier met haar in contact stonden, en zijn ook na die droevige gebeurtenis ontvangen om diegenen aan te moedigen die recht hebben op zo'n bemoediging. De inhoud van deze boodschappen is niet bestemd voor het grote publiek, maar voor niemand anders dan voor hen die ze hebben ontvangen.

En zelfs indien zulke boodschappen niet waren ontvangen, is er voor hen die niet blind zijn genoeg bewijsmateriaal over de hulp van de meesters. Want langgeleden zeiden ze dat er hulp zou worden gegeven bij het werk, en zo is het ook gegaan; voor de groei van het werk in Amerika kan geen andere oorzaak worden aangegeven, want de persoonlijke inspanningen die de leden hebben geleverd kunnen de uitbreiding van de beweging niet verklaren. En als een voorspelling die in de genoemde boodschappen is gedaan, kan nu worden gezegd dat er in het koninkrijk Groot-Brittannië en in Europa binnen vijf jaar een soortgelijke verbreiding van theosofie zal plaatsvinden. Laat dus niemand onder ons ook maar in enig opzicht terneergeslagen zijn. Omdat de meesters bestaan, zullen ze ons helpen; en naarmate we het verdienen, zullen ze belonen.

WQJ

Verschillende werkwijzen in de theosofie

[*The Path*, augustus 1891, blz. 159-60]

Het is mij binnen het werk van de Theosophical Society opgevallen dat sommige leden vaak de neiging hebben om bezwaar te maken tegen de werkwijzen van anderen of tegen hun plannen, omdat deze onverstandig, ongeschikt of wat dan ook zouden zijn. Deze bezwaren worden niet gemaakt om tweedracht te zaaien, maar komen veelal slechts voort uit een gebrek aan kennis van de werking van de wetten die onze handelingen beheersen.

HPB zei altijd – in overeenstemming met de regels die door hoge leraren zijn gegeven – dat geen enkel voorstel voor theosofisch werk zou moeten worden verworpen of tegengehouden, mits degene die het voorstel doet oprecht ernaar streeft om ten gunste van de beweging en van haar leden te werken. Natuurlijk betekent dat niet dat duidelijk verkeerde of verderfelijke doelen moeten worden nagestreefd. Maar een oprechte theosoof zal zelden zulke verkeerde plannen maken. Men verlangt er echter vaak naar om in het klein iets voor de Society te doen, en wordt regelmatig tegengewerkt door hen die denken dat het geen goed moment is of dat het plan zelf onverstandig is. De bezwaren berusten altijd op de veronderstelling dat er maar één goede methode is die steeds moet worden gevolgd. De één maakt bezwaar tegen het feit dat een afdeling openbare bijeenkomsten houdt, de ander dat ze dat niet doet. Sommigen denken dat de afdeling zich duidelijk met metafysica moet bezighouden, anderen dat ze zich geheel op de ethiek moet richten. Wanneer een lid voorstelt om op zijn manier een bescheiden werk te verrichten, vinden zijn medeleden soms dat hij het niet zou moeten doen. Maar de juiste aanpak is dat elke oprechte poging om theosofie te bevorderen wordt toegejuicht, zelfs als u het met de werkwijze ervan niet eens kunt zijn. Omdat het niet uw voorstel is, gaat de zaak u helemaal niet aan. U prijst het verlangen om goed te doen; de natuur zorgt voor de gevolgen.

Enkele voorbeelden zullen dit verduidelijken. Eens verscheen in New York een krantenartikel over theosofie dat vol onwaarheden stond. Het was een interview vol leugens. Het enige juiste dat erin stond was het adres van een vertegenwoordiger van de TS. Het was gestuurd door een tegenstander van de Society aan iemand die allang naar ons op

zoek was. Hij las het, noteerde het adres en werd een van de meest gewaardeerde leden. In Engeland wilde een invloedrijke dame te weten komen waar de Society was gevestigd, maar slaagde daar niet in. Toevallig kreeg ze een affiche in handen die sommige leden onverstandig hadden gevonden, en haar oog viel op een toespraak over theosofie op een onbekende plek. Ze woonde de bijeenkomst bij en ontmoette mensen die haar naar de Society verwezen. Een lid dat niet tot de hogere kringen behoorde verspreidde in dezelfde stad op bijeenkomsten kaartjes met adressen waar men meer te weten kan komen over theosofische leringen. In verschillende gevallen zijn door die kaartjes, die op een zo weinig waardige manier waren verspreid, uitstekende leden toegetreden voor wie geen ander middel bestond om over de Society te horen. De meesten van ons zouden ongetwijfeld denken dat het op die manier verspreiden van kaartjes te onwaardig is om ons werk te zijn.

Maar men moet niet te veel aan één methode vasthouden. Ieder mens is zelf een centrum van kracht, en alleen door op de manier te werken die bij hem past kan hij de krachten waarover hij beschikt uitoefenen. We zouden niemands hulp moeten afwijzen en niemand in de weg moeten staan, want het is onze plicht te ontdekken wat wijzelf kunnen doen zonder de daden van anderen te bekritiseren. De wetten van karma hebben hier veel mee te maken. We belemmeren de toekomstige goede resultaten als we proberen de werkwijze die een ander lid wenst te volgen naar onze maatstaven te beoordelen.

Aan alle kanten zijn er hefbomen in beweging en brengen ze gevolgen tot stand; sommige van die hefbomen – die absoluut noodzakelijk zijn voor het grootst mogelijke resultaat – zijn heel klein en onopvallend. Het zijn allemaal mensen, en dus moeten we zorgvuldig erop letten dat die hefbomen niet door onze woorden worden belemmerd. Als we ons strikt aan onze eigen plicht houden, zal iedereen in harmonie handelen, want de plicht van een ander is voor ons gevaarlijk. Als een lid daarom voorstelt om de leringen van de theosofie op een manier te verspreiden die hem verstandig lijkt, wens hem dan succes, zelfs als zijn methode u niet aanspreekt om zelf als leidraad te gebruiken.

William Brehon

De synthese van de occulte wetenschap

[*The Path*, november 1891, blz. 242-5; februari 1892, blz. 350-3; maart 1892, blz. 379-82; mei 1892, blz. 44-6]

– 1 –

De onoverbrugbare kloof tussen geest en stof die door de moderne wetenschap is ontdekt, is een logisch gevolg van de huidige zogenaamd wetenschappelijke onderzoeksmethoden. Deze methoden zijn analytisch en hypothetisch, en de bereikte resultaten zijn noodzakelijkerwijs voorlopig en onvolledig. Zelfs de zogenaamde 'synthetische filosofie' van Spencer is hoogstens een poging om de hele werkwijze en het plan van de natuur te begrijpen op maar één van haar gebieden. Het doel is synthese, maar ze verdient nauwelijks de naam filosofie, want ze is zuiver speculatief en hypothetisch. Het is alsof een fysioloog de ademhaling van de mens zou willen bestuderen door alleen op de uitademing te letten, en voorbijgaat aan het feit dat elke uitademing moet worden gevolgd door een inademing wil het ademen niet helemaal ophouden.

Als we dus uitgaan van de op de natuurverschijnselen gebaseerde ervaringsfeiten, en zowel de kosmische als de organische processen alleen objectief beschouwen, dan zullen er voortdurend 'ontbrekende schakels', 'onoverbrugbare kloven' en 'onvoorstelbare hiaten' ontstaan. Dit geldt niet voor de occulte wetenschap. De wetenschap van het occultisme is zowel experimenteel als analytisch, maar ze erkent geen 'ontbrekende schakels', 'onoverbrugbare kloven' of 'onvoorstelbare hiaten', want die treft ze nergens aan. Aan de occulte wetenschap ligt een volledige en alomvattende filosofie ten grondslag. Deze filosofie is in haar methoden niet alleen maar synthetisch, want daarop kan zowel de eenvoudigste als de meest wilde hypothese aanspraak maken, maar ze is *de synthese zelf*. Ze beschouwt de natuur als één volledig geheel, en daarom kan de student van het occultisme vanuit elk standpunt redeneren. Vanuit het standpunt van de volledigheid en eenheid van de natuur kan hij het proces van splitsing en differentiatie volgen tot aan het kleinste atoom dat zich in een bepaalde toestand in ruimte en tijd bevindt; of hij kan, vanaf de waarneembare verschijnselen van het atoom, verder en hoger reiken tot het atoom een onlosmakelijk deel van de kosmos wordt, opgenomen in de universele harmonie van de

schepping. De moderne wetenschapper doet dit misschien incidenteel of empirisch, maar de occultist doet dit systematisch en regelmatig, en dus filosofisch. De moderne wetenschapper is, naar eigen zeggen, *agnostisch* en is daar trots op. De occultist is met eerbied en steeds meer *gnostisch*.

De moderne wetenschap maakt onderscheid tussen levende en dode, organische en anorganische stof, en ziet het 'leven' slechts als een verschijnsel van de stof. De occulte wetenschap neemt

> als belangrijkste stelling aan dat er in de natuur niet zoiets als *anorganische* substanties of lichamen bestaat. Stenen, mineralen, rotsen en zelfs scheikundige 'atomen' zijn eenvoudig organische eenheden in diepe lethargie. Hun coma heeft een einde en hun inertie wordt activiteit.[1]

Het occultisme erkent ÉÉN UNIVERSEEL, ALLESDOORDRINGEND LEVEN. De moderne wetenschap ziet het leven als een bijzonder verschijnsel van de stof, een louter voorbijgaande manifestatie, toe te schrijven aan tijdelijke omstandigheden. Zelfs op grond van logica en analogie zouden we beter moeten weten, eenvoudig omdat de zogenaamde anorganische of dode stof voortdurend organisch en levend wordt, terwijl stof van het organische gebied voortdurend wordt teruggebracht tot dat van het anorganische gebied. Het is dus zonder meer redelijk en gerechtvaardigd te veronderstellen dat het vermogen of de 'potentie' tot leven latent in alle stof aanwezig is!

De 'elementen', 'atomen' en 'moleculen' van de moderne wetenschap, die gedeeltelijk fysisch en gedeeltelijk metafysisch zijn, worden, hoewel ze in alle opzichten hypothetisch zijn, zelden filosofisch opgevat, eenvoudig omdat ze uitsluitend als verschijnselen worden beschouwd. De wet van Avogadro hield een generalisatie in wat betreft fysieke opbouw en aantal, en de latere experimenten van prof. Neumann leidden dezelfde wet wiskundig af uit de eerste beginselen van de mechanica van gassen, maar pas prof. Crookes begreep de filosofische noodzaak van een oorspronkelijk substraat, *protyle*, en legde daardoor, zoals in *De geheime leer* is aangetoond, de basis voor 'metachemie' – of met andere woorden, voor een volledige filosofie van natuur- en scheikunde die de plaats zal innemen van alleen maar hypothesen en empirie. Als een of twee generalisaties die als logische of wiskundige noodzakelijkheden uit natuurkundige en scheikundige verschijnselen

[1] H.P. Blavatsky, *De geheime leer*, 1:694vn.

zijn afgeleid zo'n omwenteling in de oude scheikunde hebben kunnen teweegbrengen, wat kunnen we dan verwachten van een volledige synthese die algemene begrippen zou omvatten in een wet die het hele gebied van de stof bestrijkt? En toch was deze volledige synthese al eeuwenlang in het bezit van de echte occultist. Een glimp van deze filosofie is voldoende geweest om de geest van bijvoorbeeld Kepler, Descartes, Leibniz, Kant, Schopenhauer of ten slotte prof. Crookes ideeën te geven die de belangstellende aandacht van de wetenschappelijke wereld trokken en deze wisten vast te houden. Terwijl op sommige punten de uitspraken van deze schrijvers elkaar aanvullen en bevestigen, onthullen ze nergens de volledige synthese, want geen van hen bezat haar, terwijl ze toch altijd heeft bestaan.

> Laat de lezer deze 'monaden' van Leibniz eens in gedachten houden – elke monade is een levende spiegel van het heelal en weerspiegelt elke andere – en deze opvatting en omschrijving vergelijken met bepaalde door Sir William Jones vertaalde Sanskrietstanza's (śloka's), waarin wordt gezegd dat de scheppende bron van het goddelijke denkvermogen, . . . 'verborgen in een sluier van dichte duisternis, *spiegels van de atomen van de wereld* vormde, en *een weerspiegeling van zijn eigen gezicht op elk atoom wierp*'.[1]

Het is misschien vernederend voor de 'moderne exacte wetenschap' en ergerlijk voor alle christenen om te moeten erkennen dat de heidenen die ze hebben geminacht, en de 'heidense geschriften' die ze lang belachelijk hebben gemaakt of genegeerd, niettemin een schat aan wijsheid bezitten waarvan het Westen nooit heeft gedroomd. Ze zullen echter de les moeten leren dat de wetenschap helemaal niet in het Westen is ontstaan of alleen daar is te vinden, en dat bijgeloof en onwetendheid niet alleen in het Oosten voorkomen.

Het kan gemakkelijk worden aangetoond dat elke werkelijke ontdekking en elke belangrijke vooruitgang in de moderne wetenschap al eeuwen geleden in de wetenschap en filosofie van de oudheid bekend waren. Het is waar dat die oude leringen zijn beschreven in onbekende talen en symbolen, in boeken die tot voor kort voor westerlingen ontoegankelijk waren. De oorzaak waardoor deze oude waarheden de moderne tijd niet hebben kunnen bereiken, ligt niet zozeer in hun ontoegankelijkheid als wel in het vooroordeel en de minachting waarvan de leiders van het moderne denken blijk geven.

---

[1] *De geheime leer*, 1:691.

Ook heeft men nog niet geleerd dat fanatisme en minachting nooit een teken van wijsheid of kennis zijn, want elke bewering of bespreking van deze oude leringen wordt, op enkele uitzonderingen na, nog altijd met minachting en hoon ontvangen. Maar ze zijn tenminste in grote lijnen geschetst en aan de wereld voorgelegd. Zoals de schrijvers van *De geheime leer* hebben opgemerkt, worden deze leringen door de huidige generatie misschien niet algemeen aanvaard, maar in de 20ste eeuw zullen ze bekend en gewaardeerd worden.

De omvang en strekking van de filosofie zelf worden door moderne denkers als gevolg van hun materialistische neigingen nog nauwelijks beseft. Een volledige wetenschap van de metafysica en een volledige filosofie van de wetenschap worden op dit moment zelfs nog niet mogelijk geacht; juist omdat de oude wijsheid zo veelomvattend is, heeft ze in deze tijd nog geen erkenning gekregen. Dat de schrijvers over de oude wijsheid vanuit een bewustzijnstoestand hebben geschreven die ten minste twee hele gebieden boven dat van ons alledaagse 'zintuiglijke bewustzijn' ligt, is voor ons iets onbegrijpelijks en toch is het een feit; en waarom zou de moderne aanhanger van de evolutieleer geschokt zijn en van zijn stuk zijn gebracht door deze onthulling? Zijn hypothese wordt hierdoor slechts gerechtvaardigd en het werkterrein ervan wordt erdoor vergroot. Is het omdat de tegenwoordige beheerders van die oude wijsheid niet streven naar erkenning op de effectenbeurs, en niet gaan concurreren op de wereldmarkt? Als er een voorbeeld van de praktische resultaten van die concurrentie moet worden gegeven, dan kunnen we Keely noemen. De ontdekkingen van dit tijdperk zijn de ethische ontwikkeling ervan al eeuwen vooruit, en kennis die nog meer macht zou geven aan een klein aantal mensen van wie de ethische ontwikkeling eerder lager dan hoger is dan die van de onwetende, zwoegende, lijdende massa, zou slechts bijdragen tot anarchie en de onderdrukking vergroten. Op deze hogere gebieden van bewustzijn geldt de wet van vooruitgang onvoorwaardelijk; kennis en macht gaan altijd samen met een weldadige invloed op de mens, niet alleen op hen die deze wijsheid bezitten maar op de hele mensheid. De beheerders van de hogere kennis zijn tegelijkertijd door zowel hun motief als hun ontwikkeling de weldoeners van het goddelijke. Dit zijn nu juist de voorwaarden van het hogere bewustzijn, waarnaar hierboven werd verwezen. De synthese van de occulte wetenschap wordt dus de hogere synthese van de vermogens van de mens. Wat doet het er dan toe of de onwetende het bestaan ervan afwijst of haar bespot en minacht? Zij die van het bestaan

ervan afweten en iets hebben geleerd over haar omvang en aard kunnen zich op hun beurt een glimlach veroorloven, maar dan met medelijden en verdriet over de vrijwillige onderwerping aan onwetendheid en ellende, waardoor mensen de verlichting verachten en hun ogen sluiten voor de duidelijkste ervaringsfeiten.

Als we het terrein van de natuurkunde en het ontstaan van de kosmos even verlaten, kan het nuttig zijn enkele toepassingen van deze leringen op de plichten en het leven van de mens te beschouwen.

> Het verstand dat we door filosofie ontwikkelen is als een wagenmenner, want het is aanwezig in onze verlangens en voert deze altijd tot schoonheid. – Demophilus

– 2–

> Zoals de occulte filosofie ons leert, is in werkelijkheid alles wat verandert organisch, het draagt het levensbeginsel in zich en het bezit alle potentialiteit van de hogere levens. Wanneer, zoals wij zeggen, alles in de natuur een aspect is van het ene element, en het leven universeel is, hoe kan er dan zoiets als een anorganisch atoom bestaan![1]

De mens is een vervolmaakt dier, maar nog vóór hij zelfs op het dierlijke gebied volmaking heeft bereikt, moet er al iets van het licht van een hoger gebied tot hem zijn doorgedrongen. Alleen het vervolmaakte dier kan de drempel van het aangrenzende en hogere gebied, namelijk het menselijke gebied, overschrijden, en wanneer hij dat doet schijnt er op hem een straal van het bovenmenselijke gebied. Zoals de dageraad van het menselijke het dierlijk gebied verlicht en de monade als een leidende ster naar een hoger bewustzijn lokt, zo verlicht ook de dageraad van het goddelijke het menselijke gebied, en lokt de monade naar het bovenmenselijke gebied van bewustzijn. Dit is niet meer en niet minder dan het filosofische en metafysische aspect van de wet van evolutie. De mens heeft niet één beginsel méér dan het kleinste insect; hij is echter 'het voertuig van een volledig ontwikkelde *monade* en volgt zelfbewust en doelgericht zijn eigen lijn van vooruitgang, terwijl de hogere triade van beginselen in het insect en zelfs in hogere diersoorten nog volledig in een ruststadium verkeert'.[2] In de oorspronkelijke *monade* ligt dus de mogelijkheid van het goddelijke besloten. Het

[1] *Een toelichting op De geheime leer – Stanza's I-IV*, TUPA, Den Haag, 1995, blz. 106.

[2] *Op.cit.*, blz. 15.

is dus duidelijk onjuist om dat gedachtestelsel dat zich alleen bezighoudt met verschijnselen en eindigt bij de stof op het fysieke gebied een 'synthetische filosofie' te noemen. Deze twee generalisaties van de occulte filosofie, waarbij aan elk atoom latente levenskracht wordt toegeschreven, en elk insect of dier de potentiële vermogens van de hogere gebieden reeds bezit, hoewel deze nog sluimeren, voegen aan de gewone evolutietheorie van Spencer juist die elementen toe die daarin ontbreken, namelijk het metafysische en filosofische; en daarmee verrijkt wordt de theorie synthetisch.

De monade is dus in essentie en aanleg gelijk in het eenvoudigste plantaardige organisme en – naar boven toe – in alle vormen en schakeringen van dierlijk leven tot aan de mens, en nog verder. Er vindt een geleidelijke ontvouwing plaats van haar mogelijkheden van moneren[1] tot mensen, en er zijn twee hele bewustzijnsgebieden, het zesde en zevende 'zintuig', die in de gemiddelde mens nog niet zijn ontwikkeld. Iedere monade die door een vorm is omsloten en dus door de stof wordt beperkt, wordt bewust op haar eigen gebied en in haar eigen ontwikkelingsstadium. Zowel planten als dieren hebben daarom bewustzijn, en beschikken niet alleen over gevoel. Zelfbewustzijn hoort bij de mens want, hoewel hij in een vorm is belichaamd, sluimert zijn hogere triade van beginselen, ātma-buddhi-manas, niet langer maar is actief. Deze activiteit is echter nog lang niet volledig ontwikkeld. Wanneer deze activiteit volledig is ontplooid, zal de mens al op een nog hoger gebied bewust zijn geworden, en toegerust zijn met het zesde en het begin van het *zevende* zintuig, en zal hij een 'god' zijn geworden in de betekenis die door Plato en zijn volgelingen aan die term werd gehecht.

Door op deze manier aan de wet van evolutie een ruimere en meer volledige betekenis te geven, lost de occulte filosofie het probleem op van de 'ontbrekende schakels' van de moderne wetenschap, en door de mens enig inzicht te geven in zijn aard en bestemming, wijst ze niet alleen op de weg van de hogere evolutie, maar geeft ze hem ook de middelen om deze te volgen.

De atomen en monaden van de geheime leer verschillen veel van de atomen en moleculen van de moderne wetenschap. Voor laatstgenoemde zijn het niets anders dan stofdeeltjes voorzien van blinde krachten, voor eerstgenoemde zijn ze de 'mysterieuze kernlichaampjes' en potentiële 'goden', bewust en intelligent vanaf hun oorspron-

[1]Noot. vert.: Verouderde naam voor bepaalde eencellige dieren die schijnbaar uit een vormloze massa protoplasma bestaan.

kelijke belichaming aan het begin van de differentiatie bij de dageraad van het manvantara. Er bestaan niet langer scherpe scheidslijnen tussen het organische en het anorganische, tussen levende en dode stof. Elk atoom is begiftigd met en wordt gedreven door intelligentie, en bezit op zijn eigen gebied van ontwikkeling een eigen mate van bewustzijn. Dit is een glimp van het ene Leven dat

> Door alle tijden stroomt, zich wijd en zijd uitstrekt,
> Onverdeeld leeft, en onuitputtelijk is.

Het 'ego' in de mens kan men opvatten als een monade die door de eeuwen heen talloze ervaringen heeft opgedaan en geleidelijk haar latente vermogens heeft ontplooid in elkaar opvolgende stoffelijke gebieden. Vandaar dat ze de *eeuwige pelgrim* wordt genoemd.

Het mānasische of denkbeginsel is kosmisch en universeel. Het is de schepper van alle vormen en de basis van alle wetten in de natuur. Dat geldt niet voor bewustzijn. Bewustzijn is een toestand van de monade als gevolg van de belichaming in de stof en het verblijf in een fysieke vorm. Zelfbewustzijn, dat vanuit het dierlijke gebied omhoog gezien het begin van vervolmaking is, is van het goddelijke gebied omlaag gezien volmaakte zelfzucht en de vloek van afgescheidenheid. Het is de 'wereld van illusie' die de mens voor zichzelf heeft geschapen. 'Māyā is het waarnemingsvermogen van elk ego dat zichzelf beschouwt als een eenheid, afgescheiden en onafhankelijk van het ene oneindige en eeuwige SAT of 'zijn-heid'.'[1] De 'eeuwige pelgrim' moet daarom verder omhoog klimmen en het gebied van zelfbewustzijn, dat hij met zoveel inspanning heeft bereikt, weer verlaten.

De samengestelde structuur die we de 'mens' noemen is opgebouwd uit een verzameling van bijna ontelbare 'leventjes'. Niet alleen elke microscopische cel waaruit de weefsels zijn samengesteld, maar ook de moleculen en atomen waaruit deze cellen bestaan, zijn doordrenkt van de essentie van het 'ene Leven'. Men weet dat elke 'organische' cel haar kern heeft, een centrum van fijnere of meer gevoelige stof. De voedingsprocessen en alle opbouw- en functionele processen bestaan uit een instroming en uitstroming, een inademing en uitademing, naar en uit de kern.

De kern is daarom in haar eigen ontwikkelingsstadium en op haar eigen manier een monade die gevangen zit in een vorm. Elke microscopische cel heeft dan ook een eigen bewustzijn en intelligentie, en de

[1] *Op.cit.*, blz. 30.

mens bestaat daarom uit ontelbare 'leventjes'. Dit is niets anders dan een fysiologische synthese, die niet alleen logisch is afgeleid uit de bekende feiten van de fysiologie en de weefselleer, maar ook de logische conclusie is van de filosofie van het occultisme. De gezondheid van het lichaam in zijn geheel hangt af van de ongeschonden toestand van al zijn delen, en meer in het bijzonder van hun harmonische samenwerking. Een weefsel is ziek als daarin een groep individuele cellen weigert samen te werken en een tegenwerkende activiteit begint, en minder gebruikt of meer opeist dan haar rechtmatige deel aan voedsel of energie. Ziekte van het weefsel van het menselijk lichaam is niet meer en niet minder dan de 'zonde van afgescheidenheid'. Bovendien zijn de cellen op een hiërarchische manier gegroepeerd. Kleinere groepen zijn ondergeschikt aan grotere verzamelingen, en deze zijn op hun beurt weer ondergeschikt aan nog grotere of aan het geheel. Elke microscopische cel symboliseert daarom de mens en is deze mens in het klein, zoals de mens zelf een heelal in het klein is. Zoals al eerder werd gezegd is de 'eeuwige pelgrim' het alter ego in de mens, een monade die zich door de eeuwen heen steeds verder ontwikkelt. Omdat het zijn recht is, en op grond van zijn kwaliteiten, is het ego koning in het rijk van het lichamelijk leven van de mens. In de loop van het kosmische proces daalde het af in de stof tot het het minerale gebied bereikte en reisde daarna opwaarts door de drie natuurrijken tot het het menselijke gebied bereikte. De elementen van zijn wezen, evenals de cellen en moleculen van het lichaam van de mens, zijn gegroepeerde structuren die bij hem horen of aan hem ondergeschikt zijn. De menselijke monade, of het ego, is dus verwant aan alles wat lager dan zij staat en erfgenaam van alles wat boven haar staat, en onverbrekelijk verbonden met geest en stof, 'God' en de natuur. De eigenschappen die ze verzamelt en de vermogens die ze ontvouwt zijn niets anders dan de latente en sluimerende mogelijkheden die tot bewust leven ontwaken. De weefselcellen vormen de lichamelijke structuur van de mens, maar de manier waarop ze zijn gerangschikt, het beginsel achter hun groepering, waardoor de menselijke *vorm* ontstaat, is niet slechts een uit het lagere dierlijke gebied geëvolueerde vorm, maar een beginsel dat uit een hoger gebied, een oudere wereld – namelijk de *maanpitri's* – is *geïnvolueerd*. 'Hanumān de aap' is duizenden millennia ouder dan Darwins 'ontbrekende schakel'. Zo is ook het mānasische, of verstandselement, met zijn kosmische en oneindige mogelijkheden, niet slechts het ontwikkelde 'instinct' van het dier. Denkvermogen is de

latente of actieve potentialiteit van de *kosmische ideatie*, de essentie van elke vorm, de basis van elke wet, de kracht van elk beginsel in het heelal. Het menselijke denken is de weerspiegeling of reproductie van deze vormen, wetten en beginselen op het gebied van het menselijke bewustzijn. Vandaar dat de mens de natuur waarneemt en begrijpt zoals de natuur zich in hem ontvouwt. Wanneer daarom de monade de vorm van het dierlijke ego heeft doorgemaakt, en in de menselijke vorm is geïnvolueerd en deze heeft ontwikkeld, ontwaakt de hogere triade van beginselen uit haar eeuwenlange slaap, waarbij ze werd overschaduwd door de mānasaputra die is *ingebouwd* in haar essentie en substantie. Hoe zou een mens een kopie in het klein van het heelal kunnen zijn als hij niet in elk punt daarmee in contact stond en in elk van zijn beginselen ermee verweven was? Als het wezen van de mens is verweven met het weefsel van het lot, nemen zijn krachten en mogelijkheden deel aan de godheid als de inslag en het patroon van haar grenzeloze leven. Waarom zou hij dan levensmoe of ontmoedigd worden? Waarom zou men hem verlagen, deze erfgenaam van al wat is?

> De eigenaardigheid van deze theologie, en die waarop haar transcendente kenmerken zijn gebaseerd, is dat ze de hoogste god niet beschouwt als het beginsel van alle wezens, maar als het *beginsel van alle beginselen*, d.w.z. van de daaruit voortgekomen goddelijke emanaties, die alle altijd geworteld zijn in de onpeilbare diepten van de onmetelijke bron van hun bestaan en waarvan ze de bovenzinnelijke vertakkingen en schitterende bloesems kunnen worden genoemd.[1]

– 3 –

Men vindt het vaak vreemd dat er in de theosofie of het occultisme geen dogma's of geloofsbelijdenissen zijn. Is theosofie een religie, wordt vaak gevraagd. Nee, ze is *religie*. Is ze een filosofie? Nee, ze is *filosofie*. Is ze een wetenschap? Nee, ze is *wetenschap*. Als eensgezindheid van religie, filosofie en wetenschap mogelijk is, en als die ooit in het menselijk denken is bereikt, dan moet dat denken reeds lang de grenslijn van alle geloofsbelijdenissen hebben overschreden en moet het zijn opgehouden zich in dogma's uit te drukken. Daarom is het beantwoorden van vragen zo moeilijk. Geen enkele stelling staat op zichzelf of kan afzonderlijk worden behandeld zonder de betekenis

[1]Thomas Taylor, *The Mystical Initiations; or Hymns of Orpheus*, inleiding, Londen, 1787.

ervan te beperken of te verdraaien. Elke stelling moet als ondergeschikt aan het synthetische geheel worden beschouwd. Werkelijk intelligente mensen, die op de juist manier kunnen redeneren, hebben vaak onvoldoende belangstelling om te proberen de universele geldigheid van deze beginselen te begrijpen. Als er bij hen al enige belangstelling voor dit onderwerp bestaat, dan verwachten ze dat hen in een uurtje 'alles hierover' wordt verteld, of dat ze het uit een krantenartikel kunnen vernemen – alles over de mens, alles over de natuur, alles over de godheid – om het dan óf te verwerpen óf in te passen in hun vroegere opvattingen. Ze zijn werkelijk niet verstandiger dan de broodschrijver die een of ander punt opvangt en dan bespot, of tot het mikpunt maakt van grove scherts of dwaas sarcasme, en dan zelfingenomen denkt dat hij het hele stelsel heeft omvergeworpen! Indien zulke mensen ook maar een ogenblik hun eigen dwaasheid onder ogen konden zien, dan zouden ze verbaasd staan. De diepste denker, die heel logisch redeneert, zou er zeker goed aan doen een heel leven te wijden aan het doorgronden van de filosofie van het occultisme, en toekomstige levens aan het bestuderen van de wetenschappelijke details, terwijl hij tegelijkertijd zijn ethiek en zijn religieuze leven in overeenstemming brengt met het beginsel van altruïsme en de broederschap van de mensheid. Al lijkt dit misschien een te zware taak, toch is dit de weg van de hogere evolutie van de mens, en vroeg of laat zal iedere ziel die moeten volgen, of achteruitgaan, of ophouden te bestaan.

De mens is slechts een schakel in een eindeloze keten van bestaan, een opeenvolging van een eeuwigheid van oorzaken en processen in het verleden; een latente kracht die geboren wordt in de tijd, maar die twee eeuwigheden met elkaar verbindt, zijn verleden en zijn toekomst, maar in zijn bewustzijn zijn die twee slechts één, de *duur*, het *eeuwige nu*. In het tweede artikel van deze reeks werd aangetoond dat de mens een samenstelling van bijna ontelbare 'leventjes' is, en deze leventjes, deze levende entiteiten, die 'cellen' worden genoemd, bleken op een hiërarchische manier te zijn verenigd, gegroepeerd volgens rang en orde, dienstbaarheid en ontwikkeling, en er werd aangetoond dat dit de 'fysieke synthese' van de mens is, en tegelijkertijd zijn synthese van organen. Er werd ook aangetoond dat ziekte te wijten is aan het disharmonische voedingspatroon van de organen, of de fysiologische 'zonde van afgescheidenheid'. Elk deel van de mens, elk orgaan of elke cel in zijn lichaam bleek in het bezit te zijn van een eigen bewustzijn en intelligentie, die echter altijd onderworpen zijn aan het geheel. In gezonde

toestand werken ze alle ritmisch met elkaar samen, hoezeer ze ook verschillen in hun bereik en intensiteit. In de moderne natuurkunde is hierover al genoeg bekend om deze stellingen te kunnen rechtvaardigen, tenminste door analogie. Het beginsel van elektrische inductie en trilling, het kwantitatief en kwalitatief overbrengen van trillingen en hun volmaakte registratie, en de toepassing hiervan in de telegrafie, de telefoon en de fonograaf, hebben een ommekeer gebracht in de eerdere theorieën van natuurkunde en fysiologie.

> Kan bijvoorbeeld een metalen plaat spreken als een mens? Ja of nee? Bouillard, en hij was niet de eerste de beste, zei: Nee; als we zoiets aanvaardden, zou dat al onze ideeën over fysiologie omverwerpen. En Bouillard zei dit in de vergadering van de Académie terwijl Edisons fonograaf vóór hem stond, en hij snoerde de mond van de ongelukkige vertegenwoordiger van de beroemde Amerikaanse uitvinder en beschuldigde hem van buiksprekerij.[1]

Volgens het occultisme gaat het ego aan het fysieke lichaam vooraf en overleeft dit ook. De verschijnselen van het menselijk leven en de werking van zijn denken laten zich door geen andere theorie begrijpen en verklaren. De moderne fysiologie onderwijst in detail bepaalde feiten over het menselijk bestaan. Ze groepeert deze feiten en leidt er verschillende zogenaamde beginselen en wetten uit af, maar er wordt zelden ook maar een poging gedaan om zoiets als een synthese van de *hele mens* te vormen. 'Psychologie' is niets anders dan empirie, in de vorm van uit hun verband gerukte feiten, die natuurlijk maar weinig worden begrepen en nog vaker verkeerd worden uitgelegd.

Vraag een moderne fysioloog of een mens kan *denken* als hij buiten bewustzijn is, en hij zal nee antwoorden; en als hem wordt gevraagd of iemand bij bewustzijn kan zijn en toch niet denken, zal hij even gemakkelijk nee zeggen. Beide antwoorden zijn dan gebaseerd op wat over het geheugen bekend is of verondersteld wordt bekend te zijn. Het idee dat de werkelijke mens, het ego, altijd bewust is op een of ander gebied, en dat het alleen op het lagere gebied door middel van de hersenen 'denkt' – in de betekenis die wij aan dat woord hechten – in termen van uitgebreidheid en duur, of van ruimte en tijd, wordt door de moderne fysioloog gewoonlijk niet beseft. Als men echter begrijpt dat het ego de werkelijke mens is die het fysieke lichaam bewoont en als zijn instru-

[1] J. Ochorowicz, *Mental Suggestion,* blz. 291 (*De la suggestion mentale et le calcul des probabilitées*, Parijs, 1887, voorwoord door C. Richet).

ment gebruikt, door middel waarvan het in verbinding wordt gebracht met ruimte en tijd, waarneming, gewaarwording, denken en voelen, dan zullen de hiaten in fysiologie en psychologie beginnen te verdwijnen. Ook hierbij moet men bedenken dat deze leer over het ego in het licht van een volledige synthese van het occultisme moet worden gezien, en naarmate dit op een intelligente manier gebeurt, zal de betekenis van het ego duidelijk worden.

De korte en beknopte schets van de filosofie van het occultisme die in de inleiding van *De geheime leer* wordt gegeven, is daarom van grote betekenis, en wie wil begrijpen wat er daarna in de twee dikke delen wordt behandeld, zou die schets zorgvuldig moeten bestuderen. Geen van de daaropvolgende stellingen, geen enkel element in het leven van de mens, kan zonder kennis hiervan juist worden begrepen. De onderwerpen die daarna volgen worden noodzakelijkerwijs fragmentarisch behandeld, maar de schets is zowel alomvattend als zuiver filosofisch, en als men logisch redeneert en de eenvoudigste analogie toepast, kan men niet ver van de waarheid afdwalen. De verhouding tussen verstand en hersenen, denken en bewustzijn, tussen leven en stof, tussen mens en natuur en mens en godheid wordt daarin duidelijk omschreven – natuurlijk niet in alle details, maar op een filosofische manier, die dan door ons verstand en onze levenservaring kan worden uitgewerkt. Het allesdoordringende leven, de cyclische of periodieke bewegingen, de perioden van activiteit en van rust, de nauwe betrekkingen en de onderlinge samenhang van alle dingen betreffen zowel de uitgestrekte kosmos als elk atoom daarin.

Studenten klagen soms dat ze het onderwerp niet kunnen begrijpen, dat het zo uitgebreid, zo diepzinnig en ingewikkeld is, en niet duidelijk wordt gemaakt. Dit komt omdat ze niet beseffen waaraan ze zijn begonnen. Occultisme kan niet worden onderwezen of geleerd in 'een paar eenvoudige lessen'. De 'demonstraties' die HPB van tijd tot tijd gaf en die bijna altijd verkeerd werden begrepen en verkeerd werden toegepast, hoewel ze op dat moment vaak werden toegelicht, leidden even vaak tot doodgewone nieuwsgierigheid en persoonlijke beledigingen als tot belangstelling en studie. Als iemand vóór de komst van de Theosophical Society het plan had geopperd om al onze kennis over de natuur en de mens vanaf de basis opnieuw op te bouwen, en tegen alle leringen van het christendom, het materialisme van de wetenschap, de onverschilligheid en verwaande minachting van het agnosticisme en de spraakverwarring van het spiritisme in te gaan; om de eenheid van de

religies van de wereld aan te tonen en duidelijk te maken welke beginselen aan die religies ten grondslag liggen; om de wetenschap van al haar 'ontbrekende schakels' te ontdoen; om het agnosticisme gnostisch te maken; om de psychologie en de kennis van de natuur en de wetten van het denken en de ziel tegenover het 'mediumschap' te plaatsen – dan zou men dit als een herculische taak hebben beschouwd die niet kan worden volbracht. Nu dit grotendeels tot stand is gebracht en al deze kennis aan de wereld is voorgelegd, vinden de mensen het vreemd dat ze het niet geheel kunnen bevatten, terwijl ze, zoals de dichter Burns sommige van zijn kortere gedichten zou hebben geschreven, 'op één been staan'!

Ook klagen ze over de onbekende termen en ongebruikelijke woorden uit vreemde talen. Maar wie natuurkunde, scheikunde, muziek of geneeskunde gaat studeren, zal even grote hindernissen moeten overwinnen. Is het dan zo vreemd dat die wetenschap die alle genoemde vakken omvat en een synthese geeft van het hele gebied van de natuur en het leven, haar eigen terminologie zou hebben?

Verder is er naast al deze noodzakelijke en natuurlijke moeilijkheden nog een ander struikelblok, namelijk onze twistzieke geest, die elk punt betwijfelt en bestrijdt voordat het duidelijk is gemaakt of goed is begrepen. Stel dat iemand die geen wiskunde kent zo zou handelen en zou zeggen: 'Die stelling *bevalt* me niet', 'Ik zie niet in *waarom* een omgekeerde zes negen moet betekenen', 'Waarom is twee en twee niet vijf?' enz., hoe lang zou zo iemand nodig hebben om wiskunde te leren? Bij het bestuderen van *De geheime leer* gaat het niet om voorkeur of afkeer, om geloof of ongeloof, maar spelen alleen verstand en begripsvermogen een rol. Hij die zijn onwetendheid erkent en toch zijn voorkeur of afkeer, en zelfs zijn geloofsovertuigingen en dogma's geen moment opzij wil zetten om de aangereikte denkbeelden op hun eigen waarde te beoordelen, heeft geen behoefte aan *De geheime leer* en zal er niets aan hebben. Zelfs als de meeste stellingen worden aanvaard of 'geloofd' en enkele verworpen, wordt het synthetische geheel volkomen uit het oog verloren. Maar, zegt iemand, dit is een pleidooi voor blind geloof en een poging om het verstand en het geweten van een mens te ketenen aan het blindelings aanvaarden van deze leringen. Alleen onwetende of oneerlijke mensen kunnen, gezien de feiten, zoiets beweren. Luister naar wat op blz. 3 van de inleiding van *De geheime leer* staat: 'Het is vóór alles belangrijk voor ogen te houden dat geen enkel theosofisch boek ook maar de minste extra waarde

ontleent aan zogenaamd gezag.' Als dat een pleidooi is voor blind geloof, laat de vijanden van de Theosophical Society er dan zoveel mogelijk munt uit slaan. Als *De geheime leer* enige autoriteit bezit, dan moet die in de tekst zelf en niet erbuiten worden gevonden. Ze moet berusten op de veelomvattendheid van het werk, zijn volledigheid, zijn logische samenhang, zijn redelijkheid – met andere woorden, op zijn *filosofische synthese*, iets wat niet wordt opgemerkt door oppervlakkige mensen en evenmin door twistzieke, trage, bijgelovige en dogmatische mensen.

> Wijze, u heeft een goede vraag gesteld. Luister nu goed. Een verkeerde voorstellingswijze op basis van een verkeerd inzicht vormt geen afdoende bewijs.
>
> De edele en vredige figuren bestaan om de wereld nieuw leven te schenken, evenals de lente dat doet, en nadat zijzelf de oceaan van het belichaamde bestaan zijn overgestoken, helpen ze belangeloos anderen die proberen hetzelfde te doen.
>
> – Śaṅkarāchārya, *Vivekachūdāmaṇi* (Het diadeem van wijsheid), vers 196, 39

– 4 –

In de voorafgaande artikelen in deze reeks, die noodzakelijkerwijs kort en fragmentarisch zijn, werden enkele punten besproken om aan te geven wat de algemene strekking van *De geheime leer* is als het gaat om vraagstukken over de natuur en het leven.

Synthese is een essentieel kenmerk van de filosofie, 'het tot een geheel samenstellen van verschillende gedachte-elementen', het tegenovergestelde van analyse, en analyse is een essentieel kenmerk van de wetenschap.

In de 'Schets van de geheime leer' door 'C.J.' die nu in *Lucifer* verschijnt, wordt deze filosofie of synthese van het geheel duidelijk uiteengezet.

Er zijn in recente eeuwen veel filosofen geweest, maar er kan slechts één filosofie zijn, één synthese van het *geheel* van de eeuwige natuur. Met uitzondering van alleen Plato is er vóór het verschijnen van *De geheime leer* van H.P. Blavatsky niemand geweest die aan de westerse wereld een ook maar bij benadering volledig filosofisch stelsel heeft gegeven. De geschriften van Plato zijn zorgvuldig versluierd in de symbolische inwijdingstaal. *De geheime leer*, die meer dan 2000 jaar

later in een zogenaamd wetenschappelijke eeuw verscheen, richt zich tot het wetenschappelijke denken van deze tijd en beschouwt het hele onderwerp dan ook voornamelijk vanuit het standpunt van de wetenschap. De huidige tijd schiet wat betreft filosofie evenzeer tekort als de tijd van Plato wat betreft kennis van de wetenschap. Hieruit volgt dat de geheime leer, hoewel ze filosofie en wetenschap behandelt, als ze zich richt tot het denken van een tijdperk, daarbij – zoals bij alles – rekening moet houden met de *wet van de cyclussen*, die de intellectuele ontwikkeling van een ras evenzeer beheerst als de omwenteling van zonnen en planeten, en zich daarom tot dat tijdperk moet richten overeenkomstig het denken dat dan overheerst. Juist omdat het analytische denken nu overheerst, omdat dit de *denkvorm* is voor deze tijd, zal de grote meerderheid van de lezers waarschijnlijk de brede synthese over het hoofd zien en daardoor de filosofie van de geheime leer niet opmerken. Het enige doel van deze korte en fragmentarische artikelen is om de aandacht op dit punt te vestigen.

We leven nu in een overgangstijdperk en in de naderende 20ste eeuw zal er een herleving van ware filosofie komen en de geheime leer zal de basis zijn van de 'nieuwe filosofie'. De huidige wetenschap, vertegenwoordigd door zulke grote onderzoekers als Keely, Crookes, Lodge, Richardson en vele anderen komt al zo dicht bij de grenzen van de occulte filosofie dat het niet mogelijk zal blijken om het nieuwe tijdperk te beletten het occulte gebied te betreden. H.P. Blavatsky's *Geheime leer* bevat een schat aan wetenschappelijke feiten, maar dat is niet de grootste verdienste ervan. Deze feiten staan, althans bij benadering, in een zodanig verband met de synthese of de filosofie van het occultisme dat de taak van de student die naar werkelijke kennis streeft relatief gemakkelijk wordt gemaakt, en dat zijn vooruitgang boven alle verwachting wordt bevorderd mits hij voor onderricht ontvankelijk is, serieus, en een goed verstand bezit. Nergens anders in de Engelse literatuur wordt aan de evolutiewet zo'n verreikende en ruime werkingssfeer toegekend. Ze herinnert aan de altijd ruisende ondertoon die men op volle zee hoort en ze schijnt onze aarde te beschouwen in al haar veranderingen van 'het begin van de tijd tot aan het laatste oordeel'. Ze volgt de mens in zijn drievoudige evolutie – fysiek, mentaal en spiritueel – tijdens de volmaakte cyclus van zijn grenzeloze leven. Het darwinisme heeft zijn uiterste grens bereikt en een terugslag ondervonden. De mens heeft zich inderdaad ontwikkeld uit lagere levensvormen. Maar *welke* mens? De fysieke, de psychische, de verstandelijke, of de

spirituele? De geheime leer laat zien waar de lijnen van evolutie en involutie elkaar ontmoeten, waar stof en geest in elkaar grijpen en waar het opgeklommen dier van aangezicht tot aangezicht staat met de gevallen god, want alle gebieden van de natuur ontmoeten elkaar en vermengen zich in de mens.

Beoordeel geen enkele stelling van de geheime leer alsof ze op zichzelf zou staan, want niet één ervan staat op zichzelf. Hier bestaat evenmin 'onafhankelijkheid' als bij de eenheden waaruit de mensheid is samengesteld. Er is overal *onderlinge afhankelijkheid*, in de natuur en in het leven.

Zelfs leden van de Theosophical Society hebben zich vaak afgevraagd waarom HPB en andere bekende figuren in de Society zoveel nadruk leggen op leringen zoals karma en reïncarnatie. Dit is niet alleen omdat deze leringen gemakkelijk te begrijpen en nuttig zijn voor een mens, niet alleen omdat ze noodzakelijkerwijs een stevige basis verschaffen voor de ethiek of voor het gedrag van de mens, maar omdat ze de ware grondtoon aangeven voor zijn hogere evolutie. Zonder karma en reïncarnatie is evolutie maar een fragment, een proces waarvan het begin onbekend en het resultaat niet waarneembaar is, een glimp van wat zou kunnen en de hoopvolle verwachting van wat zou moeten zijn. Maar in het licht van karma en reïncarnatie wordt evolutie het logische proces van wat noodzakelijk zo *moet* zijn. De schakels in de keten van bestaan worden alle aangegeven en de cyclussen van logisch redeneren en van het leven zijn volledig. Karma leert ons de eeuwige wet van handeling, en reïncarnatie verschaft het grenzeloze gebied waar deze wet kan worden uitgewerkt. Duizenden mensen kunnen deze twee beginselen begrijpen, ze toepassen als basis voor hun gedrag, en verwerken in het weefsel van hun leven, al zijn ze misschien niet in staat de volledige synthese te bevatten van die eindeloze evolutie waarvan deze leringen zo'n belangrijk onderdeel vormen. Door op deze manier zelfs oppervlakkige denkers en mensen die zwak of onlogisch redeneren een volmaakte basis voor ethiek en een onfeilbare levensgids te verschaffen, bouwt theosofie aan de toekomstige verwezenlijking van universele broederschap en aan de hogere evolutie van de mens. Van de huidige generatie zijn er maar enkelen die zich bewust zijn van het werk waarmee op die manier een begin is gemaakt, of hoeveel al tot stand is gebracht. Dat men in deze eeuw niet ontvankelijk is voor ware filosofie blijkt het duidelijkst uit de manier waarop strijd wordt gevoerd tegen de leringen van karma en reïncarnatie. In de

17 jaar sinds de theosofische beweging op het toneel verscheen, is er van geen enkele kant een serieuze en logische poging gedaan om deze leringen op filosofische basis in twijfel te trekken. Er is meer dan genoeg ontkend, belachelijk gemaakt en openlijk veroordeeld. Op die basis is geen discussie mogelijk, want deze leringen zijn van begin af aan vanuit het logische en objectieve standpunt van de filosofie naar voren gebracht en verdedigd. Bespotting laat zich niet beantwoorden en is een antwoord onwaardig. Ze is geen argument, maar is het wapen van zwakke geesten, voortgekomen uit vooroordeel en onwetendheid.

De synthese van het occultisme is dus de filosofie van de natuur en het leven, de volledige – of onbeperkte – waarheid die elk wetenschappelijk feit beschouwt in het licht van de onfeilbare processen van de eeuwige natuur.

De tijd zal snel aanbreken dat de denkers die tot de echte voorhoede van deze eeuw behoren genoodzaakt zullen zijn om hun onverschilligheid, hun minachting en verwaandheid te laten varen om de methoden van filosofisch onderzoek te gaan volgen zoals die zijn neergelegd in *De geheime leer*. Nog maar heel weinig mensen schijnen te beseffen hoe overvloedig deze hulpmiddelen zijn, want ze vereist een manier van redeneren die in het huidige tijdperk van empirie en inductie bijna onbekend is. Ze onthult kennis uit archaïsche tijden, onvernietigbaar en eeuwig, maar die toch versluierd en verloren kan raken, maar ook telkens opnieuw kan worden herboren of, zoals de mens zelf, kan reïncarneren.

> Wie in één kleur van de regenboog leeft, is blind voor de rest. Leef in het licht dat door de hele boog wordt uitgestraald, en u zult alles weten. – *The Path*

> Wie de gewone alledaagse dingen niet kent, is een dier onder de mensen. Wie alleen de alledaagse dingen kent, is een mens onder de dieren. Hij die alles weet wat door ijverig onderzoek kan worden geleerd, is een god onder de mensen. – Plato

Schijnheiligheid of onwetendheid

[*The Path*, december 1891, blz. 268-70]

Onder de leden van de Theosophical Society zijn er enkelen die beschuldigd kunnen worden van schijnheiligheid of van onwetendheid over hun eigen gebreken en tekortkomingen. Dat zijn diegenen die, nadat ze de literatuur van de beweging hebben bestudeerd en het grootste deel van de leringen hebben aanvaard, spreken met medeleden of met buitenstaanders alsof in hun geval het doel, namelijk onthechting en universele kennis, al is bereikt, terwijl ze, als ze korte tijd worden gadegeslagen, heel gewone mensen blijken te zijn.

Wanneer men de leer over universele broederschap aanneemt, die gebaseerd is op het feit dat alle mensen in essentie één zijn, dan ligt er nog een lange weg tussen dat aannemen en de verwezenlijking ervan, zelfs voor hen die de leer in praktijk brengen. Het is nu net het verschil tussen het verstandelijk instemmen met een ethische, filosofische of occulte wet en de volmaakte ontwikkeling ervan in ons innerlijk, zodat het een werkelijk deel van onszelf is geworden. Als we een theosoof dus horen zeggen dat hij zijn kinderen, vrouw of ouders zou kunnen zien sterven zonder ook maar iets te voelen, dan moeten we daaruit concluderen dat dat een huichelachtige bewering is of dat hij heel onwetend is. Er is nog een andere conclusie mogelijk, namelijk dat we met een monster te maken hebben dat niet in staat is tot enig gevoel, omdat zijn egoïsme allesoverheersend is.

De leringen van de theosofie vragen niet om, en leiden niet tot, het verwijderen van elk menselijk gevoel uit ons hart. Dat is in feite onmogelijk, zou men zeggen, als men inziet dat de gevoelens een onlosmakelijk deel van de samenstelling van de mens zijn, want het beginsel dat kāma wordt genoemd – de verlangens en gevoelens – is de basis van al onze emoties en indien dit voortijdig uit een wezen wordt weggenomen, moet de dood of iets nog ergers het gevolg zijn. Het is waar dat theosofie, evenals alle ethische stelsels, verlangt dat het wezen dat over een geweten en wil beschikt, zoals die in de mens zijn te vinden, dit kāma-beginsel beheerst en zich niet erdoor laat meeslepen, noch erdoor wordt overheerst. Dit is zelfbeheersing, beheersing van het menselijk lichaam, standvastigheid indien men wordt getroffen door tegenslag, maar het is niet het uitroeien van de gevoelens die men moet

beheersen. Indien er één theosofisch boek is dat dit onderwerp bij uitstek behandelt dan is het de *Bhagavad Gītā*, en hierin legt Krishṇa voortdurend de nadruk op de leer dat alle emoties moeten worden beheerst, dat men niet treurig moet zijn over het onvermijdelijke, zoals de dood, noch te zeer ingenomen met zijn succes, noch terneergeslagen over mislukking, maar dat men bij alles, wat er ook gebeurt, een gelijkmoedigheid moet bewaren, verzekerd en overtuigd van het feit dat de eigenschappen zich in het lichaam in hun eigen sfeer bewegen. Krishṇa zegt nergens dat we de onmogelijke taak moeten verrichten om uit de innerlijke mens een onlosmakelijk deel van hemzelf te verwijderen.

Maar in tegenstelling tot de meeste andere ethische stelsels is de theosofie bovendien wetenschappelijk, en deze kennis wordt niet verworven op het moment dat men in deze incarnatie voor het eerst deze edele leringen hoort en er verstandelijk mee instemt. Want men kan niet doen alsof men de volmaking heeft bereikt en niet meer gehecht is aan menselijke aangelegenheden, zoals besloten ligt in de aanmatigende verklaring waarnaar hierboven werd verwezen, wanneer, zelfs terwijl de woorden worden geuit, de toehoorder constateert dat de spreker nog alle eigenaardigheden van zijn familie vertoont, om niet te spreken van die welke eigen zijn aan het land, waaronder het onderwijs, en aan het ras waarin hij werd geboren. En dit wetenschappelijke deel van de theosofie, dat begint en eindigt met universele broederschap, vereist zo'n intense en continue overdenking van dit onderwerp, waarbij voortdurend wordt gewaakt over alle gebreken van denken en spreken, dat na verloop van tijd een echte verandering wordt teweeggebracht, zowel in de stoffelijke mens als in de onstoffelijke mens binnenin hem, die de middelaar of de weg is tussen de zuiver fysieke, lagere mens en zijn hogere goddelijke zelf. Deze verandering kan vanzelfsprekend niet plotseling tot stand komen, zelfs niet na jarenlange inspanning.

De schijnheiligheid en onwetendheid zijn nog ernstiger in het geval van die theosofen die zich aan deze fout schuldig maken, en die daarbij geloven – zoals velen van hen doen – dat zelfs in die leerlingen van wie de wereldse plichten vanaf het begin nihil zijn, en die zich zolang hebben gewijd aan onthechting en zelfonderzoek dat ze de leden van de Society onmetelijk ver vooruit zijn, de gebreken als gevolg van overerving van familie, stam en volk nu en dan waarneembaar zijn.

Het schijnt dus hoog tijd te zijn dat geen theosoof zich nog langer eraan schuldig maakt om tegenover iemand te beweren dat hij of zij de hoge positie heeft bereikt die sommigen zich zo nu en dan verbeelden

te hebben bereikt. Veel beter is het om ons van onze tekortkomingen en zwakheden bewust te zijn, steeds klaar te staan de waarheid te erkennen van het feit dat we, omdat we mensen zijn, niet in staat zijn altijd of snel het doel van onze inspanningen te bereiken.

Eusebio Urban

Dogmatisme in de theosofie

[*The Path*, januari 1892, blz. 297-9]

De Theosophical Society werd opgericht om dogmatisme te vernietigen. Dit is een van de betekenissen van haar eerste doelstelling – universele broederschap. En in zijn inaugurele rede in 1875, in Mott Memorial Hall, New York, zei kolonel H.S. Olcott dat dit het beoogde doel was, en wees op de slechte gevolgen van intolerantie in het verleden. Deze toespraak werd door H.P. Blavatsky gelezen voordat hij werd gehouden, of de inhoud ervan werd aan haar doorgegeven, zodat deze haar instemming had, want ze was aanwezig toen deze werd uitgesproken.

In *De sleutel tot de theosofie* verwijst HPB in de 'Conclusie' nogmaals naar dit onderwerp en spreekt de hoop uit dat de Society na haar dood niet dogmatisch of verstard zal worden in sommige aspecten van het denken of de filosofie, maar dat ze vrij en open zal blijven, en haar leden wijs en onbaatzuchtig. En in al haar geschriften en opmerkingen, in besloten kring of openbaar, herhaalde ze dit idee voortdurend. De schrijver heeft directe bewijzen hiervan met betrekking tot haar uitspraken in besloten kring.

Willen onze inspanningen slagen, dan moeten we dogmatisme in de theosofie evenals bij alle andere zaken vermijden, want zodra we gaan dogmatiseren en aandringen op onze interpretatie van theosofie, verliezen we de universele broederschap uit het oog en zaaien de zaden van toekomstige moeilijkheden.

Er is een grote kans dat de leden van de Society zullen aandringen op een zekere orthodoxie in onze gelederen. Ze zijn al bezig om dat hier en daar te doen, en dit dient als waarschuwing om hun aandacht te vestigen op dit gevaar. Er is geen orthodoxie in onze Society. Ook al gelooft 90 procent van de leden in reïncarnatie, karma, de zeven-

William Quan Judge en Henry Steel Olcott

voudige samenstelling, en al het andere, en ook al houden de vooraanstaande leden ervan zich bezig met het bekendmaken van deze en andere leringen, de gelederen van de Society moeten altijd worden opengehouden, en niemand moet worden verteld dat hij niet orthodox of geen goede theosoof is, omdat hij niet in deze leringen gelooft. Het enige waarvan wordt gevraagd om dit te onderschrijven is *universele broederschap*, en de toepassing ervan bij het zoeken naar waarheid. Want de inspanningen van hen die op die manier specifieke denkbeelden bekendmaken vinden plaats in het kader van de tweede doelstelling van de Society, en iedereen is vrij om daarmee naar goeddunken in te stemmen of om dat te weigeren. Men kan reïncarnatie en andere leringen – ondogmatisch – ontkennen, of kan verklaren in een persoonlijke of onpersoonlijke god te geloven, en toch een goed lid van de Society zijn, mits universele broederschap wordt onderschreven en in praktijk gebracht.

Indien een lid zegt dat hij een god moet aannemen, of niet in reïncarnatie kan geloven, dan moeten andere leden hem niet veroordelen of vergelijkingen maken, of wijzen op de geschriften van HPB of iemand anders om aan te tonen dat zo'n lid ontheosofisch is. De grootste geesten op aarde zijn geïntrigeerd door zulke veelomvattende ideeën, en kunnen, terwijl ze deze huldigen, niettemin met anderen in een geest van volmaakte verdraagzaamheid naar waarheid zoeken.

Maar tegelijkertijd is het duidelijk dat het ontheosofisch, onpraktisch en absurd is om lid te worden van de Society en vervolgens onder het voorwendsel van tolerantie te beweren dat de theosofie niet moet worden bestudeerd, dat het grote geheel van denkbeelden en filosofie die in onze literatuur wordt aangeboden niet moet worden onderzocht, want dat zou de doelstelling van onze organisatie juist tenietdoen; het is een dogmatisme dat voortvloeit uit ontkenning en onverschilligheid. We moeten de filosofie en de leringen die ons zijn aangeboden bestuderen, voordat we in staat zijn een oordeel te vellen en te zeggen dat ze niet waar zijn of dat ze moeten worden afgewezen. Iets beoordelen of verwerpen voordat het is onderzocht is het werk van kleingeestigen of bevooroordeelde dogmatici.

En omdat het grote geheel van filosofie, wetenschap en ethiek dat door H.P. Blavatsky en haar leraren is aangereikt het stempel draagt van onderzoek, van redelijkheid, van ouderdom en van wijsheid, is het nodig dat we dit eerst met grote aandacht bestuderen, zodat we op de juiste manier kunnen besluiten of we het aanvaarden of verwerpen.

Een lid van de Society, ongeacht hoe hoog of hoe laag zijn of haar positie in haar gelederen ook is, heeft dus het recht om alle filosofische en ethische ideeën die in onze literatuur zijn te vinden naar beste kunnen bekend te maken, en niemand anders heeft het recht daartegen bezwaar te maken, onder voorwaarde dat bij het bekendmaken duidelijk wordt vermeld dat dit niet het gezaghebbende of orthodoxe standpunt van de TS als organisatie is. Onze Society moet vrij en open worden gehouden, ongeacht of we, omdat we weigeren om als Society geloofsovertuigingen te formuleren, klein in aantal blijven, want we kunnen altijd een krachtige invloed hebben.

'Metafysische genezing'

[*The Path*, januari 1892, blz. 304-7]

De tijd om nog langer het stilzwijgen te bewaren over wat 'mind cure', 'mental science', 'Christian science', enz., wordt genoemd is voorbij, en het moment is aangebroken dat er duidelijk iets moet worden gezegd over zowel deze als andere onderwerpen. De eerste waarschuwing hierover werd gehoord op de Theosofische Conventie van 1890, toen H.P. Blavatsky in haar boodschap schreef dat sommige van deze praktijken tot de zwarte magie behoren – een bewering die ze in die boodschap toelichtte. Ze zegt: 'Met andere woorden, telkens als de genezer – bewust of onbewust – ingrijpt in het vrije denken van de patiënt is dit zwarte magie.'[1] Velen werden toen hierdoor gekwetst, sommigen rechtstreeks en anderen omdat ze dachten dat daardoor mensen die deze zogenaamde wetenschappen beoefenen en erin geloven, uit de Society zouden worden weggejaagd. Daarom vermeden verschillende leden angstvallig dit feit te vermelden, en in verschillende afdelingen werd er absoluut niet over gesproken.

In de eerste plaats kan men niet beweren dat er nooit genezingen door middel van bovengenoemde praktijken tot stand zijn gebracht. Er zijn gevallen van genezing voorgekomen. Want men zou werkelijk blind moeten zijn voor de verslagen uit de medische praktijk om te zeggen dat het denken bij de genezing van ziekten geen rol speelt. Dat dit wel het geval is, weet iedere arts, want als de patiënt voortdurend

[1] *H.P. Blavatsky aan de Amerikaanse Conventies: 1888-1891*, TUPA, Den Haag, blz. 43.

depressieve gedachten heeft, kan hij verzwakken of zelfs sterven. Maar dit betreft geen 'mind cure' noch 'mental cure'. Het is een hulpmiddel bij de gewone behandeling. En omdat veel kwalen van de mensen slechts in de verbeelding bestaan, en in acute vorm soms door de verbeelding worden veroorzaakt, komt het voor dat iemand in zulke gevallen door de genoemde praktijken wordt genezen. Sommige zenuwziekten kunnen zo worden genezen. En indien dat bereikt wordt door de aandacht van de patiënt op edele gedachten te richten, dan is daartegen geen enkel bezwaar. Maar indien het denken vol zit met verkeerde filosofie, of indien de bevestigingen en ontkenningen waarmee deze 'wetenschappen' werken, worden toegepast, of indien men zich gaat bezighouden met de 'opbouw van de goddelijke en spirituele vorm', dan is de hele zaak verkeerd.

Het is goed om hier ons standpunt over genezing van fysieke kwalen uiteen te zetten. Zover het kwalen van of in het lichaam betreft, zullen die welke door een verkeerde geesteshouding worden veroorzaakt, verdwijnen als we tevreden en evenwichtig zijn, terwijl de chronische kwalen – omdat ze mechanisch en fysiek zijn – slechts door mechanische en fysieke middelen moeten worden behandeld, en niet door een poging om het spirituele en goddelijke omlaag te halen naar deze bestaanssfeer. In geen van de oude scholen was het toegestaan de goddelijke of spirituele krachten voor zichzelf te gebruiken of ze te verkopen. Bovendien zien we dat de primitieve volkeren de gezondste mensen zijn. Toch weten ze niets van deze dingen af en geven daar ook niet om. Hoewel de indianen vroeger soms moordden en niet deugdzaam leefden, waren ze prachtige voorbeelden van fysieke gezondheid. Dit toont aan dat gezondheid kan worden verkregen door het volgen van de gewone natuurwetten op het stoffelijke gebied, door de toepassing van hygiëne en door lichaamsbeweging. Verder is het duidelijk dat atleten en beroepsboksers door het volgen van dezelfde voorschriften, terwijl ze geen acht slaan op de mooie theorieën van mentale genezers, gezond en sterk worden en in staat zijn de grootste inspanningen te leveren en ontberingen te doorstaan. Hetzelfde gebeurde in de tijd van de Griekse en Romeinse atleten.

Deze stelsels bevatten een aantal onjuistheden waarop moet worden gewezen. Ze gebruiken het woord 'gedachte' en zeggen dat onze ziekten het gevolg zijn van onze gedachten, maar ze gaan voorbij aan het feit dat heel jonge kinderen vaak hevige ziekten hebben, terwijl niemand zal zeggen dat ze al tijd hebben gehad om te denken of het

vermogen daartoe hebben. Men vindt bij baby's nierziekten en andere kwalen. Dit is een feit dat door de argumenten van mentale genezers nooit kan worden weerlegd.

Maar als we dit vanuit een theosofisch standpunt bekijken, weten we dat de gedachten van het vorige leven de oorzaken van de moeilijkheden en de vreugden van dit leven zijn, en dat deze oorzaken zich nu uitwerken via het daarvoor aangewezen kanaal, het lichaam, en op weg zijn omlaag en naarbuiten. Het naar buiten komen ervan moet niet worden tegengehouden. Maar door de poging tot genezing op de manier van de mentale genezer worden ze vaak tegengehouden en teruggezonden naar de plaats vanwaar ze kwamen, en worden dus opnieuw in het denken gebracht als niet uitgewerkte oorzaken, waarvan vaststaat dat ze op een ander moment weer tevoorschijn zullen komen, hetzij in dit of in een volgend leven. Dit is een van de grootste gevaren. Het zal in veel gevallen tot krankzinnigheid leiden.

De volgende misvatting ligt in het stelsel van bevestigingen en ontkenningen. Volhouden, zoals zij dat doen, dat er geen stof bestaat, dat alles geest is, en dat er geen kwaad bestaat, maar dat alles goed is, en dat 'mijn lichaam zuiver en goed en vrij van ziekten is', is filosofisch en zelfs taalkundig in elk opzicht onjuist. 'Geest' en 'stof' zijn termen die alleen samen kunnen bestaan, en indien de ene term wordt ontkend, moet ook de andere verdwijnen. Ze zijn de twee grote tegengestelden. Zoals de *Bhagavad Gītā* zegt: er is geen geest zonder stof. Ze zijn de twee eeuwigen, de twee manifestaties – één aan de ene pool en één aan de andere – van het absolute, dat noch stof noch geest is, maar zich alleen laat beschrijven als tegelijk geest en stof. Op dezelfde manier zijn goed en kwaad twee tegengestelden die in onderlinge wisselwerking bestaan; het ene is nodig om het andere te kennen, want indien er geen kwaad was, zouden we niet weten wat we het goede moeten noemen. Men zou evengoed kunnen zeggen dat er geen duisternis bestaat, maar dat alles licht is. Door deze dwaze bevestigingen wordt elke relativiteit vernietigd, en we worden verzocht elk juist gebruik van woorden vaarwel te zeggen om diegenen tevreden te stellen die willen aantonen dat optimisme in alle zaken en op elk moment de juiste houding is. De 'christian scientist' gaat verder en zegt dat God algoed is, waarbij het argument in feite niets anders is dan een woordspeling op het woord god. Het gaat niet op in het Spaans, want daar is goed *bueno* en god *dios*. Deze bewering ontkent rustig het duidelijke feit dat indien God bestaat hij zowel goed als kwaad moet zijn, tenzij we terugkeren

tot het oude katholieke denkbeeld dat de duivel even sterk is als God. En zelfs indien we zeggen dat God de duivel heeft gemaakt en hem eens het zwijgen zal opleggen, is het kwaad een deel van God, tenzij hij in sommige opzichten niet verantwoordelijk is voor de wereld en de wezens. Maar laatstgenoemde bevestiging dat iemands lichaam zuiver en goed en vrij van ziekten is, leidt behalve dat ze onjuist is ook tot ontaarding. Het is misschien waar dat lichamen illusies zijn, maar ze zijn niet de illusies van afzonderlijke individuen, maar van het grote bewustzijn van de mensheid en daarom zijn ze relatief werkelijk – zoals ze nu zijn samengesteld – voor de lagere wezens die deel uitmaken van de mensheid. Niemand heeft de macht om aan deze grote illusie van het totale bewustzijn te ontsnappen, voordat hij een helder besef van dat bewustzijn en van alle aspecten ervan heeft verkregen. De bevestiging weerspreekt zichzelf, want indien iemand op die manier deze relativiteit, voor zover ze hemzelf betreft, kan vernietigen door er eenvoudig zijn bevestiging tegenover te stellen, hoe komt het dan dat de illusie voor de miljoenen van de rest van de mensheid blijft bestaan en macht over hen behoudt? Bovendien weten we dat het lichaam een verzameling van dingen is die noch goed noch zuiver zijn, en dat in de abstracte zin van deze bevestigingen de meest onopgemerkte fysiologische werkingen in feite weerzinwekkend zijn.

De scheidslijn tussen witte en zwarte magie is heel dun, maar niettemin is ze heel duidelijk als men ziet dat de geneeswijze door middel van zulke hoge krachten als die waarop deze scholen aanspraak maken, voor zuiver egoïstische doeleinden wordt beoefend en soms ook nog voor geld. Hierin schuilt gevaar, en alle theosofen zouden op hun hoede moeten zijn dat zijzelf niet ten val komen of anderen ten val brengen.

Het grote gevaar ligt in de verstoringen die door het beoefenen ervan ontstaan. Het is een soort yoga zonder juiste kennis van de methode; het is geblinddoekt wandelen te midden van krachten die zo subtiel en zo hevig zijn dat ze elk moment kunnen ontploffen. Wanneer iemand op de manier die hem is onderwezen doorgaat, wekt hij vanaf het begin latente stromen in het lichaam op, die inwerken en terugwerken op het astrale en fysieke lichaam, en die hem ten slotte schade toebrengen.

Ik ken verschillende gevallen, en sommige ervan leidden in feite tot krankzinnigheid die volledig aan deze praktijken is toe te schrijven. Daarover zal ik een andere keer meer zeggen, en misschien kan ik dan gevallen vermelden die hen zullen verbazen die, alleen om een ziekte

te verdrijven die gemakkelijk met medicijnen had kunnen worden bestreden, zich op zijwegen begeven en met krachten omspringen die ze niet kennen, en deze ook aan anderen geven die er nog minder van weten, en zich al die tijd wijsmaken dat ze hoge filosofie beoefenen. De filosofie heeft er niets mee te maken behalve als middel om het denken zo te concentreren dat innerlijke stromen op gang kunnen worden gebracht. Hetzelfde gevolg kan door elk stelsel van spreken of denken worden bereikt, hoe onjuist het ook is.

William Q. Judge

Bevestigingen en ontkenningen

[*The Path*, maart 1892, blz. 386-9]

In het januarinummer van *The Path* begonnen we onderwerpen zoals 'mind cure' te bespreken. Sindsdien ontvingen we enkele brieven en spraken we met mensen die dachten dat het artikel onjuistheden bevat, of dat het een verkeerde opvatting weergeeft, of niet de gezichtspunten van alle scholen bevat. En als we dan de vraagstellers verwezen naar publicaties van 'professoren' van deze scholen, werd ons gezegd dat die de zaak niet juist voorstellen, enz. In dit artikel zullen we sommige uitspraken van deze professoren citeren zodat men ze zelf kan onderzoeken.

In het januari-nummer van het tijdschrift *Christian Science*, uitgegeven in Boston en kennelijk onder auspiciën van een college van de sekte, vindt men in het artikel 'Mijn boodschap van genezing' van Minna Peckham het volgende:

> Ik verklaar nu dat alle pijn, ziekte of dood niets is – niets. Er is geen ziekte. Ik ontken dat er ooit ziekte was. Ik geloof niet in armoede; ik weet dat er geen armoede is; er was nooit armoede, er zal nooit armoede zijn. We hebben grote voorraden rijkdommen; iedere man, vrouw en kind is rijk. Ze hebben aan niets gebrek. Ik geloof niet in stormen. Ik weet dat er geen stormen zijn. Er waren nooit stormen, en ze zullen er nooit zijn. Ik ontken de werkelijkheid van stormen van nu af aan en voor altijd. Ik geloof niet in ongelukken. Ik weet dat er nooit ongelukken gebeurden en dat ze nooit zullen gebeuren.

En al deze onzin wordt met grote ernst verkondigd, gaat nog vele

alinea's door en eindigt als volgt: 'Ik ben een boodschapper van Gods liefde en breng goed nieuws over de waarheid.'

Maar ons wordt door sommigen verteld dat dit 'geen nauwkeurig beeld geeft' en 'niet representatief is'. De moeilijkheid is dat de verschillende 'metafysici' hetzelfde over elkaar zeggen, en wanneer ze door iets zoals het bovenstaande in een hoek worden gedreven, zeggen ze: 'O, dat is niet de juiste leer.' Maar een veel grotere moeilijkheid is dat de zojuist geciteerde onzin nu precies het resultaat van al die stelsels is, want ze bevatten alle een stelsel van bevestigingen en ontkenningen dat, indien het logisch wordt doorgevoerd, leidt tot precies datgene wat Mw. Peckham zegt. Ze is kennelijk niet bang om brutaalweg tot het einde vol te houden en zichzelf en alle andere zaken en wezens van dit gebied tot niets terug te brengen. Het is volkomen juist om nog verder te gaan dan haar 'boodschap' en de manier van redeneren als volgt door te voeren:

> Er is niets; ik denk niet, ik dacht nooit en zal nooit denken, en de gedachten die ik zojuist heb geuit, bestaan niet; en daarom is alles wat ik heb gezegd niets, en alles wat ik heb ontkend is precies het tegenovergestelde.

Dit is heel logisch en juist, en brengt de hele zaak terug tot haar juiste proportie. Het hele stel bevestigingen en ontkenningen doet ons denken aan een passage uit de geschriften van de grote ziener Swedenborg, waar hij die zielen beschrijft die van alles en nog wat bevestigen en ontkennen, en die van elke bewering precies het tegenovergestelde maken van wat er gezegd is. We maken geen grappen, maar zijn in volle ernst en we doen een beroep op alle vormen van bewijsvoering en alle scholen van echte literatuur om ons standpunt te steunen. Natuurlijk zullen sommigen het niet met ons eens zijn, maar we laten de zaak graag over aan degenen die hebben geleerd wat logisch redeneren inhoudt. Er bestaan regels van de logica die we moeten volgen, totdat we een tijdperk hebben bereikt waarin al deze dingen voorbij zijn. We zijn ingegaan op de 'Boodschap van genezing', omdat deze publicatie zich tot theosofen richt en reclame maakt voor theosofische boeken.

Relativiteit

Zodra het absolute zich begint te manifesteren of, als u dat beter vindt, zodra de almachtige God dingen en wezens gaat scheppen, begint de relativiteit, en het denken van iedereen wordt in haar netten verstrikt

en genoodzaakt de dingen relatief te beschouwen. En daarom moeten we 'goed' en 'kwaad' zeggen, en ook alle andere woorden gebruiken die deze relatieve dingen en ideeën aanduiden. Indien er geen stof was, zou er geen geest zijn, en evenzo, indien er geen kwaad was zou er geen goed zijn. Daarom is het onlogisch en tegen het gezonde verstand in om te zeggen dat er geen kwaad bestaat. De wens van de optimist, die de dingen niet wil zien zoals ze zijn, vormt de enige reden waarom mensen gaan beweren dat alles goed is of dat er geen kwaad bestaat. Alles is relatief, er is zowel kwaad als goed, zoals ook licht en duisternis bestaan. Want indien het ene niet bestond, zouden we het andere nooit leren kennen, omdat deze ideeën uit contrasten ontstaan.

In de zogenaamde metafysische kunsten of 'wetenschappen' wordt de relativiteit van dingen en denkbeelden voortdurend ontkend uit een verlangen alles goed op orde te hebben en precies *zoals we het willen*. Maar hoe kunnen deze optimisten weten dat ze gelijk hebben, als ze de relativiteit verwerpen, en hoe kan een van ons zeggen dat verdriet en armoede niet bestaan? Armoede is een feit – het feit van zonder bestaansmiddelen te zitten of zonder dingen die met geld kunnen worden gekocht, en dit blijft hetzelfde, of de algemene levensbehoeften van het land waar u woont nu groot of klein zijn. Het is in geen enkel opzicht een gevoelskwestie of door verbeelding veroorzaakt. Zo is armoede hier rijkdom voor de man in India, enz., maar er blijft toch steeds armoede in elk land, het doet er niet toe hoe relatief die armoede in een ander land zou zijn.

En dus is het in strijd met ieders ervaring om te zeggen dat er geen armoede bestaat, en ook in strijd met de logica. Maar het is niet verkeerd te zeggen dat de *invloed ervan op uw denken* kan variëren al naar de manier waarop u haar beschouwt; en u kunt dus arm zijn en tegelijkertijd tevreden. Hoewel u over spirituele of morele rijkdom beschikt, blijft de armoede niettemin een feit. Maar echte tevredenheid komt niet voort uit het verdraaien van de logica en van de feiten, maar uit een juiste kijk op dit heelal van relativiteit. En zo'n juiste kijk zal nooit worden verkregen door ontkenningen die niet kunnen worden volgehouden.

Veel van de bezwaren die tegen de opvattingen in het artikel van januari zijn gemaakt, treffen geen doel, omdat ze van de veronderstelling uitgaan dat de schrijver en volgens hen ook andere leden van de TS van mening zijn dat we moeten blijven denken dat we ziek zijn terwijl we dat niet zijn, en dat we ons ellendig voelen terwijl dit slechts komt door een ziekelijke toestand van ons denken. Dit is volstrekt niet

ons standpunt. Een groot deel van onze ellende wordt veroorzaakt door ontevredenheid en egoïsme, en zal verdwijnen naarmate we tevreden worden en altruïstisch. Veel van onze lichamelijke klachten verdwijnen als we het denken weer normaal laten werken. Maar deze normale werking wordt niet verkregen door slechte logica en nog slechtere statistieken. Ze wordt verkregen door te erkennen dat 'het denken zijn eigen wereld schept, en een hel kan maken van een hemel of een hemel van een hel'.[1] Omdat we kunnen constateren dat de ene reeks omstandigheden iemand gelukkig maakt en de andere juist het tegenovergestelde, weten we dat veel afhangt van de manier waarop we naar onze omgeving kijken, maar dit is een oude gedachte die men al in de vroegste oudheid kende. Welk recht hebben de 'metafysici' om die aan zichzelf toe te schrijven? Alle goede artsen zeggen dat veel afhangt van het gemoed van de patiënt, maar daarmee wordt de behoefte aan goede artsen niet weggenomen; het betekent alleen dat de patiënten meer hun gezonde verstand moeten gebruiken.

Stel dat er een volk bestond dat van geboorte tot dood deze dwaze bevestigingen en ontkenningen, die we hebben geciteerd, zijn ingeprent, en laten we ons dan proberen voor te stellen wat de uitwerking daarvan zou zijn op de volgende incarnatie van dat volk. Waarschijnlijk gelooft Mw. Peckham niet in reïncarnatie, maar als ze dit wel deed, zou ze misschien zeggen dat de uitwerking goed zou zijn. Maar zou dan aan alle armoede en stormen en aardbevingen een einde zijn gekomen? Heel onwaarschijnlijk, want we weten bijvoorbeeld niet welke gedachten de natuurlijke stuiptrekkingen van onze moeder aarde kunnen veroorzaken, en deze worden door onze ontkenningen niet beïnvloed. Zouden de tegenstellingen die in elke levenssfeer in feite de basis zijn van armoede, ophouden te bestaan? We denken van niet, tenzij alles door het merkwaardige proces dat in het geciteerde tijdschrift wordt beschreven, tot één levenloos niveau was teruggebracht. Maar we weten in ieder geval dat evolutie op alle gebieden de natuurwet is, en dat er geen levenloos niveau mogelijk is, en dat onder de wet van de evolutie deze tegenstellingen moeten bestaan, ongeacht hoe hoog we stijgen of hoe lang we ons in de grote stroom blijven voortbewegen. Indien deze ontkenningen en bevestigingen tot gevolg hebben dat we ons van de ene sfeer naar de andere verplaatsen, dan zouden de ontkenners en bevestigers daar toch opnieuw het eentonige proces moeten

[1] John Milton, *Paradise Lost*, 1:254-5.

doormaken en zich in een zee van denkbeeldige gedachten moeten dompelen die elke logica missen en uitsluitend optimistisch zijn. Indien dit beeld juist is, is het dan verstandig met het stelsel door te gaan of er in welk opzicht ook morele steun aan te geven?

William Q. Judge

De toekomst en de Theosophical Society

[*The Path*, maart 1892, blz. 394-6]

In 1888 schreef H.P. Blavatsky:

Gisternacht kreeg ik een panoramisch overzicht van de Theosophical Societies. Ik zag een paar serieuze betrouwbare theosofen verwikkeld in een doodsstrijd met de wereld in het algemeen, met andere zogenaamde maar ambitieuze theosofen. Eerstgenoemden zijn groter in aantal dan je misschien denkt, en *ze hadden de overhand* – zoals jij *in Amerika de overhand zult hebben*, als je maar trouw blijft aan de doelstellingen van de meester en *trouw aan jezelf*. En vannacht zag ik . . . De verdedigende krachten moeten – schaars als ze zijn – verstandig over de hele wereld worden verdeeld, naar alle plaatsen waar theosofie worstelt met de machten van de duisternis.[1]

En in *De sleutel tot de theosofie* (blz. 285-6):

Als de huidige poging, in de vorm van onze Society, beter slaagt dan haar voorgangers, dan zal ze als een georganiseerde, levende en gezonde organisatie bestaan wanneer de tijd voor de poging van de 20ste eeuw aanbreekt. . . . Dat is niet alles, want behalve dat er een uitgebreide en voor alle mensen toegankelijke literatuur zal zijn, zal de volgende impuls een talrijke en *eensgezinde* groep mensen aantreffen die gereed zijn om de nieuwe toortsdrager van de waarheid te verwelkomen. Hij zal mensen vinden met een geest die gereed is voor zijn boodschap en ook een taal waarin hij de nieuwe waarheden die hij brengt kan kleden, een organisatie die uitziet naar zijn komst, en die de louter mechanische, fysieke obstakels en moeilijkheden op zijn weg opruimt. Bedenk eens hoeveel iemand aan wie zo'n gelegenheid wordt gegeven zou kunnen bereiken. Vergelijk dat eens met wat de Theosophical Society de laatste 14 jaar in feite *heeft* bereikt,

[1]Brief van Blavatsky aan Judge, zie *Lucifer*, juni 1891, blz. 291.

zonder *al* die voordelen en omringd door een groot aantal hindernissen die de nieuwe leider niet zouden belemmeren.

Ieder lid van de Society zou erg geïnteresseerd moeten zijn, en velen zijn dat ook, in de bovenstaande woorden. De vooruitzichten, de moeilijkheden, de gevaren, de noodzakelijke voorwaarden zijn nu dezelfde als toen, en zoals ze waren aan het begin van deze poging in 1875. Want, zoals ze vaak heeft gezegd, dit is niet de eerste poging, noch zal het de laatste zijn, om de waarheden te verspreiden en dezelfde taak te vervullen als die welke Ammonius Saccas enkele eeuwen geleden op zich had genomen om mensen de weg te wijzen naar de ene waarheid die ten grondslag ligt aan alle religies en die als enige de wetenschap kan leiden in de richting van de ideële vooruitgang. In elke eeuw worden zulke pogingen ondernomen, en vele ervan zijn in feite 'theosofisch' genoemd. Elke keer moeten ze worden aangepast aan het tijdperk waarin ze zich voordoen. En dit is het tijdperk – gekenmerkt door het verschijnen en het succes van de grote Amerikaanse republiek – van vrijheid voor het denken en voor onderzoek.

In het eerste citaat staat een profetie dat die enkele betrouwbare theosofen, die verwikkeld zijn in een strijd met de tegenstand van de wereld en de tegenstand afkomstig van zwakke of ambitieuze leden, zullen zegevieren, maar daaraan is een voorwaarde verbonden die van belang is. Er moet worden vastgehouden aan de doelstellingen van de meesters. Die kunnen alleen worden vastgesteld door haar te raadplegen en ook de brieven die door haar zijn gepubliceerd en afkomstig zijn van degenen naar wie ze verwijst. Er bestaat niet veel twijfel over die doelstellingen. Ze sluiten het idee uit dat de Society werd opgericht of bedoeld is als 'een school voor occultisme', want dat is langgeleden met zoveel woorden gezegd in enkele brieven die door Sinnett werden gepubliceerd en ook in niet gepubliceerde brieven.

We verwijzen naar een brief die (in 1884) uit dezelfde bron werd ontvangen: 'Laat de Society tot bloei komen op basis van haar morele waarde, en niet door verschijnselen die zo vaak corrumperen.' In een andere brief wordt lang stilgestaan bij de behoefte van het Westen aan zulke leringen als karma en reïncarnatie en het feitelijke één-zijn van de hele menselijke familie. Daarin wordt over een aantal van de gevolgen van bepaalde verschijnselen het volgende gezegd: 'Ze *moeten* bijdragen aan nieuwe vormen van een echte praktische broederschap van de mensheid, waarbij iedereen met de natuur zal

meewerken.'[1] Over de huidige materialistische neigingen zegt dezelfde autoriteit:

> De exacte experimentele wetenschap heeft niets te maken met ethiek, deugd en menslievendheid; daarom kan ze geen aanspraak maken op onze hulp totdat ze één geheel vormt met de metafysica. . . . Dezelfde oorzaken die het hindoedenken verstoffelijken, hebben ook invloed op het westerse denken. Het onderwijs verheerlijkt het scepticisme, maar kerkert de spiritualiteit. U kunt enorm veel goed doen door te helpen om de westerse volkeren een stevige grondslag te verschaffen op basis waarvan ze hun afbrokkelende geloof opnieuw kunnen opbouwen. En wat ze nodig hebben is het bewijsmateriaal dat alleen de Aziatische psychologie kan verschaffen. Als u dit biedt, zult u duizenden veel gemoedsrust brengen. . . . Dit is het moment om leiding te geven aan de terugkerende impuls die binnenkort zal komen en die dit tijdperk een stoot zal geven in de richting van een extreem atheïsme of u zal terugvoeren naar een extreme priesterheerschappij, als die impuls niet wordt geleid naar de oorspronkelijke filosofie van de Indo-Europeanen, die de ziel tevreden kan stellen.[2]

Dit is de edele toon die spreekt door alle woorden uit deze bronnen. Het is een oproep om voor de mensheid te werken en niet voor onszelf, een verzoek om aan het Westen en het Oosten de leringen te brengen die de grootste invloed hebben op het menselijk gedrag, op de betrekkingen van mens tot mens, en dus de grootste mogelijkheid bieden om ten slotte een werkelijke universele broederschap te vormen. We moeten deze doelstellingen volgen en de wereld voorzien van een stelsel van filosofie dat een stevige en logische basis geeft voor ethiek, en dat kan alleen worden verkregen van hen naar wie ik heb verwezen; verschijnselen bieden geen basis voor ethiek, want een mens zou kunnen leren om met behulp van occulte krachten de meest verbazingwekkende dingen te doen en toch tegelijkertijd een heel slecht mens zijn.

Een bijkomstige voorwaarde, maar net zo belangrijk als de andere, wordt door HPB gegeven in haar woorden dat we 'trouw moeten blijven aan onszelf'. Dit betekent trouw aan ons betere zelf en de stem van het geweten. We kunnen de leringen en de leefregels die in de theosofie worden aangetroffen, niet verkondigen, als we niet tegelijkertijd zelf zoveel mogelijk proberen ze na te leven. We moeten in praktijk

---

[1] *The Occult World*, 1885, blz. 149.
[2] *Op.cit.*, blz. 132, 137-8.

brengen wat we verkondigen, en zoveel mogelijk een kleine broederschap binnen de Theosophical Society vormen. We moeten dit niet alleen doen omdat de wereld toekijkt, maar ook omdat we weten dat door ons één-zijn de geringste inspanningen die door ons worden verricht tien keer zoveel kracht zullen hebben als een obstakel dat we tegenkomen of de tegenstand die door de wereld wordt geboden.

De geschiedenis van de 16 jaar dat we bestaan laat zien dat onze inspanningen die in elke hoek van de hele wereld worden verricht, het denken van deze tijd hebben veranderd, en dat het woord 'theosofie' en veel van de oude ideeën die volgens de wetenschap en het agnosticisme voor altijd waren begraven onder de machtige dollar van de huidige beschaving, opnieuw tevoorschijn zijn gekomen. We beweren niet dat wij de enige kracht zijn die ermee begon om dogmatisme en priesterintriges uit te roeien, maar alleen dat we een schakel hebben gevormd, bepaalde woorden hebben aangereikt, gedachten hebben gestimuleerd die van het grootste belang zijn juist op een moment dat de eeuw bezig was terug te vallen tot allesbehalve datgene waarvoor de hervormers hadden gestreden. De oude geloofsovertuigingen waren aan het afbrokkelen, en er stond niemand klaar om datgene te leveren wat religie en wetenschap met elkaar zou verenigen en de ene wetenschappelijk en de andere religieus zou maken. We hebben precies gedaan wat in de geciteerde brief werd gevraagd, en hebben deze tijd een stap dichter gebracht bij 'de oorspronkelijke filosofie van de Indo-Europeanen, die de ziel tevreden kan stellen'.

Maar we kunnen niet verwachten dat de kerken en de geestelijken en masse toetreden tot onze gelederen. Dan vraagt men te veel van de menselijke natuur. Kerken vertegenwoordigen een bepaald vermogen dat in stand moet worden gehouden, en de geestelijken vormen een groot aantal mannen die een salaris krijgen dat ze moeten verdienen, met gezinnen die ze moeten onderhouden en reputaties die ze hoog moeten houden. Veel 'gebedshuizen' zijn nauw verbonden met de materiële vooruitgang van de stad, en het persoonlijke element zou verhinderen dat ze hun oude en schitterende identiteit zouden opgeven voor een organisatie zoals de onze. Parochies huren hun priesters voor een bepaald bedrag per jaar om een specifieke theologie te verkondigen, en houden er niet van om de waarheid over zichzelf te horen, noch dat hen een te hoge standaard van altruïsme wordt voorgehouden op een manier waaraan ze volgens de theosofische leringen niet kunnen ontkomen. Ze kunnen alle geleidelijk veranderen, processen wegens

ketterij zullen blijven voorkomen en ketterse geestelijken zullen worden ontslagen, de oude gebouwen zullen blijven bestaan en de sprekers zullen verdergaan in nieuwe groeven en andere reputaties opbouwen, maar wij kunnen niet verwachten dat het overal storm zal lopen om zich bij ons aan te sluiten.

Ons lot is om het omvangrijke werk van het verleden voort te zetten door overal in de wereld de literatuur en het denken te beïnvloeden, terwijl onze gelederen veel wisselingen in aantal vertonen, maar altijd diegenen omvatten die trouw blijven aan de doelstellingen en weigeren dogmatisch te worden of in de theosofie het gezonde verstand los te laten. Zo zullen we wachten op de nieuwe boodschapper, en ernaar streven om de organisatie springlevend te houden, zodat hij haar kan gebruiken en de geweldige gelegenheid zal hebben die HPB schetst als ze zegt: 'Bedenk eens hoeveel iemand aan wie zo'n gelegenheid wordt gegeven zou kunnen bereiken.'

William Brehon

Het doden van dieren

[*The Path*, maart 1892, blz. 397]

Een correspondent vraagt: 'Zou u zo vriendelijk willen zijn te verklaren waarom u, als u denkt dat het verkeerd is om een waterwants te doden, het slachten van grotere dieren voor consumptie wel zou toestaan?'

Ik kan me niet herinneren dat ik heb gezegd dat het *verkeerd* was een waterwants te doden: daarom kan er, wat mij betreft, daaruit geen conclusie worden getrokken met betrekking tot het vraagstuk van het eten van dieren.

Wat goed is en wat verkeerd loopt in dit geval wat door elkaar. Als iemand zegt dat het moreel verkeerd is om een waterwants te doden, volgt hieruit dat het zelfs verkeerd is om te leven, omdat de lucht die we inademen en het water dat we drinken vele miljoenen diertjes bevatten die wat hun bouw betreft veel ingewikkelder zijn dan wantsen. Hoewel ze *infusoria* en *animalculae* worden genoemd, zijn het toch evenals wantsen levende en bewegende wezens. We ademen ze in en ogenblikkelijk zijn ze vernietigd, tot en met de laatste afgeslacht.

Moeten we daarom stoppen met leven? Het hele leven is een strijd, een vernietiging en een compromis zolang we op dit stoffelijke gebied leven. Als mensen moeten we in leven blijven, terwijl op onze vernietigende weg elk uur miljoenen wezens worden gedood. Door te leven en ons brood te verdienen voorkomt ieder van ons zelfs dat iemand anders hetzelfde doet, die, als we dood zouden zijn, ons zou opvolgen. Maar als we de strijd zouden opgeven – als we dat werkelijk zouden kunnen – dan zouden de doeleinden van evolutie niet kunnen worden bereikt. Vandaar dat we moeten blijven en elk karma verdragen dat voortvloeit uit de noodzakelijke sterfgevallen die we veroorzaken.

Volgens mij is het dus een juist standpunt dat we in sommige omstandigheden, in bepaalde evolutiestadia, andere wezens een hoeveelheid letsel moeten toebrengen die we niet kunnen vermijden. Terwijl we zo leven moeten we eten, sommigen vlees en anderen plantaardig voedsel. Geen van beide groepen heeft geheel gelijk of ongelijk. Het wordt een misdaad als we opzettelijk en zonder feitelijke noodzaak het leven van dieren of insecten verwoesten. De man die is geboren in een gezin en generatie van vleeseters en die het vlees van geslachte dieren eet, doet minder kwaad dan de vrouw die, hoewel een vegetariër, de veren van geslachte vogels in haar hoeden draagt, omdat het voor haar leven niet noodzakelijk was dat ze zich de luxe permitteerde van zo'n verfraaiing. De fijnproever die zijn gehemelte prikkelt met vele vleesschotels die niet nodig zijn om zich te voeden bevindt zich in dezelfde positie als de vrouw die veren draagt. Hetzelfde geldt voor schoenen, zadels, breidels, portefeuilles en wat al niet dat van leer is gemaakt. Die worden allemaal gemaakt van de huiden van geslachte dieren. Moeten ze worden afgeschaft? Doet iemand er verkeerd aan om deze te gebruiken? Iedereen kan deze vragen zelf beantwoorden. Of als we dicht bij de noordpool leefden, dan zouden we gedwongen zijn te leven van het vlees en vet van beren en wolven. De mens leeft, evenals alle stoffelijke wezens, ten koste van sommige andere. Zelfs onze dood wordt veroorzaakt doordat de ene groep microben wordt verslagen en verslonden door de andere groep, die zich dan op hun beurt tegen elkaar keren en elkaar opeten.

Maar de werkelijke mens is het geest-verstand, dat niets vernietigt en niet kan worden vernietigd; en het koninkrijk van de hemel bestaat noch uit vlees noch uit drank: het komt niet door te eten en ook niet door zich eten te ontzeggen – het komt uit zichzelf.

Redactie

Hypnotisme en het hogere zelf

[*The Path*, mei 1892, blz. 47-9]

Onlangs is in Londen een boek verschenen getiteld *The Rationale of Mesmerism*, geschreven door A.P. Sinnett (Houghton, Mifflin & Co., 1892). Daarin las ik enkele verbazingwekkende verklaringen over de verhouding tussen het hogere zelf en hypnotisme. Hij zegt dat in al die gevallen waarin een gehypnotiseerd persoon in hoge mate getuigt van helderziendheid, helderhorendheid of iets dergelijks, dit het werk is van het hogere zelf. Deze opvatting komt neer op de stelling dat op zuivere geest, wat het hogere zelf is, kan worden ingewerkt en dat deze kan worden beïnvloed door de grofstoffelijke kracht van het hypnotisme. Dit denkbeeld lijkt lijnrecht in strijd met alle filosofische beschouwingen die we in de theosofische literatuur over de mens en zijn samengestelde aard hebben gelezen. Want als iets daarin duidelijk wordt verklaard, dan is het dat het hogere zelf niet op deze manier kan worden beïnvloed. Het is een deel van de hoogste geest en kan daarom niet iets zijn dat steeds klaarstaat om naar de pijpen van een hypnotiseur te dansen.

Het is een bekend feit dat hoe grover en stoffelijker de hypnotiseur is, des te krachtiger zijn invloed is en des te gemakkelijker het voor hem is om zijn proefpersoon in trance te brengen. We zien zelden dat een verfijnd, nerveus of heel spiritueel persoon de zintuigen van iemand anders op deze manier kan overmeesteren. Want wanneer we ons lichaam in sterke mate hebben vergeestelijkt, is het middel waarmee we anderen kunnen beïnvloeden en kunnen laten doen wat we willen er een dat tot een fijner gebied van stof behoort dan dat waarmee het hypnotisme werkt, en de hulpmiddelen die daarbij worden gebruikt mogen in deze bladzijden niet worden beschreven, omdat ze geheim zijn en niet voortijdig moeten worden bekendgemaakt. Ze kunnen door hen die op de juiste manier zoeken worden ontdekt, en de afgelopen 10 jaar zijn er vaak wenken over gegeven, maar men moet daarbij voorzichtig zijn. En zelfs deze middelen, verfijnd en subtiel als ze zijn, werken niet in op het hogere zelf, maar op precies diezelfde delen van onze innerlijke natuur als die welke door het gewone hypnotisme worden bereikt. Niet alleen ondersteunt onze hele filosofie de bewering dat er niet op het hogere zelf wordt ingewerkt, maar ook de voortreffelijke

schrijfster H.P. Blavatsky zegt dat de menselijke geest – en dat is het hogere zelf – door geen mens kan worden beïnvloed.

Hypnotische kracht is zuiver stoffelijk, hoewel van een meer verfijnde soort stoffelijkheid dan gas. Ze wordt door het fysieke lichaam in samenwerking met de innerlijke astrale mens afgescheiden en bevat geen greintje spiritualiteit, behalve in de zin dat geest in het hele universum immanent is. En wanneer deze kracht op de proefpersoon wordt gericht – of hij wil meewerken of niet – is het deel van de samenstelling van laatstgenoemde dat wordt wakker gemaakt of, beter gezegd, van de rest wordt afgescheiden, de astrale mens.

Waarschijnlijk maken Sinnett en anderen de fout om dit met het hogere zelf te verwarren, omdat de uitspraken van iemand die in trance is zo ver de grenzen van het gewone waakbewustzijn lijken te overschrijden. Maar dit geeft het bewustzijn alleen een ruimere horizon; het bewijst nog niet dat we een boodschap rechtstreeks van de geest ontvangen. Het enorme vermogen van het geheugen is algemeen bekend, en wanneer we aan de wereldse inschatting van dit vermogen de kennis van de oude esoterische scholen toevoegen, kunnen we begrijpen dat het achterhalen van onderbewuste herinneringen ons veel zal opleveren dat een spiritist aan een bewoner van het zomerland zou kunnen toeschrijven. In het bekende geval van het onontwikkelde dienstmeisje van de pastoor die de gewoonte had in haar bijzijn op en neer lopend hardop versregels in het Latijn en Grieks op te zeggen, weten we dat toen ze ziek werd en koorts had, het voortdurend herhalen van die Latijnse en Griekse verzen een daad van haar onderbewuste geheugen was dat alles had opgevangen en onthouden, hoewel ze in normale gezonde toestand te onwetend was om in een van deze talen ook maar één woord te spreken. De verslagen van de uitspraken van helderzienden van allerlei rangen en standen bevatten duizenden van dat soort voorbeelden. Wanneer de belemmering voor de werking van het onderbewuste geheugen is weggenomen, hetzij door ziekte, door oefening, door bepaalde handelingen of door een natuurlijke wijziging in het lichaam, komen alle tot dan toe niet waargenomen indrukken naar de oppervlakte.

Helderziendheid en soortgelijke verschijnselen zijn met behulp van kennis over de innerlijke mens verklaarbaar, en dus wordt de zaak verkeerd voorgesteld en een verheven denkbeeld verlaagd wanneer we zeggen dat het hogere zelf daarbij een rol speelt. Want de innerlijke, astrale mens beschikt over de werkelijke organen die gedeeltelijk wer-

ken via de organen die wij kennen. Het werkelijke oog en oor bevinden zich daar. Bij hypnose worden het uitwendige oog en oor tijdelijk verlamd, terwijl de hersenen ertoe worden gebracht weer te geven wat door de innerlijke zintuigen wordt gezien en gehoord.

Zoals algemeen bekend worden deze niet door tijd of ruimte beperkt, en geven ze dus aan de hypnotiseur allerlei dingen door die vanuit het standpunt van de alledaagse waarnemingen heel verbazingwekkend zijn.

En aan degenen die strikt volgens de door de meesters van het occultisme aangegeven beginselen hebben geëxperimenteerd, is ook bekend dat het gezicht en gehoor en de beeldvorming van de gehypnotiseerde proefpersoon alle vervormd en gewijzigd zijn door de opvattingen en gedachten van de hypnotiseur. Dit is vooral het geval bij bijzonder gevoelige proefpersonen die in de zogenaamde *lucide* toestand zijn geraakt. Ze zijn op een gebied waarover ze maar weinig weten, en zullen aan hem die hen in die toestand heeft gebracht antwoorden geven over onderwerpen zoals de innerlijke samenstelling van de mens en de natuur die uitvergrotingen zullen zijn van wat de hypnotiseur zelf over dat onderwerp heeft gedacht, als hij daarover duidelijke gedachten heeft gevormd. De inhoud van gedeelten van bovengenoemd boek lijkt duidelijk aan te geven dat de daarin beschreven denkbeelden over het hogere zelf afkomstig zijn van mediums die in feite slechts de opvattingen hebben versterkt en bevestigd die door de schrijver van dat boek enkele jaren geleden in *Transactions of the London Lodge* over het onderwerp het hogere zelf werden geuit, zoals bij het lezen daarvan duidelijk wordt. Een gewone proefpersoon onder hypnose is, hoeveel gevoeliger hij ook is dan andere mediums, in geen geval een *getrainde ziener*, maar is volgens de esoterische scholen ongetraind, want training daarin leidt tot een ziener die volledige kennis heeft van alle krachten die aan het werk zijn en van alle gebieden waartoe zijn of haar bewustzijn toegang verkrijgt. Daarom is iemand die alleen door de kracht van het hypnotische fluïdum in die toestand komt een doler die totaal ongeschikt is om een ander te leiden. Iets anders is het in het geval van een getrainde ziener die het hypnotische fluïdum van een ander eenvoudig als hulpmiddel gebruikt om in die toestand te komen. En men kan gerust zeggen dat er in het Westen nog niet zulke getrainde zieners zijn. Daarom kan geen hypnotiseur het voordeel van de diensten van dat soort mensen hebben, maar alle onderzoekers zijn gedwongen om af te gaan op de berichten uit die

trancetoestand van mannen of vrouwen – voornamelijk vrouwen – die nooit de lange voorbereidende training en discipline hebben ondergaan, niet alleen fysiek maar ook mentaal, die absoluut vereist zijn vóór men op de juiste manier met de innerlijke ogen kan zien. Dit geldt natuurlijk niet voor het vermogen om feiten en dingen die dichtbij of veraf plaatsvinden te zien, want daarbij wordt alleen het innerlijke gezicht en gehoor gebruikt, en niet het innerlijke begripsvermogen. Maar over dit onderwerp wil ik graag later nog iets meer zeggen.

William Brehon

Misleiding bij helderziendheid

[*The Path*, juli 1892, blz. 106-8]

Enkele jaren geleden werd voorgesteld om psychometrie te gebruiken bij het opsporen van misdaad en om bij alle contacten tussen mensen hun motieven aan het licht te brengen. Volgens de zogenaamde ontdekker ervan zou dit de maatschappij veranderen doordat het de mensen zou dwingen eerlijk te zijn en de misdaad zou verminderen. Voor wie het niet weet is het misschien goed te zeggen dat als iemand psychometrie beoefent, hij een voorwerp neemt uit de directe omgeving van een persoon of van de plaats van handeling of iets dat door iemand is geschreven, en door het tegen zijn voorhoofd of in zijn hand te houden, verschijnt er met meer of minder grote nauwkeurigheid voor zijn geestesoog een beeld van de gebeurtenis, de schrijver, de omgeving en de geschiedenis van het voorwerp. Er wordt beweerd dat tijd en afstand er niet veel toe doen, want de zwachtels van een mummie zijn psychometrisch onderzocht door iemand die niets over de mummie wist en die de mummie met haar vermoedelijke geschiedenis nauwkeurig kon beschrijven. Op deze manier zijn ook brieven behandeld zonder ze te lezen, en niet alleen werd de inhoud weergegeven maar ook de niet uitgesproken gedachten en de omgeving van de schrijvers. Ook hebben helderzienden bij ontelbare gelegenheden juiste beschrijvingen gegeven van gebeurtenissen en personen die ze nooit konden hebben gezien of gekend. Maar in ontelbare andere gevallen zijn ze niet daarin geslaagd.

Indien het stadsbestuur of een groep mensen die iets bezitten dat

gestolen kan worden, een man of vrouw in dienst hadden die – zonder enige kans om ooit fouten te maken – zou kunnen verklaren waar een gestolen artikel zich bevindt, en wie het heeft gestolen, en van tevoren kan aangeven dat iemand van plan is om te stelen, bedrog te plegen, te liegen, of op een andere manier kwaad te doen, dan kunnen er twee dingen gebeuren. Criminelen en mensen die van plan zijn een misdaad te plegen zullen ergens anders naartoe gaan, of ze zouden op een of andere manier proberen van de helderziende af te komen. Gezien de verleidelijke mogelijkheden van helderziendheid, voor zover ze wordt begrepen, hebben velen om verschillende redenen vurig naar de macht ervan verlangd. Sommigen zouden haar willen gebruiken voor de hier beschreven doeleinden, maar veel anderen zagen haar slechts als een nieuw middel om persoonlijke doeleinden te bereiken.

De kansen om erdoor misleid te worden zijn zo talrijk dat, hoewel mystieke en paranormale onderwerpen bij het publiek nieuw aanzien hebben gekregen, helderziendheid nog geruime tijd niet méér zal zijn dan een nieuwtje en als de verschijnselen en wetten ervan goed worden begrepen, zal men er niet méér vertrouwen in stellen dan nu het geval is. En zelfs wanneer er individuele helderzienden met schitterende vermogens bekend zijn, zullen ze zich niet voor zulke doeleinden lenen, want als ze eenmaal door een bijzondere training hun vermogens hebben verworven, zullen de regels van hun school het uitoefenen van deze vermogens voor egoïstische doeleinden altijd verbieden.

Als helderziendheid een eenvoudige zaak was zonder twijfels, zouden geboren helderzienden al langgeleden hebben bewezen hoever hun feilloze visie reikt door misdadigers op te sporen, aan te duiden waar gestolen goederen kunnen worden gevonden, of de vinger te leggen op een morele infectiebron waarvan het bestaan bekend is maar die niet kan worden gelokaliseerd. Toch hebben ze dit niet gedaan, en opmerkzame theosofen zien in de oude leringen een bevestiging dat het terrein van de helderziendheid vol misleiding is. Toekomstig kwaad zou op dezelfde manier kunnen worden afgewend, want de fouten in het heden vormen de inleiding en oorzaak van pijnlijke gevolgen in de toekomst.

De hoofdoorzaak van misleiding is dat de gedachte aan iets rondom de denker een beeld schept van dat waaraan hij denkt. En alle beelden in dit gedachteveld lijken op elkaar, omdat we ons een voorwerp herinneren door het gedachtebeeld ervan en niet doordat we het voorwerp in ons hoofd meedragen. Vandaar dat het beeld in onze aura van wat we in de handen van een ander hebben gezien, voor ongeoefende zieners,

er net zo uitziet als onze ideeën over gebeurtenissen waaraan we niet hebben deelgenomen. Daardoor kan en zal een helderziende deze gedachtebeelden met elkaar verwarren en zo de kans op zekerheid verkleinen. Als een ongeruste moeder zich inbeeldt dat haar kind in gevaar is en zich levendig en in detail een spoorwegongeluk voorstelt, dan zal het beeld dat de ziener eventueel waarneemt betrekking hebben op iets dat nooit gebeurde en dat slechts het product van emoties of verbeelding is.

Vervolgens zijn er fouten bij het vaststellen van de identiteit. Deze worden op het astrale gebied – het gebied waarvan helderziendheid gebruikmaakt – gemakkelijker gemaakt dan op het zichtbare gebied en ontstaan door talrijke oorzaken. Deze zijn zo talrijk en complex dat een volledige toelichting niet alleen onmogelijk maar ook langdradig zou zijn. Zo kan bijvoorbeeld iemand op wie van een afstand het helderziende oog wordt gericht, er zowel wat zijn kleding als zijn gelaatstrekken betreft heel anders uitzien dan in werkelijkheid. Hij kan in hartje winter gekleed lijken te zijn in voorjaarskleding en uw helderziende zal dat melden en er waarschijnlijk aan toevoegen dat het iets in het volgende voorjaar symboliseert. Maar in feite was de voorjaarskleding het gevolg van zijn gedachten over een soortgelijk veel gedragen en goed zittend pak, waardoor dit misleidende beeld van de kleding voor het oog van de ziener werd opgeroepen. Er zijn mij soortgelijke gevallen bekend die ik heb geverifieerd. Zo kan ook de minnaar die aan het figuur of het gezicht van zijn geliefde denkt, of de misdadiger die denkt aan de persoon die hij kwaad geeft gedaan, een misleidende verandering teweegbrengen en de identificatie onmogelijk maken.

Een andere bron van fouten ligt in het onbewust overbrengen van uw eigen gedachten – die in gunstige of ongunstige zin sterk worden gewijzigd – op de helderziende. Of zelfs de gedachten van iemand anders die u net heeft ontmoet of over wie u pas iets heeft gehoord. Want als u een ziener raadpleegt over een of ander onderwerp, en kortgeleden de gedachten over hetzelfde onderwerp heeft gelezen van iemand anders die heel krachtig en helder denkt en met een dominerend karakter, dan zal de helderziende tien tegen één de invloed van de ander ondergaan en u zijn ideeën geven.

Ten slotte wil ik wijzen op de omkering van het beeld. In de impopulaire school van de theosofie is altijd onderwezen dat het astrale licht de beelden omkeert, evenals het beeld op het netvlies niet rechtop staat zoals aan de wetenschap bekend is. Niet alleen de kabbalisten

hebben dit gezegd, maar ook de oosterse scholen; en zij die nu deze leringen op een theosofische manier hebben bestudeerd, hebben ontdekt dat dit een feit is. Zo kan een ongeoefende helderziende getallen van achteren naar voren zien, of voorwerpen geheel of gedeeltelijk ondersteboven. Hoeveel men in het gewone leven kan vertrouwen op waarnemingen van ongeoefende mensen is langgeleden al door wetenschappelijke scholen en gerechtshoven vastgesteld. Maar mensen die op zoek zijn naar het wonderbaarlijke aanvaarden zonder na te denken de waarnemingen van hen die op het terrein van helderziendheid even ongeoefend zijn als zijzelf. Natuurlijk zijn er veel authentieke gevallen van goed helder zien, maar de meeste helderzienden zijn onbetrouwbaar. Het ontwikkelen van de paranormale zintuigen is moeilijker dan welke vorm van lichamelijke oefening ook, en het aantal werkelijk geoefende helderzienden in de westerse wereld kan worden gesteld op nul komma nul.

M. More

Duidelijke sporen van theosofie

[*The Path*, augustus 1892, blz. 133-6]

In *De sleutel tot de theosofie* zegt de schrijfster dat er in het laatste kwart van elke eeuw altijd een duidelijke beweging is die enigszins lijkt op de huidige theosofische beweging, en deze mening wordt door veel theosofen gedeeld. Kunnen deze inspanningen worden teruggevonden? Waren er 100 jaar geleden mensen die zichzelf 'theosofen' noemden? Is het noodzakelijk dat al deze bewegingen in het verleden 'theosofisch' werden genoemd? En als de bewering dat zulke bewegingen door de adepten worden gestart waar is, is de huidige Society dan de enige organisatie door middel waarvan deze wezens werken?

Om eerst de laatste vraag te behandelen, kunnen we ons wenden tot HPB als autoriteit. Ze zei vaak dat terwijl de huidige TS als organisatie duidelijk onder het toezicht van de adepten staat, ze niet de enige organisatie is door middel waarvan ze proberen invloed uit te oefenen op het denken en de ethiek van de mensheid, maar dat op veel verschillende manieren voortdurend inspanningen worden gedaan. Maar toch, en daar bleef ze bij, draagt de TS als het ware het stempel van de oosterse en oude scholen, en heeft daarom het kenmerk – of wat in het

Sanskriet lakshaṇa wordt genoemd – van de oude en verenigde Loge van adepten. Als we vervolgens nagaan wat het gezonde verstand en de overlevering hierover zeggen, dan zien we dat het met beide in strijd zou zijn om te veronderstellen dat één enkele organisatie het enige kanaal zou zijn voor de inspanningen van de Broederschap. Want als die Broederschap de kennis, de macht en de doelstellingen heeft die eraan worden toegeschreven, dan moet ze gebruikmaken van elk instrument dat in contact staat met de mensheid. Evenmin is het noodzakelijk om te veronderstellen dat de verschillende inspanningen die in elke eeuw worden gedaan en die zich onderscheiden van de algemene stroom van invloeden in alle richtingen, theosofisch moeten worden genoemd. Vaak wordt verondersteld dat de rozenkruisers helemaal niet als een organisatie hebben bestaan, maar serieuze studenten zijn tot de conclusie gekomen dat ze een organisatie hebben gehad. Ze waren christelijk in hun formuleringen en diepzinnige mystici; en hoewel ze spraken over de Heilige Geest, sophia, en dergelijke, onderwezen ze theosofie. Ze waren door de tijdgeest genoodzaakt om zich aan te passen aan de behoeften van het moment, want het zou de grootste dwaasheid zijn geweest om de hoop om enige invloed uit te oefenen te vernietigen door toen overhaast oppositie te gaan voeren. Nu is het anders: de atmosfeer en het denken zijn vrij, en mensen worden niet op grond van hun opvattingen door een corrupte kerk verbrand. In één opzicht is de TS het kind van het Rozenkruisers Genootschap uit het verleden. HPB heeft dit vaak gezegd, en onderzoek naar hun ideeën bevestigt die uitspraak. De rozenkruisers waren in het begin christelijk en later afstammelingen van de christenen. Zelfs nu wordt erop gezinspeeld dat in een van de grote steden van deze nieuwe republiek een edele liefdadigheidsorganisatie is begonnen en wordt voortgezet met geld dat is gegeven door afstammelingen van de rozenkruisers op basis van een innerlijke impuls die was ingegeven door sommige van de adepten die lid waren van die organisatie. Want bloedverwantschap heeft in deze zaken enige betekenis; en tot een adept de zevende graad heeft bereikt, wordt hij vaak gedreven door oude stromen van erfelijkheid. Of anders gezegd, het is vaak gemakkelijker voor een adept invloed uit te oefenen op iemand in zijn rechtstreekse fysieke lijn dan op iemand die zich door bloedverwantschap en psychische erfelijkheid buiten zijn familie bevindt.

Als we het Duitsland van 200 jaar geleden onderzoeken, dan wordt onze aandacht onmiddellijk getrokken door Jakob Böhme. Hij was een

eenvoudige schoenmaker, maar van binnenuit verlicht, en was de vriend en leraar van veel edele en geleerde mensen. Zijn geschriften brachten de kerk in beroering; ze hebben ook nu nog invloed. In zijn leven zijn veel aanwijzingen te vinden dat hij hulp kreeg van de meesters van wijsheid. Zijn geschriften hadden een verstrekkende invloed waarvan het spoor kan worden gevolgd door Duitsland en naar Frankrijk, zelfs na zijn dood. Hij noemde zichzelf een christen, maar hij werd ook een 'theosoof' genoemd. Deze invloed bleef tot lang na zijn dood bestaan. In de zestiger jaren werden vele honderden van zijn boeken doelbewust over de hele wereld gestuurd. Bibliotheken in de hele Verenigde Staten kregen ze gratis, en ze bereidden in belangrijke mate de weg voor het werk van de Theosophical Society, maar niet volledig.

100 jaar geleden was er zo'n beweging in Frankrijk; een van de vertegenwoordigers ervan was Louis Claude de Saint-Martin, wiens correspondentie *theosofisch*[1] werd genoemd. Hij verwijst naar Böhme, en ook naar onzichtbare maar machtige hulp die hem behoedde voor gevaren tijdens de revolutie. Zijn boeken, *L'homme de désir* en andere, werden veel gelezen, en er wordt gezinspeeld op het bestaan van een genootschap, dat echter gedwongen was geheim te blijven. Bijna op hetzelfde moment zien we de grote Amerikaanse Revolutie die werd beïnvloed door Thomas Paine, die, hoewel hij door onwetende theologen werd verguisd, in het openbaar werd bedankt door Washington en het eerste Congres. Deze republiek is een theosofische poging, want ze geeft vrijheid, en spreekt zich in de bepalingen van haar grondwet gelukkig niet uit voor één bepaalde religie. Er is op gezinspeeld dat de adepten een hand hebben gehad in de opstand van de kolonies in 1775. In antwoord op vragen van Sinnett, enkele jaren geleden, werd door zijn leraar geschreven dat de Broederschap zich bezighield met alle belangrijke menselijke bewegingen, maar niemand kon haar voor de rechtbank slepen en bewijzen daarvan verlangen.

Broeder Buck schreef in 1889: 'Ik heb een boek getiteld *Theosophical Transactions of the Philadelphian Society*, Londen, 1697, en een ander gedateerd 1855, getiteld *Introduction to Theosophy or the Science of the Mystery of Christ*, en in 1856 werd *Theosophical Miscellanies* uitgegeven.'[2]

---

[1] *La correspondance inédite de L.-C. de Saint Martin*, Parijs, 1862. Engelse vertaling: *Theosophic Correspondence*, Exeter, 1863; herdruk, Theosophical University Press, Pasadena, 1991.

[2] Vgl. *De sleutel tot de theosofie*, blz. 15-16.

Ongeveer 1650 jaar geleden deed Ammonius Saccas een soortgelijke poging die goede resultaten opleverde. Hij had bijna dezelfde doelstelling als de TS, en onderwees dat het doel van Jezus was om de mensen de waarheid in alle religies te laten zien en de oude filosofie in ere te herstellen. Het is helemaal niet in strijd met de theorie die we bespreken dat de verschillende inspanningen niet dezelfde naam kregen. Zij die werken voor het welzijn van de mensheid, of ze nu adepten zijn of niet, geven niets om alleen maar een naam; ze streven ernaar een belangrijke inspanning te leveren, en niet naar een bewijs in de ogen van de mensen om de eerste of origineel of iets anders te zijn.

Maar we hebben alleen aan de westerse wereld aandacht besteed. Al die eeuwen sinds het jaar 1, en lang daarvoor werden er in Azië theosofische inspanningen gedaan, want we moeten niet vergeten dat onze theorieën, evenals die van Ammonius Saccas, een oosterse oorsprong hebben. Hoezeer volkeren aanvankelijk de heidenen en barbaren ook hebben genegeerd, ten slotte gingen ze ontdekken dat de christenen hun religie en filosofie vaak aan de heidenen te danken hebben. Dus terwijl Europa de genoegens van een primitief en onbeschaafd leven smaakte, waren de oosterlingen bezig om de filosofie waaraan wij zoveel te danken hebben, verder uit te werken, te verfijnen en te perfectioneren. Wij die geloven in de adepten als broeders van de mensheid moeten aannemen dat de Broederschap zich bewust was van het gevolg dat ongetwijfeld eens in Europa moest worden teweeggebracht, wanneer haar aandacht kon worden afgeleid van het najagen van rijkdom en worden gericht op de grote voorraden oosterse filosofie. Dit gevolg kwam tot stand door Engeland, Duitsland en Frankrijk. Fransen hebben eerst de aandacht gevestigd op de *Upanishads*, de Duitsers richtten zich op het Sanskriet, en Engeland veroverde India, zodat haar metafysische schatkamers rustig konden worden onderzocht. We hebben van dit alles elk jaar steeds meer resultaten gezien. Er is minder dom, bekrompen vooroordeel tegen de 'heidenen', het grote publiek begint in te zien dat de arme hindoe op het gebied van het denken niet moet worden geminacht, en een ruimer, beter gevoel heeft zich geleidelijk ontwikkeld. Dit is veel beter dan de verheerlijking van een Broederschap, en de Loge streeft altijd naar zulke resultaten, want voor egoïstische trots, arrogantie en de voorliefde voor persoonlijke macht is daarin geen plaats, en evenmin in onze huidige Theosophical Society.

William Brehon

Gedachten over karma

[*The Path*, augustus 1892, blz. 157-61]

Elke dag zien we dat mensen worden verrast door omstandigheden die of goed of slecht zijn, en die in bundels alle tegelijk komen of verspreid over een langere periode. Sommigen verkeren hun hele leven in ellende, anderen gaat het jarenlang voor de wind, terwijl weer anderen zich afwisselend ellendig en gelukkig voelen. Ik spreek hier natuurlijk over de levensomstandigheden, onafhankelijk van de uitwerking op het gemoed, want het gebeurt vaak dat iemand onder ongunstige omstandigheden niet ongelukkig is, en sommigen zijn in staat uit de moeilijke omstandigheden waarin ze zich bevinden het goede te halen. Dit alles is het karma van hen die de ervaring opdoen, en daarom vragen we ons af of karma ons in één keer treft of zich over een periode van jaren verspreidt. En de vraag wordt ook gesteld of de omstandigheden van dit leven het eindresultaat zijn van het leven dat onmiddellijk daaraan voorafging.

Er bestaat een verhaal dat in de 19de eeuw aan een Duitse mysticus door een oude man, eveneens een mysticus, werd verteld toen deze vroeg naar de betekenis van het bijbelvers waarin staat dat de zonden van de vader de kinderen zullen treffen tot in de derde en vierde generatie. Hij zei:

> Er was eens een oosterse koning die één zoon had. Deze zoon beging een misdaad waarop als straf stond dat hij zou worden gedood door middel van een zware steen die naar hem werd geworpen. Maar omdat men inzag dat dit het kwaad niet zou herstellen of de overtreder de kans zou geven een beter mens te worden, stelden de raadslieden van de koning voor de steen in kleine stukjes te breken en deze naar de zoon en naar diens kinderen en kleinkinderen te werpen, al naar ze dit konden verdragen. Zo gebeurde het, en allen leden in zeker opzicht eronder, hoewel niemand eronder bezweek.

Men ging natuurlijk van de veronderstelling uit dat in dit geval de kinderen en kleinkinderen niet in de familie van de prins konden zijn geboren als ze niet in voorgaande levens op een of andere manier aan de vorming van zijn karakter hadden bijgedragen; om die reden moesten ze tot op zekere hoogte delen in zijn straf. De verzen uit de *Bijbel*

kunnen op geen andere manier dan deze worden begrepen, indien we aan de God van de christenen rechtvaardigheid willen toekennen.

Ieder ego wordt aangetrokken tot het lichaam waarin hij zijn verdiende loon zal krijgen, maar ook om een andere reden. Dat betekent niet alleen dat het lichaam de gelegenheid zal geven voor zijn rechtmatige beloning en straf, maar ook dat hij in het verleden verbonden was met de familie waarin het lichaam werd geboren, en dat de erfelijkheidsstroom waartoe het behoort ook de zijne is. Het is daarom niet alleen een kwestie van verdienste en verwantschap, maar ook van verantwoordelijkheid. De rechtvaardigheid gebiedt dat het ego moet lijden of voordeel genieten, ongeacht de familie waarin hij terechtkomt; de verwantschap bepaalt dat hij bij die familie terecht zal komen die een karaktertrek bezit die overeenkomt met één of vele van de zijne, en daardoor aantrekkingskracht op hem uitoefent; maar de verantwoordelijkheid, die gebaseerd is op rechtvaardigheid, eist dat het ego naar dat ras of dat volk of die familie zal komen waar zijn verantwoordelijkheid ligt omdat hij in vorige levens heeft bijgedragen aan het vormen van hun karakter, of omdat hij de fysieke erfelijkheidsstroom heeft beïnvloed die zo krachtig inwerkt op hen die ertoe behoren. Daarom is het rechtvaardig dat zelfs de kleinkinderen zullen lijden wanneer ze in het verleden de hand hebben gehad in het vorm geven aan de familie, of zelfs in het tot stand brengen van een samenleving die voor degenen die er door incarnatie in terechtkomen nadeel oplevert. Ik gebruik het woord verantwoordelijkheid voor iets dat verwantschap en rechtvaardigheid omvat. Het zou met andere woorden waarschijnlijk evengoed kunnen worden omschreven. Het kan zijn dat een bepaald ego geen rechtstreekse verantwoordelijkheid voor de omstandigheden van een familie, volk of ras heeft, en toch ertoe wordt aangetrokken om daar te incarneren. In zo'n geval bepaalt verwantschap van karakter de plaats van wedergeboorte, want het wezen dat naar de verblijfplaats van stervelingen afdaalt, wordt evenals elektriciteit langs de weg van de minste weerstand en van het grootste geleidingsvermogen gevoerd. Maar in die gevallen waar het reïncarnerende ego voor de familie- of rasomstandigheden rechtstreeks verantwoordelijk is, zal het op basis van zuivere rechtvaardigheidsbeginselen en om zijn verplichtingen na te komen, besluiten op die plaats geboren te worden waar het, bijvoorbeeld als kleinkind, in fysieke of andere zin de gevolgen van zijn vroegere daden zal ondergaan. Dit besluit wordt genomen bij het verlaten van devachan. Het is daarom volkomen rechtvaardig, ongeacht of de

nieuwe fysieke hersenen al of niet in staat zijn de verloren draad van herinnering weer op te nemen.

We moeten in onze beschaving nu dus allen boeten voor de zonden van onze voorouders, en leven daarom in lichamen die, zoals de medische wetenschap heeft aangetoond, vol zitten met ziekten van hersenen, vlees en bloed, die door de eeuwen heen in de troebele erfelijkheidsstroom tot ons zijn gekomen. Deze verstoringen werden in andere eeuwen door onszelf teweeggebracht, misschien in onwetendheid van de zo verstrekkende gevolgen, maar die onwetendheid maakt alleen de hogere ethische verantwoordelijkheid minder groot en leidt ertoe dat de gevolgen tot fysiek lijden worden beperkt. Dit kan ertoe leiden, zoals vaak is gebeurd, dat veel reïncarnerende ego's proberen om tot een algehele hervorming te komen.

Omdat de Ouden hierin geloofden, probeerden ze in India een zuivere familiestroom te vormen en in stand te houden, zoals de hoogste brahmanen-kaste. Want ze wisten dat wanneer zo'n zuivere geslachtslijn vele eeuwen lang kon blijven bestaan, deze het vermogen zou ontwikkelen om ego's op weg naar wedergeboorte af te stoten indien hun karakter niet voldeed aan de standaard van die levensstroom. Hierdoor konden alleen mensen die van nature leraren waren, met een hoge ethische en spirituele ontwikkeling, op het toneel verschijnen om als hervormers en verlossers van alle andere klassen op te treden. Maar onder de ijzeren regel van de cyclische wet trad langzamerhand een ontaarding in, zodat er nu nog slechts een imitatie van een echte zuivere geslachtslijn bestaat.

Een variant op het bovengenoemde oosterse verhaal luidt dat de raadslieden de koning aanraadden de stukken van de steen naar de prins te werpen. Dit gebeurde, en het gevolg was dat hij niet werd gedood, maar alleen pijn leed toen de stukken werden geworpen. Dit wijst op een andere karmische wet, namelijk dat een bepaalde hoeveelheid karmische kracht in één keer naar iemand kan worden geslingerd of op hem neerkomen, óf in kleinere stukjes kan worden verdeeld, waarvan de som de hele hoeveelheid karmische kracht vertegenwoordigt. En dit zien we ook in het leven. Sommige mensen lijden jarenlang onder een hoeveelheid ongunstig karma die hen – als ze ineens was gekomen – zou hebben verpletterd. Anderen worden lange tijd door het lot begunstigd en ervaren een geluk dat, indien het in één dag werd genoten, hen misschien zou verpletteren; en ook dit komt voor, want we horen soms van mensen die dood neervielen als hen

onverwachts iets wat een groot geluk wordt genoemd, toevalt.

Deze wet geldt ook in de natuurkunde. Men kan een stuk glas in één klap stukslaan, of dezelfde hoeveelheid kracht in een aantal voortdurend herhaalde tikjes verdelen, waardoor hetzelfde resultaat wordt bereikt en het glas breekt. En wat de emoties betreft zien we dat dezelfde wet zelfs door de meest onwetenden wordt gevolgd, want we vertellen slecht nieuws niet in één keer aan de betreffende persoon, maar gaan daarbij langzaam en geleidelijk te werk; en wanneer iemand plotseling slecht nieuws wordt meegedeeld, wordt degene die het hoort vaak erdoor verpletterd. In beide gevallen is het veroorzaakte verdriet hetzelfde maar de methode om het nieuws mee te delen verschilt. Waarheen we ook kijken, deze wet is overal aan het werk. Ze is universeel, en moet evengoed op karma als op al het andere worden toegepast.

De vraag of het leven dat we nu leiden het gevolg is van het direct eraan voorafgaande leven wordt door Patañjali beantwoord:

> Op basis van deze handelingen komen in elke incarnatie slechts die opgeslagen gedachtezaden tot manifestatie die in de verschafte omgeving tot bloei kunnen komen. Hoewel de manifestatie van deze zaden [in een incarnatie] kan worden tegengehouden als de omgeving wat soort, plaats en tijd betreft ongeschikt is, bestaat er toch een onmiddellijk verband tussen [de gedachtezaden en hun manifestatie], omdat het geheugen en de reeks zichzelf reproducerende gedachten identiek zijn. – *Yoga aforismen*, 4:8-9

Ook andere leringen van de Ouden spreken hierover. Wanneer een lichaam wordt aangenomen, zal alleen dat soort karma zich doen voelen dat erin kan werken. Dit is wat Patañjali bedoelt. De 'omgeving' is het lichaam met het verstand, de ontvankelijke natuur, de emoties en verlangens. Zo kan men bijvoorbeeld in het voorafgaande leven edel of het tegenovergestelde zijn geweest, en nu slechts een omgeving hebben die dient voor het uitputten van karma dat is overgebleven uit levens vele incarnaties terug. Dit onuitgewerkte karma wordt ook wel opgeslagen karma genoemd. Het kan nu al of niet uitwerken, en het kan ook tevoorschijn worden gebracht door een krachtige inspanning van het denken die leidt tot veranderingen die het fysieke gestel zodanig wijzigen dat het als een nieuw lichaam wordt. Maar omdat de meeste mensen traag van geest en aard zijn, laten ze zich met de grote familie- of volksstroom meedrijven en brengen daardoor in één leven geen veranderingen in deze innerlijke natuur aan. Karma werkt in hun geval door

wat Patañjali de 'opgeslagen gedachtezaden' noemt. Het zijn de netto resultaten die uit ieder leven door manas worden opgeslagen. Want wanneer het lichaam eenmaal is gestorven, en daarmee ook de hersenen, kan daarin niets meer worden opgeslagen en bestaat er geen mogelijkheid meer om zich in verbinding te stellen met het volgende leven op aarde; het onderdeel dat bekendstaat als kāma valt – samen met het astrale lichaam – op een bepaald moment vóór de wedergeboorte uiteen of wordt uitgewist; het astrale lichaam bewaart gewoonlijk niets voor gebruik in een volgend leven, en de waarde of het geheel van die skandha's die tot kāma behoren, wordt in manas of het denken geconcentreerd of vastgelegd. Wanneer het onsterfelijke wezen dus terugkeert, is het in feite manas-buddhi-ātman die een nieuwe omgeving zoekt, die in een nieuw lichaam, prāṇa, kāma en het astrale dubbel wordt gevonden. De reïncarnatie kan daarom, en omdat ze onder invloed van de cyclische wet staat, bij wijze van spreken slechts een motor van één paardenkracht verschaffen, wat veel minder is dan de potentiële in manas opgeslagen energie, en er blijven dus onuitgewerkte 'opgeslagen gedachtezaden', of onuitgewerkt karma, over. Het ego kan daarom een bepaald soort karma – dat het ego steeds in een gelijksoortige omgeving plaatst – verbruiken, totdat dat soort karma zo uitgeput of verzwakt raakt dat een andere reeks 'opgeslagen gedachtezaden' gaat overheersen, waarop de volgende incarnatie in een andere omgeving zal plaatsvinden die de nieuwe groep opgeslagen gedachtezaden de gelegenheid zal geven nieuw of ander karma teweeg te brengen.

Het doel dat met dit alles voor het leven wordt beoogd, is om in elke incarnatie zó te leven en te denken dat zich geen nieuw karma of oorzaak van gevangenschap vormt, terwijl men de oude voorraad afwerkt, zodat men bij het sluiten van elke levensrekening zoveel zal hebben afgewerkt als mogelijk is. De oude 'opgeslagen gedachtezaden' zullen dus van leven tot leven langzamerhand actief worden en uitgeput raken, totdat de mens ten slotte in een staat zal verkeren waarin hij alles kan beheersen, en tot werkelijke bewustheid komt, gereed om de eindbeloning te verzaken om bij de mensheid te kunnen blijven, terwijl hij zelf geen nieuw karma schept en anderen op het steile pad naar volmaking vooruithelpt.

Eusebio Urban

Wat onze Society vooral nodig heeft

[*The Path*, september 1892, blz. 185-7]

Het eerste doel van onze Society is het vormen van een kern van universele broederschap. Dit is een praktisch doel en een feit in de natuur. Veel mensen hebben dit lange tijd als een utopisch ideaal beschouwd, dat men kan koesteren, bespreken, en waarnaar men kan verlangen, maar dat onmogelijk kan worden bereikt. En het is geen wonder dat de mensen het zo beschouwden, omdat de gangbare religieuze opvatting over God, natuur en mens alles op een egoïstische basis plaatste, persoonlijk aanzien in de hemel bood aan hen die toen ze stierven als heiligen werden beschouwd, en zo werd de verwezenlijking van deze mooie droom onmogelijk gemaakt. Maar wanneer de theosofische filosofie aantoont dat alle wezens één zijn, niet alleen in hun hogere natuur maar ook op het fysieke gebied, dan wordt ons eerste doel heel praktisch. Want als alle mensen in feite broeders zijn, d.w.z. met elkaar verenigd door een band die niemand kan verbreken, dan houdt de vorming van de kern van de toekomstige broederschap verband met al het doen en laten van de mens; ze beïnvloedt beschavingen en leidt tot betere omstandigheden, zowel fysiek als moreel, voor ieder lid van de grote familie.

Dit eerste doel betekent menslievendheid. Iedere theosoof moet daarom niet alleen liefdadigheid blijven beoefenen, zowel privé als in het openbaar, maar ook ernaar streven om de theosofische filosofie zo goed te begrijpen dat hij haar op een praktische en gemakkelijk te begrijpen manier kan uiteenzetten, zodat hij in ruimere zin menslievendheid kan beoefenen door te zorgen voor de behoeften van de innerlijke mens. Deze innerlijke mens is een denkend wezen dat zich voedt met een juiste of onjuiste filosofie. Als hem een onjuiste filosofie wordt gegeven, dan raakt hij op een dwaalspoor en valt zijn instrument, de uiterlijke mens, ten prooi aan verbijstering en verdriet.

En omdat de theosofische theorieën tamelijk onbekend waren en dat nu nog zijn, fascinerend, en bijzonder wanneer men ze vergelijkt met de gebruikelijke leringen over mensen en dingen, hebben veel leden zich beziggehouden met metafysische bespiegelingen of hebben zich geworpen op het occulte en wonderbaarlijke; daarbij vergeten ze dat een hogere menslievendheid verlangt dat er meer bekendheid wordt

gegeven aan een juiste basis voor ethiek, voor denken en voor handelen. Zo treffen we vaak theosofen aan die ingewikkelde leringen bespreken die nu niet in het dagelijks leven kunnen worden toegepast, en dan zijn er andere leden en belangstellenden die een zucht van verlichting slaken wanneer iemand de antwoorden op vragen in die richting leidt waar alle leringen betrekking blijken te hebben op het dagelijks leven en daar kunnen worden toegepast.

Het is vooral nodig dat we theosofie zo bestuderen dat we haar leringen kunnen uiteenzetten op een zodanige manier dat ze begrijpelijk zijn voor het grote publiek. Zo'n praktische en heldere uiteenzetting is beslist mogelijk. Er is geen twijfel aan dat dit van groot belang is. Ze heeft betrekking en invloed op de ethiek, op het dagelijks leven, op iedere gedachte en daarom op iedere handeling. De meest geleerde, meest geslepen en meest succesvolle kerk, namelijk de rooms-katholieke, gaat op deze manier te werk. Moeten wij afzien van een goede werkwijze, omdat een fanaticus dezelfde methode gebruikt? De roomse priesters lichten niet de metafysische, moeilijk te begrijpen, hoewel heel belangrijke, basisbeginselen van hun verschillende leringen toe; ze doen zelfs geen poging daartoe. Ze raken de mensen in hun dagelijkse leven, en het is hun mogelijk diepzinnige leringen in eenvoudige taal weer te geven, omdat ze zich hun eigen leerstelsel tot in het kleinste detail hebben eigengemaakt, hoewel de kennis van de priester misschien tijdelijk verborgen blijft. Zij doen een beroep op de angst in de mens; wij doen een beroep op zijn verstand en zijn ervaring. Daardoor zijn we in het voordeel – dat moet men niet vergeten.

Grote geleerdheid en kennis van metafysica zijn goed om te hebben, maar de meeste mensen zijn noch wetenschappers noch metafysici. Als onze leringen zo nuttig zijn dat de wijzen het de moeite waard achten ons te helpen bij het verspreiden ervan, dan zullen die wijzen – onze meesters – toch zeker wensen dat we deze leringen voorleggen aan zoveel van onze medemensen als we kunnen bereiken. Met een kleine inspanning kunnen onze theosofische geleerden en metafysici dit doen. Het is inderdaad wat moeilijk omdat het enigszins onaangenaam is voor iemand die van nature metafysisch is aangelegd om af te dalen tot het niveau van de gewone mens, maar het is mogelijk. En wanneer men het doet, wordt men beloond door de zichtbare opluchting en voldoening van de belangstellende.

Het is in het bijzonder onze plicht om onze uiteenzettingen zoveel mogelijk praktisch te maken. Enkel intellectuele studie van onze

theosofie zal de wereld niet snel verbeteren. Deze zal natuurlijk gevolgen hebben, omdat aan onsterfelijke denkbeelden opnieuw energie wordt gegeven, maar terwijl we wachten totdat deze ideeën vruchten afwerpen voor de mensheid, breekt er misschien een revolutie uit die ons allemaal wegvaagt. We moeten doen wat Boeddha zijn discipelen opdroeg: onze leringen prediken, in praktijk brengen, verspreiden en aan de hand van voorbeelden duidelijk maken. Hij sprak met succes met de meest eenvoudige mensen, hoewel hij een diepere leer had voor de grotere en meer ontwikkelde denkers. Laten we ons dan de kunst eigen maken om een praktische uiteenzetting van ethiek te geven, gebaseerd op onze leringen en versterkt door universele broederschap als feit.

Genezing van ziekten

[*The Path*, september 1892, blz. 187-90]

Lichamelijke ziekten en de behoeften van de maag zijn na het instinct tot zelfbehoud de belangrijkste onderwerpen waaraan de mens aandacht besteedt. Indien we niet blijven leven, kunnen we niet het werk verrichten dat volgens ons moet worden gedaan; indien we honger lijden, zullen we de kracht verliezen om goed te werken of te genieten, en ten slotte zullen we aan de rand van het graf komen. Slecht of onvoldoende voedsel veroorzaakt een reeks fysieke kwalen, die gewoonlijk ziekte worden genoemd. We worden ook ziek door te veel voedsel. We worden dus van alle kanten door deze kwalen overvallen, en zelfs als ons voedsel goed en voldoende is, lopen we de kans om slachtoffer te worden, omdat ons karma, door onszelf in een vroeger leven bepaald, beschikt dat we dit leven binnentreden, belast met een erfelijke onzuiverheid als gevolg van de slechte daden of fouten van onze vaders en moeders. En de verslagen van de wetenschap tonen aan dat deze onzuiverheid in het bloed of de lymfe soms verschillende generaties overslaat en dan in alle hevigheid een verre generatie aantast. Het is dus geen wonder dat genezing van ziekten een onderwerp is dat iedereen volop bezighoudt! De christen weet dat door de almachtige God is bepaald dat de kinderen tot in de derde en de vierde generatie moeten boeten voor de zonden van de ouders, en de ongelovige ziet dat door een of andere natuurkracht de straf zelfs tot zover wordt gevoeld.

Door dit alles hebben de scholen van mentale genezing en zogenaamde 'metafysische' genezing een grote invloed gekregen over de angsten, gevoelens, wensen en lichamen van hen tot wie ze zich richten, vooral in de Verenigde Staten. Dat er in Amerika meer aandacht aan dit onderwerp wordt geschonken, weet iedereen die aan de andere kant van de Atlantische Oceaan is geweest, en het zal hem ook zijn opgevallen hoe relatief klein het aantal mensen daar is dat iets van het onderwerp afweet. Maar in de Verenigde Staten vindt men in elke stad veel mensen die bekend zijn met deze scholen en die hun methoden in praktijk brengen. Waarom het hier meer ingang vindt, daarover kan iedereen speculeren, maar hier houden we ons bezig met de vraag waarom het ook maar enige ingang heeft gevonden. Het heeft iets weg van wondermiddelen. Bied de mens een wondermiddel voor hun vele kwalen aan, en ze zullen zich ervoor interesseren; bied het hun goedkoop aan, en ze zullen het gaan gebruiken; bied het aan als een gemakkelijke methode, en ze zullen er onder bepaalde omstandigheden om vechten. Metafysische genezing is voor sommigen gemakkelijk, want ze verklaart ten eerste dat er geen geld aan artsen hoeft te worden uitgegeven; ten tweede dat drankjes en medicijnen niet meer nodig zijn; en ten derde dat ze gemakkelijk kan worden geleerd en beoefend. De moeilijkheden die zich voordoen door het gebrek aan logica in het stelsel bestaan niet voor hen die nooit de logica hebben beoefend, maar zijn wel van betekenis voor hen die zuiver redeneren, maar bij de meeste mensen is dat niet gebruikelijk. Ze zien bepaalde resultaten en nemen aan dat de veronderstelde oorzaak de juiste is. Maar veel mensen zullen het stelsel niet eens onderzoeken, omdat ze denken dat het van hen verlangt dat ze zonder bewijs aannemen dat datgene wat ze voor hun ogen zien niet bestaat. De beweringen geciteerd uit het maandblad *Christian Science*, die waren opgenomen in *The Path* van maart, werken voor zulke mensen als slagbomen. Als ze konden worden overgehaald om de aangeboden genezingsmethode uit te proberen, dan zouden ze erin kunnen gaan geloven, want deze laat vaak inderdaad resultaten zien. Maar de publieke opinie is niet gunstig over 'mind cure', en in de kranten wordt meer de aandacht gevestigd op de gevallen die de dood tot gevolg hadden dan op genezingen. En er wordt altijd veel aandacht besteed aan gevallen zoals dat in maart waarbij 'gebedsgenezers' bij het lijk van een van de leden van een gelovige familie gingen bidden om het te laten herleven.

Op een onlangs gemaakte reis van de Atlantische kust naar die van

de Grote Oceaan en terug had ik de gelegenheid honderden leerlingen van deze scholen te ontmoeten, en ik constateerde dat bijna allen zich niet bezighielden met logica en rustig volkomen duidelijke stellingen negeerden, ervan overtuigd dat als genezing plaatsvond, de aangegeven oorzaak daarvan ook de juiste moest zijn, en bijna zonder uitzondering ontkenden ze het bestaan van kwaad of pijn of lijden. Ze getuigden allemaal eenstemmig dat de overheersende gedachte die hen bezighield het genezen van hun fysieke kwalen en het behoud van hun gezondheid was. De nadruk werd niet gelegd op de schoonheid van een deugdzaam leven, of de waarde voor henzelf en voor de maatschappij van een rechtvaardig ethisch stelsel en een juiste levenswijze, maar op genezing van hun ziekten. Daarom moeten we wel concluderen dat al deze scholen bestaan omdat de mensen liever gezond dan goed willen zijn, hoewel ze op goedheid niets tegen hebben als deze gezondheid met zich meebrengt.

En werkelijk, men hoeft niet goed te zijn om van de leringen te profiteren. Het is voldoende om vertrouwen te hebben, en brutaalweg te beweren dat dít niet bestaat en dat dát geen macht heeft om iemand te treffen. Ik zeg niet dat de leraren van die 'wetenschap' het hierover met me eens zijn, maar beweer slechts dat – of u nu goed of slecht bent – het vastberaden toepassen van de methode door resultaten zal worden gevolgd, ongeacht de denkbeelden van de leraren.

Want bij mind cure op zich hoeft u niet zoals bij haar zuster, 'Christian science', te geloven in Jezus en de evangeliën; toch zouden dezelfde resultaten worden verkregen, want Jezus onderwees dat alles waar u met vertrouwen om bidt, u zal worden geschonken.

Wetenschappelijk onderzoek heeft aan het licht gebracht dat de lichamen van ons mensen geïnfecteerd zijn met smetstoffen die bijna al onze ziekten veroorzaken, en school na school in de geneeskunde heeft geprobeerd en probeert nog steeds om het middel te vinden dat de onzuiverheid uit het bloed zal verwijderen. Dit is wetenschappelijk, omdat het de werkelijke fysieke oorzaak zoekt; de metafysische genezing zegt dat ze geneest, maar ze kan niet bewijzen dat de oorzaak van de ziekte is vernietigd en niet slechts is verbloemd. De geschiedenis leert ons dat er reden tot twijfel is, want niemand zal ontkennen dat veel zuiver denkende en zuiver handelende ouders kinderen hebben voortgebracht die een of andere onzuiverheid in zich bleken te hebben, die ze van een verre voorouder hadden geërfd. Kennelijk hadden de zuivere, individuele gedachten geen macht over de grote universele ont-

wikkeling van de stof die door die menselijke lichamen werd gebruikt.

Als we ons nu wenden tot de geneeskunde, dan zien we dat de Italiaanse graaf Mattei een stelsel van genezing verkondigt op basis van het homeopathische gebruik van subtiele plantenextracten, dat stof tot nadenken geeft aan hen die het genezen door alleen geloof of gedachten algemeen willen verbreiden. Sommige van zijn vloeistoffen zullen onmiddellijk een eind maken aan hevige pijn, het gezichtsvermogen of het gehoor herstellen, en abnormale groeisels laten verdwijnen. Zijn pilletjes maken een dronkaard nuchter, en als ze worden gegeven aan een vrouw die een baby zoogt, zullen ze het kind genezen dat haar melk drinkt. De dronkaard en het kind denken niet na over de geneesmiddelen of stellen geen speciaal vertrouwen erin, en toch werken ze. Is het niet beter de gezondheid te herstellen met behulp van fysieke middelen, en de verheven leringen van de genezers, die alle aan bekende bronnen zijn ontleend, te gebruiken om onze morele aard te versterken?

Indien christelijke gebedsgenezers deze regels lezen, moeten ze dan niet bedenken dat de profeet, toen hij het zoontje van de weduwe weer tot leven wekte (*Lucas* 7:12), fysieke middelen gebruikte waarbij hij zijn eigen magnetisme tegelijkertijd toepaste op alle ledematen van het kind? En Jezus verloor een deel van zijn levenskracht – niet van zijn gedachten – toen de vrouw die zijn kleed aanraakte, werd genezen, want hij zei dat er 'kracht' van hem was uitgegaan. De apostel gaf ook aanwijzingen dat, indien iemand ziek was, de anderen zich rond het bed zouden verzamelen, hem met olie zouden zalven, en tegelijkertijd hun handen opleggen – niets anders dan eenvoudig fysieke geneeswijzen volgens een traditie die al bestaat sinds Noach. Mozes onderwees hoe ziekten moeten worden genezen en plaatsen ontsmet waar besmettelijke ziekten dreigen. Dit gebeurde niet door de verheven kracht van het denken, maar door maatregelen die hij doeltreffend achtte, zoals het sprenkelen van het bloed van dieren die onder bijzondere omstandigheden waren geslacht. Zonder ons voor of tegen zijn methoden uit te spreken, is het heel zeker dat hij dacht dat er door deze middelen subtiele krachten van fysieke aard zouden vrijkomen en op het betreffende ziektegeval konden worden toegepast.

Door de eeuwen heen spreken de meeste opgetekende verklaringen zich uit tegen het genezen van fysieke kwalen door gebruik te maken van de hogere krachten in de natuur, en de reden ervoor, die eens algemeen bekend was maar later in vergetelheid raakte, is die welke we gaven in ons artikel van januari 1892, namelijk dat ziekten de grove

manifestaties zijn van disharmonieën die bezig zijn het lichaam te verlaten, zodat men wordt gezuiverd. Door ze tegen te houden door middel van het denken, dat zonder kennis van zaken ertegen wordt gebruikt, drijft men ze terug naar hun oorsprong en *zaait men ze opnieuw op hun mentale gebied*.

Dit is de werkelijke reden voor ons bezwaar tegen metafysische genezingspraktijken, die we onderscheiden van de veronderstellingen en zogenaamde filosofie waarop deze methoden zouden berusten. Want we willen duidelijk maken dat de resultaten niet worden teweeggebracht door welk filosofisch stelsel dan ook, maar door het onwetend toepassen van psychofysiologische krachten.

William Q. Judge

Spiritualisme vroeger en nu

[*The Path*, september 1892, blz. 190-4; oktober 1892, blz. 220-4]

– 1 –

Ik ben zelf een geest, maar verschil in sommige opzichten van die geesten waarover in deze tijd op seances wordt gesproken. Ik heb een lichaam en een stel hersenen om mee te werken, terwijl zij dat niet hebben; ik kan mijn identiteit als zoon van mijn vader bewijzen en voelen, terwijl zij dat niet kunnen; en, wat het belangrijkste is, ik heb de nodige ervaring opgedaan in de drie-eenheid van lichaam, ziel en geest – of in de stoffelijke, verstandelijke en universele natuur – terwijl zij, die geen stoffelijke zenuwen, organen voor de zintuigen, hersenen, bloed en vlees meer hebben, beperkt zijn tot een bewustzijnsgebied waar ze het moeten stellen zonder die organen van handeling en zintuiglijke waarneming die nodig zijn als men in contact wil komen met de stof en de natuur, met persoonlijke menselijke ervaring, of met de edele diepste gevoelens van de mens die naar het evenbeeld van de goden is gemaakt.

De Chinese boeken die *King* heten, de *Zend Avesta* van de vuuraanbidders, de mysterieuze Egyptische monumenten en papyrussen, de inspirerende boeken van de ārya's van India, de Griekse religies, de Romeinse verslagen en de nieuwe en oude christelijke geschriften spreken over spiritualisme, schrijven erover, verklaren haar en geven haar

symbolisch weer. In de oudheid is het verheven en filosofisch, wetenschappelijk en religieus, maar in deze tijd is het spiritisme in Europa en Amerika heel alledaags, nergens op gericht, zonder een filosofie die door haar leiders wordt verkondigd, gebaseerd op feiten die zich in de loop van vele jaren hebben opgestapeld, maar zonder enige ordening, ontsierd door fraude en een dagelijks aanbod van banaliteiten voor mensen die op zoek zijn naar wonderen. Het vormt een protest tegen het christendom, maar heeft niets anders dan een onlogisch en materialistisch zomerland om een onrechtvaardige hemel te vervangen. In de oudheid raakten zijn zieners en vestaalse maagden geen geld aan, noch waren ze betrokken bij de ordinaire concurrentiestrijd om persoonlijke vooruitgang en persoonlijk genot; tegenwoordig bieden de mediums, die door hun leiders onbeschermd worden gelaten, aan om de geesten en het geestenland voor een of twee dollar aan elke klant te verkopen. Het is een beroep om je brood mee te verdienen, en betekent niet dat men zich bezighoudt met de dingen van de geest. Dat zijn de verschillen. Wordt de zaak hiermee onjuist voorgesteld?

Het soort spiritisme dat nu in het Westen gangbaar is, was in de oudheid goed bekend, maar het werd necromantie genoemd; het bestond maar was verboden. De geschiedenis van de joodse koning Saul, en vooral hoofdstuk 28 van *1 Samuel*, tonen aan dat dit zo is. Saul was een medium van de geobsedeerde soort. Zijn specifieke soort duivel had muziek nodig om hem te kalmeren, muziek die door David werd verschaft, maar zelfs dan viel hij soms uit, en bij één gelegenheid wierp hij een speer naar de fluitspeler, die maar nauwelijks aan een onmiddellijke dood ontsnapte. En dat mediums gedijden wordt bewezen in het reeds genoemde hoofdstuk van *1 Samuel*: 'Saul had in het hele land een verbod uitgevaardigd op *geestenbezwering* en waarzeggerij' (28:3), maar hij handhaafde het hogere spiritualisme van de urim (orakelstenen) en tummim, van de hogepriester, en van de geïnspireerde uitspraken van profeten die sober leefden en niet voor geld werkten. Saul werd getroffen door slechte tijden, en had geestelijk advies nodig. Vergeefs raadpleegde hij urim en de profeten. 'En toen Saul de Heer raadpleegde, gaf de Heer geen antwoord, *noch in dromen*, *noch door middel van urim*, noch bij monde van profeten' (28:6). Dus vroeg hij zijn dienaren voor hem een vrouw te zoeken die een huisgeest had, en zij noemden er een die in Endor woonde – en geen heks werd genoemd. Men moet bedenken dat slechts een paar verzen erboven een verslag staat van de dood en begrafenis van Samuel in Rama, en dus was

Samuel nog niet lang begraven, en, zoals theosofen weten, waren zijn astrale overblijfselen waarschijnlijk nog niet uiteengevallen. Saul, die een medium was, voegde die dag het vasten toe aan zijn oefeningen, en zocht de vrouw in Endor op om de schaduw van Samuel op te roepen. Toen de gematerialiseerde astrale vorm van de pas overleden profeet verscheen, werd de vrouw bang en ontdekte de identiteit van Saul. Haar helderziendheid was gewekt, en volgens haar 'zag ze goden vanaf de aarde opstijgen'. Hier waren twee krachtige mediums, de een was Saul en de andere de vrouw. Daarom was de materialisatie van de 'geest' heel sterk. Saul was gekomen met een hevig verlangen om Samuel te spreken, en de sterke combinatie bracht een necromantische oproeping van de schim teweeg – die zich uitdrukte door middel van de helderziendheid van beide mediums en die gebruikmaakte van de ziel en de recente geschiedenis van Saul – waardoor de koning op de hoogte werd gebracht van zijn gemakkelijk te voorspellen nederlaag en dood. Mozes had zulke seances terecht verboden. Deze, die Sauls angst en besluiteloosheid deed terugkeren, veroorzaakte een verdere verzwakking van zijn beoordelingsvermogen, zijn geweten en zijn vastberadenheid, verhaastte zijn nederlaag, en maakte een einde aan zijn regeerperiode. Dat de schim slechts Samuels astrale overblijfselen waren, is heel duidelijk omdat ze geërgerd vraagt waarom Saul haar rust had verstoord en haar had opgeroepen. Het hele verhaal is een oude beschrijving van wat er elke maand in Amerika onder de huidige bezweerders en aanbidders van de doden gebeurt. Toen Mozes zijn wetboeken schreef, waren de 'stem van Bath-kol' – tegenwoordig is dat de *onafhankelijke stem* – evenals veel andere mediamieke praktijken gangbaar, en degenen die de schimmen van de doden konden oproepen of adviezen konden geven op basis van huisgeesten, waren zo bekend bij het volk dat de wetgever zijn vaak uitgevoerde bevel 'een heks mag niet in leven blijven' formuleerde, iets wat zijn religieuze nakomelingen in Salem, Massachusetts, in Engeland en in Schotland, vele eeuwen later letterlijk opvolgden. In de tempel die in de woestijn was gebouwd, en ook in het permanente aan Salomo in Jeruzalem toegeschreven bouwwerk, was het Heilige der Heiligen, waar het belangrijkste medium – de hogepriester die belletjes aan zijn gewaad liet rinkelen – contact had met de leidende geest die sprak van tussen de vleugels van de cherubijnen. En in de verhalen van de talmud vertellen de joden hoe Jezus de onuitsprekelijke naam verkreeg en in bezit hield, hoewel er tegen hem werd gebruld door de tot leven gebrachte beelden die de

poort bewaakten. Overal in het Oude Testament verschijnen de verschillende profeten als geïnspireerde mediums. De een werpt zich in de nacht ter aarde, en de Heer, of geest, spreekt tot hem; een ander vast 40 dagen, en daarna raakt zijn leidende engel zijn lippen aan met vuur van het altaar; Ezechiël hoort zelf het ruisen van water en het ratelen van de wielen terwijl zijn verbaasde hersenen geïnspireerde ideeën opvangen. Al deze gevallen komen overeen met onze moderne vormen, maar de oude inspiraties hebben enige betekenis en verhevenheid. Maar geen van deze oude mediums en zieners en geïnspireerde sprekers – met uitzondering van de dodenbezweerders – heeft geld aangenomen voor wat ze zagen en zeiden. Dat was het verschil tussen een profeet, of iemand met een god, en een verachte dodenbezweerder. Is het mogelijk dat de Ouden dit onderscheid maakten, waarbij ze de ene vorm toelieten en de andere veroordeelden, zonder enige kennis of goede reden?

De grote orakels van Griekenland en andere plaatsen hadden hun vestaalse maagden. Dit waren mediums door middel waarvan de 'geesten', zoals spiritisten zouden zeggen, antwoord gaven op de gestelde vragen. Het is waar dat geld en schenkingen bij deze instellingen binnenstroomden, maar de dienstdoende vestaalse maagden leefden niet in de wereld, ze ontvingen geen geld en konden geen vergoeding vragen, ze vergaarden geen bezittingen, ze waren vrij van ambities en van de dagelijkse onbetekenende meningsverschillen; maar hun leven werd gewijd aan het hoogste spirituele denken dat in die tijd mogelijk was, en ze werden geselecteerd op grond van hun zuiverheid. En bovendien kon men door geld of schenkingen niets afdwingen van het orakel. Als het sprak, dan was dat goed, maar als het bleef zwijgen, dan ging de vraagsteller nederig en bedroefd weer weg. Er werd niet openlijk of stilzwijgend gevraagd hoeveel geld er was gegeven. In feite gebeurde het vaak dat het orakel, nadat het had gesproken en een grote schenking had ontvangen, in een volgende uitspraak opdracht gaf om de hele schenking terug te geven.

Dit is een ander verschil tussen het oude en nieuwe spiritualisme, zoals blijkt uit de houding van de bezoeker van mediums. Vraag een van laatstgenoemden daarnaar en u zult ontdekken hoezeer er een resultaat wordt verlangd in ruil voor het voorafbetaalde geld voor een seance. Dit legt een druk op het ongelukkige schepsel dat zich aanbiedt als een kanaal tussen dit gebied en het volgende. Als er geen resultaten worden bereikt, zoals vaak het geval zal zijn, is de bezoeker ontevreden en het medium haast zich om nog een sessie aan te bieden, enigs-

zins volgens het principe van de kwakzalvers die beloven de vergoeding terug te betalen als de zieke niet geneest.

Als we onze aandacht nu richten op India, dan hebben we het voordeel van het bestuderen van een nog bestaande traditie, hoewel ze ongetwijfeld eens de tijdgenoot was van die van de Egyptenaren van wie de joden hun magie, dodenbezwering en spiritualisme verkregen. Spiritualisme heeft bij de hindoes altijd bestaan. Ze kennen het nog steeds, zodat het zowel oud als nieuw is. Ze maakten en maken nog steeds hetzelfde onderscheid tussen de hogere soort ervan en de moderne necromantische verdraaiing. Door eeuwen van ervaring hebben de Indiërs de feiten en gevaren ontdekt, de waarde van de hogere vorm en de schade die voortvloeit uit de lagere. Het is heel juist dat we niet veel kunnen leren van de gewone lagere klassen die met oosterse passiviteit vasthouden aan de gewoonten en ideeën die door hun voorouders werden onderwezen. Maar juist die passiviteit roept voor onze ogen een groot camerabeeld op van een verleden dat tot leven komt en ademt wanneer de filosofie die de basis van de huidige geloofsovertuigingen is, wordt bestudeerd.

Vrouwen worden daar, evenals hier, vaak in bezit genomen door een 'geest', zoals onze spiritistische vrienden het noemen, maar deze *postmortale* verschijning van een directe of verre voorouder wordt door hen niet met vreugde verwelkomd. Ze verafschuwen het. Ze haasten zich naar de priester, of proberen een middel te verkrijgen, fysiek of psychisch, om de 'geest' uit te drijven. Ze noemen deze een bhūta, wat bij het volk 'duivel' betekent, maar voor de ontwikkelde klasse betekent het 'elementaal overblijfsel'. Ze erkennen het feit en het verband tussen de bezetenheid en de overledene, maar maken niet de fout te veronderstellen dat het de bewuste, intelligente en onsterfelijke kern is van de degene die was gestorven. Evenals de oude filosofie die overal werd onderwezen, beweren ze dat deze 'geest' een deel is van het psychische bekleedsel dat de ziel van de overleden persoon eenmaal droeg, en hij werd evenveel gerespecteerd als alle oude kleren die door iemand waren afgedankt. Maar omdat hij tot het psychische gebied behoort en het vermogen heeft om de lagere elementen in het wezen van de mens en ook louter mechanische verborgen krachten van de natuur wakker te roepen, en geen ziel en geweten heeft, wordt hij een duivel genoemd, of beter gezegd, het woord elementaar heeft bij hen de betekenis van een duivel gekregen op basis van de schade die zijn verschijnen met zich meebrengt.

In het volgende artikel zal ik het onderzoek voortzetten en de huidige spiritistische verschijnselen, hun gevaren, hun gebruik en misbruik bespreken, en ook het oude hogere spiritualisme en de mogelijkheid om dit nieuw leven in te blazen.

– 2 –

Enkele van de geboden van Mozes – die namens Jehovah spreekt – die aan de joden over het onderwerp 'spiritualisme' werden gegeven, zijn niet zonder betekenis. Omdat ze een beschrijving geven van de verschillende aspecten ervan die zijn opgenomen in de wettelijke voorschriften, is het zeker dat het hele onderwerp toen zo vertrouwd was dat het, zodra ernaar werd verwezen, zonder enige uitleg kon worden begrepen. En als Mozes en zijn volk ooit echt in Egypte waren, als slaven of als inwoners van het land Gosen, konden ze er niet zijn geweest zonder kennis te nemen van veel van de spiritistische en necromantische praktijken van de Egyptenaren. In *Exodus* (22:18) beveelt hij 'Een heks mag niet in leven blijven'. De heks over wie werd gesproken was een ander geval dan mensen die een huisgeest en dergelijke hadden; zij werden niet gedood. Maar een heks moet een kwaadwillende beoefenaar van occulte kunsten zijn geweest, hetzij voor geld of alleen uit boosaardigheid. In *Deuteronomium* (18:10-11) verwees de wetgever naar het land dat de mensen kort daarna in bezit zouden nemen, en zei: 'Er mag bij u geen plaats zijn voor mensen die huisgeesten raadplegen, of voor tovenaars, of dodenbezweerders.' Dit soort occulte praktijken worden dus genoemd en verboden. Er bestaat niet veel twijfel over dat de zeer krachtige geest die zichzelf 'Jehovah' noemt, deze aanwijzingen niet alleen gaf om de mensen in het algemeen te beschermen, maar ook om de mogelijkheid uit te sluiten dat een andere, even krachtige stamgod in contact trad met de joden en misschien de plannen van Jehovah in de war gooide.

De 'raadplegers van huisgeesten' waren mensen die zich op een of andere manier – door opleiding of toeval of geboorte – hadden opengesteld voor contact met enkele krachtige natuurgeesten van ofwel het vuur- of het lucht-element, van wie informatie over verschillende zaken kon worden verkregen. Met deze elementalen kan men moeilijk in contact komen, soms zijn ze vriendelijk, en soms onvriendelijk, tegen de mens. Maar ze hebben een bijzondere kennis die hen eigen is, en kunnen de innerlijke zintuigen van de mens gebruiken zodat hij

antwoorden krijgt die hij op de gewone manier niet kan krijgen. Dit gebeurt ongeveer op de manier waarop een hypnotiseur in deze tijd de innerlijke mens wakker roept, en in zekere mate losmaakt van de uiterlijke mens, en laat zien dat het verborgen geheugen en de verborgen waarnemingsvermogens een veel ruimer bereik hebben dan een gezond mens gewoonlijk vertoont. Deze huisgeesten waren goed bekend bij de Ouden, en Mozes spreekt zo vanzelfsprekend over hen dat het heel duidelijk is dat ze in die periode al een lange geschiedenis hadden en geen nieuwe ontwikkeling waren. Dezelfde soort 'huisgeest' wordt ook vermeld in de *Handelingen van de apostelen* (16:10). Paulus en zijn metgezellen kwamen naar Macedonië – als men op de onzekere uitspraken over plaatsen kan vertrouwen: 'Een andere keer, toen we op weg waren naar de gebedsplaats, kwamen we een jonge slavin tegen die bezeten was door een geest en zo de toekomst kon voorspellen. Met haar waarzeggerij verdiende ze veel geld voor haar eigenaars' (16:16). Paulus dreef de bezettende geest uit de vrouw, waardoor hij haar eigenaars de inkomsten ontnam en de vrouw waarschijnlijk de bron van haar levensonderhoud. Dit was niet slechts een geval van gewoon mediumschap waarbij het astrale omhulsel van een overleden ziel het meisje in bezit nam, maar betrof een echte elementaal van een waarzeggende soort die Paulus door de macht van zijn menselijke wil kon uitdrijven.

De 'huisgeest' is niet onze hogere natuur die ons nuttige informatie geeft, maar is altijd een entiteit die buiten het menselijke gebied bestaat en niet op het menselijke gebied thuishoort. Ze zijn ook nu nog in het Oosten bekend, en communicatie met hen wordt als gevaarlijk beschouwd. Dit gevaar vloeit voort uit het feit dat 'huisgeesten' geen geweten hebben, omdat ze tot een natuurrijk behoren dat lager staat dan het menselijke stadium en daarom manas en het spirituele beginsel nog niet hebben ontwikkeld. Ze handelen automatisch, maar door zich te verbinden met het verstand en andere vermogens van de persoon die ze kwellen is er een schijn van verstand, onderscheidingsvermogen en intelligentie. Maar de schijn van deze vermogens doet zich ook voor bij de moderne grammofoon, die deze beslist niet heeft. Omdat ze die aard hebben, is het begrijpelijk dat de invloed die ze op de mens uitoefenen alleen gericht is op onze lagere natuur met uitsluiting van de hogere, en dus worden de morele eigenschappen na verloop van tijd verlamd. Andere resultaten treden in bepaalde gevallen op waarbij wat 'astraal dynamiet' kan worden genoemd, vrijkomt door het verstoren van de menselijke natuur en ook van het andere gebied, en dan worden ook

anderen geschaad naast de persoon die betrokken is bij dit contact. Om deze redenen hebben de wijzen in het verleden altijd afgeraden om zich met een huisgeest in te laten.

De volgende klasse die door Mozes wordt genoemd is de tovenaar, die hoger staat dan de eerste, en overeenkomt met een heks. Dat tovenaars niet worden genoemd in het vers waarin de dood van een heks wordt bevolen, kan betekenen dat heksen vaker voorkwamen dan tovenaars, zoals tegenwoordig 'voodoo vrouwen' veel talrijker zijn dan 'voodoo mannen'.

De laatste in het rijtje, die een gruwel werd genoemd, is de dodenbezweerder. Deze komt precies overeen met een moderne spiritist die de doden oproept door middel van een medium, en op die manier het astrale lijk opwekt dat men met rust had moeten laten om volledig uiteen te vallen. Mozes kreeg in Egypte en Medië zijn opleiding als een priester van de hoogste orde. In die tijd betekende dat heel wat. Het betekende dat hij volledig bekend was met de ware psychologie van de mens en kon zien waar het gevaar schuilde voor de liefhebber van deze zaken. Het is van geen enkel belang of er ooit iemand zoals Mozes heeft bestaan; het kan slechts een naam zijn, een denkbeeldige persoon aan wie deze boeken worden toegeschreven, maar de voorschriften en verboden en occulte overlevering die besloten lagen in wat hij deed en zei vormen een oud verslag van grote waarde. Toen hij dodenbezwering verbood, volgde hij slechts de aloude regels die door de ruime ervaring van veel volkeren die leefden vóór hij werd geboren, juist waren gebleken. Een oud voorbeeld van dodenbezwering werd in het eerste artikel gegeven, ontleend aan de geschiedenis van koning Saul.

Ik stel dan ook voor om wat nu ten onrechte spiritisme wordt genoemd met een andere naam weer te geven, en wel dodenbezwering. Dit is de aanbidding van de doden. Het heeft zich in de positie gebracht om zo te worden aangeduid, en de titel is noch een uitvinding noch een verkeerde voorstelling. De tijdschriften die worden gesteund door degenen die dit beoefenen en de boeken geschreven door enkele van haar beste pleitbezorgers hebben jaar in jaar uit verklaard dat de doden – als geesten – aanwezig waren op de seances; de mediums hebben gezegd dat ze werden beheerst door dode blanke mannen en vrouwen, reeds lang gestorven indianen, of baby's, afhankelijk van de omstandigheden, en in de tijd dat het materialiseren op *seances* algemeen voorkwam, liet men de reeds lang, of de onlangs, gestorvenen verschijnen, zoals in het geval van Samuel die voor de ogen van de aanwezi-

gen aan Saul verscheen; en dan, terwijl laatstgenoemden vol verbazing toekeken, verdween de verschijning uit het gezicht. En dit bleef ook niet beperkt tot het gewone publiek zonder wetenschappelijke kennis. Wetenschappers hebben het beoefend. Prof. Crookes verklaarde dat in zijn aanwezigheid de 'geest Katie King' zich zo sterk materialiseerde dat deze evenveel tekenen van dichtheid van het vlees en gewicht van het lichaam te zien gaf als een levend persoon. Het is daarom niets anders dan dodenbezwering, en de volgende vraag die moet worden beantwoord is of ze, zoals Mozes zei, een gruwel is. Als ze tot niets dan het goede leidt; als ze communicatie blijkt te zijn met de geest – waarbij het woord in de hoogste zin wordt gebruikt; als ze geen verlagend effect blijkt te hebben; als ze vanuit de wereld van de geest, waar volgens de spiritist alle kennis bestaat, die dingen brengt die de menselijke kennis uitbreiden en de beschaving bevorderen; als ze bijdraagt aan onze kennis over de complexe aard van de mens als een psychisch wezen; als ze een nieuwe ethische code heeft gegeven of een substantiële, logische en wetenschappelijke basis voor de ethiek die door Boeddha en Jezus werd verkondigd, dan is ze geen gruwel, hoewel nog steeds dodenbezwering.

Veertig jaar of langer heeft men in Europa en Amerika deze dodenbezwering duidelijk gecultiveerd; een tijd die voor elk tweetal onderzoekers in andere studierichtingen lang genoeg is om goede intellectuele resultaten te kunnen laten zien. Wat heeft de geschiedenis van deze jaren ons opgeleverd? Ze bevat slechts een morbide soort verlangen naar wonderen en een wildernis van ongeordende verschijnselen, waarbij laatstgenoemde door 'geesten' of spiritisten nu nog net zo weinig zijn verklaard als toen ze plaatsvonden. Zo kan men de resultaten van die 40 jaar in grote lijnen omschrijven. Voordat ik verder inga op het onderwerp zoals het hierboven is geschetst, zal ik dit artikel besluiten door te wijzen op een eerste belangrijke tekortkoming van de moderne dodenbezwering, namelijk de tekortkoming en de smet dat mediums voor hun werk geld krijgen van degenen die hen raadplegen.

Nog geen tien jaar geleden werd in Chicago en New York een syndicaat opgericht om zilvermijnen te exploiteren op basis van het advies van de 'geesten'. In elke stad werd een medium geraadpleegd en kreeg een schamele beloning voor de zittingen. De leidende 'geest' besliste over de investeringen en veel van de activiteiten. Aandelen werden uitgegeven, verkocht en gekocht. Het bekende resultaat dat de onderneming voor de investeerders niets dan verlies opleverde, is hier van

weinig betekenis, hoewel het in een ander kader belangrijk is. Maar vóór de uiteindelijke ineenstorting werd er een zeker bedrag verdiend door verkopen en aankopen. Aan het arme medium werd heel weinig uitbetaald, en het valt te betwijfelen of meer dan de normale dagprijs zou zijn betaald zelfs als de gouden beloften van de 'geesten' volledig waren uitgekomen. Dit alles werd in andere gevallen tientallen keren herhaald.

Er zijn een paar geïsoleerde gevallen bekend van een zogeheten medium dat op zakelijk gebied een lange reeks aanwijzingen gaf die een succesvol resultaat opleverden. Een van deze gevallen betrof handelingen op de beurs in New York. Maar ze betroffen allemaal het 'raadplegen van een huisgeest', en kwamen helemaal niet overeen met het werk van een gewoon medium. Als ze daarmee zouden overeenkomen, dan moeten we verwachten dat zulke successen veel voorkomen, terwijl in de geschiedenis van mediums het tegendeel een feit is. De mate waarin zelfs nu het mediumschap wordt gebruikt om op verzoek van beursmakelaars in New York en Chicago voorspellingen te doen over de stijgingen en dalingen van aandelen van spoorwegmaatschappijen en graanprijzen in die steden, zou degenen die denken dat ze deze heren goed kennen, verbaasd doen staan.

Dat is de grote vloek van de Amerikaanse rage die spiritistisch wordt genoemd, en pas als deze volledig is verwijderd, ongeacht de prijs die daarvoor moet worden betaald, zullen we het ware spiritualisme zien opkomen. Paulus had gelijk toen hij het meisje in Macedonië verloste van haar huisgeest, zelfs als ze daardoor haar werk verloor en haar eigenaars hun inkomsten. Als spiritisten het financiële element niet uit hun onderzoek willen bannen, dan zou het goed zijn als er een Paulus zou opstaan die met één golfbeweging van zijn hand alle openbare mediums in het land het vermogen zou ontnemen om visioenen te zien, berichten van doden of levenden te vernemen, of op een andere manier hun praktijken voort te zetten. De kleine hoeveelheid individueel leed die daarvan het gevolg zou zijn, zou meer dan gecompenseerd worden door de grote onmiddellijke en toekomstige voordelen.

Een belichaamde geest

Teruggedreven ziekten komen weer tevoorschijn

[*The Path*, oktober 1892, blz. 225-8]

De ziekten waarover ik het nu wil hebben, zijn die van het lichaam. Onze morele aard zal gezuiverd en veredeld worden, verruimd en versterkt, door aandacht te schenken aan de voorschriften van de heiligen en wijzen die door de eeuwen heen blijven spreken om ons te helpen. En ik breng dit onder de aandacht in verband met 'mind cure' en 'metafysische genezing.'

In het artikel over 'Genezing van ziekten' vermeldde ik de werkelijke reden voor het bezwaar dat we hebben tegen de praktijken die in uitvoering van elkaar verschillen omdat de beoefenaars ervan theosofen, christenen of volgelingen van 'mentale genezers' zijn, namelijk dat men gebruikmaakte van methoden die in feite een nieuw soort palliatief introduceerden dat de ziekten naar onze innerlijke, verborgen levensgebieden terugdrijft, die ons anders via de natuurlijke uitweg, ons fysieke lichaam, *zouden hebben verlaten*.

Voor een behandeling van dit onderwerp moeten we kort aandacht besteden aan de hele natuur van de mens. Dit onderzoek is vroeger door veel grotere denkers dan ik uitgevoerd, en ik geef slechts door wat zij hebben ontdekt en waarvan ik zelf bevestiging heb gevonden. Mentale genezers en 'spiritual scientists' en anderen maken geen melding van het subtielere deel van onze natuur, behalve dat ze erkennen dat het denken een grote kracht bezit en dat 'het spirituele lichaam zuiver en vrij van ziekte is'. Het denkvermogen zelf wordt door hen niet omschreven, terwijl ook niet wordt meegedeeld of het 'spirituele lichaam' op een of andere manier anatomisch kan worden omschreven. Maar bij theosofisch onderzoek wordt wel degelijk een soort anatomische opsomming gegeven van de delen van het innerlijke lichaam – het 'spirituele lichaam' van sommige van deze scholen – en bovendien van het 'denkvermogen' waarover ze het alle hebben.

Het denkvermogen is wat de hindoes manas noemen. Het is een deel van de onsterfelijke mens. Het 'spirituele lichaam' is niet onsterfelijk. Het is samengesteld uit het astrale lichaam met de hartstochten en

verlangens. Manas bevat de bewerkende oorzaken van de omstandigheden waarin we verkeren, ons ingeboren karakter en de zaden die telkens weer ontkiemen als fysieke en ook als zuiver mentale kwalen. Het is de beweegkracht, die óf vrij is in zijn beweging, vrij indien manas dat wil, óf heen en weer wordt geslingerd door elk voorwerp en elke invloed en gekleurd door elk denkbeeld dat het toelaat. Van leven tot leven bewoont het lichaam na lichaam, terwijl het in elke incarnatie gebruikmaakt van nieuwe hersenen als instrument. Zoals Patañjali het eeuwen geleden uitdrukte, liggen in manas alle zaden opgeslagen die het vermogen in zich hebben om zich opnieuw voort te brengen en die slechts de tijd en omstandigheden afwachten om opnieuw te ontspruiten. Hier liggen de oorzaken van onze ziekten, die in feite een voortbrengsel zijn van gedachten, maar van gedachten die reeds lang hebben opgehouden te bestaan en nu veranderd zijn in oorzaken die buiten onze huidige gedachten liggen. Zoals tijgers die in de jungle aan de rand van een poel liggen, gereed om op het juiste moment toe te springen, komen ze tevoorschijn, soms vergezeld van tegenovergestelde werkingen die door andere oorzaken zijn teweeggebracht, en soms alleen.

Als deze zaden ontspruiten en hun krachten vrijkomen, vertonen ze zich als ziekten in het lichaam, waar ze uitwerken en zich uitputten. Als ze worden bestreden door de krachten die behoren tot het gebied van het denkvermogen, betekent dit dat ze worden teruggedreven naar hun schuilplaats, hun ontwikkeling wordt belemmerd en hun uitwerking en verplaatsing naar de grovere levensgebieden wordt verhinderd. Ze worden met kracht teruggedrongen, maar liggen nu opnieuw te wachten op hun natuurlijke uitwerking in een ander leven. Die natuurlijke uitwerking gebeurt door middel van een lichaam, of beter gezegd door middel van het laagste voertuig dat in een bepaalde evolutieperiode wordt gebruikt.

Dit is een groot wiel dat altijd ronddraait, en niemand kan het tegenhouden. Als we ons verbeelden dat we kunnen ontsnappen aan het gevolg van welke oorzaak ook die we in het leven hebben geroepen, betekent dit dat we denken dat wet en regelmaat het gemanifesteerde heelal hebben verlaten. Ze kunnen daarvan niet worden gescheiden. We moeten alles tot het laatste toe uitwerken. Vanaf het moment dat we een gedachte en dus een oorzaak ontwikkelen, moet ze haar gevolgen voortbrengen, die alle op hun beurt oorzaken van andere gevolgen worden en zich langs de grote stroom van evolutie omlaag bewegen om daarna weer op te rijzen. De veronderstelling dat we deze eb en vloed

kunnen tegenhouden, is een enorme hersenschim. Vandaar dat de grote wijzen altijd hebben gezegd dat we de karmische gevolgen zich moeten laten ontrollen, maar intussen nieuwe en betere oorzaken in het leven moeten roepen, en dat zelfs de volmaakte wijze in zijn stoffelijk lichaam datgene moet verdragen wat er karmisch toe behoort.

Het is ook nodig dat men op de hoogte is van de innerlijke anatomische bouw. Het etherische lichaam heeft zijn eigen stromen – zenuwen, bij gebrek aan een beter woord – veranderingen en methoden van groei en werking, precies zoals het grofstoffelijke lichaam die heeft. Het is in feite het werkelijke lichaam, want het verandert zelden gedurende het leven, terwijl zijn fysieke tegenhanger elk ogenblik verandert, waarbij de atomen ervan komen en gaan en zich voegen naar het patroon of model dat door het etherische lichaam wordt verschaft.

De innerlijke stromen emaneren vanuit hun eigen centra en zijn voortdurend in beweging. Ze worden beïnvloed door gedachten en door de weerspiegeling van het lichaam bij zijn fysiologische veranderingen. Ze werken onophoudelijk op elkaar in. (Elk centrum van het innerlijke lichaam heeft zijn overeenkomstige centrum in het fysieke lichaam, dat het beïnvloedt en waardoor het op zijn beurt wordt beïnvloed.) Door middel van deze subtiele stromen – levenswinden genoemd als men het uit het Sanskriet letterlijk vertaalt – worden indrukken overgebracht op het denkvermogen, dat zich boven hen bevindt, en door deze stromen worden ook de verschijnselen van de seancekamers en de wonderen van de Indiase yogī teweeggebracht.

En zoals iemand zijn lichaam kan schaden door zonder kennis van zaken medicijnen te gebruiken of fysieke oefeningen te doen, evenzo kunnen de fijnere stromen en zenuwen van de innerlijke mens in de war worden gebracht indien iemand uit hoogmoed of onwetendheid probeert zich daarmee in te laten zonder daarin te zijn onderwezen.

De ziektekiemen bevinden zich hoofdzakelijk in het denkvermogen, en beginnen zich uit te werken door middel van de innerlijke stromen die de overeenkomstige trillingen naar het fysieke gebied overbrengen. Indien ze aan zichzelf worden overgelaten – afgezien van middelen om de pijn te verlichten of de ziekte kwijt te raken – verlaten ze het lichaam en verdwijnen in de grote smeltkroes van de natuur, en men is voor altijd van ze bevrijd. Daarom wordt gezegd dat pijn als een goede vriend moet worden beschouwd, die de werkelijke mens van een hoeveelheid zonde afhelpt.

Zodra er met de praktijken van de mentale genezer een begin is

gemaakt, worden de verborgen innerlijke stromen krachtig aangegrepen, en indien die concentratie wordt volgehouden, worden de neerwaartse trillingen omhoog gericht en zodanig veranderd dat ze de oorzaak naar het denkvermogen terugbrengen, waar ze opnieuw wordt gezaaid met toevoeging van de puur egoïstische verlangens die tot deze praktijken hebben geleid. Het is onmogelijk de oorzaak te vernietigen; ze moet zich kunnen transformeren. En wanneer ze in het denkvermogen is teruggedreven, wacht ze daar tot zich in dit of in een volgend leven een nieuwe kans voordoet.

In sommige gevallen zijn het fysieke en het psychische gestel niet bestand tegen de druk, zodat de terugkeer van de neerwaartse trillingen soms zo krachtig en plotseling plaatsvindt dat dit krankzinnigheid tot gevolg heeft; in andere gevallen doen zich ziekten met hevige verschijnselen voor.

De hoge toon die sommige scholen van genezers aanslaan, heeft tot gevolg dat de oorzaak van de problemen dieper in haar schuilplaats terugzinkt, en bevordert waarschijnlijk de concentratie. Maar elke soort gedachte zou evengoed voldoen, indien men maar volhardt in de concentratie, want het resultaat wordt bereikt door concentratie en niet door filosofie. Het stelsel van bevestigen en ontkennen maakt concentratie gemakkelijker.

Want zodra de beoefenaar begint, wekt hij onmiddellijk bepaalde innerlijke krachten op, doordat hij zijn denken op één onderwerp blijft richten. De grootste barbaren doen hetzelfde. Ze verkondigen dit al heel lang om verschillende redenen, en hun idealen gaan niet verder dan voedsel en slaap, afgodsbeelden en bijgeloof.

Als men op die manier invloed uitoefent op iemand anders die dat toestaat, wordt de verandering van de innerlijke zenuwstromen teweeggebracht door sympathie, wat in deze gevallen op hetzelfde neerkomt als het verschijnsel dat in de natuurkunde bekendstaat als *inductie*. Wanneer er op iemand – of tegen iemand, zoals ik het noem – invloed wordt uitgeoefend, wordt het resultaat óf verkregen óf er wordt weerstand aan geboden. Indien het wordt verkregen, gebeurt dit door dezelfde inductie die zonder zijn medeweten tot stand wordt gebracht en omdat hij zwakker was dan degene die hem beïnvloedt.

Hierin schuilt het gevaar. De scholen van de hypnotiseurs leren op welke manier dit moet worden gedaan. De mentale genezers en 'metafysici' doen hetzelfde. Een zee van noodlottige mogelijkheden schuilt achter dit alles, want er bestaan al beoefenaars die met opzet op hun

tegenstanders inwerken, en dag in dag uit 'zitten' om de inspanningen van andere mensen te verlammen. Het is als dynamiet in handen van een kind. Op een dag zal het ontploffen, en zij die het onderwezen zullen ervoor verantwoordelijk zijn, omdat men in plaats van het te onderwijzen ertegen had moeten waarschuwen. De wereld zou overweg kunnen met alle ziekten die er nu zijn, als ze maar aandacht wilde schenken aan hoge ethiek en altruïstische inspanningen. Want als de volkeren een paar eeuwen op de juiste manier leefden, zouden ze zich hebben gezuiverd en een morele kracht hebben opgebouwd, gebaseerd op de rotsen van ware filosofie, welwillendheid en liefde.

William Q. Judge

Steden onder steden

[*The Path*, november 1892, blz. 259-61]

De theorie dat er onder de tegenwoordige steden overblijfselen van oude steden liggen is niet nieuw. Dr. Schliemann was daarvan overtuigd, en op basis van aanwijzingen die hij in Homerus vond, heeft hij de overblijfselen van Troje blootgelegd. Sommigen hebben dit idee over Londen gehad en beweren dat St. Paul's op de ruïnes van een oude heidense tempel staat, en in verschillende delen van Engeland zijn Romeinse ruïnes opgegraven. In India bestaan veel overleveringen over moderne steden die op oude steden zouden zijn gebouwd, die vele meters diep nog ongeschonden onder de huidige oppervlakte begraven liggen. Het septembernummer van *Lucifer* meldde een 'vondst' van een Amoritische vesting, 20 meter onder de grond, met muren die ruim 8 meter dik waren. Het is een bekend feit voor mensen die H.P. Blavatsky in vertrouwelijke kring spraken, dat ze vaak nauwkeurige en gedetailleerde uitspraken deed over grote steden die gebouwd zijn op precies dezelfde plaatsen waar langgeleden andere steden hadden gestaan, en ook over die waar nu slechts dorpen zijn. En omdat de voortdurende ontdekkingsreizen van deze tijd – tot bijna aan de noordpool – de verwachting wekken dat voorspellingen die door haar over de onthullingen van moeder aarde zijn gedaan, snel zullen uitkomen, ben ik zo vrij een oude theorie te geven, die waarschijnlijk bekend is aan veel andere studenten, en die een verklaring geeft voor dit bouwen en

herbouwen van steden boven elkaar met tussenperioden die zo lang zijn dat er geen sprake kan zijn van communicatie tussen de huidige bewoners en die uit het verleden.

Omdat de beschaving van de mens vele keren rond de wereld is gegaan, en daarbij nu eens in het ene dan weer in het andere land dichtbevolkte gebieden heeft gevormd, en nu hier en dan daar enorme wereldsteden heeft geschapen, heeft ze haar invloed bijna overal op aarde achtergelaten, zowel op landen die nu onder de zeespiegel liggen als op die welke nu erboven liggen. Als men zich kan voorstellen dat een bevolking voor de eerste keer op een plek komt die nog nooit bewoond is geweest, kan men volgens de oude theorie aannemen dat bepaalde groepen elementalen – door de hindoes in het algemeen deva's genoemd – zich op die plek hebben verzameld en beelden presenteren van allerlei huizen en van overal drukke activiteit, en als het ware mensen aansporen om te blijven en te bouwen. Deze 'feeën', zoals de Ieren ze noemen, hebben ten slotte succes, en er worden gebouwen opgericht tot er een stad verrijst. Gedurende de tijd dat deze is bewoond, worden de beelden in het astrale licht vermeerderd en versterkt, tot de dag aanbreekt dat de plaats weer wordt verlaten, en dan zullen de genii, demonen, elementalen, of feeën de nieuwe beelden die op natuurlijke wijze zijn afgedrukt op de ether aan hun voorraad kunnen toevoegen. Deze blijven bestaan zolang de plek verlaten is, en wanneer er weer mensen in die buurt komen wordt het proces herhaald. De beelden van gebouwen en menselijke activiteit werken telepathisch in op de nieuwe hersenen, en de eerste pioniers verbeelden zich dat ze uit eigen beweging een plaats kiezen om zich te vestigen. Zo wordt er keer op keer gebouwd. Door natuurlijke processen wordt de aarde verspreid en opgehoopt, en de sporen van oude woonplaatsen worden daardoor verborgen, en zo krijgt een plaats een maagdelijk aanzien voor de nieuwe bewoners. En op die manier worden steden niet alleen gebouwd op gunstig gelegen plaatsen, maar ook op plaatsen die niet zo geschikt zijn.

In elk land zijn overvloedige bewijzen te vinden die aantonen dat de wind, de bomen, vogels en dieren de overblijfselen van wegen en gebouwen die eens door mensen werden gebruikt en bewoond, na verloop van tijd volledig kunnen bedekken, terwijl deze geheel intact blijven. In Centraal-Amerika bestaan uitgestrekte ruïnes waartussen nu enorme bomen groeien. In andere streken worden soms de overblijfselen van goed aangelegde wegen gevonden, die onder een wirwar van

kreupelhout tevoorschijn komen en onder een laag aarde weer verdwijnen. In Elephanta bij Bombay, en op andere plaatsen in India, is het zand langzamerhand onder pilaren en poorten gewaaid waardoor de ingang wordt versperd. Aan de kust van de Grote Oceaan vindt men in een van de Mexicaanse staten een oud en een nieuw San Blas, het ene op de heuvel, verlaten en bijna geheel verborgen onder bomen en allerlei stukken puin die na niet al te lange tijd een laag van een meter dik zullen vormen. De natuur kan door vulkanische uitbarstingen of landverschuivingen een stad plotseling en met geweld bedelven, maar ze kan ook langzaam te werk gaan om een plaats die door de mensen verlaten is met een dikke laag aarde te bedekken; het beste voorbeeld hiervan vormen de koraaleilanden, die uit de oceaan oprijzen en al snel met aarde en bomen bedekt zijn.

Maar volgens onze oude theorie bestaat er geen mechanisch of fysiek proces dat enige macht heeft over de beelden die in de ether worden afgedrukt en bewaard, noch over die groepen elementalen die van nature de taak hebben om beelden van steden en gebouwen aan de ontvankelijke hersenen van de mens te presenteren. Als hij materialistisch is, zal hij deze beelden slechts onbewust in zich opnemen. Maar de onbewuste indrukken zullen in daden worden omgezet, zoals gehypnotiseerde proefpersonen gehoor geven aan een suggestie die ze zich niet kunnen herinneren. Wanneer deze elementalen echter een volk ontmoeten dat psychisch ver genoeg ontwikkeld is om niet alleen de beelden te zien, maar ook de entiteiten die deze aan hen presenteren, zal een bewuste keuze het gevolg zijn, en weloverwogen worden besloten dat er op de ene plaats wel en op de andere niet wordt gebouwd.

Ik geef deze interessante theorie zonder bewijs, behalve dat wat kan worden verkregen door die enkele mensen die zelf de deva's op hun eigen gebied aan het werk kunnen zien.

Bryan Kinnavan

Reïncarnatie in de *Bijbel*

[*The Path*, december 1892, blz. 280-3]

We zijn niet van plan dit onderwerp hier uitputtend te behandelen, maar zelfs een kort overzicht zal aantonen dat de reïncarnatieleer in de christelijke *Bijbel* is te vinden. Natuurlijk zullen zij die zich alleen houden aan wat de kerk tegenwoordig over de mens, zijn natuur en zijn lotsbestemming leert, niet snel een ander stelsel dan het theologische aannemen; maar er zijn veel mensen die, hoewel ze niet kerkelijk zijn, toch trouw blijven aan het oude boek waaruit ze werden onderwezen.

In de eerste plaats moet men bedenken dat de schrijvers van de bijbelboeken, enkelen uitgezonderd, joden waren en dat Jezus, de stichter van het christendom, zelf een jood was. Als men zijn uitspraken onderzoekt, blijkt dat hij dacht dat zijn opdracht alleen de joden betrof en niet de heidenen. Hij zegt: 'Ik ben alleen naar de verloren schapen van het geslacht van Israël gestuurd.' Dit verwijst duidelijk naar de joden en sluit de heidenen even duidelijk uit. Bij een bepaalde gelegenheid weigerde hij een tijd lang iets voor een heidense vrouw te doen, tot hij door haar aandringen wel moest handelen; en ook toen verwees hij naar zijn opdracht met betrekking tot de joden. Daarom moeten we, wanneer we deze zaken onderzoeken, ook nagaan wat de gangbare geloofsopvattingen in die tijd waren. De joden geloofden toen zonder twijfel in reïncarnatie. Deze leer werd door hen even algemeen aangenomen als tegenwoordig in India, en Jezus moet haar gekend hebben. Dit moeten we om twee redenen aannemen: ten eerste omdat de christenen beweren dat hij de zoon van God is en alomvattende kennis bezat, en ten tweede omdat hij kennis had verworven die hem in staat stelde met de schriftgeleerden van gedachten te wisselen. De reïncarnatietheorie was in die tijd al heel oud, en de boeken van het Oude Testament tonen dit aan.

In *Spreuken* vinden we deze leer wanneer Salomo zegt dat hij vanaf het begin bij de schepper was en dat de mensheid en de bewoonbare plaatsen van de aarde hem (Salomo) vreugde schonken. De verklaring dat hij bedoelde dat hij in de vooruitziende blik van de schepper bestond, is uitgesloten omdat hij spreekt over zijn leven op aarde met de mensen. Bovendien zouden Elia en veel andere beroemde figuren werkelijk op aarde terugkomen, en op bepaalde momenten verwachtte

het hele volk hun terugkeer. Adam zou zijn gereïncarneerd om het werk voort te zetten waarmee hij zo'n slecht begin had gemaakt, en Seth, Mozes en anderen waren als verschillende grote figuren in latere eeuwen gereïncarneerd. Het land van de joden is een oosters land, en oosterlingen geloofden altijd in de leer van de wedergeboorte van stervelingen. Er werd niet altijd over gesproken bij de dood of wedergeboorte van gewone mensen, maar deze leer kwam wel duidelijk ter sprake wanneer de namen van grote profeten, zieners en wetgevers werden genoemd. Als onze lezers een ontwikkelde jood die niet 'hervormd' is hierover raadplegen, zullen ze veel te weten komen over deze leer van dat volk.

Als we nu spreken over de tijd van Jezus, dan heeft al het bovenstaande invloed gehad op wat hij heeft gezegd. En als wat hij zei niet strookt met de opvattingen van de kerk, dan moeten deze natuurlijk worden verworpen, anders maken we ons schuldig aan twijfel over de wijsheid van Jezus en over zijn vermogen een grote beweging te leiden. En dit is in feite de houding van de kerk, want ze heeft dogma's verkondigd en leringen veroordeeld zonder daartoe enig recht te hebben, en ze heeft de banvloek uitgesproken over sommige leringen die Jezus zelf onderschreef.

Toen men bij Jezus een man bracht die blind was geboren, vroegen de discipelen zich natuurlijk af waarom hij op die manier door de Almachtige was gestraft, en ze stelden Jezus de vraag of hij blind was geboren omdat hij zelf een zonde had begaan, of zijn ouders. Die vraag bewijst dat ze reïncarnatie volkomen aanvaardden, want het is duidelijk dat die man volgens hen eerder moet hebben geleefd om de zonde te hebben begaan waarvoor hij toen werd gestraft. En als de leer onjuist en verderfelijk was, zoals de kerk heeft verklaard door haar te veroordelen, dan moet Jezus hebben geweten dat ze onjuist is, en had hij de gelegenheid die theorie te ontkennen en te verwerpen, en eens en voor altijd zijn veroordeling erover uit te spreken. Maar dat heeft hij niet gedaan. Hij ging er niet op in en zei alleen dat de blindheid in dit geval aan andere oorzaken was te wijten. Hij ontkende de mogelijkheid niet.

Maar toen Johannes de Doper, die zogezegd Jezus tot zijn ambt had geroepen, door de heerser van het land werd gedood en dit bericht aan Jezus werd meegedeeld, heeft Jezus de reïncarnatieleer duidelijk bevestigd. Toen hij er niet op in ging in het geval van de blind geboren man blijkt dit dus geen weigering te zijn geweest om die leer te erkennen. Jezus bevestigde die leer en ook de oude denkbeelden over de

terugkeer op aarde van de profeten door te zeggen dat de heerser Johannes had gedood zonder te weten dat hij, Johannes, Elia was 'die zou komen'.

Bij een andere gelegenheid kwam hetzelfde onderwerp bij Jezus en zijn discipelen ter sprake toen ze het hadden over de komst van een boodschapper vóór Jezus. De discipelen begrepen het niet en zeiden dat eerst Elia als boodschapper moest komen, en Jezus antwoordde duidelijk dat Elia al was gekomen in de persoon genaamd Johannes de Doper. Dit zou voor Jezus het juiste moment zijn geweest om de leer te verwerpen, maar hij bevestigt haar daarentegen openlijk en onderwijst haar, of beter gezegd, geeft er een toepassing van met betrekking tot bepaalde personen op een voor de discipelen heel interessante en leerzame manier, omdat ze niet genoeg inzicht hadden om te kunnen zeggen wie iemand in zijn onsterfelijke, werkelijke natuur was. Maar Jezus, die een ziener was, kon in het verleden kijken en hun precies zeggen welke historische figuur iemand vroeger was geweest. Zo gaf hij hun bijzonderheden over Johannes, en we moeten aannemen dat hij er nog meer noemde dan aan ons zijn doorgegeven in de natuurlijk onvolledige geschriften waarvan erkend wordt dat ze het verhaal van de daden en woorden van Jezus slechts gedeeltelijk weergeven.

Het moet nu duidelijk zijn dat de kerk en Jezus lijnrecht tegenover elkaar staan. De kerk heeft de leer die Jezus verkondigde, veroordeeld. Wie heeft er gelijk? De ware gelovige in Jezus moet antwoorden dat het Jezus is; de kerk zal zeggen dat zij gelijk heeft. Want als men reïncarnatie onderwees, zouden alle mensen op voet van gelijkheid worden geplaatst, en daardoor zou de macht van de menselijke heersers over hemel en aarde onmiddellijk worden verzwakt. Een zo belangrijke leer als deze zou Jezus niet over het hoofd hebben kunnen zien. En als ze verkeerd was, zou het zijn plicht zijn geweest haar te veroordelen; we moeten aannemen dat hij dit zou hebben gedaan als ze niet volkomen juist was. En omdat hij verder ging, zelfs zover dat hij haar bevestigde, draagt ze voor altijd het zegel van zijn goedkeuring.

Johannes, schrijver van de *Openbaring*, geloofde er natuurlijk ook in, daarom vinden we in zijn boek een vers waarin staat dat de stem van de Almachtige verklaarde dat de mens die zou overwinnen 'niet meer zou uitgaan' uit de hemel. Dit is alleen maar retoriek als reïncarnatie moet worden ontkend; maar het wordt duidelijk als we aan deze woorden de betekenis geven dat de mens die door voortdurende inspanning en vele levens ten slotte erin slaagt de illusies van de stof te overwin-

nen, niet meer naar een leven op aarde hoeft terug te keren, maar vanaf dat moment zal hij een steunpilaar zijn, of wat theosofen een 'dhyānichohan' noemen. En dit is precies de oude oosterse leer op dit punt.

Ook Paulus geeft de reïncarnatieleer in zijn brief waarin hij over Jacob en Ezau zegt dat de Heer de een liefhad en de ander haatte vóór ze werden geboren. Het is duidelijk dat de Heer een wezen dat niet bestaat, niet kan liefhebben of haten, en dat Paulus hiermee bedoelde dat Jacob en Ezau in hun vorige leven respectievelijk goed en slecht waren geweest, zodat de Heer – of karma – de een liefhad en de ander haatte, vóór ze als mensen bekend onder de naam Jacob en Ezau werden geboren. En Paulus sprak hier over hetzelfde als de oude profeet Maleachi, in strikte overeenstemming met de toen gangbare denkbeelden. Na Paulus en de apostelen kwamen de eerste kerkvaders, en velen onder hen onderwezen deze leer. Origenes was de grootste onder hen. Hij verkondigde haar nadrukkelijk, en met het oog op de invloed van zijn denkbeelden achtte het Concilie van Constantinopel, 500 jaar na Jezus, het gepast om de reïncarnatieleer als verderfelijk te veroordelen. Deze veroordeling werd uitgesproken omdat de kerkvaders onwetende mensen waren; de meesten van hen waren heidenen die zich niet interesseerden voor oude leringen, en ze zelfs verafschuwden. Zo gebeurde het dat deze leer uit de algemeen bekende leringen verdween en ten slotte voor het Westen verloren ging. Maar ze moet opnieuw worden ingevoerd, want het is een van de geloofsovertuigingen van de stichter van het christendom en omdat ze een vaste en hechte basis voor ethiek biedt, is ze in feite de belangrijkste van alle theosofische leringen.

William Brehon

Verbeeldingskracht en occulte verschijnselen

[*The Path*, december 1892, blz. 289-93]

Het vermogen van de verbeelding is door de huidige westerse psychologen tot een heel laag niveau teruggebracht. Het houdt 'slechts het maken van beelden, dagdromen, fantaseren en dergelijke' in. Zo hebben ze zich over een van de edelste vermogens van de mens uitgelaten. Het is in het occultisme welbekend dat het van het grootste belang is dat men zijn verbeelding zo onder controle heeft dat men op elk moment overal een beeld van kan maken; en indien dit vermogen niet op die manier is geoefend, zal het bezitten van andere soorten kennis iemand niet in staat stellen bepaalde soorten occulte verschijnselen te verrichten.

Zij die Sinnetts *The Occult World* hebben gelezen, zullen hebben opgemerkt dat er twee of drie soorten verschijnselen door H.P. Blavatsky en haar onzichtbare vrienden zijn verricht; en zij die het spiritisme hebben onderzocht weten dat daar veel gevallen van soortgelijke verschijnselen voorkomen die door zogenaamde 'geesten' worden teweeggebracht. Anderen die niet dat soort onderzoek hebben gedaan, hebben echter zelf veel dingen gezien die worden voortgebracht door krachten die niet mechanisch zijn maar van een aard die occult of paranormaal moet worden genoemd. In het spiritisme en in het geval van adepten zoals H.P. Blavatsky en anderen heeft één ding grote belangstelling gewekt, namelijk de precipitatie op papier of op een andere substantie van boodschappen als het ware uit de lucht en zonder enig zichtbaar contact tussen de afzender van de boodschap en de geprecipiteerde brieven zelf. Dit vond vaak tijdens seances met bepaalde goede mediums plaats, en wijlen Stainton Moses schreef in een brief die ik vele jaren geleden heb gezien dat hij bepaalde boodschappen die uit de lucht waren geprecipiteerd, in handen had gehad. Maar in deze gevallen weet het medium nooit wat er zal worden geprecipiteerd, kan hij het niet naar wens beheersen, en is in feite geheel onwetend over de hele zaak, over de krachten die daarbij in het spel zijn en hoe ze werken. De elementale krachten maken de beelden door middel waarvan de boodschappen worden geprecipiteerd, en omdat de innerlijke natuur van het medium

abnormaal is ontwikkeld en voor de uiterlijke mens onderbewust handelt, gaat het hele proces, voor zover het het spiritisme betreft, in duisternis gehuld. Maar dit geldt niet voor het geoefende denken of de geoefende wil, zoals Mw. Blavatsky, en alle historische figuren zoals zij, onder wie de nog levende adepten, die bezitten.

De adepten die bewust op afstand boodschappen verzenden, of die op een afstand gedachten of zinnen op het denken van een ander afdrukken, zijn in staat dit te doen omdat ze hun verbeeldingskracht volledig hebben getraind.

De wonderdoener in het Oosten die u een slang doet zien waar er geen is, of die u een aantal dingen doet zien die in uw aanwezigheid worden gedaan, die in feite niet worden gedaan, is in staat deze indruk bij u te wekken door middel van zijn geoefende verbeeldingskracht, die in zijn geval vaak is overgeërfd; en wanneer dit het geval is, is deze des te sterker wanneer ze wordt getraind en kan ook gemakkelijker worden getraind. Op dezelfde manier, maar in veel geringere mate, beïnvloedt de hedendaagse westerse hypnotiseur zijn proefpersoon door middel van het beeld dat hij met zijn verbeelding maakt wanneer hij de proefpersoon willekeurig wel of niet dingen laat zien; en als dat vermogen in het Westen sterker zou zijn ontwikkeld, zouden de experimenten van de verschillende richtingen in het hypnotisme nog wonderbaarlijker zijn.

Neem het geval van precipitatie. In de eerste plaats zijn alle mineralen, metalen en gekleurde stoffen die iemand maar zou willen gebruiken in de lucht om ons heen in zwevende toestand aanwezig. Dit is al zo lang geleden bewezen dat daarover geen verdere discussie nodig is. Indien er een scheikundig proces bekend is dat op deze stoffen inwerkt, dan kunnen ze uit de lucht worden genomen en worden neergeslagen zodat ze voor ons zichtbaar worden. Deze zichtbaarheid is alleen het gevolg van het dichter samenpakken van de atomen van de stof waaruit de massa is samengesteld. De moderne wetenschap beschikt slechts over enkele processen om op overeenkomstige manier te precipiteren, maar terwijl deze niet zover gaan dat daarmee letters of figuren kunnen worden geprecipiteerd, tonen ze wel aan dat zo'n precipitatie mogelijk is. Het occultisme bezit kennis van de verborgen scheikunde van de natuur, op basis waarvan deze kooldeeltjes en andere stoffen in de lucht naar wens afzonderlijk of gezamenlijk daaraan kunnen worden onttrokken. De volgende stap is om voor deze stoffen, die op die manier moeten worden samengepakt, een vorm of matrijs te vinden, waarin ze als het ware kunnen worden uitgegoten en, als ze stevig zijn

samengepakt, zichtbaar kunnen worden. Is er zo'n vorm of matrijs?

De matrijs wordt door middel van de geoefende verbeelding gemaakt. Deze moet of nu of in een vroeger leven zijn geoefend, anders kan er geen beeld worden geprecipiteerd of een boodschap worden afgedrukt op de hersenen waarheen ze werd gestuurd. De verbeelding maakt een beeld van elk woord, van elke letter, van elk lijntje en gedeelte van een lijntje in elke letter en woord, en nadat dit beeld is gemaakt, wordt het door de wil en de verbeelding die samenwerken, zolang vastgehouden als nodig is om de koolstof of andere stoffen door deze matrijs heen te laten vloeien en op het papier te laten verschijnen. Dit is precies de manier waarop de meesters van HPB de boodschappen die ze niet met eigen hand schreven, verstuurden; want hoewel ze sommige precipiteerden, schreven ze andere en stuurden deze met de gewone post.

Dezelfde verklaring geldt voor het versturen van een boodschap in woorden die de ontvanger moet horen. Het beeld van de persoon die de ontvanger zal zijn, moet worden gemaakt en worden vastgehouden; dat wil zeggen dat u in elk van deze gevallen als het ware een toverlantaarn of een camera obscura moet worden, en dat, als u het beeld van de letters of van de persoon loslaat of laat vervagen, alle andere krachten hun doel volledig zullen missen en er niets tot stand wordt gebracht. Indien er een beeld van de niet doelgerichte gedachten van de meeste mensen zou worden gemaakt, zou het weinig krachtlijnen vertonen die van hun hersenen uitgaan en in plaats van hun doel te bereiken naar de aarde zouden neerbuigen, slechts een paar meter verwijderd van degene die deze gedachten uitzond.

Maar natuurlijk moet degene die op afstand een boodschap wil versturen en op papier wil precipiteren, met heel wat meer dingen goed bekend zijn. Zo moeten bijvoorbeeld zowel de innerlijke als de uiterlijke weerstand van alle stoffen bekend zijn, want als deze niet worden berekend, wordt aan het doel voorbijgeschoten, evenals de biljartbal zijn richting zal wijzigen als de weerstand van de band ongelijk is en de speler daarvan niet op de hoogte is. Evenzo moeten, als een levend mens als de tweede batterij aan dit uiteinde van de lijn moet worden gebruikt, alle weerstanden en ook het hele gedachtespel van die persoon bekend zijn, want anders kan een volledige mislukking het gevolg zijn. Degenen die om verschijnselen vragen, of die in één sprong adepten willen worden, of willen doen wat de adepten kunnen doen, zullen hierdoor inzien wat een enorme taak het is die ze op zich willen nemen.

Maar er is nog een andere overweging, en die is dat, omdat al die verschijnselen verband houden met de heel subtiele en krachtige gebieden van de stof, daaruit volgt dat elke keer dat een verschijnsel wordt teweeggebracht, de krachten van die gebieden worden geactiveerd en de reactie zal in deze gevallen gelijk zijn aan de actie, evenals op het gewone gebied.

Wat over de verbeelding werd gezegd, zal aan de hand van een voorbeeld duidelijk worden. H.P. Blavatsky zei op een dag dat ze mij precipitatie wilde laten zien terwijl deze aan de gang was. Ze keek geconcentreerd naar een glad stuk hout, en langzaam kwamen er letters op tevoorschijn die ten slotte een lange zin vormden. De zin vormde zich voor mijn ogen, en ik kon zien hoe de stof zich verdichtte en zich aan de oppervlakte samenpakte. Alle letters waren zoals ze die met de hand zou maken, omdat ze het beeld in haar hersenen maakte, en volgden natuurlijk haar specifieke eigenaardigheden. Maar in het midden was één van de letters vervaagd en een deel ervan als het ware versplinterd in een massa van alleen maar kleur.

'Hier', zei ze, 'dwaalde ik opzettelijk af van het beeld, zodat je het gevolg daarvan zou kunnen zien. Naarmate ik mijn aandacht liet verslappen, vond de neervallende stof geen matrijs en viel natuurlijk zomaar en zonder vorm op het hout.'

Een vriend die ik kon vertrouwen vertelde me dat hij eens een wonderdoener in het Oosten had gevraagd wat deze deed als hij voor het publiek een slang liet verschijnen en verdwijnen, en hij antwoordde dat hij vanaf zijn prille jeugd had geleerd een slang vóór zich te zien en dat het zo'n krachtig beeld was dat iedereen daar het wel moest zien.

'Maar,' zei mijn vriend, 'hoe onderscheidt u het van een echte slang?' De man antwoordde dat hij erdoorheen kon kijken, zodat het voor hem eruitzag als de schaduw van een slang, maar dat hij, als hij het niet zo vaak had gedaan, er zelf bang van zou kunnen worden. Hij wilde zijn werkwijze niet vertellen, want het was volgens hem een familiegeheim. Maar iedereen die dat heeft geprobeerd weet dat het mogelijk is de verbeelding zo te oefenen dat deze naar wens de contouren van elk willekeurig voorwerp voor de geest kan halen, en dat na enige tijd het denken het beeld schijnt te vormen alsof het iets tastbaars was.

Er is echter een groot verschil tussen deze verbeeldingskracht en de soort die alleen verband houdt met het een of andere verlangen of een gril. In laatstgenoemd geval zijn het verlangen en het beeld en het denken met al zijn krachten onderling vermengd, en het gevolg is dat in

plaats dat het beeldvormende vermogen wordt geoefend, een verval van dat vermogen en slechts een voortdurend afdwalen naar het beeld van het verlangde voorwerp wordt teweeggebracht. Dit soort gebruik van het vermogen van de verbeelding heeft haar in de ogen van de hedendaagse wetenschappers verlaagd, maar ook dat gevolg zou zich niet hebben voorgedaan indien de wetenschappers kennis hadden gehad van de werkelijke innerlijke aard van de mens.

William Q. Judge

Een commentaar op de Gāyatrī

[*The Path*, januari 1893, blz. 301-3]

> U die voedsel schenkt aan het heelal, van wie alles uitgaat, naar wie alles terugkeert, onthul dat gelaat van de werkelijke zon, dat nu door een vaas van gouden licht verborgen is, opdat we de waarheid zullen zien en op onze reis naar uw heilige zetel onze hele plicht zullen vervullen. – De Gāyatrī[1]

Ik heb de hierboven gegeven vertaling genomen, omdat ze uitmunt door de manier waarop ze de betekenis van deze versregels weergeeft. Wat is de Gāyatrī? Het is het heilige vers van de hindoes en het begint met Oṃ, hun heilige woord en letter. De eerste woorden ervan zijn: Oṃ, bhūr, bhuvaḥ, svaḥ!

Het eerste woord verwijst naar de drie perioden van een manvantara en de drie vermogens van dat grote wezen dat als enige *is*. Van een manvantara is het het begin, het midden en het einde, en de drie vermogens zijn schepping (of manifesteren), instandhouding (of voortzetten) en vernietiging. De drie woorden, bhūr, bhuvaḥ, svaḥ, vestigen de aandacht op en verwijzen naar de drie werelden (aarde, tussenwereld, hemel). Het hele vers is een aspiratie in de hoogste zin. Iedere brahmaan wordt bij zijn inwijding verder in dit vers onderwezen, maar noodzakelijkerwijs ben ik ervan ontheven om daarop in te gaan, want ik kan het niet op een manier doorgeven waarop ik het zelf niet heb ontvangen.

Onthul is de roep van een mens die vastbesloten is de waarheid te

[1]Noot vert.: Deze verzen, ook Sāvitrī genoemd, staan in de *Rig-Veda*, 3:62:10. In het Sanskriet luiden ze: Oṃ, bhūr bhuvaḥ svaḥ! Tat savitur vareṇyaṃ bhargo devasya dhīmahi dhiyo yo naḥ prachodayāt.

leren kennen, en die beseft dat iets haar voor hem verbergt. Ze is verborgen door zijn eigen karmische gevolgen, die hem nu in een situatie hebben gebracht waar de hersenen en de verlangens zo sterk zijn dat het hogere zelf niet erdoorheen kan schijnen, zolang hij achteloos en onwetend blijft. De roep wordt niet gericht tot een door mensen gemaakte god met ledematen, hartstochten en eigenschappen, maar tot het hogere zelf, dat in het verborgene ziet en aan het licht brengt. Deze roep is gericht tot dat waarop het heelal is gebouwd en is gebaseerd, tot geen ander dan het zelf dat in ieder mens is en dat zit als een vogel in een boom die toeziet terwijl een andere vogel van de vruchten eet.

Vanuit dit zelf komt het hele universum tot manifestatie. Volgens de Ouden bestaan alle dingen in feite slechts als denkbeeld, en dus werd aan hem die yoga beoefent onderwezen, en zag deze dit al snel ook zelf in, dat de zon, de maan en de sterren in hemzelf zijn, en zolang hij dit niet leerde kon hij geen vooruitgang maken. Deze leer is heel oud, maar wordt nu door veel moderne denkers aangenomen. Want ze komen door nadenken tot het inzicht dat geen voorwerp het oog binnengaat, en dat alle voorwerpen, of we ze waarnemen door het gezicht, het gevoel of een ander zintuig, alleen als denkbeeld bestaan. Vanouds werd dit op twee manieren aangetoond. Ten eerste door de leerling duidelijk te maken dat werelden elkaar in feite wederzijds doordringen; dus terwijl wij hier leven te midden van die dingen die door ons objectief worden genoemd, leven andere wezens evenzo in en te midden van ons en onze voorwerpen en verrichten daarin in feite hun werkzaamheden, en nemen de voorwerpen op hun gebied objectief waar, en worden helemaal niet beïnvloed door en zijn ongevoelig voor ons en de voorwerpen die wij als zo stoffelijk beschouwen. Dit is nu niet minder waar dan toen. En als het niet waar was, zouden modern hypnotisme, helderziendheid en helderhorendheid onmogelijk zijn. Dit werd op een tweede manier aangetoond, precies zoals bij de mesmerische en hypnotische experimenten, maar daaraan werd nog het vermogen toegevoegd om de proefpersoon naast zichzelf te laten staan en zijn eigen toestand met een tweeledig bewustzijn te laten waarnemen. Want indien een houten schot in het gezichtsveld van een proefpersoon werd geplaatst, nam deze het duidelijk waar en wist hij dat het van hout was, ondoordringbaar voor het gezicht en een belemmering voor vrije beweging, maar als hij was gehypnotiseerd, zag hij het niet, maar kon alle voorwerpen daarachter, die in zijn normale toestand voor hem verborgen waren, wel waarnemen; en wanneer hij ertegen drukte terwijl hij dacht

dat daar niets dan lucht was, en toch weerstand ondervond, en niet verder kon reiken, was hij verwonderd waarom de lucht zijn lichaam tegenhield. Dit is zowel een modern als een oeroud voorbeeld. Het toont duidelijk de denkbeeldige aard van objectiviteit aan. Objectiviteit is slechts relatief een werkelijkheid, want het denkvermogen ziet geen enkel voorwerp maar alleen het denkbeeld ervan, en het is door zijn eigen evolutie op dit moment beperkt, tot het andere vermogens en eigenschappen zal hebben ontwikkeld.

Het verzoek dat in de versregel wordt gedaan om *het gelaat van de ware zon te onthullen*, is dat het hogere zelf in ons zal neerstralen en zijn werk van verlichting doen. Dit brengt bovendien een natuurfeit naar voren dat aan de moderne mens onbekend is, namelijk dat de zon die we zien niet de werkelijke zon is; en het betekent ook dat het licht van het intellect niet de werkelijke zon van onze ethische aard is. Onze voorouders in het grijze verleden wisten hoe ze door middel van de zichtbare zon de krachten van de werkelijke zon tevoorschijn konden roepen. We zijn dit tijdelijk vergeten, omdat onze evolutie en onze neerdaling in de hel van stof, om het geheel te beschermen, daartussen een scherm hebben geplaatst. In christelijke landen zegt men dat Jezus drie dagen in de hel afdaalde. Dit is juist, maar geldt niet alleen voor Jezus. De mensheid doet dit gedurende drie dagen – wat alleen de mystieke manier is om uit te drukken dat we in de stof moeten afdalen gedurende drie perioden die zo enorm lang duren dat aan elke periode de logaritme van één dag wordt gegeven. Logaritmen waren niet het eerst aan Napier bekend, maar ze werden in de zuivere vorm van de mysteriën onderwezen, omdat bepaalde berekeningen met enorm grote getallen alleen op die manier konden worden gemaakt.

Dat nu door een vaas van gouden licht is verborgen. Dat wil zeggen, het licht van de werkelijke zon – het hogere zelf – is verborgen door het bloed dat zich in de vaas van het sterfelijke lichaam bevindt. Het bloed heeft twee aspecten waarop hier niet verder wordt ingegaan: aan de ene kant helpt het bij het waarnemen, aan de andere kant vormt het een belemmering. Maar hier betekent het de hartstochten en begeerten, kāma, het persoonlijke zelf, de dorst naar het leven. Hierdoor wordt het werkelijke licht voor ons versluierd. Zolang begeerte en de persoonlijkheid sterk blijven, zal het licht vaag blijven, en zolang zullen we woorden aanzien voor kennis en kennis voor datgene wat we willen weten en waarvan we ons bewust willen worden.

Het doel van dit gebed is dat we onze hele plicht zullen vervullen,

nadat we de waarheid hebben leren kennen, terwijl we *op weg zijn naar uw heilige zetel*. Dit is onze pelgrimstocht, niet van een eenling, niet zelfzuchtig, niet alleen, maar van de hele mensheid. Want de heilige zetel is niet de brahmaanse hemel van Indra, noch de christelijke, egoïstische hemel die zonder verdienste wordt verkregen terwijl zij die hem verdienen in de hel lijden. Het is die plaats waar allen samenkomen, de enige plaats waar allen één zijn. Het is waar en wanneer de drie verheven klanken van het eerste woord van het gebed in één klankloze klank versmelten. Dit is het enige juiste gebed, de enige verlossende aspiratie.

Een onbekende brahmaan

De adepten

Enkele bezwaren en een antwoord erop

[*The Path*, januari 1893, blz. 317-19]

Hieronder zal ik enkele bezwaren die worden gemaakt tegen de theorie van het bestaan van adepten kort weergeven, en de antwoorden die erop zouden kunnen worden gegeven. De bezwaren hebben diverse gronden, en betreffen zowel de termen meesters en mahātma's als andere betitelingen.

Het begrip 'meesters' zou verwerpelijk zijn omdat het niet strookt met de republikeinse gezindheid, met democratie of individualisme.

Maar *meester* komt van *magister*, hij die een leraar is, degene die de wet uitlegt en toepast; vandaar *magistraat*. In feite heeft iedereen een meester, of het nu een fysieke, mentale of morele meester is; en deze tegenwerping is slechts het oude en dwaze vertoon van minachting voor regelgeving van een regering waaraan Amerika al langgeleden wist te ontsnappen.

Anderen maken het bezwaar dat ze nooit een adept hebben gezien. Dit zou net zo goed kunnen gelden voor de bewering dat Napoleon, of een andere persoon, die iemand niet heeft gezien, niet zou hebben bestaan en met meer overtuigingskracht. Want er was maar één Napoleon, terwijl er vele adepten hebben bestaan en nog steeds bestaan. Alle volkeren in de oudheid hebben verhalen over adepten; de tegenwoordige hindoes hebben die ook; veel middeleeuwse schrijvers

en de overleveringen uit die tijd zien hun bestaan als een vaststaand feit; de overleveringen van alle landen die niet zo nieuw als dit land zijn, bevatten soortgelijke getuigenissen; de Chinese, Tibetaanse, Birmese, en andere oosterse volkeren spreken over zulke personages, terwijl Chinese, boeddhistische en hindoeïstische literatuur bol staat van de getuigenissen. Om deze gedachte te steunen bestaat er dus een hoeveelheid menselijke verklaringen die groter is dan die welke beweren dat Bonaparte ooit over Europa zou hebben geheerst. Ten slotte bevestigen verschillende Europeanen en Amerikanen van goede reputatie, leden van de Theosophical Society, op basis van eigen ervaring het bestaan van deze adepten.

De moderne criticus zegt ook: *Ten eerste*, 'Waarom komen deze adepten niet tevoorschijn om de nieuwsgierigheid naar hen te bevredigen als ze mensen zijn?' Deze vraag komt voort uit dezelfde geest die leidt tot op sensatie beluste, ordinaire en bemoeizuchtige kranten die de persoonlijke details van ieders leven breed uitmeten voor het publiek, omdat dat door datzelfde publiek wordt verlangd. *Ten tweede*, 'Waarom komen ze niet tevoorschijn om het kwaad te vernietigen als ze over zulke enorme vermogens beschikken?' De adepten hebben verklaard dat er geen andere kracht bestaat om het kwaad te vernietigen dat de mens zelf heeft geschapen dan de inspanningen die de mens doet om zichzelf te zuiveren. *Ten derde*, 'Waarom komen ze niet tevoorschijn en maken ze een einde aan alle misstanden? *Ten vierde*, 'Waarom vermenigvuldigen ze het voedsel niet in tijden van hongersnood?'

Verschillende antwoorden op deze vragen zijn:

(a) De aard van de tegenwoordige mensheid is het resultaat van evolutie, en alleen een evolutie die op een gedisciplineerde manier wordt geleid kan verandering teweegbrengen door vervolmaking, verfijning en zuivering.

(b) Het is belachelijk dat de westerse volkeren van de adepten verlangen dat ze voedsel vermenigvuldigen want iedereen weet dat er altijd genoeg voedsel is – ongebruikt of door op winst beluste mensen bewaard – om alle hongerigen te voeden.

(c) Als er toch voedsel in de westerse wereld zou worden vermenigvuldigd, zouden zij die dat zouden doen in de gevangenis worden geworpen en als misdadigers worden gezien, want het is duidelijk dat meteen zou worden gezegd dat het voedsel gestolen moet zijn, of er zou een aanklacht volgen dat het de handel verstoort. In 1892 stalen hongerige mensen in Berlijn brood uit winkels en werden gestraft voor dief-

stal. De moraal en de conclusie werken duidelijk in het nadeel van de criticus.

(d) Niemand kan weerleggen dat adepten in oosterse landen in tijden van hongersnood voedsel hebben vermenigvuldigd in een tijd waarin veroordeling en vervolging niet op zo'n daad volgden.

(e) Terwijl de adepten toegeven dat ze over grote krachten beschikken, maken ze er geen aanspraak op de menselijke natuur te kunnen veranderen op welke manier dan ook, behalve door de werking van evolutie en altijd strikt overeenkomstig de wet van rechtvaardigheid.

(f) De adepten verschijnen niet in het openbaar en presenteren zich niet aan de wereld om redenen die hierboven zijn genoemd, en ook omdat de cyclus zijn beloop moet hebben, want indien zij zich op het verkeerde tijdstip zouden bekendmaken, zou er een verkeerd resultaat worden teweeggebracht, zoals een bepaalde noot, die op zichzelf goed is, op het verkeerde moment of op de verkeerde plaats of als ze niet in harmonie is, een dissonant veroorzaakt. Deze verklaring geeft de reden die kan worden afgeleid uit de wet van de cyclussen.

Waarmee houden de adepten zich dan bezig? Het is onmogelijk al hun activiteiten te noemen. Maar voor een deel bestaan die uit:

(a) Het geven van hulp aan alle goede bewegingen door achter de schermen op mensen in te werken door een mentale invloed.

(b) Het trainen van zoveel mogelijk mannen en vrouwen die er geschikt voor zijn, zodat zij in hun volgende incarnatie in de wereld actief en toegewijd kunnen werken aan het welzijn van de menselijke familie.

(c) Het verspreiden van een levensfilosofie door op vele plekken – die hier niet kunnen worden genoemd – impulsen te geven die geleidelijk het denken van de mensheid zullen beïnvloeden en in het bijzonder de actieve, imperialistische westerse volkeren, en daardoor alle mensen voor te bereiden op verandering en verdere ontwikkeling tot het kwade verdwijnt en er weer betere dagen en mensen verschijnen.

William Brehon

Vrienden of vijanden in de toekomst

[*The Path*, januari 1893, blz. 321-3]

De basisleringen van de theosofie zijn van geen waarde als ze niet in het dagelijks leven worden toegepast. Naarmate dit gebeurt, worden het levende waarheden, en dit is iets anders dan alleen maar een intellectuele weergave van de leer. Intellectueel begrip alléén kan spirituele trots tot gevolg hebben, terwijl de levende leer iets wezenlijks wordt door de mystieke kracht van de menselijke ziel. Veel grote denkers hebben hierbij stilgestaan. Paulus schreef:

> Al sprak ik de talen van alle mensen en die van de engelen, als ik niet menslievend ben, zou ik niet meer zijn dan een dreunende gong of een schelle cimbaal. Al had ik de gave om in de toekomst te kijken en doorgrondde ik alle geheimen, al bezat ik alle kennis en had ik het geloof dat bergen kan verplaatsen, als ik niet menslievend ben, zou ik niets zijn. Al verkocht ik mijn bezittingen omdat ik voedsel aan de armen wilde geven, al gaf ik mijn lichaam om het te laten verbranden, als ik niet menslievend ben, zou het mij niet baten.
>
> – *1 Cor.* 13:1-3

De stem van de stilte, waarin de opvattingen van de hoogste scholen van occultisme tot uitdrukking worden gebracht, vraagt van ons om uit het zonlicht in de schaduw te treden, om zo meer plaats te maken voor anderen, en verklaart dat degenen die wij in dit leven helpen ons in een volgend leven zullen helpen.

De steunpilaren hiervoor zijn de leringen van karma en reïncarnatie. De eerste laat zien dat we moeten oogsten wat we zaaien, de tweede dat we terugkomen in het gezelschap van mensen met wie we in andere levens hebben geleefd en gewerkt. Paulus' opvatting stemt geheel overeen met die van alle andere occultisten. Zijn hierboven gegeven woorden moeten worden gezien in het licht dat theosofie op alle soortgelijke geschriften werpt. Tegenover menslievendheid, die liefde voor onze medemens inhoudt, staan allerlei deugden en vaardigheden. Deze zijn alle van geen waarde als menslievendheid ontbreekt. Waarom? Omdat ze sterven met de dood van de mens die geen liefde kent; ze zijn van geen waarde en die persoon wordt zonder vrienden en zonder capaciteiten wedergeboren.

Dit is van het grootste belang voor de serieuze theosoof die de fout kan maken om alleen intellectuele voordelen te verwerven, maar geen menslievendheid kent. Het feit dat we nu in de theosofische beweging actief zijn, betekent dat we dat in andere levens ook zijn geweest, en in de toekomst opnieuw zullen zijn en, wat nog belangrijker is, dat zij die nu in ons midden zijn, in ons volgende leven opnieuw in ons gezelschap zullen incarneren.

Zullen degenen die we nu kennen, of die bestemd zijn ons te leren kennen vóór dit leven is afgelopen, onze vrienden of vijanden worden, onze helpers of tegenwerkers in het volgende leven? En wat zal dan de oorzaak zijn van hun vijandschap of vriendschap? Niet wat we tegen hen zullen zeggen of voor hen doen in dat toekomstige leven. Want niemand wordt in dit leven je vriend door je huidige daden alleen. Hij was al je vriend, of jij die van hem, in een vorig leven. Je huidige daden zullen alleen de oude vriendschap doen herleven, de oude verbintenis vernieuwen.

Was hij eerder je vijand dan zal hij dit nu ook zijn, ook al help je hem nu, want deze neigingen blijven altijd meer dan drie levens bestaan. Zij zullen ons meer en meer tot hulp worden als we de banden van vriendschap van vandaag versterken door menslievendheid. Hun neiging tot vijandschap zal in ieder leven met een derde afnemen als we nu volharden in onze vriendelijkheid, liefde en menslievendheid. En die menslievendheid is niet een geschenk uitgedrukt in geld, maar een welwillende gedachte bij elke zwakte en elke mislukking.

Dus onze toekomstige vrienden of vijanden zijn zij die nu en later in dit leven bij ons zijn. Als we vandaag toelaten dat we tekortschieten in onze menslievendheid tegenover degenen die nu vijandig lijken, maken we een ernstige fout en stellen hiermee de dag van verzoening nog drie levens uit. We worden geërgerd en gehinderd door mensen die ons met opzet tegenstand bieden en ook door mensen die ons alleen al door hun afkerige blik of temperament en onbewuste daden irriteren en van de wijs brengen. Onze gedragslijn van zelfrechtvaardiging, van onze vaak onbeduidende persoonlijkheid, brengt ons ertoe hen te berispen, te bekritiseren of aan te vallen. Het is niet juist om zo te handelen. Zouden we een blik in een volgend leven kunnen werpen, dan zouden we die mensen voor wie we nu weinig mildheid tonen kunnen zien, die de prairie van dat leven met ons oversteken en ons altijd voor de voeten lopen, waarbij ze steeds het licht voor ons verborgen houden. Maar als we onze huidige houding veranderen, zullen in dat toekomstige

leven die vervelende mensen en bevooroordeelde vijanden en tegenwerkers ons helpen en bij iedere inspanning steunen, omdat karma hen dan misschien grotere kansen biedt dan ons, en betere capaciteiten.

Is een theosoof die hierover nadenkt zo dom om, terwijl hij de kracht heeft om zichzelf te veranderen, door te gaan met een koers die in zijn volgende leven tot een oogst van doornen leidt? We zouden moeten volharden in onze menslievendheid en goedheid ten opzichte van onze vrienden, en het is niet moeilijk hen te willen helpen. Maar voor mensen aan wie we van nature een hekel hebben en die ons nu irriteren, zouden we in het bijzonder moeite moeten doen om hen te helpen en ten opzichte van hen voorzichtig een gevoel van liefde en menslievendheid te ontwikkelen. Dit draagt bij tot onze karmische investering. Door de tegenovergestelde weg te volgen wordt, zo zeker als de zon opkomt en water naar beneden stroomt, rente van de rekening afgetrokken en in het grootboek van het leven aan de verkeerde kant een zware post opgevoerd.

De hele theosofische organisatie zou vóór alles moeten handelen volgens de regels die door Paulus zijn geschreven en ook in *De stem van de stilte* staan. Want de karmische tendens is een onwrikbare wet. Ze dwingt ons om voort te gaan in deze stroom van denken en leringen, en alle mensen die nu daarbij betrokken zijn zullen opnieuw daarin incarneren. Sentiment kan de wet geen centimeter doen wijken; hoe sterk onze emotie misschien ernaar streeft om van die mannen en vrouwen die we nu niet aardig vinden of waarderen af te komen – en voor iedereen zijn er in onze gelederen veel van dat soort mensen – de wet zal ons opnieuw in dat gezelschap brengen met een toegenomen vriendschappelijk of een verminderd vijandig gevoel, naarmate we nu het ene creëren of het andere voorkomen. Het was het doel van de stichters van de Theosophical Society om impulsen tot toekomstige vriendschap op te wekken; dit moet het doel zijn van al onze leden.

Wat wilt u in uw toekomstige leven hebben, vijanden of vrienden?

Eusebio Urban

Wat de meesters hebben gezegd

[*The Path*, februari 1893, blz. 333-5]

In 1888 werd in een artikel over Olcott in dit tijdschrift geciteerd uit brieven van de adepten, gestuurd aan Sinnett op een moment waarop enkele bezwaren werden gemaakt tegen het werk van de Society omdat er niet genoeg aandacht werd besteed aan wetenschappers en aan de wetenschap zelf. Sinds het jaar waarin die brieven werden geschreven hebben veel mensen zich bij de Theosophical Society aangesloten en heeft haar werkterrein zich sterk uitgebreid. En haar medewerkers besteden nu niet minder dan toen te veel aandacht aan de intellectuele kant van de theosofie en te weinig aan dat aspect waarop de meesters die achter de TS staan aandringen en dat door HPB in *De stem van de stilte* de 'leer van het hart' wordt genoemd. Ook anderen hebben gezegd dat ze niets te maken willen hebben met de leer van het hart, maar willen dat we heel gerespecteerd en wetenschappelijk zijn. Laten degenen van ons die in de meesters geloven hen raadplegen.

Toen de brieven aan de Simla Lodge werden geschreven, waren er theosofen die hun afkeuring lieten blijken en zeiden dat het nu het moment was om een andere weg in te slaan door te werken voor de wetenschappers. Er bestond enige afkeer en wantrouwen tussen de hindoes en de Europeanen, en de werkwijzen van kolonel Olcott en H.P. Blavatsky werden openlijk afgekeurd. Een deel van het antwoord van de adepten, gegeven na overleg met anderen die nog veel hoger staan, luidt als volgt:

> Geen boodschapper van de waarheid, geen profeet, heeft ooit tijdens zijn leven een volledige zege bereikt – zelfs Boeddha niet. De Theosophical Society werd gekozen als de hoeksteen, het fundament van de toekomstige religies van de mensheid. Om het beoogde doel te bereiken werd bepaald dat er een intensievere, een meer bewuste en welwillende omgang tussen hoog en laag, tussen de alfa en de omega in de samenleving zou moeten zijn.[1]

Wie hebben dit bepaald? De adepten en degenen die achter hen staan

[1]Uit een brief ontvangen door A.P. Sinnett, waarin meester KH een belangrijke boodschap van de mahāchohan overbracht. Voor de volledige tekst zie M. Conger, *Gecombineerde chronologie*, TUPA, 1979, blz. 45-9.

– volgens theosofen de dhyāni-chohans die op zulke zaken toezicht houden. Waarom werd dit besloten? Omdat de wereld is verzonken in verdriet en egoïsme waardoor de ene kant van de samenleving ervan wordt weerhouden om de andere kant te helpen. De brief vervolgt:

> Het blanke ras moet als eerste de hand reiken naar de donkere volkeren . . . Dit vooruitzicht zal misschien niet iedereen aanspreken, maar wie tegen dit beginsel bezwaar maakt, is geen theosoof.
>
> . . . En van ons, de nederige discipelen van deze volmaakte lama's, wordt verwacht dat wij zouden toestaan dat de TS haar edelste doel, dat van 'broederschap onder de mensen', zou opgeven om een gewone school voor psychologie te worden. Nee, beste broeders, u heeft al te lang in deze illusie verkeerd. Wie zich niet voldoende in staat acht deze edele gedachte goed genoeg te begrijpen om ervoor te werken, hoeft geen taak op zich te nemen die te zwaar voor hem is.

De diepte van het sarcasme in die woorden kan niet worden gemeten, en tegelijkertijd is het bijna onmogelijk om de kansen volledig te begrijpen waarnaar hier wordt verwezen en de vooruitgang die men misloopt door er geen acht op te slaan. Ze zijn op iedereen van toepassing, en niet alleen op de mensen aan wie ze werden geschreven, want de meesters zeggen altijd dingen die algemeen van toepassing zijn. De brief vervolgt:

> Er is evenwel in de hele organisatie vrijwel geen theosoof die niet in staat is haar echt te helpen door verkeerde indrukken van buitenstaanders recht te zetten, zo niet door deze gedachte zelf daadwerkelijk te verbreiden.

Later, ongeveer toen HPB in Duitsland was, kwamen anderen en vroegen wat ze konden doen, hoe ze zouden kunnen meewerken, en wat voor 'werkterrein' ze zouden kunnen vinden. De meester die bekend is als KH schreef vervolgens aan een van hen een brief, en stuurde op hetzelfde moment kopieën met meer gedetailleerde toelichting op de mededeling aan anderen. Een deel van die brief is onlangs gepubliceerd in het Duitse tijdschrift, de *Sphinx*. Daarin zei de meester onder andere:

> 'Een terrein waar men nuttig werk kan verrichten' is overal te vinden. Het *eerste* doel van de Theosophical Society is filantropie. De ware theosoof is een filantroop, die 'niet voor zichzelf maar voor de wereld leeft'. . . . Dit, en de filosofie – het juiste begrip van het leven en de mysteries ervan – zullen 'de noodzakelijke *basis*' leggen en de

juiste weg wijzen om te volgen. Maar het beste 'werkterrein' voor de vraagsteller is nu in zijn eigen land.[1]

Een basis en *een terrein waar men nuttig werk kan verrichten* verwijzen naar het idee van hen die denken dat er eerst een wetenschappelijke of ten minste zeer lange voorbereiding nodig is om de basis te leggen voor het werk en het terrein af te bakenen. Maar het antwoord laat zien dat de adept het hiermee niet eens is, en wijst op de manier van werken overeenkomstig de leer van het hart. En sommige van de meer gedetailleerde aantekeningen, toegevoegd aan de kopie van deze brief die tegelijkertijd aan anderen werd gestuurd, luiden als volgt:

> Mijn verwijzing naar 'filantropie' was in ruime zin bedoeld, en diende om de aandacht te vestigen op de absolute noodzaak van de 'leer van het hart', in tegenstelling tot de leer die slechts 'van het oog' is. En eerder al heb ik geschreven dat onze Society niet slechts een intellectuele school voor occultisme is, en zij die groter zijn dan wij hebben gezegd dat hij die de taak om voor anderen te werken te zwaar vindt die beter niet op zich moet nemen. Het morele en spirituele lijden van de wereld is belangrijker en daarvoor is meer hulp nodig dan dat de wetenschap hulp van ons nodig heeft op een of ander gebied van ontdekking. 'Wie oren heeft om te horen, die hore.'[2] – KH

Na 17 jaar werk is het nu tijd dat de hele Society wat meer aandacht moet besteden aan de woorden van die meesters van wijsheid die op die manier de weg hebben aangegeven, en dit zijn de 'oorspronkelijke richtlijnen' die zijn gegeven en moeten worden gevolgd. Al diegenen die ze niet volgen zijn mensen die ontevreden zijn over ons werk, en zij die deze richtlijnen proberen te volgen zijn mensen die voelen en weten dat er altijd hulp wordt gegeven aan oprechte theosofen die steeds weer proberen om de filosofie niet alleen te begrijpen maar ook om deze kracht te geven door de leer en het doel van universele broederschap te bewijzen en in praktijk te brengen.

Een van de ontvangers

---

[1]Uit een brief van meester KH, ontvangen door dr. Wilhelm Hübbe-Schleiden op 1 augustus 1884. Zie *Letters from the Masters of the Wisdom*, 2de reeks, red. C. Jinarājadāsa, 2de ed., Theosophical Publishing House, Adyar, 1973, brief 68, blz. 125.

[2]Deze brief werd gepubliceerd als brief 33 in C. Jinarājadāsa, *Letters from the Masters of the Wisdom*, 1ste reeks, 6de ed., Theosophical Publishing House, Adyar, 1988.

De aardketen van bollen

[*The Path*, februari 1893, blz. 351-4; maart 1893, blz. 377-80; april 1893, blz. 11-13]

– 1 –

Hoewel HPB aan verschillende mensen die haar van 1875 tot 1878 hebben ontmoet, dezelfde leringen over de aard van de mens en van de 'werelden' waarin hij zich ontwikkelt, meedeelde als later door Sinnett in *Esoteric Buddhism* zijn gepubliceerd op basis van brieven die hij door haar bemiddeling van haar meesters ontving, komt de eer – indien deze wordt verlangd – voor het bekendmaken van deze leringen aan die schrijver toe. Maar toen hij zijn boeken begon te publiceren, schreven wij die de leringen zoveel jaar eerder al kenden aan HPB om ons erover te beklagen dat de door hem gevolgde methode aan de ene kant tot verwarring zou leiden en aan de andere kant tot het verstoffelijken van de leringen. Er werd natuurlijk in het algemeen geen bezwaar gemaakt tegen het bekendmaken van wat ons reeds eerder in vertrouwen was gegeven, want hij kon en zou de leringen niet aan het publiek hebben gegeven, tenzij hem daarvoor toestemming was gegeven. En na al deze jaren is bij theosofen de verwarring ontstaan waarop in onze brieven werd gewezen, terwijl er kennelijk te weinig is gedaan om deze uit de weg te ruimen. Met betrekking tot de 'aardketen van bollen' is de leer meer verstoffelijkt en de verwarring in het denken van de studenten groter dan bij elke andere lering. Deze verwarring zal ik nu proberen weg te nemen met behulp van HPB's eigen woorden uit haar boek, omdat het moment daarvoor is aangebroken en toestemming daarvoor is gegeven, terwijl bovendien enkele duidelijke uitspraken daarover uit de oorspronkelijke bron konden worden geraadpleegd.

In *Esoteric Buddhism* vinden we over de 'aardketen van bollen':

> Gescheiden als deze zijn, wat betreft de grove mechanische stof waaruit ze bestaan, zijn ze nauw en innig met elkaar verbonden door subtiele stromen en krachten . . . Langs deze subtiele stromen gaan de levenselementen van wereld naar wereld . . . de meest etherische van de hele reeks . . . wanneer ze [de spirituele monade of entiteit] van wereld Z terugkeert naar wereld A.[1]

[1]5de ed., 1885, blz. 38-9, 41-2.

Dan volgt ter illustratie het beeld van een reeks vaten die de verschillende bollen van de hele reeks voorstellen; elk wordt gevuld door wat uit het eraan voorafgaande vat overloopt. Verder staat er dat de levensgolf bol A of B *bereikt*, enz.

Bij gebrek aan andere verklaringen en als natuurlijk gevolg van de moderne denkgewoonten heeft dit alles in het denken van velen het beeld doen ontstaan dat de zeven bollen, waarlangs de evolutie van de mens zich voltrekt, in feite van elkaar gescheiden zijn; dat er tussen die bollen ruimten zijn waarin stromen heen en weer vloeien; en hoewel het beeld van de reeks vaten heel goed zou kunnen worden gebruikt, zelfs voor de meest metafysische problemen, had het gebruik ervan tot gevolg dat het denkbeeld van het feitelijk van elkaar gescheiden zijn van de zeven 'bollen' werd versterkt. Men dacht dat ze even duidelijk van elkaar gescheiden zijn als de zichtbare planeten dat zijn, hoewel verbonden door 'subtiele stromen en krachten'.

Maar de feiten zijn anders. De zeven bollen van de aardketen zijn helemaal niet gescheiden, maar lopen door elkaar heen en zijn met elkaar vermengd. Om het duidelijker te maken: als we ons innerlijke gezichtsvermogen zouden ontwikkelen zodat we op het gebied van de volgende bol, de vijfde, konden waarnemen, dan zou die er niet uitzien als een afzonderlijke bol in de lucht of in de ruimte. Of ze nu kleiner of groter is dan de aarde – een nog niet opgehelderd feit – in ieder geval zou worden gezien dat ze de aarde bevat en ook dat de aarde haar bevat.

Men vraagt misschien waarom werd dit niet gelijk gezegd? Omdat het nutteloos was dit te vertellen; er was niemand die het zou begrijpen; en ook, als erop werd aangedrongen – maar daarvoor was het niet belangrijk genoeg – dan zou het resultaat misschien zijn geweest dat zelfs Sinnett zijn onschatbare en heel nuttige boek nooit had gepubliceerd. Hij erkent daarin dat de naar voren gebrachte leringen nieuw voor hem waren, en ogenschijnlijk tegen de moderne ideeën over de natuur in gingen. Voor een groot deel was dit waar, hoewel er heel veel mensen waren voor wie ze niet nieuw waren, maar hun aantal was niet groot genoeg om toen het risico te nemen om aan te dringen op een punt dat de gangbare materialistische opvattingen te veel geweld aandeed. Sindsdien zijn de tijden echter veranderd en een groot en dagelijks groeiend aantal denkers staat gereed om het denkbeeld dat in bovenstaand citaat is verwoord, teniet te doen: 'Gescheiden als deze zijn, wat betreft de grove mechanische stof waaruit ze bestaan.' Streep deze uitspraak door en de rest van de verklaring kan zó worden opgevat

dat ze overeenstemt met de feiten zoals die zijn neergelegd door hen die de inspiratie tot het schrijven van het boek gaven.

De bollen van de aardketen zijn niet 'gescheiden wat de grof mechanische deeltjes betreft', maar hun deeltjes zijn met elkaar vermengd. Wanneer we overgaan naar het levensgebied dat door bol 5 of E wordt weergegeven, zal deze grof zijn en grof toeschijnen aan de zintuigen die we op dat gebied zullen hebben, terwijl de deeltjes van onze huidige bol niet zichtbaar zullen zijn, hoewel ze nog vermengd zijn met de andere. Het was juist tegen deze zin dat we in 1885 bezwaar maakten, omdat hij een onjuiste uitspraak bevat die voortvloeit uit een materialistische opvatting.

Over ditzelfde onderwerp schreven de leraren van HPB in *De geheime leer* (1:195-6):

> Indien psychische en spirituele leringen vollediger werden begrepen, dan zou het vrijwel onmogelijk worden om zich zo'n ongerijmdheid zelfs maar voor te stellen. . . . Kortom, als bollen zijn ze in één geheel verenigd [Eng.: are in coadunation] met onze aarde, maar ze hebben niet dezelfde substantie [Eng.: are not in consubstantiality] als onze aarde en behoren daarom tot een geheel andere bewustzijnstoestand.

Dit zou duidelijk genoeg moeten zijn, en, alsof ze er specifiek de aandacht op wilden richten, werden de woorden die de juiste leer over onze 'vergezellende bollen' geven, in hoofdletters gedrukt.

'In consubstantiality' verwijst naar dingen die van *dezelfde substantie* zijn. Dit wordt wat betreft de bollen ontkend; maar er wordt verzekerd dat ze, *terwijl ze van verschillende substanties zijn, verenigd zijn in één geheel*, want dat is de betekenis van 'in coadunation'. Indien dit het geval is, en dat moet zo zijn gezien de gezaghebbende bron, dan volgt hieruit dat, terwijl 'de zeven bollen van de aardketen van elkaar verschillen in wat gewoonlijk substantie wordt genoemd, ze samen in één enkel geheel verenigd zijn. En wanneer iemand de zware sluier van stof die het gezicht verduistert zou afschudden om een van de andere bollen te kunnen waarnemen, dan is het niet zo dat de vergezellende bol – of bollen, al naar gelang de situatie – zou worden gezien terwijl ze helemaal alleen door de ruimte wentelt', en deze informatie komt uit een andere toelichtende brief van eerstgenoemde autoriteit. In de alinea uit *De geheime leer* wordt de aandacht gevestigd op het feit dat de andere zes bollen, juist omdat de zeven bollen 'in coadunation' maar niet 'in

consubstantiality' met elkaar zijn, tot een heel andere bewustzijnstoestand behoren dan die waarin we nu gedwongen zijn te verkeren.

Omdat HPB een diagram gebruikte waarin de bollen afzonderlijk zijn afgebeeld, hoeft men alleen eraan herinnerd te worden dat het bollenstelsel op geen andere duidelijke manier in een plat vlak en door middel van lijnen kon worden toegelicht. Verder dienen alle diagrammen en tekeningen gezien te worden in het licht van het citaat op blz. 195-6, en ook van de talrijke bladzijden met soortgelijke verklaringen.

Iedere student zou zich moeten afvragen wat zijn denkbeelden over dit onderwerp zijn, en deze herzien indien ze niet in overeenstemming blijken te zijn met wat in de hierboven geciteerde woorden zo duidelijk werd uitgelegd. Want dit punt ligt aan de basis van veel andere moeilijkheden. Materialistische opvattingen hierover zullen leiden tot het verstoffelijken, lokaliseren en scheiden van toestanden zoals devachan, en misschien tot het vormen van dogma's over plaatsen die niet bestaan, terwijl men hierbij veeleer aan bewustzijnstoestanden zou moeten denken. Want in dezelfde door HPB geciteerde brief staat:

> Tenzij men minder moeite doet om het onverenigbare te verenigen, dat wil hier zeggen de metafysische en spirituele wetenschappen met de fysische of natuurfilosofie – waarbij 'natuur' voor hen [de wetenschappers] een synoniem is van die stof die valt binnen het waarnemingsgebied van hun lichamelijke zintuigen – kan geen werkelijke vooruitgang worden bereikt. – 1:195

In *De geheime leer* (1:198-9) staat een zin – niet gedrukt als een citaat, maar die in feite toch een citaat is – uit een van de brieven van dezelfde leraar, en luidt als volgt:

> Voor een goed begrip ervan [van de evolutie van de monaden op de bollen] moet men zowel dit proces als dat van de geboorte van de bollen veel meer vanuit hun metafysische aspect onderzoeken dan van wat men een statistisch standpunt zou kunnen noemen.

Hoewel de Loge met HPB als woordvoerster heeft verklaard dat de hele waarheid over deze zaken het erfdeel van toekomstige generaties is, moeten wij die nu in de beweging werken en in reïncarnatie geloven en de kracht van karmische neigingen kennen, niet vergeten dat we bestemd zijn om in de toekomst opnieuw tot hetzelfde werk terug te keren. We dienen daarom de zuiver spirituele, psychische en metafysische aspecten van de leringen te bestuderen, en een discussie met de

huidige veranderlijke wetenschap over te laten aan hen die dat leuk vinden. Want deze discussies zijn volkomen onbelangrijk, omdat ze van voorbijgaande aard zijn, maar de geest van de waarheid blijft bestaan, evenals wij die proberen haar te vinden en proberen te begrijpen wat ze ons zegt.

– 2 –

In het februarinummer van *The Path* werd het onderwerp van de 'coadunation' maar 'non-consubstantiality' van de zeven bollen van de aardketen aangesneden en besproken in verband met bepaalde uitspraken van de adepten zelf over dat onderwerp. Sindsdien zijn er vragen opgekomen en is er twijfel gerezen, omdat het schijnt dat – zoals te verwachten was – de grondbeginselen van deze leer niemand helder voor de geest staan. En om tot zo'n helder begrip te komen, moeten eerst de meeste zo niet alle huidige wetenschappelijke en materialistische leringen en denkwijzen worden opzijgezet. De ware theorie van de vergezellende bollen van onze aarde kan niet volledig worden begrepen indien we worden beïnvloed, zoals bij velen van ons het geval is, door kennis die ons eeuwenlang is bijgebracht. Wanneer de adepten zeggen dat deze leringen vanuit een metafysisch standpunt moeten worden onderzocht, dan denkt de 19de-eeuwse mens dat ze daarom zo vaag en onwerkelijk moeten zijn dat ze geen feiten omvatten, want 'feiten' zijn vaste en zichtbare dingen.

De eerste vraag, afkomstig van iemand die voor een groot deel de theorie begrijpt die in de door de meester geschreven passage naar voren is gebracht, en in *De geheime leer* wordt geciteerd, is of we maar één bol tegelijk kunnen zien, wanneer we het brandpunt van ons bewustzijn verplaatsen. Dat wil zeggen, als we inzien dat we nu de aarde en geen van de andere bollen met ons oog kunnen waarnemen, volgt daaruit dan dat we, wanneer de mensheid ophoudt op deze aarde te functioneren en aan haar evolutie op de volgende bol begint, dan slechts die bol en geen van de andere bollen (waartoe dan deze aarde zal behoren) van de keten zullen zien? Nee, we kunnen hieruit niet concluderen dat we dan maar één bol zullen kunnen zien, maar hoe ver onze blik dan zal reiken of hoeveel andere bollen we dan zullen kunnen zien, is nog niet door de meesters algemeen bekendgemaakt, en er wordt aangenomen dat kennis van dit onderdeel van de leer uitsluitend bij de Loge berust. Daarom moeten we onze eigen conclusies trekken

op basis van bekende feiten. Nauwkeurige kennis over dit onderwerp zal niet veel nut hebben, omdat ze betrekking heeft op zaken en levensomstandigheden die ondenkbaar ver van ons afstaan, zowel wat tijd als bewustzijn betreft, en een volledige uiteenzetting zou ook niet worden begrepen. Een van de leraren heeft geschreven:

> U schijnt de enorme moeilijkheden niet te beseffen die zijn verbonden aan het meedelen van zelfs de elementaire beginselen van *onze* wetenschap aan mensen die zijn opgeleid volgens de vertrouwde methoden van uw moderne wetenschap. U ziet niet in dat hoe meer men van de ene bezit des te minder men in staat is de andere intuïtief te bevatten, want een mens kan alleen zijn uitgesleten gedachtegroeven volgen, en tenzij hij *de moed heeft deze op te vullen en voor zichzelf nieuwe te maken* (ik cursiveer), moet hij noodgedwongen de oude paden volgen.[1]
>
> Zo is helaas de overgeërfde en zelfverworven grove aard van het westerse denken; en de terminologie voor het tot uitdrukking brengen van moderne gedachten heeft zich zo sterk in de richting van het praktische materialisme ontwikkeld dat het nu voor hen vrijwel onmogelijk is iets te begrijpen van dat verfijnde, schijnbaar ideale mechanisme van de occulte kosmos, en voor ons om dat in hun taal onder woorden te brengen. Tot op zekere hoogte kan dat vermogen door Europeanen door middel van studie en meditatie enigszins worden verworven, maar dat is alles. En hier ligt de barrière die tot dusver heeft verhinderd dat de overtuiging van de waarheid van de theosofische leringen terrein won onder de westerse volkeren, waardoor de theosofische studie door westerse filosofen als nutteloos en fantastisch werd afgewezen.[2]

De reden om niet alles hierover te onthullen is, zoals hierboven werd aangegeven, dat het niet zou worden begrepen, en niet dat de Loge het voor de wereld geheim wil houden. Dezelfde moeilijkheid wordt vaak ondervonden door gewone helderzienden die hebben geprobeerd het weinige dat ze van de 'occulte kosmos' weten, mee te delen aan toehoorders van wie de denkwijze zuiver materialistisch is of door dat soort kennis is aangetast. En ik heb achtenswaardige theosofen ontmoet die tegen me zeiden dat ze, indien ze werkelijk ervan over-

---

[1]De eerste brief van K.H. aan A.O. Hume, *Gecombineerde chronologie te gebruiken bij De Mahatma Brieven aan A.P. Sinnett en The Letters of H.P. Blavatsky to A.P. Sinnett*, TUPA, 1979, blz. 33.

[2]*De Mahatma Brieven aan A.P. Sinnett*, TUPA, 1979, blz. 33.

tuigd waren dat ik bepaalde dingen geloof die ik aan hen heb laten doorschemeren, tot hun spijt gedwongen zouden zijn te concluderen dat ik een hoogst bijgelovig mens ben – wat natuurlijk betekent dat hun onwetendheid en onvermogen zouden bepalen dat mijn opvattingen bijgeloof zijn.

Maar, omdat we nu leven in een fysiek lichaam dat voor ons volkomen zichtbaar is, en omdat het astrale lichaam door bepaalde mensen soms wordt gezien, volgt hieruit beslist dat sommige mensen nu, terwijl ze op deze kleine aarde functioneren, een ander lichaam of een andere soort stof kunnen zien. Het feit dat niet iedereen het astrale lichaam kan zien, bewijst slechts dat het zien ervan tot nu toe nog niet normaal is voor de hele mensheid. En als we de zaak van de andere kant bekijken, dan weten we dat mensen die tijdelijk uit het fysieke lichaam zijn ontsnapt en geheel in het astrale lichaam functioneren, soms in staat zijn geweest het eerstgenoemde, dat in trance sliep, te zien. Hieruit kunnen we concluderen dat wanneer de mensheid naar een ander bewustzijnsgebied, een bol genoemd, zal zijn gegaan, ze misschien in staat zal zijn een van de andere vergezellende bollen aan de hemel te zien. Dit is waarschijnlijk het geval omdat de aarde de laagste is, ofwel op het keerpunt van de cirkel staat, en daarom op haar eigen gebied alleen is en op dat gebied niet in het gezelschap verkeert van een andere bol. Van de andere bollen kunnen zich telkens twee tegelijk op één gebied bevinden en zijn dan misschien voor elkaar zichtbaar.

Een volgend punt dat naar voren wordt gebracht is dat als we het artikel in het februarinummer aanvaarden, we de vergezellende bollen dan als slechts 'fasen van de aarde' kunnen beschouwen. De hierboven geciteerde brief van de meester is in dit opzicht heel relevant, want dit bezwaar komt alleen voort uit de materialistische kennis die ons is bijgebracht en die ertoe leidt dat degene die bezwaar maakt aan de aarde de belangrijkste plaats toekent.

De bollen zijn in geen enkel opzicht fasen van elkaar maar zijn 'fasen van bewustzijn'. Het bewustzijn verandert en we functioneren in stof die zich in een andere toestand bevindt, op dezelfde plaats, maar kunnen de toestand van stof die we verlaten hebben, niet zien. En omdat de hele mensheid nu beperkt is door het geheel en de aard van haar bewustzijn, zijn de eenheden ervan verplicht in een bepaalde bewustzijnstoestand te blijven tot de vooruitgang van de mensheid de voortgang of overgang naar een andere bewustzijnstoestand mogelijk

maakt. Gedurende haar evolutie ontwikkelt de mensheid nieuwe zintuigen en middelen tot waarneming, maar deze ontstaan tegelijk met de veranderende aard van het bewustzijnscentrum en zijn niet de oorzaken van laatstgenoemde, maar een gevolg van de werking en de kracht van dat innerlijke vermogen van waarneming dat de natuur ten slotte dwingt om de noodzakelijke instrumenten te verschaffen. Als alle nieuwe instrumenten zijn vervolmaakt, dan gaat de hele mensheid over naar een volkomen ander gebied.

Dit alles steunt en bevestigt de leer over universele broederschap, waarop de adepten zoveel nadruk leggen. Want het veranderen van de aard van het bewustzijnscentrum vindt niet plaats voor het welzijn van het individu, maar is toegestaan en mogelijk wanneer de hele hoeveelheid stof van de bol waarop de wezens zich ontwikkelen, zal zijn vervolmaakt door de inspanningen en het werk van de verst gevorderden van alle wezens, en die verst gevorderde klasse is de mens. Indien dit niet zo zou zijn, dan zouden we miljoenen en miljoenen egoïstische zielen de planeet zien verlaten zodra ze de nodige nieuwe zintuigen zouden hebben verworven, terwijl ze hun medemensen en de verschillende natuurrijken aan hun lot overlieten. Maar de wet en de Loge laten dit niet toe, maar staan erop dat we zullen blijven tot de menigte lagere atomen genoeg hebben geleerd om in staat te zijn om op een manier voort te gaan die niet tot wanorde leidt. Hier stuiten we weer op het materialisme van deze eeuw, dat zal bulderen van het lachen bij de gedachte dat het mogelijk is dat atomen iets kunnen leren.

De leer dat de gebieden van de stof elkaar doordringen ligt ten grondslag aan helderziendheid, helderhorendheid en al dat soort verschijnselen. Helderziendheid zou onmogelijk zijn als het niet zo zou zijn dat wat voor het gewone zintuig massief is en een belemmering voor het gezicht vormt, in werkelijkheid voor een ander stel zintuigen niet bestaat, niet massief is, en geen belemmering vormt. Anders zou helder zien onmogelijk zijn, en zouden de geleerde doctoren gelijk hebben die zeggen dat we allemaal misleid zijn en dat nooit iemand door een vaste muur heeft gekeken. Want terwijl het voorstellingsvermogen nodig is om het vermogen om door een vaste muur te kijken te trainen, kunnen we toch niet uitsluitend op basis van dit voorstellingsvermogen waarnemen, want objecten hebben een middenstof nodig door middel waarvan ze kunnen worden gezien. Dit is opnieuw in strijd met de materialistische opvattingen, want onder het 'objectieve' verstaat men gewoonlijk dat wat gezien en gevoeld kan worden. Maar in het mecha-

nisme van 'de occulte kosmos' verandert het objectieve voortdurend in het subjectieve en omgekeerd wanneer de aard van het bewustzijnscentrum verandert. In de trance- of helderziende toestand is de subjectieve toestand van de wakker zijnde mens de objectieve geworden. En zo is het ook in dromen. Daar, gehuld in een ander lichaam met een fijnere structuur, vindt de waarnemer alle ervaringen objectief voor wat hun omstandigheden betreft en subjectief voor wat betreft de gevoelens die ze teweegbrengen bij die waarnemer. En op dezelfde manier zal de mensheid zien, voelen en weten, wanneer ze alles heeft veranderd en op een andere bol begint te functioneren.

– 3 –

De redacteur heeft me een mededeling van een lezer over dit onderwerp overhandigd, die ik nu inlas, omdat ze aan de ene kant een algemeen voorkomende tekortkoming bij studenten laat zien – namelijk onnauwkeurig lezen, denken en citeren – en aan de andere kant kan dienen als een vraag die ook bij anderen opkomt. Deze luidt:

> Wilt u in verband met de *aardketen van bollen* aangeven of er in *De geheime leer* (1:188-9) wordt bedoeld dat de 'zeven bollen van de 1ste tot de 7de in zeven ronden voortgaan [Eng.: *proceed*]', dat *elke bol met zijn eigen bijzondere ontwikkeling* (laten we zeggen *het mineralenrijk*) *zeven keer om de wereldketen wentelt* vóór het daaropvolgende (laten we zeggen het plantenrijk) op bol A verschijnt? Of gaat het mineralenrijk maar *één keer* de wereldketen van 1 tot 7 rond? In *Esoteric Buddhism*, blz. 49-50, wordt gezegd dat de verschillende rijken '*verschillende keren* als mineralen en dan weer *verschillende keren* als planten rond de hele cirkel' gaan, maar in de *GL* wordt hierover geen duidelijke uitspraak gedaan. – Uw Ignotus

Onnauwkeurigheden zoals in het bovenstaande zijn niet ongewoon. Ze komen overal en in alles voor. Waarschijnlijk is het de fout van ons moderne onderwijs, versterkt door het lezen van veel oppervlakkige literatuur die dagelijks verschijnt. Ieder oplettende waarnemer kan het gebrek aan aandacht zien waarvan metafysische studies blijk geven in tegenstelling tot de bijzondere zorg die wordt besteed aan beroepsaangelegenheden en praktische zaken van het leven. Iedereen die theosofie bestudeert, dient zich goed bewust te zijn van deze nationale fout, en daarom de grootste aandacht te besteden aan wat men op het gebied van metafysica leest en minder aandacht te schenken aan hoeveel van

die lectuur men leest dan aan het nadenken over wat men heeft gelezen.

In de eerste plaats zegt *De geheime leer* noch op de geciteerde bladzijde noch ergens anders wat 'Ignotus' schrijft. In plaats van wat er geciteerd werd luidt de passage:

> Alles is zevenvoudig, zowel in het metafysische als in het fysieke heelal. . . . *De evolutie van het leven vindt plaats* [Eng.: *proceeds*] *op deze* zeven bollen *of lichamen*, van de eerste tot de zevende, in ZEVEN RONDEN of zeven cyclussen. – 1:188

Ik heb de weggelaten woorden cursief weergegeven; bovendien was het Engelse woord 'proceeds' door 'Ignotus' op een andere plaats gezet. Door deze fout ontstaat een heel nieuw stelsel, één dat onfilosofisch is en zeker niet door de meesters is bekendgemaakt. Maar hoewel sommigen zich misschien erover verwonderen waarom ik aandacht besteed aan zo'n verkeerde opvatting, is het goed haar te behandelen, omdat ze uit onzorgvuldigheid moet zijn voortgekomen, maar van een zodanige aard dat ze een belangrijke fout in stand zou kunnen houden. Uit de juiste weergave van de passage volgt dat de bollen niet 'rond de aardketen wentelen'. De veronderstelling van de correspondent is niet ongewoon onder de vele veronderstellingen die door oppervlakkige lezers haastig worden gemaakt. Hij nam eerst aan dat de verschillende bollen van de aardketen op een of andere manier, zonder stil te staan bij een juiste formulering daarvan, rondwentelden in zeven ronden – ik neem aan in een denkbeeldige eigen baan – in wat hij de 'wereldketen' noemde, en vervolgens paste hij de rest van de evolutietheorie aan aan deze eerste veronderstelling. Door *De geheime leer* en de vroegere artikelen over dit onderwerp in *The Path* te lezen zal de vraag die ons bezighoudt duidelijk worden. De evolutie van de monade, die alle andere evoluties veroorzaakt en aan alle ten grondslag ligt, vindt plaats op de zeven planeetlichamen van elke keten van evolutie. Deze zeven plaatsen of sferen voor zo'n evolutie vertegenwoordigen verschillende bewustzijnstoestanden en daarom kunnen ze – zoals *De geheime leer* zegt en zoals ik in deze artikelen heb proberen aan te tonen – elkaar doordringen en doen dat ook, terwijl op elk ervan wezens zijn. Daarom moeten alle woorden zoals 'ronde', 'rondgang', 'keten' en dergelijke, metafysisch worden opgevat, en moeten we niet toelaten dat ze een verkeerde indruk wekken in ons denken, zoals zeker zal gebeuren indien ze op een materialistische manier worden opgevat. De zeven bollen 'rondgaan' betekent niet noodzakelijkerwijs dat men van de ene

plaats naar de andere gaat, maar duidt een verandering van de ene toestand naar een andere aan, zoals we ook kunnen zeggen dat een mens 'een hele ronde van gewaarwordingen doorloopt'.

Wat de andere vragen betreft: in *Esoteric Buddhism* staat terecht dat de monaden *verschillende* keren de bollen rondgaan als mineralen en planten, maar dit boek geeft wijselijk geen precies aantal, en evenmin wordt de volgorde duidelijk aangegeven. In *De geheime leer* schrijft een van de meesters dat met de tweede ronde de positie die het mensenrijk inneemt in de volgorde van verschijnen verandert, maar de brief gaat niet verder in op dat punt, behalve dat er in *De geheime leer* duidelijk wordt gezegd:

> Haar [van de aarde] mensheid ontwikkelt zich pas volledig in de vierde – onze tegenwoordige – ronde. Tot aan deze vierde levenscyclus wordt ze slechts bij gebrek aan een meer toepasselijke term als 'mensheid' aangeduid. Wanneer de MENS bij het begin van de vierde in de tegenwoordige reeks levenscyclussen en rassen op onze aarde aankomt, is hij de eerste vorm die erop verschijnt, alleen voorafgegaan door het mineralen- en het plantenrijk – waarbij zelfs het laatstgenoemde *zijn evolutie door middel van de mens moet voortzetten.*
>
> – 1:189

Dit geeft heel duidelijk aan (a) dat na de tweede ronde de volgorde verandert en (b) dat in de vierde ronde in plaats dat dieren als de eerste bewegende vormen verschijnen voor de monaden om in te leven, de menselijke vorm eerst komt, voorafgegaan door die van de mineralen en planten en gevolgd door die van de redeloze dieren.

Deze verandering treedt altijd bij de vierde ronde op, want anders zou er nooit evolutionaire vervolmaking kunnen zijn. Andere monaden komen oorspronkelijk uit andere evolutiegebieden. Op een nieuw gebied, zoals dit, moet het voorbereidende proces en de volgorde van mineraal, plant, dier en mens worden gevolgd. Maar nadat de monade deze taak in twee of drie ronden heeft voltooid, laat ze op het keerpunt de menselijke vorm verschijnen, zodat de mens als model, middel, gids en redder met zijn verstand niet alleen de mensheid maar ook elk ander rijk beneden dat van de mens kan verheffen. Dit alles wordt heel duidelijk gemaakt en benadrukt in *De geheime leer* door herhaalde verklaringen en toelichtingen, en het is verbazingwekkend dat zoveel theosofen het niet begrijpen.

Uit angst dat deze zaak verkeerd wordt begrepen, zal ik er nog iets

aan toevoegen. Hoewel de positie in de volgorde van het verschijnen van de menselijke vorm verandert, betekent dit niet dat niet elk van de natuurrijken de zevenvoudige pelgrimstocht maakt. Ze maken die alle, en in elke ronde tot en met de zevende zijn er op de keten van bollen elementalen-, mineralen-, planten-, dieren- en mensenvormen aanwezig die deze rijken samenstellen, maar natuurlijk zullen de mineralen en planten van de zevende ronde en van het zevende ras van een heel andere soort zijn dan de huidige.

Maar omdat wat een meester hierover heeft gezegd heel wat beter is dan mijn zwakke woorden, verwijs ik daarnaar:

> De natuur verkiest bewust de onvernietigbaarheid van de stof in organische vormen boven die in anorganische vormen, en werkt langzaam maar gestaag aan de verwezenlijking van dit doel – de evolutie van bewust leven uit inerte stof.[1]

William Brehon

Aforismen over karma

[*The Path*, maart 1893, blz. 366-9]

De volgende aforismen, naast andere die nog niet worden gebruikt, werden door leraren, onder wie H.P. Blavatsky, aan mij gegeven. Sommige waren geschreven, andere werden op andere manieren doorgegeven. Mij werd meegedeeld dat ze afkomstig zijn van manuscripten die nu voor het grote publiek niet toegankelijk zijn. Elk ervan werd aan mijn oordeel en gezonde verstand voorgelegd. En zoals ze zich, na serieuze overdenking en niet op basis van een autoriteit, voor mijn gezonde verstand hebben bewezen, evenzo hoop ik dat ze de goedkeuring krijgen van mijn collega-theosofen voor wie ik ze nu publiceer.

– William Q. Judge

(1) Er is geen karma, tenzij er een wezen is dat het maakt of de gevolgen ervan ondergaat.

(2) Karma is de vereffening van gevolgen die uit oorzaken voortvloeien; en het wezen op wie en door wie die vereffening uitwerkt, ervaart dan pijn of vreugde.

---

[1] *Gecombineerde chronologie*, blz. 34.

(3) Karma is een nooit wijkende en nooit dwalende neiging in het heelal om het evenwicht te herstellen, en werkt onophoudelijk.

(4) Wanneer dit herstellen van evenwicht lijkt op te houden is dat het gevolg van de noodzakelijke vereffening van een verstoring op een andere plaats of in een ander brandpunt die alleen voor een yogī, een wijze of een volmaakte ziener zichtbaar is; er is dus geen sprake van ophouden, maar alleen van versluiering.

(5) Karma werkt in op alle dingen en wezens, van het kleinst denkbare atoom tot Brahmā. Het is werkzaam in de drie werelden van mensen, goden en elementalen, en geen plekje van het gemanifesteerde heelal blijft vrij van de invloed ervan.

(6) Karma is niet onderworpen aan tijd; daarom zal hij die de uiteindelijke verdeling van de tijd in dit heelal kent, karma kennen.

(7) Voor alle andere mensen is de ware aard van karma onbekend en onkenbaar.

(8) Maar de werking ervan kan worden gekend door uit de oorzaak het gevolg af te leiden; en deze afleiding is mogelijk omdat het gevolg in de oorzaak besloten ligt en niet slechts op de oorzaak volgt.

(9) Het karma van deze aarde is de verzameling van daden en gedachten van alle wezens van elke graad die betrokken waren bij het vorige manvantara of de evolutiestroom waaruit de onze voortvloeit.

(10) En omdat tot die wezens zowel 'Heren van macht' en heiligen, als zwakken en verdorvenen behoren, leeft de aarde langer dan elke entiteit of ras dat zich erop bevindt.

(11) Omdat het karma van deze aarde en haar levensgolven in een tijd begon die te ver terug ligt om door het menselijk verstand te kunnen worden bevat, is de vraag naar het begin ervan zinloos.

(12) Karmische oorzaken die al in beweging zijn gezet moeten de kans krijgen verder tot uitdrukking te komen tot ze zijn uitgeput, maar dit geeft niemand de vrijheid om zijn medemensen en elk ander levend wezen hulp te weigeren.

(13) De gevolgen kunnen worden geneutraliseerd of verzacht door de gedachten en daden van de persoon zelf of van een ander, en dan vertegenwoordigen de daaruit voortvloeiende gevolgen de combinatie van en wisselwerking tussen alle oorzaken die betrokken zijn bij het voortbrengen van de gevolgen.

(14) In het leven van werelden, volkeren, landen en individuen kan karma niet werken tenzij er een geschikt instrument voor de werking ervan wordt verschaft.

(15) En totdat een dergelijk geschikt instrument wordt gevonden, blijft het betreffende karma onuitgewerkt.

(16) Terwijl een mens karma ondergaat door middel van het verschafte instrument, wordt zijn overige onuitgewerkte karma niet door andere wezens of middelen uitgeput, maar wordt bewaard voor toekomstige uitwerking; en het tijdsverloop waarin geen werking van dat karma wordt ondergaan, vermindert de kracht ervan niet en verandert evenmin de aard ervan.

(17) De geschiktheid van een instrument voor de werking van karma zit in de nauwe band en relatie tussen enerzijds het karma en anderzijds het lichaam, de geest, de verstandelijke en de psychische natuur die door het ego in een bepaald leven voor zijn gebruik zijn verworven.

(18) Elk instrument dat door een ego in een bepaald leven wordt gebruikt is geschikt voor het karma dat erdoor werkt.

(19) Er kunnen tijdens een leven veranderingen in het instrument plaatsvinden om het geschikt te maken voor een nieuwe categorie van karma, en dat kan op twee manieren gebeuren: (a) door de intensiteit van het denken en de kracht van een gelofte en (b) door natuurlijke wijzigingen als gevolg van een volledige uitputting van oude oorzaken.

(20) Omdat lichaam, geest en ziel elk het vermogen tot onafhankelijk handelen bezitten, kan elk van deze, los van de andere, sommige karmische oorzaken uitputten die verder van of dichter bij de tijd van hun ontstaan liggen dan die welke via andere kanalen werken.

(21) Karma is zowel barmhartig als rechtvaardig. Barmhartigheid en rechtvaardigheid zijn slechts de tegengestelde polen van één enkel geheel, en bij werkingen van karma is barmhartigheid zonder rechtvaardigheid niet mogelijk. Wat de mens barmhartigheid en rechtvaardigheid noemt, is onvolkomen, misleidend en onzuiver.

(22) Karma kan van drieërlei aard zijn: (a) op dit moment werkzaam in dit leven door middel van geschikte instrumenten; (b) dat wat wordt gemaakt of wordt opgeslagen om in de toekomst te worden uitgeput; (c) karma dat uit een vorig leven of uit vorige levens is overgebleven en nog niet werkzaam is omdat het wordt tegengehouden door de ongeschiktheid van het instrument dat het ego in gebruik heeft of door de kracht van het karma dat nu uitwerkt.

(23) Drie werkterreinen worden door karma in ieder wezen gebruikt: (a) het lichaam en de omstandigheden; (b) de geest en het verstand; (c) de psychische en astrale gebieden.

(24) Overgebleven karma of huidig karma kan, elk afzonderlijk of beide tegelijk, werkzaam zijn op alle drie karmische werkterreinen tegelijk, of op één van deze terreinen kan een ander soort karma, verschillend van dat wat gebruikmaakt van de andere terreinen, tegelijkertijd werken.

(25) Geboorte in een bepaald soort lichaam en het ontvangen van de vruchten van een bepaald soort karma zijn het gevolg van het overheersen van een bepaalde lijn van karmische neigingen.

(26) Karmische neigingen beïnvloeden de incarnatie van een ego, of familie van ego's, gedurende ten minste drie levens, wanneer er geen maatregelen worden genomen om deze te beteugelen, uit te schakelen of te neutraliseren.

(27) Maatregelen die door een ego worden genomen om persoonlijke neigingen te beteugelen, tekortkomingen te overwinnen, en om ze te neutraliseren door andere oorzaken in beweging te zetten, zullen de karmische neigingen veranderen en hun invloed verminderen overeenkomstig de kracht of zwakte van de inspanningen die worden verricht om deze maatregelen uit te voeren.

(28) Niemand behalve een wijze of een echte ziener kan het karma van een ander beoordelen. Vandaar dat, hoewel ieder krijgt wat hem toekomt, de schijn kan bedriegen en geboorte in armoede of in zware beproevingen geen straf voor slecht karma hoeft te zijn, want ego's incarneren voortdurend in armzalige omstandigheden waarin ze moeilijkheden en beproevingen ondergaan, die dienen voor de discipline van het ego, en kracht, vastberadenheid en medeleven tot gevolg hebben.

(29) Het ras-karma beïnvloedt elke eenheid in het ras door middel van de wet van verdeling. Het nationale karma werkt gerichter in op de leden van het land door diezelfde wet. Het familie-karma heerst alleen in een land waarin de families zuiver en afzonderlijk zijn bewaard; want in een land waarin sprake is van vermenging van families – zoals gebruikelijk is in elke kaliyuga-periode – wordt in het algemeen het familie-karma over een land verdeeld. Maar zelfs in zulke perioden blijven families gedurende lange perioden hun samenhang behouden en dan voelen de leden de kracht van het familie-karma. Het woord 'familie' kan verschillende kleinere families omvatten.

(30) Karma brengt via de mentale en astrale bestaansgebieden natuurrampen voort. Een ramp kan worden herleid tot een onmiddellijke fysieke oorzaak zoals een inwendig vuur en atmosferische storingen, maar deze danken hun ontstaan aan een verstoring die is

teweeggebracht door de dynamische kracht van het menselijk denken.

(31) Ego's die geen karmische banden hebben met een deel van de aardbol waar een ramp op komst is, worden op twee manieren buiten de werking daarvan gehouden: (a) door afstoting die op hun innerlijke natuur werkt en (b) doordat ze door hen die de voortgang van de wereld in het oog houden, worden geroepen of gewaarschuwd.

Devachan

[*The Path*, maart 1893, blz. 369-72]

Een briefschrijver deelt ons mee dat er in de theosofische literatuur en onder theosofische schrijvers verwarring of tegenstrijdigheid schijnt te bestaan over de tijdsduur die iemand in devachan doorbrengt; hij citeert een bewering van Sinnett dat het aantal jaren 1500 bedraagt, terwijl wordt vermeld dat ik een kortere tijd opgeef. Men moet altijd twee dingen bedenken. Ten eerste dat Sinnett bij het schrijven over devachan in zijn boek *Esoteric Buddhism* herhaalde wat hij had begrepen van hetgeen Blavatsky's leraren via haar aan hem hadden meegedeeld – een kopie van elke brief wordt bewaard en is nu beschikbaar – en hij kan gemakkelijk fouten hebben gemaakt bij een onderwerp waarmee hij helemaal niet vertrouwd was; ten tweede dat alleen de adepten die deze kennis verstrekten het nauwkeurige aantal jaren konden weten dat iemand op grond van zijn levensloop in de devachanische toestand zou moeten blijven. Omdat deze adepten elders over dit onderwerp hebben gesproken, moeten de opvattingen van Sinnett in de context van hun uitspraken worden gelezen.

In werkelijkheid bestaat er geen verwarring, behalve in de manier waarop verschillende studenten deze theorie hebben opgevat; er zijn altijd fouten ontstaan door overhaasting en onnauwkeurigheid bij het beoordelen van dit onderwerp, waarbij het gaat om kennis van de wetten die de activiteit van het denken beschrijven.

In *De sleutel tot de theosofie* (blz. 134-5) schrijft HPB dat de duur van het verblijf in devachan 'afhangt van de graad van spiritualiteit en van de verdiensten of tekortkomingen van de meest recente incarnatie. De gemiddelde tijd ligt tussen 1000 en 1500 jaar . . .'

Hier betekent de gemiddelde tijd 'de tijd voor de gemiddelde mens die enige devachanische neigingen vertoont', want veel 'gemiddelde

mensen' hebben niet zulke neigingen, en de opmerking op blz. 135 wijst op een mogelijk verschil van 500 jaar. Dit is geheel in overeenstemming met de theorie, omdat het heel moeilijk zou zijn – en voor de meesten van ons onmogelijk – om precieze getallen te geven voor iets dat volledig afhangt van de subtiele werking van het denkvermogen.

Maar de adept KH, die de meeste brieven schreef waarop Sinnetts behandeling van devachan gebaseerd was, schreef nog andere brieven; twee hiervan werden gepubliceerd in *The Path*, en waren niet ondertekend. Maar nu is de naam van de schrijver van deze *Notes on Devachan* bekendgemaakt. Ze werden toegeschreven aan 'X'. Hij schreef:

> De droom van devachan duurt *tot karma* in die richting is vervuld. In devachan wordt die kracht geleidelijk uitgeput. . . .
>
> Het verblijf in devachan is *evenredig aan de niet-uitgewerkte psychische impulsen* die tijdens het aardse leven zijn voortgebracht. Zij die vooral werden aangetrokken tot stoffelijke zaken *zullen* door de kracht van taṇhā *sneller reïncarneren*.[1]

Hier staat heel duidelijk – zoals altijd werd onderwezen – dat het gaan naar devachan afhangt van de psychische (dat hier betekent wat behoort tot de geest en de ziel) gedachten tijdens het leven op aarde. Wie niet veel van zulke impulsen heeft voortgebracht, zal dus geen basis of weinig kracht hebben om zijn hogere beginselen in de devachanische toestand te brengen. En de tweede alinea van zijn brief toont aan dat de materialistische denker, die geen spirituele of psychische basis heeft gelegd voor zijn denken, 'door de kracht van taṇhā sneller reïncarneert' – dat wil zeggen door de magnetische kracht van de dorst naar het leven die eigen is aan alle wezens en die in de diepten van hun aard en essentie is verankerd. In zo'n geval is de algemene regel niet van toepassing, omdat het hele gevolg in alle gevallen is toe te schrijven aan het in evenwicht brengen van krachten, en het resultaat is van actie en reactie. Zo'n materialistische denker kan na ongeveer een maand uit de devachanische toestand komen om te reïncarneren, want we moeten rekening houden met bepaalde psychische impulsen die in de kinderjaren zijn voortgebracht vóór het materialisme de overhand kreeg. Maar omdat iedereen verschilt in kracht en met betrekking tot de impulsen die hij misschien voortbrengt, zullen sommige mensen van deze categorie één, vijf, tien of twintig jaar, enz., in devachan blijven – in overeenstemming met de intensiteit van de krachten die

[1] *The Path*, mei 1890, blz. 40-1.

tijdens zijn aardse bestaan zijn voortgebracht.

Om deze redenen en omdat ik HPB's opvattingen hierover al sinds 1875 kende, schreef ik in *The Path*, september 1890, blz. 190:

> In de eerste plaats heb ik nooit geloofd dat de door Sinnett in *Esoteric Buddhism* genoemde periode van 1500 jaar voor het verblijf in die toestand een vaststaand feit is. Het zou evengoed 15 minuten als 1500 jaar kunnen zijn. Maar het is heel waarschijnlijk dat de periode voor de meesten van hen die voortdurend naar verlossing en hemelse genoegens verlangen, méér dan 1500 jaar zal duren.

Dit is met geen enkele lering in strijd, tenzij wordt aangetoond dat Sinnett duidelijk verklaart dat iedere man en vrouw door een willekeurige en onbuigzame regel 1500 jaar – niet meer en niet minder – in devachan moet verblijven; en hij zou kunnen zeggen dat dit heel onwaarschijnlijk is, omdat het in tegenspraak zou zijn met de hele filosofie over de menselijke aard waarin hij vertrouwen stelt. Wat in *The Path* werd geschreven stemt overeen met de opvattingen van de adepten die over dit onderwerp hebben geschreven, en ook met de heel oude leringen hierover in de *Bhagavad Gītā* en elders.

In het dagelijks leven kunnen veel voorbeelden worden gevonden waarin dezelfde kracht die ontlichaamde mensen naar devachan voert in levende mensen actief is. De kunstenaar, dichter, musicus en dagdromer bewijzen dit voortdurend. Wanneer ze verzonken zijn in een melodie, compositie, kleurstelling en zelfs in dwaze fantasie, verkeren ze tijdens het leven in een soort devachanische toestand waarin ze zich vaak niet meer bewust zijn van tijd en zintuiglijke indrukken. Zoals we weten is hun verblijf in die toestand afhankelijk van de impulsen in die richting die door hen zijn voortgebracht. Als deze mensen niet afhankelijk waren van het lichaam en zijn krachten, zouden ze jaren in hun 'droom' kunnen blijven. Dezelfde wetten, toegepast op een mens die van zijn lichaam is bevrijd, zullen wat devachan betreft precies dezelfde resultaten opleveren. Maar alleen een wiskundig getrainde adept zou die krachten kunnen berekenen en ons het totale aantal jaren of minuten van het verblijf in devachan kunnen meedelen. Daarom zijn we voor een specifieke uitspraak over de tijdsduur afhankelijk van de adepten, en ze hebben verklaard dat 1000 tot 1500 jaar een goed algemeen gemiddelde is.

Hiermee verkrijgen we dan wat we de algemene *cyclus van reïncarnatie* voor het gemiddelde van alle zielen in een beschaving kunnen

noemen. Op basis hiervan kan bij het voorspellen van de waarschijnlijke ontwikkeling in het denken van een volk een redelijk goede schatting worden gemaakt, als we van eeuw tot eeuw terugwerken, of per decennium van deze eeuw, over een periode van 1500 jaar in de geschiedenis.

William Q. Judge

De mahātma's als ideaal en werkelijkheid

[*The Path*, maart 1893, blz. 374-7]

Een bezoeker van een van de andere planeten van het zonnestelsel, die na aankomst hier de term mahātma zou horen, zou vast denken dat de etymologie van dat woord de mensen die in mahātma's geloven ongetwijfeld zou inspireren tot de toewijding, moed, hoop en wilskracht die zo'n ideaal zou moeten opwekken bij hen die het welzijn van de mensheid ter harte gaat. Die stelling zou voor sommige mensen opgaan, maar nadat de hemelse bezoeker alle leden van de Theosophical Society had ondervraagd, zou hij zeker teleurgesteld zijn om vast te stellen dat veel mensen die in mahātma's geloven bang zijn voor hun eigen idealen, aarzelen deze te verkondigen, traag zijn om argumenten te vinden om hun hoop te rechtvaardigen, en dit alles omdat de boze en spottende materialistische wereld om zo'n opvatting zou kunnen lachen.

Het hele perspectief, de betekenis en de mogelijkheden van de evolutie liggen besloten in het woord mahātma. Mahā is 'groot', ātman is 'ziel', en het samengestelde woord verwijst naar die edele zielen die vóór ons hebben gezegevierd, niet omdat ze uit ander materiaal zijn gemaakt en van een vreemde soort zijn, maar juist omdat ze tot de mensheid behoren. Reïncarnatie, karma, de zevenvoudige indeling, vergelding, beloning, strijd, mislukking, succes, verlichting, macht en een allesomvattende liefde voor de mens – dit alles ligt in dat ene woord besloten. De ziel verschijnt uit het onbekende, begint te werken in en met de stof, wordt telkens opnieuw geboren, maakt karma, ontwikkelt voor zichzelf de zes voertuigen, ontmoet vergelding voor zonden en straf voor fouten, wordt sterk door te lijden, slaagt erin door de duisternis heen te dringen, bereikt de ware verlichting, verkrijgt macht, houdt vast aan menslievendheid, ontwikkelt liefde voor de verweesde

mensheid, en zal vanaf dat moment alle anderen helpen die nog in onwetendheid verkeren, totdat allen kunnen worden verheven en de plaats bereiken bij de 'vader in de hemel', die het hogere zelf is. Zo zou de bezoeker van de verre planeet kunnen redeneren en op die manier een groot ideaal kunnen beschrijven voor alle leden van een Society zoals de onze, die van enkele van deze mahātma's haar eerste impuls heeft gekregen.

We gaan hier niet verder in discussie dan de opmerking dat evolutie het bestaan van zulke wezens vereist, want anders zou er een hiaat in de keten zijn – en dit standpunt wordt zelfs ingenomen door een wetenschapper zoals prof. Huxley, die in zijn meest recente verhandelingen dit punt in bijna even duidelijke taal stelt als de mijne. Dit artikel is bedoeld voor mensen die in het bestaan van mahātma's geloven, of deze overtuiging nu vanzelf is opgekomen of het resultaat is van redenering. Het is ook bedoeld voor alle categorieën van gelovigen, want er zijn verschillende soorten. Sommigen geloven zonder te aarzelen; anderen geloven onwankelbaar maar zijn bang over hun geloof te spreken; enkelen geloven, maar denken steeds dat ze moeten kunnen zeggen dat ze een adept hebben gezien vóór ze anderen van hun geloof kunnen overtuigen; en een zeker aantal verbergt dit geloof doelbewust als een soort individueel bezit dat hen onderscheidt van de gewone stervelingen die nooit van adepten hebben gehoord, of er wel van hebben gehoord maar met die gedachte de spot drijven. Ik richt me tot al deze mensen. Die beklagenswaardige figuren die verheven mensen en wijzen altijd proberen te meten naar de conventionele regels van een overgangsbeschaving, of die bang schijnen te zijn voor de grote mogelijkheden van de mens en daarom de meesters ontkennen, kan men het best aan zichzelf en aan de tijd overlaten, want het is meer dan waarschijnlijk dat zij de algemeen heersende overtuiging, zodra deze zich heeft gevormd, zullen aanvaarden; en dit zal binnen niet al te lange tijd zeker gebeuren. Want het geloof in mahātma's – welke naam men ook aan dit denkbeeld geeft – is het gemeenschappelijke bezit van de hele mensheid; en alle pogingen van alle mensen van de empirische wetenschap en de dogmatische godsdienst kunnen nooit de herinnering uitroeien die de ziel heeft van haar eigen verleden.

We zouden ons geloof in de adepten moeten bekendmaken, terwijl we tegelijkertijd van niemand verlangen om dit aan te hangen. Het is niet nodig de namen van adepten te geven, want een naam is iets dat door een familie is bedacht, en wanneer mensen aan zichzelf denken,

gebruiken ze meestal niet hun naam maar het zinnetje 'ik ben mijzelf'. Het geven van de namen van deze wezens is dus geen bewijs, en het zoeken naar bijzondere namen is afkeurenswaardig want het leidt tot ontwijding. Het ideaal zonder de naam is voor alle doeleinden verheven en edel genoeg.

Enkele jaren geleden schreven en vertelden de adepten aan HPB en verschillende andere personen dat aan de beweging in Amerika meer hulp kon worden gegeven omdat het feit van hun bestaan niet uit angst of twijfel verborgen werd gehouden. Deze uitspraak houdt natuurlijk – in contrast met het voorafgaande – de conclusie in dat waar de leden uit angst voor de opvattingen van wetenschap of religie niet veel hadden verwezen naar het geloof in mahātma's, het vermogen om te helpen om een of andere reden werd belemmerd. Dit is een interessant punt en brengt ons tot de volgende vraag: 'Kan het vermogen van de mahātma's om te helpen door een of andere oorzaak worden belemmerd?' Het antwoord luidt ja. Maar waarom?

Alle gevolgen op elk gebied zijn het resultaat van krachten die in beweging zijn gezet, en kunnen niet het resultaat van niets zijn, maar moeten altijd voortvloeien uit oorzaken waarin ze besloten liggen. Indien het kanaal waardoor water zou moeten vloeien, verstopt is, zal het water daarin niet stromen, maar als een kanaal wordt verschaft dat open is, zal de stroom erdoorheen gaan. Occulte hulp van de meesters vereist een kanaal, evenals elke andere hulp, en het feit dat de stroom die moet worden gebruikt occult is, maakt de noodzaak voor een kanaal groter. De mensen die geholpen willen worden, moeten deelnemen aan het vormen van het kanaal waardoor de kracht kan werken, want als we die niet willen ontvangen, kunnen de meesters die niet geven. Omdat we ons bezighouden met het denken en de aard van de mens, moeten we woorden gebruiken die denkbeelden zullen voortbrengen die verband houden met de krachten waarvan we willen dat ze worden gebruikt. In dit geval gaat het om de woorden die de leer over het bestaan van adepten, mahātma's of meesters van wijsheid naar voren brengen. Vandaar het belang om onze overtuiging bekend te maken. Ze wekt bij anderen denkbeelden die nog sluimeren, ze opent een kanaal in het denken, ze dient om aanvoerlijnen te maken voor die krachten die de mahātma's willen geven. Veel jongeren voor wie het onmogelijk zou zijn grote wetenschappers zoals Huxley, Tyndall en Darwin te ontmoeten, zijn in actie gekomen, ertoe gebracht zichzelf te helpen, aangespoord om naar kennis te zoeken, omdat ze hadden gehoord dat

zulke figuren werkelijk bestaan en mensen zijn. Zonder zich af te vragen of het bewijs dat ze in Europa leven volledig is, hebben mensen geprobeerd hun voorbeeld te volgen. Zullen we geen gebruikmaken van dezelfde wet van het menselijke denken en de geweldige kracht van de Loge laten werken met onze hulp, in plaats van tegen onze weerstand, twijfel of angst? Zij die toegewijd zijn weten hoe ze onzichtbare hulp hebben gekregen die bleek uit de resultaten. Zij die bang zijn kunnen moed vatten, want ze zullen ontdekken dat niet al hun medemensen weigeren te geloven in de mogelijkheden die in de leer over het bestaan van adepten worden geschetst.

Als we het werk van de Society overzien, constateren we dat er overal waar de leden moedig voor hun opvattingen uitkomen, en niet bang zijn om over dit hoge ideaal te spreken, belangstelling voor theosofie is gewekt, dat het werk voortgaat en de mensen er baat bij hebben. Waar daarentegen constant twijfel heerst, onophoudelijk wordt gevraagd naar fysieke bewijzen, waar men voortdurend bang is voor wat de wereld of de wetenschap of vrienden zullen denken, daar is het werk dood, blijft het terrein onontgonnen, en vindt de stad geen baat bij de inspanningen van hen die, hoewel ze formeel tot een universele broederschap behoren, niet naar het verheven ideaal leven.

Als wijze en occultist zei Jezus tegen zijn volgelingen dat ze alles moesten opgeven en hem volgen. We moeten de wens opgeven onszelf te redden en het tegenovergestelde nastreven – het verlangen anderen te redden. Laten we denken aan het oude verhaal over Yudhishṭhira die, toen hij de hemel zou binnengaan en zag dat zijn hond niet werd toegelaten en sommige van zijn vrienden in de hel waren, weigerde om daar te blijven en zei dat zolang er ook maar één schepsel niet in de hemel was, hij er niet zou binnengaan. Dit is ware toewijding, en samen met een intelligente verklaring van geloof in de verheven inwijding van de mensheid zal dit tot grootse resultaten leiden, zal dit een beroep doen op dieperliggende krachten en zal dit leiden tot de zege over de hel zelf en over alle duistere krachten die nu ernaar streven de vooruitgang van de menselijke ziel tegen te houden.

Eusebio Urban

Spiritisme

[*The Path*, april 1893, blz. 13-21]

Door het onderwerp spiritisme worden we rechtstreeks geconfronteerd met de geschiedenis van de Theosophical Society en de ware vooruitgang van de menselijke ziel. Toen Mw. Blavatsky in dit land [de Verenigde Staten] aankwam, in opdracht van hen die ze haar meesters noemde en die bij ons bekendstaan als de mahātma's of adepten, begon ze bij de spiritisten. De meesters hadden gezien dat aan de nieuwe golf van belangstelling – die in deze kringen was begonnen maar naar het materialisme was afgedwaald – ten onrechte de edele naam 'spiritisme' was gegeven, en aanvankelijk werd geprobeerd om de spiritisten een kans te geven om voor de westerse volkeren te doen wat ze konden en zouden moeten doen. Maar die kans werd door hen helemaal niet gegrepen; in plaats daarvan werden door hen spot en haat over HPB uitgestort.

Iedereen die de gepubliceerde brieven van de meesters leest, kan zien hoeveel aandacht oorspronkelijk aan de spiritisten werd geschonken. Een van deze brieven vermeldt dat de meester de uitspraken van mediums op hun bijeenkomsten volgde, en HPB schreef haar opvattingen vaak op een manier alsof ze graag tot hun gelederen wilde toetreden. Ze wilde dat om hervormingen te kunnen doorvoeren, maar ze lieten haar niet toe, en lieten daardoor de grootste kans van de eeuw aan zich voorbijgaan. Ze schreef brieven aan tal van mensen om hun medewerking te verkrijgen voor een nieuw tijdschrift in Boston, getiteld de *Spiritual Scientist*, dat de juiste inzichten over deze onderwerpen zou geven, en zij en Olcott schreven voor dit blad en steunden het financieel. Maar het was slechts een kort leven beschoren. Ik kende de uitgever en was persoonlijk ervan op de hoogte waar HPB en Olcott zich toen mee bezighielden. HPB wilde misbruiken zoals betaalde en voor iedereen toegankelijke mediums afschaffen, en alle onjuiste opvattingen over het hele onderwerp en de verkeerde benadering ervan rechtzetten. In het bijzonder wilde ze, evenals wij, dat de dingen bij hun juiste naam worden genoemd, en dat bepaalde feiten niet als bewijzen worden gezien voor theorieën die door mediums, vooral door A.J. Davis, naar voren worden gebracht over de toestand na de dood en over de macht en de aard van de krachten die naar

mediums worden aangetrokken en door hen werken.

Men kan dus met recht zeggen dat ze aanvankelijk streefde naar een hervorming van het spiritisme op een moment dat de cyclus veel meer spiritistische verschijnselen toeliet dan nu het geval is. Een student van de theosofie zal daaruit afleiden dat ze bekend was met feiten en wetten waarvan veel mensen tot op heden niets afweten. Want het is een feit dat er toen in het land veel meer paranormale kracht vrij beschikbaar was dan nu en dat naarmate de jaren voorbijgingen die kracht tot op zekere hoogte wel zou moeten verdwijnen. De geschiedenis bevestigt dit, want het is tegenwoordig moeilijk om goede, lichamelijk gezonde mediums te vinden, terwijl het toen heel gemakkelijk was en ze algemeen voorkwamen. De wereld denkt dat ze zeldzaam zijn geworden omdat het bedrog van veel mediums werd ontmaskerd, maar de werkelijke reden is dat de *kracht* zelf tijdelijk is verminderd. Ze wenste – en in feite haastte ze zich – om, vóór het te laat zou zijn, gebruik te maken van het gunstige moment. En toen ze van de spiritisten geen bijval kreeg, richtten zij en Olcott de Theosophical Society op.

Door dit onderwerp worden we rechtstreeks geconfronteerd met de aard en de bestemming van de ziel van de mens, want de feiten van het spiritisme zijn de feiten van het leven van de ziel zelf en van de verschillende voertuigen die ze gebruikt om in de natuur ervaring op te doen. Spiritisten beschouwen dit onderwerp op een materialistische manier en storten zich blindelings erop, waarbij ze iedereen die ermee in aanraking komt in gevaar brengen. Ze spreken over het leven na de dood en geven details van feiten uit dat leven, op een manier die voor de spiritueel ingestelde mens de grofste vorm van materialisme is, want het leven dat we na de dood zouden leiden wordt door hen op de meest zinnelijke manier aanbeden en uitvergroot, een leven dat geheel is gevormd naar het model van ons armzalige bestaan en in geen enkel opzicht lijkt op wat een zielenleven zou moeten zijn. Ze hebben de oude christelijke hemel alleen wat meer in detail beschreven en grover gemaakt.

Een theosoof moet de feiten van het spiritisme maar aannemen, anders wordt hij beschuldigd van onwetendheid en fanatisme. Maar zijn filosofie verklaart deze feiten door zonder sentimentaliteit, verwondering of verbazing de werkelijke aard van de mens te beschouwen. Hij zoekt koste wat kost naar de juiste betekenis van de dingen. Het is dwaasheid en tijdverspilling om dag in dag uit naar een medium te gaan en telkens weer iets te horen wat de zin voor het wonderbaarlijke prikkelt. En een voorzichtige theosoof weet dat het ook gevaarlijk

is om mediums op te zoeken; het is beter zich niet met hen in te laten en eerst te proberen om filosofie te begrijpen. Alles wat op een seance te zien is, kan op kleinere schaal ook elders worden aangetroffen, als u uw aandacht er maar op wilt richten, want de wereld is elke dag vol wonderen en in ieders leven is veel te vinden dat een verklaring verschaft voor wat de spiritisten als hun exclusieve terrein beschouwen. Als u goed naar uw eigen leven kijkt in zijn drie toestanden van waken, diep slapen en dromen, zult u de sleutel vinden tot alle mysteries van het bewustzijn en zelfs tot de mysteries van de hele natuur. En wanneer u dus het spiritisme beschouwt moet u het niet in een apart hokje plaatsen, maar elk onderdeel van het onderwerp onderzoeken met betrekking tot de levende mens en de leringen over zijn samenstelling. Als u dat niet doet, maar deze verschijnselen als iets opzichzelfstaands blijft beschouwen, zult u al die tijd op de verkeerde weg blijven en ten slotte ongetwijfeld onjuiste conclusies trekken. Daarom is het voor ons van belang de zevenvoudige samenstelling van de mens, zoals in de theosofische literatuur uiteengezet, duidelijk voor ogen te houden. Als we willen weten wat de paranormale verschijnselen inhouden moeten we eerst bekend zijn met onze zevenvoudige natuur. We moeten ook bedenken dat we feitelijk niet het lichaam beschouwen maar de activiteit van de ziel zelf waarbij ze gebruikmaakt van haar verschillende omhulsels, die soms 'beginselen' worden genoemd. Ook is het van belang, als u de waarheid wilt leren kennen, dat u de vergankelijkheid van wat gewoonlijk 'stoffelijk' en 'stof' en 'objectief' wordt genoemd, erkent en probeert te begrijpen. Vaste stof kan ineens vloeibaar worden, en het objectieve kan overgaan in het subjectieve; evenzo kan het subjectieve door de werking van natuurwetten objectief worden, en het onzichtbare is van meer blijvende aard dan het zichtbare. Als dit niet wordt erkend en beseft, zal de kans groot zijn dat de onderzoeker alleen over de uiterlijke kant van al deze vreemde verschijnselen iets te weten zal komen. Houd goed voor ogen dat gedachten en ideeën hun eigen vormen scheppen die onder bepaalde omstandigheden het vermogen hebben om onze zintuigen zodanig te beïnvloeden dat ze voor ons waakbewustzijn objectief schijnen te zijn. Dit gebeurt vaak op het gebied van onze psychische natuur, en heeft honderden mensen misleid en doen denken dat iets een geest is wat in feite geen geest is maar tot het grofste deel en wezen van de stof behoort. En dit brengt ons bij de kern van dit alles, namelijk dat materie *in haar essentie* onzichtbaar is, maar tegelijkertijd van een veel grovere aard dan de stof waar we het

gewoonlijk over hebben. Mensen zoals Tyndall en Huxley zijn praktisch tot dezelfde conclusie gekomen als ze u vertellen dat het voor ons in feite onmogelijk is om iets over de essentie of uiteindelijke aard van de stof te weten.

Als we naar het spiritisme kijken, dan zien we dat het zich, voor zover het zich van andere zaken onderscheidt, bezighoudt met verschijnselen die als volgt worden aangeduid: het terugkeren van geesten van de doden, het materialiseren van vormen die van de doden zouden zijn en daarom 'materialisaties' worden genoemd, het door de lucht zweven van voorwerpen of van het lichaam van een medium, het schrijven of overbrengen van boodschappen en het precipiteren daarvan in dezelfde stijl en in hetzelfde handschrift als dat van de overledene. Spreken in trance, boodschappen die al of niet in trance worden overgebracht, spreken door inspiratie, helderziendheid, helderhorendheid en al zulke verschijnselen behoren niet specifiek tot het terrein van het hedendaagse spiritisme, want al deze zaken zijn al eeuwenlang bekend. Maar wat ik als niets bijzonders beschouw, is voor de gewone leek heel wonderbaarlijk, omdat we niet weten hoe een tastbare vorm zomaar uit de lucht tevoorschijn kan komen, en ook niet hoe een vrouw in trance in staat is allerlei feiten te vertellen, zoals de naam, de omstandigheden en al dat soort details over een dode man die ze nooit heeft gekend. En dit is het punt waar de wegen van theosofen en spiritisten uiteengaan. Een spiritist zegt dat dit bewijst dat de geest van de gestorven mens aanwezig is, maar een theosoof ontkent dit en zegt dat het allemaal wordt teweeggebracht door toedoen van één of door alle drie van de volgende factoren (entiteiten in kāmaloka niet meegerekend). Ten *eerste* het astrale overblijfsel van de gestorven mens, zonder zijn ziel en geweten; ten *tweede* het astrale lichaam van het levende medium; ten *derde* het denkvermogen en het astrale lichaam van ieder van de aanwezigen. Op basis van deze drie factoren kan elk verschijnsel worden verklaard; de elementalen zijn bij alle drie inbegrepen, omdat ze overal op en rondom de aarde deelhebben aan alles wat er in de natuur en met de mens gebeurt. Daarom heb ik ze hier geen afzonderlijke plaats gegeven. Elke gedachte die we hebben prikkelt deze elementalen en maakt gebruik van hen, en de beweging van de wind, de stralen van de zon, de lichaamsvloeistoffen en de bewegingen van de organen doen dat ook. Deze elementalen zijn de zenuwen van de natuur, en er kan op geen enkel gebied van het leven iets gebeuren of worden gedaan zonder dat de elementalen daarbij betrokken zijn en

worden gebruikt. Met hulp van hen – die slechts vaste wetten volgen – schieten onze gedachten van plaats naar plaats. Ze galvaniseren de achtergelaten astrale lichamen van de doden en geven er een kortstondig en volkomen kunstmatig leven aan, laten hen, alsof ze machines zijn, klanken voortbrengen, herhalen waarmee ze vroeger bezig zijn geweest, en laten hen de ooit levende en bezielde persoon imiteren. Dat is zowat alles wat er aan 'geest' aanwezig is in de mededelingen van de gestorvenen. We zouden evengoed kunnen zeggen dat een aantal gedresseerde papegaaien die in een verlaten huis zijn achtergelaten, de zielen zijn van de mensen die daar ooit woonden en de eigenaar van die vogels waren. Deze vergelijking met papegaaien gaat volkomen op, want een goed gedresseerde papegaai die achter een scherm is geplaatst, zou u kunnen laten geloven dat er een verstandig mens voor het gezicht verborgen is en met duidelijk hoorbare stem begrijpelijke woorden spreekt.

Neem het geval van een 'materialisatie'. Hier ziet u een schijnbaar menselijke vorm uit de grond verrijzen of uit een kabinet tevoorschijn komen, een vorm die u kunt aanraken en voelen en die in het beste geval enkele woorden spreekt. Wat is dat? Is het echt? Is het een geest?

Het is geen geest. Het is gemaakt uit het astrale lichaam van het medium, en vaak uit de astrale stof die is ontleend aan de bezoekers die bij de seance aanwezig zijn. Het medium verschaft het natuurlijke scheikundige laboratorium waarin astrale deeltjes worden toegevoegd aan de vrije fysieke atomen van mensen in zijn directe nabijheid, om een dichte vorm te maken vanuit het subjectieve dat tijdelijk objectief wordt, maar dat geen stand kan houden. Deze zal weer vervagen. Eerst wordt een geraamte van magnetische en astrale deeltjes gemaakt en dan wordt het gecondenseerd door er fysieke deeltjes aan toe te voegen uit de lichamen van de aanwezigen. Dan wordt het zichtbaar. Maar het heeft geen organen. Het zou niet kunnen worden ontleed. En indien het lang genoeg standhield om doormidden te worden gesneden, zou u zien dat het volledig massief was, of etherisch, want de scheidslijn tussen deze twee toestanden verschuift in dit geval voortdurend. Het zou zeker niet de hemelse vorm zijn van uw overledene. Het komt waarschijnlijk tot stand door de grote kracht van een heel slecht mens met een volkomen verdorven aard die blijft rondwaren in de aardse sfeer en niet in staat is zich daaruit te bevrijden, en voortdurend ernaar verlangt om zijn oude lusten te bevredigen.

Dit is de verklaring van de Ouden, en dezelfde uitleg is gegeven

door enkele mediums onder invloed van wat ze een leidende geest noemen. Een paar jaar geleden deelde een medium in Chicago eens mee dat een zekere Jim Nolan, die al lang dood is maar een heel geleerd spook zou zijn, bij haar was gekomen en had gezegd dat materialisaties precies waren wat ik u zojuist vertelde, en eraan had toegevoegd: 'Waarom denkt u dat het nuttig of nodig is dat wij voor iedere nieuwe geest die zich bij u komt manifesteren een nieuwe vorm maken? We gebruiken dezelfde oude vorm telkens weer, en we drukken er vanuit het astrale licht slechts het beeld op af van het gezicht van de dode die u wilt zien.'[1] Hij had eraan kunnen toevoegen dat indien men maar lang genoeg zou vragen naar uitsluitend geesten van nog levende mensen, de vormen en gezichten van levenden eveneens vanuit het kabinet zouden worden gematerialiseerd. De spiritisten hebben dit experiment nog niet uitgeprobeerd, maar er zou onvermijdelijk worden aangetoond dat ook anderen dan de doden kunnen verschijnen, en er zou twijfel ontstaan over het terugkeren van de doden. Want als een geest zich materialiseerde die alles welbeschouwd het beeld van een levende persoon bleek te zijn, welk bewijs zou men dan hebben dat alle andere spoken niet ook van levenden zijn? Theosofie zegt dat ze allemaal bedrieglijke weergaven van mensen zijn van wie ze de namen onrechtmatig gebruiken. Zolang dit cruciale experiment niet wordt uitgevoerd, en goed wordt uitgevoerd, kunnen de spiritisten niet met recht beweren dat de doden terugkomen en zich zichtbaar maken.

Ook de verbeelding van zowel de aanwezigen als het medium heeft een grote invloed. Niet door hen te laten zien wat er niet is, maar om een gedaante of vorm te geven aan wat er wel verschijnt. Naast een medium dat maar een zwak vermogen had om beelden te vormen, heb ik zogenaamde geesten gezien die eruitzagen alsof ze door een amateur waren gemaakt, ruw vormgegeven uit een of andere substantie. Dit kwam omdat het medium niet in staat was om zelf van iets een beeld of voorstelling te maken, en de elementalen die het model in het denken van het medium moesten volgen, moesten daarom die vormen voortbrengen die beschikbaar waren. Maar er zijn anderen die over een goed beeldend vermogen beschikken en bij hen krijgt het spook een duidelijke vorm.

Dit brengt me op het onderwerp van het precipiteren of schrijven van boodschappen. Hier maakt de bekwaamheid van het medium om te

[1]Zie de *Religio-Philosophical Journal* van 1877.

schrijven of te tekenen geen verschil, omdat het model of het origineel voor het schrijven of tekenen in het astrale licht, of de ether, vastligt, wat het voor de natuurkrachten gemakkelijk maakt om het handschrift van de doden nauwkeurig te imiteren. Omdat ik heb gezien dat het handschrift van *levenden* zo door middel van precipitatie werd geïmiteerd, weet ik dat dit op deze manier gebeurt en dat het origineel of het model niet afhankelijk van het medium is.

De wetten die het voortbrengen van een precipitatie van materie uit de ruimte op een oppervlak beheersen – zodanig dat ze erop vast komt te liggen en zichtbaar wordt op het papier of op enig ander materiaal – zijn voor alle gevallen dezelfde, ongeacht of dat door een medium onbewust of door een adept in die kunst bewust wordt gedaan.

Het medium handelt als de overheerste en onwetende tussenpersoon; de adept is de meester en brengt door zijn eigen wil hetzelfde teweeg, waarbij hij gebruikmaakt van dezelfde wetten. Het verschil tussen deze twee is zoals het verschil tussen iemand die een hoeveelheid verf op een doek kloddert en door een toevallige combinatie van kleuren een zonsondergang of een ander tafereel produceert, en de kunstenaar die met kennis van zaken doelbewust een schilderij maakt. Er zullen u op andere gebieden soortgelijke voorbeelden te binnen schieten. Op het gebied van de paranormale krachten werken de wetten echter krachtiger en met grotere zekerheid, en vertonen daardoor verbazingwekkender resultaten. We kunnen dus niet zeggen dat het medium bewust van deze wetten gebruikmaakt, maar we kunnen wel vaststellen dat het innerlijke of astrale lichaam van het medium deze wetten en krachten op een manier kan gebruiken die door zijn waakbewustzijn niet wordt begrepen.

Wanneer een adept een precipitatie maakt, construeert hij met zijn ontwikkelde verbeeldingskracht en beeldende vermogen een in elk onderdeel nauwkeurig beeld van de woorden of de figuren die moeten worden geprecipiteerd, en met zijn wilskracht onttrekt hij dan aan de lucht de koolstof of een andere stof die voor de kleur ervan nodig is. Deze valt dan als regen, die vanuit de lucht is gecondenseerd, neer, en wordt dan onfeilbaar binnen de grenzen van het beeld getrokken dat door het denkvermogen is gemaakt. Wanneer dit proces wordt voortgezet, condenseert ze geleidelijk op het papier en heeft u de mededeling of het beeld. Natuurlijk zijn er nog andere details die ik niet heb genoemd, maar ze zijn hier voor de toelichting van dit proces niet nodig. Het medium is het werktuig voor dezelfde werking, maar die

wordt dan tot stand gebracht door de elementalen.

Bij leischrift is gewoonlijk geen sprake van precipitatie, maar wordt er echt met de griffel op het oppervlak van de lei geschreven, en dit gebeurt altijd door de astrale hand van het medium, voortbewogen door elementalen en de tot leven gewekte astrale schillen van doden. De overeenkomst van het handschrift, enz., kan worden verklaard door de beelden in het astrale licht, beelden in de aura van de aanwezigen, en ook door de beelden in de aura en het denkvermogen van het medium. Er zijn geen andere geesten aanwezig dan de geesten in de levende lichamen, en geen enkele boodschap zal informatie bevatten die beter is of van hoger gehalte dan de kennis en ontwikkeling van het medium en de aanwezigen en de onderbewuste indrukken op het astrale lichaam van het medium.

In het bijzijn van sommige mediums zijn voorwerpen door de lucht en zelfs door muren heen verplaatst, en soms werd ook het lichaam van een medium opgetild. Hoe gebeurt dit? Als u naar India gaat en de moeite neemt ernaar te zoeken, kunt u de levitatie van het lichaam van een yogī zien, en voorwerpen die men door de lucht laat vliegen. Ik heb beide daar zien gebeuren, en ook in aanwezigheid van Mw. Blavatsky door middel van haar doelbewuste inspanning. De levitatie van het menselijk lichaam vindt plaats door het wijzigen van de polariteit van het lichaam, zodat de elektrische lading ervan tegengesteld wordt aan die van de grond eronder. De hoogte van levitatie hangt af van de kracht en grootte van de verandering in polariteit. Dit is niet in strijd met de zwaartekracht, want de wet van de zwaartekracht is slechts de helft van de grote wet die aantrekking en afstoting zou moeten worden genoemd, of – met andere woorden – sympathie en antipathie. De zwaartekracht wordt volgens het occultisme geheel door de wetten van de elektriciteit beheerst, en niet door gewicht of dichtheid.

Het door de lucht verplaatsen van voorwerpen zonder hulp van zichtbare middelen wordt tot stand gebracht door elementalen of door de astrale hand van het medium. Daarom moeten we alles over het astrale lichaam te weten zien te komen. Een van de eigenschappen van het astrale lichaam is dat het zich tot een afstand van vele meters kan uitstrekken.

Een hard voorwerp kan door een muur worden gezonden als het een klein voorwerp betreft; daarbij wordt een deel van de muur ter grootte van het voorwerp ontbonden, zodat het erdoorheen kan. Men kan dit niet met grote dingen doen en ook niet met het menselijke organisme,

behalve door het uitoefenen van een enorme hoeveelheid kracht waarover niemand anders dan een meester kan beschikken. Ik heb HPB haar astrale arm en hand meer dan 3 meter zien uitstrekken en een voorwerp van de andere kant van de kamer naar haar fysieke hand zien trekken. Dit bedoelde ze met 'paranormaal bedrog', omdat men de arm en de hand niet waarnam en vol verbazing was om levenloze dingen ogenschijnlijk uit zichzelf te zien bewegen. Het medium doet meestal hetzelfde en is zich zelden ervan bewust dat zijn eigen ledematen dit doen. Maar er zijn natuurlijk ook gevallen waarin de elementalen het doen.

Andere verschijnselen horen thuis op andere gebieden. Want de wereld is al veel langer bekend met al deze verschijnselen, en het enige wat het spiritisme echt van de rest onderscheidt is dat het niets anders is dan een vereren of najagen van de doden. Het is helemaal geen geestenverering. Het is de omgang met dode schillen van mannen en vrouwen die eens leefden. Wij denken dat de ziel bij de dood naar andere bewustzijnstoestanden gaat en haar omhulsels van fysieke en astrale stof achterlaat. Deze moet men met rust laten, omdat ze een gevaar inhouden. Ze horen tot andere gebieden van de natuur en indien we hen wekken, deze bruten en duivels, stellen we ons bloot aan hun invloed en macht. Ik zeg dat ze bruten en duivels zijn, omdat het beste in ons weet dat een deel van onze natuur niet goddelijk is, maar verwant is aan de aarde en de grove stof en vol met alle hartstochten en begeerten die we tijdens het leven hebben gekoesterd. Wanneer de ziel vertrokken is, is er geen gids om te leiden en kwaad te voorkomen, en als we seances bijwonen of zelf een medium zijn geworden, hebben we dus alleen te maken met het grofste bezinksel van de mens. In de slaap zien we een gering, maar niettemin overtuigend bewijs hiervan. Dan zijn we enige tijd vertrokken, en het lichaam, dat aan zichzelf is overgelaten, kan zich soms onbehoorlijk gedragen, snurken, woelen en misschien een ander slaan. Ik heb over gevallen gelezen waarin een man zich tijdens zijn slaap vooroverboog en de persoon die naast hem lag doodde. 'O,' zult u zeggen, 'dat was een nachtmerrie.' Juist, dat was het, maar het was het niet door de ziel gecontroleerde lichaam van de man dat de daad verrichtte. Hetzelfde doet zich voor bij spoken. Ze hebben geen ziel, ongeacht wie er tijdens het leven de eigenaar van was, en het is beter ze met rust te laten en te proberen de levende ziel te ontwikkelen en op te voeden terwijl ze in het lichaam verblijft en de werkelijke drie-eenheid vormt; alleen daardoor kan in een leven werkelijke kennis worden verworven.

In een kort artikel is het onmogelijk dit onderwerp volledig te behandelen, omdat de hele dynamica en wetenschap van de paranormale krachten eraan te pas komen. Maar ik heb de oplossing van allerlei problemen die zich voordoen aangegeven. Zolang u de zevenvoudige samenstelling van de mens en de aard van het denkvermogen met zijn krachten niet zorgvuldig heeft bestudeerd, zult u met dit onderwerp misschien moeite hebben, behalve wat de historische en op analogie gebaseerde argumenten betreft. Deze, samen met de onwaarschijnlijkheid die men kan concluderen uit de absurde woorden en daden van de zogenaamde geesten, bevestigen het standpunt dat jaren geleden door H.P. Blavatsky werd ingenomen en hierboven is geschetst. En natuurlijk zal niemand denken dat er betrouwbare spirituele uitspraken – afgezien van louter feiten – kunnen voortkomen uit de verachtelijke praktijken van financiële transacties tussen mediums en publiek. Dit is de vloek van het spiritisme en zou tot elke prijs moeten worden uitgebannen. Tot dat is gebeurd, kan er uit dat Nazareth niets goeds voortkomen.

William Q. Judge

Betovering

Haar beoogde effect en plaats in de magie

[*The Path*, mei 1893, blz. 43-6]

Het Engelse woord 'glamour' (bekoring of betovering) werd langgeleden in woordenboeken omschreven als 'tovenarij, of een betovering van de ogen, waardoor deze de dingen anders zien dan ze in werkelijkheid zijn'. Dat is nog steeds de betekenis van het woord. Nog niet zo lang geleden – vóór de vreemde dingen die in experimenten met hypnose mogelijk zijn, in het Westen bekend werden – leek het erop of alles met goedkeuring van de wetenschap tot louter stof en beweging zou worden teruggebracht. Betovering moest verdwijnen, worden vergeten, belachelijk gemaakt, en dat wat niet kon worden toegeschreven aan onvoldoende geoefende zintuigen, moest worden verklaard uit de toestand van de lever, een heel prozaïsch orgaan. Maar nog vóór de wetenschap met haar speculaties en steeds veranderende wetten de onwetende menigte kon voorlichten, kroop het hypnotisme langzaam

maar zeker naar voren en begon ten slotte het standpunt van de theosofie te steunen. Betovering maakt opnieuw een goede kans op erkenning. HPB sprak profetische woorden toen ze zei dat deze kunst in Amerika meer dan waar ook door egoïstische mensen voor egoïstische doeleinden zou worden beoefend – voor zelfverrijking en bevrediging van lagere verlangens.

Als we een vluchtige blik werpen op bepaalde vormen van folklore, hoeveel verhalen zien we dan niet over betoveringen die door mensen, goden of elementalen werden veroorzaakt? In India verschijnen nu en dan de goden, en vaak de wijzen, in allerlei vermomming aan bepaalde mensen door een betovering die het oog doet zien wat er in werkelijkheid niet is. In Ierland zijn er boeken vol verhalen waarin iemand huizen, mensen en dieren ziet die er niet zijn; hij krijgt plotseling het vermogen achter de buitenkant van de dingen te zien, en ontdekt dan dat een veld of marktplein vol is met feeën – mannen en vrouwen die ongemerkt tussen de mensen rondzweven. Dan weer verandert een man of vrouw in de verschijningsvorm van een viervoetig dier of een vogel, en krijgt zijn oude gedaante pas terug als hij of zij met een toverstaf wordt aangeraakt. Deze uiterlijke verandering is geen feitelijke verandering, maar wordt altijd veroorzaakt door een betovering die de ogen van de andere persoon beïnvloedt. Zulke grote aantallen gelijksoortige verhalen die in alle tijden en onder alle volkeren worden gevonden, kunnen niet het gevolg van dwaasheid zijn, en kunnen niet ongegrond zijn. Er ligt een feit en een wet in de menselijke natuur aan ten grondslag, namelijk betovering, de oorzaak van betovering en het vermogen die teweeg te brengen. Juist omdat er altijd mensen zijn geweest die door een natuurlijke aanleg of door oefening het vermogen hadden 'de ogen te betoveren', zijn deze verhalen in de wereld gekomen.

Een in Engeland en Amerika bekende schrijver dacht eens dat hij op iets onmogelijks was gestuit toen hij schreef dat Mw. Blavatsky aan hem had toegegeven dat bepaalde verschijnselen waar hij naar vroeg door betovering waren teweeggebracht.

'Ah, betovering,' zei hij, 'en zo valt dit theosofische kaartenhuis ineen'; en hij ging tevreden weg, want in werkelijkheid was hijzelf volledig in de ban van betovering. Maar theosofen zouden niet zoals deze man moeten struikelen en vallen over een woord dat, wanneer men achter de feiten probeert te komen, verwijst naar veel kennis over een belangrijke tak van het occultisme. Toen ik in een nummer van de *Arena* alles over deze erkenning van betovering zat te lezen, was ik

zeker bereid datgene te geloven wat HPB tegen de geleerde onderzoeker heeft gezegd en waarover hij schrijft, maar tegelijkertijd wist ik dat ze nooit de bedoeling had om elk verschijnsel door betovering te verklaren. Ze wilde alleen bepaalde categorieën verschijnselen daaronder laten vallen – hoewel in elk occult verschijnsel wel enige betovering wordt toegepast op enkele van de waarnemers afhankelijk van hun eigen individuele fysieke eigenschappen.

De soorten verschijnselen waarop dat woord slaat, worden voor een deel door Patañjali genoemd in zijn *Yoga aforismen*, waar hij zegt dat als de lichtuitstraling die het voorwerp en het oog eigen is, wordt verstoord, het voorwerp zal verdwijnen, of het nu een mens of een ding is, en of het nu dag of nacht is. Dit kleine aforisme verklaart veel, en als men het accepteert, weerlegt het enkele hedendaagse theorieën. Het houdt in feite in dat het niet alleen noodzakelijk is dat lichtstralen uitgaan van het voorwerp naar het oog, maar ook dat licht moet uitgaan van het oog naar het voorwerp. Snijd dit laatste af en het voorwerp verdwijnt; verander de aard van de uitstraling die van het oog komt, en het voorwerp verandert voor de waarnemer van vorm of kleur.

Als we dit verder uitwerken en in verband brengen met het bekende feit dat we helemaal geen voorwerpen zien, maar alleen hun ideële vorm, zoals die zich aan het denken voordoet, dan komen we tot een gedeeltelijke uitleg hoe betovering mogelijk is. Want als men op een of andere manier kan ingrijpen in de trillingen die op weg zijn naar het oog en die zullen inwerken op de hersenen, en daarna op de innerlijke waarnemer, dan heeft men de mogelijkheid de ideële vorm merkbaar te veranderen, die het denken innerlijk moet waarnemen voordat dit het bestaan van het uiterlijke voorwerp dat de trillingen veroorzaakte vaststelt.

Neem nu de verbeelding als een vermogen dat een helder en duidelijk beeld kan scheppen. Dit gebeurt bij hypnotisme en spiritisme. Indien het beeld voldoende omlijnd is en de waarnemer of de proefpersoon gevoelig genoeg, wordt er een betovering teweeggebracht. De persoon zal iets zien wat niet de normale gedaante of vorm of belichaming daarvan is. Maar deze nieuwe vorm is even werkelijk als de normale, want de normale vorm is slechts die welke tijdens een bepaald stadium van de menselijke evolutie blijft bestaan, en zal zeker veranderen als nieuwe zintuigen en organen zich in ons gaan ontwikkelen.

Is het, nu we tot hier zijn gekomen, niet gemakkelijk in te zien dat, indien iemand die duidelijke en levendige gedachtebeelden kan vormen zoals hierboven besproken, en indien de kleinere organen invloed

kunnen uitoefenen en beïnvloed kunnen worden, het dan heel goed mogelijk is dat getrainde personen de ogen van anderen kunnen hebben betoverd, zodat ze een olifant, slang, mens, boom, pot of enig ander voorwerp zien waar alleen lege ruimte is, of iets anders zien dan het ding of de mens die daar werkelijk is? Dit is precies wat er bij experimenten door hypnotiseurs gebeurt, met dit verschil dat zij de proefpersoon in een abnormale toestand moeten brengen, terwijl anderen zulke bijkomstige middelen niet nodig hebben. Het blijkt dat betovering een belangrijke plaats in de magie inneemt. En er is geen twijfel aan dat ze door HPB regelmatig werd gebruikt, en we twijfelen evenmin eraan dat yogī's in India dezelfde kracht toepassen.

In veel gevallen gebruikte zij die kracht misschien om aanwezige personen te doen geloven dat zij er was terwijl ze naar een kamer ernaast was gegaan, of dat een ander persoon ook aanwezig was terwijl die er helemaal niet was. Hetzelfde vermogen om te betoveren zou het haar mogelijk maken om elk voorwerp in haar kamer of in haar hand te verbergen. Dit is een van de moeilijkste staaltjes van magie, en is helemaal niet afhankelijk van vingervlugheid. Soms zeggen mensen dat dit dwaasheid is zelfs als het waar is, maar in een ander licht gezien is het helemaal geen dwaasheid, en dat geldt ook voor die gevallen waarin het iemand was toegestaan het fijne te weten van wat er zich afspeelde. Zij liet staaltjes van deze kunst zien – hoewel zelden – om aan hen die van haar leerden te laten zien dat de mens een complex en krachtig wezen is, niet in te delen, zoals een wetenschapper dat graag doet, in uitsluitend stof en beweging. Al deze verschijnselen dienden twee doelstellingen. Ten eerste, om hen te helpen die van haar leerden, en ten tweede om overal in het Westen opnieuw het geloof in de werkelijke kracht en aard van de mens te verspreiden. Dit laatste was heel erg nodig, omdat in het Westen het materialisme een te grote invloed begon te krijgen en spiritualiteit dreigde te vernietigen. En het werd ook gedaan om de plannen van de Grote Broederschap voor de mensheid te verwezenlijken. Zoals een van haar meesters zei: haar verschijnselen brachten sceptici jarenlang in verwarring. Zelfs vandaag de dag zien we nog de gevolgen ervan, want wanneer mensen zoals Stead, de redacteur van de *Review of Reviews*, Du Prel, Schiaparelli en anderen de feiten van het spiritisme wetenschappelijk gaan onderzoeken, kan men voor de psychologie een nieuwe dageraad zien gloren.

Dit vermogen om te betoveren wordt door de adepten vaker gebruikt dan mensen denken, zonder leden van de TS uit te sluiten. Zij zijn vaak

onder ons, van dag tot dag, in een vermomming die we niet herkennen, en injecteren ons denken met ideeën over de spirituele wereld en het werkelijke leven van de ziel, en sporen mannen en vrouwen aan tot goed handelen. Hierdoor blijven ze onherkenbaar en zijn ze in staat meer te bereiken in deze overgangstijd van ongeloof dan ze dat op enige andere manier zouden kunnen. Soms worden ze, als ze passeren, opgemerkt door mensen die daarvoor het juiste zintuig hebben; maar een subtiele en krachtige band en stilzwijgende overeenkomst voorkomt dat hun geheim wordt bekendgemaakt. Dit is iets waarover de leden van de Theosophical Society zouden moeten nadenken, want ze verkeren misschien zo nu en dan onbewust in het gezelschap van engelen. Ze worden misschien zo nu en dan op de proef gesteld door hun leiders wanneer ze dit het minst verwachten, en het oordeel wordt niet bekendgemaakt maar heeft niettemin zijn gevolg.

Toch bestrijkt betovering maar een klein stukje van het terrein van het occultisme. Het gebruik van het astrale lichaam speelt bij bijna alle verschijnselen een rol, en op andere gebieden is de occulte scheikunde – die aan de hedendaagse mens absoluut onbekend is – van het grootste belang; als ze ooit wordt bekendgemaakt zal ze als een verrassing voor de wetenschap komen, maar dat zal in deze egoïstische tijd ongetwijfeld niet op korte termijn gebeuren.

William Brehon

Meesters, adepten, leraren en leerlingen

[*The Path*, juni 1893, blz. 65-8]

Dit artikel is bestemd voor leden van de TS, en vooral voor hen die veel aan HPB denken, hetzij uit eerbied en liefde of uit angst en jaloezie. Die leden die geloven dat wezens zoals de meesters kunnen bestaan, moeten met betrekking tot HPB tot één van de volgende twee conclusies komen: óf ze heeft haar meesters verzonnen, die dus niet werkelijk bestaan, óf ze heeft ze niet verzonnen, maar sprak uit naam en in opdracht van zulke wezens. Indien we zeggen dat ze de mahātma's heeft verzonnen, dan is natuurlijk, zoals ze zo vaak zei, alles wat ze leerde en schreef het product van haar eigen brein; en we moeten daaruit concluderen dat ze op de lijst van grote en machtige figuren een hogere plaats inneemt dan mensen haar hebben willen geven. Maar

ik neem aan dat de meesten van ons overtuigd zijn van de waarheid van haar verklaring dat ze die leraren, die ze meesters noemde, had, en dat ze meer volmaakte wezens zijn dan gewone mensen.

Het onderwerp dat ik kort wil bespreken omvat: HPB en haar verhouding tot de meesters en tot ons; haar boeken en leringen; leerlingen of chela's met hun verschillende graden, en de vraag of een hoge chela vergeleken met ons, en daartoe behoren alle leden van de voorzitter tot degene die zich het meest recent heeft aangemeld, niet bijna een meester zou lijken.

Het laatste punt is heel belangrijk, en mijn ervaring is dat dit door de meeste leden van de TS vaak over het hoofd is gezien. De algemene opvatting is ontstaan dat chela's en leerlingen allemaal dezelfde graad hebben bereikt, en dat dus de ene chela, wat kennis en wijsheid betreft, gelijk is aan de andere. Het tegenovergestelde is echter het geval. Er zijn chela's en leerlingen van verschillende graden, en sommige adepten zijn zelf chela's van hogere adepten. Er zijn daarom grote verschillen tussen de categorieën van chela's, omdat zelfs de meest bescheiden en meest onontwikkelde persoon die zich in dienst stelt van de mensheid en die kennis van het zelf nastreeft, tot hen moet worden gerekend. Aan de andere kant zijn er chela's van een hoge graad, in feite leerlingen van de meesters zelf, en deze leerlingen hebben zoveel kennis en macht dat ze voor ons adepten lijken. En vergeleken met de 19de eeuwse mens zijn ze in feite adepten. Ze hebben door kennis en discipline die macht over hun denkvermogen, de stof, ruimte en tijd verkregen, die voor ons de stralende belofte van de toekomst is. Maar toch zijn zij niet de meesters over wie HPB spreekt. Nu dit is vastgesteld, kunnen we ons vervolgens afvragen hoe we HPB zelf moeten beschouwen.

In de eerste plaats heeft iedereen het recht haar voor zichzelf op het hoogste niveau te plaatsten, omdat hij de kwaliteiten en de aard van hen die hoger staan dan zij misschien niet onder woorden kan brengen. Maar volgens haar eigen woorden was ze een chela of leerling van de meesters en met betrekking tot hen bevond ze zich in de positie van iemand die kan worden berispt, gecorrigeerd of terechtgewezen. Ze noemde hen haar meesters, en gaf blijk van haar toewijding aan hun opdrachten en van een diepe eerbied voor en groot vertrouwen in hun uitspraken, die een chela altijd heeft voor iemand die hoog genoeg staat om zijn meester te zijn. Maar als we kijken naar haar vermogens die ze aan de wereld heeft getoond en waarover één van haar meesters schreef dat deze de grootste denkers van haar tijd hadden verbijsterd en voor een raadsel

hadden gesteld, dan zien we dat ze vergeleken met ons een adept was. Zowel in vertrouwelijke kring als in het openbaar sprak ze over haar meesters vrijwel op dezelfde manier als Subba Row toen hij in 1884 aan mij verklaarde: 'In feite zijn de mahātma's enkele van de grote rishi's en wijzen uit het verleden, en mensen hebben te vaak de gewoonte gehad ze te verlagen tot het lage peil van deze tijd.' Maar tegelijk met deze eerbied voor haar leraren koesterde ze voor hen een genegenheid en vriendschap die men hier op aarde niet vaak ziet. Dit alles wijst erop dat ze hun chela was, maar het verlaagt haar op geen enkele manier tot ons niveau, en het geeft ons evenmin het recht te concluderen dat we gelijk hebben als we haar overhaast of naar de huidige maatstaven beoordelen.

Sommige theosofen vragen of er naast de gepubliceerde brieven nog andere brieven van haar meesters bestaan waarin ze ter verantwoording wordt geroepen, waarin ze hun chela wordt genoemd en af en toe wordt berispt. Misschien wel. En wat dan nog? Laat men deze publiceren, zodat we over de volledige set van alle brieven die tijdens haar leven zijn verstuurd, kunnen beschikken; brieven die naar voren worden gebracht en na haar dood zijn gedateerd, zijn van geen betekenis als het gaat om een oordeel over haar, omdat de meesters zich niet bezighouden met het leveren van kritiek op leerlingen die de aarde hebben verlaten. Omdat ze zelf brieven en delen van brieven van de meesters aan haar heeft gepubliceerd waarin ze een chela wordt genoemd en wordt berispt, doet het er niet toe als we andere soortgelijke brieven leren kennen. Want we hebben ons gezonde verstand om al deze te beoordelen, en ook de verklaringen van haar meesters dat ze het enige beschikbare werktuig was voor het werk dat moest worden gedaan, dat ze haar stuurden om dit te verrichten, en dat ze in het algemeen alles wat ze deed goedkeurden. En ze was het eerste rechtstreekse kanaal naar en van de Loge, en tot op heden het enige door wie het objectieve bestaan van de adepten is gebleken. We kunnen de boodschapper niet negeren, de boodschap aannemen, en dan degene die ons de boodschap bracht bespotten of minachten. De gedachte dat er nog ongepubliceerde brieven bestaan waarin de meesters haar een lagere plaats geven dan zichzelf, bevat niets nieuws, en er is geen reden om ongerust te zijn. Maar het is ongetwijfeld waar dat geen van die brieven iets bevat dat aan haar een lagere plaats toekent dan aan ons; ze zal altijd de grootste van de chela's blijven.

Dan is er nog het standpunt, dat door sommigen zonder kennis van de wetten die deze zaken beheersen wordt ingenomen, dat chela's soms

zelf boodschappen schrijven terwijl ze beweren dat deze van de meesters zouden komen. Dit is een theoretisch standpunt dat noch op wetten noch op regels berust. Het is een gevolg van onwetendheid over wat chelaschap is en wat niet, en ook van verwarring over de graden van leerlingschap. Het is ook over HPB gezegd. Men heeft eerst de onjuiste conclusie getrokken dat een aangenomen chela van hoge rang eraan gewend kan raken door de meester gedicteerd te worden en dat hij dan de onjuiste houding kan aannemen iets van hemzelf bekend te maken en te doen alsof het van de meester komt. Dit is onmogelijk. Haar band met de meester was niet zodanig dat ze zich dat kon permitteren. Als zoiets één keer zou voorkomen, dan zou dit de mogelijkheid van elk verder contact met de leraar tenietdoen. Het is heel goed mogelijk dat leerlingen die op proef zijn zich soms hebben verbeeld dat hun werd bevolen dit of dat te zeggen; maar dit, of iets wat erop lijkt, komt niet voor bij een aangenomen chela van hoge rang die zich onherroepelijk heeft verbonden. Deze gedachte moet men dus laten varen; ze is absurd, in strijd met de wet, met alle regels en met alles wat het geval moet zijn wanneer een band, zoals die tussen HPB en haar meesters bestond, is gevormd.

William Q. Judge

Alinea's met waarschuwingen

[*The Path*, juli 1893, blz. 100-2]

Doe geen uitspraken die de neiging hebben de Theosophical Society te verwarren met religieuze overtuigingen, politieke theorieën, of met wat maatschappelijk gebruikelijk of ongebruikelijk is.

Pas op voor de stelling dat voor de rijken, die in het maatschappelijk leven theosofie evenveel nodig hebben als mensen van lagere stand, speciale inspanningen moeten worden gedaan terwijl ze nalaten of weigeren de Society openlijk te steunen en zich ervoor in te zetten.

Laat u niet misleiden door de veronderstelling dat bijzondere inspanningen om een bekende wetenschapper te 'bekeren' de theosofische beweging veel voordeel zullen opleveren, of voldoende compensatie geven voor de tijd die daardoor niet wordt besteed aan het algemene werk onder degenen die bereid zijn te luisteren.

Kleineer nooit de inspanningen van een oprecht lid om theosofie te

verspreiden, alleen omdat deze niet voldoen aan de normen die u bij uw manier van werken volgt.

Spreek altijd uw afkeuring uit over elk voorstel om in theosofische kringen te komen tot een censuur van literatuur of activiteiten, want zo'n censuur is in strijd met het brede platform voor vrije gedachtewisseling dat de Society biedt.

Wees niet geërgerd als wetenschappers beweren nieuwe en originele ontdekkingen te hebben gedaan van zaken die altijd in de theosofische literatuur hebben gestaan; bedenk dat we in deze beweging niet werken voor glorie, maar opdat de mensen de waarheid zullen kennen, ongeacht wie de lof voor de ontdekking krijgt.

Vergeet nooit dat een theosofische afdeling bedoeld is voor de studie van theosofie, en niet voor een discussie over allerlei andere onderwerpen.

Wees niet bang – als gevolg van overgevoeligheid – dat naar voren te brengen waarvan u denkt dat het theosofie is, ook al dreigen sommige mensen onze gelederen te verlaten omdat hun stokpaardje in gevaar komt door de kracht van uw theorie, maar pas op dat u de kracht van uw theorieën niet verwart met zelfbevestiging.

Wees niet misleid door de gedachte dat u veel goeds kunt doen door u aan te sluiten bij een kerkgenootschap waarin u niet gelooft. Theosofie wordt niet geholpen door haar te slingeren naar mensen die verklaren dat ze daaraan geen behoefte hebben.

Pas op voor mensen die voor geld 'spirituele wetenschap' in zoveel lessen aanbieden. Het is goed om uiteenzettingen te geven van algemene theosofische beginselen in openbare lezingen met een toegangsprijs, maar cursussen met lessen over magie, 'spirituele wetenschap', geheimen van de natuur, enz., zijn altijd onjuist, vloeien voort uit hebzucht of een ongedisciplineerd intellect, en leiden tot niets.

Wees welwillend genoeg om te bedenken dat een theosoof menselijk is, en misschien des te harder moet worstelen met onze gebruikelijke tekortkomingen, juist omdat hij is begonnen de strijd met de lagere natuur aan te gaan.

Denk niet dat, omdat onze organisatie een broederschap wordt genoemd, daarmee enige uitsluiting van vrouwen wordt bedoeld. Engels is niet de enige taal op aarde, en in veel andere talen vallen zowel vrouwen als mannen onder die term. Theosofie is niet geïnteresseerd in het onderscheid tussen de geslachten en spreekt meer over zielen, die geslachtloos zijn, dan over de lichamen die ze bewonen.

Verwar het brahmanisme niet met het boeddhisme, en de religies buiten India niet met die van dat land. Omdat boeddhisme niet de religie van India is, leidt het alleen tot verwarring als men hindoes boeddhisten noemt.

Verwar het christendom niet met de religie van Jezus. Ze zijn niet hetzelfde, want het christendom is verdeeld in meer dan 300 verschillende sekten, terwijl Jezus maar één leer had.

Waardeer de preken van Jezus, en bedenk dat hij in zijn verhandelingen slechts opnieuw de oude leer bekendmaakte die de oude theosofen van wie hij een discipel was aan hem hadden onderwezen.

Maak niet de vergissing om de glans van onze beschaving als werkelijke vooruitgang te beschouwen. Weeg mooie huizen, goede kleding, machines en algemeen kiesrecht voor mannen af tegen de armoede, ellende, ondeugd, misdaad en onwetendheid die met eerstgenoemde gepaard gaan, voordat u concludeert wat de beste beschaving is.

Rodriguez Undiano

Over islam

[*The Path*, juli 1893, blz. 112-15]

De bekering van Alexander Russell Webb, lid van de TS, tot de religie van de profeet Mohammed, en het uitgeven in New York van een krant gewijd aan de islam, en ook zijn lezingen over het onderwerp, hebben ertoe geleid dat er veel aandacht wordt besteed aan de islam. Broeder Webb is nog steeds lid van de Society, en is geïnteresseerd in haar vooruitgang, en dit is een ander voorbeeld van de ruimheid van onze opvattingen. Maar hij zegt dat het hem heeft verbaasd dat de leden in het algemeen weinig aandacht blijken te besteden aan het leven van de profeet, zijn uitspraken en zijn religie, want een van onze doelstellingen is het bestuderen van alle religies. In India vond hij in onze afdelingen veel volgelingen van de profeet, en bij hen veel kennis van vroeger esoterisch genoemde leringen, die in alle religies voorkomen. Dat dit het geval is moet langgeleden duidelijk zijn geworden voor degenen die de bewonderenswaardige artikelen over soefi-gedichten hebben gelezen die enkele jaren geleden in *The Path* werden gedrukt, want de soefi's houden de innerlijke leringen van de islam werkelijk

levend. Maar het is verklaarbaar dat de religie van Mohammed niet veel aandacht heeft gekregen van westerse mensen. Zij beoordelen haar als geheel, en niet op basis van sommige van haar leringen. Het Westen heeft zijn sociale stelsel en zijn religieuze overtuiging op zijn eigen manier ontwikkeld, en omdat men zag dat veel van de volgelingen van de profeet polygamisten zijn, iets wat in strijd is met westerse opvattingen, heeft men het hele islamitische stelsel op basis daarvan in zowel sociale als religieuze zin veroordeeld.

De beste moslims zeggen dat de profeet geen polygamie heeft onderwezen, maar dit alleen heeft toegestaan indien een man meerdere vrouwen in elk opzicht op precies dezelfde manier kon behandelen als één vrouw. Hoewel de profeet daarentegen zelf maar één vrouw had, en in feite celibatair leefde, was het heel natuurlijk dat zijn volgelingen vrij zouden interpreteren wat hij over dit onderwerp zei en er zoveel vrouwen op nahielden als ze konden onderhouden. Dit is de menselijke natuur, en hetzelfde zou in het Westen nu waarschijnlijk het resultaat zijn als onze mensen vertrouwden op de woorden van een leraar die een soortgelijke uitspraak had gedaan.

De woorden van de *Koran* over het onderwerp polygamie, zoals gegeven door dhr. Webb, luiden:

> En indien u ongerust bent dat u weeskinderen niet eerlijk zult behandelen, trouw dan met slechts twee of drie of vier andere vrouwen die volgens u goed zijn; als u nog steeds bang bent dat u niet rechtvaardig zult handelen, trouw dan met maar één.
>
> – *Koran*, soera 4, vers 3

Een andere opmerkelijke opvatting die door westerse mensen over de moslims wordt gekoesterd, is dat ze het aannemen van hun leringen hebben afgedwongen. We hebben verhalen dat ze in de ene hand het zwaard hielden en in de andere de *Koran*, en mensen onder dreiging met het zwaard dwongen het boek te accepteren, dat ze boeken verbrandden die ander materiaal bevatten dan de *Koran*, op grond van het feit dat als het in de *Koran* staat die boeken overbodig waren, en als het niet in de *Koran* staat de boeken verkeerd zijn en moeten worden verbrand. Maar de discipelen van de profeet beweren dat hij zoiets nooit heeft onderwezen, en wijzen op veel geleerdheid bij de moslims in het verleden. Ongetwijfeld hebben deze discipelen gelijk, maar we weten dat veel moslims hebben geprobeerd om dwang uit te oefenen op mensen, en dat er een grond van waarheid is voor het verhaal over de ver-

nietiging van dat wat niet in de *Koran* werd gevonden. Om deze redenen was het Westen afkerig van de islam zonder er werkelijk veel over te weten. De religie is beoordeeld op basis van de handelingen van haar volgelingen. Soortgelijke beschuldigingen kunnen worden geuit tegen christelijke volkeren, die erom bekendstaan dat ze individueel en als volk de gewoonte hebben om lijnrecht in strijd met de voorschriften van hun stichter te handelen.

Een student van deze onderwerpen gaat ten slotte de aanspraken van de islam op een filosofische en religieuze basis onderzoeken, en stelt natuurlijk de vraag of de islam een betere filosofie heeft dan elke andere religie, en of de religie ervan wordt ondersteund door een juiste filosofie. Als kan worden aangetoond dat de waarheden die door de profeet zijn bekendgemaakt vóór zijn tijd bekend waren en waren opgeschreven, waarom zou de westerse student zich dan wenden tot de latere religie, het voortbrengsel van een min of meer onontwikkeld volk, wanneer hij het origineel kan raadplegen waaruit het ongetwijfeld is voortgekomen. En indien we in dat origineel ruimere en meer welomlijnde uiteenzettingen over het ontstaan van de kosmos en van de mens kunnen vinden, dan kunnen we de islam heel goed gebruiken om de theosofische gedachte te illustreren dat er aan alle religies één enkele waarheid ten grondslag ligt, maar we zijn niet noodzakelijk verplicht om deze aan te nemen met uitsluiting van alle andere.

De islam lijkt voor velen een geloof in *een* god te vereisen, en de opvatting van *een* god vereist dat dat wezen gescheiden zal zijn van degenen die in hem geloven. Dit standpunt spreekt veel westerse theosofen niet aan, want zij beweren dat er geen god kan zijn die verschilt of gescheiden is van de mens. In de *Rig-Veda* van de brahmanen staan even verheven – en volgens sommigen verhevener – opvattingen over God en de natuur als in welk islamitisch boek dan ook. Als de twee in dit opzicht gelijk zijn, dan moet de *Rig-Veda*, waarvan erkend wordt dat deze de oudste is, op de eerste plaats komen op grond van zijn ouderdom; maar als de *Rig-Veda* en de filosofie die daaruit voortvloeit, ruimer en verhevener is dan de andere, dan moet deze om die reden meer aanvaardbaar zijn.

De vijf grondregels van de islam worden in de *Encyclopaedia Britannica* als volgt weergegeven:

> 1. Het belijden van het één-zijn van God; 2. het uitspreken van het gebed; 3. het geven van aalmoezen; 4. het vasten van de ramadan; 5. het maken van een pelgrimstocht naar Mekka.

In de meest recente Engelse publicatie over dit onderwerp zegt Webb:

> De orthodoxe islam omvat 6 geloofsartikelen: 1. geloof in God, de ene God, de schepper van alle dingen, die er altijd was en er altijd zal zijn, de ene, onveranderlijke, alwetende, almachtige, voor iedereen barmhartige, eeuwige God; 2. geloof in engelen, etherische wezens, volmaakt van vorm en met een stralende schoonheid, zonder geslacht, vrij van alle grove of zinnelijke hartstocht en de begeerten en tekortkomingen van de zwakke mensheid; 3. geloof in de *Koran* als een boek met een goddelijke openbaring, door God of door de engel Gabriël op verschillende momenten aan Mohammed gegeven; 4. geloof in Gods profeten, van wie de meest vooraanstaande Adam, Noach, Abraham, Mozes, Jezus en Mohammed waren; 5. geloof in de opstanding en het laatste oordeel, wanneer de hele mensheid voor God zal verschijnen, die hen zal belonen of straffen overeenkomstig de handelingen die ze op aarde hebben verricht; 6. geloof in predestinatie, of in het onvermogen van de mens om door zijn eigen daden het lot te vermijden dat door God onherroepelijk vóór de schepping van de wereld is bepaald en in het eeuwige boek is opgetekend.

De religie van de profeet bevat, evenals alle andere religies, een geheime leer, die dezelfde is als die welke in de andere wordt gevonden, maar met een andere naam. Zoals hierboven is gezegd, onderwezen de soefi's een verheven vorm van mystiek, maar niet hoger dan die van de hindoes, en ook niet anders dan de mystiek van de christenen van zowel vroege als latere tijden. Vereniging met God was een van hun leringen, en dat is ook zo bij de hindoes en de christenen. Ze spraken symbolisch over hun vrouw en hun geliefde en hun concubines of hoeri's; dat doen ook de middeleeuwse alchemisten, en veel Indiase yogī's spreken op een vergelijkbare manier, zodat er, waar we ook zoeken, geen wezenlijk verschil blijkt te bestaan tussen de islam en elke andere religie, behalve wat ouderdom betreft, en islam is in feite de jongste van alle, met uitzondering misschien van de latere christelijke ontwikkeling die men vindt bij de mormonen van Amerika of de Heiligen van de Laatste Dagen. In feite hebben sommige westerse theosofen gezegd dat het even goed zou zijn om de mormoonse leer te accepteren als de islam, omdat de leringen ervan identiek zijn en de praktijken eveneens. De mormonen zeggen dat polygamie niet wordt onderwezen, maar ze brengen het in praktijk; ze hebben hun mystiek,

hun profetie, de verschillende soorten razernij, en onder hen zijn veel bijzondere voorbeelden van mensen die in de toekomst kunnen zien, met name Brigham Young, de tweede profeet.

Amerikanen zijn misschien geneigd, als ze op het punt zouden staan zich tot een ander geloof te wenden, om aan hun eigen natuurlijke product de voorkeur te geven boven een Arabisch product. Wat betreft ethiek, eerlijkheid, spaarzaamheid, matigheid, en dergelijke deugden, doen de mormonen beslist niet onder voor de volgelingen van de profeet Mohammed. Maar omdat we weinig weten over de ware islam, zal een zorgvuldig onderzoek ervan ongetwijfeld bijdragen aan onze kennis en onze opvattingen verruimen, omdat dit ertoe zal leiden dat we nogmaals inzien dat geen van de huidige religies ware religies zijn, maar dat één enkel geheel van waarheid aan alle ten grondslag ligt en de religie van de toekomst zal zijn.

Hadji Erinn

De adepten en de moderne wetenschap

[*The Path*, augustus 1893, blz. 129-35]

De moderne wetenschap kan voor veel welwillende theosofen een schrikbeeld zijn dat hen ertoe brengt hun eigen mening te verbergen uit angst dat die in strijd zou zijn met de wetenschap. Maar laatstgenoemde is een onstabiele factor die voortdurend een ander standpunt inneemt, hoewel nooit zonder aanmatigende zelfverzekerdheid, zelfs als ze terugneemt wat ze eerder heeft beweerd. De opvattingen van wetenschappers zijn vaak naar voren gebracht als grote bezwaren tegen het mogelijke bestaan van adepten, meesters, mahātma's, volmaakte mensen die volledige kennis bezitten van alles wat de moderne wetenschap probeert te ontdekken. Veel bezorgde leden van de Theosophical Society die niet twijfelen aan de meesters en hun vermogens, zouden graag zien dat die wezens vrede sluiten met de wetenschap, zodat de inzichten in de natuur en de mens zoals die door de mahātma's naar voren worden gebracht, zouden kunnen samenvallen met de ideeën van de huidige onderzoekers. Het is zinvol om te proberen te ontdekken wat de houding van de adepten is ten opzichte van de moderne wetenschap.

Al vroeg in de geschiedenis van de Society kwam deze vraag naar voren in de correspondentie van Sinnett met de adept KH in India, en de antwoorden die door Sinnett in *The Occult World* zijn gepubliceerd, bevatten genoeg materiaal om de houding van zulke wezens ten opzichte van de moderne wetenschap duidelijk te maken. Naar dat boek zal de komende jaren veel worden verwezen, omdat de brieven die erin worden genoemd in meer opzichten van waarde zijn dan algemeen wordt gedacht; ze zouden door ieder lid van de Society moeten worden bestudeerd, en de ideeën die het bevat zouden moeten worden opgenomen in onze mentale uitrusting.

Uit de opmerkingen die in *The Occult World* worden gemaakt, blijkt duidelijk dat de personen aan wie de brieven werden gericht een diep respect voor de moderne wetenschap hadden; dat ze het op prijs zouden hebben gesteld als de wetenschap overtuigd kon worden van de werkingen van de occulte kosmos, met alles wat dat inhoudt; dat ze dachten dat als de tegenwoordige wetenschappers door bijzondere verschijnselen of op een andere manier van het bestaan van de meesters en de theosofie konden worden overtuigd, dit zeer gunstige gevolgen zou hebben voor de Society. Als zo'n overtuiging mogelijk zou zijn, zouden de resultaten ongetwijfeld zijn gevolgd, maar de hoop om wetenschappers te overtuigen schijnt vergeefs te zijn, omdat er geen andere manier bestaat om de houding van de moderne materialistische wetenschap te veranderen dan door een volledige herziening van haar methoden en theorieën. Dit zou een terugkeer betekenen naar het denken van de oudheid, en dit zou niet in de smaak vallen bij de moderne mens. Een compromis sluiten met de wetenschap, op welke wijze dan ook, zou voor de meesters onmogelijk zijn. Ze nemen het standpunt in dat indien de regels en conclusies van de wetenschap in de 19de eeuw verschillen van die van de Loge van de Broeders, dat dan jammer is voor de moderne conclusies, omdat ze in de toekomst allemaal moeten worden herzien. Het essentiële verschil tussen de occulte en moderne materialistische wetenschap is dat eerstgenoemde menslievendheid als basis heeft, terwijl de laatste zo'n basis mist. Laten we eens zien wat uit de brieven die door KH aan Sinnett en anderen zijn geschreven, kan worden opgemaakt.

Sinnett schrijft:

> Het idee waaraan ik in het bijzonder moest denken toen ik de bovengenoemde brief schreef was dat van alle proefverschijnselen die een mens zich kon wensen, de beste zou zijn om in onze aanwezigheid

> hier in India een exemplaar van de Londense *Times* van diezelfde dag voort te brengen. Met zo'n stuk bewijsmateriaal in handen, zo redeneerde ik, zou ik iedereen in Simla die in staat is twee ideeën met elkaar in verband te brengen, kunnen bekeren tot een geloof in de mogelijkheid van het verkrijgen van tastbare resultaten met behulp van occulte krachten die ver buiten de beheersing van de moderne wetenschap liggen.

Hierop kreeg hij een antwoord van KH die zei:

> Juist omdat de proef met de Londense krant de sceptici de mond zou snoeren, is ze onaanvaardbaar. Zie het zoals u wilt, maar de wereld is nog maar net begonnen zich te bevrijden van haar boeien . . . en daarom onvoorbereid . . . Maar omdat aan de ene kant de wetenschap niet in staat zou zijn de verbazingwekkende prestaties die in haar naam worden geleverd te verklaren, en aan de andere kant de onwetende massa de verschijnselen nog steeds als een wonder zou beschouwen, zou iedereen die van zo'n gebeurtenis getuige zou zijn uit zijn evenwicht worden gebracht en het resultaat zou betreurenswaardig zijn.

Hierin vinden we de eerste aanwijzing voor een menslievende basis, hoewel deze later ondubbelzinnig wordt gespecificeerd. Want hier zien we dat de adepten niets zouden doen wat bij zoveel mensen die tot de 'onwetende massa' behoren, tot mentale verwarring zou kunnen leiden.

Hij zegt vervolgens:

> Als we zouden toegeven aan uw wensen, weet u dan werkelijk wat er op dit succes zou volgen? De onverbiddelijke schaduw die op alle menselijke vernieuwingen volgt, glijdt verder, toch zijn er maar weinigen die zich ooit bewust zijn van zijn nadering en gevaren. Wat kunnen zij dan verwachten die de wereld iets nieuws willen aanbieden dat, door menselijke onwetendheid, als men erin zou geloven, ongetwijfeld zou worden toegeschreven aan die duistere krachten waarin tweederde van de mensheid gelooft en waarvoor ze nog steeds bang is?[1]

Hier zien we nog eens dat de adepten niet zullen doen wat – hoe prettig het ook zou zijn voor de wetenschap, en hoe bijzonder en interessant het ook zou zijn – ertoe zou kunnen leiden dat het gewone volk opnieuw zou denken dat het over bewijzen beschikt van het bestaan

[1] *The Occult World*, American edition, 1885, blz. 93, 95-6; *De Mahatma Brieven*, blz. 1-2.

van duivels of andere gevreesde onzichtbare wezens. Omdat het doel van de adepten is om de kennis van de meerderheid van de mensen te vergroten, en dogmatisme en bijgeloof te vernietigen, zullen ze niets doen wat op een of andere manier ertoe bijdraagt dat hun doel niet wordt bereikt.

In de brief waaruit is geciteerd laat de adept vervolgens zien dat het aantal personen dat vrij is van religieus fanatisme en vooroordeel door onwetendheid nog steeds heel klein is. Het is zeker waar dat zoiets bijzonders als het voortbrengen van de *Times* in India over duizenden kilometers oceaan zelfs honderden wetenschappers zou kunnen overtuigen van de mogelijkheid dat dit op basis van kennis van natuurwetten wordt gedaan, maar hun geloof zou weinig tot geen effect hebben op de immense massa van ongeschoolde mensen in het Westen die nog steeds in de greep zijn van religieus fanatisme en vooroordeel. De adept wijst erop dat de 'onverbiddelijke schaduw die op alle menselijke vernieuwingen volgt' een plotseling opvlammen betekent van het domme bijgeloof van de massa, dat in kracht toeneemt en alle andere mensen meesleurt in de enorme stroom die zó wordt opgewekt, waarmee aan het eigenlijke doel van het verschijnsel wordt voorbijgegaan. Hierover schrijft de adept verderop:

> Wat de menselijke natuur in het algemeen betreft, die is nu nog net zo als een miljoen jaar geleden, en vertoont vooroordeel dat gebaseerd is op egoïsme, en een algemene onwil om de gevestigde orde los te laten voor een nieuwe vorm van leven en denken – en occulte studie vraagt dit alles en nog veel meer – en een trots en koppig verzet tegen de waarheid zodra deze de huidige opvatting van de dingen verstoort: dit is het kenmerk van deze tijd. . . . Hoe succesvol ook, het gevaar zou evenredig aan het succes groeien.

Dat wil zeggen, het gevaar zou in verhouding met het succes van het voortgebrachte verschijnsel toenemen.

> Er zou al snel geen andere keuze overblijven dan verder te gaan, altijd in crescendo, dan wel ten onder te gaan in deze eindeloze worsteling met vooroordeel en onwetendheid, omgebracht door uw eigen wapens. Proef na proef zou worden gevraagd en moeten worden geleverd; van elk volgende verschijnsel wordt verwacht dat het verbazingwekkender is dan het eraan voorafgaande. Dagelijks merkt u op dat men niet kan verwachten dat iemand zal geloven tenzij hij een ooggetuige is. Zou een heel leven van een mens volstaan om de hele wereld van sceptici tevreden te stellen? . . . Zoals velen

> verwijt u ons onze grote geheimhouding. Toch weten we iets over de menselijke natuur, want de ervaring van vele eeuwen, zelfs van hele tijdperken, heeft ons het nodige geleerd. En we weten dat zolang de wetenschap nog iets heeft te leren, en een schaduw van religieus dogmatisme in het hart van de velen verblijft, het vooroordeel van de wereld stap voor stap moet worden overwonnen, en niet overhaast.[1]

Deze eenvoudige opmerkingen zijn filosofisch, historisch nauwkeurig, en helemaal waar. Alle spiritistische mediums weten dat hun bezoekers proef na proef verlangen. Zelfs iemand die liefhebbert in paranormale zaken is zich ervan bewust dat zijn publiek of zijn vrienden een voortdurende toename eisen van verschijnselen en resultaten, en elke eerlijke onderzoeker van het occultisme is zich van het feit bewust dat er in zijn eigen kring 50 ongelovigen zijn op elke gelovige, en dat de gelovigen verlangen dat zij datgene waarvan anderen verslag doen telkens opnieuw te zien krijgen.

In een andere brief zegt de adept:

> We zullen in onze correspondentie niet nader tot elkaar komen totdat het volkomen duidelijk is geworden dat de occulte wetenschap haar eigen methoden van onderzoek heeft die evenals de methoden van haar antithese, de natuurwetenschap, vastliggen. Als laatstgenoemde haar regels heeft, dan geldt dat ook voor eerstgenoemde.

Hij laat vervolgens zien dat de persoon die zich hun kennis eigen wil maken zich aan hun regels moet houden. Hij neemt dan zijn correspondent als voorbeeld en zegt:

> U bent op zoek naar dit alles, en toch heeft u, zoals u zelf zegt, tot nu toe nog niet voldoende redenen gezien om ook maar uw huidige manier van leven te veranderen, die voor zo'n communicatie een belemmering vormt.

Dit betekent natuurlijk dat wetenschappers en andere onderzoekers zich moeten houden aan de regels van de occulte wetenschap als ze zich die kennis eigen willen maken, en hun manier van denken en handelen moeten veranderen.

Hij gaat dan verder met het analyseren van de motieven van zijn correspondent, en deze motieven zouden dezelfde zijn als die waardoor de wetenschap tot haar onderzoek wordt gedreven. Ze worden

---

[1] *The Occult World*, blz. 98-9; *De Mahatma Brieven*, blz. 3-4.

omschreven als het verlangen naar tastbare bewijzen van natuurkrachten die onbekend zijn aan de wetenschap, de hoop ze zich toe te eigenen, de wens om het bestaan ervan aan enkele anderen in het Westen te kunnen demonstreren, het vermogen om het leven na de dood te zien als een objectieve realiteit die op kennis gebaseerd is en niet op geloof, en om de waarheid over de Loge en de Broeders te weten te komen. Deze motieven, zegt hij, zijn vanuit het standpunt van de adepten egoistisch, en dit benadrukt nogmaals het menslievende karakter van de occulte wetenschap. De motieven zijn egoïstisch omdat, zoals hij zegt:

> De hoogste aspiraties voor het welzijn van de mensheid besmet worden door egoïsme als in de geest van de filantroop ook maar een spoor van verlangen naar eigen voordeel schuilt, of een neiging om onrecht te doen, zelfs als deze onbewust in hem bestaan. Toch heeft u het steeds gehad over het laten vallen van het idee van het vormen van een universele broederschap, het nut ervan betwijfeld, en geadviseerd om de Theosophical Society om te vormen tot een school speciaal voor de studie van het occultisme.[1]

De adept maakt het heel duidelijk dat zo'n voorstel niet in overweging kan worden genomen, en laat nog eens zien dat broederschap, en niet de studie van de geheime wetten van de natuur, het werkelijke doel van de innerlijke Loge is. Broederschap als doel is de hoogste menslievendheid, vooral als die is verbonden met wetenschap.

In een andere brief, geschreven na het raadplegen van veel hogere adepten, die nooit zijn genoemd en die zelfs aan theosofen volkomen onbekend zijn, omdat ze te hoog zijn om te ontmoeten, roert hij hetzelfde onderwerp aan en zegt:

> In overeenstemming met de exacte wetenschap definieert u slechts één kosmische energie, en maakt u geen verschil tussen de energie die door een reiziger wordt gebruikt die een struik opzij duwt die zijn weg verspert en de wetenschappelijke onderzoeker die een gelijke hoeveelheid energie gebruikt om een slinger in beweging te brengen. Wij doen dat wel; want we weten dat er tussen beide een wereld van verschil bestaat. De ene verspreidt op een zinloze manier kracht; de ander concentreert die en slaat die op; en begrijp alstublieft dat ik hier niet verwijs naar het relatieve nut van de twee, zoals men zou kunnen denken, maar alleen naar het feit dat er in het ene geval brute kracht wordt verbruikt zonder enige omzetting van die

[1] *The Occult World*, blz. 100, 101, 104; *De Mahatma Brieven*, blz. 6-7, 8-9.

brute energie in een hogere potentiële vorm van spirituele stuwkracht, en in het andere geval gebeurt dat wel. . . .

Nu is voor ons arme en onbekende filantropen geen enkel feit van een van deze wetenschappen interessant behalve voor zover het het vermogen heeft tot morele resultaten, en nuttig is voor de mensheid. En wat is, in haar trotse isolement, onverschilliger voor alles en iedereen, of meer gericht op alleen maar de egoïstische vereisten voor haar eigen vooruitgang, dan deze materialistische wetenschap van feiten? Mag ik dan vragen . . . wat deze wetten van Faraday, Tyndall of anderen te maken hebben met menslievendheid in hun abstracte relaties tot de mensheid, gezien als een intelligent geheel? Bekommeren ze zich ook maar iets om de mens als een afzonderlijk atoom van dit grote en harmonische geheel, zelfs als ze voor hem soms van praktisch nut zijn? Kosmische energie is iets eeuwigs en onophoudelijks; stof is onverwoestbaar: en dat zijn wetenschappelijke feiten. Trek ze in twijfel en u bent een onwetende; ontken ze en u bent een gevaarlijke gek, een fanaticus; beweer de theorieën te kunnen verbeteren en u bent een schaamteloze bedrieger. En toch zag de wereld van onderzoekers in deze wetenschappelijke feiten nooit enig bewijs dat de natuur bewust de voorkeur geeft aan stof die onverwoestbaar is in organische boven die in anorganische vormen, en dat zij langzaam maar onophoudelijk werkt aan de verwezenlijking van dit doel – de evolutie van bewust leven uit onbewust materiaal. . . .

Nog minder ziet de exacte wetenschap in dat terwijl de bouwende mier, de bezige bij, de vogel die zijn nest bouwt, elk op haar eigen bescheiden wijze net zoveel kosmische energie in haar potentiële vorm verzamelt als een Haydn, een Plato, of een ploeger die zijn vore trekt, anderzijds de jager die voor zijn plezier of winst op zijn prooi jaagt, de positivist die zijn intellect gebruikt om te bewijzen dat + × + = − , hun energie niet minder verspillen en verstrooien dan de tijger die zijn prooi bespringt. Zij beroven allemaal de natuur in plaats van haar te verrijken, en zullen allemaal in verhouding tot hun intelligentie verantwoording moeten afleggen. . . .

Exacte wetenschap heeft niets te maken met ethiek, deugdzaamheid en menslievendheid, en kan daarom geen beroep doen op onze hulp totdat ze zich verenigt met metafysica. Omdat ze een koude classificatie van feiten buiten de mens is, die voor en na hem bestaan, eindigt haar terrein van bruikbaarheid voor ons bij de buitengrenzen van deze feiten; en wat de conclusies en resultaten voor de mensheid misschien ook zijn op basis van het materiaal dat door deze methode is verkregen, ze geeft daar weinig om. En daarom,

> omdat onze invloedssfeer volledig buiten de hare ligt – zover als de baan van Uranus buiten die van de aarde ligt – bedanken we ervoor om door haar voortbrengselen te worden geradbraakt.[1]
>
> Het geheel van waarheden en mysteriën van het occultisme is van het hoogste spirituele belang, en is voor de hele wereld zowel diepzinnig als praktisch. Ze worden u echter niet aangeboden als een toevoeging aan de wirwar van theorieën en speculaties, maar om hun praktische waarde voor de mensheid.[2]

We zien in deze fragmenten een duidelijke schets van het standpunt van de adepten ten opzichte van de moderne wetenschap, en een weergave van de redenen waarom zij niet naar buiten treden met verbazingwekkende verschijnselen om de wereld te overtuigen van hun bestaan. De reden voor die weigering is dat de wereld er nog niet klaar voor is, maar in zo'n conditie verkeert dat hun doelstelling zou worden gedwarsboomd en schade het gevolg zou zijn. Hun houding ten opzichte van de moderne wetenschap is dat ze de feiten van de wetenschap aanvaarden wanneer deze de waarheden van het occultisme bevestigen, maar ze vinden de moderne wetenschap materialistisch en ook dat het haar ontbreekt aan menslievendheid. We moeten erkennen dat dit het geval is; en omdat de onderzoeker die ervaring heeft in deze zaken voor zichzelf weet dat de adepten de waarheid en kennis van de natuurwetten bezitten, zal hij hun weigering om naar de wetenschap af te dalen en hun eis dat de wetenschap naar hen moet opklimmen, goedkeuren. Hij weet ook dat in de loop van de cyclussen het overgrote deel van de mensen tot zo'n niveau zal zijn opgeleid en ontwikkeld dat een nieuwe school – zowel religieus als wetenschappelijk – zich meester zal maken van de aarde en alle mensen die beschaving bezitten, zal leiden.

William Q. Judge

---

[1] *The Occult World*, blz. 128, 130, 132-3; eerste brief van KH aan A.O. Hume, in Conger, *Gecombineerde chronologie*, blz. 33-6.

[2] *The Occult World*, blz. 148; *De Mahatma Brieven*, blz. 26.

Occulte vaardigheden

[*The Path*, oktober 1893, blz. 193-8; november 1893, blz. 233-7; december 1893, blz. 265-70; januari 1894, blz. 297-9]

Precipitatie

Het woord 'precipitatie' betekent werpen op of in. Deze term wordt in de scheikunde gebruikt voor het proces waarbij een substantie die in een vloeistof zweeft of is opgelost, neerslaat en op de bodem valt van de reageerbuis waarin ze zich bevindt; in de elektriciteitsleer kan het worden gebruikt voor het neerslaan op metalen of andere platen van deeltjes van een ander metaal die in de vloeistof van een elektrisch bad zweven. Deze twee dingen worden dagelijks in bijna alle steden van de wereld gedaan, en zijn zo gewoon dat ze alledaags zijn te noemen. In de fotografie wordt hetzelfde effect beschreven door het woord 'ontwikkelen', dat wil zeggen het verschijnen op het oppervlak van de gevoelig gemaakte plaat van het beeld dat door de camera is opgevangen. In de scheikundige precipitatie vallen de atomen op elkaar en worden zichtbaar als een afzonderlijke substantie in de vloeistof; in de fotografie verschijnt het beeld – dat is gemaakt door een wijziging van de atomen die het hele oppervlak samenstellen – in de massa van de gevoelig gemaakte plaat.

In beide gevallen is er sprake van het zichtbaar worden van dat wat eerst onzichtbaar was. In het geval van precipitatie van een substantie in de vorm van een poeder op de bodem van de reageerbuis die de vloeistof bevat, is (a) de massa van het poeder vóór de handeling duidelijk onzichtbaar, en (b) na toepassing van de eenvoudige middelen tot precipitatie wordt plotseling zichtbaar wat eerst onzichtbaar was.

En zoals het poeder in de vloeistof kan worden geprecipiteerd, evenzo kunnen vanuit de lucht de verschillende metalen en substanties die daarin zweven worden samengetrokken en geprecipiteerd. Dit is door scheikundigen en anderen zo vaak gedaan dat er geen bewijzen voor nodig zijn.

De Ouden en alle occultisten van vroeger en nu hebben altijd beweerd dat alle metalen, substanties, pigmenten en materialen zwevend in de lucht aanwezig zijn, en dit is bevestigd door de moderne wetenschap. Goud, zilver, ijzer en andere metalen kunnen door verhit-

ting worden verdampt zodat ze onzichtbaar in de lucht zweven, en dit gebeurt ook dagelijks in verschillende mijnen en fabrieken. Het kan dus als een boven elke twijfel vaststaand fysiek feit worden beschouwd dat precipitatie van substanties, hetzij als slechts koolstof of metaal, mogelijk is en elke dag plaatsvindt. We kunnen dan bij dit onderwerp een volgende stap zetten.

Is het door wilskracht en het toepassen van occulte wetten mogelijk op een oppervlak van hout, papier, metaal, steen of glas een hoeveelheid substantie te precipiteren in de vorm van regels of letters of andere combinaties zodat er een begrijpelijk beeld of een leesbaar bericht ontstaat? Voor de moderne wetenschap is dit nog niet mogelijk; voor de adept is het mogelijk, is het gedaan, en wordt het nog steeds gedaan. Mediums in de gelederen van de Europese en Amerikaanse spiritisten hebben dit ook gedaan, zonder te weten hoe dit gebeurt en alleen als passieve instrumenten of kanalen. Maar in dit laatste geval heeft het alleen waarde omdat de werkingen van de natuur op en met natuurlijke objecten kunnen worden geïmiteerd door de bewuste en intelligent handelende mens wanneer hij heeft geleerd hoe dat moet, met welke middelen, en wanneer. Het medium is slechts een passief instrument of kanaal dat wordt geleid, dat onbekend is met de wetten en krachten die daarbij een rol spelen, en dat ook niet weet welke intelligentie daarbij aan het werk is en of die intelligentie buiten hem staat of een deel van hem is.

De adept daarentegen weet hoe zo'n precipitatie kan worden gedaan, welke materialen kunnen worden gebruikt, waar deze materialen zijn te vinden, hoe ze aan de lucht kunnen worden onttrokken, en met welke algemene en bijzondere wetten rekening moet worden gehouden. Dat deze handeling kan worden verricht weet ik uit eigen ervaring. Ik heb het zien doen, het proces gadegeslagen terwijl het plaatsvond, en het resultaat gezien zonder enige mislukking. Een van deze gevallen zal ik later bespreken.

Over precipitatie van woorden of boodschappen van adepten wordt in het werk van de Theosophical Society veel gesproken, en de meeste mensen hebben enkele verkeerde conclusies getrokken over wat het zou inhouden, en ook over de manier waarop het wordt gedaan en welke materialen ervoor kunnen worden gebruikt. De meesten maken de volgende veronderstellingen:

1. Dat de geprecipiteerde berichten op rijstpapier staan.

2. Dat ze altijd in één of twee kleuren voorkomen van een soort krijt of koolstof.

3. Dat ze in elk van de gevallen zijn opgenomen in de vezels van het papier zodat ze onuitwisbaar zijn.

4. Dat ze altijd vanuit Tibet of een andere verafgelegen plek onzichtbaar door de lucht zijn gekomen.

5. Dat ze allemaal door een adept zijn gemaakt, en in het handschrift dat deze gewoonlijk gebruikt.

Hoewel elk van de deze bijzonderheden soms van toepassing kan zijn, is het niet juist om te concluderen dat dat altijd het geval is. Want de manier, middelen, methoden, omstandigheden en resultaten van precipitatie zijn even gevarieerd en talrijk als bij elke andere werking van de natuur. Volgens sommige meesters van deze kunst dient men de volgende punten in gedachten te houden:

(a) Een afbeelding of boodschap kan op elk soort papier worden geprecipiteerd.

(b) Ze kan zwart zijn of elke andere kleur hebben.

(c) Ze kan met koolstof, krijt, inkt, verf of een andere vloeistof of substantie zijn gemaakt.

(d) Ze kan op elk soort oppervlak of soort materiaal worden gemaakt.

(e) Ze kan zijn opgenomen in de vezels van het papier en dus onuitwisbaar zijn, of op de oppervlakte liggen en eenvoudig worden uitgewist.

(f) Ze kan door de lucht komen als een voltooid bericht op papier of iets anders, of ze kan ogenblikkelijk worden geprecipiteerd op de plaats van ontvangst op elk soort substantie en op allerlei plaatsen.

(g) Ze is niet noodzakelijkerwijs in het handschrift van de adept, en kan in het schrift zijn dat door de ontvanger wordt gekend en in een aan de adept onbekende taal, of kan in het feitelijke handschrift van de adept zijn, of ten slotte in een schrift dat aan enkelen bekend is maar niet kan worden ontcijferd door iemand die niet over de sleutel beschikt.

(h) In feite zijn de meeste berichten die in de geschiedenis van de Theosophical Society door adepten zijn geprecipiteerd of verzonden, in het Engels geschreven, in een schrift dat voor die adepten niet het gebruikelijke schrift is, maar dat werd gekozen om in de theosofische beweging te gebruiken omdat men voorzag dat de belangrijkste taal van die beweging gedurende enige tijd het Engels zou zijn.

Sommige berichten zijn geschreven en geprecipiteerd in het Hindi en Urdu, sommige in Hindoestani, en sommige in een geheimschrift

dat voor iedereen – op enkele personen na – volkomen onbegrijpelijk is. Deze beweringen maak ik op basis van mijn eigen waarnemingen, door de berichten te inspecteren en te verifiëren, en door deductie op basis van feiten en filosofische stellingen. In de eerste plaats zijn de genoemde adepten – uitgezonderd de adepten van Europese afkomst die zich niet als zodanig hebben bekendgemaakt – Aziaten die als moedertaal twee verschillende Indiase talen gebruiken: daarom is hun gebruikelijke handschrift niet Engels en niet in het Romeinse schrift. Ten tweede is het een lang vermoed en aan velen – zowel binnen als buiten de Theosophical Society – welbekend feit dat de broederschap van adepten voor veel van hun berichten een geheimschrift gebruiken: en omdat dit universeel is, is het niet hun handschrift. Ten derde, om iemand een geprecipiteerd bericht in het Engels te sturen hoeft de adept die taal niet te kennen; als *u* die kent dan is dat genoeg; want door de gedachte naar uw hersenen over te brengen, ziet hij die gedachte daar in de vorm van uw taal in uw hersenen, en door dat model te gebruiken laat hij de boodschap verschijnen. Maar als hij de taal kent die u gebruikt, is het veel gemakkelijker voor de adept om u de boodschap precies zo te geven als hij die in zijn hersenen heeft gevormd. Dezelfde wet geldt voor alle gevallen van precipitatie door een zogenaamde geest door middel van een medium dat helemaal niet weet hoe dit gebeurt; in zo'n geval wordt het allemaal gedaan door natuurlijke en grotendeels onverantwoordelijke instrumenten die alleen kunnen imiteren wat zich in de desbetreffende hersenen bevindt.

Nu deze punten zijn bekeken, resteren nog de volgende vragen: Hoe wordt het allemaal gedaan, door middel van welk proces, met welke maatstaf kan men dit beoordelen of bekritiseren, en hoe kan men het voor de uiterlijke zintuigen bewijzen, is fraude mogelijk, en zo ja, hoe kan dit worden voorkomen?

Wat dit laatste betreft: het element van geloof of vertrouwen kan nooit worden weggelaten tot men het stadium heeft bereikt waarin men in zichzelf de ware maatstaf en het vermogen om te oordelen heeft ontwikkeld. Zoals op dit fysieke gebied bedrog kan worden gepleegd, evenzo kan dit op de andere en onzichtbare gebieden worden gedaan terwijl de gevolgen zichtbaar worden op dit gebied. Kwaadwillende zielen kunnen daden van spirituele verdorvenheid verrichten, en onwetende levende mensen kunnen zinloze, onoprechte en leugenachtige modellen verschaffen voor niet alleen kwaadwillende zielen die zich buiten het lichaam bevinden, maar ook voor natuurgeesten die natuur-

krachten zijn met een aanzienlijke kracht, maar geen geweten en denkvermogen hebben. Denkvermogen hebben ze niet nodig, want ze maken gebruik van het denken van de mens, en met enkel dit hulpmiddel laten ze de verborgen wetten van de stof werken. Maar dit levert een zekere bescherming zoals wordt geïllustreerd in de geschiedenis van het spiritisme: immers daar worden zoveel berichten ontvangen die op het eerste gezicht onzin zijn en duidelijk het werk van elementalen die eenvoudig kopiëren wat het medium of de aanwezige zomaar in gedachten houdt. In die gevallen zijn een aantal goede berichten doorgekomen, maar ze gaan nooit verder dan de beste gedachte van de mensen die leven en op die manier met de doden proberen te spreken.

Elke vorm van schrijven die eenmaal op aarde is gebruikt, is afgedrukt in het astrale licht en blijft daar als model. En als ze veel is gebruikt, is ze des te dieper daarin afgedrukt. Het feit dat H.P. Blavatsky, die het instrument is geweest voor de berichten afkomstig van levende adepten, gestorven en vertrokken is, is dus geen reden waarom hetzelfde schrift niet opnieuw kan worden gebruikt. Het werd in de brieven aan Sinnett op basis waarvan *Esoteric Buddhism* werd geschreven en in veel andere brieven uit dezelfde bron zoveel gebruikt dat het model ervan krachtig is afgedrukt in het astrale licht. Want het zou dwaasheid en tijdverspilling voor de adepten zijn om elke keer dat iemand overlijdt nieuwe modellen te maken. Ze zouden vanzelfsprekend het oude model gebruiken. Het specifieke model dat door hen werd gebruikt is niet heilig, en iedere goede helderziende kan het in het astrale licht vinden. Als dit juist is, volgen hieruit twee dingen: (a) nieuwe berichten hoeven niet in een nieuwe schrijfstijl te zijn; (b) er bestaat het gevaar dat mensen die helderzienden of gehypnotiseerde luciden opzoeken, worden bedrogen en dan denken dat ze berichten van de adepten hebben ontvangen, terwijl het in feite slechts imitaties zijn. De waarborg daarbij is dat indien deze nieuwe berichten niet in overeenstemming zijn met oude berichten waarvan men weet dat ze afkomstig zijn van het eerder door hen gebruikte kanaal, hun bron niet authentiek is, ook al zijn ze nog zo paranormaal voortgebracht. Natuurlijk is de waarborg anders en zekerder voor iemand die het innerlijke vermogen heeft om het zelf te onderzoeken. Dit standpunt is in overeenstemming met de occulte filosofie en is door de adepten zelf gezegd; het wordt gesteund door de feiten van het paranormale onderzoek binnen de gelederen van spiritisme, en door de feiten van de theosofie en van het dagelijks leven.

Het is bekend dat mediums berichten hebben geprecipiteerd op een lei, op papier, en zelfs op de menselijke huid, die wat vorm en kenmerken betreft een exacte kopie waren van het schrift van iemand die was gestorven, en ook van dat van nog levende mensen. Het model voor het schrijven bevond zich in de aura van de bezoeker, want de meeste mediums zijn niet genoeg getraind om zelfstandig astrale modellen op te zoeken en te kopiëren die niet verbonden zijn met een van de aanwezigen. Ik laat alle gevallen buiten beschouwing waarin de fysieke of astrale hand van het medium de boodschap schreef, want in het eerste geval is er sprake van fraude en in het tweede van een psychologische truc. In het laatste geval ziet het medium dat in het astrale licht staart daar de kopie of het model, en maakt slechts een facsimile van wat er wordt gezien, maar wat voor de aanwezigen onzichtbaar is. De adepten zijn niet vrijgesteld van deze wet, en de beelden die ze maken of laten maken in de astrale ether blijven het eigendom van de mensheid; in hun geval zijn alle door hen daarin gemaakte beelden dieper en duurzamer dan die welke door de gewone en zwakke gedachten en daden van onze onontwikkelde mensheid erin zijn afgedrukt, want ze hebben een scherpe en levendige kracht om iets in het astrale licht te griffen.

De beste regel voor degenen die zouden denken dat ze in contact staan met adepten door middel van schriftelijke berichten is die te negeren die in strijd zijn met wat de adepten eerder hebben gezegd; die hun filosofische stelsel ontkennen; die, zoals is gebeurd, ten onrechte beweren dat HPB zich in haar leven heeft vergist en nu spijt heeft. Deze berichten, al of niet met opzet gestuurd, zijn slechts geklets; ze zijn een verwarring van woorden en kennis, bedriegelijk en volkomen nutteloos. En omdat we weten dat de adepten hebben geschreven dat ze geen belangstelling hebben voor de vooruitgang van de zelfzuchtige wetenschap, moet het waar zijn dat berichten die alleen maar dienen om een wetenschappelijke stelling te verkondigen of die niet vooral broederschap bevorderen niet van hen kunnen zijn, maar het product zijn van andere denkers, dat door middel van de occulte natuurwet slechts een verlengstuk is van theorieën van zwakke mensen. Dit leidt tot de stelling: Precipitatie van een bericht is niet per se een bewijs dat het van een van onze witte adepten van de grote Loge afkomstig is.

De uiterlijke zintuigen kunnen geen betrouwbare definitieve uitspraak doen over een geprecipiteerd bericht; ze kunnen alleen antwoord geven op fysieke vragen over hoe het ontstond, met wiens hulp, over de geloofwaardigheid van het individu, en of op het objectieve gebied

bedrog is gepleegd. De innerlijke zintuigen, waaronder het edele vermogen om gegevens te combineren en het vermogen van de intuïtie, zijn de laatste rechters. De uiterlijke zintuigen houden zich uitsluitend bezig met het zintuiglijk waarneembare deel, de innerlijke zintuigen met de oorzaken en de werkelijke handelende entiteiten en machten.

Omdat precipitaties als verschijnselen zijn voortgebracht door mediums die door 'geesten' worden geleid en die zelf onbekend zijn met de wetten en krachten die aan het werk zijn, zijn dit slechts vreemde verschijnselen die het bestaan van een natuurkracht aantonen die of verband houdt met het menselijke denkvermogen of daarmee geen enkel verband heeft. Ze betreffen niet het uitoefenen van occulte vaardigheden, maar eenvoudig de werking van een natuurwet, hoe verborgen of onbekend die ook is. Ze zijn te vergelijken met het branden van een vlam, het vallen van water, of het voortsnellen van de bliksem, maar, indien een adept een vlam laat verschijnen waar geen pit is, of geluid laat ontstaan als er geen zichtbaar trillend oppervlak is, dan maakt de occulte wetenschap gebruik van dezelfde wetten en krachten die bij een medium automatisch en onbewust worden gehanteerd door een combinatie van de subtiele delen van de aard van dat medium, 'natuurgeesten', en wat we de menselijke entiteiten in kāmaloka noemen. En hierbij houden de uiterlijke zintuigen zich alleen bezig met de uiterlijke verschijnselen, en zijn in het geheel niet in staat de onzichtbare achterliggende processen te bereiken. Dus kunnen ze alleen vaststellen of er fysieke fraude is gepleegd; ze kunnen de datum noteren, het uur, de omringende omstandigheden, maar niet meer dan dat.

Maar als iemand van wie tot nu toe werd verondersteld dat hij in contact staat met de witte adepten naar ons toe komt en zegt: 'Dit is een boodschap van een van hen', dan is de volgende stap – als we in onszelf niet over een onafhankelijk vermogen beschikken om die vraag door innerlijke kennis te beantwoorden – dat we het bericht of geloven of niet. In het geval van HPB, in wiens aanwezigheid en door wie berichten van de witte adepten zouden zijn ontvangen, was het uiteindelijk steeds een kwestie van vertrouwen bij hen die erkennen dat ze niet over een onafhankelijk persoonlijk vermogen beschikken om dit op basis van het gebruik van hun eigen innerlijke zintuigen te weten. Maar in dat geval besloot de intuïtie, een van de innerlijke krachten, dat de boodschappen en het verslag ervan echt waren. Zijzelf zei het kortweg op deze manier: 'Als u denkt dat de theorieën die ik heb gegeven over de mens en de natuur niet door een mahātma werden geschreven,

en als u niet gelooft wat ik zeg, dan moet u concluderen dat ik dit alles zelf heb geschreven.' Laatstgenoemde conclusie zou leiden tot de opvatting dat aan haar op grond van haar daden, verschijnselen en geschriften een positie moet worden toegekend die gewoonlijk aan een mahātma wordt toegekend. Wat de brieven of boodschappen van persoonlijke aard betreft, moest en moet iedereen zelf besluiten of hij het gegeven advies wil opvolgen.

Een andere categorie van gevallen is wanneer in een gesloten brief een bericht wordt aangetroffen, in de marge of elders op de bladzijde. De uiterlijke zintuigen stellen vast of de schrijver van de brief het vermeende bericht heeft ingesloten of het iemand anders heeft laten doen, en dat moet worden vastgesteld op basis van wat bekend is over het karakter van de persoon. Als u concludeert dat de correspondent het niet heeft geschreven, en het ook niet iemand anders heeft laten doen, maar dat het paranormaal werd aangebracht, dan moeten de innerlijke zintuigen worden gebruikt. Als ze ongetraind zijn, dan wordt het helemaal een kwestie van geloof, tenzij de intuïtie sterk genoeg is om correct te constateren dat een wijs en machtig individu het geschrevene daar heeft laten verschijnen. In de geschiedenis van de TS zijn veel van dat soort berichten ontvangen. Sommige kwamen op de ene manier, sommige op een andere manier; sommige zaten misschien in een brief van een lid van de Society, en andere in een brief van een buitenstaander die geheel onbekend is met deze zaken. In elk van de gevallen zou men, tenzij de ontvanger innerlijk onafhankelijke vermogens had ontwikkeld, enkel op basis van uiterlijke verschijnselen geen betrouwbaar oordeel kunnen vellen.

Het is erg moeilijk om gevallen zoals hierboven beschreven te vinden, ten eerste omdat ze uiterst zeldzaam zijn, en ten tweede omdat de betrokken personen ze niet willen vertellen omdat de overgebrachte berichten een zuiver persoonlijk karakter hadden. De gedachte kan bestaan dat in Amerika of Engeland of Londen zulke boodschappen – door vijanden en buitenstaanders gewoonlijk als vervalsingen beschouwd – voortdurend worden verzonden en ontvangen, en dat mensen op verschillende plaatsen erdoor worden beïnvloed om de een of andere gedragslijn te volgen, maar dit is pure fantasie, en wordt, voor zover de kennis en ervaring van de schrijver reikt, niet door de feiten bevestigd. Hoewel precipitatie als verschijnsel door het gebruik van occulte kracht en op een manier die onbekend is aan de wetenschap mogelijk is en zich heeft voorgedaan, is dat niet het middel dat door de

witte adepten wordt gebruikt om te communiceren met degenen die dat voorrecht genieten. Ze hebben leerlingen met wie het contact al is gelegd en plaatsvindt, meestal door middel van het innerlijke oor en oog, maar soms gewoon via de post. In deze gevallen is er niemand anders bij betrokken en heeft niemand anders het recht om vragen te stellen. De leerling gebruikt zijn berichten uitsluitend om richting te geven aan zijn eigen handelen, tenzij hij of zij de opdracht krijgt om het aan een ander te vertellen. Het zou de grootste dwaasheid zijn om een grote hoeveelheid geschreven berichten te verspreiden onder mensen die bereid zijn ze te geloven zonder te weten hoe ze ze moeten beoordelen, en dit zou slechts leiden tot bijgeloof en blinde goedgelovigheid. Dit is niet het doel van de adepten, noch de methode die ze volgen. Men moet mij deze uitweiding niet kwalijk nemen, maar ze is nodig omdat het onderwerp precipitatie als feit heel duidelijk naar voren is gekomen. Ik kan nog verder uitweiden en zeggen dat geen enkele hoeveelheid precipitaties, hoezeer ze ook wat betreft tijd, plaats en uiterlijke methode vrij zijn van twijfel en bedrog, het minste effect op mijn denken en handelen zou hebben, tenzij mijn eigen intuïtie en innerlijke zintuigen ze bevestigen en laten weten dat ze uit een bron komen waaraan ik mijn aandacht en medewerking moet geven.

Hoe vindt deze precipitatie dan plaats, en wat houdt het proces in? Deze vraag brengt de hele filosofie ter sprake die in *De geheime leer* wordt aangereikt. Want als het metafysische karakter van de kosmos wordt ontkend, indien de hoogste macht van het gedisciplineerde denkvermogen niet wordt erkend, indien het werkelijke bestaan van een innerlijke en echte wereld wordt ontkend, indien de noodzaak en kracht van het beelden scheppende vermogen wordt verworpen, dan is deze precipitatie een onmogelijkheid, was dat altijd en zal dat altijd zijn. Macht over denken, stof, ruimte en tijd hangt af van verschillende dingen en standpunten. Hiervoor zijn nodig: verbeelding die tot het hoogste niveau is verheven, een verlangen samen met een wil die niet wankelt, en een kennis van de occulte scheikunde van de natuur. Deze moeten alle aanwezig zijn, anders zal er geen resultaat zijn.

Verbeelding is het vermogen om in de ether een beeld te vormen. Dit vermogen wordt beperkt door gebrek aan training van het denken en wordt versterkt door een goede verstandelijke ontwikkeling. Bij gewone mensen is de verbeelding slechts nutteloze en vluchtige fantasie die maar een relatief kleine indruk in de ether achterlaat. Wanneer dit vermogen goed is getraind, maakt het een model in de ether waar-

op elke regel, woord, letter, zin, kleur, of een ander teken stevig en duidelijk is afgedrukt. De goed getrainde wil moet vervolgens worden gebruikt om aan de ether de stof te onttrekken die moet worden neergeslagen, en dan verzamelt de neerslaande stof zich, overeenkomstig de wetten die zo'n proces bepalen, in grote hoeveelheden binnen de grenzen van het model en wordt door haar accumulatie zichtbaar op het uitgekozen oppervlak. De wil, die nog steeds aan het werk is, moet dan de hoeveelheid stof afsnijden van de aantrekkingskracht tot datgene waar ze vandaan kwam. Dit is het hele proces, en wie is hierdoor wijzer geworden? De geleerden aan universiteiten lachen, en dat mag best, want er is in de wetenschap niets dat ermee overeenkomt, en veel van de stellingen die worden geponeerd zijn in strijd met verschillende algemeen aanvaarde meningen. Maar in de natuur zijn er grote aantallen natuurlijke gevolgen die op manieren worden voorgebracht die aan de wetenschap geheel onbekend zijn, en de natuur vind het lachen niet erg, en de leerling zou dat evenmin erg moeten vinden.

Maar hoe is het mogelijk om zo'n precipitatie in een gesloten brief aan te brengen? De ether is allesdoordringend, en de envelop of elke andere stoffelijke barrière vormt daarvoor geen belemmering. Daarin wordt de stof die moet worden neergeslagen meegevoerd, en omdat de hele operatie – totdat de neerslag daadwerkelijk verschijnt – aan de andere kant van de zichtbare natuur wordt gedaan, maken fysieke obstakels geen enkel verschil.

We moeten even terugkomen op het geval van precipitatie via een medium. In dit geval heeft het model geen getrainde verbeeldingskracht nodig om die te maken, noch een getrainde wil om die vast te houden. In het astrale licht worden de indrukken vastgelegd en blijven onveranderlijk; deze worden gebruikt door de elementalen en andere krachten die daarbij actief zijn, en omdat de wil van de aanwezigen dat proces niet kan verstoren – eenvoudig uit blinde onwetendheid – wordt het automatische onbewuste werk niet verstoord. In de aura van de aanwezigen zijn duizenden indrukken die ongestoord zijn gebleven, omdat alle aandacht eraan langgeleden is teruggetrokken. En hoe ouder of eenvoudiger ze zijn des te onveranderlijker ze bestaan. Deze vormen ook een model door middel waarvan de natuurgeesten werken.

Tot slot kom ik terug op het voorval dat ik aan het begin heb genoemd. Het was met HPB. Ik zat in haar kamer naast haar, de afstand tussen ons was ongeveer een meter. In mijn hand hield ik een boek dat nooit in haar bezit was geweest, en dat ik net met de post had ontvan-

gen. Het had geen vlekken of beschadigingen, en de titelpagina was nieuw en schoon, niemand had het aangeraakt sinds het de boekhandel had verlaten. Ik bekeek de pagina's en begon te lezen. Na ongeveer vijf minuten ging er aan één kant van mij over de huid een heel krachtige stroom op en neer die aanvoelde als elektriciteit, en ik keek naar haar. Ze keek me aan en zei: 'Wat ben je aan het lezen?' Ik was de titel vergeten, want het was een titel die ik nog niet eerder had gezien, en dus sloeg ik de titelpagina weer op. Daar bovenaan in de marge, waar eerst niets had gestaan, stond een zin van twee regels met inkt geschreven, en de inkt was nat, en het handschrift was dat van HPB die vóór me zat. Ze had het boek niet aangeraakt, maar door haar kennis van occulte wetten, van occulte scheikunde, en door haar occulte wil, had ze uit de inktfles vóór haar de inkt geprojecteerd om de zin te maken, en natuurlijk was het in haar eigen handschrift, want dat was de gemakkelijkste manier om het te doen. En mijn eigen fysieke gestel werd dus gebruikt om het werk te doen, en dit gebeurde op het moment dat ik de schok op mijn huid voelde. Dit is te verklaren op de manier die ik heb geschetst, of het moet worden opzijgeschoven als een leugen of een hersenschim van mij. Maar dat laatste kan ik niet accepteren, want ik weet dat het tegenovergestelde waar is, en verder weet ik dat het advies – want dat was het – in die zin goed was. Ik volgde het op, en het resultaat was goed. Ook verschillende andere keren heb ik gezien dat ze iets precipiteerde op verschillende oppervlakken, en ze zei altijd dat het geen bewijs van iets anders was dan het vermogen om dat te doen, en erkende dat zwarte en witte magiërs hetzelfde kunnen doen, en verklaarde dat de enige voorzorgsmaatregel die iemand kan nemen die met deze krachten te maken krijgt, is dat zijn motieven, zijn denken en zijn handelen zuiver zijn.

Desintegratie – reïntegratie

We hebben gezien dat precipitatie aan de materiële wetenschap bekend is in de vorm van het galvaniseren en bij andere vaardigheden, en het is ook waar dat de meeste richtingen van de toegepaste wetenschap bekend zijn met desintegratie, en dat reïntegratie van substanties zoals diamanten hier en daar met succes tot stand is gebracht. Maar deze vinden allemaal plaats door middel van mechanische of scheikundige processen. De vraag is hier of – zoals bij precipitatie – de occulte krachten van mens en natuur dat resultaat kunnen teweegbrengen. Heeft iemand ooit een vast voorwerp gereduceerd tot een ongrijpbaar

poeder en vervolgens op een verafgelegen plaats het voorwerp in zijn eerdere toestand teruggebracht? En zo ja, hoe gebeurt dat dan? Over het eerstgenoemde kan ik alleen maar zeggen dat ik dit heb zien doen, en dat hetzelfde door veel anderen op verschillende momenten is bevestigd. De spiritistische verslagen bevatten veel getuigenverklaringen hierover, en als we alle gevallen op dat gebied die vrij zijn van fraude accepteren, dan kunnen dezelfde opmerkingen worden gemaakt als bij precipitatie. Bij mediums gebeurt het onbewust; de wetten die de hele zaak beheersen worden door het medium of door de zogenaamde geesten niet verklaard; de hele zaak is in duisternis gehuld voor zover het het spiritisme betreft, en de terugkerende 'geesten' zullen zeker geen antwoord geven tot ze dat in de hersenen van een levend persoon vinden. Maar het feit blijft dat er krachtige fysieke mediums zijn die dit proces hebben volbracht door een onbekende kracht die werkt onder een verborgen leiding die zelf even duister is.

Dit feit is niet hetzelfde als apportatie, het transporteren of projecteren van een object door de ruimte, ongeacht of het een menselijke vorm is of iets anders. Zowel boeddhistische als hindoeïstische verhalen staan vol met zulke apportaties: het zou door de Griekse Apollonius van Tyana zijn gedaan; christelijke heiligen zouden zijn geleviteerd en meegevoerd. In boeddhistische verhalen zouden veel rechtstreekse discipelen van Boeddha, zowel tijdens zijn leven als na zijn dood, door de lucht van plaats naar plaats zijn gevlogen; en in het verhaal van Rāma zouden sommige asceten en de aap-god Hanumān zich op die manier in de lucht hebben verheven.

Zoveel metalen en mineralen kunnen vluchtig worden gemaakt dat we als algemene regel kunnen aannemen dat alle – tot er een uitzondering wordt gevonden – onder de juiste omstandigheden vluchtig kunnen zijn. Goud is in dit opzicht traag, sommige waarnemers hebben het twee maanden lang verhit zonder enig gewichtsverlies, en anderen vonden een klein verlies na het aan grote hitte bloot te stellen; een elektrische ontlading zal het doen vervliegen. Zilver vervluchtigt bij roodgloeiende warmte, en ijzer kan op dezelfde manier worden beïnvloed. Maar bij hout of zachter plantaardig materiaal wordt het uiteengaan van de atomen ervan gemakkelijker bereikt. Het proces van desintegratie door gebruik te maken van occulte krachten en vermogens is verwant aan wat we op het stoffelijke gebied kunnen doen. Het resultaat is hetzelfde, maar de gebruikte middelen kunnen variëren; dat wil zeggen, de moleculen worden uit elkaar getrokken en zo gehouden. Indien de

mens dit resultaat door middel van mechanische, scheikundige en elektrische processen kan teweegbrengen, dan is er geen reden – afgezien van het uitspreken van een onbewezen ontkenning – waarom het niet door gebruikmaking van het denken en de wil kan worden gedaan. Dat het zelden voorkomt of ongebruikelijk is bewijst niets; toen de telegraaf nieuw was, was haar schaarsheid geen bewijs tegen het feitelijke bestaan ervan. Het is steeds meer in de mode om elke mogelijkheid op het gebied dat door onze kennis van elektriciteit is onthuld, eerder te erkennen dan te ontkennen, terwijl de waarschijnlijkheid ervan eenvoudig aan een later oordeel wordt overgelaten.

Als we van de materiële wetenschap overgaan tot het medische onderzoek naar hypnose, dan vinden we daar een tussenstap tussen de zuiver mechanische fysieke processen en het hogere subtielere gebied van het denkvermogen, de wil en de verbeelding. Hier zien we dat de grote krachten die door het denken worden uitgeoefend een invloed kunnen hebben op het bot, het vlees, het bloed en de huid die even groot is als bij veel processen van desintegratie of vervluchtiging. Maar ook in het dagelijks leven komen soortgelijke veelzeggende feiten voor. Het blozen en de koude rillingen die zich ogenblikkelijk over het hele gestel verspreiden zijn effecten op de stof die rechtstreeks vanuit het denkvermogen komen. Zelfs een herinnering aan een gebeurtenis kan gemakkelijk zo'n fysiek gevolg teweegbrengen. Bij experimenten met hypnose kan de huid, het bloed en de bloedwei zo worden beïnvloed dat alle kenmerken en veranderingen die horen bij een brand- of schaafwond verschijnen. In deze gevallen maakt het denken dat wordt beïnvloed door het denken van een ander een beeld door middel waarvan de krachten werken om de veranderingen teweeg te brengen. Het is mogelijk, want, zoals door de oude wijzen zo vaak wordt beweerd, het heelal is in feite wil en idee, of, zoals het zo goed wordt verwoord in een brief van een van de adepten,

> het organisme van de kosmos is niet alleen occult, het is gebaseerd op ideeën; en men moet de hogere metafysica begrijpen als men wil ontsnappen aan de illusies waardoor de mensen worden misleid en die hen voortdurend ertoe zullen brengen om onjuiste stelsels over het leven en de natuur aan te nemen als gevolg van de grote 'collectieve hallucinatie' waar de moderne wetenschappers zo trots op zijn, maar die ze niet zo noemen.[1]

[1]Uit een niet gepubliceerde brief.

Door de scholen van het occultisme – die niet alleen bekend zijn sinds de opkomst van de theosofische beweging maar in het Oosten eeuwenlang hebben bestaan en in India tot op de dag van vandaag actief blijven – wordt gezegd dat een getraind mens zijn wil, denkvermogen en verbeeldingskracht zó kan gebruiken dat hij een voorwerp kan desintegreren, het dan langs stromen in de ruimte kan sturen die duidelijk afgebakend bestaan, de atomen naar een verafgelegen plaats kan transporteren, waarbij ze door bepaalde obstakels heengaan, en het voorwerp op die verre plaats weer in elkaar kan zetten met dezelfde zichtbaarheid, beperkingen en uiterlijke vorm die het had vóór het werd opgepakt om te worden getransporteerd. Maar dit heeft zijn beperkingen. Het kan gewoonlijk niet met een levend menselijk lichaam worden gedaan. Dat zou zo'n krachtsinspanning vergen en zo'n inbreuk op de rechten van het leven zijn, dat dit geheel kan worden uitgesloten. De grootte en de weerstand van de belemmering bepalen ook of het een succes of mislukking wordt. Almacht van een soort die de wet te boven kan gaan is in het occultisme niet mogelijk; daar hebben de adepten op gewezen toen ze schreven dat ze, als ze de wereld in één klap konden veranderen in een arcadia voor verheven zielen, dat zouden doen; maar men kan alleen stap voor stap en binnen de natuurwetten meester worden over de wereld. Hetzelfde geldt voor alle processen die de natuur scheikundig of mechanisch imiteren. Daarom wordt in deze scholen gezegd dat 'mislukkingen zowel bij occulte vaardigheden als onder mensen voorkomen'. Zulke mislukkingen komen voort uit een onvermogen om aan beperkende omstandigheden het hoofd te bieden.

We kunnen het verschijnsel desintegratie, het transport van een hoeveelheid stof, en de reïntegratie als volgt analyseren: Er is de occultist die moet weten hoe hij zijn wil, denkvermogen en verbeeldingskracht moet gebruiken. Vervolgens is er het voorwerp waarmee hij werkt. Dan is er het weerstand biedende obstakel waar het doorheen moet gaan; en de lucht, de ether en het astrale licht waarin het zich voortbeweegt. Ten slotte is er de vraag of er al of niet een kracht bestaat die cohesie wordt genoemd, door middel waarvan massa's stof worden bijeengehouden binnen de grenzen van de vorm.

Als wordt gezegd dat de kracht die bekendstaat als de zwaartekracht massa's stof bijeenhoudt, dan worden we ertoe gebracht voor een gewone zaak een mysterieuzer verklaring aan te nemen dan de drie personen in één God. Maar cohesie zonder enige andere veronderstelling komt slechts erop neer dat we zeggen dat massa's stof samenhangen

omdat ze samenhangen. Het occultisme zegt, en komt daarin overeen met de Vedānta-filosofie, dat er een cohesiekracht is die haar wortels in de geest en in de ideële vorm heeft en daaraan haar macht ontleent; en ook aantrekking en afstoting werken vanuit die basis. Verder beweert die school dat zwaartekracht een uiting is van de werking van deze twee – aantrekking en afstoting. Levende massa's zoals planten, dieren en mensen werken met stof die in een andere staat verkeert dan die welke zich in mineralen bevindt, en vertonen de snellere werking van ontbindende krachten, terwijl mineralen maar heel langzaam uiteenvallen. Beide soorten worden gedwongen om als gevolg van de werking van de evolutiewet na verloop van tijd als massa's uiteen te vallen, wanneer ze volledig aan zichzelf worden overgelaten; dat wil zeggen dat de hele hoeveelheid stof van en behorend tot de bol voortdurend onderworpen is aan de verborgen krachten die haar voor hogere doeleinden gebruiken en haar, hoe langzaam ook, omvormen in een hogere soort stof. De normale snelheid is wat we zien, maar deze normale snelheid kan worden veranderd, en het is een feit dat deze kan worden veranderd door het intellect en de wil. Deze wijziging van de snelheid is te zien in de geforceerde processen die worden toegepast op planten waardoor men ze veel sneller laat groeien dan onder normale omstandigheden gebruikelijk is. Op dezelfde manier kunnen de moleculen in een massa stof die na korte of lange tijd zeker zal uiteenvallen, voortijdig uit elkaar worden geduwd en door de getrainde wil in die toestand worden gehouden. Dat wil zeggen, de kracht van de afstoting kan tegenover de natuurlijke aantrekking worden gesteld om de moleculen uiteen te drijven en ze zo van elkaar af te houden. Wanneer de afstoting wordt verminderd, schieten de moleculen weer naar elkaar toe om hun vroegere uiterlijke vorm weer aan te nemen. In dit geval is de vorm niet gewijzigd, maar het grotendeels verspreide geheel van moleculen behoudt zijn vorm hoewel onzichtbaar voor het oog, en wanneer het weer zichtbaar begint te worden verdicht het zich eenvoudig binnen de oorspronkelijke grenzen, en wordt op die manier dicht genoeg om opnieuw te worden gezien en aangeraakt.

Wanneer een klein voorwerp op die manier door occulte middelen wordt gedesintegreerd, kan men het door andere voorwerpen heen laten gaan. Of als het moet worden vervoerd zonder te worden gedesintegreerd, dan moet elk obstakel dat in de weg staat worden gedesintegreerd zodat er voldoende ruimte is om het te laten passeren. Dat dit laatste een van de prestaties van fakirs, yogī's en bepaalde mediums is,

daaraan kan nauwelijks worden getwijfeld, behalve door hen die het occulte karakter van de kosmos ontkennen. Zogenaamde geesten hebben hierover gezegd: 'We maken het in de weg staande obstakel vloeibaar of diffuus, of we doen hetzelfde voor het getransporteerde voorwerp', en deze keer lijken ze gelijk te hebben. Een heer in het noordwesten met een edel karakter en onderscheidingsvermogen vertelde me dat op een dag een onbekende man in zijn dorp bij hem aanklopte, en een aantal metalen ringen liet zien en ze door elkaar heen liet gaan waarbij een van de ringen bij het punt van aanraking scheen weg te smelten. H.P. Blavatsky heeft me over veel van zulke gevallen verteld, en ik heb haar hetzelfde zien doen. Zo heeft ze bijvoorbeeld voor mijn ogen een klein voorwerp zoals een ring genomen, en nadat ze het op de tafel had gelegd, liet ze hem zonder dat ze hem aanraakte verschijnen in een gesloten la vlakbij. In dit geval heeft ze het of gedesintegreerd en liet ze het in de la terechtkomen, of ze desintegreerde de la om voldoende ruimte te maken, of ze hypnotiseerde mij met al mijn alerte zintuigen, en legde het voorwerp in de la terwijl ik sliep en zonder dat ik enige verandering in mijn bewustzijn heb gemerkt. Dit laatste kan ik niet aanvaarden, maar als het waar zou zijn, dan zou dat nog wonderbaarlijker zijn dan die andere prestatie. De omstandigheden en het motief waren zodanig dat de theorie van het hypnotiseren kan worden uitgesloten; het werd gedaan om mij te laten zien dat zo'n verschijnsel mogelijk is, en ook om aan mij uit te leggen hoe de vreemde dingen van het spiritisme kunnen worden gedaan, en in feite moeten worden gedaan overeenkomstig de wetten van het menselijke bewustzijn en van de natuur.

Vervolgens dienen we naar het verstandelijke aspect van de zaak te kijken. Hier moeten de innerlijke zintuigen werken onder leiding van een denkvermogen dat vrij is van de illusies van de stof, en in staat is om de occulte kosmos achter de sluier van objectiviteit te zien. De wil handelt met een enorme kracht, en oefent naar wens zowel een aantrekkende als een afstotende kracht uit; kennis van de occulte scheikunde speelt daarbij een rol; de stromen in het astrale licht of de ether moeten bekend zijn, en ook hoe men nieuwe stromen moet maken. Degenen die in het astrale licht hebben gekeken en naar de stromen die heen en weer bewegen zullen dit begrijpen, anderen zullen eraan twijfelen, het ontkennen, of hun oordeel opschorten. De verbeeldingskracht is evenals in het geval van precipitatie van het grootste belang, want in deze dingen is de verbeeldingskracht de handen en ogen van het denken en

de wil, en laatstgenoemde kunnen zonder haar niets tot stand brengen, evenals de wil en de hersenen van een mens van wie de armen zijn afgehakt niets kan doen tenzij anderen hem helpen. Maar het denken, de wil en de verbeeldingskracht zetten het gedesintegreerde voorwerp niet opnieuw in elkaar, want zodra de uiteendrijvende kracht haar greep op de massa moleculen heeft verslapt, waarbij de verbeeldingskracht het beeld van het voorwerp heeft vastgehouden, schikken de atomen zich gehoorzaam en automatisch weer zoals tevoren.

Dit alles kan fantastisch lijken, maar er zijn mensen die op basis van hun eigen kennis weten dat dit met de feiten overeenstemt. En het is ongetwijfeld waar dat over niet al te lange tijd de moderne wetenschap zal beginnen, zoals ze zelfs nu al begint, om al deze dingen te erkennen door de ideële aard van de kosmos volledig te erkennen, en zo ineens de materialistische opvattingen over de mens en de natuur die tegenwoordig vooral heersen, zal verwijderen.

Enkele stellingen van H.P. Blavatsky

Het volgende is ontleend aan HPB's eerste boek *Isis ontsluierd* (2:690-3), en wordt in deze reeks afgedrukt omdat we denken dat het zowel nuttig als interessant zal zijn. Ze geeft een aantal fundamentele oosterse stellingen met betrekking tot occulte vaardigheden:

1. Er bestaan geen wonderen. Alles wat er gebeurt is het gevolg van een eeuwige, onveranderlijke, altijd werkende wet. Een schijnbaar wonder is slechts de werking van krachten die in strijd zijn met wat dr. W.B. Carpenter, FRS – een man van grote geleerdheid maar weinig kennis – 'de duidelijk vastgestelde wetten van de natuur' noemt. Zoals velen van zijn soort, ziet dr. Carpenter over het hoofd dat er wetten kunnen bestaan die ooit 'bekend' zijn geweest, maar de wetenschap nu onbekend zijn.

2. De natuur is drie-enig: er is een zichtbare, objectieve natuur; een onzichtbare daarin aanwezige leven schenkende natuur, het exacte model voor eerstgenoemde en het levensbeginsel daarvan; en boven deze twee staat de *geest*, de bron van alle krachten, als enige eeuwig en onverwoestbaar. De lagere twee veranderen voortdurend, de derde hogere niet.

3. Ook de mens is drie-enig: hij heeft zijn objectieve, fysieke lichaam; zijn leven schenkende astrale lichaam (of ziel) – de werkelijke mens; en deze twee worden overschaduwd en verlicht door de derde – de soeverein, de onsterfelijke geest. Als de werkelijke mens

erin slaagt op te gaan in de geest, wordt hij een onsterfelijke entiteit.

4. De magie als wetenschap is de kennis van deze beginselen, en van de manier waarop het individu de alwetendheid en almacht van de geest en zijn beheersing over de natuurkrachten kan verkrijgen terwijl hij nog in het lichaam is. De magie als kunst is het toepassen van deze kennis in de praktijk.

5. Geheime kennis die verkeerd wordt toegepast, is tovenarij; ten goede gebruikt is het echte magie of WIJSHEID.

6. Mediumschap is het tegenovergestelde van adeptschap; het medium is het passieve werktuig van invloeden van buitenaf, de adept heeft een actieve beheersing over zichzelf en over alle lagere krachten.

7. Omdat alles wat ooit heeft bestaan, bestaat of zal bestaan, wordt opgetekend in het astrale licht, het register van het onzichtbare heelal, kan de ingewijde adept, door gebruik te maken van de zienersblik van zijn eigen geest, alles weten wat bekend is geweest, of kan worden gekend.

8. De mensenrassen verschillen in spirituele gaven evenals in kleur, gestalte of andere uiterlijke eigenschappen; bij sommige volkeren komt van nature het zienerschap het meest voor, bij andere het mediumschap. Sommige geven zich over aan tovenarij, en dragen de geheime regels om haar in praktijk te brengen over van generatie op generatie, met als gevolg een meer of minder groot scala van paranormale verschijnselen.

9. Eén aspect van magische vaardigheid is het vrijwillig en bewust terugtrekken van de innerlijke mens (het astrale lichaam) uit de uitwendige mens (het fysieke lichaam). Bij sommige mediums komt dit terugtrekken voor, maar dan is het onbewust en onvrijwillig. Bij laatstgenoemden is het lichaam op zo'n moment min of meer cataleptisch, maar bij de adept zou men het afwezig zijn van het astrale lichaam niet opmerken, want de fysieke zintuigen zijn alert, en hij schijnt alleen in gedachten verzonken te zijn – 'in diep gepeins'.

Tijd noch ruimte belemmeren de bewegingen van het rondzwervende astrale lichaam. De thaumaturg, die goed thuis is in de occulte wetenschap, kan zich (d.w.z. zijn fysieke lichaam) *schijnbaar* laten verdwijnen, of in schijn elke vorm aannemen die hij wenst. Hij kan zijn astrale lichaam zichtbaar maken, of er telkens een andere gedaante aan geven. In beide gevallen zullen deze resultaten worden bereikt door gelijktijdig teweeggebrachte hypnotische hallucinatie van de zintuigen van iedereen die ervan getuige is. Deze hallucinatie is zo volmaakt dat het slachtoffer ervan zijn leven zou

willen verwedden dat hij iets werkelijks heeft gezien, terwijl het slechts een beeld in zijn eigen bewustzijn is dat de onweerstaanbare wil van de hypnotiseur daarop heeft afgedrukt.

Maar terwijl het astrale lichaam overal heen kan gaan, door elk obstakel heen kan dringen en op elke afstand van het fysieke lichaam kan worden gezien, is laatstgenoemde afhankelijk van de gewone manieren van vervoer. Men kan het onder bepaalde magnetische omstandigheden laten zweven, maar het kan alleen op de normale manier van de ene plaats naar de andere gaan. Daarom hechten we geen geloof aan alle verhalen over het door de lucht vliegen van mediums in hun lichaam, want dat zou een wonder zijn, en wonderen erkennen we niet. Inerte stof kan in bepaalde gevallen en onder bepaalde omstandigheden misschien worden ontbonden, door muren heen worden gevoerd en weer in elkaar worden gezet, maar levende dierlijke organismen kunnen dat niet.

Swedenborgianen geloven – en de esoterische wetenschap onderwijst – dat het vaak voorkomt dat het levende lichaam door de ziel wordt verlaten, en dat we dagelijks bij verschillende rangen en standen zulke levende lijken tegenkomen. Verschillende oorzaken, zoals overweldigende schrik, verdriet, wanhoop en een hevige ziekteaanval, of buitensporige wellust, kunnen dit teweegbrengen. Het lege lijk kan dan in beslag worden genomen en worden bewoond door het astrale lichaam van een adept in de tovenarij, of door een elementaar (een aan de aarde gebonden ontlichaamde, menselijke ziel), of, heel zelden, door een elementaal. Een adept in de witte magie heeft natuurlijk datzelfde vermogen, maar tenzij hij een heel bijzonder en verheven doel dient te bereiken, zal hij nooit erin toestemmen zich te bezoedelen door het lichaam van een onzuiver mens binnen te gaan. Bij krankzinnigheid is het astrale lichaam van de lijder óf halfverlamd, verbijsterd, en onderworpen aan de invloed van elke voorbijkomende geest van iedere soort, óf het is voorgoed vertrokken, en dan wordt het lichaam in bezit genomen door een vampierachtige entiteit die haar eigen uiteenvallen nabij is, en zich wanhopig vastklemt aan de aarde, waarvan ze de zinnelijke genoegens door dit middel nog enige tijd langer kan genieten.

10. De hoeksteen van de MAGIE is een nauwkeurige, praktische kennis van magnetisme en elektriciteit, hun eigenschappen, onderlinge samenhang en vermogens. Een goede bekendheid met hun werkingen in en op het dierenrijk en de mens is daarbij vooral noodzakelijk. Veel mineralen hebben occulte eigenschappen die even vreemd zijn als die van de magneet, die alle beoefenaars van de magie *moeten* kennen, en waarvan de zogenaamd exacte wetenschap

niets weet. Ook planten bezitten opzienbarend veel van zulke mystieke eigenschappen; de geheimen van de droom- en toverkruiden zijn alleen voor de Europese wetenschap verloren gegaan, en, het is zinloos het te zeggen, zijn haar, op enkele opvallende uitzonderingen na zoals opium en hasjiesj, niet bekend. Niettemin wordt de psychische werking van zelfs deze enkele planten op het menselijk lichaam beschouwd als het bewijs van een tijdelijke geestelijke gestoordheid. . . .

Om dit alles in enkele woorden samen te vatten: MAGIE is spirituele WIJSHEID: de natuur is de stoffelijke bondgenoot, leerling en dienaar van de magiër. Eén gemeenschappelijk levensbeginsel doordringt alles, en dit kan door de vervolmaakte menselijke wil worden beheerst. De adept kan de werking van de natuurkrachten in planten en dieren op bovennatuurlijke wijze versterken. Zulke experimenten houden niet het belemmeren maar het stimuleren van de natuur in; de voorwaarden voor een intensievere werking van de levenskracht worden geschapen.

De adept kan de zintuiglijke gewaarwordingen van andere personen die geen adept zijn, beheersen, en de gesteldheid van hun fysieke en astrale lichamen veranderen; hij kan ook de geesten van de elementen beheersen en gebruiken zoals hij verkiest. Hij kan de onsterfelijke geest van geen enkel mens beheersen, levend of dood, want al deze geesten zijn vonken van de goddelijke essentie, en kunnen niet door iets van buitenaf worden overheerst.

Stelling 2 en 3 bevatten en omvatten de zevenvoudige classificatie. In 1877 schreef HPB voor degenen die alleen de drievoudige indeling kenden. In nummer 2 wordt het levensbeginsel (*prāṇa* of *jīva*) gegeven; het lichaam en de levenskracht samen zijn twee beginselen; de werkelijke innerlijke mens wordt ziel genoemd, die bestaat uit het *astrale lichaam*, de *begeerten* en het *denkvermogen*, en dat maakt vijf; de geest, waaronder de verbindende schakel *buddhi*, maakt de zeven compleet. De wil is een van de krachten die rechtstreeks vanuit de geest komen, en bij gewone mensen wordt geleid door begeerte; in het geval van een adept wordt de wil geleid door buddhi, manas en ātman, en omvat in zijn werking de kracht van een zuivere spirituele begeerte die uitsluitend wet en plicht volgt.

William Q. Judge

Spiritisme

Een ‘geest’ doet mededelingen over materialisaties

[*The Path*, januari 1894, blz. 300-4]

Vorige maand gaven we twee voorspellingen van de ‘geest’ Jim Nolan zoals die enkele jaren geleden door het *Religio-Philosophical Journal* werden weergegeven. Deze ‘geest van een overledene’ heeft zich over verschillende onderwerpen heel duidelijk uitgesproken, en in dit artikel worden enkele van zijn inzichten over de materialisatie van ‘geest-vormen’ behandeld. De manier waarop werd gecommuniceerd moet nader worden toegelicht. Er wordt beschreven dat dit gebeurde door middel van zijn ‘gematerialiseerde spraakorgaan’. Dit is wat soms de ‘onafhankelijke stem’ wordt genoemd. Bij deze verschijnselen was het medium niet in trance gebracht, maar sprak gewoon verder, en de stem weerklonk dan vanuit de lucht of vanuit de muur. Sceptici beweren natuurlijk dat het alleen maar buiksprekerij van het medium is, maar er zijn veel betrouwbare en scherpzinnige getuigen die bevestigen dat na zorgvuldig onderzoek bleek dat hier geen sprake van was, en dat in verschillende gevallen de stem duidelijk werd gehoord, terwijl het medium op hetzelfde moment sprak. Nu is dit helemaal niet onmogelijk, want er zijn twee soorten geesten die hun stem vanuit wat lege ruimte schijnt te zijn, kunnen laten horen. De ene soort bestaat uit geesten van levende mensen die grote occulte krachten hebben verworven, en de andere soort uit bepaalde grove entiteiten die in kāmaloka bestaan.

De seances waarover in dit artikel wordt bericht, werden vanaf 13 oktober 1877 in het *R-P Journal* beschreven. In antwoord op de eerste vraag zei de stem van Jim Nolan dat hij ‘de processen van het materialiseren van geesten’ kende, en hem werd toen verzocht een volledige uitleg te geven van dat soort materialisaties. De theorie dat een geest zich zou kunnen materialiseren wordt in zijn antwoord volledig verworpen, en trekt de identiteit waarop elke zogenaamde geest zich beroept in twijfel, maar de spiritisten hebben zijn opvattingen niet aanvaard. Hij zei:

> *Vraag*: Wilt u het proces volledig uitleggen, zonder daarbij dieper op de scheikundige eigenschappen van de verschillende samen-

stellende delen in te gaan dan voor een juist begrip van uw mededelingen nodig is?

Antwoord: U begrijpt dat elektrisch geladen deeltjes in een verduisterde kamer in een toestand van rust verkeren. Ze worden dan door de geesten verzameld en op elkaar gestapeld tot er een vorm is ontstaan. Na voltooiing van deze gematerialiseerde vorm onttrekken we magnetisme aan het medium, of gebruiken magnetisme dat we uit de kring van de aanwezigen kunnen krijgen, en bekleden daarmee de elektrisch geladen deeltjes van het zojuist voltooide fysieke lichaam. Dan gaat de geest die vorm binnen en gebruikt deze op precies dezelfde manier als u uw fysieke vorm gebruikt, waarbij hij deze door sterke wilskracht beheerst. Er zijn ook andere manieren van materialisatie. Soms verzamelen we alleen elektrische deeltjes en projecteren daarop het gezicht van een of andere geest. Dan wordt een weerkaatst beeld zoals in een spiegel gezien. Of we plaatsen deze verzamelde elektrisch geladen deeltjes eerst op een oppervlak, bijvoorbeeld een vel papier, vervolgens bekleden we dit oppervlak met bepaalde scheikundige bestanddelen uit de atmosfeer, en daarop projecteren we elektrisch de vorm van een gezicht. U kunt dan duidelijk herkennen op wie de geest lijkt, bijvoorbeeld op een jong meisje van niet ouder dan 16 jaar. Het medium kan met een laagje worden bedekt, zodat het sprekend op haar lijkt, of zodat het lijkt op een oude man van 90. Soms begeven de geesten zich onder het publiek. Vaak komt het medium naar voren, bedekt met zo'n laagje, en ziet er precies uit als uw overleden familielid, maar als dat laagje vervliegt, staat het medium weer vóór u.

Toen daarna een vraag werd gesteld over het bedrog dat door mediums werd gepleegd wanneer ze zich voordoen als de geest naar wie wordt gevraagd, maakte hij naar aanleiding daarvan de volgende interessante opmerkingen:

De enige manier om daaraan te ontkomen is door zelf zuiver te zijn. Ik durf te zeggen dat wanneer u vanavond 20 mensen in deze kamer bijeenbrengt die materialisaties willen zien, 10 van hen liever hebben dat het medium uit het kabinet naar buiten komt en een van hun vrienden uitbeeldt, mits het bedrog niet duidelijk aan het licht wordt gebracht, dan dat ze naar huis gaan zonder enige manifestatie te hebben gezien. De geesten zien dit en – al is het niet bepaald eervol – helpen het medium een handje. *Het komt bij materialisaties zelden voor dat meer dan twee of drie vormen van het totale aantal dat zich op een seance komt manifesteren*, als nieuwe vormen worden gematerialiseerd; *dezelfde vorm wordt telkens opnieuw gebruikt met*

een ander laagje eroverheen. Wat voor zin heeft het om voor iedereen een afzonderlijk huis te bouwen die daarin voor een bepaald doel maar kort zijn intrek wil nemen? Een ander punt is dat de gematerialiseerde vorm die zichtbaar wordt gemaakt *nooit tot het fysieke deel van die geest heeft behoord*, want zulke materialisaties bestaan slechts uit scheikundige, elektrisch geladen en magnetische deeltjes of elementen die door de groep actieve of leidende geesten uit de atmosfeer worden verzameld.

Op 27 oktober van hetzelfde jaar werd aan Nolan gevraagd om uit te leggen wat er bij dematerialisatie van geest-vormen gebeurt. Hij zei toen:

In zulke gevallen wordt er een zwarte of verduisterde atmosfeer overheen gelegd. In werkelijkheid dematerialiseert die vorm niet. Als dat wel gebeurde, zou de vorm niet zo snel weer tevoorschijn kunnen worden gebracht. Als een lichaam wordt gematerialiseerd, worden de samenstellende deeltjes ervan door de geesten bijeengebracht en op elkaar gestapeld, tot de gewenste vorm is verkregen. Indien deze deeltjes weer worden gescheiden, keren ze terug tot de elementen waartoe ze vroeger hebben behoord, en kunnen we die slechts met nog meer moeite opnieuw verzamelen. Als de vorm uit het gezicht verdwijnt en u denkt dat hij is gedematerialiseerd, hebben de geesten hem in veel gevallen gehuld in een donkere atmosfeer om hem aan het gezicht van de aanwezigen te onttrekken.

De vragen die op 17 november 1877 werden gesteld, hielden verband met het hier besproken onderwerp; in één daarvan, de vierde van die dag, werd gevraagd of er weefsels, zoals kledingstukken, worden gematerialiseerd om daarna te blijven bestaan. Nolan antwoordde terecht:

Nee, zulke weefsels worden niet gematerialiseerd. De geest kan zich in kleding hullen die van een of andere plaats op aarde afkomstig is, en die is dan in elk opzicht materieel. Het is voor geesten onmogelijk om een weefsel of kledingstuk zodanig te materialiseren dat deze op uw aarde blijft bestaan. Het is voor een door geesten gematerialiseerd kledingstuk onmogelijk op het stoffelijk gebied te blijven bestaan.

Op een andere seance die op dezelfde plaats werd gehouden en door hetzelfde tijdschrift in het nummer van 27 oktober 1877 werd beschreven, ging de eerste vraag aan Nolan over het geheugen. Zijn antwoord

bevestigde de oude opvattingen over het astrale licht, alleen noemde hij het 'magnetisch licht'. Toen hij over het geheugen sprak, lichtte hij zijn standpunt toe en zei:

> In de oudheid noemde men een bepaald licht dat ieder mens omgeeft en uit hem emaneert, het astrale licht, waarop, zoals men toen onderwees, elke gedachte of daad van het individu werd afgedrukt. Wij geesten . . . noemen deze emanatie een magnetisch licht. . . . Alle daden tijdens het leven worden in het astrale licht van elk individu gefotografeerd . . . en het astrale licht slaat alle bijzonderheden op die u van dag tot dag overkomen.

Dit alles is theosofisch en waar. Het heeft een veel verdergaande strekking dan het onderwerp 'materialisaties', en indien daaruit de juiste conclusies worden getrokken, zal het veel theorieën omverwerpen die door de spiritisten zelf werden bedacht of aan hen werden gegeven door een van de 'liegende geesten' over wie Nolan sprak.

We raden spiritisten en theosofen aan om aan al deze opmerkingen van Jim Nolans geest aandacht te besteden. Eerstgenoemden hebben ze jarenlang genegeerd, en ook de conclusies die daaruit zijn te trekken, en hebben de wijsheid ervan ontkend door in strijd ermee te handelen. Het woord van één 'geest' zou bij hen toch zwaarder moeten wegen dan het getheoretiseer van een levende volgeling van mediums. Op het gebied van waaruit deze manifestaties komen, moet de 'geest' meer kennis over deze verschijnselen hebben dan de mensen die hier op dit gebied nog in het lichaam leven. En als we ontdekken – zoals in het geval van Nolan – dat heel wat theosofische en occulte wijsheid wordt onthuld door middel van zijn medium, dat toen niet in verbinding stond met de Theosophical Society, en dat hij toelichtingen geeft die overeenstemmen met wat veel onderzoekers van de theosofie als waar hebben leren kennen, dan wegen zijn meningen zwaarder dan die van spoken die alledaagse gedachten verkondigen of de vooropgestelde meningen van het medium of van de aanwezigen nog meer helpen versterken.

Nolans toelichtingen rekenen volledig af met de identiteit van de zogenaamde geesten. Ze zijn grotendeels in overeenstemming met het occultisme; eigenlijk verschillen ze helemaal niet van de verklaringen van soortgelijke astrale en psychische verschijnselen die door occultisten en theosofen worden gegeven. Ze werpen ongetwijfeld veel van de spiritistische theorieën omver, en daarom hechten spiritisten er geen geloof aan, want als ernaar werd geluisterd en gehandeld, dan zouden

ze tot theosofie leiden. In veel van zijn andere antwoorden zegt Nolan dingen die, wanneer men er aandacht aan had besteed, het spiritisme al lang zouden hebben gezuiverd van de onzin die door mediums zo overvloedig wordt verspreid, en die het spiritisme voor de wereld waardevol zouden hebben gemaakt. Hij drong eropaan dat mediums zuiver zijn en geen contact hebben met de wereld. Hij vroeg om op te houden met het handelen in wonderen, het zoeken van bevrediging van nieuwsgierigheid, het egoïstisch uithoren voor zakelijke of andere doeleinden van voorbijgaande aard; hij drong eropaan op een verstandige manier vragen te stellen en onderzoek te doen; zijn verzoeken werden echter geweigerd, zijn raadgevingen in de wind geslagen, en daarop verdween hij. Er zijn mensen die denken, en misschien terecht, dat hij geen ontlichaamd spook was maar de geest van een verstandig, levend mens die probeerde om, nabij het laagste punt van de cyclus van het 'spiritisme', een nieuwe methode te introduceren en zo mogelijk een wederopleving teweeg te brengen van werkelijk onderzoek naar paranormale verschijnselen in een organisatie van mensen die daarop al grotendeels waren voorbereid. Maar hij werd verloochend en genegeerd.

Op basis van wat hij heeft gezegd kunnen we het volgende afleiden als getuigenis vanuit de wereld die door spiritisten de geestenwereld wordt genoemd:

(a) Dat geen enkele 'gematerialiseerde vorm' de vorm van de geest is die aanspraak daarop maakt.

(b) Dat al die vormen slechts elektromagnetische schimmen zijn die mensen kunnen misleiden, want het zijn slechts weerkaatsende oppervlakken.

(c) Dat de daarvoor nodige bouwstoffen worden *onttrokken* aan het medium en de aanwezigen, waardoor de levenskrachten van alle aanwezigen worden verminderd.

(d) Dat wat het gezicht van de overledene zou zijn in veel gevallen slechts een beeld is dat aan het astrale licht is ontleend en op het elektrochemisch gemagnetiseerde oppervlak is geprojecteerd, wat misleiding nummer twee is.

(e) Dat het astrale licht – of zo'n middenstof – en zijn eigenschappen bekend zijn op het bovenzinnelijke gebied waar deze verschijnselen vandaan komen.

(f) Dat het astrale licht de beelden bevat, bewaart en zo nodig weerkaatst van mensen die deze aarde hebben verlaten, en dus ook van diegenen die nog leven, en bovendien van alle gebeurtenissen.

(g) Dat, omdat geen van de aanwezigen de feiten van het bovenzinnelijke gebied en zijn bewoners kent – met uitzondering van de enkelen die 'inzicht' hebben – alle aanwezigen zijn overgeleverd aan de genade van de spoken en beelden en dat, omdat door een spooklandbewoner zelf wordt verklaard dat hooguit twee of drie vormen worden gebruikt voor het veel grotere aantal zogenaamde persoonlijkheden dat zich aan ons voordoet, het hele vraagstuk van de identiteit van de geesten die zich bekendmaken aan twijfel onderhevig is. Dit is altijd door theosofen beweerd en aan het einde van 1877 duidelijk en krachtig door H.P. Blavatsky gezegd, die, zoals theosofen weten, tijdens haar leven herhaaldelijk verklaarde dat alle verschijnselen veel 'paranormale trucs' inhouden.

(h) Dat we onder verwijzing naar punt c verklaren dat het bijwonen van seances voor de aanwezigen vol gevaren is door het verlies aan levenskracht als gevolg van het verbruik van fysieke en zenuwkracht die aan hun lichaam wordt onttrokken om de verschijnselen teweeg te brengen, of deze nu materialisaties zijn of iets anders. Door deze 'geest' wordt duidelijk aangetoond dat een materialisatie-seance bovengenoemde gevaren oplevert. En indien iemand de moeite neemt om te lezen wat H.P. Blavatsky tegen haar zuster zei[1] over wat ze met helderziende ogen zag op seances, zal hij de gevaren nog beter inzien. Spoken waaraan de naam 'geesten' werd gegeven waarden rond als inktvissen die klaarstonden om zich op ieder sensitief persoon te storten en levenskracht aan hem te onttrekken; ze omhulden zo iemand, zagen eruit als grote sponzen, en verdwenen daarop en namen de vorm van die persoon aan, die daarna ongetwijfeld over zoveel energie minder beschikte.

Men kan ten slotte concluderen dat er door Jim Nolan een bepaald punt naar voren is gebracht waarover de volgelingen van mediums en 'geesten' moeten beslissen of hij gelijk heeft of niet. Indien hij gelijk heeft, zoals vanuit een filosofisch oogpunt het geval schijnt te zijn, behoren alle daarvan afwijkende theorieën te worden verworpen. Een spiritist zou in ieder geval een goede reden moeten opgeven waarom de inzichten van dit spook, die in veel opzichten overeenstemmen met de theosofie, geen ingang hebben gevonden en waarom hij een leugenaar of een dwaas zou zijn en alle andere spoken wijzen.

William Q. Judge

[1] A.P. Sinnett, *Incidents in the life of H.P. Blavatsky*, 1886, blz. 178-9.

Asceten die verdwijnen wanneer ze dat willen

[*The Path*, januari 1894, blz. 315-18]

We lezen vaak over yogī's en rishi's die plotseling verdwijnen; een moment tevoren spraken ze met een koning of zijn ministers, hun taak is volbracht en dan verdwijnen ze. Hoe konden ze dat doen? Verschenen ze in hun māyāvirūpa? Konden ze hun fysieke lichaam ontbinden en dan opnieuw vormen? Deze vragen werden me vaak gesteld, maar ik kon geen bevredigend antwoord geven; veel van onze heiligen zijn op die manier verdwenen, een paar zelfs nadat de moslims over India gingen heersen. Van een van hen werd gezien dat hij een tempel binnenging, kennelijk om eerbied te betonen, maar men zag hem nooit weer naar buiten komen; de tempel had maar één deur en geen ramen; hij woonde sinds lang in de buurt van de tempel – in zijn fysieke lichaam; aan zijn werk kwam een einde, en hij verdween plotseling.

2. Men moet begrijpen dat voor al deze verschijnselen een ontwikkelde en getrainde wil absoluut noodzakelijk is en een krachtig concentratievermogen dat gedurende lange tijd is geoefend. De yogī hypnotiseert eenvoudig de aanwezige mensen en vertrekt onopgemerkt. Iemand die zich zo heeft getraind hoeft zich alleen maar te concentreren op de gedachte dat zijn lichaam geen rūpa heeft, en zoals een sterk geurende essence uit een flesje dat in een bijeenkomst wordt geopend door alle aanwezigen wordt geroken, zo zendt die gedachte in alle richtingen stralen uit en is van invloed op of hypnotiseert degenen die in de buurt staan, en dan zien ze de yogī niet, hoewel hij misschien vlak langs hen gaat of zich dicht bij hen bevindt. Dat dit kan is in Frankrijk en andere plaatsen al bewezen door experimenten met hypnose.

3. Maar een dergelijke succesvolle concentratie is niet mogelijk zonder voorafgaande training, zonder lange oefening. In die tijd probeerde men nooit om iets van alles te weten, maar ieder probeerde *uit te blinken in datgene wat het beste bij zijn aard leek te passen*.

4. De yogī's gingen in die tijd vrijer om met de mensen, en misschien waren de omstandigheden toen gunstiger. Pas na de slag bij Kurukshetra en de dood van Śrī Krishṇa trokken ze zich terug om voortaan op een afgelegen heilige plek te leven waar de invloed van

het zwarte tijdperk niet zou worden gevoeld.

5. Antardhānam, zoals een dergelijk verdwijnen wordt genoemd, wordt door onze Indiërs aan wie de wetenschap van het Westen is bijgebracht, niet langer beschouwd als iets wat tot het terrein van de waarheid en werkelijkheid behoort, totdat het westerse hypnotisme – een wanstaltig aftreksel van occulte wetten – hun laat zien dat antardhānam toch niet onmogelijk is.

6. Maar dat concentratievermogen en die voorafgaande training treft men bij ons niet langer aan. We richten ons erop om alles te weten over alles, we kunnen over een verscheidenheid aan onderwerpen meepraten die veel wijzen, als ze nog leefden, zou hebben verbijsterd, en we zijn altijd actief en praten altijd, en verbeelden ons dat we vooruitgang boeken.

7. Zo vinden we in de *Yoga Sūtra's* van Patañjali in de 21ste sūtra van Bibhuti Padu dat door zich te concentreren op het rūpa van ons lichaam, de zichtbaarheid ervan wordt onderbroken, er geen verbinding meer is met het gezichtsvermogen, en antardhānam wordt bereikt. Men moet begrijpen dat er om een object te kunnen zien drie dingen nodig zijn, namelijk: 1. de zichtbaarheid van het object, 2. ons vermogen om te zien, en 3. de verbinding tussen die twee. Als er bijvoorbeeld geen transparante middenstof is tussen onze ogen en het object dat moet worden gezien, ontbreekt de eerste voorwaarde en zien we het niet; als anderzijds het object zichtbaar is, maar ons gezichtsvermogen niet sterk genoeg is, zien we het niet omdat niet aan voorwaarde nr. 2 is voldaan. Het gebeurt soms dat we, wanneer we diep in gedachten verzonken zijn, een object niet zien hoewel het voor ons volkomen zichtbaar is en onze ogen erop gericht zijn; in dit geval is er geen verbinding tussen de twee. Om een object onzichtbaar te maken, moet daarom deze *verbinding* worden verbroken; om dit te doen, moet het denken van de anderen worden beïnvloed, en dit gebeurt door een getrainde en geconcentreerde wil.

Kali Prasanna Mukherji

Barakar, India, 10 september 1893

Opmerkingen van de redactie [Judge]:

Het aforisme van Patañjali dat het onderwerp van dit artikel betreft, is nr. 21, boek 2, en luidt als volgt:

Door het uitoefenen van concentratie met betrekking tot de eigenschappen en de wezenlijke aard van de vorm, in het bijzonder die van het menselijk lichaam, verwerft de asceet het vermogen om zijn

fysieke lichaam uit het gezicht van anderen te laten verdwijnen, omdat daardoor de eigenschap om door het oog te worden waargenomen wordt belemmerd, en die eigenschap van sattva die tot uiting komt in helderheid wordt losgekoppeld van het gezichtsorgaan van de toeschouwer.

In de oude editie en in die welke later door M.N. Dvivedi werd gepubliceerd, is het woord dat voor concentratie wordt gebruikt sanyama. Dit moet worden vertaald met concentratie, en ook met 'beheersing', wat op hetzelfde neerkomt. De moderne wetenschap heeft gereageerd op dit aforisme door het standpunt dat er geen verdwijning mogelijk is indien het object zich voor een normaal oog bevindt en er licht is en dergelijke. Door het hypnotisme zijn sommige mensen een beetje gaan twijfelen aan het wetenschappelijke standpunt, maar velen ontkennen het hypnotisme, en de gevallen van verdwijning bij die experimenten zijn allemaal slechts verdwijningen voor de zintuigen van maar één persoon die onder een of andere invloed blijkt te staan en van wie de organen niet normaal functioneren. De schrijver citeert vermeende gevallen van volledige verdwijning van asceten uit het gezicht van normale personen met normaal werkende zintuigen. Dit is geen geval van collectieve of individuele hypnose, maar moet van al dat soort gevallen worden onderscheiden. Bij hypnose wordt de normale werking van het bewustzijn uitgeschakeld en aan het bewustzijn wordt een beperkende gedachte opgelegd of een beeld dat voor de proefpersoon werkelijk lijkt te bestaan. In het geval van de asceten behouden de omstanders de volledige controle over hun organen en zintuigen, maar brengt de krachtige mentale activiteit van de asceet een andere wet in het spel, zoals aangegeven in het aforisme, die de zintuigen, ook al werken ze normaal, verhindert om de vorm van de asceet te zien. Volgens de occultisten van de school waartoe Patañjali moet hebben behoord, is vorm zelf een illusie, die voor de meeste mensen nog bestaat, want ze zijn onderworpen aan een grote algemeen voorkomende beperking omdat ze de andere dan de gebruikelijke zintuigen nog niet hebben ontwikkeld. Het lijkt erop dat alle helderziendheid dit aantoont, want de ziener weet dat elke vorm die voor ons oog zichtbaar is, uitbreidingen en varianten heeft in de subtielere delen van de samenstelling ervan die op het stoffelijke gebied niet zichtbaar zijn. Door erover te mediteren dat de aard van de vorm in essentie illusoir is, zou men in staat zijn de 'helderheid van sattva' te beheersen en zo te voorkomen dat iets wordt gezien. Dit betekent niet dat het gewone licht

wordt belemmerd, maar iets anders. Al het licht, grof of fijn, is toe te schrijven aan het universele sattva, dat een van de eigenschappen is van de basis van de gemanifesteerde natuur. En het vertoont zich niet alleen als gewoon licht, maar is ook aanwezig – hoewel voor ons onzichtbaar – en absoluut noodzakelijk voor elke zintuiglijke waarneming van die soort door mensen, dieren of insecten. Als het subtielere gebied van deze helderheid wordt belemmerd, bestaat het gewone licht niettemin, maar het resultaat zal zijn dat geen oog het lichaam kan zien van die persoon wiens denken op dat moment actief is om de genoemde eigenschap van helderheid te belemmeren. Dit lijkt misschien omslachtig geformuleerd, maar dit komt door onze taal en onze denkbeelden. Ik ken een aantal gevallen in het Westen van verdwijningen vergelijkbaar met die welke in bovenstaand artikel worden genoemd; en in *De geheime leer*, en ik geloof ook in *Isis ontsluierd*, staan enkele verwijzingen naar dit onderwerp waar de schrijfster zegt dat het vermogen dat hierdoor wordt verkregen wonderbaarlijk is maar ook een grote verantwoordelijkheid betekent. Hoewel waarschijnlijk geen theosoof of wetenschapper in staat zal zijn om dit vermogen te gebruiken, tonen de genoemde gevallen en de toelichting niettemin aan dat de oude rishi's meer over de mens en zijn aard wisten dan men tegenwoordig wil erkennen, en het kan ook dienen om de aandacht van jonge Indiërs die het heiligdom van de moderne wetenschap aanbidden, te richten op de werken en gedachten van hun voorouders.

Hypnotisme

[Dit artikel werd op verzoek van de *New York World* geschreven, maar verscheen in *The Path*, februari 1894, blz. 335-9]

Wat is hypnotische kracht of invloed? Wat gebeurt er in feite als er een experiment met hypnose wordt uitgevoerd? Wat wordt erdoor bewezen? Welke kracht wordt er uitgeoefend die, nadat iemand in slaap is gebracht, hem wekt in een onechte waaktoestand waarin hij gehoorzaamt aan suggestie, zijn identiteit schijnt te verliezen, ogenschijnlijk een andere persoon wordt, een taal spreekt die hij helemaal niet kent, en fantasiebeelden als echt ziet? Hoe komt het dat zijn fysieke lichaam in die toestand de suggestie van de hypnotiseur volgt en blaren krijgt van een stukje papier dat geen blaren kan veroorzaken, niest als er geen echte

prikkeling van de reukzenuwen is, rilt bij een hete kachel en transpireert als er wordt gesuggereerd dat een blok ijs een vuurmassa is?

Dit alles en nog veel meer is tijdens hypnotische experimenten gedaan, net als vele jaren geleden door mesmeristen, elektrobiologen en allerlei rondtrekkende tovenaars. Toen lag dit buiten het terrein van de wetenschap, maar nu, sinds artsen aan een deel ervan de nieuwe naam 'hypnotisme' hebben gegeven, heeft het een blijvende plaats ingenomen in de theoretische en toegepaste psychologie. De nieuwe scholen gingen natuurlijk verder dan de eerste deden of konden. Ze voegden er een soort tovenarij aan toe door hun nieuwste bewering dat ze in staat zijn de zenuwgevoeligheid – en dus ook de ontvankelijkheid van de proefpersoon voor mentale indrukken – los te maken van het lichaam en daaraan een plaats toe te kennen; en deze in zijn foto of in een glas water over te brengen zodat, indien eerstgenoemde wordt bekrast of laatstgenoemde wordt aangeraakt, de patiënt onmiddellijk opspringt of het uitschreeuwt. Op die manier maakte men vroeger een afbeelding van iemand in was, stak daar pennen in, waarna de persoon wegkwijnde en stierf; er was een tijd dat mannen en vrouwen daarvoor werden verbrand. Al is dit interessant en belangrijk, als het waar is, het heeft het karakter van een nachtmerrie, want het roept de gedachte op dat het in de nabije toekomst mogelijk is dat je foto te koop is en dan door een vijand wordt geschroeid en doorstoken, nadat deze er eerst voor heeft gezorgd dat je zenuwgevoeligheid daarin is overgebracht. Maar andere experimenten gaan over de grote vraagstukken van de identiteit, het bewustzijn, de ziel en de persoonlijkheid. Ze roepen de vraag op of de wereld fysiek en mechanisch is, zoals Descartes dacht, of vergankelijk en een vorm van bewustzijn die bestaat dankzij het denken en die geheel en al door het denken wordt beheerst, zoals theosofen van vroeger en nu altijd hebben gezegd.

Prof. William James uit Harvard heeft in een publicatie gezegd tot de conclusie te zijn gekomen dat de experimenten met het hypnotisme hem, zoals reeds zo velen, hebben overtuigd van het bestaan van het verborgen zelf in de mens, terwijl de Franse scholen erover twisten of het allemaal komt doordat één persoon vele anderen imiteert, of doordat er in één persoon vele persoonlijkheden besloten liggen, die het ene facet na het andere laten zien. Men heeft feiten vastgelegd en de meest wonderlijke dingen gedaan, maar er is nog geen redelijke en afdoende verklaring voor gegeven door de moderne denkrichtingen. Op enkele uitzonderingen na zien ze, door hun onwetendheid met betrekking tot

de werkelijke, verborgen aard en krachten van de mens, of hun weigering het bestaan ervan te erkennen, geen reden tot ongerustheid in al deze experimenten en geen gevaar voor de gemeenschap of het individu. Omdat de werkelijke evolutie van de innerlijke krachten van de mens – die tegelijkertijd en in hetzelfde tempo als de evolutie van alle andere rijken en van de planeet plaatsvindt – door deze scholen niet wordt erkend, kunnen ze niet inzien dat hypnotische krachten in de toekomst voor een duivels doel kunnen worden aangewend. Theosofen geven voor de verschijnselen echter een verklaring, wijzen erop dat dit vaker is voorgekomen in de geschiedenis, en geven te kennen dat er gevaren dreigen als iemand die nadenkt niet beseft dat onze ware aard een wezen is dat uit gedachten en bewustzijn bestaat, daarin en daarvan is gevormd, en zijn persoonlijkheid daardoor ook kan worden vernietigd. Het gevaar ligt niet in kennis van deze zaken en processen, maar in het ontbreken van ethische normen en waarden bij het gebruik ervan, nu en in de toekomst.

Eén theorie die van nut kan zijn bij het verklaren en het uitvoeren van hypnotisch onderzoek is ongeveer als volgt. De mens is een ziel die leeft van gedachten en slechts gedachten waarneemt. Elk object of subject komt tot hem als een gedachte, het doet er niet toe door middel van welk kanaal of instrument het zich aan hem voordoet – door een zintuigorgaan of door het mentale centrum. Deze gedachten kunnen woorden, ideeën of beelden zijn. De ziel-mens moet een verbindende of tussenschakel hebben met de natuur, waarmee en door middel waarvan hij kan leren en ervaring kan opdoen. Deze schakel is een etherisch dubbel of tegenhanger van zijn fysieke lichaam, waarin hij verblijft; en voor zover het de ziel-mens betreft is het fysieke lichaam de natuur. In dit etherische dubbel (het astrale lichaam genoemd) liggen de zintuigorganen en de waarnemingscentra, want de fysieke uiterlijke organen zijn slechts de uitwendige kanalen of middelen om de fysieke trillingen te concentreren en ze naar de astrale organen en centra over te brengen, waar de ziel ze als ideeën of gedachten waarneemt. Deze innerlijke etherische mens is opgebouwd uit de ether, waarvan de wetenschap nu erkent dat ze een noodzakelijk deel van de natuur is dat, hoewel etherisch, niettemin substantieel is.

Fysiek gesproken worden alle uitwendige prikkels uit de natuur van buiten naar binnen gezonden. Maar op dezelfde manier kunnen prikkels van binnen naar buiten worden gezonden, en op deze laatste manier zetten onze gedachten en wensen ons aan tot handelen. Vanuit

de astrale mens in ons worden er prikkels naar buiten gezonden, naar het fysieke lichaam, en kunnen het lichaam zo domineren dat ze het veranderen of geheel of gedeeltelijk verstoren. Gevallen waarin het haar in één nacht grijs wordt, zijn daardoor mogelijk. En op die manier kan het suggereren van een blaar een fysieke zwelling, afscheiding, ontsteking en wond veroorzaken bij iemand die zich aan de invloed van de hypnotiseur onderwerpt. Het beeld van of de gedachte aan een blaar wordt afgedrukt op het astrale lichaam, en dat beheerst alle fysieke zenuwen, gevoelens, stromingen en afscheidingen. Dit gebeurt door middel van het sympathische zenuwstelsel en de zenuwknopen. Op die manier kwam het voor dat extatische, fanatieke vrouwen en mannen door zich te concentreren op een beeld van de wonden van Jezus, door de innerlijke indruk en de prikkel die naar de oppervlakte wordt geprojecteerd, op hun eigen lichaam alle tekenen van de doornenkroon en de wond in de zij voortbrachten. Het was zelfhypnose, en alleen mogelijk in een toestand van fanatieke hysterische extase. De voortdurende concentratie maakte een scherpe indruk van het beeld op het astrale lichaam; daarop werden de fysieke moleculen, die voortdurend veranderen, van binnenuit beïnvloed en de *stigmata* waren daarvan het gevolg. Bij het hypnotiseren door een ander is het enige verschil er één van tijd, omdat in de laatste gevallen de hypnotiseur zich slechts een beeld hoeft te vormen en dat op de proefpersoon af te drukken nadat deze zich aan het proces van hypnose heeft onderworpen, terwijl in geval van zelfhypnose een gedurende lange tijd volgehouden extase nodig is om de indruk compleet te maken.

Als het proces van hypnose – of onderwerping zoals ik het noem – heeft plaatsgevonden, is er een scheiding ontstaan tussen de ziel-mens en het astrale lichaam, dat dan een tijdlang is beroofd van de wil, en de speelbal wordt van alle suggesties die ongehinderd kunnen binnenkomen, en deze kunnen zich soms voordoen zonder dat het denken en de wil van de hypnotiseur daarbij een rol spelen. Daardoor ontstaat de gevoeligheid voor suggestie. De idee of de gedachte of het beeld van een daad wordt door suggestie op het astrale lichaam afgedrukt, en dan wordt de patiënt wakker gemaakt. Op een door de hypnotiseur bepaald moment ontstaat er automatisch opnieuw een slaap- of hypnotische toestand, en omdat de scheiding tussen de ziel en het astrale lichaam dan vanzelf tot stand komt, wordt de gesuggereerde daad uitgevoerd tenzij – wat zelden gebeurt – de ziel-mens voldoende weerstand biedt om het te voorkomen. Daarom wijzen we op een gevaar dat ligt in het feit dat

op het aangewezen moment de toestand van hypnose door associatie opnieuw intreedt. Ik weet niet of hypnotiseurs dat hebben opgemerkt. Dit wijst erop dat, al wordt de proefpersoon gedehypnotiseerd, de invloed van de hypnotiseur die eenmaal op de proefpersoon is uitgeoefend, blijft bestaan tot op de dag dat de hypnotiseur sterft.

Maar hoe komt het dat de proefpersoon op een blanco kaart het beeld van een voorwerp kan zien dat men alleen door de wil daarop heeft geprojecteerd? Dat komt omdat elke gedachte van wie ook een beeld vormt; en een gedachte van een duidelijk beeld schept een duidelijke vorm in het astrale licht waarin het astrale lichaam bestaat en functioneert, terwijl het ook elk deel van het fysieke lichaam doordringt. Als men zich op die manier het beeld op de kaart heeft voorgesteld, blijft het in het astrale licht of de astrale sfeer die de kaart omgeeft, en is daar objectief aanwezig voor de astrale zintuigen van de gehypnotiseerde persoon.

Als het lichaam, de ziel en de astrale mens onderling in goede relatie verkeren, is de mens gezond van geest; is hij gehypnotiseerd, dan is de relatie verbroken en hebben we een mens die tijdelijk niet geheel gezond van geest is. Acute waanzinnigen zijn zij in wie de scheiding tussen de astrale mens en de ziel volledig is. In die gevallen waarin de gehypnotiseerde maandenlang in die toestand blijft, is de astrale mens de slaaf van het lichaam en de herinneringen daarvan geworden, maar omdat de ziel er niet bij betrokken is, is er geen sprake van een echt geheugen en blijven er geen herinneringen aan de periode bewaard.

Het denkbeeld van verschillende persoonlijkheden die door sommige proefpersonen worden aangenomen, brengt ons op de leer over een vorig leven op aarde voor alle mensen. Door de scheiding tussen de ziel en de astrale mens wordt laatstgenoemde bevrijd van enkele beperkingen van het hersengeheugen, zodat het innerlijke geheugen kan spreken en dan hebben we een geval van een mens die een deel van zijn vroegere leven of levens opnieuw beleeft. Maar er bestaat ook een tweede mogelijkheid – dat door dit proces een andere en vreemde entiteit het lichaam en de hersenen binnentreedt en zich voordoet als de werkelijke persoon. Er bestaan zulke entiteiten en ze zijn de astrale schillen van mannen en vrouwen die het lichaam hebben verlaten. Als ze binnentreden wordt die persoon krankzinnig; veel waanzinnigen zijn eenvoudig een lichaam dat bewoond wordt door een entiteit die er niet in thuishoort.

Men weet nog niet wat er bij het hypnotiseren met de moleculen

gebeurt. Wij beweren dat deze moleculen van buiten naar binnen worden gedrukt in plaats van zich uit te breiden van binnen naar buiten. Deze samentrekking is een van de symptomen van de dood en daarom is hypnotiseren een grote stap in de richting van de fysieke en de morele dood. Men zou de juistheid moeten inzien van de door dr. Charcot naar voren gebrachte opvatting dat een proefpersoon de kans loopt onder de invloed te komen van wie ook, en ook dat zich in het kielzog van de hypnotiseur een menigte hysterici bevindt, en dat er geen twijfel aan bestaat dat al deze zaken bij de wet zouden moeten worden geregeld. Ik wil nog verder gaan en zeggen dat er veel mensen zijn die zich al in een toestand van halve hypnose bevinden, en gemakkelijk worden beïnvloed door gewetenloze of immorele mensen; dat het vermogen om te hypnotiseren en om er gevoelig voor te zijn beide tot de toekomstige ontwikkelingen behoren van de evolutie van onze mensheid; dat het kan en zal worden gebruikt voor egoïstische, slechte en lage bedoelingen, tenzij de mensheid, en in het bijzonder het westerse deel ervan, de ware ethiek begrijpt en in praktijk brengt, die gebaseerd is op de broederschap van alle mensen. De zuiverste ethiek kan worden gevonden in de woorden van Jezus, maar die worden over het algemeen in de wind geslagen door kerk, staat en individu. De theosofische leringen over de mens en de natuur geven een ware en noodzakelijke basis en versterking van ethiek, vrij van vriendjespolitiek of onlogische stelsels van eeuwige verdoemenis. En alleen door deze leringen kunnen de gevaren van hypnotisme worden vermeden, omdat de wetgeving, ook al stelt ze er boetes voor vast, privé-handelingen uit egoïsme en hebzucht niet zal veranderen of inperken.

William Q. Judge

Reïncarnatie in het jodendom en in de *Bijbel*

[*The Path*, februari 1894, blz. 357-61]

De verloren snaar van het christendom is de reïncarnatieleer. Ze werd ongetwijfeld onderwezen in de begintijd van de sekte, want ze was bekend bij de joden uit wie de mensen zijn voortgekomen die het christendom hebben gesticht. De grootste van alle kerkvaders – Origenes – geloofde ongetwijfeld in de leer. Hij onderwees de preëxistentie en de omzwervingen van de ziel. Men kon moeilijk hierin geloven zonder ook de reïncarnatiegedachte te verkondigen, omdat de ziel nauwelijks op een andere plaats kon ronddwalen dan de aarde. Ze was een banneling uit het paradijs, en moest voor begane zonden omzwervingen maken. Waar moest ze die omzwervingen maken? zou de volgende vraag zijn. Zeker niet in het paradijs, en in het korte tijdsbestek van een menselijk leven kan niet aan de nodige voorwaarden worden voldaan. Maar in een reeks reïncarnaties kan het hoofd worden geboden aan alle problemen van het leven en aan de vereisten van de leringen van de ballingschap, van de omzwervingen om zich te zuiveren, van het bekend worden bij God en van het door hem geoordeeld worden vóór de geboorte, en van andere dogma's die bekend zijn bij de joden en natuurlijk bekend zijn bij Jezus en ieder van de ongeveer 70 leerlingen die niet volkomen onwetend waren.

Sommige van de leerlingen waren vermoedelijk onontwikkelde mensen, zoals de vissers, die voor onderricht afhankelijk waren van hun ouderlingen, maar ze behoorden niet alle tot die categorie, want de schitterende werken van die tijd waren stimulerend genoeg om zelfs Herodes ter ore te komen. Paulus kan niet van onwetendheid worden beschuldigd, maar was samen met Petrus en Jacobus een van de velen die niet alleen de nieuwe ideeën kenden, maar ook goed thuis waren in de oude. En die oude zijn te vinden in het Oude Testament en in de commentaren, in de *Zohar*, de talmud, en de andere werken en uitspraken van de joden, die alle tezamen een geheel van dogma's vormden dat door het volk en door de rabbi's werd aangenomen. Daarom moet men bij het beschouwen van de uitspraken van Jezus, Paulus en anderen de bekende en nooit betwiste leringen van die tijd

die tot in deze tijd zijn aangehouden, goed in gedachten houden zodat de passages duidelijk worden en laten zien wat er stilzwijgend werd aangenomen.

Jezus zelf zei dat hij de wet wilde steunen en in stand houden, en dat de wet niet alleen die zaken omvatte die waren te vinden in het boek dat de christelijke theologen geschikt vonden om te accepteren, maar ook in de andere bronnen waarmee iedereen behalve de zeer onontwikkelden bekend waren. Dus als we lezen dat Herodes luisterde naar beweringen dat Johannes of Jezus deze, die, of een andere profeet of grote figuur uit de oudheid was, dan weten we dat hij met het volk nadacht over de leer over reïncarnatie of het 'terugkeren', en over wie een huidige beroemde figuur in een vorig leven kan zijn geweest.

Zoals het in de evangeliën staat, als slechts een voorval, is het heel duidelijk dat de zaak hofgeroddel betrof, waarbij men zich niet overgaf aan uitgebreide filosofische redeneringen, maar de leer werd aanvaard en vervolgens waren er persoonlijke feiten in opgenomen als vermaak en ook als waarschuwing voor de koning. Voor een oosterse heerser zou zo'n waarschuwing van betekenis zijn, omdat hij, in tegenstelling tot een westerling, zou denken dat een terugkerende grote figuur noodzakelijkerwijs niet alleen over kennis maar ook over macht zou beschikken, en dat als het denken van de mensen werd aangetrokken tot een nieuwe kandidaat voor het leiderschap, ze onbedwingbaar in vuur en vlam zouden raken over het idee dat een oude profeet of een vroegere koning was teruggekomen om in een ander lichaam onder hen te leven.

De christenen hebben dus niet het recht om de reïncarnatieleer uit hun stelsel te verwijderen als ze aan Jezus bekend was, als ze onder zijn aandacht werd gebracht en helemaal niet werd veroordeeld maar stilzwijgend werd aanvaard, en ten slotte, als ze door Jezus in een enkel geval met betrekking tot één persoon als waar werd verklaard. En dat dit alles het geval was, kan duidelijk worden aangetoond.

Ten eerste voor de joden, onder wie Jezus werd geboren en tegen wie hij ondubbelzinnig zei dat hij kwam als een zendeling of hervormer. De *Zohar* is een werk van groot gewicht en gezag onder de joden. In 2:199b staat dat 'alle zielen onderworpen zijn aan cyclussen'. Dit is metempsychose of *a'leen b'gilgoola*; maar ze verklaart dat 'mensen niet weten hoe in alle tijden over hen wordt geoordeeld'. Dat wil zeggen, in hun 'cyclussen' verliezen ze volledig de herinnering aan de handelingen die tot hun oordeel hebben geleid. Dit is precies de theosofische leer. De *Kether Malkhuth* zegt: 'Als zij, de ziel, zuiver is, dan

zal ze hulp krijgen . . . maar als ze bezoedeld is, dan zal ze enige tijd ronddwalen in pijn en wanhoop . . . tot de dag van haar zuivering.' Als de ziel zuiver is en bij de geboorte rechtstreeks van God komt, hoe kan ze dan bezoedeld zijn? En waar moet ze anders rondzwerven dan op deze of een andere wereld tot de dag van haar zuivering? De rabbi's hebben altijd verklaard dat dit betekent dat ze vanuit het paradijs omzwervingen ging maken door vele cyclussen of levens tot de zuiverheid was herwonnen.

In de talmud wordt voortdurend over de reïncarnatieleer gesproken en wordt ze aangeduid met de term *gilgulim*. Deze term betekent 'het oordeel over de cyclussen van de zielen'. En Menasseh ben Israel, een van de meest gerespecteerde rabbi's, zegt in zijn boek *Nishmath Chayyim*:

> Het geloof of de leer van de transmigratie van zielen is een vast en onfeilbaar dogma dat door de hele gemeenschap van onze kerk eenstemmig wordt aanvaard, zodat er niemand te vinden is die het zou durven ontkennen . . . Er is namelijk een groot aantal wijzen in Israël die overtuigd zijn van deze leer, zodat ze er een dogma van maakten, een fundamenteel punt van onze religie. Het is daarom onze plicht om met algemene goedkeuring in te stemmen met dit dogma en ons erdoor te laten leiden . . . omdat de waarheid ervan onbetwistbaar is aangetoond door de *Zohar* en alle boeken van de kabbalisten.

Evenals de tradities van de oude joden houden deze bewijzen in dat de ziel van Adam reïncarneerde in David, en dat ze op grond van de zonde van David tegen Uriah zal moeten terugkeren in de verwachte messias. En uit de drie letters ADM – de naam van de eerste mens – hebben de talmudisten altijd de namen Adam, David en messias afgeleid. Daarom staat er in het Oude Testament: 'En zij zullen JHVH hun God en David hun koning dienen, die ik weer voor hen *tot nieuw leven* zal wekken' (*Jeremia* 30:9). Dat wil zeggen, David reïncarneert weer voor het volk. Over het oordeel van God over Adam 'want u bent stof en tot stof zult u terugkeren' zeiden de Hebreeuwse tekstuitleggers dat omdat Adam had gezondigd het voor hem nodig was om op aarde te reïncarneren om het kwaad dat hij in zijn eerste bestaan had gedaan goed te maken; dus komt hij als David, en zal later komen als de messias. Dezelfde leer werd door de joden altijd toegepast op Mozes, Seth en Abel, de laatste gespeld als Habel. Habel werd vermoord door Kaïn, en om vervolgens het verlies te compenseren gaf de Heer Seth aan Adam; hij stierf, en later is Mozes zijn reïncarnatie als gids van het

volk, en Seth zou volgens Adam de reïncarnatie van Habel zijn. Kaïn stierf en reïncarneerde als Yethrokorah, die stierf, en zijn ziel wachtte tot de tijd dat Habel terugkwam als Mozes, en incarneerde toen als de Egyptenaar die door Mozes werd gedood; dus in dit geval komt Habel terug als Mozes, ontmoet Kaïn in de persoon van de Egyptenaar, en doodt laatstgenoemde. Ook werd gedacht dat Bileam, Laban en Nabal reïncarnaties waren van één ziel of individualiteit. En over Job werd gezegd dat hij dezelfde persoon was die ooit bekendstond als Thara, de vader van Abraham; en daarmee verklaarden ze dat het vers in *Job* (9:21): 'Hoewel ik volmaakt was, toch kende ik mijn eigen ziel niet', betekende dat hij niet wist dat hij Thara was.

Dit alles dient men te bedenken bij het lezen van *Jeremia*, 'Voordat ik u vormde in de buik, kende ik u; en voordat u uit de baarmoeder tevoorschijn kwam, heb ik u geheiligd'; of in *Romeinen* 9:11, 13, na te vertellen dat Jakob en Ezau nog niet waren geboren, 'Jakob heb ik liefgehad maar Ezau heb ik gehaat'; of de ideeën van het volk dat 'Elia als eerste moet komen'; of dat sommige profeten waren gekomen als Jezus of Johannes; of toen Jezus aan zijn leerlingen vroeg: 'Wie denken de mensen dat ik ben?' Er kan dus niet de minste twijfel bestaan dat onder de joden eeuwenlang en tot in de tijd van Jezus de hierboven geschetste ideeën algemeen bekend waren. Laten we nu het Nieuwe Testament bekijken.

In *Mattheus* (hoofdstuk 11) staat dat Jezus spreekt over Johannes, die door hem de grootste van alle wordt genoemd, en besluit in vers 14 als volgt: 'En voor wie het wil aannemen: hij is Elia, die komen zou.'

Hier nam hij de leer als vanzelfsprekend aan, en de voorwaarde verwees niet naar mogelijke twijfel daarover, maar betrof eenvoudig de vraag of ze zijn aanduiding van Johannes als Elia zouden aanvaarden. In 17:10-13 pakt hij het onderwerp nog eens op:

> En de leerlingen vroegen hem: Waarom zeggen de schriftgeleerden toch dat Elia eerst moet komen? En Jezus antwoordde: Elia zou inderdaad komen en alles herstellen. Maar ik zeg jullie dat Elia al gekomen is, ze hebben hem alleen niet herkend, en ze hebben met hem gedaan wat ze wilden. Zo zal ook de Mensenzoon door hun toedoen moeten lijden. Toen begrepen de leerlingen dat hij op Johannes de Doper doelde.

De bewering wordt herhaald in *Marcus* 9:13, waarbij de naam Johannes wordt weggelaten. Het wordt nergens ontkend. Het behoort

niet tot de gevallen waarin de verschillende evangeliën elkaar tegenspreken; het is in geen enkel opzicht twijfelachtig. Het is niet alleen een verwijzing naar de reïncarnatieleer, maar is ook een duidelijke formulering ervan. Het gaat veel verder dan het geval van de man die blind werd geboren, toen Jezus hoorde dat er naar die leer werd verwezen, maar deze niet ontkende noch op een of andere manier veroordeelde, maar alleen zei dat de oorzaak in dat geval niet lag in vroeger begane zonde, maar dat het een bijzonder doel had, zoals ook in het geval van de zogenaamd dode man toen hij zei dat de man niet dood was maar moest worden gebruikt om zijn macht over ziekte te demonstreren. In laatstgenoemd geval zag hij dat iemand zo ver op weg was om dood te gaan dat geen gewoon mens hem kon genezen, en het geval van de blinde was vergelijkbaar. Als hij dacht dat de leer verderfelijk was, wat zo moet zijn als ze onwaar is, dan zou hij haar de eerste keer dat ze ter sprake kwam hebben veroordeeld, maar niet alleen heeft hij dit niet gedaan, maar hij bracht haar in het geval van Johannes duidelijk zelf naar voren, en ook toen hij vroeg welke ideeën het volk over hem had volgens de gangbare leer, zoals hierboven is aangegeven. *Mattheus* 16:13 is geschikt als voorbeeld, omdat de verschillende schrijvers het niet oneens zijn:

> Toen Jezus in het gebied van Caesarea Filippi kwam, vroeg hij zijn leerlingen: Wie zeggen de mensen dat de Mensenzoon is? Ze antwoordden: Sommigen zeggen Johannes de Doper, anderen Elia, weer anderen Jeremia of een van de andere profeten.

Hier werd de oude leer doelbewust naar voren gebracht, waarop de leerlingen antwoordden, zoals alle joden zouden doen, zonder enig meningsverschil over het onderwerp reïncarnatie; en het antwoord van Jezus bevatte geen weerlegging van het idee, maar hij maakte een onderscheid tussen hemzelf en de meeste wijzen en profeten door te laten zien dat hij een incarnatie van God was en niet een reïncarnatie van een of andere heilige of wijze. Hij bracht het niet naar voren om het te betwisten en te veroordelen zoals hij bij andere zaken zou doen en heeft gedaan; integendeel, hij verwees er kennelijk naar om het te gebruiken om aan te tonen dat hijzelf een geïncarneerde god is. En de leerlingen volgden zijn voorbeeld en twistten nooit daarover; ze waren zich allemaal ervan bewust; Paulus moet die gedachte hebben gehuldigd toen hij sprak over Ezau en Jakob; Johannes kon in *Openbaringen* 3:12 niets anders dan dat hebben bedoeld:

Wie overwint maak ik tot een zuil in de tempel van mijn God, en *hij zal niet meer daaruit gaan*.

Blijkbaar was hij al eerder eruit gegaan, want anders hebben de woorden 'niet meer' geen betekenis. Het was het oude idee van de verbanning van de ziel en de noodzaak voor haar om gezuiverd te worden door lange omzwervingen vóór ze kon worden toegelaten als 'zuil in de tempel van God'. En de leer moet de nieuwe beweging hebben veredeld tot onwetende ambitieuze monniken na de dood van Origenes het christendom in hun greep hadden gekregen. Later veroordeelde het Concilie van Constantinopel al dat soort gedachten ondanks de woorden van Jezus zelf, zodat reïncarnatie ten slotte niet langer als een van de snaren trilde, en uiteindelijk de profetie van Jezus dat hij kwam om een zwaard en verdeeldheid te brengen en geen vrede werd vervuld door de oorlogvoerende volkeren van de christelijke landen die hem met woorden belijden, maar door hun handelingen hem die ze 'de zachtmoedige en nederige' noemen, voortdurend verloochenen.

WQJ

Onheilsvoorspellingen

[*The Path*, maart 1894, blz. 372-4]

De hele mystieke broederschap van astrologen is nu bezig om aan te tonen dat de hemel wijst op grote veranderingen op onze aarde. Ze zijn het eens met HPB, die zei dat haar oosterse vrienden haar vertelden over de komende cyclische veranderingen die nu op komst zijn. Zonder twijfel bevatten al deze uitspraken enige waarheid, hoewel de ondubbelzinnige voorspellingen van astrologen hier en daar niet door de feiten worden gesteund. Sepharial, bijvoorbeeld, zette zijn reputatie op het spel door de dood van de Prince of Wales te voorspellen, die niet plaatsvond. En hoe staat het nu met die reputatie? Die is nog even goed als altijd, want astrologen weten dat ofwel het oordeel van de astroloog door allerlei oorzaken kan tekortschieten, of dat het geboorteuur onjuist kan zijn, of dat een of ander beschermend aspect van de sterren over het hoofd werd gezien. Grote aardbevingen zoals die van Zante of die in Kuchan vinden plaats, en hoewel de astrologen in die jaren regelmatig aardbevingen voorzagen, schenen ze niet in staat te

zijn om de plaats ervan vast te stellen. Ze waren bang om Perzië te zeggen uit angst dat het in Londen zou zijn. Maar er werden aardbevingen voorspeld. Er werd een gestage stroom verstoringen voorspeld, en dit algemene vooruitzicht lijkt juist. Door de echte astrologen die zelden spreken werden verstoringen verwacht op het gebied van het denken, de ethiek en de religie; en de toename van criminaliteit, zoals het gooien met bommen, bevestigt elke maand de algemene voorspelling. Seismische activiteit is een fysiek teken van verstoring op de morele, psychische en mentale gebieden. Dit is een oud axioma in het Oosten. In het verslag van de aardbeving die zou hebben plaatsgevonden toen Jezus stierf, zien we de christelijke versie van dezelfde gedachte.

Dat aardbevingen, overstromingen en grote maatschappelijke veranderingen zouden toenemen is bekend aan theosofen vanaf de dag dat Tom Paine vóór de revolutie helderziend zag dat 'er voor de mensheid een nieuwe orde van de dingen begon in de staatszaken van Amerika'. En sindsdien is er een grote toename van rampen geweest. Het motto dat door de makers van de Unie werd aangenomen – 'Een nieuwe orde van de tijden' – was een echo uit het gebied van de ziel voor de oren van mensen op aarde. Het gaf een punt aan in de cyclus. Een overzicht van de rampen in de jaren sindsdien zou een ontstellend beeld te zien geven. Het omvat Azië en Europa, en zou miljoenen plotselinge sterfgevallen laten zien door hevige natuurrampen. En nu, in 1894, zegt zelfs Herbert Spencer in een tijdschriftartikel, wanneer hij het mentale en maatschappelijke terrein van het menselijk leven beschouwt:

> Een land waarvan de wetgevers stemmen zoals hun wordt voorgeschreven en waarvan de werknemers hun recht opgeven om hun diensten aan te bieden waar ze dat willen, heeft noch de ideeën noch de gevoelens die nodig zijn voor het in stand houden van vrijheid. . . . We zijn op de weg terug naar de heerschappij van de sterke hand in de vorm van het bureaucratische despotisme van een socialistische organisatie en vervolgens van het militaire despotisme dat daarop moet volgen, als een maatschappelijke ineenstorting dit laatste niet al eerder over ons brengt.[1]

Deze diep filosofische en statistische schrijver voelt kennelijk de druk in de atmosfeer van het maatschappelijke en fysieke leven. Er is veel onbewust profetisch in wat hij zegt. Aardbevingen en sterfgeval-

[1] 'The late Professor Tyndall', *McClure's Magazine*, maart 1894, blz. 405.

len als gevolg daarvan zijn vreselijk, maar ze kunnen worden vermeden wanneer bekend is waar ze waarschijnlijk zullen plaatsvinden. Maar maatschappelijke omwentelingen, moreel verderf en mentale veranderingen horen bij de mens, en hij neemt deze mee waarheen hij ook gaat, en ze kunnen niet door een verandering van plaats worden vermeden.

In een artikel over astrologie in de *Illustrated American* geeft een schrijver een duidelijke voorspelling van een ramp. Hij berekent de posities van de planeten voor 12 uur's middags op 12 november 1894, met een conjunctie van zon, Uranus, Venus en Mercurius in Schorpioen, en Saturnus op slechts 15 graden afstand. Astrologisch is dit heel slecht. Met de volle maan in Stier is het een ongunstig voorteken van overstromingen en aardbevingen. Maar we kunnen eraan toevoegen dat het in de psychische dierenriem duidt op omwentelingen van de morele en maatschappelijke structuur van de arme verweesde mens. Uranus en Saturnus zijn toch al slechte planeten; ze zijn grillig en zwaar, subtiel, duister en dreigend. Deze schrijver voorspelt onheil, maar geeft niet duidelijk aan waar dat zal gebeuren. We voegen eraan toe dat stervende landen zoals Perzië en China het meeste zullen merken van fysieke gevolgen die te verwachten zijn, en hoewel er in Europa fysieke rampen zullen zijn, zullen de meeste problemen zich voordoen op het gebied van de maatschappelijke en bestuurlijke structuren.

De astroloog maakt dan een sprong vooruit naar 30 december 1901, en zegt dat er dan zes planeten in één teken zullen staan en op één lijn, met een zevende ertegenover op dezelfde lijn. Volgens een oude wijze zoals Berosus leidt deze planeetstand als deze plaatsvindt in het teken Steenbok, zoals in 1901 het geval zal zijn, tot een overstroming.

Veel theosofen geloven deze voorspellingen, anderen bespotten ze. Eerstgenoemden vragen wat ze moeten doen. Niets. Blijf waar je bent. Als je vertrekt, is het heel waarschijnlijk dat je door een nog veel zwarter lot wordt getroffen. Doe je plicht op de plek waar je bent, en als de goden je op grond van je goedheid goed gezind zijn, dan zul je ontsnappen, en als de goden je niet goed gezind zijn is het beter voor je om te sterven, en een nieuwe kans te krijgen om je karakter te verbeteren. De dood komt wanneer ze wil; en waarom zouden we bang zijn, want ze is 'een noodzakelijk einde'. Theosofen houden zich te vaak bezig met deze sombere toekomstbeelden, ten nadele van hun huidige werk. Ze moeten proberen de edele gedragslijn van plicht en inspanning te ontdekken, waarbij ze de huidige astrologen, die meer

de kluts kwijt zijn dan andere mystici, zich laten bezighouden met een dierenriem die verschoven is, en met tabellen die misleiden door de subtiele kracht die getallen hebben om te liegen als de basis van hun berekeningen onjuist is.

William Q. Judge

Reïncarnatie van dieren

[*The Path*, april 1894, blz. 3-5]

Er is heel weinig gezegd over de vraag of de reïncarnatietheorie op dezelfde manier van toepassing is op dieren als op mensen. Als brahmaanse leden die goed bekend zijn met Sanskrietboeken hun opvattingen over dit onderwerp zouden publiceren, zouden we ongetwijfeld veel materiaal hebben om over na te denken en hierover veel aanwijzingen ontdekken in de theorieën en allegorieën van de hindoes. Zelfs hindoefolklore kan veel ideeën oproepen. In alle vormen van 'volksbijgeloof' ligt een belangrijk element van waarheid verborgen dat kan worden ontdekt als de volksopvatting in het licht van de wijsheid-religie wordt beschouwd. Op stoffelijk gebied is hiervan een goed voorbeeld te vinden in de nieuwe behandeling voor pokken. Het oude bijgeloof was dat alle patiënten met die ziekte in het donker moeten worden behandeld en gehouden. Maar deze methode werd door de huidige artsen losgelaten. Onlangs had iemand echter een bijzondere 'flits' van inzicht en besloot dat misschien de scheikundige stralen van de zon er iets mee te maken hadden, en begon uit te proberen om waar pokkenpatiënten lagen rood glas in de ramen te plaatsen. Er werden successen gemeld; de theorie was dat bij de ziekte scheikundige stralen de huid beschadigden en de gezondheid aantastten, zoals bij gewone zonnebrand. Hier zien we, als de nieuwe methode juist blijkt te zijn, dat een oud bijgeloof op een natuurwet was gebaseerd. Op dezelfde manier verdient de volkswijsheid van een oud volk zoals de hindoes nauwkeurig te worden onderzocht, waarbij men de verborgen waarheid probeert te achterhalen. Als ze over het lot van dieren denkbeelden hebben, dan leidt zorgvuldige analyse daarvan misschien tot waardevolle gedachten.

Als we de vraag in het licht van theosofische theorieën beschouwen,

zien we dat er een groot verschil bestaat tussen mensen en dieren. De mens incarneert weer als mens, omdat hij de hoogste sport van de huidige evolutieladder heeft bereikt. Hij kan niet teruggaan want manas is te ver ontwikkeld. Hij heeft een devachan, omdat hij een bewuste denker is. Bij dieren kan manas niet zo sterk ontwikkeld zijn, en daarom kunnen ze geen zelfbewustzijn bezitten zoals de mens dit heeft. In het dierenrijk, dat in ontwikkeling lager staat, bestaat bovendien de drang om naar hogere vormen op te klimmen. In dit verband beschikken we echter – via H.P. Blavatsky – over een duidelijke verklaring van de adepten dat terwijl het mogelijk is dat dieren in hun eigen rijk hoger komen, ze in dit tijdperk van evolutie het menselijke stadium niet kunnen bereiken, omdat we het keerpunt halverwege de vierde ronde voorbij zijn. In *De geheime leer* (2:221vn) schrijft HPB over dit punt:

> Dat men het dier 'zielloos' noemt betekent niet dat men aan het dier, van de laagste tot de hoogste soort, geen 'ziel' toeschrijft, maar alleen dat men het geen bewuste overlevende *ego-ziel* toekent, d.w.z. dat beginsel dat een mens overleeft en reïncarneert in een soortgelijke mens. Het dier heeft een astraal lichaam, dat de fysieke vorm kort overleeft; maar zijn (dierlijke) monade reïncarneert niet in dezelfde maar in een hogere soort en heeft natuurlijk geen 'devachan'. Het heeft de *zaden* van alle menselijke beginselen in zich, maar ze zijn *latent*.

Hierin ligt het verschil waarop hierboven de aandacht werd gevestigd. Dat is toe te schrijven aan de ego-ziel, d.w.z. manas met buddhi en ātman. Omdat deze beginselen in het dier latent zijn, en de deur naar het mensenrijk gesloten is, kunnen dieren tot hogere soorten opklimmen, maar niet tot het menselijk stadium. Er wordt natuurlijk evenmin bedoeld dat een hond of een ander dier nooit als hond kan reïncarneren, maar dat de monade de neiging heeft om een hogere soort te bereiken, welke dat ook is, wanneer de noodzaak van verdere ervaringen als hond niet meer bestaat. Volgens het standpunt van de schrijfster is het vanzelfsprekend om te veronderstellen dat, zoals ze zegt, de astrale vorm van het dier niet lang blijft bestaan, en dat daarom astrale verschijningen van dieren niet vaak voorkomen. Dat is een feit. Ik ken maar heel weinig gevallen waarin een geliefd dier zich na de dood als een verschijning heeft vertoond, en zelfs het vruchtbare terrein van het spiritisme kent niet veel van dit soort gevallen. En zij die over de astrale wereld hebben gehoord, weten dat mensen in die wereld de vorm

van dieren of andere wezens aannemen waarmee hun aard het meest overeenkomt, en dat dit soort verschijning niet beperkt is tot de doden maar vaker voorkomt onder de levenden. Helderzienden lezen zulke tekens en kennen daardoor het hele leven en denken van de persoon tegenover hen. Door de werking van deze wet zag Swedenborg in zijn tijd zoveel merkwaardige dingen.

Aan het bezwaar dat wordt gemaakt en dat is gebaseerd op het enorme aantal dieren, zowel dode als levende, waarvoor een toevoer van monaden in dat stadium nodig is, kan op de volgende manier worden tegemoetgekomen. Hoewel wordt verklaard dat dierlijke monaden niet langer het mensenrijk kunnen binnentreden, wordt niet gezegd of verondersteld dat aan de toevoer van monaden voor het dierenrijk een einde is gekomen. Het is mogelijk dat ze nog steeds uit andere werelden overkomen om in de dierenwereld van deze bol hun evolutie voort te zetten. Dat is in geen enkel opzicht onmogelijk, en dat kan een antwoord geven op de vraag: stel dat de tegenwoordige dierlijke monaden het volledige aantal van de hogere soorten dat hier mogelijk is, hebben uitgeput, waar komen de nieuwe dan vandaan? Ook is het heel goed mogelijk dat de dierlijke monaden naar andere bollen van de aardketen worden overgebracht om daar, vóór de mensheid daar aankomt, de nodige ontwikkeling door te maken, en hierdoor zou het aantal dat hier verschijnt kleiner worden. Want de mens wordt hier zo lang vastgehouden, omdat zijn denkkracht zo groot is dat voor iedereen – op enkele uitzonderingen na – een devachan wordt gevormd dat ongeveer 15 eeuwen duurt, en voor een aantal dat naar een 'hemel' verlangt een devachan dat enorm lang duurt. De dieren, die geen ontwikkeld manas bezitten, hebben echter geen devachan en moeten worden voortgedreven naar de volgende bol van de keten. Dit lijkt logisch en nuttig omdat ze op deze manier een kans hebben zich verder te ontwikkelen en gereed te maken voor het moment waarop de monaden van dat rijk naar een nieuw mensenrijk beginnen op te klimmen. Ze zullen er dus niets bij verliezen, maar integendeel er veel bij winnen.

William Brehon

Gesprekken met HPB over occultisme[1]

[*The Path*, april 1894, blz. 17-21]

In 1875, ’76, ’77 en ’78 had ik door mijn nauwe band met HPB vaak de gelegenheid om met haar te spreken over wat we toen ‘magie’ noemden. Deze nuttige, en voor mij schitterende gelegenheden vonden ’s avonds laat plaats, en soms ook overdag. Ik had toen de gewoonte haar overdag op te zoeken telkens wanneer ik vrij kon nemen van mijn kantoor. Vaak bleef ik in haar flat om zoveel mogelijk te horen en te zien. Later, in 1884, bracht ik vele weken bij haar door in de Rue Notre Dame des Champs in Parijs, en zat dag in dag uit en avond na avond bij haar; nog later, in 1888, toen ik bij haar was in Londen, in Holland Park, had ik nog enkele gelegenheden. Een deel van wat ze zei maak ik hier bekend voor hen die met haar woorden hun voordeel kunnen doen. Er is beslist geen grotere praktische occultist bekend in deze eeuw: vanuit dat oogpunt gezien zal wat ze heeft gezegd voor sommige mensen een zeker nut en belang hebben.

Over devachan

Deze term werd toen nog niet gebruikt. Het gesprek ging over stappen op het pad en het terugkeren naar deze wereld. In antwoord op een vraag:

‘Ja, je bent hier al eerder geweest en hebt je al eerder hiermee bezig-gehouden. Je werd geboren met deze neiging, en in andere levens heb je deze mensen [veronderstelde invloeden van adepten] ontmoet, en ze zijn hier om je daarom te ontmoeten.’

Later, toen bepaalde termen in gebruik waren gekomen, werd de vraag gesteld of iedereen 1500 jaar in devachan verblijft.

‘Judge, je moet weten dat we volgens onze filosofie daar niet allemaal zo lang blijven. Het varieert met ieders karakter. Iemand met materialistische denkbeelden zal eerder terugkomen dan iemand die een spirituele filosoof en een goed mens is. Trouwens, bedenk dat alle werkers voor de Loge, ongeacht hun graad, worden geholpen om uit

[1]Noot vert.: In *H.P. Blavatsky Collected Writings* 9:99-128 en 9:400-400S zijn meer ‘Conversations on occultism’ opgenomen waarin vragen van een student (Judge) worden beantwoord.

devachan te komen, indien ze dat toelaten. Je eigen gedachte die je hebt uitgesproken, dat er geen 1500 jaar waren verstreken sinds je naar devachan ging, is juist, en wat ik zeg heeft de meester zelf aan mij verteld.'

Precipitaties door de meesters

In antwoord op een vraag hierover zei ze:

'Als je denkt dat de meester de dingen altijd precipiteert, dan heb je het mis. Ja, dat kan hij doen. Maar de meeste precipitaties worden door chela's gedaan, die in jouw ogen bijna meesters zijn. Ik zie zijn opdrachten, en de gedachten en woorden die hij wil gebruiken, en ik precipiteer ze in die vorm; dat doet * * * ook, en nog een of twee anderen.'

'En hoe zit het met hun handschrift?'

'Alles wat je schrijft is jouw handschrift – maar het is niet je persoonlijke handschrift – dat je in het algemeen gebruikt en dat je als eerste hebt geleerd wanneer je een fysieke vorm aanneemt. Je weet dat de handschriften van de meesters, die ze persoonlijk gebruiken, zowel wat de vorm als de weergave van klanken betreft, een vreemde, in feite een Indiase, taal betreft. Dus gebruiken ze voor het Engels een andere vorm, en in die vorm precipiteer ik boodschappen overeenkomstig hun opdrachten. Op een dag betrapte B— me bijna en maakte er zowat een puinhoop van door mij te laten schrikken. De boodschap moet in facsimile in het astrale licht worden gezien, en door middel van die astrale matrix precipiteer ik haar als geheel. Het is echter anders wanneer de meester me het papier en het voltooide bericht stuurt. Daarom noem ik deze dingen 'psychologische trucs'. Men scheen objectieve wonderen te verlangen, maar als men even nadenkt dan blijkt dat ze niets anders zijn dan een bewijs van occulte vermogens. Veel mediums hebben precipitaties verricht voordat men van mijn armzalige zelf had gehoord. Maar gezegend is hij die geen behoefte heeft aan wonderen. Je hebt veel van dat soort dingen gezien. Waarom vraag je mij ernaar? Kun je niet je hersenen en je intuïtie gebruiken? Ik heb je bijna het hele scala van mogelijke wonderen laten zien. Laten ze hun hersenen en intuïtie gebruiken op basis van de bekende feiten en de gegeven theorieën.

Als witte magiërs handelen, wat gebeurt er dan?

'Kijk, hier is iemand die wil weten waarom de meesters niet onmiddellijk ingrijpen om zijn zaak veilig te stellen. Hij schijnt niet te beseffen wat het voor een meester betekent om occulte kracht te gebruiken. Als je buskruit laat ontploffen om een rots te splijten, kun je een huis met de grond gelijk maken. Er is een wet dat als een witte magiër zijn

occulte kracht gebruikt, er door een zwarte magiër een gelijke hoeveelheid energie kan worden gebruikt. Scheikundigen vinden kruit uit dat dient als explosief en slechte mensen kunnen dat gaan gebruiken. Je dringt jezelf op aan de meester en je aanvaardt de gevolgen van de enorme krachten om hem heen die op je inwerken. Als je karakter ergens een zwakke plek vertoont, zullen de zwarte magiërs de verstoring gebruiken door de opgewekte krachten naar die plek te leiden en je ondergang veroorzaken. Zo gaat het altijd. Passeer de grens waarachter de occulte wereld ligt, en met sterke krachten, nieuwe verschrikkelijke krachten moet worden afgerekend. Als je dan niet sterk bent, kunt je voor de rest van dat leven een wrak worden. Dat is het gevaar. Dit is één reden waarom meesters zich niet vertonen en vaak niet rechtstreeks handelen, maar bijna altijd via tussenpersonen van een lagere graad. Wat zeg je – 'de tweevoudige krachten in de natuur'? Precies, daar gaat het om; en theosofen moeten die in gedachten houden.'

Geven de meesters straf?

'Ik ben niet van plan om je hierover alles te vertellen. Ze zijn rechtvaardig; ze belichamen de wet en mededogen. Denk geen moment dat de meesters je op grond van je mislukkingen en fouten, als die er zijn, op de vingers zullen tikken. Karma zorgt daarvoor. De ethiek van de meesters is de hoogste. Vanuit het standpunt van je vraag straffen ze niet. Heb ik je niet verteld dat de meesters – hoeveel modder er ook naar hen wordt gegooid door mensen die hen kleineren – nooit straf opleggen. Ik begrijp niet waarom zo'n vraag opkomt. Karma zorgt voor alle straf die nodig is.'

Over elementalen

'Het is nu al langgeleden dat ik je heb gezegd dat dit onderwerp niet zou worden uitgelegd. Maar ik kan je hierover enkele dingen zeggen. Dat elementaal dat jij en Olcott gewoonlijk * * * noemden, kan jullie niet zien, tenzij ik hem dat toesta. Nu zal ik jou op het of hem inprenten, zodat hij je zal onthouden zoals een foto. Maar je kunt hem jou niet laten gehoorzamen tot je weet hoe de kracht moet worden gericht. Ik zal hem naar je toesturen en hem een belletje laten rinkelen.'

Enkele dagen daarna werd het afgesproken teken op enige afstand van haar gegeven; het gerinkel van een belletje klonk in de lucht toen ik stond te praten met iemand die niet in theosofie was geïnteresseerd,

en ik bevond me toen op 5 kilometer afstand van HPB. De volgende keer dat ik haar opzocht, vroeg ze of * * * was gekomen en het belletje had laten rinkelen, waarbij ze de exacte dag en het tijdstip noemde.

'Deze heeft geen specifieke vorm, maar is meer als een kolkende luchtmassa, maar is niettemin een duidelijk afgebakend wezen, zoals je weet op grond van wat hij heeft gedaan. Er zijn een aantal categorieën met hun eigen vorm. De algemene indeling in vuur-, lucht-, aarde- en waterelementalen is redelijk correct, maar ze omvat niet alle categorieën. Er gebeurt om ons heen niets waarbij geen elementalen betrokken zijn, omdat ze een noodzakelijk onderdeel van de natuur vormen, net zo belangrijk als de zenuwstromen in je lichaam. In stormen kun je zien hoe ze rondbewegen. Weet je nog wat je me vertelde over die dame * * * die ze zag veranderen en bewegen tijdens die opera? Het had te maken met haar aanleg en de algemene gedachte achter de opera [*Tristan en Isolde* van Wagner. – J]. In dat geval, omdat Isolde Iers is, riep de achterliggende gedachte een categorie elementalen wakker die specifiek bij dat eiland en zijn tradities horen. Judge, Ierland is een rare plek. Het zit vol met een opmerkelijke categorie elementalen, en ik zie dat ze zelfs in vrij grote aantallen zijn geëmigreerd! Soms rakelt men heel toevallig een oud stelsel op, zeg uit Egypte; dat verklaart dat eigenaardige astrale geluid waarvan je zei dat het je deed denken aan een sistrum dat wordt geschud; het was echt objectief waarneembaar. Maar, beste vriend, denk je dat ik je een middel zal geven om elementalen op te wekken – nog niet. Bulwer Lytton schreef voor zijn doen heel verstandig over dit onderwerp.'

Terwijl ze door Central Park, New York, reed: 'Dit is een interessante plek. Ik zie een groot aantal Indiërs, en ook hun elementalen, net zo echt als jij lijkt te zijn. Ze zien ons niet; het zijn allemaal spoken. Maar, Judge, verwar het magnetisme dat via je huid ontsnapt niet met de zachte klopgeluiden van zogenaamde elementalen die een sigaret willen.'

In W. 34th Street, New York. De eerste keer dat ze met me sprak over elementalen in het bijzonder, toen ik vragen had gesteld over het spiritisme: 'Het wordt bijna allemaal gedaan door middel van elementalen. Ik kan ze nu klopgeluiden laten maken waar je maar wilt in deze kamer. Kies maar een plek uit.' Ik wees naar een plek op een harde gipswand die vrij van voorwerpen was. 'Stel nu een vraag die door klopgeluiden kan worden beantwoord.'

Wat is mijn leeftijd? Klopgeluiden: het juiste aantal.

Hoeveel mensen wonen er in mijn huis? Klopgeluiden: juist.

Hoeveel maanden ben ik in de stad? Klopgeluiden: correct.

Hoeveel minuten voorbij het uur is het op mijn horloge? Klopgeluiden: juist.

Hoeveel sleutels zitten er aan mijn sleutelring? Klopgeluiden: correct.

HPB: 'Genoeg! We stoppen ermee. Meer krijg je niet, want ik houd ermee op. Wat je ook probeert. Ze hebben geen verstand; ze haalden het allemaal uit je eigen hoofd, zelfs over de sleutels, want je weet innerlijk hoeveel sleutels er aan de sleutelring zitten, hoewel je je het niet herinnert, maar, hoe dan ook, ik kon in je zak kijken en het aantal tellen, en de klopgeluiden gaven dan het juiste antwoord. Er zijn betere dingen te doen dan al die magische onzin.'

Ze precipiteert in Londen

In 1888 was ik in Londen en had een vel papier nodig, met ongeveer vier zinnen geschreven met paarse inkt, dat ik in Amerika had achtergelaten. Ik kwam naar haar kamer, waar B. Keightley was, en zonder iets te zeggen ging ik tegenover HPB zitten en dacht: 'Kon zij mij maar op een of andere manier een kopie van dat vel papier bezorgen.' Ze glimlachte naar me, stond op, ging naar haar kamer, kwam direct weer tevoorschijn en gaf me meteen een stuk papier, in het bijzijn van Keightley. Tot mijn verbazing was het een duplicaat van mijn vel papier, een facsimile. Ik vroeg haar toen hoe ze eraan was gekomen, en ze antwoordde: 'Ik zag het in je hoofd en de rest was gemakkelijk. Je dacht er heel duidelijk aan. Je weet dat het kan worden gedaan, en het was nodig.' Dit gebeurde allemaal in ongeveer de tijd die nodig is om deze beschrijvende zinnen te lezen.

William Q. Judge

De rode rājputs

[*The Path*, mei 1894, blz. 35-7]

Broeder Charles Johnston, lid van de TS, en vroeger van de Dublin Lodge in Ierland, is een lid van de Royal Academy of Science en een gepensioneerde Britse staatsambtenaar in India. Zijn belangstelling voor de religie, filosofie en etnologie van India is heel groot, en omdat hij een uitgebreide talenkennis heeft, zijn zijn studies op dat gebied waardevol. De *Imperial and Asiatic Quarterly Review* van oktober 1893 bevat een artikel van hem met de bovenstaande titel, en theosofen zouden er goed aan doen om dit te lezen als ze eraan kunnen komen.

Hij begint met de bewering van De Quatrefages dat de menselijke familie vier hoofdgroepen kent – het blanke, gele, rode en zwarte ras, en voegt er deze zin uit het *Mahābhārata* aan toe: 'De kleur van de brahmanen is wit, van de kshatriya's rood, van de vaiśya's geel, van de śūdra's zwart.'

Hoewel kol. Tod veel van wat men de geschiedenis van de rājputs noemt heeft beschreven, toont Johnston aan dat, hoewel we meer dan 100 jaar in contact staan met Rājputāna, er nog geen materiaal voor een nauwkeurige studie van haar etnologie bestaat, terwijl laatstgenoemde als een exacte wetenschap erg jong is en lange tijd gehinderd werd door de oude mozaïsche tradities over Sem, Cham en Japhet. Hij stelt dat de rājputs rood van kleur zijn, en beargumenteert dat ze in de oudheid als kshatriya's of krijgers wat mystieke en spirituele kennis betreft boven de brahmanen stonden. Hij citeert het volgende uit de *Brihadāraṇyaka Upanishad*: 'Over deze kennis heeft een brahmaan nooit beschikt', en wijst vervolgens erop dat Krishṇa, de grote koning en wijze, een kshatriya was, en daarna komt Boeddha, die door de hindoes als een avatāra wordt erkend en ook een kshatriya was, en alle worden door hem als rājputs beschouwd. Krishṇa voerde zijn leer via een reeks rājarshi's of rājanya-wijzen terug op de kshatriya Manu. Dit staat in de *Bhagavad Gītā*, waar de laatste figuur van de reeks Ikshvāku is, en Boeddha stamde van hem af. Vandaar dat hij de geest van de *Upanishads* en van het boeddhisme toeschrijft aan het mystieke genie van het rājanya-geslacht. Het bekende kenmerk van de brahmanen dat ze geen zendelingen hebben mag men hierbij niet uit het oog verliezen. De hervormers die ze hebben gehad kwamen meestal uit eigen kring, zoals de grote

brahmaan Śaṅkarāchārya. Als het argument van Johnston juist is, dan is het een heel opmerkelijk feit dat de Gāyatrī, of dat heilige vers dat de 'moeder van de Veda's' is, en dat elke ochtend door duizenden brahmanen wordt herhaald wanneer ze in de Ganges baden, door een kshatriya werd geschreven en niet door een brahmaan. Hierover staan in de *Upanishads* deze woorden: 'De brahmaan zat aan de voeten van de kshatriya.' Dit bevestigt de spirituele waardigheid van de rājanya's, die de kshatriya's en de rode rājputs zijn. En tot op de huidige dag verenigen de Rāṇā's van Mewār, zoals hij laat zien, 'spiritueel en koninklijk gezag, en fungeren ze als hogepriesters in de tempel van de beschermgod van hun volk'. We moeten ook niet vergeten dat er over de gebeurtenissen na de dood en crematie van het lichaam van Boeddha is opgetekend dat de Moriya's van Pipphalivana, die zeggen dat de Boeddha van hun soldatenkaste was, de sintels weghaalden om er een kegelvormige steenhoop overheen te bouwen.[1] En de naam die aan hen moet worden gegeven is *lohita*, of rood, en dat is ook de naam van de planeet Mars, de strijder.

Johnstons etnologische conclusie is als volgt: 'Dat de kshatriya's van het oude India wat hun etnische kenmerken betreft identiek zijn aan de rājputs van nu.' De rode rājputs zijn de afstammelingen van het zonneras, een ras van koningen, van mystieke mensen die niet alleen kennis kunnen opdoen over het mystieke occultisme, maar ook zouden kunnen vechten en regeren, wat in strijd is met de voorschriften voor een brahmaan.

Als we nu *De geheime leer* (1:413-4) opslaan, dan vinden we hierover heel interessante en tot nadenken stemmende informatie, en ook namen, die ongetwijfeld met een verzwegen doel zijn gegeven. Blavatsky citeert het *Vishṇu-Purāṇa* (4:24 en 4:4) en zegt:

> Twee personen, Devapī, uit het ras Kuru, en Maru, van het geslacht Ikshvāku, blijven gedurende de vier tijdperken leven en wonen in het dorp Kalāpa. Ze zullen in het begin van het krita-tijdperk hierheen terugkeren . . . Maru, de zoon van Śighra, leeft door de kracht van yoga nog steeds in het dorp Kalāpa . . . en zal het kshatriya-ras van de zonnedynastie herstellen.

Max Müller, zo wordt gezegd, vertaalt Maru als Morya, van de Morya-dynastie, blijkbaar van hetzelfde geslacht of dezelfde familie

[1] Zie *Mahā-Parinibbāna Sutta* (Het boek over het grote heengaan), *American Oriental Department*, nr. 13 en 14, juni en november 1893.

als degenen die kwamen en de sintels van de crematie van Boeddha meenamen. 'De sintels meenemen' betekent volgens de regels van Indiase symboliek zoveel als 'de essentie van spirituele ontwikkeling onttrekken nadat de rest is weggebrand of gezuiverd'. Een ander waardevol artikel om in dit verband te lezen is 'The Puranas on the dynasty of the Moryas and on Koothoomi' in *Five Years of Theosophy*, blz. 482-3. Alle geïnteresseerden in deze bijzonder interessante zaken zijn dank verschuldigd aan broeder Johnston voor zijn artikel, ook al was het veel te kort.

Het mysterie en het lot van de maan

[*The Path*, juni 1894, blz. 91-4]

Waarschijnlijk heeft geen ander hemellichaam ooit zoveel aandacht gekregen als onze maan. Dit heeft vele oorzaken. De maan staat dichtbij ons; ze is een opmerkelijk en groot object aan de hemel; ze brengt licht in de nacht; ze schijnt veel met de mens en zijn doen en laten te maken te hebben. Voortekenen, bezweringsformules, verlangens, orakels, voorspellingen en overleveringen die verband houden met de maan zijn er altijd geweest. Het zou moeilijk zijn een geschrift te vinden dat de maan niet verheerlijkt. De christelijke *Bijbel* zegt dat God bepaalde dat de zon zou heersen over de dag en de maan over de nacht. De roomse kerk beeldt Maria, de moeder van God, af met het kind op de arm, terwijl ze op de wassende maan staat. Hoofdstuk 12 van de *Openbaring* begint als volgt:

> Er verscheen in de hemel een indrukwekkend teken: een vrouw, bekleed met de zon, met de maan onder haar voeten en een krans van twaalf sterren op haar hoofd.

Andere religies stemmen met deze moderne Hebreeuwse overeen door aan de maan een belangrijke plaats toe te kennen.

Zelfs de wetenschap kan aan haar betovering niet ontkomen. De helderheid en de nabijheid van de maan en haar vele steeds terugkerende gedaanteveranderingen zorgen ervoor dat ze de aandacht van de wetenschap trekt. Zowel nu als in de oudheid heeft de wetenschap het grote licht van de nacht bestudeerd wanneer ze haar reis rondom ons volbrengt. Hele volkeren stemmen hun leven af op de maan, ook

wat hun religieuze en commerciële activiteiten betreft. Kerkelijke feestdagen worden vaker volgens de maan- dan volgens de zonnekalender vastgesteld, want alle niet aan een vaste datum gebonden feesten hangen af van de maan. Kalenders spelen een sleutelrol in het zakenleven, b.v. wat betreft kredietverlening, verplichtingen en betalingen.

Sinds de alleroudste tijden is de kalender, die in feite door de beweging van de maan wordt bepaald, voor de mens enorm belangrijk geweest. Periodiek proberen wereldheersers de kalender van dagen en maanden te hervormen, wanneer deze even periodiek in de war is geraakt. De huidige rangschikking van maanden met 28, 29, 30 en 31 dagen werd uitgedacht om een kalender te maken die enkele eeuwen zou meegaan vóór er aan een nieuwe behoefte zou zijn, alleen al omdat de beweging van de maan geen 12 gelijke maanden mogelijk maakt, maar 12 gelijke maanden en één korte van ongeveer zes dagen. En toen de huidige tijdrekening werd ingevoerd, kwamen veel groepen mensen in Europa in verzet, omdat ze dachten dat ze feitelijk van een aantal dagen van hun leven waren beroofd.

Caesar bevool een hervorming van de kalender door te proberen zich op de zon te baseren, maar deze leidde na verloop van tijd tot grote verwarring. Paus Gregorius XIII gaf opdracht tien dagen weg te laten, en ontdekte daarop dat de Juliaanse tijdrekening een fout bevatte die drie dagen in de 400 jaar bedroeg – een heel ernstige zaak. De Gregoriaanse tijdrekening is nu algemeen in gebruik, behalve in Rusland.[1] Maar toch baseren de meeste mensen zich op de maan en haar beweging, en hangen de meeste feestdagen hiervan af. Indien we de verslagen over bijgeloof bestuderen, zullen we zien dat, ongeacht de plaats die de zon misschien ooit heeft ingenomen, de maan zich deze plaats heeft toegeëigend, waarna slechts één volk als duidelijke vereerders van de Heer van de Dag is overgebleven.

De hedendaagse theosofie, die op het toneel verschijnt om alle religies te verenigen door de symbolen en overleveringen van elk van deze te verklaren, is evenmin vrij van het maanmysterie. H.P. Blavatsky is onze enige bron voor een theorie over deze satelliet – een theorie die men zelfs met de grootste verbeeldingskracht niet had kunnen bedenken. Ze zegt dat haar leraren deze aan haar hebben meegedeeld en laat het aan ons over om de details ervan uit te werken. Maar indien haar

[1]Noot vert.: Na enkele perioden van aanpassingen werd de Gregoriaanse kalender daar ingevoerd op 27 juni 1940.

theorie wordt beschouwd als een onderdeel van het hele evolutieschema zoals dat door haar is weergegeven, zal ze een onderzoek kunnen doorstaan. Als we hadden gedacht dat al onze dromen en raadsels over de maan nu waren opgelost, dan hebben we ons vergist, want, terwijl ze ons duidelijk verzekert dat het vroegere lichaam van de entiteit die nu de aarde van de mens wordt genoemd, diezelfde maan aan onze hemel is, wordt even duidelijk verklaard dat dit een mysterie inhoudt. Het eerste mysterie dat ze beweerde te onthullen – en in feite is ze de eerste die dit uitspreekt – is dat de maan in lang vervlogen tijden, toen er geen aarde was, als een bewoonde bol bestond, vervolgens stierf, en onmiddellijk al haar krachten in de ruimte uitstootte, waarna slechts het fysieke voertuig overbleef. Die krachten draaiden rond en verdichtten de stof in de nabijgelegen ruimte en brachten onze aarde voort; de maan, haar ouder, zette haar proces van ontbinding voort, maar was gedwongen rond haar kind, de aarde, te draaien. Dit geeft ons informatie over de functie en de geschiedenis van de maan.

Maar verder zegt dezelfde boodschapper dat het al zo lang heersende en wijdverbreide 'bijgeloof' over de slechte invloed van de maan – bijvoorbeeld in verband met krankzinnigheid, dodenbezwering en dergelijke – is toe te schrijven aan het feit dat de maan, die een lijk is dat in nauwe betrekking tot de aarde staat, op laatstgenoemde die zo heel dichtbij haar staat, een stroom van schadelijke emanaties uitstraalt die, wanneer slechte en daarmee vertrouwde mensen daarvan gebruikmaken, de mens kwaad kunnen doen. Dezelfde schrijfster deelt ons vervolgens mee dat er nog zes mysterieuze leringen of feiten onvermeld blijven, die alle betrekking hebben op de maan.

Het zou geen zin hebben om over deze mysteries te speculeren, want het is steeds gebleken dat, tenzij de grote ingewijden spreken, de gemiddelde mens door zijn fantasie al die feiten en leringen waarover hij heeft gehoord slechts kan vervormen, aandikken en verwarren. HPB, die namens die ingewijden spreekt, zegt over het lot van de maan echter duidelijk wat er van deze satelliet moet worden.

In *De geheime leer* (1:185vn) schrijft ze:

> Beide [Mercurius en Venus] zijn veel ouder dan de aarde, en voordat laatstgenoemde haar zevende ronde bereikt, zal haar moeder, de maan, volledig zijn verdwenen, evenals de 'manen' van de andere planeten dat (al naar het geval) wel of niet deden, want er zijn planeten met *een aantal* manen – alweer een mysterie dat door geen Oedipus van de sterrenkunde is opgelost.

Dit is wat onze maan betreft volkomen duidelijk, maar het stelt ons voor een ander raadsel over manen in het algemeen. Indien analogie een natuurwet is, waarvan ik overtuigd ben, dan zou volgens die wet de maan, beschouwd als het vroegere lichaam van de aarde, in de loop van de tijd volledig uiteenvallen. En omdat de evolutie uniform verloopt, zou de opwaartse vooruitgang van onze rassen en onze aarde gekenmerkt worden door het geleidelijke vervagen en het uiteindelijke verdwijnen van de maan, zoals HPB dat zegt. Waarschijnlijk zal het lichaam van de maan, dat het voertuig voor prāṇa en het astrale lichaam was, zijn verdwenen vóór onze zesde ronde is geëindigd, omdat deze ronde verband houdt met buddhi als het voertuig van de geest. Heel waarschijnlijk heeft een van de niet onthulde mysteries te maken met het gebruik van en de bestemming voor de hele massa stof die nu de massa van de maan samenstelt. Maar wat die mysteries ook zijn, het lot van onze satelliet is heel duidelijk vastgesteld. Wie vertrouwen heeft in de leraren van HPB en bereid is de sleutel van de analogie te gebruiken om de geheimen van de natuur te ontsluiten kan daar zijn voordeel mee doen.

William Brehon

Punten van overeenkomst in alle religies[1]

[*The Path*, juli 1894, blz. 105-11]

Meneer de voorzitter, dames en heren: Laat ik u een paar verzen voorlezen uit enkele van de oudste geschriften van de wereld, uit de oude Indiase boeken die door de brahmanen van Hindoestan als heilig worden beschouwd.

---

[1]Een lezing gegeven door William Q. Judge op 17 april 1894 voor het Religieus Parlement in San Francisco, Californië.

Aan de Midwinter Beurs in San Francisco was ook een Religieus Parlement verbonden, naar het voorbeeld van het eerste grote Parlement in 1893 in Chicago [zie blz. 547ev]. Dr. J.D. Buck en William Q. Judge, laatstgenoemde als secretaris-generaal van de Amerikaanse afdeling, werden officieel uitgenodigd om het Parlement tijdens een van zijn sessies toe te spreken als vertegenwoordigers van de theosofische beweging. De tijd was zo beperkt dat de sprekers ieder maar 30 minuten kregen; om die reden is de lezing niet zo volledig als het geval zou zijn als er meer tijd beschikbaar zou zijn gesteld. Maar de gelegenheid liet opnieuw de kracht van de theosofische beweging zien.

Kan er twijfel en verdriet bestaan voor iemand die weet dat alle spirituele wezens gelijk van aard zijn en slechts gradueel van elkaar verschillen? – *Īśā Upanishad*, 7

De zon schijnt daar niet, noch de maan en de sterren, of de bliksem en nog minder dit vuur. Als hij schijnt, schijnt alles in navolging van hem; door zijn licht wordt dit alles verlicht.
– *Muṇḍaka Upanishad*, 2:2:10

Leid mij van het onwerkelijke naar het werkelijke!
Leid mij van duisternis naar licht!
Leid mij van de dood naar onsterfelijkheid!
– *Brihadāraṇyaka Upanishad*, 1:3:28

Ik zoek een toevlucht en ga naar die god die het licht van zijn eigen gedachten is; hij die eerst brahmanen schept en hen de *Veda's* schenkt; die zonder delen is, zonder handelingen, rustig, zonder gebreken, de hoogste brug naar onsterfelijkheid, gelijk een vuur dat zijn brandstof heeft verbruikt.
– *Śvetāśvatara Upanishad*, 6:18-19

Dit zijn enkele verzen van de vele duizenden die bewaard zijn in de oude *Veda's* van de hindoes, geliefd bij hen die wij 'heidenen' hebben genoemd; het zijn de gedachten van hen die wij 'slechts afgodendienaars' hebben genoemd.

Als vertegenwoordiger van de theosofische beweging ben ik blij om hier te zijn en de taak te hebben gekregen om te spreken over de punten van overeenkomst in alle religies. Ik ben blij omdat theosofie in alle religies en alle wetenschappen is te vinden. Wij leden van de Theosophical Society onderschrijven ten volle de openingswoorden van uw voorzitter toen hij zei dat een theologie die stilstaat en niet vooruitgaat, geen ware theologie is, en dat we zover zijn gevorderd dat de theologie ook de studie van de mens moet omvatten. Bij zo'n studie moeten al zijn verschillende religies, zowel de dode als de levende worden betrokken. En wanneer we de studie in die richting uitbreiden zullen we tot de conclusie komen dat de mens grotendeels zijn eigen openbaarder is, dat hij de religie aan zichzelf heeft geopenbaard en dat daarom alle religies waarheid moeten bevatten; dat geen enkele religie er aanspraak op kan maken als enige de waarheid te bezitten of geopenbaard te zijn, of de enige te zijn die God de mensheid heeft geschonken, of de enige weg te zijn waarlangs de mens kan gaan om verlost te worden. Als dit niet zo is, dan is uw Religieuze Parlement geen parlement, maar slechts een groep mensen die bewondering hebben voor

zichzelf en hun eigen religie. Maar juist het bestaan van dit Parlement bewijst de waarheid van wat ik zei, en wijst op de noodzaak, zoals de Theosophical Society al 19 jaar heeft beweerd, van een eerlijk, nauwgezet en broederlijk onderzoek van alle religies op de wereld, dat als doel heeft te ontdekken wat de kernwaarheden zijn waarop elke religie berust, en wat de oorspronkelijke bron is waaruit ze zijn voortgekomen. We zijn vandaag hier bijeen om dit onderzoek zorgvuldig en op een verdraagzame manier in te stellen; de Theosophical Society zet zich daarvoor in en heeft zich daarvoor ingezet – voor verdraagzaamheid, voor eenheid, voor de definitieve en onherroepelijke genadeslag aan elk dogmatisme.

Maar als u zegt dat de religie moet zijn geopenbaard is het toch beslist niet zo dat God enkele miljoenen jaren heeft gewacht vóór hij haar schonk aan die arme wezens die mensen worden genoemd. Hij wachtte toch zeker niet tot hij een arme Semitische volksstam vond aan wie hij haar kon geven zo laat in de geschiedenis van de mensheid? Hij moet haar direct in het begin hebben geschonken en daarom moeten alle huidige religies uit één bron zijn ontstaan.

Wat zijn de grote religies van de wereld en waar komen ze vandaan? Het zijn het christendom, brahmanisme, boeddhisme, confucianisme, het jodendom, zoroastrianisme en de islam. Eerstgenoemde is een van de jongste met al zijn elkaar bestrijdende sekten, met het mormonisme als zijtak en het rooms-katholicisme dat brutaalweg beweert dat zij de belangrijkste is en dat alleen zij de waarheid bezit.

Het brahmanisme is de oude eerbiedwaardige religie van India, en was al een volwassen, volledig ontwikkeld stelsel lang vóór het boeddhisme of het christendom ontstond. Het gaat terug tot de nacht van de tijd en breidt de geschiedenis van de religie uit tot ver vóór het punt dat de huidige onderzoekers ooit als het begin van het religieuze denken wilden vaststellen. Als bijna de oudste onder de Ouden wacht het in het verre India, met zijn heilige *Veda's* in de hand, rustig tot het jongere Westen de tijd zal vinden om, naast het najagen van materiële bezittingen, de schatten te onderzoeken die erin besloten liggen.

Het boeddhisme, de religie van Ceylon, van gedeelten van China, van Birma en Japan en Tibet, verscheen na zijn ouder, het brahmanisme. Historisch is het ouder dan het christendom maar het bevat dezelfde ethiek als laatstgenoemde, dezelfde wetten en dezelfde voorbeelden, soortgelijke heiligen en identieke legenden en verhalen die betrekking hebben op de Heer Boeddha, de verlosser van de mensheid.

Het telt nu, na ongeveer 2500 jaar, meer mensen dan enige andere religie, want tweederde van de hele mensheid belijdt het.

Het zoroastrianisme verliest zich eveneens in de duisternis van het verleden. Het leert ook een ethiek zoals wij die kennen. Veel van zijn ritueel en filosofie wordt niet begrepen, maar de wet van broederlijke liefde ontbreekt er niet in; het leert rechtvaardigheid en waarheid, naastenliefde en vertrouwen in God, en ook onsterfelijkheid. Hierin stemt het met alle religies overeen, maar het verschilt van het christendom in die zin dat het niet gelooft in het plaatsvervangend lijden, dat volgens het zoroastrianisme onmogelijk is.

Het christendom van nu is een modern jodendom, maar het christendom van Jezus is iets anders. Hij onderwees vergevensgezindheid, terwijl Mozes vergelding onderwees en dat is tegenwoordig de wet in onze christelijke staat en kerk. 'Oog om oog, tand om tand' is nog steeds een erkende regel, maar Jezus leerde het tegenovergestelde. Hij was het volkomen eens met Boeddha die 500 jaar vóór de geboorte van de joodse hervormer zei dat we elkaar moeten liefhebben en onze vijanden moeten vergeven. Het moderne christendom is dus niet de religie van Jezus; maar het boeddhisme en de religie van Jezus komen overeen want beide vragen om menslievendheid, volkomen verdraagzaamheid, volledige geweldloosheid, en absolute zelfopoffering.

Als we het christendom, het boeddhisme en het hindoeïsme vergelijken wat ritueel, dogma's en leringen betreft, zien we een treffende overeenkomst; het lijkt erop dat hier sprake is van imitatie van de kant van het jongere christendom. Kopieerde het modernere het oude? Dat lijkt waarschijnlijk. En sommige van de eerste christelijke kerkvaders zeiden vaak, zoals uit hun geschriften blijkt, dat het christendom niets nieuws in de wereld bracht en dat het in alle tijden had bestaan.

Als we ons wenden tot het ritueel, waarvan de rooms-katholieke kerk zoveel voorbeelden laat zien, ontdekken we dat in het boeddhisme dezelfde gebruiken en zelfs gelijksoortige gewaden en een overeenkomstige inrichting van het altaar worden aangetroffen, en dat veel voorschriften die betrekking hebben op het altaar en op het naderen en het zich weer verwijderen van het altaar, heel duidelijk worden vermeld in de veel oudere richtlijnen die voor de brahmaan gelden als hij als priester optreedt. Deze overeenkomst bleek op zo treffende wijze uit het waarheidsgetrouwe verslag van de katholieke priester Abbé Huc dat de verontruste kerk eerst verklaarde dat dit het werk was van de duivel, die wist dat het christendom op komst was en al deze dingen voor de

boeddhisten verzon door middel van een soort *ante facto* kopieerkunst met het doel onschuldige katholieken daarmee in verwarring te brengen; en toen verbrandden ze het boek van de arme Abbé Huc. Wat de staties van de kruisweg betreft, waarmee we nu goed bekend zijn, of de rozenkrans, de biecht, kloosters, enz., dit alles kunnen we in de oudere religie terugvinden. De rozenkrans werd van oudsher in Japan gebruikt, waar men meer dan 172 soorten kende. En een onderzoek van de mummies van het oude Egypte onthulde dat zij in het graf rozenkransen meekregen en dat ook daar verschillende soorten werden gebruikt. Sommige daarvan heb ik gezien. Als we de schimmen van de priesters van Babylon konden oproepen, zouden we ongetwijfeld ook daar dezelfde rituelen aantreffen.

Wat leringen betreft is in het christendom die van verlossing door geloof algemeen bekend. Ze was de oorzaak van een ernstig geschil in de tijd van Jacobus. Maar wat voor veel christenen misschien heel vreemd klinkt, het is een heel oude brahmaanse leer. Ze noemen het 'de brug-leer', omdat het de grote brug vormt. Maar voor hen betekent het niet het geloof in één speciale emanatie van God, maar God zelf is het doel, God is het middel en de weg, en God is het doel van het geloof; door een volkomen geloof in God, zonder een middelaar, zal God u verlossen. Ze hebben ook een leer van verlossing door geloof in de grote zonen van God, Krishṇa, Rāma en anderen; volkomen geloof in een van deze is voor hen een weg naar de hemel, een overbrugging van alle zonden. Zelfs zij die door Rāma werden gedood in de grote oorlog die in het *Rāmāyaṇa* uitvoerig wordt beschreven, gingen regelrecht naar de hemel omdat ze hem aankeken, evenals de dief aan het kruis die naar Jezus keek, het paradijs binnenging. In het boeddhisme vinden we dezelfde leer van het geloof. Onder de 12 grote scholen van het boeddhisme in Japan is er één die de school van het Zuivere Land wordt genoemd. Deze leert dat Amitābha de gelofte deed dat iedereen die driemaal zijn naam aanroept geboren zou worden in zijn zuivere land van gelukzaligheid. Hij stelde dat sommigen sterk genoeg kunnen zijn om de vijand te overwinnen, maar dat de meesten dat niet zijn en enige hulp van een ander nodig hebben. Deze hulp wordt gevonden in de kracht van de gelofte van Amita Boeddha, die iedereen zal helpen die zijn naam aanroept. Deze leer is een gewijzigde vorm van het plaatsvervangend lijden, maar ze sluit de verlossing door werken die door Jacobus van de christenen werd verkondigd niet uit.

Het christendom, het boeddhisme en het brahmanisme hebben ook

hemel en hel gemeenschappelijk. De brahmanen noemen het svarga, de boeddhisten devachan, en wij hemel. Het tegenovergestelde is naraka en avīchi. Maar afgezien van de namen zijn de beschrijvingen gelijk. De hellen van de boeddhisten zijn gruwelijk, lang van duur en schrikwekkend. Het verschil is dat de hemel en de hel van de christenen eeuwig zijn, terwijl de andere dat niet zijn. Aan deze andere komt een einde zodra de krachten waardoor ze in het leven werden geroepen zijn uitgeput. Ook in het denkbeeld dat er meer dan één hemel bestaat is er overeenkomst, want Paulus maakt melding van meer dan één enkele hemel en over één daarvan spreekt hij in opgetogen bewoordingen; de boeddhisten spreken over vele, die zich alle een stap lager of hoger dan de andere bevinden. Brahmanen en boeddhisten zijn het erover eens dat wanneer voor de ziel aan de hemel of de hel een einde is gekomen, deze weer neerdaalt om opnieuw geboren te worden. En dat werd ook door de joden onderwezen. Ze zeiden dat de ziel oorspronkelijk zuiver was, maar dat ze zondigde en een zwerftocht moest maken door wedergeboorten, tot ze was gezuiverd en gereed was om naar haar bron terug te keren.

Wat priesterschap en priesterpolitiek betreft stemmen alle religies volkomen overeen, behalve dan dat de brahmanen in plaats van tot priester te worden gewijd, als zodanig worden geboren. Het priesterschap van Boeddha begon met hen die zijn vrienden en discipelen waren. Na zijn dood kwamen ze in concilie bijeen, en daarna werden vele concilies gehouden, die alle door priesters werden bijgewoond. Dezelfde soort vragen als bij de christenen kwamen bij hen naar voren en soortgelijke scheuringen, zodat er nu een noordelijk en een zuidelijk boeddhisme bestaat en twaalf scholen in Japan. Gedurende het leven van Boeddha kwam het oude vraagstuk naar voren over de toelating van vrouwen en leidde tot veel discussie. De macht van de brahmaanse en boeddhistische priesters is aanzienlijk en ze eisen even grote privileges en rechten voor zich op als de christelijke.

We moeten daarom tot de conclusie komen dat deze religies wat hun leringen en theologie betreft alle overeenstemmen. Het christendom valt echter op als bijzonder onverdraagzaam – en dit woord 'onverdraagzaam' ontleen ik aan enkele uitspraken van priesters over het Parlement van Religies bij de Wereldtentoonstelling – want het zegt dat het de enige ware religie is die God aan de mens heeft willen openbaren.

De belangrijke leer van een verlosser die de zoon van God is – God zelf – is niet oorspronkelijk christelijk. Ze is gelijk aan de heel oude

leer van de hindoes die de leer van de avatāra's wordt genoemd. Een avatāra is iemand die afdaalt naar de aarde om de mens te verlossen. Hij is de geïncarneerde God. Krishṇa was zo iemand en ook, zoals zelfs de hindoes toegeven, Boeddha, want hij is een van de tien grote avatāra's. Op de overeenkomst tussen Krishṇa of Cristna en Christus is vaak gewezen. Hij verscheen 5000 jaar geleden om de mensheid te verlossen en tot zegen te zijn, werd geboren in India en zijn leer was brahmaans. Hij werd evenals Jezus gehaat door de vorst, in dit geval Kansa, die hem bij voorbaat van het leven wilde beroven en die de zonen van veel families van het leven beroofde om zijn doel te bereiken, maar daarin niet slaagde. Rāma streed tegen de machten van de duisternis in zijn gevechten met Rāvaṇa, die hij ten slotte doodde. Men geloofde dat hij de incarnatie van God was. Dit is in overeenstemming met de oude leer dat het Grote Wezen periodiek de vorm van een mens aanneemt voor het behoud van de rechtvaardigen, het vestigen van deugd en orde en het bestraffen van mensen die slechte daden verrichten. Miljoenen mannen en vrouwen lezen elke dag over Rāma in het *Rāmāyaṇa* van Tulsi Das. Zijn lof wordt elke dag gezongen, en herhaald tijdens hun feestdagen. Het lijkt beslist nogal bekrompen en kleingeestig om aan te nemen dat slechts één enkele stam en één enkel volk werd begunstigd met het verschijnen van een min of meer volledige incarnatie van God.

Jezus onderwees een geheime leer aan zijn discipelen. Tot hen zei hij dat hij het gewone volk door middel van eenvoudige verhalen onderwees, maar dat de discipelen in de mysteriën konden worden onderricht. En in de begintijd van het christendom was die geheime leer bekend. In het boeddhisme bestaat hetzelfde, want Boeddha begon met één voertuig of leer, ging daarna over tot twee en toen tot drie. Ook hij onderwees een geheime leer die ongetwijfeld overeenstemde met die van de brahmanen die hem aan het hof van zijn vader onderricht hadden gegeven. Hij deed afstand van de wereld, en later van de eeuwige vrede in nirvāṇa, opdat hij de mensheid zou kunnen verlossen. Hierin komt het verhaal overeen met dat van Jezus. En Boeddha weerstond ook Māra, of de duivel, in de wildernis. Jezus onderwijst dat we even volmaakt moeten zijn als de Vader, en dat het koninkrijk van de hemel zich in ieder van ons bevindt. Om volmaakt te zijn als de Vader moeten we aan hem gelijk zijn, en hier hebben we dus de oude leer die vanouds door de brahmanen werd onderwezen dat ieder mens God is en een deel van God. Dit ondersteunt de eenheid van de mensheid als een spiritueel geheel, een van de belangrijkste leringen uit de tijd van vóór het

christendom en die ook nu in het brahmanisme wordt aanvaard.

Dat het heelal in essentie spiritueel is, dat de mens een geest is en onsterfelijk, en dat de mens de volmaking kan bereiken zijn universele leringen. Alle religies hebben zelfs specifieke leringen gemeen. Reïncarnatie komt niet alleen voor in het hindoeïsme of het boeddhisme. Ook de joden geloofden erin, en Jezus geloofde er niet alleen in maar onderwees haar ook. Want hij zei dat Johannes de Doper de reïncarnatie was van Elia 'die zou komen'. Als jood moet hij de leringen van de joden hebben gekend, en dit was er één van. En in *Openbaring* (3:12) zegt de schrijver: 'Wie overwint maak ik tot een zuil in de tempel van mijn God, en hij zal niet meer daaruit gaan.' De woorden 'niet meer' impliceren dat er een tijd van 'daaruit gaan' aan voorafging.

De leer van de vervolmaakbaarheid van de mens doet de leer van de erfzonde teniet, en zoals gezegd onderwees Jezus eerstgenoemde leer. Reïncarnatie is een noodzaak voor het bereiken van deze volmaking, en door middel daarvan worden ten slotte die verlossers van de mensheid voortgebracht waarvan Jezus er één was. Hij ontzegde anderen dergelijke voorrechten niet, maar zei tegen zijn discipelen dat zij zelfs grotere dingen konden doen dan hij heeft gedaan. We vinden deze edele wijzen en verlossers dus in alle religies. Daar zijn Mozes en Abraham en Salomo, allen wijzen. En we moeten de joodse gedachte aanvaarden dat Mozes en de anderen de reïncarnaties van vroegere personen waren. Mozes was volgens hen Abel, de zoon van Adam; en hun messias zou een reïncarnatie van Adam zelf zijn die al een tweede keer was verschenen in de persoon van David. We aanvaarden de messias en volgen hem terug tot David, maar weigeren, ten onrechte, de rest van hun leer te aanvaarden.

Als we ons richten op de meer alledaagse leringen, dan zien we die van karma of de leer dat we verantwoording moeten afleggen voor al onze daden en de gevolgen daarvan moeten ondervinden. Dit is de grote leer die het menselijk leven verklaart. Ze werd onderwezen door Jezus en Mattheus en Paulus. Laatstgenoemde zei met nadruk: 'Vergis u niet, God laat niet met zich spotten: wat een mens zaait, zal hij ook oogsten' (*Galaten* 6:7).

Dit is het karma van de brahmaan en de boeddhist, dat leert dat elk leven het resultaat is van een vorig leven of vroegere levens en dat ieder mens in zijn wedergeboorten elke gedachte zal moeten verantwoorden en de gevolgen zal ondervinden van zijn vroegere daden.

Wat de ethiek betreft zijn al deze religies gelijk, en niet één ervan

geeft een nieuwe ethiek. Jezus stemde daarin overeen met zijn voorganger Boeddha, en beiden onderwezen de wet van liefde en vergevingsgezindheid. Een onderzoek van de religies van verleden en heden vanuit een theosofisch standpunt steunt en bevestigt die ethiek. We kunnen daarom geen nieuwe code introduceren, maar streven ernaar door een onderzoek van alle religies – dat niet is gebaseerd op angst, partijdigheid of onrechtvaardigheid – een stevige grondslag te vinden voor de ethiek die alle gemeen hebben. Dat is het doel van de theosofie en wat ze tot stand wil brengen. Ze is de hervormster van religie, ze verenigt de verschillende stelsels en ze doet recht aan onze theorie over het heelal. Ze is ons verleden, ons heden en onze toekomst; ze is ons leven, onze dood en onze onsterfelijkheid.

Een telefoon in de oudheid

[*The Path*, juli 1894, blz. 128-9]

Veel mensen hebben de gewoonte om geringschattend over de Ouden te denken en aan te nemen dat ze maar weinig kennis van techniek hadden, en zeker niet zoveel als wij nu. Hedendaagse schrijvers denken dat de piramidebouwers hun berekeningen en hun verbazingwekkende bouwwerken maakten met behulp van waterreservoirs om horizontale lijnen te construeren en de hoek van sterren ten opzichte van het aardoppervlak te bepalen: men nam aan dat ze slechts over de meest primitieve instrumenten konden beschikken. Zo zouden ook de oude Chinezen slechts op een primitieve manier hebben gewerkt, hoewel bekend is dat ze de precessie van de dag-en-nacht-evening meer dan 2000 jaar geleden ontdekten. De laatste tijd is langzamerhand meer bewijs naar buiten gekomen dat erop wijst dat de Ouden misschien even ver waren als wij, zo niet verder. Het volgende dat is ontleend aan de *New York Evening Sun*, een invloedrijke krant, kan daarom interessant zijn. Daarin staat op 31 mei 1894:

> Harrington, een Engelse officier, heeft in India een telefoon ontdekt die tussen twee tempels werkt die meer dan een kilometer van elkaar af staan. Volgens verklaringen van hindoes heeft dit systeem al meer dan 2000 jaar gewerkt, en het bewijs hiervoor is goed gedocumenteerd. Wetenschappers hebben bij het uitgraven van ruïnes van oude Egyptische tempels herhaaldelijk onmiskenbare bewijzen gevonden

van een draadverbinding tussen sommige tempels van de vroegste Egyptische dynastieën.

Waarschijnlijk zal na verloop van tijd de waarheid blijken van de vaak herhaalde verklaringen van H.P. Blavatsky dat de Ouden al onze ambachten en technische apparaten hadden. Ze beweerde dat ze vliegtuigen hadden. In boeddhistische boeken staat een verhaal over de Boeddha, waarin naar een vliegtuig of mechanische vogel wordt verwezen, die in een vroeger leven van de Boeddha werd gebruikt, en de Indiase overleveringen spreken ook van machines die door de lucht wandelen. Toen ik dit stukje in de krant las, moest ik ook denken aan een gesprek dat ik met HPB in New York had vóór de fonograaf was uitgevonden, waarin ze zei dat sommige Indiase vrienden van haar een machine hadden waarmee ze met groot gemak over afstanden van vele kilometers met elkaar konden spreken. Misschien zal het grote Westen, wanneer het ervan overtuigd is dat de oude Indo-Europeanen technische apparaten hadden die de onze evenaren, meer bereid zijn kennis te nemen van de filosofische stelsels die het Oosten al heel lang onder zijn hoede heeft.

William Q. Judge

Bewijzen van het verborgen zelf

[*The Path*, augustus 1894, blz. 143-5]

Dromen

De droomtoestand komt bij alle mensen voor. Sommige mensen zeggen dat ze nooit dromen, maar bij nader onderzoek zal worden ontdekt dat ze een of twee dromen hebben gehad en dat ze alleen bedoelden dat ze weinig dromen hadden. Het is twijfelachtig of er iemand bestaat die nog nooit een droom heeft gehad. Maar er wordt gezegd dat dromen onbelangrijk zijn, dat ze samenhangen met de bloeddruk of indigestie of ziekte of andere oorzaken. Men neemt aan dat ze onbelangrijk zijn, want vanuit utilitaristisch gezichtspunt schijnen ze niet veel nut te hebben. Toch zijn er veel mensen die altijd goed gebruikmaken van hun dromen, en de geschiedenis – zowel de wereldlijke als de religieuze – ontbreekt het niet aan verslagen over dromen die hulp, waarschuwingen of onderricht bevatten. Het bekende geval van de

droom van de farao over magere en vette koeien, die Jozef kon interpreteren om een hongersnood te voorzien en daartegen maatregelen te nemen, vertegenwoordigt een categorie van dromen die helemaal niet zeldzaam zijn. Maar het utilitaristische gezichtspunt is er slechts één naast vele andere.

Dromen tonen onomstotelijk aan dat, hoewel het lichaam en de hersenen slapen – want de slaap ontstaat in de eerste plaats in de hersenen en wordt daardoor beheerst – er nog steeds een herinnerend en waarnemend vermogen actief is dat de introspectieve ervaring van dromen gadeslaat. Verdriet, vreugde, angst, woede, ambitie, liefde, haat en alle mogelijke emoties worden in dromen gevoeld en waargenomen. Het nut hiervan op het gebied van het waakbewustzijn heeft niets te maken met het feit van deze waarneming. In dromen wordt de tijd niet gemeten volgens de indeling op basis van de zon, maar overeenkomstig het effect op de dromer. En omdat het aftellen van deze tijd in een veel hoger tempo gebeurt dan voor de hersenen mogelijk is, volgt daaruit dat er iemand telt. In al deze dromen is er een herinnering van de gebeurtenissen die werden waargenomen, en deze herinnering wordt overgebracht naar de waaktoestand. Het verstand en alle vermogens van de intelligente wakende mens worden in dromen gebruikt; en omdat emotie, redenering, waarneming en geheugen in dromen actiever blijken te zijn dan in het wakende leven, moeten we daaruit afleiden dat het verborgen zelf degene is die dit alles doet en hierover beschikt.

Het fantasierijke gedeelte van dromen ondergraaft dit standpunt niet. Fantasie komt niet alleen voor in dromen, ze is ook aanwezig in het waakbewustzijn. Voor veel mensen is de fantasie even gewoon en levendig als bij elke dromer. En we weten dat kinderen een sterk ontwikkelde fantasie hebben. Haar aanwezigheid in een droom betekent gewoon dat de denker, die tijdelijk van het lichaam en de vaste vormen of groeven van de hersenen is bevrijd, dat normale vermogen verruimt. Maar als we verder kijken dan de fantasie dan hebben we het feit dat dromen voorspellingen doen over gebeurtenissen die nog niet hebben plaatsgevonden. Dit zou niet kunnen tenzij er een innerlijk verborgen zelf is dat duidelijk de toekomst en het verleden ziet in een eeuwig heden.

Helderziendheid

Helderziendheid van het waakbewustzijn kan nu niet meer worden ontkend. Studenten van de theosofie weten dat het een vermogen van de mens is, en in Amerika komt het zoveel voor dat er niet veel

bewijzen voor nodig zijn. Er is de helderziendheid van gebeurtenissen in het verleden, van die welke nog moeten komen, en van die welke nu plaatsvinden.

Wanneer er gebeurtenissen worden waargenomen die hebben plaatsgevonden maar waarbij de helderziende niet betrokken was en waarvan hij niet op de hoogte was, betekent dit dat een ander instrument dan de hersenen wordt gebruikt. Dit moet het verborgen zelf zijn. Wanneer er gebeurtenissen worden gezien en beschreven die zich vervolgens voordoen, dan leidt dit tot dezelfde conclusie. Als de hersenen het denkvermogen zijn, dan moeten ze betrokken zijn geweest bij een gebeurtenis uit het verleden waarover ze nu verslag doen, hetzij als handelend persoon of als toehoorder van een ander die daarbij aanwezig was, maar omdat ze in de genoemde gevallen niet als handelend persoon daarbij betrokken was, volgt dat ze het verslag van een andere waarnemer hebben ontvangen. Die andere is het verborgen zelf, want bij echte helderziendheid komen er geen ooggetuigen aan te pas.

Als een helderziende zich bezighoudt met een gebeurtenis die op dit moment op een afstand plaatsvindt, is het noodzakelijk dat een waarnemer die deze onthoudt aanwezig is om ervan verslag te doen. Want de hersenen en zijn organen van het gezichtsvermogen en het gehoor zijn te ver weg. Maar wanneer de helderziende correct verslag doet van wat er gebeurt, dan is het het verborgen zelf dat de gebeurtenis ziet, en de kloof overbrugt tussen hem en de hersenen, en het beeld afdrukt op de fysieke organen.

Het gevoel van identiteit

Als herinnering de basis is voor het gevoel van identiteit dat we ons hele leven hebben, en als de hersenen het enige instrument van waarneming zijn, dan is er een onverklaarbare reeks hiaten die moeten worden verklaard of overbrugd, maar als men het bestaan van het verborgen zelf erkent, dan zijn er geen hiaten.

We zijn geboren met het gevoel dat we onszelf zijn, zonder naam, maar later gebruiken we voor het gemak een naam. We antwoorden op de vraag wie we zijn: ‘Ik ben het’ – de naam volgt slechts voor het gemak van de ander. Deze persoonlijke identiteit blijft altijd bestaan, hoewel we elke nacht in slaap vallen en zolang bewusteloos worden. En we weten dat zelfs als een lange periode uit het geheugen wordt gewist als gevolg van een val, een klap of andere verwonding door een ongeval, hetzelfde gevoel van identiteit dat hiaat overbrugt en precies

hetzelfde 'ik' voortzet op het punt waar het geheugen weer werkt. En hoewel er jaren van het leven zijn verstreken met al die vele verschillende gebeurtenissen en ervaringen, waarvan we ons maar een klein aantal herinneren, toch weten we dat wij die naamloze figuur zijn die zoveel jaar geleden in dit leven kwam. We herinneren ons niet dat we geboren werden of dat we een naam kregen; en als we slechts een bundel stoffelijke ervaring waren, slechts een product van hersenen en herinnering, dan zouden we geen identiteit hebben, maar zou er voortdurende verwarring zijn. Omdat het tegendeel het geval is, en een ononderbroken persoonlijke identiteit wordt gevoeld en ervaren, luidt de onvermijdelijke conclusie dat we het verborgen zelf zijn, en dat zelf staat boven en achter zowel het lichaam als de hersenen.

William Q. Judge

Enorme monumenten uit het verleden

[*The Path*, september 1894, blz. 192-4]

Vaak wordt als bezwaar tegen theosofische theorieën aangevoerd dat ze door oosterse volkeren werden ontwikkeld, en dat deze geloofsovertuigingen, te oordelen naar het huidige India, ertoe zullen leiden dat de inspanningen van de mens stagneren. Maar de feiten steunen dit bezwaar niet. Immers, indien we denken aan de huidige bouwwerken van de mens in het Westen en een vergelijking maken met de oudheid, dan moeten we concluderen dat de onze kwetsbaarder zijn en als gevolg van de vernietigende tand des tijds eerder zullen bezwijken. Welk hedendaags bouwwerk kan worden vergeleken met de piramide van Giza in Egypte? Niet één, hoe we er ook naar kijken. Welke van onze enorme gebouwen zal langer dan 10.000 jaar standhouden? In Chicago, de stad waar misschien de meeste hoge gebouwen op één plek worden aangetroffen, zou de ondergrond in feite uit modder bestaan, en de hoogste toren moet nu al worden gesloopt en andere gebouwen vertonen tekenen van verval. Een lichte beving zou ze alle verwoesten. En wat te zeggen over onze verslagen op het gebied van zowel literatuur als wetenschap? Alle zullen vergaan, verdwijnen, door mot en wurm worden verteerd, en na enige tijd zal geen regel ervan zijn overgebleven. Wat leggen we vast in onze opschriften op gebouwen, als we dat

al doen? Slechts een of andere onbelangrijke naam van de bouwer, aannemer of lokale ambtenaar. Er staan geen zinnen over kunst of wetenschap of filosofie. En zelfs de 'eerste stenen' vermelden alleen onnozele en onbeduidende zaken die voor mensen van de toekomst geen enkele waarde hebben. Het grootste deel van onze energie wordt alleen maar gewijd aan het verkrijgen van geld, dat men vroeg of laat zal verliezen of moet worden opgegeven, of wordt omgesmolten of helemaal wordt afgeschaft. De Egyptenaren, die langgeleden het toneel verlieten, maakten echter – hoewel ze overtuigingen koesterden die wij als bijgeloof zouden kunnen beschouwen – gebouwen en opschriften en afbeeldingen die zich nu aan ons presenteren als de stilzwijgende bewijzen van de macht van een volk dat zijn leven liet leiden door theorieën die wij niet aannemen.

Maar het bezwaar was gericht tegen India en de rest van het Oosten. Ook daar wijzen de feiten op het tegendeel. Wat te zeggen van hun bassins om steden en velden van water te voorzien; van hun grote tempels, of hun ontzagwekkende onderaardse bouwwerken, of die gebouwen die met wiskundige precisie in de harde rots zijn uitgehouwen? Kunnen deze het werk zijn van een volk waarvan de overtuigingen de inspanningen van de mens zouden laten stagneren? Ik denk van niet.

De grotten van Ellora en Elephanta bevatten enorme beelden en reliëfs die tot in deze tijd veel bewondering oproepen. Het grottencomplex van Kailas is 122 m diep en 56 m breed. Ze zijn door mensenhanden gemaakt. Binnenin is een 30 m hoge kegelvormige tempel, met een muziekgalerij, vijf grote kapellen, een grote binnenhof en een zuilengalerij. Er zijn drie enorme uit steen gehouwen olifanten. Lakshmī is uitgebeeld in rustende houding bij twee olifanten die op hun achterpoten staan en water over haar schijnen uit te gieten. Van hieruit loopt één gang naar rechts en één naar links. 10 m verderop staan twee uitgehouwen obelisken, 13 m hoog en 3 m in het vierkant. Nog 10 m verder vindt men een grote tempel met beeldhouwwerk aan de binnen- en de buitenkant. Er zijn 16 zuilen, 22 pilasters en 5 ingangen. Het dak is zo uitgehouwen dat daarin dwarsbalken zijn weergegeven en elke zuil verschilt van de andere.

In Ajanta zijn 27 uitgehouwen grotten, waarvan het opschrift als datum 200 v.Chr. schijnt te geven. Wat is de tempel van Salomo bij dit alles vergeleken?

Denk eens aan India's waterbassins. Wij zouden ze reservoirs noemen. Dat van Ligamputti is een grote driehoek, 4 km lang, 1,6 km

breed langs de basis en 200 jaar oud. Bhusrapatanam heeft een bassin van 21 km in omtrek; Guntoor van 13 km; Guri van 19 km; Shengalmalla van 17 km; Duraji van 14 km. Dat van Chambrambakam was 32 km in omtrek en leverde water aan 68 dorpen. Vivanam heeft een dam van 19 km lang. In Hyderabad is een groot bassin van ongeveer 32 vierkante kilometer dat de stad van water voorziet.

Overal in het Oosten zijn enorme monumenten uit het verleden te vinden die we niet zouden kunnen namaken, en onze inhalige beschaving zou ons niet toestaan om daaraan geld te 'verspillen'. Indien we onze zoektocht voortzetten en een onderzoek instellen naar de werken van de geest, dan kunnen we niet om de oude astronomie heen. Zonder deze zouden onze astronomen zich nu misschien afvragen wat de betekenis zou kunnen zijn van de teruggaande beweging van de zon door de tekens van de dierenriem, als ze daarvan al iets afwisten. Het is dus redelijk te zeggen dat er geen enkele reden bestaat voor het bezwaar dat het theosofische denken als voortbrengsel van het Oosten de inspanningen zal of kan tegenhouden. Integendeel, het zal de horizon van onze beschaving verruimen en kan ons ertoe brengen even grote – zo niet grotere – werken te scheppen als die uit het verleden. Maar we moeten het verleden niet negeren, want door dit te doen wekken we een besliste, zij het mysterieuze, vergelding op, omdat dat verleden onszelf toebehoort en deel uitmaakt van wat wijzelf hebben gedaan en voortgebracht.

Mededelingen van 'geesten'

[*The Path*, oktober 1894, blz. 207-11]

Hun bronnen en werkwijzen

De behandeling van dit onderwerp is zo moeilijk door de complexiteit ervan. Er is zo weinig over bekend en toch is het verlangen om er meer over te weten zo natuurlijk dat elke uiteenzetting ervan onbevredigend moet blijven. Het is duidelijk dat die 'geesten' die volgens de aanhangers van de dodenverering als actieve entiteiten volledig in de spirituele wereld leven, ons niets hebben meegedeeld dat van blijvende waarde is. Ze hebben in Amerika 40 jaar de tijd gehad om ons daarover in te lichten, maar terwijl ze elkaar tegenspreken en geen enkele uitleg

geven waaruit enige overeenstemming van hun denkbeelden blijkt, is tot nu toe niets voortgekomen uit juist die sfeer waar, indien ze ergens te vinden is, kennis zou moeten bestaan. Indien het waar is, zoals over hen wordt beweerd, dat de overbrengers van de berichten bewuste, intelligente geesten zijn, dan kan men al deze geesten verwijten dat ze niet erin geslaagd zijn de mensheid met hun berichten een juist inzicht te schenken. Enkele van die entiteiten of intelligenties of geesten of wat ze ook mogen zijn, hebben echter via hun mediums feitelijke mededelingen over de natuur en occulte fysiologie gedaan die volgens mij waar zijn, maar deze mededelingen zijn niet erkend. Door middel van 'onafhankelijke stemmen' in de lucht of via mediums in trance hebben ze bij verschillende gelegenheden over het astrale licht gesproken of hebben dat via geschreven boodschappen beschreven; ze hebben reïncarnatie erkend, de leringen van Swedenborg bevestigd en op verschillende manieren hun volkomen instemming met theosofische uiteenzettingen van occulte aard te kennen gegeven; ze hebben aangetoond dat het materialiseren van geesten onmogelijk is en dat de soms werkelijk verdichte vormen vroom bedrog zijn, omdat deze noch de lichamen van de doden zijn noch in enig opzicht iets dat van de doden afkomstig is, maar slechts oppervlakten of massa's waarop het beeld van een dood of levend individu telkens weer kan worden geprojecteerd, en dus een truc van een geestenbezweerder betreft die onze macht te boven gaat. Maar deze mededelingen zijn niet gunstig ontvangen, en het spiritisme volgt over het algemeen niet die gedachtegang. Indien de 'geesten' zelf niet erin zijn geslaagd om te worden geloofd, hoe kan ik dan daarin slagen? De wetenschappelijke wereld is onbekend met deze gebieden, en omdat ze noch in de theosofische noch in de spiritistische verklaringen gelooft, hecht ze aan geen van beide waarde. Dus zullen we ons tevreden moeten stellen met alleen te zeggen wat we erover denken, en daarbij vertrouwen we alleen op het lot en de tijd.

Men moet erkennen dat er bij dit onderwerp veel factoren een rol spelen. Sommige ervan kunnen worden omschreven, maar veel andere kunnen nog niet worden besproken.

Ten eerste: Men moet rekening houden met het denkvermogen (a) van het medium en (b) van de aanwezigen of belangstellenden. Geen van deze kan buiten beschouwing blijven. Dit geeft onmiddellijk aan hoe omvangrijk het onderwerp is, want het is een bekend feit dat men van het denken en de vermogens ervan maar weinig afweet.

Ten tweede: De occulte paranormale krachten en vermogens van alle betrokkenen. Dit zou ook het onderbewustzijn van de hypnotische scholen omvatten.

Ten derde: Het fysieke geheugen, dat automatisch is en elementen heeft die met het ras, het volk en het individu samenhangen. Dit is altijd aanwezig. Men is eenvoudig blind als men dit over het hoofd ziet. Het is bijzonder moeilijk dit precies na te gaan, omdat daarvoor een geoefende geest en een geoefend innerlijk zintuig nodig zijn. Het is dat geheugen dat ervoor zorgt dat een kind zelfs kort na de geboorte zijn handen uitsteekt om zich ergens aan vast te grijpen; het is de gids in onze slaap, waarin we vaak handelingen verrichten uit zelfbehoud of iets dergelijks; het wekt de haat die een mens van één volk na eeuwen van onderdrukking en verstoting tegen een ander volk kan voelen; het zorgt ervoor dat een kat, hoe jong ook, zijn rug kromt en zijn staart opzet zodra een hond in zijn buurt komt. Het zou dwaasheid zijn om te zeggen dat de mens, hij die het meest recente voortbrengsel van de gehele stoffelijke evolutie is, dit fysieke geheugen niet zou bezitten. Maar ik heb nooit gehoord dat de geesten hierover iets hebben meegedeeld of dat ze het hebben beschreven, of duidelijk hebben gemaakt hoe men het kan opsporen, of in welke mate dit geheugen bewuste intelligentie kan nabootsen.

Ten vierde: Krachten waarvan de werking en de wetten waaraan ze gehoorzamen aan het medium en de aanwezigen volkomen onbekend zijn. Hiertoe behoren de vermogens om iets te laten bewegen, om te schrijven, om te projecteren, en het grote aantal vermogens dat achter de sluier van de objectieve stof verborgen ligt.

Ten vijfde: Entiteiten van een of andere soort, onzichtbaar maar toch aanwezig, ongeacht of het elementalen, elementaren, schimmen, engelen, natuurgeesten of wat dan ook zijn.

Ten zesde: Het astrale licht, de ether, het ākāśa, de anima mundi.

Ten zevende: Het astrale lichaam van het medium en van iedere aanwezige. Dit vermeld ik met opzet apart, omdat dit evenals het fysieke lichaam zijn eigen automatische werking heeft. Hierbij moeten dan ook nog het geheugen en de bijzondere eigenschappen ervan in aanmerking worden genomen, ongeacht of het voor de betrokken persoon nieuw is of dat het al meer dan één leven, hoewel telkens in een ander lichaam, zijn eigendom is geweest. Want, indien het voor het huidige lichaam nieuw is, zullen de herinneringen, vermogens en kenmerken ervan anders zijn dan die van een astraal lichaam dat al verschillende levens

heeft meegemaakt. Een oud astraal lichaam is niet eens zo heel zeldzaam: veel mediums hebben merkwaardige vermogens, omdat ze verschillende afzonderlijke astrale geheugens hebben als gevolg van zoveel vroegere ervaringen in één astraal lichaam. Alleen al dit punt zou een heel terrein van studie kunnen vormen, en toch hebben we niet gehoord dat de 'geesten' hierover iets hebben gezegd, hoewel sommige mediums duidelijk hebben gemaakt dat ze deze meervoudige persoonlijkheden hebben ervaren.

Ten slotte rest nog het belangrijke feit, goed bekend aan hen die dit onderwerp vanuit een occult standpunt hebben bestudeerd, dat het persoonlijke innerlijke zelf dat in het astrale lichaam is geconcentreerd, niet alleen zichzelf maar ook de hersenen van het lichaam kan misleiden waardoor de persoon kan denken dat een heel andere persoonlijkheid en intelligentie vanuit andere sferen tot de hersenen spreekt, terwijl dit verschijnsel uit het astrale zelf komt. Dit is voor sommige mensen heel moeilijk te begrijpen, omdat ze niet kunnen inzien dat een duidelijk andere persoon of entiteit henzelf kan zijn, werkend door middel van het tweeledige bewustzijn van de mens. Dit tweeledige bewustzijn handelt ten goede of ten kwade al naar gelang het karma en het karakter van het innerlijke persoonlijke zelf. Soms lijkt het voor een medium alsof het een andere persoon is die hem vraagt om dit of dat te doen, of hem aanspoort tot een bepaalde gedragslijn, of die alleen maar een bepaalde gelaatsuitdrukking toont terwijl hij blijft zwijgen. Dit beeld schijnt een ander te zijn, gedraagt zich als een ander en maakt op het huidige bewustzijn de indruk buiten de waarnemende hersenen te staan, en het is geen wonder dat het medium denkt met een ander te maken te hebben of niet weet wat hij ervan moet denken. En indien krachtige paranormale vermogens in dit leven deel uitmaken van zijn natuur, kan de misleiding des te groter zijn.

Laten we na deze korte analyse nu verdergaan.

Gedurende de geschiedenis van het spiritisme zijn er aan en door middel van mediums veel mededelingen gedaan over allerlei onderwerpen. Er zijn feiten vermeld die aan het medium niet bekend konden zijn, er zijn enkele verheven denkbeelden uitgesproken, er is raad gegeven, er zijn voorspellingen gedaan, en sommige van de vragen die de ziel kwellen zijn behandeld.

Dat feiten over het overlijden, de doodsoorzaak, de plaats waar testamenten kunnen worden gevonden, zijn meegedeeld, dat niet gerealiseerde bedoelingen van dode mensen duidelijk zijn gemaakt, en dat de

eigenaardigheden van de gestorven persoonlijkheid worden getoond – al deze dingen zijn al te gemakkelijk als bewijs van zijn identiteit aangenomen. Maar ze zijn geen bewijs. Als dat wel zo was, dan zou een papegaai of een grammofoon door kunnen gaan voor een mens. De mogelijke alternatieve verklaringen zijn te talrijk dan dat dit soort bewijsvoering als definitief of zelfs als toereikend kan worden beschouwd.

Een levende helderziende kan door de vereiste mentale stappen te nemen zich zozeer vereenzelvigen met de persoon die hij door helderziendheid heeft opgeroepen – terwijl beide in leven zijn – dat hij nauwkeurig alle eigenaardigheden van die andere persoon weergeeft. Daarom kan voor een overledene hetzelfde op precies dezelfde manier worden gedaan door een helderziende entiteit aan gene zijde van de dood die berichten doorgeeft. Maar tegelijkertijd is het een feit dat het astrale lichaam van de overledene af en toe een bewuste bijdrage aan zulke berichten levert, hetzij als gevolg van een nog niet voltooide scheiding van de aarde en haar beslommeringen of uit grof materialisme. In andere gevallen waarbij het astrale omhulsel, zoals sommigen het noemen, een rol speelt, wordt dit tot schijnleven gewekt hetzij door natuurgeesten of door de kracht van levende wezens die eens mensen waren en door hun eigen karakter gedoemd zijn te leven en te werken in het grovere deel van het astrale omhulsel van de aarde.

Zodra we naar een medium gaan, dat altijd een brandpunt is waar deze krachten en dat rijk zich verdichten, beginnen we de astrale overblijfselen aan te trekken van alle mensen aan wie we denken of die voldoende aan ons of het medium verwant zijn om binnen het terrein van zijn aantrekking te vallen. Op die manier brengen we in het brandpunt die mensen samen die we hebben gekend, en ook zij die we niet hebben gekend en die tijdens hun leven nooit van ons hebben gehoord. Daarbij voegen zich elementalen die als de zenuwen van de natuur functioneren, en – verdicht of binnengedrongen in menselijke astrale omhulsels – daaraan een nieuw leven geven en ervoor zorgen dat ze intelligentie en gedrag goed genoeg nabootsen om iedereen te misleiden die in deze zaken niet grondig is getraind. En dit soort training is hier tot nu toe bijna onbekend; het is niet voldoende honderden seances of honderden experimenten te hebben bijgewoond; het omvat een werkelijke training van de innerlijke zintuigen van de levende mens. Indien de astrale vorm samenhang heeft, zal hij op een samenhangende manier verslag doen, maar dat is iets wat een grammofoon ook kan.

Indien hij gedeeltelijk opgelost of uiteengevallen is, zal hij net als een beschadigde grammofoonplaat op een onsamenhangende manier verslag doen, of plotseling ophouden, om door een andere, betere of slechtere, vorm te worden vervangen. In geen geval kan hij verdergaan dan de feiten die hem tevoren al bekend waren, of die welke aan de innerlijke of uiterlijke zintuigen van het medium of de aanwezige bekend waren. En omdat deze astrale omhulsels het overgrote deel uitmaken van wat er op een medium afkomt, heeft 40 jaar lang contact met hen zo weinig opgeleverd. Het is dan ook geen wonder dat de op het astrale omhulsel gebaseerde theorie door veel theosofen te vaak is gebruikt waardoor spiritisten zijn gaan denken dat dit de enige verklaring is die we hebben. Een gerechtvaardigde angst heeft bovendien ertoe bijgedragen dat men veel aandacht aan deze theorie heeft besteed, want tegelijk hiermee komen alle werkelijke en reële gevaren voor de mediums en aanwezigen aan de orde. Deze tot schijnleven gewekte wezens beschikken noodzakelijkerwijs niet over een geweten en kunnen dus niet anders handelen dan volgens de laagste ethische standaard en op het laagste levensgebied, en dat geldt ook voor wat het overgebleven stoffelijke geheugen van het astrale deel van de mens is; en dit zal verschillen naar gelang van de kwaliteit van het afgelopen leven en niet van de uiterlijke schijn ervan. Zo hebben we misschien de schimmen van Jansen of Bakker, die aan hun buren goede mensen toeschenen maar in werkelijkheid altijd lage of slechte gedachten en sterke begeerten hadden, die ze onder invloed van wetten of heersende gewoonten niet volledig tot uitdrukking brachten. In de astrale wereld bestaat zulke huichelarij echter niet, en daar zal het werkelijke innerlijke karakter aan het licht komen of zijn uitwerking hebben. En in alle gevallen zal de stoffelijke schim van zelfs een heel goed mens minder goed zijn dan deze mens probeerde te zijn, maar zal alle dwaasheid en innerlijke zondigheid die zijn erfdeel waren en waartegen hij tijdens zijn leven heeft gestreden, vertonen. Daarom kunnen deze astrale overblijfselen voor ons nooit een gunstige uitwerking hebben, wie de persoon, waartoe ze ooit behoorden, ook is geweest. Ze zijn slechts oude kledingstukken en niet de geest van die mens. Ze zijn minder goddelijk dan een levende misdadiger, want deze kan nog een volledige drie-eenheid zijn.

Maar er zijn ook goede gedachten, goede raad, goed onderricht, verheven denkbeelden en edele gevoelens uit de andere wereld doorgekomen, en het is uitgesloten dat die door astrale omhulsels zijn gegeven. Indien deze werden onderzocht en gerangschikt, dan zou men

constateren dat ze niet verschillen van wat levende mensen uit eigen vrije wil en doelbewust hebben gezegd. Afgezien van de manier van overbrenging zijn ze niet nieuw. De ongebruikelijke methode dient vaak om ze dieper in de geest van de ontvanger te prenten. Maar deze bijzondere manier heeft mensen er nu en dan toe gebracht ze als iets geheel nieuws, als heel wonderbaarlijk, als een openbaring te verkondigen, terwijl de onbevooroordeelde toeschouwer ziet dat ze het tegenovergestelde zijn: ze zijn oud of afgezaagd, soms nog vermengd met overdrijving of dwaasheid, en kunnen zowel het product van deze wereld als van gene zijde zijn. Dit heeft een smet geworpen op het spiritisme, en de spotlust van buitenstaanders gewekt.

We moeten daarom aandacht schenken aan mededelingen die op dat moment of voor een bepaald persoon waardevol waren en een goede uitwerking hadden. Want als we zouden weigeren om dat te doen, dan treft het daaruit gesmede wapen de theosofen zelf, die zo vaak vertrouwen blijken te hebben – zoals ikzelf – in mededelingen van meesters of mahātma's, die evenzeer geesten zijn, en wel des te meer omdat ze nog in een of ander soort lichaam leven.

William Q. Judge

Zal de hulp van de meesters in 1898 worden ingetrokken tot 1975?

[*The Path*, november 1894, blz. 237-9]

Onder de leden van de TS is de stelling algemeen bekend dat aan het eind van elke eeuw door de mahātma's een spirituele impuls wordt gegeven die begint in de laatste 25 jaar van de eeuw en die na afloop van die 25 jaar pas weer in het laatste kwart van de volgende periode opnieuw begint. Maar men heeft dit overdreven en helemaal verkeerd begrepen. Enkelen, zelfs velen, gaan zover dat ze concluderen dat de mahātma's zich dus binnen enkele jaren volledig uit al het werk in de wereld zullen terugtrekken en ons allemaal aan ons lot zullen overlaten. Eén van hen ging zover te beweren dat het de komst van het zesde ras in 1898 betekende, en hij vroeg daarom hoe dat mogelijk was, of wat het ertoe deed, omdat het zesde ras zelf al voldoende kennis zou

bezitten. Maar de meesten schijnen te denken dat vanaf dat moment geen hulp meer zal worden gegeven. Ik denk dat dit onjuist is en zal proberen dit duidelijk te maken, zoals het mij door de verkondiger van de stelling, HPB, is duidelijk gemaakt.

De meesters zijn onderworpen aan de wet van actie en reactie, en zijn altijd wijs genoeg niet datgene te doen wat al hun eerdere werk ongedaan zou kunnen maken. De wet van reactie geldt evenzeer voor het denken van de mens als voor fysieke dingen en krachten. Door op een bepaald moment met het uitzenden van grote kracht op het mentale gebied te ver te gaan, zou een reactie van bijgeloof en allerlei slechte gevolgen alles tenietdoen. Bijgeloof heerst nog steeds in de wereld, en de wereld is voor de meesters niet beperkt tot de westerse volkeren. In het Westen wordt in overeenstemming met de historische cyclussen onder de mensen een krachtige en duidelijke poging gedaan – zoals die van de Theosophical Society – om de psychische en spirituele ontwikkeling van de mens te bevorderen. Eén van de redenen om niet te lang door te gaan met het aanwenden van veel kracht is dat anders veel onvoorbereide mensen, van wie het morele besef onontwikkeld is, zich met al onze theorieën gaan bezighouden en deze uit zuiver egoïstische overwegingen gaan gebruiken voor zakelijke en andere doeleinden.

Onder andere om die reden begon HPB haar verschijnselen enige tijd voor haar heengaan te verminderen, hoewel ze, zoals ik zeker weet, tot het laatst toe in staat was ze teweeg te brengen en nog tot het laatste moment in feite vele, en daaronder enkele van de meest wonderbaarlijke, heeft teweeggebracht. Maar dat gebeurde niet in het openbaar. Enkelen hebben gezegd dat de reden voor deze wijziging was dat ze tot de conclusie was gekomen dat het een vergissing was om ze teweeg te brengen, maar daar geloof ik niets van. Het maakte deel uit van een weloverwogen plan en opdracht.

Aan het einde van de 25 jaar zullen de meesters de kracht niet in zo ruime en veelomvattende mate uitzenden als gedurende die 25 jaar. Maar dat betekent niet dat ze zich zullen terugtrekken. Ze zullen de ideeën zich laten ontkiemen in het denken van het grote publiek, maar nooit zullen ze de hulp onthouden aan hen die haar verdienen – hulp die hen toekomt en dan ook wordt gegeven. Velen zullen tegen die tijd echter verder zijn gevorderd dan anderen, en aan hen die uit altruïsme en onbaatzuchtige toewijding werken voor het welzijn van de mensheid zal voortdurende hulp en leiding worden gegeven. Maar er zullen ook veel mensen zijn, zowel in als buiten de TS, die zo egoïstisch en per-

soonlijk blijven dat ze tevreden zullen moeten zijn met wat ze van anderen en door de algemene ontwikkeling krijgen. Hierover was HPB heel duidelijk. Het is in overeenstemming met de geschiedenis. Door de eeuwen heen zijn er veel mensen geweest die rechtstreekse en waardevolle hulp van de meesters hebben gekregen; en te veronderstellen dat aan het einde van onze eerste 25 jaar aan dat alles een einde zou komen is op zichzelf absurd.

WQJ

HPB heeft in mijn bijzijn hierover vaak gezegd dat het werk dat gedurende de laatste 25 jaar van elke eeuw door de meesters – en door occultisten die in het algemeen tot de broederschap behoren – wordt gedaan, *openbaar werk* is, of werk dat bijna openbaar is, voor zover dat mogelijk is in verband met het tijdperk en de verlichting van de mensen met wie ze te maken hadden. In alle tijden hebben ze *individuen* bijgestaan en met hen gewerkt. Met andere woorden: Gedurende de laatste 25 jaar zijn de omstandigheden in de mentale en psychische wereld zodanig dat het werken met grote groepen mensen mogelijk is, terwijl daarna werk min of meer tot de weinigen wordt beperkt. Dit komt omdat het dan de lentetijd van de cyclus is, wanneer goede en slechte neigingen en veranderingen snel ontstaan. Maar steeds zijn er pogingen gedaan om een orde of organisatie te scheppen die praktische uitvoering zou geven aan het werk en dit van de ene op de andere eeuw zou voortzetten volgens de oorspronkelijke richtlijnen. Ze willen hun hulp dus helemaal niet intrekken, maar willen haar blijven geven, niet alleen na het einde van de cyclus, maar altijd en op elk moment. Na het beëindigen van de periode van 25 jaar staan alleen de cyclische omstandigheden het instromen van spirituele wijsheid in de weg.

Maar ze zei ook dat de hoeveelheid uitgezonden kracht zo groot was dat de wereld over deze zaken tot ver in de komende eeuw kon blijven nadenken, en daarbij gaf ze als voorbeeld een trein die met volle vaart rijdt en waarvan de stoomtoevoer wordt afgesloten; deze zal daarna, als deze aan zichzelf wordt overgelaten, nog over een grote afstand doorrijden. En het werk zal in geen geval direct ophouden zodra de cyclus voorbij is. Integendeel, ze zei dat het de bedoeling is een aantal mensen op te leiden die in staat zullen zijn de geest van theosofische inspanningen in stand te houden en van het einde van de ene openbare poging tot aan het begin van een nieuwe contact te blijven houden met de meesters. Dit, zo verklaarde ze, is de betekenis van de woorden die

door een van de adepten zijn gesproken: 'Zolang er drie mensen trouw aan de broederschap blijven, zal de Theosophical Society blijven bestaan.' En als dit hun belofte is, blijft het de taak van ieder lid een van deze drie te worden, opdat de Society de daadwerkelijke hulp van de meesters voortdurend zal blijven ontvangen.

Wanneer er op het ene tijdstip niet zoveel werk wordt gedaan als op het andere, dan komt dit helemaal niet omdat de meesters hun hulp intrekken maar omdat het in bepaalde perioden minder goed mogelijk is om verandering in de psychische atmosfeer te brengen dan in andere perioden. Als men dit bedenkt, dan is de rest volkomen duidelijk. En om ervoor te zorgen dat de Society in de volgende eeuw zal bestaan en actief zal blijven zoals nu, hoeven we ons slechts te trainen als volgelingen van het licht.

Claude Falls Wright

Kometen

[*The Path*, april 1895, blz. 13-15]

Astronomen hebben veel belangstelling voor de vermoedelijke ontstaansgeschiedenis, de samenstelling, de bewegingen, en de functies van kometen. Kometen lijken vaak wetten te trotseren die van toepassing zijn op andere hemellichamen. Dat de wetten die voor de hemellichamen gelden niet allemaal bekend zijn, moet na enig nadenken worden erkend. Twee dingen alleen al roepen twijfel op over de vraag of de tegenwoordige astronomen met al die wetten bekend zijn. Het eerste is dat de grote vaste sterren, hoewel bekend is dat ze met enorme snelheid bewegen – bijvoorbeeld Sirius die zich elk moment met grote snelheid van ons verwijdert – niettemin eeuwenlang allemaal in dezelfde relatieve posities lijken te staan, en dus 'vaste' sterren worden genoemd vergeleken met de planeten dichter bij ons, die schijnbaar met een grotere snelheid bewegen. Het andere is dat voor sommige planeten die meer dan één maan hebben een andere wet lijkt te gelden, namelijk dat een van de manen in een richting beweegt die tegengesteld is aan die van de andere. Er staan in *De geheime leer* (1:232-3) twee alinea's waarin enkele opvattingen van de adepten over kometen naar voren worden gebracht.

Geboren in de onpeilbare diepten van de ruimte, uit het homogene element dat de wereldziel wordt genoemd, begint elke plotseling in het bestaan geworpen kern van kosmische materie haar leven onder de meest vijandige omstandigheden. In de loop van talloze eeuwen moet ze zich een plaats in de oneindigheden veroveren. Ze cirkelt rond en rond tussen meer verdichte en al vaste lichamen, beweegt zich met horten en stoten, aangetrokken naar en door een bepaald punt of centrum en probeert, zoals een schip dat in een vaargeul vol met riffen en blinde klippen is terechtgekomen, andere lichamen te vermijden, die haar beurtelings aantrekken en afstoten. Veel vergaan, hun massa's vallen uiteen door de invloed van grotere massa's, en wanneer ze zijn geboren binnen een stelsel, gebeurt dit voornamelijk in de onverzadigbare magen van verschillende zonnen. Degene die langzamer bewegen en in een elliptische baan worden voortgestuwd, zijn vroeg of laat gedoemd tot vernietiging. Andere, die parabolische banen doorlopen, ontsnappen gewoonlijk door hun snelheid aan vernietiging.

Sommige heel kritische lezers zullen misschien denken dat deze lering over het door alle hemellichamen doorgemaakte komeetstadium in strijd is met de zojuist gedane bewering dat de maan de moeder van de aarde is. Ze zullen misschien denken dat er intuïtie nodig is om de twee met elkaar in overeenstemming te brengen. Maar in werkelijkheid is er geen intuïtie nodig. Wat weet de wetenschap over kometen, hun ontstaan, groei en uiteindelijke gedrag? Helemaal niets! En wat is er voor onmogelijks aan dat een layacentrum – een klomp homogeen en sluimerend kosmisch protoplasma dat plotseling wordt bezield of aangevuurd – uit zijn rustplaats in de ruimte tevoorschijn schiet en ronddraait door de onpeilbare diepten, om zijn homogene organisme te versterken door accumulatie en toevoeging van gedifferentieerde elementen? En waarom zou zo'n komeet niet tot een rustig bestaan komen, leven en een bewoonde bol worden!

Er moet hier worden opgemerkt dat dezelfde oorlog die we zich zien afspelen op dit gebied zich ook op de kosmische gebieden afspeelt, want er wordt gezegd dat wanneer een kern van materie haar leven begint, ze dit doet onder de meest vijandige omstandigheden. Zodra de ziel het lichaam verlaat, begint op dit gebied de niet-aflatende levensenergie de deeltjes uiteen te trekken en in kleinere leventjes te splitsen. En het is bekend dat door de adepten de theorie wordt gehuldigd dat tijdens het leven de ene groep cellen of levenspunten strijdt met een andere groep, en dat wat wij de dood noemen het gevolg is van het feit dat het evenwicht is verstoord, zodat wanneer de massa cellen die werken om een of

ander wezen in de natuur te vernietigen, de overhand krijgen, ze de andere onmiddellijk beginnen te verslinden, en zich ten slotte op zichzelf richten om hun eigen samengestelde massa's te vernietigen. Dat wil niet zeggen dat er een afzonderlijke hoeveelheid cellen is die vernietigers zijn, tegenover een andere afzonderlijke hoeveelheid die instandhouders zijn, maar dat de negatieve en positieve krachten in de natuur voortdurend handelen en op elkaar reageren. De natuurlijke toestand is het gevolg van het in evenwicht houden van deze twee tegengestelde krachten. De positieve kracht is vernietigend, en als die de overhand krijgt, zet ze al die cellen waarover ze tijdelijk heerst om in vernietigers van de andere, negatieve, cellen. Daarom kan een negatieve cel op een of ander moment een positieve cel worden, en omgekeerd. Nadat het evenwicht is verstoord, brengen de positieve krachten meer cellen onder hun invloed, en dan vindt er opnieuw een verdeling van de twee krachten plaats, zodat een deel van de positieve negatief wordt, en op die manier, door voortdurend te verdelen en onder te verdelen, vindt de zogenaamde dood, zoals wij die kennen, plaats.

Er wordt niet begrepen wat kometen zijn, maar deze alinea's geven aan dat ze volgens de adepten het begin van werelden zijn, dat wil zeggen dat we in kometen het mogelijke begin van werelden zien. De zin aan het begin van het citaat – 'Geboren in de onpeilbare diepten van de ruimte', enz. – betekent dat wanneer een layacentrum wordt gevormd, de homogene massa van de materie in dat punt wordt verdicht, en wanneer de energie van de natuur daarop wordt gericht, begint ze, een vurige massa, een komeet te worden. Ze zal dan of haar evolutionaire levensloop gaan volgen, als ze uit andere massa's haar hoeveelheid materie laat aangroeien, of tot deze andere massa's worden aangetrokken en bijdragen aan hun uitbreiding. De hint wordt gegeven dat de parabolisch bewegende massa's door hun snelheid aan vernietiging ontsnappen omdat ze in staat zijn om aan de aantrekking van grotere massa's te ontkomen.

In de tweede geciteerde alinea wordt een aanwijzing gegeven aan degenen die zouden kunnen denken dat deze theorie niet in overeenstemming kan zijn met die andere, namelijk dat de maan de moeder van de aarde is. Deze alinea heeft als doel om te laten zien dat het op gang brengen van een massa materie vanuit het layacentrum het gevolg is van het feit dat energie vanuit een stervende bol, zoals de maan, naar dat centrum wordt gestuwd. Nadat dit proces is begonnen, zal de snel bewegende massa, welke omzwervingen ze misschien ook maakt, ten

slotte weer terugkeren naar de plaats waar ze begon, en dan zal ze volwassener zijn geworden. En dit wordt aangegeven in de laatste regel van het citaat – 'Waarom zou zo'n komeet niet tot een rustig bestaan komen, leven en een bewoonde bol worden?'

Deze theorie is even nuttig, consistent en redelijk als elke andere theorie die de materialistische wetenschap voor kometen en andere hemellichamen heeft bedacht, en omdat ze volkomen in overeenstemming is met de rest van de theorieën die door de adepten zijn verkondigd, kan men niet als bezwaar aanvoeren dat ze in strijd is met het algemene stelsel dat zij hebben geschetst.

William Q. Judge

Gunstige en ongunstige omstandigheden in het leven

[*The Path*, juli 1895, blz. 123-5]

Als we ons karma zo opvatten dat we klagen over het onvriendelijke lot dat in ons leven geen gunstige omstandigheden toelaat, is dit een onjuiste inschatting van wat voor de ziel goed is en wat niet. Het is heel waar dat we vaak mensen ontmoeten die in heel gunstige omstandigheden verkeren maar er naar verhouding geen gebruik van maken of er maar weinig aandacht aan schenken. Maar dit feit toont op zichzelf al aan dat een zogenaamd gunstige levenspositie in feite niet goed of gelukkig is in de ware en innerlijke betekenis van die woorden. De gelukkige heeft geld en goed onderwijs, talent en middelen om te kunnen reizen en zijn omgeving van kunstwerken, van muziek en van gemakken te voorzien. Maar deze zijn als de lucht in de tropen die het lichaam futloos maakt; ze verzwakken het karakter in plaats van het op te bouwen. Ze leiden op zichzelf niet tot het verwerven van enige deugd maar veeleer tot het tegenovergestelde, omdat ze de zintuigen onophoudelijk in de subtiele aroma's van de zinnelijke wereld dompelen. Ze zijn als zoetwaren die, als ze in grote hoeveelheden worden geconsumeerd, in het lichaam in zuren worden omgezet. Ze blijken dus het tegenovergestelde van goed karma te zijn.

Wat is dan goed karma en wat slecht? Het alomvattende en afdoende antwoord is dit:

Goed karma is die soort die het ego verlangt en nodig heeft; slecht, die welke het ego noch verlangt noch nodig heeft.

En het ego, dat door natuurwetten, door rechtvaardigheid, door de eisen van de opwaartse evolutie wordt geleid en beheerst – en niet door grillen of egoïsme, door wraak of ambitie – zal daarbij ongetwijfeld die aardse woning kiezen die van alle mogelijkheden de grootste kans biedt een karma te verschaffen dat uiteindelijk gunstig zal blijken te zijn. In dit licht is dus zowel het luie, onverschillige leven van de rijk geborene als dat van hem die in eenvoudige en ongunstige omstandigheden is geboren, juist.

Wanneer we de zaak vanuit dit gezichtspunt beschouwen, zien we dat de 'gunstige omstandigheden' die men zou zoeken wanneer men de versterking van het karakter, het vrijmaken van de kracht en energie van de ziel op het oog had, door de egoïstische en persoonlijke wereld 'ongunstig' zouden worden genoemd. Strijd is nodig om kracht te verwerven; het zwoegen in perioden van tegenwerking is nodig om diepgang te verkrijgen; magere kansen kunnen worden gebruikt om standvastigheid te verwerven; armoede zou tot vrijgevigheid moeten leiden.

We spreken hier natuurlijk over de middenweg, en niet over uitersten. Om geboren te worden in de ongunstige omstandigheid van dronken, ziekelijke ouders, in het misdadige deel van de maatschappij is een straf, die vertraging betekent op de evolutieweg. Dit is in het algemeen noodzakelijk, omdat het ego in een vroeger leven neigingen om zich heen heeft verzameld die op geen andere manier kunnen worden weggewerkt. Maar we moeten niet vergeten dat een zuiver, krachtig ego soms – en in het grote geheel zelfs vaak – in zulke afschuwelijke omstandigheden incarneert, zonder zijn goedheid en zuiverheid te verliezen, en daar blijft om anderen te helpen en te verheffen.

Maar het is niet ongunstig om in grote armoede te worden geboren. Jezus sprak ware woorden toen hij herhaalde wat veel wijzen vóór hem hadden gezegd, en de moeilijkheid beschreef die de rijke ondervindt om de hemel binnen te gaan. Als we het leven beschouwen vanuit het bekrompen gezichtspunt van hen die zeggen dat er slechts één aarde is en daarna hetzij eeuwige hemel of hel, dan zal armoede als iets heel ongunstigs worden beschouwd en als iets dat moet worden vermeden. Maar als we inzien dat we veel levens vóór ons hebben, en dat ze ons

alle nodige gelegenheid tot karaktervorming zullen bieden, dan moeten we erkennen dat armoede op zichzelf niet noodzakelijkerwijs slecht karma is. Armoede heeft geen natuurlijke neiging om egoïsme te kweken, maar voor rijkdom is egoïsme nodig.

Een verblijf voor ieder van ons in een lichaam dat voorbestemd is om alle ongemakken, ontberingen en ellende van hedendaagse armoede te ervaren, is goed en rechtvaardig. Omdat de huidige toestand van de beschaving met al haar verschrikkingen van armoede, misdaad, ziekte en bijna overal verkeerde verhoudingen, in het verleden is ontstaan, toen we zelf daaraan hebben meegewerkt, is het niet meer dan rechtvaardig dat we dit op een bepaald punt van onze levensweg zelf ervaren. Indien iemand die nu geen aandacht aan de menselijke ellende schenkt in een volgend leven in een van de sloppenwijken van onze steden zou worden wedergeboren, zou de ellende van zo'n situatie worden ingeprent in de ziel. Dit zou later tot mededogen en zorg voor anderen leiden. Want we kunnen de gevolgen van bepaalde leefomstandigheden alleen begrijpen en beseffen door ze te ervaren, en niet op basis van alleen maar een beschrijving ervan. Het hierbij betrokken persoonlijke deel van ons vindt dit misschien een minder prettig vooruitzicht, maar als het ego beslist dat de volgende persoonlijkheid dáár zal zijn, dan zal dit alles gunstig en niet ongunstig voor ons zijn.

Als we nagaan waar de zogenaamd gunstige omstandigheden van goede kansen, geld, reizen en goed onderwijs in ons hun werkterrein hebben, dan zien we onmiddellijk dat ze alle met ons hersenverstand te maken hebben en met niets anders. Talen, archeologie, muziek, de blik verzadigen met schoonheid, het eten van de heerlijkste gerechten, het dragen van de beste kleren, het reizen naar vele plaatsen en daardoor het oog en het oor een enorme verscheidenheid van indrukken geven; al deze dingen beginnen en eindigen in het hersenverstand en niet in de ziel of het karakter. Omdat de hersenen onderdeel zijn van het kortstondige, vergankelijke lichaam, verdwijnt de hele fantasmagorie uit het gezicht en verliest haar nut wanneer de roep van de dood zijn afschuwelijke trillingen door de fysieke vorm stuurt en de bewoner eruit verdrijft. De verbazingwekkende centrale zenuwknoop valt uiteen, en er blijft niets over dan hier en daar enkele zwakke aroma's afhankelijk van de feitelijke innerlijke liefde voor de een of andere activiteit, voorstelling of gewaarwording. Van dit alles is niets overgebleven dan enkele neigingen: skandha's, en niet de beste. De gunstige omstandigheden blijken dan uiteindelijk ongunstig te zijn. Maar stel dat hetzelfde lichaam en dezelfde

hersenen in een moeilijke situatie zijn geplaatst, een groot deel van het leven moeten zwoegen, en hun plicht moeten doen en niet in de gelegenheid zijn om de zintuigen tevreden te stellen; zo'n ervaring zal het karakter meer energie, meer kracht en vastberadenheid geven, die erin worden gebrand, geprent en gegrift. Op die manier worden door de eeuwen heen grote karakters gevormd. De andere manier is die van de alledaagse middelmaat, die eigenlijk nog niet veel meer is dan die van een dier.

William Q. Judge

De theosofische beweging

[*The Path*, augustus 1895, blz. 137-9]

Er is een groot verschil tussen de theosofische beweging en elke Theosophical Society. De beweging is moreel, ethisch, spiritueel, universeel, onzichtbaar behalve in haar gevolgen, en bestaat continu. Een Society die is opgericht voor theosofisch werk is een zichtbare organisatie, een gevolg, een werktuig om energie op te slaan en ervan gebruik te maken; ze is niet universeel, en kan dat ook niet zijn, en ze bestaat ook niet continu. Georganiseerde theosofische groeperingen worden door mensen gevormd om beter samen te werken, maar omdat ze slechts uiterlijke omhulsels zijn, moeten ze van tijd tot tijd veranderen als menselijke tekortkomingen naar buiten komen, als de tijden veranderen, en als de grote achterliggende spirituele beweging zulke veranderingen nodig maakt.

Omdat de theosofische beweging continu bestaat, is ze te vinden in alle tijden en in alle landen. Overal waar het denken heeft geworsteld om vrij te zijn, waar spirituele ideeën, in tegenstelling tot conventie en dogmatisme, zijn verkondigd, kan de grote beweging worden waargenomen. Jakob Böhme's werk maakte deel ervan uit, en dat geldt ook voor de Theosophical Society van meer dan 100 jaar geleden; Luthers reformatie moet ertoe worden gerekend; en de grote strijd tussen wetenschap en godsdienst, die door Draper duidelijk wordt beschreven, was evenzeer een impuls van de theosofische beweging als de huidige Society met die naam; die strijd, en de vrijheid die daardoor voor de wetenschap werd verkregen, waren werkelijk even belangrijk voor de vooruitgang van de wereld als onze verschillende organisaties. En tot

de politieke voorbeelden van de beweging kan de onafhankelijkheidsstrijd van de Amerikaanse koloniën worden gerekend, die resulteerde in de vorming van een grote natie, die in theorie is gebaseerd op broederschap. Men kan dus zien dat het vereren van een organisatie, zelfs al is het de geliefde theosofische, betekent dat men buigt voor de vorm, en opnieuw de slaaf wordt van dat dogmatisme dat ons deel van de theosofische beweging, de TS, had moeten overwinnen.

Sommige leden hebben de zogenaamde 'Theosophical Society' vereerd, die voor hen alles betekent, en zagen niet goed in wat het feitelijke karakter ervan als organisatie en als onderdeel van het grotere geheel inhield, en evenmin dat het waarschijnlijk was dat de toewijding aan de uiterlijke vorm direct zou leiden tot het tenietdoen van broederschap. En het laatstgenoemde gebeurde ook in feite bij verschillende leden. Ze vergaten zelfs, en vergeten nog steeds, dat H.P. Blavatsky zelf heeft verklaard dat het beter zou zijn om de Society op te heffen dan om broederschap teniet te doen, en dat zijzelf het Europese deel ervan vrij en onafhankelijk verklaarde. Deze vereerders denken dat de oude vorm moet worden voortgezet opdat de Society een internationaal karakter zal hebben.

Maar echte eenheid en invloed, en echt internationalisme, zijn niet afhankelijk van het hebben van één enkele organisatie. Ze worden gevonden in overeenkomst van doel, aspiratie, onderricht en ethiek. De vrijmetselarij – een groot en belangrijk onderdeel van de ware theosofische beweging – is universeel en internationaal; en toch zijn haar organisaties talrijk, autonoom, soeverein en onafhankelijk. De Grote Loge van de staat New York, met haar verschillende loges, is onafhankelijk van alle andere in andere staten, maar toch is ieder lid een vrijmetselaar en werken ze allemaal aan één enkel plan. Vrijmetselaars over de hele wereld behoren tot de grote internationale maçonnieke beweging, maar ze hebben overal hun vrije en onafhankelijke bestuur.

Toen de Theosophical Society jong en klein was, was het nodig dat ze voor het geheel maar één bestuur zou hebben. Maar nu ze omvangrijk en sterk is geworden, en zich heeft verbreid in landen die zozeer van elkaar verschillen als Amerika, Engeland, Spanje, Zweden en andere landen in Europa, en India, is het van essentieel belang dat de uiterlijke vorm wordt gewijzigd. Dat wil zeggen, ze is geworden zoals de vrijmetselaars – en heeft een onafhankelijk bestuur waar de geografische of de nationale omstandigheden aangeven dat dit nodig is. En dat dit na verloop van tijd zal gebeuren, ongeacht wat sommige

mensen er misschien over zeggen, lijdt geen enkele twijfel.

De Amerikaanse groep, die door geografische en andere omstandigheden uiterlijk gescheiden is, begon met de verandering zodat ze wat haar bestuur betreft vrij en onafhankelijk is, maar in haar uitgangspunt, aspiratie, doel en werk is ze verenigd met alle ware theosofen.

We hebben het werk van HPB niet veranderd, we hebben het uitgebreid. We beweren dat iemand die als lid van één Theosophical Society is aangenomen bij theosofen overal moet worden toegelaten, zoals vrijmetselaars worden toegelaten bij vrijmetselaars. Het is niet theosofisch om de wijziging die door de Amerikaanse groep is aangebracht af te keuren, het is geen theosofie en ook niet bevorderlijk voor haar verbreiding om de rechten te claimen voor theosofische namen, symbolen en zegels, om zo mogelijk te voorkomen dat anderen ervan gebruikmaken. Iedereen moet worden uitgenodigd om ons theosofische erfgoed vrij te gebruiken. Degenen die HPB's strijd tegen het dogmatisme willen voortzetten zullen de Amerikaanse beweging toejuichen en aanmoedigen, omdat hun bevrijde geest dit toelaat, maar degenen die de ware theosofie niet kennen, noch het verschil zien tussen de vorm en de ziel van de dingen, zullen de vorm blijven vereren en broederschap opofferen aan een uiterlijke schil.

Theosofie en de doodstraf

[*The Path*, september 1895, blz. 188-90]

Onbekendheid met de waarheid over de werkelijke aard van de mens en van zijn vermogens en de werking daarvan en met de toestand na de dood van het lichaam, hebben verschillende soorten kwaad tot gevolg. Zo'n gebrek aan kennis heeft gevolgen die zich veel verder uitstrekken dan tot de belangen van een of meer personen. De regering en de toepassing van het menselijk recht onder door mensen gemaakte wetten zullen verbeteren naarmate men over meer kennis van dit belangrijke onderwerp beschikt. Zodra een uitgebreide en diepe kennis van en geloof in de occulte kant van de natuur en de mens het algemeen bezit van de volkeren zal zijn geworden, kunnen we een grote verandering tegemoet zien op het punt van de doodstraf.

Het doden van een mens in opdracht van de staat is moreel onjuist en iedereen wordt daardoor benadeeld; geen misdadiger zou ter dood

moeten worden gebracht, ongeacht zijn vergrijp. Ook al is de toepassing van het recht zo gebrekkig dat ze vrijlating van een gewetenloze misdadiger zou toelaten voordat zijn straftermijn is verstreken, dan heeft dit toch niets te maken met de vraag of men hem mag doden.

In het christendom is het doden in strijd met de wet die afkomstig zou zijn van de hoogste Wetgever. Het gebod luidt: 'Pleeg geen moord!' Er wordt geen uitzondering gemaakt voor staten of regeringen; het maakt zelfs geen uitzondering voor het dierenrijk. Daarom is het volgens deze wet onrechtmatig om een hond te doden, laat staan een mens. Maar het gebod is altijd genegeerd en dit gebeurt nog steeds. De door mensen gemaakte theologie heeft welk voorschrift dan ook altijd kunnen wegredeneren; en christelijke volkeren gingen zich ooit te buiten aan terechtstellingen. Er is een tijd geweest dat iemand kon worden opgehangen op grond van het stelen van een brood of een paar spijkers. Maar dit is nu zo veranderd dat, behalve in enkele onbelangrijke uitzonderingen, de doodstraf door de wet alleen wordt toegepast op moordenaars.

We kunnen de misdadigers die onder onze wetten met de dood zijn of zullen worden gestraft, zonder meer in twee categorieën verdelen, namelijk zij die gewetenloos, gewelddadig, moordzuchtig zijn, en zij die dit niet zijn, maar die in een ogenblik van hartstocht, angst of boosheid iemand hebben vermoord. Laatstgenoemden kunnen weer worden onderverdeeld in hen die berouw hebben over wat ze hebben gedaan en zij die geen berouw hebben. Maar zelfs al zijn die van de tweede categorie niet zoals de anderen met opzet vijanden van de maatschappij, ze kunnen voor hun terechtstelling naast berouw ook woede, haat, wraakzucht en andere gevoelens koesteren, alle gericht tegen de maatschappij die hen vervolgt en tegen hen die rechtstreeks zijn betrokken bij hun proces en terechtstelling. Bij het beschouwen van dit vraagstuk moet daarom rekening worden gehouden met de aard, de hartstochten, de geestesgesteldheid en de verbittering van de misdadiger. Want de toestand waarin hij verkeert wanneer hij van het aardse leven wordt afgesneden, heeft met dit onderwerp veel te maken.

Elke manier van terechtstelling is gewelddadig, of het nu is door het mes, het zwaard, de kogel, door vergif, de strop, of elektrocutie. En voor een theosoof heeft de term *gewelddadig* in verband met de dood een grotere betekenis dan voor mensen die de theosofische inzichten niet delen. Voor laatstgenoemden onderscheidt een gewelddadige dood zich van een zachte natuurlijke dood alleen door het geweld dat tegen

het slachtoffer wordt gebruikt. Maar voor ons betekent zo'n dood de gewelddadige scheiding tussen de mens en zijn lichaam, en is een ernstige zaak die van belang is voor de hele staat. In feite ontstaat daardoor een paradox, want zulke mensen zijn niet dood; ze blijven onder ons als onzichtbare misdadigers, die de levenden kwaad kunnen doen en de hele samenleving kunnen schaden.

Wat gebeurt er? Het enige dat de toeschouwer ziet, is dat de plotselinge scheiding tot stand wordt gebracht, maar wat gebeurt er in werkelijkheid? Een natuurlijke dood is zoals het vallen van een blad bij het naderen van de winter. De tijd is er volledig rijp voor; alle krachten van het blad zijn ontbonden; omdat ze niet langer actief zijn, hecht de steel zich nog maar zwakjes aan de tak en het minste zuchtje voert het mee. Met ons gaat het net zo; we beginnen onze verschillende innerlijke vermogens en delen van elkaar te scheiden omdat hun levensperiode is verstreken, en wanneer de laatste trilling komt, vallen de verschillende innerlijk verbonden delen van de mens uiteen en de ziel is dan vrij. Maar de ongelukkige misdadiger heeft het natuurlijke einde van zijn leven niet bereikt. Zijn astrale lichaam is niet gereed om van zijn fysieke lichaam te worden gescheiden, en evenmin is de levens- en zenuwkracht gereed het lichaam te verlaten. De innerlijke mens vormt een nauw verweven geheel en hij is de werkelijke mens. Ik zei dat deze delen niet gereed zijn om te worden gescheiden – ze kunnen in feite niet worden gescheiden, omdat ze worden bijeengehouden door wetten en krachten waarover alleen de grote natuur heerst.

Als het fysieke lichaam dan zo wordt behandeld dat een plotselinge voortijdige scheiding van de werkelijke mens tot stand komt, is deze alleen een tijdlang verdoofd, waarna hij ontwaakt in de atmosfeer van de aarde, een volledig bewust, levend wezen, maar zonder lichaam. Hij ziet de mensen, hij ziet en voelt opnieuw zijn gerechtelijke vervolging. Zijn hartstochten zijn springlevend. Hij is een woedend om zich heen grijpend vuur, een en al haat; het slachtoffer van zijn medemensen en van zijn eigen misdrijf. Weinigen van ons kunnen toegeven, zelfs onder gunstige omstandigheden, dat we volkomen ongelijk hebben en kunnen zeggen dat de aan ons door mensen opgelegde straf juist en rechtvaardig is, en in de misdadiger leeft slechts de haat en het verlangen naar wraak.

Als we bedenken dat deze geestesgesteldheid door zijn proces en de executie is verergerd, kunnen we inzien dat hij een bedreiging voor de levenden is geworden. Zelfs als hij niet zo slecht en wraakzuchtig was

als hier beschreven, draagt hij toch zijn eigen daden in zich mee; hij neemt de beelden van zijn misdaden met zich mee naar het astrale gebied dat ons omringt, en deze zijn als het ware steeds herlevende wezens. In elk geval is hij gevaarlijk. Ronddrijvend – zoals hij dat doet – in het gebied waar ons denken en onze zintuigen actief zijn, komt hij voortdurend in contact met het denken en de zintuigen van de levenden. Er zijn meer mensen die nerveus en sensitief zijn dan we vermoeden. Als deze sensitieve mensen worden aangeraakt door deze onzichtbare misdadiger, ontvangen ze onmiddellijk de beelden van zijn misdaad en zijn straf, de trillingen van zijn haat, boosaardigheid en wraakzucht. Het gelijke brengt het gelijke voort, en daarom brengen deze trillingen soortgelijke trillingen voort. Velen zijn door een onbekende kracht aangezet om een misdaad te begaan, en die kracht was afkomstig van een dergelijke bewoner van onze sfeer.

En ook op mensen die niet tot de 'sensitieven' worden gerekend, oefenen deze rondwarende misdadigers een invloed ten kwade uit, omdat ze, waar bij die individuen ook maar enige basis daarvoor aanwezig is, slechte gedachten opwekken. We kunnen de enorme kracht van haat, wraakzucht, angst, ijdelheid, al deze tezamen, niet wegredeneren. Neem het geval van Guiteau, die president Garfield doodschoot. Zijn proces duurde vele dagen. Zijn haat, zijn boosheid en zijn ijdelheid werden elke dag en tot zijn dood toe op de spits gedreven, en hij stierf vol verwensingen tegen iedereen die iets te maken had met zijn problemen. Kunnen we zo dwaas zijn te zeggen dat alle kracht die hij op die manier had opgewekt opeens was verdwenen? Natuurlijk niet. Na verloop van tijd zal deze in andere krachten worden omgezet, maar lang vóór dit plaatsvindt, zal de levende Guiteau ons denken en onze zintuigen beïnvloeden, en de afschuwelijke beelden en de verschrikkelijke hartstochten die hij in het leven riep met zich meevoeren en over ons uitstorten.

Een theosoof die gelooft in de samengestelde natuur van de mens en zijn ingewikkelde innerlijke aard, en die weet dat deze op wetmatigheid berust en niet op alleen toeval of op de fantasie van degenen die kletsen over de noodzaak de samenleving te beschermen, terwijl ze de juiste manier om dit te doen niet kennen en zich uitsluitend aan de mozaïsche wet van straf en vergelding houden – hij zal partij kiezen tegen de doodstraf. Hij ziet in dat die straf onrechtvaardig is voor de levenden, een gevaar voor de staat, en dat zij de misdadiger elke kans ontneemt zich te verbeteren.

William Q. Judge

Ieder lid een centrum

[*The Path*, oktober 1895, blz. 201-2]

Een van de meesters, van wie zoveel leden van de TS geloven dat ze bestaan, gaf enkele jaren geleden HPB opdracht namens hem aan een bepaalde groep theosofen een brief te schrijven. Daarin zei hij dat ieder lid, indien hij ernstig, oprecht en onzelfzuchtig is, in zijn eigen stad of dorp een actief centrum zou kunnen worden, vanwaar onzichtbare machtige krachten zouden uitstralen die een goede invloed kunnen uitoefenen op mensen in zijn omgeving, en dat er al snel belangstellenden zouden verschijnen; en dat dan na verloop van tijd een afdeling van onze TS zou worden georganiseerd en zo zou de hele buurt daarvan profiteren. Dit schijnt juist en redelijk te zijn, afgezien van het feit dat het ons is meegedeeld door zo'n hoge autoriteit. De leden zouden dit eens moeten overdenken en overwegen, en dan zou er actie op kunnen volgen.

Er zijn te veel mensen die zich op theosofisch gebied in hun eigen stad alleen wanen, die hun handen hebben gevouwen en hun denken het zwijgen hebben opgelegd, en tegen zichzelf zeggen dat ze niets konden doen, dat er niemand in hun omgeving was die zich misschien voor theosofie zou interesseren, en dat die stad 'voor dat werk de moeilijkste plek was'.

De grote fout in deze gevallen is dat ze de wet vergeten, waarnaar HPB in wat ze schreef verwees. Het is een wet die ieder lid zou moeten kennen: dat het denken van de mens resultaten kan voortbrengen door middel van het denken van anderen om hem heen. Als we gaan zitten en denken dat we niets kunnen uitrichten, dan komt onze scherpzinnige geest in contact met de geest van anderen die zich binnen het bereik van onze sfeer bevinden – een bereik dat niet gering is – en roept hen toe: 'Er kan niets tot stand worden gebracht.' En dan gebeurt er natuurlijk niets. Maar, als we serieus en onzelfzuchtig over 'theosofie' nadenken, en wensen dat anderen, evenals wij, veel daaraan zullen hebben, dan ontmoeten we in de verloren ogenblikken van de dag en de vele uren van de nacht die mensen in hun denken en roepen hen 'theosofie' en 'er is hulp en hoop voor u' toe. Dit heeft tot gevolg dat er bij de geringste aanleiding belangstelling voor theosofie wordt gewekt.

Door zo'n innerlijke houding, gepaard gaand met alle mogelijke pogingen om deze ideeën te verspreiden, zullen veel mensen naar voren komen waarvan men niet had verwacht dat hun gedachten op dezelfde golflengte zitten. Op die manier maakt men gebruik van de mogelijkheden van het moment.

Op ons laatste congres werd een keerpunt bereikt; aan conflicten is een einde gekomen en nieuwe mogelijkheden doen zich voor; het grote publiek toont meer belangstelling en vraagt om informatie. Hier liggen grote kansen. Zowel afdelingen als leden moeten al deze kansen grijpen en er gebruik van maken. Bedenk dat we niet strijden voor een of andere vorm van organisatie, noch voor uiterlijke kenmerken om ons te onderscheiden, noch voor kleinzielige persoonlijke doeleinden, maar voor theosofie, om onze medemensen te helpen, te begunstigen en van dienst te zijn. Zoals kortgeleden nog werd gezegd, scheppen degenen onder ons die slechts een organisatie willen volgen en vereren, een fetisj en vereren een lege huls. Onzelfzuchtigheid is ons werkelijke grondbeginsel.

Diegenen onder ons die na jaren en na veel onderricht nog streven en verlangen naar persoonlijke vooruitgang of promotie op occult gebied, vernietigen in zichzelf die eigenschap waarop hierboven werd gedoeld – namelijk om een levend, ademend centrum van licht en hoop voor anderen te zijn. En zij die vooruitgang voor zichzelf nastreven, verminderen daardoor ook hun kansen in een volgend leven hier op aarde.

Sluit de gelederen! Ieder lid een centrum; elke afdeling een centrum; en het geheel een machtig wervelend centrum van licht en kracht en energie voor het welzijn van het land en de mensheid.

William Q. Judge

Mechanische theosofie

[*The Path*, november 1895, blz. 233-5]

Een serieuze student kan nauwelijks geloven dat er theosofen bestaan die oprecht geloven in theosofische leringen, maar die op hetzelfde moment blijken zo'n mechanische opvatting daarvan te huldigen dat deze het mogelijk maakt onveranderd aan veel oude dogma's vast te houden die volkomen in strijd zijn met de theosofie. Toch zijn er dat soort mensen onder ons.

Het gaat als volgt in zijn werk: Eerst worden theosofie en haar leringen goed ontvangen, omdat ze een verklaring geven van het lijden in het leven en een gedeeltelijk antwoord op de vraag: 'Waarom gebeuren de dingen?' Door een dieper onderzoek en een beter begrip van de veelomvattende leringen over eenheid, reïncarnatie, karma en de zevenvoudige samenstelling, gaat de student vervolgens inzien dat er of een middel moet worden gevonden om bepaalde oude dogma's en denkbeelden met theosofie in overeenstemming te brengen, of dat de ramp om de oude te moeten opgeven hem zal treffen.

Wanneer een mechanische theosoof nadenkt over misdadigers en het strafrecht, ziet hij misschien in dat de wet van vergelding van Mozes moet worden opgegeven, als er geen compromis kan worden gevonden. Aha! natuurlijk; want zijn de mensen niet de werktuigen van karma? Dus mag de misdadiger die gemoord heeft, worden terechtgesteld, en mag hij met geweld uit het leven worden geslingerd, omdat dit zijn karma is. Bovendien: de maatschappij moet worden beschermd. Dan wijs je op de gevolgen daarvan voor de subtiele, innerlijke levende natuur van de mens. De mechanische theosoof moet noodzakelijkerwijs zijn ogen voor het een of ander sluiten, dus antwoordt hij dat dit alles geen invloed heeft; de misdadiger moordde, en moet worden vermoord; het was zijn eigen schuld. En zo wordt in één klap alle mededogen weggevaagd en tegelijk daarmee elk wetenschappelijk inzicht over misdadigers en een plotselinge dood, om plaats te maken voor een mozaïsch vergeldingsbeginsel, dat in feite verband houdt met onze persoonlijke, egoïstische natuur.

Onze denker met een mechanische levensfilosofie wordt op die manier volledig tevredengesteld. Natuurlijk, want volgens hemzelf is hij een werktuig van karma, en heeft hij het recht te beslissen wanneer

hij als zodanig zal optreden. Hij zal een bewust instrument van karma zijn. En zo brengt hij karma volgens zijn eigen wensen en inzichten bij zijn medemensen ten uitvoer; maar hij zal de bedelaar niets geven, omdat is aangetoond dat dit bedelarij in de hand werkt; evenmin zou hij de dronken vrouw uit de goot willen redden, omdat het haar schuld en haar karma is om daar te liggen. Hij neemt ongetwijfeld aan dat zijn handelwijze rechtvaardig is, en misschien denkt hij in zijn bekrompenheid van geest dat dit ook zo is, maar werkelijke rechtvaardigheid wordt hier niet toegepast, omdat deze hem onbekend is, verwikkeld als hij is in de lange, onzichtbare karmische stromen van zichzelf en van zijn slachtoffer. Maar zo heeft hij zijn oude theorieën gered en noemt zich toch een theosoof.

Omdat het mechanische standpunt bekrompen is en noodzakelijkerwijs wordt ingenomen door mensen die geen aangeboren kennis van het occulte hebben, ziet het alleen de mechanische uiterlijke werking van karma. Daardoor wordt er geen aandacht besteed aan de subtiele relatie tussen ouder en kind, niet alleen op dit gebied, maar op alle verborgen gebieden van de natuur. In plaats van te begrijpen dat het kind die ouders heeft juist op grond van karma en om duidelijke redenen, en dat ouderschap niet slechts dient om een ego in dit leven te brengen maar verder strekkende redenen heeft, is de mechanische en naturalistische theosoof opgetogen te ontdekken dat zijn theosofie hem toestaat deze band te negeren en zelfs een ouder te vervloeken, want ouderschap wordt beschouwd als slechts een ingang naar dit leven en niets meer.

Mechanische theosofie is even slecht als die vorm van het christendom die een mens toestaat zijn religie de religie van liefde te noemen, terwijl hij op hetzelfde moment zich kan verrijken, wraak nemen, egoistisch zijn en de productie van dodelijke wapens en het voeren van oorlog door zijn regering kan goedkeuren, hoewel Jezus zich tegen beide verzette. Evenmin als het christendom zou de mechanische theosofie de houding van die zendelingen van Jezus afkeuren die, wanneer ze zich in doodsgevaar bevinden in een land waar het volk niet van hen gediend is, een beroep doen op hun regering om oorlogsschepen, soldaten en kanonnen te sturen en hen te beschermen door gebruik te maken van geweld in een land dat niet van hen is. Door een mechanische opvatting van het christendom werd de inquisitie in het leven geroepen. Dit soort godsdienst heeft de ware religie van Jezus verdrongen, en door een mechanische opvatting van onze leringen zal, indien daarin wordt volhard, hetzelfde gebeuren met de theosofie.

Onze levensfilosofie is één groots geheel, elk onderdeel is onmisbaar en past bij alle andere delen. Elk van haar leringen kan en moet tot haar uiterste consequentie worden doorgevoerd. Haar ethische toepassing moet op dezelfde manier plaatsvinden. Indien ze in botsing komt met meningen van vroeger, moeten deze overboord worden gegooid. Nooit kan theosofie in strijd zijn met ware ethiek. Maar wel met veel inzichten over hoe we met elkaar omgaan. Naar de geest van theosofie moet worden gezocht; de beginselen ervan moeten oprecht op ons leven en ons handelen worden toegepast. Zo zal een mechanische theosofie die onvermijdelijk leidt tot het verloochenen van broederschap – zoals al vaak is gebeurd – onbestaanbaar zijn, en in plaats daarvan zal er een levende werkelijke theosofie komen. Dit zal dan in ons hart de hoop doen ontluiken dat er misschien tenminste een kleine kern van universele broederschap kan worden gevormd, vóór wij van deze generatie allemaal dood zijn.

William Q. Judge

Beweren Jezus te zijn

[*The Path*, november 1895, blz. 255-6]

In een van de brieven geschreven door meester KH en gedrukt door Sinnett wordt gezegd dat de wereld (waaronder ongetwijfeld het Oosten en het Westen) nog steeds bijgelovig is. Dat dit waar is kan nauwelijks worden ontkend, en in Amerika waar veel mensen verschijnen die beweren Jezus te zijn en zo volgelingen krijgen, blijkt hoe dwaas en bijgelovig mensen nog zijn.

In New York verscheen een man genaamd Teed die zei dat hij Jezus was; nu is hij in een stad in het westen. Hij had een theorie dat we in een holle bol leven. Hij bracht een rijke vrouw ertoe om veel geld te geven, en heeft nog steeds volgelingen in zijn huidige woonplaats.

In Cincinnati verkondigde een Mw. Martin dat ze de Christus is, en onsterfelijk. Ze kreeg aanhangers die dit geloofden. Maar helaas is ze deze zomer overleden. Haar aanhang weigerde te geloven dat ze was heengegaan en bewaarde haar lichaam tot dit begon te ontbinden en een begrafenis noodzakelijk werd.

In 1895 verschijnt in New Mexico een Duitser, genaamd Schlatter,

op het toneel en zegt ten slotte dat hij de Christus is. Hij is iemand die geen geld aanneemt en slechts weinig eet; er wordt gezegd dat hij veel mensen van hun ziektes heeft genezen. In ieder geval ontstond er grote opwinding over hem en honderden kwamen om te worden genezen. Vervolgens ging hij naar Denver, een grotere stad, en doet zich nog steeds voor als Jezus en beweert dat zijn genezingen daarvoor het bewijs vormen. En overal verspreid zijn er anderen; de genoemde figuren zijn maar enkele voorbeelden.

De beweringen van deze mensen zijn het gevolg van een gedeeltelijke verstandsverbijstering en verwaandheid. Ze houden er niet van om minder te zijn dan God. Maar het feit dat ze volgelingen hebben laat zien hoe bijgelovig en goedgelovig andere mensen zijn. Theosofen zullen ongetwijfeld om beide groepen lachen. Maar zijn wij hier wel helemaal vrij van? Heeft die dwaasheid zich bij ons niet voorgedaan, hoewel misschien onder een andere naam? Hoe zit het met dat 'bijgeloof' dat in iedere hindoe met een donkere huidskleur een adept of leraar ziet, of ten minste een hoge leerling van een yogī van wie occulte gunsten kunnen worden verkregen? Het is bekend dat deze onzin in één geval zo ver ging dat de aanbidder grote sommen geld gaf aan de geslepen jongeman die zich voordeed als 'net iets minder dan een mahātma'. We zijn niet helemaal vrij van de balk die we in de ogen van anderen hebben gezien.

Degenen die zeggen dat ze Jezus of het equivalent van Christus zijn, zijn dat als regel niet, en in plaats van hen na te volgen of op zoek te gaan naar bewonderenswaardige wezens, volgen we het oude gezegde: 'Mens, ken uzelf.'

William Brehon

Artikelen uit *Theosophy*

HPB werd door de meesters niet in de steek gelaten

[*Theosophy*, april 1896, blz. 14-18]

Er zijn bepaalde dingen die verband houden met de persoonlijkheid van de grote leider waarnaar af en toe moet worden verwezen, zelfs in een Society die probeert het bespreken van persoonlijkheden zoveel mogelijk te vermijden. Soms zijn ze onaangenaam, vooral wanneer, zoals in dit geval, een aantal andere personen daarbij moeten worden betrokken. En als de grote leider H.P. Blavatsky is, zijn er een hele reeks beginselen en veronderstellingen met betrekking tot bepaalde natuurwetten verbonden met haar naam. Want niet alleen was ze iemand die ons van de wijzere broeders van de menselijke familie een consistente filosofie over het zonnestelsel heeft gebracht, maar zelf illustreerde ze in de praktijk het bestaan van de bovenzinnelijke wereld en van de vermogens van de innerlijke en astrale mens. Vandaar dat elke theorie of bewering die te maken heeft met haar betrekkingen met het onzichtbare en met de meesters namens wie ze sprak, onvermijdelijk leidt tot een discussie over een wet of beginsel. Dit zou natuurlijk niet het geval zijn als we het slechts over een gewoon mens zouden hebben.

Over HPB werden tijdens haar leven veel dingen gezegd door mensen die probeerden haar te begrijpen; sommige daarvan zijn dwaas en sommige zonder meer verderfelijk. De meest verderfelijke uitspraak werd door A.P. Sinnett in Londen tijdens het leven van HPB gedaan, en vóór het schrijven van *De geheime leer*, namelijk dat ze door de meesters in de steek was gelaten, en de prooi was van elementalen en elementale krachten. Hij was op dat punt moedig, want hij zei het recht in haar gezicht, zoals hij haar ook vaak had gezegd dat hij dacht dat ze op andere punten een bedriegster was.

Deze theorie had vergaande implicaties, zoals onmiddellijk is in te zien. Want als ze waar is, dan zou alles waarvan ze zei dat het afkomstig was van de meesters en dat niet strookte met de mening van degene aan wie het was gericht, kunnen worden afgedaan als slechts holle frasen van sommige elementalen. En precies op die manier werd

die theorie gebruikt. Ze werd niet alleen besproken in de beschermde afzondering van de London Lodge, maar er werd door bijna alle leerlingen en aspirant-leerlingen die zich rond HPB verdrongen over gesproken. Ze heeft haar sporen achtergelaten, zelfs tot op de dag van vandaag. En toen er tussen HPB en Sinnett totale onenigheid ontstond over de relatie van Mars en Mercurius ten opzichte van deze aarde, en over de metafysische aard van het heelal – waarbij HPB met een uitleg kwam afkomstig van de meester – werden deze verderfelijke theorie en andere soortgelijke theorieën naar voren gebracht om aan te tonen dat ze ongelijk had en geen bericht had gehad van de meester, en dat Sinnetts bekrompen en materialistische opvattingen van de verklaring van de meester – die waren gemaakt vóór ze in de steek zou zijn gelaten en vóór ze overheerst zou zijn door elementalen – de juiste waren. Het meningsverschil is opgenomen in *De geheime leer* en is cruciaal voor de hele filosofie. De onenigheid is ontstaan omdat Sinnett vond dat zijn opvatting over een van de brieven van de meester in India – ontvangen via HPB – de juiste was, terwijl zij zei dat dit niet zo was. Hij hield hardnekkig vast aan zijn standpunt, en ze vroeg de meester om nadere uitleg. Toen deze door haar werd ontvangen en aan Sinnett werd getoond, ontkende hij de echtheid ervan, en de theorie dat ze in de steek was gelaten zou de rest verklaren. Hij scheen te vergeten dat zij het kanaal was en niet hij.

Hoewel toen aan de beschuldiging geen grote ruchtbaarheid werd gegeven, werd deze uitgebreid besproken door de vele bezoekers van beide kampen, en het effect ervan blijft tot op de huidige dag bestaan onder degenen die zich onlangs in besloten kring tegen HPB hebben gekeerd. Als ze onder elkaar zijn wordt ze heel gemakkelijk weggeredeneerd, en in het openbaar verzetten ze zich tegen degenen die stevig vasthouden aan haar nagedachtenis, haar eer en de waarheid van haar uitspraken over de meesters en hun berichten aan haar. Ze denken dat ze door haar omlaag te halen naar het middelmatige niveau waarop zij staan, kunnen doen alsof ze haar begrijpen, en verstand van zaken lijken te hebben als ze zeggen wanneer zij wel en wanneer zij niet door elementalen werd overheerst. Deze poging zal natuurlijk mislukken, en sommigen zullen denken dat de zaak niet naar voren hoeft te worden gebracht. Er zijn veel redenen waarom ze wél moet worden besproken en niet langer als een verborgen vergif moet blijven liggen: omdat ze leidt tot het ontkennen van broederschap, het goedkeuren van ondankbaarheid, een van de zwartste misdaden, en, als men erin gelooft,

onvermijdelijk zal leiden tot de vernietiging van de edele filosofie die door de meesters in grote lijnen is geschetst en door middel van HPB is bekendgemaakt.

Indien HPB, zoals door Sinnett werd beweerd, door de meesters in de steek was gelaten, nadat ze haar jarenlang hadden gebruikt als hun instrument en communicatiekanaal, zou dit in de steek laten het bewijs zijn van een onvoorstelbare ontrouw van hun kant, geheel tegengesteld aan de door henzelf verkondigde beginselen. Want toen Sinnett vele jaren eerder speelde met de gedachte dat het beter zou zijn als ze in de steek zou worden gelaten, toen hij de manier waarop HPB leiding gaf aan de beweging in India afkeurde, schreef meester KH hem nadrukkelijk dat 'ondankbaarheid niet een van onze ondeugden is', en vroeg hem of hij het rechtvaardig zou vinden te worden behandeld zoals hij voorstelde om Mw. Blavatsky te behandelen 'als u op die manier zou komen', zoals HPB dat heeft gedaan, en 'voor de waarheid alles zou achterlaten, jarenlang onvermoeibaar zou zwoegen op de moeilijke steile weg omhoog, niet ontmoedigd door obstakels, standvastig onder elke verleiding; en de geheimen die als een beproeving aan u waren toevertrouwd trouw in uw hart zou bewaren; met al uw energie had gewerkt en onzelfzuchtig de waarheid had verspreid en mensen had aangespoord om juist te denken en juist te leven'.[1] Maar deze waarschuwing bracht blijkbaar slechts een tijdelijk effect teweeg, want – zoals gezegd – na een paar jaar kwam Sinnett tot een conclusie waarbij zijn gedachte nog verder was doorgevoerd dan hij oorspronkelijk had bedoeld. Aanvankelijk had hij alleen gewild dat HPB aan de kant zou worden gezet als kanaal tussen hem en de meester, en onder die omstandigheden zou hij de leiding krijgen van een gereorganiseerde TS; maar daarna dacht hij dat HPB wat de meesters betreft aan de kant was gezet als een kanaal van welke aard dan ook. Dit volledig in de steek laten zou betekenen dat meester KH intussen geheel van aard was veranderd en hij nu tot grove ondankbaarheid in staat was, wat absurd is. Meesters zijn boven alles trouw aan degenen die hen dienen en die hun gezondheid, hun positie en hun hele leven opofferen aan het werk van de meester, en HPB deed dit alles en meer, zoals de meester schreef. Als u het andere standpunt inneemt en denkt dat HPB na jaren van dienstbaarheid, zoals in het bovenstaande citaat werd beschreven, in de steek werd gelaten om figuurlijk door elementalen te worden verslonden, dan zouden de

[1] *De Mahatma Brieven aan A.P. Sinnett*, blz. 10.

meesters slechts monsters van zelfzucht blijken te zijn, die gebruikmaakten van een instrument dat niet gemaakt was van ijzer, maar van een prachtig menselijk hart en ziel, en dit instrument dan onbeschermd weggooiden zodra ze het niet meer nodig hadden.

En hoe staat het met de leden en meer trouwe leerlingen aan wie niet was verteld dat ze in de steek zou zijn gelaten? Zou het van trouw getuigen tegenover hen? Jarenlang was hen geleerd om HPB en de leringen die ze gaf te respecteren, en haar te beschouwen als het kanaal van de meesters. Ze kregen geen waarschuwing dat het plan dat Sinnett zo lang in gedachten had gehad, uitgevoerd zou kunnen worden, maar ontvingen daarentegen vaak persoonlijk van de meesters goedkeurende berichten over de handelingen en leringen van HPB. Degenen die voortdurend twijfels koesterden over haar oprechtheid werden terechtgewezen; en toch werd ze, ogenschijnlijk om geen andere aanwijsbare reden dan haar noodzakelijke correctie van de onjuiste interpretatie van Sinnett van eerder gegeven leringen, in de steek gelaten door haar oude leraren en vrienden die haar jarenlang juist voor dit werk hadden getraind!

Deze vergezochte veronderstelling is dus in strijd met zowel broederschap als occultisme. Ze schendt elke wet van de ware ethiek en van de Loge, en als toppunt van absurditeit zou daardoor *De geheime leer* grotendeels het werk zijn van elementalen. Men zou kunnen denken dat HPB in de steek was gelaten vóór de uitleg van de fouten van Sinnett in dat boek verscheen, en dat haar bezetenheid door elementalen enige goede resultaten heeft opgeleverd! Maar degenen die beweren dat ze in de steek was gelaten en eraan toevoegen dat ze in de macht was van elementalen die het werk voor haar deden, geven in feite blijk van grote onwetendheid. Ze kennen de beperkingen van de elementalen niet: een elementaal kan alleen kopiëren wat al bestaat, kan niet iets scheppen of bedenken, kan alleen de gegeven impuls precies volgen of de gegeven opdracht precies uitvoeren, die, als deze onvolledig is, het resultaat eveneens onvolledig doet zijn, en zal niet beginnen te werken tenzij het door het denken en de wil van een mens daartoe wordt aangezet. Deze veronderstelling over HPB's bezetenheid door elementalen is in geen enkel geval houdbaar.

De onwetendheid die op dit punt blijkt te bestaan illustreert het verstandelijke niveau van de meeste critici van HPB. Materialisten waren door hun vooroordelen niet in staat haar leringen, methoden of karakter te begrijpen, en nadat ze de ideeën die ze oorspronkelijk van haar hadden gekregen slecht in zich hadden opgenomen en hadden verstof-

felijkt, pasten ze het resultaat vervolgens toe op een verklaring van alles over haar wat ze niet konden begrijpen, alsof ze probeerden de houten blokken van verschillende puzzels aan elkaar te passen. Maar als tegen alle redelijkheid in deze opvatting over het in de steek laten zou worden aanvaard, zou dit uiteindelijk, zoals ik al zei, ongetwijfeld leiden tot de vernietiging van de theosofische filosofie. Het indirecte effect zou even schadelijk zijn als het directe effect van het omlaaghalen van het ideaal van de meesters. Dit wordt duidelijk aangegeven in *De geheime leer*.

Na in haar 'Inleiding' van *De geheime leer* (blz. 2) te hebben gewezen op de fout van de schrijver van *Esoteric Buddhism* door in het voorwoord daarvan te stellen dat 'twee jaar geleden [dat is in 1883] noch ik, noch enige andere levende Europeaan het alfabet van de occulte wetenschap kende, dat hier voor het eerst in wetenschappelijke vorm is gegoten', terwijl in feite jaren tevoren niet alleen HPB dit alles en nog veel meer al wist, maar ook twee andere Europeanen en een Amerikaan, geeft ze vervolgens de toelichting die de meester zelf op zijn eerdere brieven over de aardketen van bollen en de relatie van Mars en Mercurius ten opzichte daarvan heeft gegeven (1:190-200). Sinnett erkent zelf dat 'zijn denken ongetraind' was in het occultisme toen hij via HPB de brieven ontving op basis waarvan *Esoteric Buddhism* werd geschreven. Hij had meer kennis van de moderne sterrenkundige speculaties dan van de occulte leringen, en dus hoeft men zich niet erover te verbazen, zoals HPB opmerkt, dat hij een metafysisch onderwerp materialistisch opvatte. Maar dit zijn de eigen woorden van de meester in antwoord op een verzoek van HPB om uitleg over iets waarvan ze heel goed wist dat het een fout van Sinnett betrof – het opnemen van Mars en Mercurius als bollen van de aardketen:

> . . . beide [Mars en Mercurius] zijn zevenvoudige ketens, en zijn even onafhankelijk van de siderische heren en superieuren van de aarde, als u onafhankelijk bent van de 'beginselen' van Klein Duimpje . . . Tenzij men minder moeite doet om het onverenigbare te verenigen, dat wil hier zeggen de metafysische en geestelijke wetenschappen met de fysische of natuurfilosofie – waarbij 'natuur' voor hen [de wetenschappers] een synoniem is van die stof die valt binnen het waarnemingsgebied van hun lichamelijke zintuigen – kan geen werkelijke vooruitgang worden bereikt. Zoals vanaf het begin werd onderwezen, is onze bol op het laagste punt van de neergaande boog, waar de stof die we waarnemen zich in haar grofste

> vorm vertoont . . . Het is dan ook logisch dat de bollen die onze aarde overschaduwen, op andere en hogere gebieden moeten liggen. Kortom, als bollen ZIJN ZE IN ÉÉN GEHEEL VERENIGD met onze aarde, maar ze hebben niet DEZELFDE SUBSTANTIE als onze aarde en behoren daarom tot een geheel andere bewustzijnstoestand.[1]

Indien dit niet als de juiste verklaring wordt aanvaard, dan wordt de hele filosofie materialistisch en tegenstrijdig, en heeft analogie geen enkele waarde meer, en moet de basis en het hele stelsel van de theosofie als flauwekul worden afgedaan. Maar daarvoor hoeft men niet bang te zijn, want veruit de meeste theosofen zullen de uitleg van de meester blijven accepteren.

En wat HPB persoonlijk betreft, is het misschien nuttig om deze woorden te onthouden:

> De meesters zeggen dat de natuurwetten onheil zullen brengen aan hen die hun leraar in het gezicht spuwen, aan hen die haar werk proberen te kleineren en haar proberen af te schilderen als deels goed en deels een bedrieger; zij die door haar toedoen het pad hebben betreden moeten niet proberen om haar werk en doel te kleineren. Ze vragen niet om slaafse verafgoding van een persoon, maar loyaliteit is vereist. Ze zeggen dat het ego van het lichaam dat ze gebruikte een edele en dappere dienaar van de Loge was en is, dat met een opdracht naar het Westen werd gestuurd, zich volledig bewust van de beledigingen en de laster die ongetwijfeld over dat toegewijde hoofd zouden worden uitgestort, en ze voegen eraan toe: 'Zij die haar niet kunnen begrijpen kunnen beter niet proberen haar te verklaren; zij die niet sterk genoeg blijken te zijn voor de taak die zij vanaf het begin heeft geschetst, kunnen er beter niet aan beginnen.

William Q. Judge

[1] *De geheime leer*, 1:195-6, waar HPB een brief van de meester citeert.

Cyclische indrukken, cyclische terugkeer en onze evolutie[1]

[*Theosophy*, januari 1897, blz. 305-9; februari 1897, blz. 327-31; maart 1897, blz. 359-63]

Het woord cyclus wordt afgeleid van het Griekse *kuklos*, een ring. De overeenkomstige term in het Sanskriet is kalpa, dat een ruimere en diepere betekenis heeft, want in de moderne talen wordt het woord cyclus gebruikt voor kleine, middelgrote en grote cyclussen, terwijl kalpa alleen een cyclus van grote omvang aanduidt en de daarin begrepen kleinere cyclussen door andere woorden worden aangegeven.

Wat is een cyclus? Het is een cirkel, een ring. Maar niet zoals een trouwring, die een gesloten cirkel vormt, maar meer als een schroefdraad, die de vorm van een spiraal aanneemt, en dus van onderen begint en om zichzelf heen draaiend omhooggaat. Zoiets als de hoefijzerbocht in de Pennsylvania Railroad. Daar begint men de bocht aan het laagste einde, volgt het hoefijzervormige traject en gaat omhoog, zodat aan de overzijde aangekomen men niet verder is gekomen dan bij het begin, maar alleen het hoogteverschil tussen de twee einden van de bocht heeft overwonnen.

Maar wat bedoelen we in de theosofie bij ons onderzoek van de natuur, of van de mens, of van de beschaving, of van onze eigen ontwikkeling, oorsprong en lotsbestemming, met een cyclus? Met een cyclus bedoelen we precies hetzelfde als de Egyptenaren, de hindoes en de filosofen uit de middeleeuwen ermee bedoelden: een nieuwe periodieke terugkeer van iets vanuit een bepaalde plaats. Daarom wordt het een cyclus genoemd, omdat iets schijnbaar tot zichzelf terugkeert; maar in theosofische leringen, en in leringen van de Ouden, gebeurt dat altijd iets hoger, in de zin van vervolmaking of vooruitgang. Cyclussen heersen dus, zoals de Egyptenaren dachten, overal; de dingen keren terug, gebeurtenissen herhalen zich, het verleden komt terug, en zo zeggen we in deze eeuw: ‘De geschiedenis herhaalt zich.’

---

[1]Judge gaf deze lezing op de 6de jaarlijkse conventie van Amerikaanse theosofen op 25 april 1892. Ze werd daarna met de andere conventietoespraken opgenomen in de appendix van het conventieverslag.

Maar waar heerst volgens theosofen de cyclische wet? Cyclische wetmatigheid heerst overal. Ze heerst in alle natuurrijken – in het dierenrijk, het mineralenrijk en het mensenrijk; in de geschiedenis, in de lucht, en op aarde. Cyclussen bestaan niet alleen in en op de aarde met haar bewoners, maar ook in wat de hindoes de drie rijken van het heelal, de drie werelden noemen: die beneden ons, onze wereld, en die boven ons.

Als we Buckle, een groot schrijver uit de Engelse school, raadplegen dan blijkt hij in een van zijn standaardwerken, *History of Civilization in England*, een belangrijk en vaak geciteerd boek, te zeggen dat voor volkeren de cyclische wet ongetwijfeld geldt dat ze zijn teruggekeerd, ogenschijnlijk onveranderd, alleen een klein beetje vooruitgegaan of teruggevallen, want er ligt binnen de opgaande ook een neergaande cyclus besloten. Maar Buckle heeft deze wet niet ontdekt. Hij stelde slechts opnieuw vast wat de Ouden keer op keer hebben gezegd. En ik heb altijd gedacht dat als Buckle en anderen zoals hij wat meer aandacht aan de Ouden zouden besteden, ze zich heel wat moeite zouden besparen, want hij ontdekte zijn wet door veel onderzoek, veel zorgvuldig werk te doen, terwijl hij de wet snel zou hebben gevonden als hij de Ouden had geraadpleegd, die altijd hebben onderwezen dat er cyclussen zijn en altijd zullen zijn.

De Ouden kenden veel grote en belangrijke cyclussen. In hun classificatie hadden ze een saros en een naros, die we nu niet meer begrijpen. Tot op zekere hoogte zijn ze bekend, maar wat ze precies zijn weten we niet. De Egyptenaren onderwezen dat er een grote siderische cyclus bestaat, en die wordt nu eindelijk erkend. Het is de cyclus van 25.000 jaar, gevormd doordat de zon in die tijdsperiode door de tekens van de dierenriem gaat. Ik neem aan dat u iets van astronomie weet, maar voor de duidelijkheid is het beter dit nog eens uiteen te zetten. De zon gaat van dag tot dag door de tekens van de dierenriem, en ook van jaar tot jaar, maar tegelijkertijd gaat hij – terwijl hij de tekens van de dierenriem doorloopt – langzaam terug, zoals de wijzers van een klok die de tijd wegtikken. Bij het doorlopen van die periode keert hij tot hetzelfde punt terug; dit wordt de precessie van de equinoxen[1] genoemd en bedraagt een bepaald aantal boogseconden per jaar. Als men dit doorrekent, dan blijkt dat de zon ruim 25.000 jaar nodig heeft

[1]Noot vert.: G. de Purucker licht op blz. 746-9 van zijn *Bron van het occultisme* in een kort artikel aan de hand van 2 diagrammen toe wat deze precessie van de equinoxen inhoudt.

om op de plaats terug te komen vanwaar hij op een bepaald moment vertrok. Als u zich voorstelt dat de zon zich op 1 april van dit jaar op een bepaald punt van het sterrenbeeld Aries (Ram) bevond, een van de tekens van de dierenriem, dan zal hij door de precessie van de equinoxen niet tot dat punt terugkeren, vóór er 25.000 jaar zijn verstreken.

De zon is het centrum van ons zonnestelsel, en de aarde draait eromheen en draait tegelijkertijd om haar as. Zoals de astronomen nu weten en aan de Ouden (die we in feite zelf waren) bekend was, draait de zon om een centrum. Dit betekent dat terwijl we om de zon draaien, deze om een ander centrum draait, zodat we aan de hemel niet een cirkel om de zon beschrijven, maar een spiraal, omdat we met de zon mee bewegen in zijn baan. Begrijpt u precies wat deze gedachte inhoudt? Het is een belangrijke gedachte, omdat het onderwerp hierdoor veel duidelijker wordt. Er is een ster ergens aan de hemel, we weten niet waar – sommigen denken dat het Alcyone is, of een andere ster, anderen dat het misschien een ster in de Pleiaden is, en weer anderen menen dat het een ster ergens anders is – maar door logisch te redeneren van het bekende naar het onbekende weten ze dat de zon zelf wordt aangetrokken door een onbekend centrum, en dat hij daaromheen draait in een enorme cirkel, en terwijl hij draait neemt hij vanzelfsprekend de aarde met zich mee. In de loop van 25.000 jaar moet hij, terwijl hij de tekens van de dierenriem doorloopt, de aarde meevoeren naar ruimten waar deze nog nooit is geweest, want als hij na 25.000 jaar dit punt in Aries bereikt, is het slechts schijnbaar hetzelfde punt, net als toen ik door de hoefijzerbocht reed, en op hetzelfde punt aankwam, maar hoger was gekomen, en mij in een andere positie bevond. Zo zal ook de zon, als hij weer terugkeert in dat punt van Aries – waar hij zich op 1 april van dit jaar bevond – dus niet precies op dezelfde plaats in de ruimte zijn, maar hij zal zich ergens anders bevinden, en op zijn reis van 25.000 jaar over miljarden en miljarden kilometers trekt hij de aarde mee naar ruimten waar ze nooit eerder was en als die aarde nooit meer zal zijn. Hij moet haar meenemen naar kosmische ruimten waar de dingen anders zijn en waardoor veranderingen op de aarde zelf worden teweeggebracht, want veranderingen van kosmische materie in de atmosfeer, in de ruimte waarin de zon de aarde meeneemt, moeten van invloed zijn op de aarde en al haar bewoners. De Ouden onderzochten dit onderwerp en maakten deze cyclus langgeleden bekend, maar wij beginnen pas sinds kort te zeggen dat we dit hebben ontdekt. Als 19de-eeuwse astronomen weten we dat dit een feit is of, op basis van logisch

redeneren, dat het een feit moet zijn, maar de Ouden kenden dit feit omdat ze het zelf hadden waargenomen en die waarnemingen hadden opgetekend.

De Egyptenaren hadden ook de maancyclus die wij kennen, maar ze hadden meer maancyclussen dan wij, want de maan heeft niet alleen haar cyclus van 28 dagen, waarin ze van vol nieuw wordt om dan weer toe te nemen, maar ze heeft ook een cyclus van iets meer dan 14 jaar,[1] die zelf een invloed op de aarde moet hebben.

Ze zeiden ook dat de menselijke ziel haar cyclus heeft, en deze duurt 5000 jaar. D.w.z., een mens stierf, of de koning stierf, en zijn lichaam werd gemummificeerd. Deden ze dat in de hoop dat hij, als de cyclus van 5000 jaar was voltooid en hij weer naar de aarde terugkeerde, daar zijn mummie zou vinden? Nee, ze deden dat opdat niemand anders hun gemummificeerde atomen kon opnemen en ze zou misbruiken. Het mummificeren wordt door ons op een andere manier verklaard. Op basis van hun kennis van de wet van de cyclussen maakten ze de eerste mummie. Ze geloofden dat een menselijke ziel terugkeerde, en ze geloofden ook, evenals wij, dat alle atomen leven, dat ze punten van bewustzijn zijn, dat ze intelligentie bezitten in overeenstemming met het gebied waarop ze zich bevinden, en dat de mens die de stoffelijke atomen die zich in zijn lichaam en hersenen bevinden, misbruikt, de gevolgen zal moeten dragen. Terwijl ze zichzelf dit voorhielden, zeiden ze daarom: 'Als ik sterf en deze atomen, die ik zo goed heb gebruikt, achterlaat, zal misschien een ander ze zich toe-eigenen en ze slecht gebruiken, daarom zal ik ze zo goed mogelijk in stand houden tot ik terugkeer, om dan door een bewerking het samenstel van atomen te vernietigen, en ze in een of andere plek te laten opgaan, waar ze ten goede kunnen worden gebruikt.' Dat vinden we nu misschien weerzinwekkend, maar ik herhaal slechts de theorie. Ik zeg niet of ik het geloof of niet.

De oude Egyptenaren die deze theorieën aanhingen, zijn verdwenen en hebben niets achtergelaten dan de piramiden, de tempels van Thebe, de sfinxen en alle grote monumenten die geleidelijk door ons worden ontdekt. Waar zijn ze heengegaan? Zijn ze teruggekomen? Worden ze vertegenwoordigd door de kopten die nu in Egypte leven? Ik denk het

[1]Noot vert.: Misschien wordt de cyclus van Meton bedoeld. Dit is een 19-jarige periode of cyclus, waarin 235 lunaties plaatsvinden. Na deze cyclus staan zowel de zon als de maan weer vrijwel in dezelfde positie. Na 19 jaar vallen de maanfasen dus weer op dezelfde dagen van de maand.

niet, hoewel men met erfelijkheid alles denkt te kunnen verklaren. Zijn de kopten hun nakomelingen? Ze weten niets, hebben slechts een eenvoudige taal, en leiden een slavenleven, en toch zijn ze de nakomelingen van de oude Egyptenaren! Wat is er van hen geworden? De oude Egyptenaren werkten volgens ons samen met de oude hindoes, van wie de cyclus nog voortduurt; dat wil zeggen van wie de nakomelingen er nog zijn, en die de kennis van hun voorvaderen gedeeltelijk hebben bewaard; we zien dat de hindoes altijd dezelfde theorieën over de cyclussen hebben aangehangen als de Egyptenaren. Ze deelden de wereldtijdperken in. Ze zeggen dat manifestatie begint en dan voortduurt gedurende een periode die een kalpa wordt genoemd, een enorm aantal jaren; en dat de kalpa in tijdperken is verdeeld. Een kleine cyclus bestaat uit een groot aantal jaren; de ene zal 4000 jaar duren, een andere 400.000, weer een andere 1.000.000, enz., en samen vormen ze een totaal waarvan we ons geen voorstelling kunnen maken, maar dat we kunnen opschrijven.

Het begrip 'cyclussen' kwam van de hindoes, via de volkeren die zich vanuit Hindoestan verspreidden, want men erkent dat dit land de bakermat van het vijfde wortelras is. Sommige Indo-Europese volkeren gingen behoren tot het christendom, en we zien dat de christenen, de Romeinen, de Grieken en alle volkeren van die tijd dezelfde theorieën hadden over cyclussen, namelijk dat de cyclische wet overal heerst. We zien dit bij de oude mystici, de christelijke mystici, de middeleeuwse mystici en de mystici uit meer recente tijden. Als u de werken leest van Higgins, die de *Anacalypsis* schreef, zult u daarin ingewikkelde verhandelingen en onderzoekingen aantreffen over het onderwerp cyclussen. Bestaan ze werkelijk? Is er zoiets als een cyclus die het lot van de mens beïnvloedt?

Als we ons persoonlijke leven nader beschouwen, dan zien we dat er cyclussen heersen en moeten bestaan, want de zon gaat 's morgens op, beweegt zich naar het midden van de hemel, en gaat in het westen onder; en de volgende dag doet hij hetzelfde, en hem navolgend, staat u op, bereikt het hoogtepunt van uw activiteit en gaat dan slapen. Zo volgt de dag op de nacht en de nacht op de dag. Dat zijn cyclussen, kleine cyclussen, maar samen vormen ze de grotere. U werd geboren, en als u ongeveer 7 jaar bent, begint uw onderscheidingsvermogen zich tot op zekere hoogte te ontwikkelen. Nog wat later en u bent volwassen, dan begint het verval, en tenslotte beëindigt u de grote dag van uw leven als uw lichaam sterft.

In de natuur zien we zomer en winter, lente en herfst. Dit zijn cyclussen en alle beïnvloeden de aarde en de mensen die haar bewonen.

Volgens de esoterische leer, de innerlijke leer, die in alle oude literatuur en in elk religieus boek is te vinden, wordt onze evolutie geleid door de wet van de cyclussen, de hoogste wet; die cyclische wet werkt door middel van reïncarnatie en werkt overal. Want wat is reïncarnatie anders dan het opnieuw tot leven komen, precies wat de oude Egyptenaren onderwezen en waarvan we ontdekken dat het waarschijnlijk waar is; want op geen andere manier dan door deze cyclische wet van reïncarnatie kunnen we de problemen van het leven verklaren waarmee we te maken krijgen. Daarmee verklaren we ons eigen karakter, dat verschilt van dat van ieder ander en een kracht bezit die voor ieder mens uniek is.

Omdat dit de hoogste wet is, moeten we nog een andere bespreken die ermee verband houdt en in de door mij gekozen titel is opgenomen. Dat is de wet van terugkeer van indrukken. Ik bedoel hiermee dat gedachten en verrichte daden van een volk – zonder te spreken over de dingen die de natuur beïnvloeden, hoewel ze aan dezelfde wet onderworpen is – een indruk maken. Dat wil zeggen dat uw komst naar deze conventie in uw natuur een indruk achterlaat. Als u op straat loopt en daar getuige bent van een vechtpartij, dan maakt dat een indruk. Als u vorige week ruzie heeft gehad, en beschuldigingen heeft geuit tegen een man of een vrouw, en u heel boos heeft gemaakt, dan schept dat een indruk in u, en deze indruk is evengoed onderworpen aan de wet van de cyclussen als de maan en de sterren en de wereld, en is veel belangrijker voor uw ontwikkeling – uw persoonlijke ontwikkeling of evolutie – dan al deze andere grote dingen, want die treffen u als deel van het geheel, terwijl deze kleine cyclussen u in het bijzonder treffen.

De theosofische leer van de cyclussen en de evolutie van de mens moet ongeveer als volgt worden beschreven: Stel u voor dat vóór deze aarde de gasachtige toestand verliet, er ergens in de ruimte een aarde bestond, en laten we haar de maan noemen, want dat is precies de theorie. De maan was ooit een groot en levend lichaam vol wezens. Ze leidde haar leven, doorliep haar cyclussen en ten slotte, aan het einde van haar leven, en nadat enorme tijdperken waren voorbijgegaan, brak het moment aan dat ze moest sterven; dat wil zeggen, er kwam een moment dat de wezens op die aarde haar moesten verlaten, omdat haar tijd was verstreken, en toen begon de uittocht vanuit die aarde. U kunt zich dat voorstellen als de trek van een vlucht vogels. Heeft u dat ooit

gezien? Ik heb vogels zien trekken op een manier die misschien maar enkelen van u hebben gezien. In Ierland, en misschien in Engeland, trekken de zwaluwen op een eigenaardige manier.

Toen ik nog een jongen was, ging ik vaak naar mijn oom. Achterin zijn tuin stonden resten van een oud stenen bouwwerk, en door een of andere merkwaardige samenloop van omstandigheden verzamelden de zwaluwen uit alle naburige provincies zich daar. Ze verzamelden zich op de volgende manier: Als daarvoor het moment was aangebroken, zag je ze uit alle windrichtingen aankomen; ze streken neer, kwetterden de hele dag op deze berg stenen en vlogen soms wat rond. Toen de avond viel, vlogen ze tegelijk op en vormden een grote cirkelvormige groep met een middellijn van meer dan 12 meter, en die kring van zwaluwen vloog wel twee uur lang steeds maar rond in de lucht, rondom deze toren, en hun luide gekwetter trok van andere plaatsen zwaluwen aan die waarschijnlijk het moment om te trekken waren vergeten.

Ze hielden dit verschillende dagen vol, tot op een dag het moment aanbrak dat ze moesten vertrekken en dan gingen ze – enkele werden achtergelaten, sommige gingen wat eerder, andere kwamen te laat. Andere vogels trekken weer op een andere manier. En zo trokken ook deze menselijke vogels van de maan naar deze plaats waar de aarde begon (ik weet niet waar dat is – een plek in de ruimte) en vestigden zich daar als levende wezens, entiteiten, niet met lichamen, maar wezens, in die massa van stof, op dat punt in de ruimte, bezielden het met leven en maakten ten slotte dat deze aarde een bol werd met wezens erop. Toen begonnen de cyclussen te werken, want de indrukken die op deze voorouders waren gemaakt toen ze in de oude beschaving van de maan leefden – het gaat ons verstand te boven om te weten hoe oud – keerden terug toen ze op deze aarde aankwamen, en zo zien we de rassen op aarde opkomen en ten onder gaan, telkens weer opkomen en ten onder gaan, en ten slotte bereiken wat we nu zijn, wat niets is in vergelijking met wat ze zullen worden, want ze klimmen steeds hoger en hoger.

Dit is in grote lijnen de theorie, en daarin besloten ligt de theorie van de zeven grote wortelrassen die achtereenvolgens de aarde bewoonden, de zeven grote Adams die de aarde bevolkten; en als deze aarde ten slotte aan het einde van haar levensperiode is gekomen, dan zullen alle wezens van deze aarde wegvliegen naar een andere plaats in de ruimte om nieuwe werelden te ontwikkelen als oudere broeders die vroeger in andere ruimten in de natuur hetzelfde hebben gedaan. We doen dit niet blindelings. Het is eerder door anderen gedaan – niemand

weet wanneer het begon. Er was nooit zoiets als een begin, het zal nooit een einde hebben, maar er zijn altijd oudere broeders van de mensheid, die voortleven.

Zoals sommigen hebben geschreven, kunnen we de cyclussen niet terugdraaien. Het vuur van het patriottisme kan zich tegen de hogere bestemming die een volk in de duisternis zal storten, niet staande houden. We kunnen slechts hier en daar iets wijzigen. De oudere broeders zijn aan de wet onderworpen, maar ze koesteren hoop en vertrouwen, omdat die wet betekent dat we alleen ten onder lijken te gaan om opnieuw en tot grotere hoogte op te stijgen. Zo zijn we volgens cyclische wetten vanuit de laagste natuurrijken omhooggeklommen. Dat betekent dat we verbonden zijn in een enorme broederschap, die niet alleen de blanke mensen van de aarde omvat, en de zwarte mensen, en de gele mensen, maar ook het dierenrijk, het plantenrijk, het mineralenrijk en de onzichtbare elementalenrijken.

U moet niet zo egocentrisch zijn om te veronderstellen dat ze alleen mannen en vrouwen omvat. Ze omvat alles, elk atoom in dit zonnestelsel. En we klimmen op uit lagere vormen en leren om de stof waarvoor we verantwoordelijk zijn – in ons lichaam, onze hersenen en onze psychische natuur – zo te vormen en te modelleren, te gebruiken en te misbruiken, of van indrukken te voorzien dat die stof een verbeterde versie zal zijn om te worden gebruikt door de jongere broeders die lager staan dan wij, misschien in de steen onder onze voeten. Ik bedoel daarmee niet dat er in die steen een mens woont. Ik bedoel dat geen enkel atoom in de steen dode stof is. Er is nergens dode stof, maar elk atoom in die steen bevat leven, zonder intelligentie, zonder vorm, maar potentieel, en op een moment ver in de toekomst – dat we ons niet kunnen voorstellen – zullen alle atomen in die steen bevrijd zijn. De stof zelf zal verfijnd zijn, en ten slotte zal in deze grote cyclus van vooruitgang alles de sporten van de ladder hebben bestegen, zodat anderen die lager staan en in een voor ons onbegrijpelijke toestand verkeren, de kans krijgen naar hen op te klimmen.

Dit is de feitelijke theorie. Is het bijgeloof? Als u de kranten gelooft, is het bijgeloof, want ze verwringen en verdraaien alles wat u zegt. Uw vijanden zullen zeggen dat u zei dat er een mens in de steen was, en dat u een steen bent geweest. U bent geen steen geweest, maar de edele monade, de pelgrim die uit andere werelden afkomstig is, heeft in elke steen, in elk natuurrijk, geleefd, en heeft nu het stadium van de mens bereikt, om te laten zien of hij in staat is mens te blijven, of dat hij weer

zal terugvallen, zoals een jongen op school die niet wil leren een klas teruggaat.

Deze wet van indrukken kan op de volgende manier worden geïllustreerd: als u naar een elektrisch licht kijkt – laat alle andere weg, en laat er om een betere indruk te krijgen één over – maakt dat een indruk op het netvlies, en als u de ogen sluit, zult u in het oog deze lichtboog zien die tussen de koolspitsen in een booglamp is ontstaan. U kunt het proberen en het zelf vaststellen. Als u uw ogen dichthoudt en goed oplet, ziet u het beeld een aantal keren terugkomen, het blijft enkele tellen, verdwijnt even lang en komt dan weer terug, terwijl het steeds enigszins verandert, maar het blijft altijd het beeld van de lichtboog, totdat ten slotte het moment aanbreekt dat het schijnt te zijn verdwenen omdat andere indrukken het hebben uitgewist of overschreven.

Dit betekent dat de indruk van deze lichtboog zelfs op het netvlies terugkeert. Na de eerste keer verandert de kleur elke keer, en zo komt die indruk met regelmatige tussenpozen terug, en toont daarmee aan dat de indruk op het netvlies cyclisch terugkeert; en als dat voor één ding geldt, dan geldt dat voor alle dingen. Wanneer we ons morele karakter beschouwen, zien we hetzelfde, want zoals er in de oceaan getijden zijn, die door de maan zouden worden verklaard – die ze volgens mij niet verklaart – zo zijn er ook in de mens getijden die de terugkeer van deze indrukken worden genoemd; dat wil zeggen, u doet iets éénmaal en heeft de neiging het te herhalen; men doet het tweemaal en de invloed ervan verdubbelt, en er is een grotere neiging hetzelfde nog eens te doen. En zo komt deze voortdurende terugkeer van cyclische indrukken in ons hele karakter tot uiting.

We ontvangen deze indrukken vanuit elk punt in de ruimte, van elke ervaring die we hebben gehad, van alles wat we ooit mogelijkerwijs doormaken, zelfs van die dingen die onze voorvaderen meemaakten. En dit is niet onrechtvaardig en wel omdat onze voorvaderen de lijn van belichaming verschaften, en we kunnen op die lijn niet binnenkomen tenzij we er verwantschap mee hebben, en daarom moeten we op een bepaald punt in die cyclus in het verleden in diezelfde lijn of familie zijn geweest; ik moet dus in het verleden een aandeel hebben gehad in het opbouwen van juist deze familielijn waarin ik nu besta, en ik neem opnieuw de cyclische indruk op die tot mij is teruggekeerd.

Dit is van het grootste belang voor onze evolutie als individuen, en het is de enige manier waarop ik het vraagstuk van de evolutie hier wil bespreken – niet het grote vraagstuk van de evolutie van het heelal,

maar onze eigen evolutie, dat wil zeggen, van ons fysieke leven, zoals Mw. Blavatsky, die herhaalde wat de Ouden zeiden, ons zo vaak heeft gezegd, en zoals het door zovelen uit dezelfde school is gezegd. Er doet zich voor u een gelegenheid voor om iets te doen. U doet het niet; misschien keert ze in geen honderd jaar terug. Het is de terugkeer tot u van iets ouds dat goed was – wanneer het iets goeds betreft – volgens een cyclisch proces. U negeert het misschien, en eenzelfde kans zal zich weer voordoen, maar misschien pas over 100 jaar of in een ander leven, maar ze zal terugkomen volgens diezelfde wet.

Neem nu een ander geval. Ik heb een vriend die probeert alles te weten te komen over de psychische natuur, maar ik heb ontdekt dat hij geen enkele aandacht schenkt aan het feit dat de indrukken die hij schept onvermijdelijk tot hemzelf terugkeren. Ik ontdekte dat hij perioden van depressiviteit kende (en dit komt bij iedereen voor) en een moedeloosheid die hij niet kon verklaren. Ik zei tegen hem, je had dezelfde moedeloosheid misschien zeven weken geleden, misschien acht weken, misschien vijf weken geleden. Hij keek zijn dagboek na en raadpleegde zijn geheugen, en ontdekte dat er inderdaad herhalingen van moedeloosheid plaatsvonden met ongeveer dezelfde tussenpozen. Wel, zei ik, dat verklaart voor mij hoe ze terugkomt. Hij zei: 'Maar wat moet ik doen?' Doe wat de Ouden ons leerden, namelijk dat we alleen goede resultaten kunnen krijgen door indrukken teweeg te brengen die het tegenovergestelde zijn van de slechte.

Neem dus dit geval van moedeloosheid. Omdat het de terugkeer van een oude indruk betreft, had hij zichzelf moeten dwingen zich blij te voelen, zelfs tegen zijn wil, en als hij dat niet zou kunnen, dan proberen de vreugde van anderen te voelen. Door dit te doen, zou hij in zichzelf een andere indruk hebben ingeprent, één van vreugde, zodat deze indruk, wanneer ze zou terugkomen, in plaats van dezelfde kwaliteit en dezelfde omvang te hebben, door de indruk van vreugde of opgetogenheid zou zijn veranderd. Als die twee indrukken samenkomen, zouden ze elkaar neutraliseren, zoals twee biljartballen die elkaar treffen de neiging hebben elkaars bewegingen teniet te doen. Dit is van toepassing op iedereen die zwaarmoedig is. Het is niet op mij van toepassing, en ik denk dat dat komt omdat ik in een ander leven last van zwaarmoedigheid heb gehad. Ik heb last van andere dingen, maar nooit van zwaarmoedigheid.

Ik heb vrienden en kennissen die aan deze aanvallen van moedeloosheid lijden. Het is de terugkeer van oude cyclische indrukken, of de

cyclische terugkeer van indrukken. Wat kunt u daartegen doen. Sommigen zeggen: Ik ga zitten en doe er niets aan, dat wil zeggen, u zit daar, en schept ze opnieuw. U kunt ze niet uitwissen als ze zijn opgekomen, maar als ze opkomen, begin dan aan iets anders, begin aan iets vrolijks, wees vriendelijk tegen iemand, probeer iemand die moedeloos is op te vrolijken, dan begint u daardoor een andere indruk te scheppen, die na eenzelfde periode zal terugkeren. Het maakt geen verschil of u daarmee een paar dagen wacht. De volgende dag, of een paar dagen later, is ook goed, want als de oude cyclische indruk terugkeert, zal hij de nieuwe meebrengen, omdat hij door associatie ermee verbonden is.

Dit heeft ook betrekking op de beschaving waarvan we deel uitmaken.

Wie zijn we? Waar gaan we naartoe? Waar zijn we vandaan gekomen? Ik zei u dat de oude Egyptenaren zijn verdwenen. Als u de geschiedenis van Egypte bestudeert, de interessantste, omdat ze de raadselachtigste is, zult u ontdekken dat de beschaving daar opeens haar hoogtepunt bereikt. We weten niet wanneer ze begon. Deze beschaving was zo groot dat ze een enorme tijd moet hebben bestaan om die hoogte te bereiken, zodat we haar oorsprong niet kunnen ontdekken, en ze verdwijnt plotseling van het toneel; van haar rest niets dan de geweldige overblijfselen die van die grote dingen getuigen, want de oude Egyptenaren maakten niet alleen mummies, waarbij ze een vaardigheid in het zwachtelen vertoonden die we niet kunnen overtreffen, maar ze hadden zich in alles zo gespecialiseerd dat we moeten concluderen dat hun beschaving vele eeuwen had bestaan. Er was een specialist voor het rechteroog en één voor het linker; een specialist voor de wenkbrauwen, enz. Naar mijn bescheiden mening zijn wij de Egyptenaren.

We zijn teruggekeerd, na onze cyclus van 5000 of hoeveel jaar dan ook, en we hebben met ons meegebracht wat sommigen het Semitische volk noemen, waarmee we zijn verbonden door een of andere oude indruk die we niet kwijt kunnen raken; en dat Semitische beeld is dus op ons afgedrukt. We hebben door de onontkoombare wet van associatie door cyclische terugkeer een volk en enkele individuen meegebracht die banden met ons hebben door sommige van onze daden tijdens die grote oude beschaving die nu is verdwenen, en we kunnen er niet van loskomen, we moeten hen tot een ander niveau verheffen, terwijl we onszelf verheffen.

Ik geloof dat in Amerika bewijzen zijn te vinden van de terugkeer

van die oude beschaving, want volgens de theosofische theorie gaat niets verloren. Als we het moesten hebben van verslagen, van gebouwen en dergelijke, dan zouden die snel verdwijnen en zou er nooit iets kunnen worden herwonnen; er zou nooit enige vooruitgang zijn. Maar ieder individu in de beschaving, waar hij zich ook bevindt, maakt de aantekeningen in zichzelf, en wanneer hij daarvoor in de gunstige omstandigheden komt – zoals beschreven door Patañjali – zal hij de oude indruk naar buiten brengen. De Ouden zeggen dat aan elke daad een gedachte ten grondslag ligt, en elke gedachte een verstandelijke indruk schept; en wanneer het fysieke gestel gereed is, zal zich een nieuwe omstandigheid wat betreft rang, plaats en talent aandienen.

Zo bewaren we in onszelf de indruk van alles wat we hebben gedaan, en wanneer het moment aanbreekt dat we cyclisch zijn teruggekeerd – na dat vele keren te hebben gedaan, misschien in de middeleeuwen, in Engeland, Duitsland of Frankrijk – komen we ten slotte in een omgeving zoals ons hier wordt gegeven, die ons en anderen die na ons komen fysiek en in andere opzichten in staat stelt goed te doen. Ik kan ze bijna voor me zien; ze komen als een klein leger uit de landen van de oude wereld om te proberen deze hier te verbeteren, want ook hier bestond eeuwen geleden een beschaving, waarvan we misschien deel uitmaakten, mogelijk nog vóór die van de oude Egyptenaren. Ze verdween van hier, wanneer weten we niet, en liet dit land vele duizenden jaren lang woest achter, tot het door de Europeanen opnieuw werd ontdekt. De oude wereld, ik bedoel Europa, is vergiftigd, de grond is doordrenkt met de emanaties, vergiftigd door de emanaties van de volkeren die er hebben geleefd; de lucht erboven is daarom vergiftigd door de emanaties vanuit de grond; maar hier in Amerika, een goede plaats voor het nieuwe ras, ligt bebouwbaar land, dat genoeg tijd heeft gehad om het vergif dat hier eeuwen en eeuwen geleden werd gezaaid te vernietigen. Het geeft ons een nieuw land, met trillingen in de lucht die elk atoom in de mens die haar inademt energie geven, en zo zien we de mensen die uit de oude wereld overkomen als het ware via hun voeten de indrukken van een Amerikaans land in zich opnemen. Dit alles heeft een invloed op onze beschaving en ons volk.

We zijn hier een nieuw volk in een nieuwe cyclus, en mensen die het weten zeggen dat er binnen enkele jaren een cyclus eindigt en een nieuwe begint, en dat dat begin en dat einde gepaard zullen gaan met schokken in zowel de maatschappij als de natuur. Iedereen kan dit bijna zien aankomen. De gebeurtenissen hangen vrijwel volledig in de

lucht. U weet dat Daniël (12:7) zei: 'Eén tijd, een dubbele en een halve tijd', enz., en de aanhangers van het christelijke stelsel hebben geprobeerd het punt vast te stellen waarop de tijd begon, en dat is nu juist het probleem. De enige die in al die jaren een directe uitspraak deed, was Mw. Blavatsky, en ze zei: 'Binnen enkele jaren eindigt een cyclus, bereid u voor.' Het was als met de oude profeten die naar het volk kwamen en zeiden: 'Bereid u voor op een nieuw tijdperk, maak u gereed voor wat u te doen staat.' Dat is precies waarmee deze beschaving bezig is. Het is de hoogste, hoewel ook de meest grove, beschaving hier op aarde. Het is het begin van de grote beschaving die komen moet, wanneer het oude Europa zal zijn verwoest, wanneer de Europese beschavingen niets meer tot stand kunnen brengen, dan zal hier de plaats zijn waar de nieuwe grote beschaving opnieuw de hand zal uitstrekken om die van het oude Oosten te grijpen, dat daar al die jaren stilzwijgend en werkloos heeft gezeten, terwijl het in zijn aloude crypten, bibliotheken en verslagen de filosofie die de wereld nodig heeft, heeft bewaard; en juist deze filosofie en deze ethiek probeert de Theosophical Society u te geven. Het is een filosofie die u kunt begrijpen en in praktijk kunt brengen.

Het is gemakkelijk genoeg tegen iemand te zeggen: 'Doe wat goed is', maar in dit tijdperk van bijgeloof zal hij na een poosje zeggen: 'Waarom zou ik doen wat goed is als ik er geen zin in heb?' Als u op deze wetten wijst, dat hij in zijn cyclus moet terugkomen, dat hij onderworpen is aan evolutie, dat hij een gereïncarneerde pelgrim-ziel is, dan zal hij de reden daarvoor inzien, dan zal hij om zich van een vaste grondslag te verzekeren deze filosofie aanvaarden; en dat is wat de Theosophical Society en de theosofische beweging proberen te doen. Een paar dagen geleden zei iemand die over een soortgelijk onderwerp sprak, dat het belangrijkste doel en streven de grote verzaking is. Na tot grote hoogten te zijn opgeklommen – wat u alleen kunt doen door onzelfzuchtigheid – kunt u ten slotte tegen uzelf zeggen: 'Ik kan de rust nemen waar ik recht op heb.' Want wat op één plaats geldt, moet ook op andere plaatsen gelden. Maar als u tegen uzelf zegt: 'Ik zal mijn rust niet nemen, omdat ik weet dat deze wereld en alle mensen erop nog vele duizenden jaren moeten leven en volhouden en, als ze niet worden geholpen, misschien zullen tekortschieten; ik zal mijn rust niet nemen, maar hier blijven en ik zal lijden omdat ik meer kennis en grotere gevoeligheid bezit' – dat is de grote verzaking waarover de theosofie spreekt.

Ik weet dat we niet vaak op deze manier spreken, omdat velen van

ons denken dat mensen, als we over de grote verzaking spreken, onmiddellijk zullen zeggen: 'Dat wil ik niet; het is te veel gevraagd.' Daarom spreken we in het algemeen over de prachtige vooruitgang, en hoe u ten slotte aan de noodzaak van reïncarnatie zult ontsnappen, en aan de noodzaak dit of dat te doen, maar als u uw plicht doet, moet u, wanneer u die hoogte bereikt, wanneer u alles zult weten, wanneer u deelneemt aan het besturen van de wereld – niet van een stad, maar het feitelijke besturen van de wereld en de mensen daarop – het besluit nemen om, in plaats van uw tijd in slaap door te brengen, hier te blijven en de achtergeblevenen te helpen, en dit is de grote verzaking. Dit wordt over Boeddha en over Jezus gezegd. Het hele verhaal over Jezus, dat volgens mij niet historisch kan worden bewezen, is ongetwijfeld gebaseerd op hetzelfde feit dat we verzaking noemen. Hij werd gekruisigd na twee of drie jaar te hebben gewerkt. Dit betekent dat dit goddelijke wezen besloot zich in de ogen van de wereld, in de ogen van anderen, te kruisigen om mensen te kunnen verlossen. Boeddha deed hetzelfde lang vóór de tijd waarop Jezus zou zijn geboren. Het verhaal dat hij de grote verzaking volbracht, betekent precies wat ik u heb verteld – dat hij hier bleef in plaats van dit afschuwelijke gebied, zoals het ons toeschijnt, te verlaten. Want het is inderdaad afschuwelijk: we worden aan alle kanten belemmerd, we kunnen elk moment worden verslagen en als we een grote hervorming voorbereiden, kunnen we op een dag wakker worden en ontdekken dat al onze plannen de bodem zijn ingeslagen. In plaats van aan dit alles te ontkomen, bleef Jezus achter in de wereld en begon zijn leer te verkondigen, waarvan hij wist dat ze ten minste door enkelen zou worden gevolgd. Maar deze edele leer van verzaking zegt dat u in plaats van voor uzelf te werken, moet werken om alles te leren kennen, om alles te doen wat in uw vermogen ligt voor hen die misschien achterblijven, zoals Mw. Blavatsky in *De stem van de stilte* (blz. 30) zegt: 'Treed uit het zonlicht in de schaduw om meer plaats te maken voor anderen.'

Is dat niet beter dan een hemel die wordt bereikt terwijl familieleden van u die weigeren in een dogma te geloven, worden verdoemd? Is dit niet een edele filosofie en een edele religie, die de verlossing en regeneratie, de verheffing en vervolmaking van de hele menselijke familie, en van elk deeltje in het hele universum omvat, in plaats van de gedachte dat enkele armzalige wezens na een leven van 70 jaar het paradijs betreden, en dan omkijken en de martelingen in de hel zien van hen die het dogma niet wilden aanvaarden?

Wat stellen die andere religies voor, als ze hiermee worden verge-

leken? Ik kan niet begrijpen hoe iemand kan blijven geloven in het gangbare denkbeeld van verdoemenis alleen op grond van ongeloof. Als ik zou moeten kiezen, was ik liever een afgodendienaar van de ergste soort, die in Indra geloofde, met behoud van mijn gezonde verstand, dan te geloven in een leer als deze, die me laat denken dat mijn broeder die niet in een dogma gelooft in de hel wordt gebraden, terwijl ik, alleen door te geloven, in de hemel vreugde ervaar.

Theosofen die zich de leer eigen maken en haar proberen toe te lichten, zullen de wereld hervormen. Ze zal overal doordringen, in elke laag van de samenleving infiltreren en het maken van wetten overbodig maken. Ze zal de mensen veranderen, terwijl als men doorgaat met het maken van wetten, en de mensen laat zoals ze zijn, hetzelfde zal gebeuren als in Frankrijk. In de tijd van de revolutie onderdrukten de kapitalisten – de adel – het volk. Ten slotte kwam het volk in opstand, en de filosofen van die tijd stelden de macht van de rede in, en uit de macht van de rede – bedenk dat men toen een prachtige gedachte over de mensheid naar voren had gebracht, maar die gedachte schoot wortel in een bodem die niet gereed was – kwam een praktijk voort waarbij men andere mensen op grote schaal vermoordde, tot in heel Frankrijk stromen van bloed vloeiden. Daaruit ziet u wat het gevolg is als er niets wordt gedaan om de mensen te verheffen. We hebben in Chicago de gevolgen van zulke handelingen gezien, het loeien van zo'n storm, als de theosofische filosofie – of geef er, als u dat wilt, een andere naam aan – niet wordt verkondigd en begrepen. Wanneer deze oude leringen niet worden onderwezen, zal er revolutie komen, en in plaats van op een normale manier gestaag vooruitgang te boeken, zult u tot betere dingen komen door storm, ongeregeldheden en ellende. U zult natuurlijk verder komen, want zelfs uit revoluties en bloed ontstaat vooruitgang, maar is het niet beter vooruit te gaan zonder dat? En daarvoor is de theosofische filosofie bedoeld. Dat is de reden waarom de mahātma's Mw. Blavatsky als hun dienares uitzonden, zoals ze er ook eerder velen hebben uitgezonden, en handelden in een tijd waarin het materialisme de godsdienst bestreed en op het punt stond de overhand te krijgen; en opnieuw ging alles in zijn cyclische gang vooruit, en deze oude leringen werden onder leiding van de theosofische beweging nieuw leven ingeblazen. Het zijn leringen die alle problemen verklaren en in het universele plan de mens een plaats geven als een potentiële god.

William Q. Judge

Verborgen aanwijzingen in *De geheime leer*

Verborgen aanwijzingen in *De geheime leer*

[*The Path*, januari, februari, maart, mei, juni, september, oktober 1891; januari, februari 1892]
[*De geheime leer*, 1:1-295]

Een voorspelling. In de 20ste eeuw – 1900 – zullen de wetenschappers van onze tijd gaan inzien dat *De geheime leer* niet is bedacht en ook niet is overdreven, maar eenvoudig is geschetst (1:21-2). Op verschillende andere plaatsen spreekt de schrijfster over verrassingen die te verwachten zijn in de vorm van manuscripten, enz. Het schijnt dat omstreeks 1900 'ontdekkingen' door wetenschappers zullen worden gedaan die de beweringen van de schrijfster zullen bevestigen. 'Als eenmaal de deur op een kiertje mag blijven staan, zal deze elke nieuwe eeuw verder worden geopend. De tijden zijn rijp voor een uitgebreidere kennis dan tot nu toe werd toegestaan' (1:22vn). 'We hoeven niet lang te wachten, en velen van ons zullen de dageraad van de nieuwe cyclus beleven, aan het einde waarvan niet weinig rekeningen tussen de rassen zullen worden opgemaakt en vereffend' (1:27-8).

Een archaïsch manuscript. Enkele van de verkondigde leringen zijn door haar gevonden in een verzameling palmbladeren die door een bepaald onbekend procédé onaantastbaar zijn gemaakt voor water, vuur en lucht (1:31). Het is een bekend feit dat sommige van de oudste oosterse handschriften op palmbladeren zijn geschreven, die in langwerpige smalle repen zijn gesneden en met een bandje samengebonden. Hoe heeft ze deze kunnen zien? Zag ze deze in het astrale licht, of werden ze als objecten op haar schrijftafel neergelegd? Door wie of wat?

Continuïteit van het plan – van het ene manvantara tot het volgende. In dit oude manuscript wordt gezegd dat gedurende pralaya het plan voor het volgende manvantara sluimert tot de dageraad van de volgende evolutieperiode, wanneer de latente krachten ervan tot actie overgaan. Er is dus een continuïteit van het ene manvantara, gedurende pralaya, tot het daaropvolgende manvantara (1:31-2).

De basis van affiniteit en dus van alle wisselwerking van krachten. Er wordt gezegd dat Leucippus een occulte wet onderwees toen hij 500 jaar v.Chr. verklaarde dat de *zijdelingse beweging van atomen* de oorsprong is van affiniteit en van de wisselwerking van krachten (1:32).

Elke evolutieperiode is sui generis. '. . . toch kan bij elk nieuw manvantara de structuur ervan [ze spreekt over de kosmos] worden beschouwd als de eerste en de laatste van haar soort, omdat deze elke keer op een hoger gebied evolueert' (1:33).

Een nieuw element aan het einde van onze vierde ronde. '. . . de occulte wetenschap kent *zeven* kosmische elementen, vier geheel fysiek en het vijfde (ether) semistoffelijk; *dit zal namelijk in de lucht zichtbaar worden* tegen het einde van onze vierde ronde, om gedurende de hele vijfde ronde over de andere te heersen' (1:42).

Ākāśa en manas komen overeen (zie 1:42-3vn). '. . . ākāśa . . . het vijfde universele kosmische beginsel (waarmee het menselijke manas overeenkomt en waaruit dit voorkomt) is kosmisch gezien een stralende, koele, warmtestralen doorlatende, plastische stof, scheppend voor wat betreft zijn fysieke aard, en waarvan zijn grofste aspecten en delen in onderlinge wisselwerking staan; het is onveranderlijk in zijn hogere beginselen.' Hieruit moet dus volgen, op grond van de wet van analogie, dat manas in zijn zevenvoudige indeling scheppend, in wisselwerking staand en onveranderlijk is op dezelfde manier en in dezelfde delen als over ākāśa wordt gezegd.

Manas in de vijfde ronde. Door de analogie nauwkeurig te volgen vinden we dat zoals ether, de laagste vorm van ākāśa, nu semistoffelijk, tegen het einde van deze ronde – de vierde – zichtbaar zal worden in de lucht, evenzo manas, nu slechts semi-ontwikkeld in dit ras, zich verder zal ontwikkelen in de vijfde ronde, gelijktijdig met de bron waaruit het is voortgekomen; en zoals de vorm van ether, waarover hier wordt gesproken, dan het heersende element in de natuur zal zijn, zo zal manas het heersende beginsel in de zevenvoudige samenstelling van de mens zijn. De volledige ontwikkeling van manas legt de volle verantwoordelijkheid op de schouders van de mensheid, en zo zien we hoe het 'keerpunt' wordt bereikt, wat de betekenis daarvan is, en ook wat 'het moment van keuze' betekent. Met volle verantwoordelijkheid moet die keuze worden gemaakt door de mensheid die dan over een volmaakt manas beschikt. Het is voor en met het oog op die periode dat

de meesters van wijsheid nu werken, om de ego's van onze tijd voor te bereiden op die belangrijke dagen wanneer de keuze tussen het goede en het slechte pad op een verstandige manier moet worden gemaakt.

En omdat de schrijfster op veel plaatsen in *De geheime leer* zegt dat wij dezelfde ego's zijn die zich in Atlantische lichamen bevonden en dat er toen een zwaar karma op hen rustte, kunnen we inzien waarom wij genoodzaakt zullen zijn om in de volgende ronde de grote keuze tussen het goede en het slechte pad te maken.

Verschil tussen de gevolgen van een grote en een kleine pralaya. De vraag: 'Wat gebeurt er met de planeten gedurende een kleine pralaya of ontbinding?' wordt beantwoord op 1:48vn. De planeten zijn als het ware dood, maar niet ontbonden, want, zoals ze zegt, ze 'blijven intact, hoewel ze dood zijn, zoals een reusachtig dier dat in het poolijs is gevangen en ingesloten, eeuwenlang in dezelfde toestand blijft'. Na de grote pralaya zijn er geen planeten meer *in corporibus*: alles is ontbonden, en slechts de 'foto's' in het ākāśa blijven bestaan. Dit moet natuurlijk figuurlijk worden opgevat, anders maken we het subjectieve weer objectief. In een kleine pralaya blijven 'de dode planeten' echter objectief in de ruimte, maar al hun actieve leven en energie zijn verdwenen.

Dhyāni-chohans is niet de enige term voor de hoogste wezens. 'Elk van de verschillende groepen in de geheime leer heeft haar eigen benaming' (1:51). Ook zijn ze geen 'verpersoonlijkingen' van natuurkrachten (1:68).

Elke ronde heeft zijn speciale categorie van dhyānī's die over dit tijdperk waken. Hetzelfde is het geval met de rassen (1:72). De huidige ronde wordt in het bijzonder door dhyānī's van de vierde categorie bewaakt.

Het absolute gaat het begripsvermogen van een dhyāni-chohan te boven (1:81). En niettemin vragen sommige theosofen om definities of beschrijvingen van het absolute. We hebben gehoord van iemand die beweerde dat hij 'contact had gehad met het absolute'.

De adem van Brahmā. Men kan dit gelijkstellen met 'de eeuwige adem' waarover in *De geheime leer* wordt gesproken. Het is beweging, die overal in de ruimte onafgebroken plaatsvindt. Ze houdt zelfs niet op tijdens de pralaya's (1:86).

Idealen en voorbeelden in het astrale licht. Van alles, 'van de

mens tot de mijt, van woudreuzen tot de allerkleinste grassprietjes' (1:94), is de oervorm tijdens het manvantara, van de dageraad tot de nacht, in het astrale licht in ideële vorm aanwezig. Er bestaat hier een duidelijke overeenkomst met de vorming van de astrale mens, die de kopie, het plan of het prototype is waarnaar de fysieke mens wordt gevormd.

De oervorm van alles wat gemanifesteerd is, is als die van een ei (1:96). Een paramahansa schreef eens een artikel voor *The Theosophist*, waarin hij zei dat theosofie die tak van vrijmetselarij is die het heelal voorstelt in de vorm van een ei.

Het verbum of woord en zijn kracht. Alle religies spreken over 'het woord'. De joden, van wie de christenen hun godsdienst hebben, zeggen dat het uitspreken van de almachtige naam van God het heelal doet trillen; de vrijmetselaars spreken over het verloren woord; de hindoes vermelden het grote woord; het is de Griekse logos. Vaak wordt er gevraagd: 'Stel dat er zo'n woord bestaat, waarin ligt dan zijn kracht?' HPB zegt dat die kracht in *beweging* ligt, en niet in getallen (1:98vn). De Hebreeuwse kabbala neigt meer ertoe om de kracht of de macht van dit woord in *getallen* te zoeken.

De stof gedurende pralaya. Ze verkeert in een staat van grote ijlheid en kan alleen door een bodhisattva worden gezien. Wanneer de evolutie weer begint, ziet de stof eruit als stremsel in de ruimte (1:100).

Elektriciteit is een entiteit (1:106). Het is een emanatie van een machtige entiteit (1:142vn), en bestaat gelijktijdig met het ENE leven (1:112). Het is oerstof van een bijzondere aard (1:112).

De polsslag van het hart en van de getijden. Waarschijnlijk een gevolg van het universeel uitzetten en samentrekken van de atomen, wat op zijn beurt weer te danken is aan het uitzetten en samentrekken van de stof in de ruimte (1:114). 'Er is inwendige en uitwendige warmte in elk atoom' (1:114-15).

Twee soorten vuur of warmte. Eén in de centrale (spirituele) zon en de andere soort in het gemanifesteerde heelal en het zonnestelsel (1:114-15 en 1:118).

De magische kracht van woorden ligt in de klinkers en niet in de getallen (1:125).

De term 'menselijk' moet niet tot onze aardbol worden beperkt, maar moet worden toegepast op alle entiteiten die het vierde stadium van ontwikkeling hebben bereikt op elke bol van een planeetketen die in zijn vierde ronde is (1:137).

Vergeleken met geest is buddhi stoffelijk, hoewel ze voor ons in de meest verheven voorstelling die we ons ervan kunnen maken, geheel buiten alle stoffelijkheid ligt (1:149).

De menselijke monade is de versmelting van de straal van het absolute met de ziel (1:149).

Symboliek en getallen. Beide staan in nauw verband met de menigten dhyāni-chohans. De basisgetallen hebben elk betrekking op afzonderlijke groepen denkbeelden, die verschillen afhankelijk van de groep dhyāni-chohans waarnaar wordt verwezen. Op andere plaatsen zegt de schrijfster dat symboliek van het grootste belang is, omdat de dhyānī's in nauw verband staan met de evolutie met al haar ingewikkelde processen en mysteriën (1:150).

De belangrijkste fundamentele wet van de occulte wetenschap is dat 'alle bestanddelen van de samengestelde dingen in de natuur – van een ster tot het atoom van een mineraal, van de hoogste dhyāni-chohan tot de kleinste infusoriën – in hun diepste essentie één zijn.' En dit moet in zowel spirituele als verstandelijke en fysieke zin worden opgevat (1:151).

Karma heeft stoffelijke werktuigen nodig om zijn besluiten uit te voeren (1:153). De hier genoemde stoffelijke werktuigen zijn niet slechts die welke we als zodanig zouden aanduiden, maar ook vele andere die gewoonlijk door ons als van spirituele aard worden beschouwd. Want, zoals hierboven al is gezegd, zelfs buddhi is stoffelijk als we haar vergelijken met ātman waarvan ze het voertuig is. De hier gegeven aanwijzing heeft betrekking op de werking van karma door middel van de atomen die door de ego's in hun verschillende incarnaties worden gebruikt. Maar als we dit willen uitwerken, moeten we niet vergeten dat er geen deeltje of stipje stof kan zijn zonder dat dit vermengd is met, of vergezeld wordt door, een deeltje – als we dat woord voor dit doel kunnen gebruiken – geest, of een deeltje van het ene leven.

De drie groepen bouwers. Deze zijn: ten eerste de groep die het stelsel als geheel opbouwt, dat meer omvat dan alleen het stelsel van

deze bol; ten tweede de groep bouwers die pas begint te werken wanneer het stelsel als een groot geheel gereed is, en die de planeetketen van deze aarde vormen; en ten derde die groep die de mensheid opbouwt of ontwerpt, omdat ze de oervorm van de microkosmos – de mens – is (1:158).

De lipika's zijn, vergeleken met de bouwers, de grote geesten van het heelal als geheel, terwijl de bouwers speciale functies hebben. Evenals deze zijn ook de lipika's verdeeld in drie groepen, maar er wordt gezegd dat alleen de laagste van die drie iets met ons stelsel te maken heeft en dat de andere twee buiten het bereik van onze kennis liggen, en dat ze zelfs zo hoog staan dat het twijfelachtig is of zelfs de hoogste adepten iets van deze groepen afweten. We kunnen dus aannemen dat voor de adepten de lipika's van de hogere graden een even groot mysterie zijn als de mahātma's voor ons, en dat deze opklimmende ladder van verhevenheid de ziel, hoever ze misschien ook is gevorderd, altijd iets nog hogers voorhoudt om naar uit te zien en naar te streven (1:158-9).

Maar omdat elk van de drie groepen weer in zeven subgroepen is verdeeld (1:158), kan het zijn dat het de 21ste subgroep is die met onze aarde te maken heeft; en er wordt over de hoogste van de groepen gezegd dat deze rechtstreeks met ons karma in verband staat (1:159). En omdat karma in het gehele heelal heerst, moeten we aannemen, teneinde de harmonie in stand te houden, dat 'de hoogste graad van de lipika's', waarover wordt gesproken (1:159), niet de hoogste van de laatste reeks van 21 ondergroepen is, maar de hoogste van alle drie grote groepen.

Let op. Wanneer er over een 'entiteit' onder de verschillende 'menigten' wordt gesproken, dan moet men beseffen dat deze uit veel entiteiten is samengesteld, zoals ook de mens op een soortgelijke manier is samengesteld; zijn bewustzijn is de som van alle bewustzijnen die deel uitmaken van zijn ingewikkelde leven.

Nirmāṇakāya's. De eerste verwijzing naar nirmāṇakāya's is op 1:162vn, waar ze 'de overlevende spirituele beginselen van mensen' worden genoemd, en in de tekst wordt gezegd dat 'als ze dat verkiezen, ze op aarde *incarneren voor het welzijn van de wereld*' (1:162).

Elektriciteit wordt *leven* genoemd (1:167, 169), en ook een vorm van 'fohat' (1:175).

Ether is slechts gedeeltelijk gemanifesteerd, en zal zich pas in de vijfde ronde volledig manifesteren (1:170).

Entiteiten bestaan uit veel eenheden, en elk daarvan is een entiteit. Daarom is 'fohat', die elders 'een entiteit' wordt genoemd, niet een onverdeelde entiteit, maar is weer uit andere opgebouwd; en er zijn evenveel 'fohats' als er werelden bestaan (1:173vn1, 175).

Levenselixir. Een aanwijzing daarover (1:173, vn3).

Elementalen staan in betrekking tot alle krachten, d.w.z. dat elektriciteit, magnetisme, cohesie en dergelijke uit elementalen bestaan. Deze behoren natuurlijk niet alle tot een en dezelfde klasse, maar tot verschillende (1:175-6). Uit wat er op 1:176 staat is op te maken dat er miljoenen elementalen door andere wezens in het leven worden geroepen. Dit moet in feite een transformatieproces in de atomen zijn. Op 1:173 staat een duidelijke wenk daarover in de opmerkingen over 'de lotgevallen van een atoom' dat in de atmosfeer van een planeet gevangen is geraakt, en over de manier waarop het er weer uit kan komen door 'een uitvloeiende stroom'. Vindt deze *uitvloeiende stroom* plaats door het zich transformerende wezen?

De maan. In welk opzicht is de maan dood? Alleen wat haar innerlijke beginselen betreft. Haar fysieke beginselen zijn niet dood, maar hebben nog een zekere activiteit (1:179vn1), en haar spirituele beginselen zijn naar deze aarde overgebracht (1:185-6).

De maan zal zijn verdwenen vóór deze aarde haar zevende ronde heeft voltooid (1:185vn).

De oorspronkelijke mens op bol A (1:189). Hier staat een heel interessante aanwijzing, die zelden wordt besproken en die het denken een nieuw perspectief biedt. In de eerste ronde van de monaden in deze planeetketen *worden* de monaden van de voorafgaande planeetketen – de maanketen – *mensen* op bol A. Maar in de tweede ronde verandert dit proces, en in de vierde ronde verschijnt de mensheid op deze aarde, de vierde bol. Er staat: 'Alleen tijdens de eerste ronde wordt de (hemelse) mens op bol A een menselijk wezen, en op bol B, C, enz., (opnieuw) een mineraal, een plant, een dier. Vanaf de tweede ronde verloopt het proces heel anders; maar . . .' Deze plotselinge verandering zal intuïtieve onderzoekers een wenk geven, en schept een probleem dat even groot is als dat van de achtste sfeer eens was en misschien nog

is. Maar we kunnen ons afvragen of op bol A het archetypische proces niet nog – voor ons onzichtbaar – doorgaat?

Mars en Mercurius staan in een occulte betrekking tot de aarde die niet zal worden uitgelegd (1:193). Dit is niet omdat er geen uitleg over bestaat, maar omdat, zoals wordt gezegd (1:193vn2), deze uitleg tot een hoge graad van inwijding behoort.

Cijfers en getallen zijn de sleutel tot het hele stelsel (1:194). Dit is al vaak gezegd. Onder de joodse kabbalisten heerst de opvatting dat het heelal is opgebouwd uit getal, gewicht en afmeting, en dat harmonie de wet is die alles beheerst. Als de hier gegeven wenk waar is dat cijfers of getallen om de bovenvermelde redenen *niet* zullen worden gegeven, dan is het voor studenten nutteloos om te proberen de occulte betekenis van getallen te bestuderen, zoals zovelen nu doen; want deze occulte betekenis kan zonder hulp niet worden gevonden.

Venus is in haar zevende ronde. Zie de cursieve regels op 1:194, waar wordt gezegd dat deze planeet in haar laatste ronde is. Dit moet de zevende zijn. Dus zijn de mensen daar – vergeleken met ons – als goden, en indien redenering gebaseerd op analogie betrouwbaar is, dan moet een deel van haar krachtige licht uit die wezens emaneren en niet alles afkomstig zijn van de zon.

Mars heeft twee manen die niet van hem zijn (1:194 cursieve regels). Het volgende is overgenomen uit een brief van een meester in antwoord op de vraag waarom Mercurius en Venus geen satellieten hebben: 'Dat komt omdat Mars er twee heeft waar hij geen recht op heeft en – om andere redenen.' Dat wil zeggen, we kunnen concluderen dat Mars in een heel ver verleden deze manen heeft opgenomen of ze in zijn baan heeft getrokken en ze nog steeds vasthoudt. Ze kunnen dus niet tot Mars in hetzelfde verband staan als onze maan tot ons. Een van die 'andere redenen' is misschien dat bij Venus, die in haar zevende ronde is, alle sporen van vroegere manen zijn gesublimeerd en in haar atmosfeer zijn opgenomen.

Esoterische metafysica moet worden begrepen (1:199). Deze regel is door de adepten geformuleerd en is daarom van groter belang dan indien een student dat zou hebben gezegd. Het is nutteloos te proberen zich het stelsel op de manier van het moderne onderzoek eigen te maken. Die manier is op zijn best genomen empirisch, heel gebrekkig,

en leidt bijna altijd tot een materialistische opvatting van het hele stelsel. Metafysica behandelt dat wat werkelijk is, omdat het het ideële is, en fysica behandelt waarneembare verschijnselen en daarom dat wat illusoir en veranderlijk is.

Evolutie van de monade is een basisbeginsel (1:200-1). Dit wordt heel duidelijk aangegeven en mag niet uit het oog worden verloren. Het is niet verder uitgewerkt, zodat niet alerte denkers het door veel herhaling tot zich kunnen laten doordringen; maar het is ééns en voor altijd als uitgangspunt genomen. Het komt bij studenten nog steeds vaak voor dat ze de monaden afzonderen, eerst van de bollen, en dan van de wezens die daarop leven. Ze kunnen niet op die manier worden afgezonderd. Alle bollen en alles wat zich daarop bevindt, zijn en zullen altijd monaden zijn, die in verschillende evolutiestadia verkeren, evenals wij die nu dit onderwerp bestuderen monaden zijn die weer in andere stadia verkeren. We moeten onmiddellijk de onjuiste gedachte verwerpen dat er ooit een tijd is geweest dat er op deze aardbol geen monaden waren, en dat deze aardbol, waarvan niemand weet waar hij vandaan is gekomen, wachtte tot er later monaden kwamen om hem te gaan bewonen.

Als we het genoemde beginsel verder uitwerken, dan is de bol de schepping van de monade; en wanneer de bol is geëvolueerd, dan zijn er onmiddellijk monaden die, omdat ze die ervaring nodig hebben, deel gaan uitmaken van haar fysieke vorm zodat deze kan voortbestaan. Deze latere monaden zijn die welke ver zijn achtergebleven op de evolutieweg en in een toekomstige evolutieperiode in een verre, verre toekomst op eigen kracht in staat zullen zijn om zelf een nieuwe bol te ontwikkelen, om ditzelfde proces eeuwig voort te zetten. Want zoals een stoffelijk voorwerp niet uit het niets kan ontstaan, kan onderwijs of kennis of geschiktheid om iets te ontwerpen evenmin uit het niets ontstaan; deze moeten gebaseerd zijn op, of voortvloeien uit vroegere ervaring of onderricht. En zo moeten er zelfs nu monaden zijn die in het mineralen-, planten- of dierenrijk zijn opgesloten, die nooit verder dan daar zijn gevorderd, en die gedurende de verdere evolutie van de mens hun lessen in deze lagere rijken voltooien, tot de tijd zal aanbreken dat de deur voor hun vertrek zal worden geopend, en ze naar een hoger gebied zullen gaan om ruimte te maken voor anderen.

Het aantal monaden is begrensd. Hoewel er geen metafysische grens aan het aantal monaden kan worden gesteld, moet er toch prak-

tisch gesproken voor de doeleinden van één manvantara een beperkt aantal monaden zijn die tot zijn evolutiestroom behoren. Omdat de duur van een manvantara, hoe onmetelijk en onvoorstelbaar het ons misschien ook toeschijnt, eindig is, stelt het zijn eigen grenzen – binnen het grenzeloze absolute – aan het aantal monaden die ertoe worden aangetrokken. Dit moet noodzakelijkerwijs zo zijn, want de wereld – die het opdoen van ervaring mogelijk maakt en die eindig is doordat hij stoffelijk is – stelt die grens omdat zijn mogelijkheden beperkt zijn (1:200).

Het lot van de mensapen. Dit interessante onderwerp wordt het eerst naar voren gebracht op 1:202 en 1:204, maar wordt niet volledig behandeld. Bij het beschrijven van de evolutie van de monaden wordt daar gezegd dat de achterblijvers het menselijke stadium niet tijdens deze cyclus zullen bereiken *op één uitzondering na*. Op 1:213 schijnt dit te worden toegelicht: 'In deze ronde . . . zijn de mensapen bestemd om in ons huidige ras uit te sterven, wanneer hun monaden zullen worden bevrijd en zullen overgaan in de astrale menselijke vormen (of de hoogste [menselijke] elementalen) van het zesde en zevende ras, en daarna in de laagste menselijke vormen van de vijfde ronde.' Deze afstammelingen van mensen, ontstaan uit gemeenschap tussen mensen en dieren, zullen in de volgende ronde hun karmische compensatie ontvangen, in plaats van te moeten wachten tot een nieuw manvantara aanbreekt.

De impuls tot evolutie ligt in de kracht van de spirituele adem. We moeten niet denken dat er geen impuls meer is, omdat er geen 'menselijke monaden' meer naar deze keten van bollen komen. De term 'menselijke monade' betekent die *monade die alle lagere ervaring heeft opgedaan en daardoor geschikt is om het tot dusver ontwikkelde menselijk lichaam te bezielen*.

De mens als eerste in de vierde ronde (1:216). De toevoer van menselijke monaden is opgehouden, behalve dat die welke nog in de mensapen zijn opgesloten het menselijke stadium nog moeten bereiken. Geheel ontwikkelde [monaden] – of beter gezegd zij die alle lagere ervaring hebben opgedaan – moeten zich achtereenvolgens door de zuiver menselijke evolutie heen werken. De vereisten van de evolutie maken dit noodzakelijk, en het keerpunt wordt bereikt in de vierde ronde, die als getal of aantal het kwadraat voorstelt, en alle monaden in de lagere rijken moeten het werk van de evolutie in die rijken voort-

zetten tot het volgende manvantara. Wanneer dat tijdperk aanbreekt, zullen de monaden die nu menselijke lichamen bewonen, zijn verdergegaan, waardoor ze plaatsmaken voor de minder gevorderden om hoger op te klimmen.

Waar komen onze naturen vandaan? (1:218 en vn). In de voetnoot wordt duidelijk toegelicht dat het citaat uit Shakespeare – over onze *naturen*, die volgens hem prachtig zijn verweven – verwijst naar de rol die door de hiërarchieën van hoogontwikkelde zielen in het hele stelsel waartoe deze aarde behoort, wordt gespeeld bij de verschillende beginselen die ze ons geven.

Overeenkomst van de menselijke evolutie met die van de nevelvlekken en hun condensatie wordt gevonden op 1:220: 'Evenals de vaste aarde was ook de mens in het begin een bal van vloeibaar vuur, van vurig stof en de protoplasmische verschijningsvorm daarvan.'

Oorsprong van witte en zwarte magie. Zie 1:221vn, waar wordt gezegd dat de scheiding tussen magie van de rechter- en de linkerhand, of bewustzijn van goede en slechte gedachten, tot stand kwam toen het Atlantische ras – het vierde – het hoogtepunt van zijn beschaving had bereikt. Onder invloed van karmische wetten en door telkens herhaalde incarnatie van diegenen die zich met zulke gedachten bezighielden, werden die gedachten op het gebied van het denken op twee manieren bewaard – in de vorm van mentale neerslag en van astrale indrukken. De mentale neerslag werd telkens opnieuw in het aardse bestaan teruggebracht en de astrale indrukken beïnvloedden alle anderen die ermee in contact kwamen. Op deze manier werden zaden niet alleen via hun eigen gedachten in individuen verspreid, maar er is ook een grote hoeveelheid goede en slechte indrukken of beelden in de ether om ons heen opgestapeld, waardoor gevoelige mensen tot goede of slechte daden worden aangezet. En alle herhalingen van kwade gedachten hebben iets toegevoegd aan de voorraad van kwaad, en deze blijven dus beschikbaar om de mensheid ten kwade te beïnvloeden. Maar omdat het goede ook blijft bestaan, zijn de oprechte vrienden van de mensheid in staat goede gevolgen teweeg te brengen en indrukken te maken die op hun beurt aan de voorraad van het goede worden toegevoegd. Men hoeft het niet als onrechtvaardig te beschouwen dat gevoelige mensen door slechte beelden in het astrale licht worden beïnvloed, want deze mogelijkheid tot gevoeligheid voor zulke indrukken had niet kunnen ont-

staan, tenzij door aantrekkingskracht die op verwantschap berust en door hen in vroegere levens werd ontwikkeld.

Het astrale licht is niet van nature 'waarheid openbarend' of 'goed' (1:226vn1). Het 'staat in dezelfde betrekking tot ākāśa en *anima mundi* als satan tot de godheid. Ze zijn een en hetzelfde, *gezien vanuit twee standpunten*.' We kunnen zeggen dat het astrale licht het eerstvolgende stadium is boven stoffelijke zaken. Het is het eerste terrein dat de ziener in zijn ontwikkeling betreedt, maar het is gevaarlijk omdat het misleidend is, en misleidend omdat het alle dingen omgekeerd vertoont, en het is ook het voornaamste reservoir voor de slechte of materiële daden en gedachten van mensen. Omdat het vreemd en nieuw en bijzonder is, heeft het grote invloed op hen die erin zien, want het laat eigenaardige beelden zien; en zij die erin kijken moeten niet denken dat het van groot belang is, alleen omdat het zo vreemd en levendig is. Het moet weliswaar worden bestudeerd, maar men moet niet erop vertrouwen. Ongeveer zoals de hersenen moeten wennen aan het omgekeerde beeld op het netvlies – en zich inspannen om het recht te zetten – zo moeten de innerlijke zintuigen wennen aan de omgekeerde beelden van het astrale licht.

De val in de voortplanting wordt op 1:221-7 uitgelegd (stanza 6). Noodzakelijkerwijs leidt dit tot de vraag: 'Waarom een val, welke dan ook?' De schrijfster zegt: 'Dit betrof de val van de geest in de voortplanting en niet de val van de sterfelijke mens' (1:221). Daarom is de mens, als dit waar is, niet gevallen, maar bevindt hij zich, wat deze evolutieperiode betreft, op de weg omhoog. De geest moet 'om zelfbewust te worden, door alle cyclussen van het bestaan gaan, met als hoogste punt op aarde de mens. Geest op zichzelf beschouwd is een onbewuste negatieve ABSTRACTIE. Zijn zuiverheid is inherent en niet door verdienste verkregen; daarom is het . . . nodig dat ieder ego, om de hoogste dhyāni-chohan te worden, volledig zelfbewustzijn verkrijgt als een menselijk, d.w.z. bewust, wezen, dat voor ons verschijnt als mens' (1:221). De vraag 'waarom een val als hij oorspronkelijk zuiver was' is dus gebaseerd op de veronderstelling dat het beter is in een staat van onbewuste abstractie te blijven. Dit is echter onmogelijk. Als een evolutieperiode begint, met geest aan de ene pool en stof aan de andere, dan is het voor de geest absoluut nodig om de ervaringen van de stof door te maken, om zelfbewustzijn te kunnen verkrijgen. Het is een 'val' in de stof voor zover het dit feit betreft, maar wat het resul-

taat en het doel betreft, is het noch een val noch een verheffing, maar het uitvoeren van de onwrikbare wet van de aard van geest en stof. We noemen het in onwetendheid een val of een vloek, omdat ons lagere bewustzijn de enorme draagwijdte van de cyclussen niet overziet, en evenmin het machtige doel dat daarin besloten ligt. Als we de basisgedachten van de filosofie volgen, zoals die elders zijn beschreven, dan zien we dat aan het einde van elke grote evolutieperiode sommige ego's het doel niet zullen hebben bereikt, en dat dus een zekere hoeveelheid geest – als we het zo kunnen uitdrukken – overblijft om in een nieuwe periode weer te worden gedifferentieerd in ego's die dan, geholpen door ego's uit het verleden die nu dhyāni-chohans zijn geworden, zich opnieuw zullen inspannen op de moeizame weg omhoog. Zo is de enorme en eindeloze strijd.

Bewustzijnstoestanden en -gebieden in de kosmos en in de mens (1:228-9). Hier wordt gezegd dat van de zeven bewustzijnsgebieden er drie boven de hele keten van bollen – waartoe onze aarde behoort – liggen, en dat de aarde zich bevindt in het laagste van de vier lagere gebieden. Maar, zoals hier wordt gezegd, in de mens zijn er zeven bewustzijns*toestanden* die overeenstemmen met de zeven kosmische *gebieden*. Hij moet 'de drie hogere toestanden in zichzelf afstemmen op de drie hogere gebieden in de kosmos'. Hij moet in zichzelf daarmee overeenkomende centra of zetels van energie hebben en, zoals de schrijfster opmerkt, hij moet die zetels tot leven en activiteit opwekken vóór hij ze kan afstemmen op de hogere gebieden. Ze zijn latent, en slapen als het ware nog.

De eerste en de zevende bol van de keten zijn op het gebied van de archetypen (1:228vn bij het diagram). Dat wil zeggen dat op de eerste bol van de keten – A – het hele model van de achtereenvolgende bollen wordt gemaakt of vastgesteld en dat de evolutie dit model volgt tot aan de zevende bol, waar dan, nadat alle na zeven ronden de hoogste graad van volmaking hebben bereikt, het hele model volledig wordt verwezenlijkt. Dit is heel duidelijk aangegeven in de voetnoot, want daar staat: 'niet de wereld zoals die bestond *in het denken* van de godheid, maar in de betekenis van een wereld die was gemaakt als een eerste model, die wordt gevolgd en verbeterd door de stoffelijke werelden die erna komen – hoewel deze minder zuiver worden.' De lezer zal zich herinneren dat op een andere plaats duidelijk wordt gezegd dat op bol A de mens verschijnt, maar dat het proces zich in de tweede ronde

wijzigt. Als we aannemen – en dat moeten we wel – dat er bewuste wezens aan het werk zijn in het evolutieplan, dan moeten deze als het ware een mentaal model van de hele planeetketen maken, en dat moet gebeuren op de eerste bol. Het plan wordt afgedrukt op alle atomen of deeltjes stof die deel gaan uitmaken van de evolutie, en blijft op dat gebied ongeschonden bewaard. In elke ronde ontvangt de zevende bol het volledige resultaat van de evolutie en brengt dat weer over naar bol A, waar het evolutieproces zoals tevoren wordt voortgezet, en de hele menigte evoluerende wezens opnieuw wordt doordrongen van het oorspronkelijke plan. Dit herhaalt zich in elke ronde.

Dat de drie hogere bewustzijnsgebieden waarover in 1:228vn3 wordt gesproken tot nu toe voor het menselijk bewustzijn ontoegankelijk zouden zijn, bevat geen tegenstrijdigheid. Want het afstemmen van onze drie hogere bewustzijns*toestanden* op de drie hogere *gebieden* is mogelijk, hoewel het voor het gewone menselijke bewustzijn onmogelijk is die gebieden te bereiken. Er moet een poging worden gedaan om in onszelf in harmonie te komen met die gebieden, zodat latente krachten kunnen worden geactiveerd en nieuwe vermogens kunnen worden ontwikkeld.

Het werk van de kometen. Kometen zijn zwervers die in de grote strijd en het gewoel van de stof, overal waar een wereldstelsel zal ontstaan, de kosmische stof bijeenbrengen of verzamelen, tot er ten slotte genoeg is verzameld om een begin te maken met het vormen van bollen (1:230, cursieve regels).

Cyclussen. Er is over dit uitgebreide en interessante onderwerp altijd veel discussie, niet alleen in theosofische kringen maar ook daarbuiten. Dit onderwerp werd zelfs al eeuwen vóór de oprichting van de Theosophical Society besproken, en tijdens ons leven zal het laatste woord erover waarschijnlijk niet worden gezegd. Het twistpunt of de moeilijkheid betrof niet het feit of zulke cyclussen die mensen en zaken beheersen, bestaan – want zelfs de grootste materialisten spreken gewoonlijk over de cyclische terugkeer van ziekten, oorlogen en dergelijke – maar de vraag wanneer een cyclus, en vooral een van de grote cyclussen, begint. Een van de cyclussen van de maan is bekend, en die van het sterrengewelf is bij benadering berekend, maar de moeilijkheid bij laatstgenoemde is dat er grote vaagheid bestaat over de stand van zaken 25.000 jaar geleden. De wenk wordt gegeven (1:231) dat de stel-

regel die het aantal en de grondslag van de cyclussen beheerst, bepaald werd bij het eerste begin van de kosmische strijd, die nog voorafging aan het verzamelen van stof tot bollen en zonnen. 'Want dit is de grondslag en de hoeksteen van de geheime cyclussen. . . . De bewering dat alle werelden (sterren, planeten, enz.) – zodra een kern van oorspronkelijke substantie in de laya (ongedifferentieerde) toestand door de vrijgekomen beginselen van een kortgeleden *gestorven* hemellichaam wordt bezield – eerst kometen en dan zonnen worden en vervolgens afkoelen tot bewoonbare werelden, is een leer die zo oud is als de rishi's.'

In elk stelsel verschilt de 'strijd' van die in elk ander stelsel; er ontstaat een andere verhouding, en omdat het percentage van wat verloren gaat of wat overblijft verschilt, zullen de cyclische grondslagen in elk stelsel verschillen van die in andere stelsels. Het is daarom duidelijk dat onze huidige wetenschappers niets kunnen weten over de oorspronkelijke verschillen en onwetend moeten blijven over de ware cyclussen. Alleen het arendsoog van de vergevorderde adept kan deze getallen onderscheiden, zoals die op het grote scherm van de tijd zijn geschreven, en in de fluisteringen die soms uit de oude mysteriën tot ons komen, kan de kennis die we zoeken worden gevonden. Wie zal haar goed begrijpen?

Het eerste begin. Het is onmogelijk en ook niet toegestaan om over het uiteindelijke eerste begin van manifestatie – niet van ons kleine stelsel, maar van het ene uitgestrekte geheel – te spreken. Maar een heel verleidelijke wenk wordt gegeven op 1:232 waar HPB ons terugvoert naar de eerste akte van het grote drama waarin ons nietige optreden maar een korte zin is, en zegt dat de geheime wetenschap verklaart dat als het ene grote Al tot manifestatie is gebracht, er zeven speciale differentiaties van Dat verschijnen, en dat aan die zeven al de talloze vuren, zonnen, planeten en sterren worden ontstoken en van deze uitgaan. Hieruit volgt dus dat, hoewel in verschillende wereldstelsels de cyclussen, getallen en grondslagen kunnen verschillen en elk geheel getal of een breuk kunnen zijn, het grote en volmaakte getal toch altijd *zeven* is. Maar er is nu niemand onder ons die deze grote *zeven* kan begrijpen, omdat ze alle getallen die ons verstand door toeval of door berekening kan verkrijgen, omvat.

De lezer kan op 1:240-49 zelf ontdekken wat de schrijfster van *De geheime leer* hierover heeft willen bekendmaken.

Wat zijn elementalen? In de beschrijving van de groepen van

hiërarchieën worden de zesde en zevende groep besproken (1:249), waar wordt gezegd dat de elementalen deel uitmaken van de talloze subgroepen 'die als de takken van een boom uitgaan van de eerste centrale groep van de vier'. En ze zijn alle onderworpen aan karma (1:249) dat ze gedurende elke cyclus moeten uitwerken. Omdat er lager op dezelfde pagina wordt gezegd: 'Een dhyāni-chohan moet dat *worden*', moet daaruit volgen dat zelfs een dhyāni-chohan ooit actief moet zijn geweest op de bestaansgebieden waar de elementalen thuishoren, en dat hij vandaar is opgeklommen naar een hogere rang; dit moet overeenkomstig de wetten van evolutie, karma en reïncarnatie zijn gebeurd.

De verheven bestemming van de mens. Na de beschouwing over elementalen, aangestipt op 1:249, wordt gezegd dat de hemelse hiërarchie van dit manvantara in de volgende levenscyclus naar hogere, meer verheven werelden zal zijn verplaatst, om plaats te maken voor een nieuwe hiërarchie van dezelfde rang, die zal bestaan uit de uitverkorenen van onze mensheid. Dat is onze bestemming, en zo is het pad waarlangs we opklimmen; en als dat punt is bereikt, moeten we nog steeds doorwerken om hen te helpen die lager staan dan wij. Dit is de basis van altruïsme, en zonder altruïsme kan het einddoel niet worden bereikt.

Verheven geesten werken op aarde in lichamen van mensen, terwijl deze geesten nog in de hoogste sferen verkeren (1:260-2 en vn). Op 1:261 wordt duidelijk uitgelegd dat de schrijfster niet doelt op wat spiritisten het optreden van geesten van overledenen via mediums noemen, maar de feitelijke voortzetting van het bestaan van de geïncarneerde geest op bovenzinnelijke gebieden en het vervullen van zijn taken daar, terwijl hij op aarde een sterfelijk omhulsel gebruikt en erin werkt alsof het van hem is. Volgens haar zijn er op deze aarde dus bepaalde mensen die als gewone stervelingen leven en werken, als leden van de samenleving, van wie het bezielende, goddelijke deel zo onmetelijk ver is ontwikkeld dat ze als zulke hoge wezens een bepaalde rang en taak hebben in de 'bovenzinnelijke gebieden'. We zouden zeggen – aannemend dat de verklaring van de schrijfster juist is – dat zijzelf zo iemand was en dat 'HPB' elk uur van de dag of 's nachts als alles rondom haar stil was, een 'rang en taak had' in andere sferen, waar ze bewust het werk volbracht dat die 'taak' met zich meebracht, wat deze ook inhield. Voor degenen met wie ze vertrouwelijk omging waren er veel gebeurtenissen in haar dagelijks leven die door deze aanwijzing misschien duidelijk worden, of waarop daardoor ten min-

ste enig licht wordt geworpen. En in een van haar brieven komt een zin voor die op het volgende neerkomt: 'Het verschil tussen u en mij is dat u alleen overdag bewust bent, terwijl ik dag en nacht bewust ben, en veel te doen en te verdragen heb in beide bestaanstoestanden, waarvan u, omdat u maar halfbewust bent, gelukkig vrij blijft.'

In de boeken en leringen van de hindoes wordt hiernaar verwezen wanneer ze spreken over hoge jñānī's – personen met grote kennis en spirituele kracht – die door bepaalde handelingen en op bepaalde momenten in de geschiedenis van een volk, ras of stad, naar deze aarde worden aangetrokken.

Verlies van de ziel. De mogelijkheid dat een lichaam door de ziel kan worden verlaten, staat als volgt beschreven: 'De ziel kan zich om verschillende redenen – zoals krankzinnigheid, spirituele en fysieke ontaarding, enz. – bevrijden van haar tabernakel [het lichaam] en dit verlaten' (1:262). En aan het eind van de noot (1:262vn) wordt duidelijk erop gezinspeeld dat zo'n bevrijding van de ziel van het lichaam, dat dan volkomen aan zichzelf wordt overgelaten, niet slechts voorkomt in het geval van krankzinnigheid of ontaarding, maar ook kan plaatsvinden bij diegenen die grote vooruitgang boeken in hun kennis en die daardoor een verandering in hun bewustzijnstoestand ondergaan, zodat ze als het ware niet langer het oude lichaam kunnen gebruiken en op aarde kunnen wonen. Het blijkt echter dat dit onderwerp niet nader wordt uitgewerkt dan in deze aanwijzing die, zoals zo vaak het geval is bij HPB, in een voetnoot is geplaatst. Deze luidt letterlijk: 'want dit komt voor bij verdorven materialisten *en bij personen 'die toenemen in heiligheid en nooit terugkeren*' ' [cursivering toegevoegd]. Omdat ik haar werkwijze goed ken, beschouw ik deze noot als een opzettelijke omkering van de zin, waarbij de bedoeling in de woorden van het cursieve gedeelte is te vinden.

De noodzaak van persoonlijke inspanning. Dit wordt nadrukkelijk en volkomen in de stijl van HPB naar voren gebracht, als ze over ātman spreekt (1:271, 3de alinea). Hier geeft ze aan dat ātman niet aan verandering of vooruitgang onderhevig is, maar 'de straal is van het eeuwige licht, die schijnt op en door de duisternis van de stof – *wanneer laatstgenoemde dit toelaat*' [cursivering is van mij]. Als de stof – in de mens, het persoonlijke zelf, het fysieke lichaam, en het astrale lichaam, met zijn hartstochten en verlangens – niet volkomen bereid is om volledig door de geest te worden doordrongen, dan zal ātman er niet

doorheen schijnen, omdat dit hem onmogelijk is, want de stof geeft zich in dat geval niet over aan de goddelijke geboden. Deze bereidheid kan alleen worden getoond door persoonlijke inspanning om deugdzaamheid te beoefenen en zich te zuiveren. Men zou zeggen dat dit voldoende moest zijn om die passieve houding en traagheid af te schudden, waaraan zelfs theosofen zich overgeven die spreken over het 'niet ingrijpen in het karma'.

De stof heeft maar drie dimensies. De 'vierde dimensie' wordt op 1:279 bestreden. 'Zolang er tot de hulpmiddelen van de kosmos duimstokken behoren die kunnen worden gebruikt voor de stof, zolang zullen zij deze in drie richtingen kunnen meten en niet meer' (1:279).

De esoterische volgorde van de elementen is: *vuur, lucht, water, aarde* (1:279). Vanaf de aarde tellend is de volgorde van de elementalen, of de natuurgeesten in de elementen: aarde-elementalen, waterelementalen, luchtelementalen, vuurelementalen. En er is altijd beweerd dat die van het vuur de verstandigste zijn en het verst van ons afstaan wat kennis van hen over ons of van ons over hen betreft; dat die van de lucht ook wijsheid bezitten, en dat die van het water gevaarlijk zijn. Die van de aarde worden door zieners beschreven als gnomen, die soms door helderziende mijnwerkers in de diepten beneden ons zijn waargenomen, en tot deze categorie behoren ook die welke bij de Ieren aanleiding hebben gegeven tot het bijgeloof over feeën.

Vuur in de voorafgaande ronden. Ze zegt: 'Voor zover we weten, is VUUR misschien *zuiver ākāśa* geweest, de eerste materie van het *magnum opus* van de scheppers en bouwers' (1:280). De woorden: 'voor zover we weten' moeten soms worden vertaald met: 'Zo was het.'

Het vijfde element in de vijfde ronde. Zoals hierboven in deze aantekeningen is gezegd, zal dit '*ether* – het grove lichaam van ākāśa' zijn, en 'door voor alle mensen een bekend natuurfeit te worden, zoals de lucht ons nu vertrouwd is, [zal het] ophouden zoals nu hypothetisch te zijn' (1:284).

Wat zal het zesde zintuig zijn? Ze zegt (1:285) dat er eerst een gedeeltelijke vertrouwdheid met een eigenschap van de stof zal ontstaan, die dan doordringbaarheid zal worden genoemd en waarneembaar zal zijn zodra bepaalde nieuwe zintuigen zijn ontwikkeld, en dat deze bijzondere eigenschap daarna volledig bekend zal worden, omdat

ze zich gelijktijdig met het zesde zintuig zal ontwikkelen. We kunnen daarom stellen dat ze het zesde zintuig wilde beschrijven als een dat ons (onder andere) het vermogen zal geven om de stof met onszelf te doordringen. Laat iemand anders dat idee nu verder uitwerken, want het is ongetwijfeld juist. Het schijnt dat zowel deze eigenschap van de stof als dit vermogen in de mens hier en daar worden vertoond, want anders zouden bepaalde verschijnselen die op spiritistische seances worden gezien, nooit kunnen plaatsvinden; maar helaas kunnen we geen hulp van die kant verwachten zolang de geliefde 'geesten van het zomerland' hun volgelingen in hun macht hebben.

De aarde in haar vroege tijdperken. Sommige studenten hebben gedacht dat er op deze aardbol in zijn jongste dagen – toen, afgaande op de beweringen in *Esoteric Buddhism*, de menselijke levensgolf, enz., daar nog niet was aangekomen – geen leven bestond, waarbij ze vaag veronderstelden dat er bijvoorbeeld in de tijd van de vuurnevel een massa bestond van iets waarin geen enkel leven was. Dit wordt tegengesproken en uitgelegd: 'Het occultisme verwerpt dus het [zogenaamde] azoïsche tijdperk van de wetenschap, want het toont aan dat er nooit een tijd was waarin er geen leven op aarde was' (1:285). Dit geldt voor elke denkbare soort of vorm van stof; ze zegt namelijk: 'Waar een atoom stof is, een deeltje of een molecule, zelfs in de meest gasachtige toestand, daar is leven, hoe sluimerend en onbewust ook' (1:285).

Over geest en stof. In het commentaar zegt de schrijfster duidelijk: '*Geest is de eerste differentiatie van (en in) de* RUIMTE*; en stof de eerste differentiatie van geest*' (1:285). Dit is een duidelijke uitspraak over datgene wat ze ons wilde leren over geest en stof, en omdat op andere plaatsen wordt gezegd dat geest en stof de tegenovergestelde polen zijn van het Ene – het absolute – moeten deze twee uitspraken met elkaar in overeenstemming worden gebracht. Er is geen echte tegenstrijdigheid, want het is duidelijk dat differentiatie in een vaste volgorde moet plaatsvinden, waaruit volgt dat er altijd één toestand, gebied, plaats, kracht en denkbeeld in de natuur moet zijn, die hoger is dan, verschilt van, en verheven is boven, alle andere. En als we hoger gaan dan geest, is het hoogste waarover we kunnen spreken het absolute, dat de volgende twee – geest en stof – in zich sluit, waarbij stof na geest komt in volgorde van differentiatie. Er wordt gezegd dat ze samen eeuwig zijn, en voor ons denken zijn ze dat ook, omdat we noch de eerste noch de

tweede differentiatie van het absolute kunnen doorgronden. Maar omdat deze leer van geest en stof die eeuwig samen bestaan wordt verkondigd – waarbij de een nooit zonder de ander bestaat – zijn sommige studenten tot een materialistisch standpunt vervallen, waarschijnlijk omdat de stof, die dichtbij ons staat, duidelijk zichtbaar is; en door anderen, die wat vaag in hun denken blijven, wordt de leer in het geheel niet afgebakend. Geest en stof bestaan eeuwig samen, omdat beide samen in het absolute bestaan; en wanneer de eerste differentiatie, waarover hierboven werd gesproken, plaatsvindt, vindt de tweede differentiatie ook onmiddellijk plaats. Daarom moeten ze, behalve als we ons met metafysica bezighouden, als de twee polen van het ene absolute worden beschouwd. En de *Bhagavad Gītā* geeft geen steun aan de tegenovergestelde mening, want er wordt alleen gezegd dat er geen geest bestaat zonder stof, want ze houdt zich – in de woorden van Krishṇa – slechts bezig met de dingen zoals deze zijn *nadat* de differentiatie heeft plaatsgevonden.

Een andere groep theosofen spreekt over een 'bovenpersoonlijke god' en beweert tegelijkertijd dat ze geen 'persoonlijke god' bedoelen, en deze groep heeft weer tegenstanders die wijzen op de bekende ontkenning van HPB van het bestaan van een persoonlijke god. Op basis van de hierboven geciteerde zin kunnen beide groepen tot overeenstemming komen, want zij die geloven in een bovenpersoonlijke god kunnen ongetwijfeld steun vinden in de genoemde regels (1:285). Want als geest er het eerste is, dan is stof een stapje lager, hoe klein en onwaarneembaar dat verschil ook is.

Als we verder zeggen, zoals velen van ons doen, dat de grote, ingewortelde ideeën van de mens hem zijn ingegeven door de eerste grote leraren, en dat hun afstammelingen en leerlingen de adepten zijn, dan zien we hoe het komt dat het geloof in een god zo algemeen en zo wijdverbreid is. Ditzelfde moet ook de oorsprong zijn van het universele optimisme dat ook in de gelederen van de theosofen wordt gevonden, die, hoewel ze over de huidige tijd pessimistisch zijn, toch de grootste optimisten ter wereld moeten worden genoemd. Deze zin bevat nog veel andere aanwijzingen. Veel studenten hebben zich vaak het hoofd gebroken door te proberen te ontdekken waar de drang tot vervolmaking, dit denkbeeld zelf en de schets van de weg ernaartoe, vandaan komen; want ze moet ergens haar oorsprong hebben – als iets abstracts of iets concreets. Misschien ligt ze hierin; die studenten kunnen er in ieder geval hier naar zoeken.

Een verwijzing naar een mysterieus beginsel. Na enige regels te hebben gewijd aan de vorming van deze aardbol door de eerste bouwers, spreekt ze (1:286) over een zeker ākāśisch beginsel, waaraan geen naam wordt gegeven, maar dat slechts door sterretjes wordt aangeduid. Maar in de voetnoot op die bladzijde zien we – en ik overtreed geen voorschriften door het te vermelden – dat er duidelijk op wordt gewezen dat de oorspronkelijke substantie waarover ze daar schrijft, '*het lichaam van die geesten zelf is, en hun diepste essentie*'. Op tal van plaatsen in haar geschriften en ook in die van andere wijzen van alle tijden wordt over deze oorspronkelijke substantie gezegd dat ze van zo'n aard is dat ze aan hem die haar beheerst bovenzinnelijke vermogens geeft – beheersing over zowel het denken als de stof.

Zij en wij allemaal kunnen gerust hierover spreken, omdat er maar weinigen zijn die er iets in zullen zien. Niettemin kunnen enkelen deze aanwijzing ontvangen, als ze die nog niet eerder hebben gekregen. Het moet echter altijd bij een aanwijzing blijven, en er moeten geen pogingen worden gedaan om het aan de wetenschap duidelijk te maken; daarmee zal niets worden gewonnen, afgezien van bespotting en misschien erger.

Artikelen uit *The Theosophist*

De ethische wet van compensatie

[*The Theosophist*, oktober 1881, blz. 15-16]

Je hebt een verbond met de stenen van het veld, met de dieren van het veld leef je in vrede. – *Job* 5:23

Als westerse theosoof wil ik graag aan mijn Indiase broeders enkele gedachten voorleggen over hoe volgens mij de wet van compensatie gedeeltelijk te werk gaat, of, beter gezegd, over de werking van één onderdeel van deze wet.

Het valt niet te ontkennen dat deze wet heel krachtig is en talloze ingewikkelde vertakkingen heeft. Daardoor is de vooruitgang waarnaar we allemaal streven voor de menselijke geest zo moeilijk. Vaak dringt zich bij mij de gedachte op dat deze wet de wereld gaande houdt, met zijn verkeerde voorstellingen, zijn verdriet, zijn illusies, en dat, als we haar maar konden begrijpen om zo haar werking te vermijden, het nirvāṇa voor de hele menselijke familie een voldongen feit zou zijn.

In een eerder nummer liet een gerespecteerde theosoof uit Ceylon, die met gezag spreekt, ons zien hoe je de volgende vaak gestelde vraag moet beantwoorden: 'Waarom zien we dat een goed mens vaak arm is, terwijl een slecht mens in rijkdom verkeert, en waarom wordt een goed mens vaak van welvaart tot wanhoop gebracht, terwijl een slecht mens na een periode van verdriet en ontberingen voor de rest van zijn leven niets dan succes en voorspoed ervaart?' Hij antwoordde dat onze daden in de ene bestaansperiode waren als pijlen die met een boog waren afgeschoten, en in het volgende leven op ons inwerken en onze beloningen en straffen teweegbrengen. Om zijn verklaring te accepteren – en dat moeten we – is het natuurlijk nodig in reïncarnatie te geloven. De uitleg die hij gaf was heel bevredigend, maar omdat hij over een grote kennis beschikt zou hij veel dieper op het onderwerp kunnen ingaan. Het is te hopen dat hij meer verhandelingen over hetzelfde onderwerp zal schrijven.

Ik heb nog nergens gelezen welke beginselen ten grondslag liggen aan de werking van deze wet – hoe en waarom ze in een specifiek geval werkt.

Om te zeggen dat het belasteren van een rechtvaardig mens iemand

in het volgende bestaan zal veroordelen tot het leven van een bedelaar is als uitspraak duidelijk genoeg, maar het wordt naar voren gebracht zonder reden, en we kunnen niet geloven dat zulke gevolgen zich zullen voordoen, tenzij we deze leringen blindelings aannemen. Om ons te overtuigen moet er een reden worden gegeven die zowel duidelijk als redelijk is. Er moet voor dit specifieke geval een wet zijn, omdat de uitspraak anders niet waar kan zijn. Door de kracht van het lasteren moet er een natuurlijke ordening zijn doorbroken, een disharmonie zijn ontstaan in de spirituele wereld, die in het volgende leven van de lasteraar als straf de bedelstaf tot gevolg heeft. De enige andere reden die men kan geven is dat het zo is beschikt. Maar die reden is helemaal geen reden, want geen enkele theosoof zal geloven dat een straf, behalve die welke de mens zichzelf oplegt, is beschikt. Omdat deze wereld overeenkomstig wetten is voortgebracht, zich volgens wetten ontwikkelt, en wordt beheerst door de natuurlijke werking van wetten die niemand nodig hebben om ze te laten werken, maar die altijd en feilloos uit zichzelf werken, moet daaruit volgen dat elke straf die op deze manier wordt ondergaan, niet wordt ondergaan omdat dit is beschikt, maar omdat natuurwetten uit zichzelf werken. Bovendien zijn we genoodzaakt deze opvatting te aanvaarden, want als we geloven dat ze werd beschikt, zou dit impliceren dat er een bepaalde persoon, geest, wil of intelligentie bestaat die dat beschikt, en er is niemand die dit ook maar een seconde zal geloven, als hij weet dat deze wereld werd voortgebracht, en wordt beheerst, door de werking van getallen, gewichten en maten, en vooral door harmonie.

Dus dan moeten we weten op welke manier de wet werkt die de lasteraar van een rechtschapen mens in zijn volgende leven tot de bedelstaf veroordeelt. Als die kennis eenmaal is verworven, kunnen we misschien de manier vinden om dit vreselijke monster van compensatie als het ware te verzoenen door het uitvoeren van bepaalde handelingen die in zekere zin een herstel inhouden van de harmonie die we hebben verbroken, als we misschien onbewust of onopzettelijk fouten hebben gemaakt.

Laten we nu het geval beschouwen van een jongen met rijke ouders, maar zonder een goed functionerend verstand. Hij wordt in feite verstandelijk gehandicapt genoemd. Maar in plaats van licht verstandelijk gehandicapt te zijn, heeft hij de kwaadaardige eigenschap dat hij steeds insecten en dieren mishandelt. Hij leeft 19 jaar, en heeft als verstandelijk gehandicapte jarenlang opzettelijk redeloze, weerloze dieren mis-

handeld. Hij heeft dus veel geesten gehinderd in hun vooruitgang en heeft zonder enige twijfel pijn en ethische disharmonie veroorzaakt. Dat hij verstandelijk gehandicapt is betekent niet dat de harmonie is hersteld. Elk dier dat hij mishandelde had zijn eigen specifieke elementale geest, en dat geldt ook voor elke bloem die hij uit elkaar trok. Wat wisten ze van zijn verstandelijke handicap, en welk ander gevoel hadden ze na de mishandeling dan wraak? En als ze hadden geweten dat hij verstandelijk gehandicapt was, dan zouden ze daarin als redeloze wezens geen excuus kunnen zien voor zijn daden. Hij sterft als hij 19 is, en na verloop van jaren wordt hij in een ander land wedergeboren – misschien in een andere eeuw – in een lichaam dat over meer dan gemiddelde intelligentie beschikt. Hij is niet langer verstandelijk gehandicapt, maar een verstandig actief mens die nu een kans krijgt om de geest die ieder mens heeft te ontwikkelen, zonder de ketenen van een verstandelijke handicap. Wat zal het gevolg zijn van de slechte daden in zijn vorige leven? Blijven ze ongestraft? Ik denk het niet. Maar hoe moeten ze worden gestraft; en als er compensatie optreedt, hoe werkt de wet dan op hem in? Volgens mij is er maar één manier, dat is door de disharmonie die is ontstaan in de geest van die niet-denkende wezens die hij in die 19 jaar heeft mishandeld. Maar hoe? Als volgt. Tijdens de kwelling van hun mishandeling richtten deze wezens hun ogen op hun kwelgeest, en terwijl ze stierven, werd zijn spirituele beeld door de buitensporigheid van hun pijn, samen met die pijn en het verlangen naar wraak, als het ware op hun geest gefotografeerd – want op geen enkele andere manier konden ze een herinnering aan hem bewaren – en toen hij een ontlichaamde geest werd klampten ze zich aan hem vast tot hij opnieuw was geïncarneerd en waren ze nog bij hem zoals zeepokken die zich hebben vastgehecht aan de romp van een schip. Ze kunnen nu alleen zien door zijn ogen, en hun wraak bestaat daaruit dat ze zich via zijn blik op alle zaken storten waarmee hij zich bezighoudt, en op die manier hechten ze zich daaraan om deze te laten mislukken.

Dit leidt tot de vraag wat er wordt bedoeld met elementalen die zich via zijn blik ergens op storten. De Ouden onderwezen dat het astrale licht – ākāśa – via de ogen, de duimen en de handpalmen wordt geprojecteerd. Omdat de elementalen in het astrale licht bestaan, kunnen ze alleen zien door de kanalen van het menselijk organisme, die door het astrale licht worden gebruikt om zich vanuit de persoon te verspreiden. De ogen zijn het meest geschikt. Dus als deze persoon zijn blik op een ding of persoon richt, gaat in die blik het astrale licht van hem uit en

door middel daarvan zien die elementalen waar hij naar kijkt. En als hij iemand magnetiseert, zullen de elementalen zich dus ook vanuit zijn handen en ogen projecteren op de gemagnetiseerde proefpersoon en deze schade toebrengen.

Onze gereïncarneerde verstandelijk gehandicapte houdt zich bezig met zaken die zijn constante aandacht vragen. De elementalen gaan met hem mee en werpen zich op alles waarop hij zich richt, en zorgen voortdurend voor tegenslag.

Maar een voor een worden ze vanuit het gebied van noodzakelijkheid weer opgenomen in het gebied van beproeving in deze wereld, en ten slotte zijn ze allemaal verdwenen, waarna hij succes heeft met alles wat hij doet, en weer een kans heeft om het eeuwige leven te oogsten. Hij ervaart de werkelijkheid van de woorden van Job geciteerd aan het begin van dit artikel: hij heeft een verbond met de stenen van het veld, en met de dieren van het veld leeft hij in vrede. Deze woorden werden eeuwen geleden opgeschreven door die oude Egyptenaren die alles wisten. Nadat ze het geheime pad van wijsheid hadden bewandeld, dat de roofvogel niet kent en door het haviksoog niet wordt gezien (*Job* 28:7), ontdekten ze die verborgen wetten, de ene binnen de andere zoals de wielen van Ezechiël, die het heelal beheersen. Er is geen andere redelijke uitleg van de geciteerde passage dan de theorie die in het bovenstaande armzalige voorbeeld vaag is beschreven. En ik bied deze alleen aan als een mogelijke oplossing of een antwoord op de vraag welke beginselen ten grondslag liggen aan de werking van de ethische wet van compensatie in dat specifieke geval waarover ik durf te zeggen dat ik denk dat ik daarvan een levend voorbeeld ken. Maar het geeft geen verklaring voor het geval van de straf voor het belasteren van een rechtschapen mens.

Ik vraag de geleerde vrienden van de redacteur van *The Theosophist* oprecht om uitleg te geven, en ook om aanwijzingen te geven hoe we in dit leven zo kunnen handelen dat we de verschrikkingen van onze straf kunnen verminderen en een verbond met de stenen en de dieren van het veld zo dicht mogelijk kunnen benaderen.

Een ex-Aziaat

De adepten in Amerika in 1776[1]

[*The Theosophist*, oktober 1883, blz. 16-17]

De volgende ideeën en beweringen worden geheel op persoonlijke titel geschreven, en – zover de schrijver weet – zonder medeweten of toestemming van de adepten naar wie hier in algemene termen wordt verwezen.

Iemand die erover nadenkt zal verbaasd staan als hij de geschiedenis van de opkomst van de Verenigde Staten van Noord Amerika overziet, en ontdekt dat dogmatische theologie in geen enkel deel van de onafhankelijkheidsverklaring of de grondwet een basis heeft kunnen leggen voor de structuur die ze graag wilde aanbrengen en sindsdien in en bij de regering zo vaak heeft proberen aan te brengen. We staan versteld omdat deze documenten werden geformuleerd en die regering werd gevormd in een tijd waarin allerlei soorten dogmatisme oppermachtig waren. Hoewel de puriteinen en anderen naar Amerika waren gekomen vanwege de vrijheid van godsdienst, waren ze niettemin heel dogmatisch en hielden vast aan hun eigen specifieke theorieën en geloof, zodat we niet verbaasd zouden zijn als we in deze grondwet veel over godsdienst en religieuze instellingen zouden vinden. Maar daar zoeken we vergeefs naar; vergeefs deden de aanhangers van de ijzeren kerk een poging daarvoor de noodzakelijke hoeksteen te leggen, en nu is Amerika daar blij om, en heeft daardoor even verbazingwekkend kunnen groeien als Europa dat heeft gedaan.

Dat in 1776 die pogingen die uit fanatisme werden ondernomen teniet werden gedaan, was te danken aan de adepten die nu waken over en de steun van hun grote naam geven aan de Theosophical Society.

Ze hielden toezicht over het opstellen van de onafhankelijkheidsverklaring en de grondwet, en daarom hebben die onbeschaamde christenen die God een plaats willen geven in de grondwet, daarin geen voet aan de grond gekregen.

In de verklaring, waaruit vrijheid voortkwam, wordt verwezen naar '*de natuur en de god van de natuur*'. In de 2de en 3de alinea worden de *vanzelfsprekende rechten van de mens* nauwkeurig omschreven,

[1]Noot vert.: H.P. Blavatsky geeft in haar artikel 'Adepts and politics' (*Collected Writings*, 6:15-20) een andere kijk op dit onderwerp.

zoals *leven*, *vrijheid en het streven naar geluk*. Over de koning wordt gezegd dat hij onwaardig is om 'het hoofd van een *beschaafd* volk' te zijn, waarbij niet werd gezegd of hij het hoofd van een *christelijk* volk was, of waardig was dat te zijn.

Terwijl ze een beroep doet op hun Britse broeders, zegt de verklaring dat het beroep wordt 'gedaan op hun *aangeboren* rechtvaardigheid en grootmoedigheid'. Elke toespeling op godsdienst en christendom of Gods geboden is eruit weggelaten. Dit was om de zeer goede reden dat godsdienst 1700 jaar lang had gestreden tegen vooruitgang, tegen rechtvaardigheid, tegen grootmoedigheid, tegen de rechten van de mens. En in de slotzin beloven de ondertekenaars elkaar plechtig haar te ondersteunen, terwijl ze aan elk beroep op God voorbijgaan.

In de grondwet van 1787 wordt in de inleiding verklaard dat het document gemaakt werd voor eenheid, voor rechtvaardigheid, voor rust en bescherming, het algemeen welzijn en vrijheid. Art. 6 stelt dat er nooit een religieus criterium mag worden gehanteerd als voorwaarde voor een ambt, en het eerste amendement verbiedt dat er een staatskerk wordt gevestigd of dat de vrijheid van religie wordt belemmerd.

De grote theosofische adepten die de wereld afzochten naar een geest met behulp waarvan ze in Amerika de reactie konden teweegbrengen die toen nodig was, vonden in Engeland Thomas Paine. In 1774 beïnvloedden ze hem, geholpen door die achtenswaardige broeder Benjamin Franklin, om naar Amerika te komen. Hij kwam hier en was de belangrijkste aanstichter tot de afscheiding van de koloniën van de Britse kroon. Op aanraden van Washington, Franklin, Jefferson en andere vrijmetselaars, van wie het denken door de leringen van de symbolische graden van de vrijmetselarij geschikt waren om op de juiste manier te redeneren, en om theologisch conservatisme te verwerpen, schreef hij *Common Sense*, dat de toorts was voor de brandstapel waarvan het verwoestende vuur de banden tussen Engeland en Amerika wegbrandde. Voor *Common Sense* werd hij vaak openlijk bedankt. George Washington schreef op 10 september 1783 aan Paine:

> Het zal voor mij een groot genoegen zijn u te ontmoeten. Uw aanwezigheid zal het Congres herinneren aan uw vroegere diensten aan dit land, en als ik hen ervan kan doordringen, zal ik mij zo goed mogelijk inspannen voor de vrijheid, want dit zal met vreugde worden gedaan door iemand die zich maar al te goed bewust is van het belang van uw werk.

En in juni 1784 zegt Washington in een brief aan Madison vervolgens:

> Kan er in onze vergadering niet iets voor die arme Paine worden gedaan? Moeten de verdiensten en hulp van *Common Sense* in de loop van de tijd geleidelijk worden vergeten zonder door dit land te worden beloond? Zijn geschriften hebben beslist een krachtige uitwerking gehad op de publieke opinie. Moet daar dan niet een passende beloning tegenover staan?[1]

In *The Age of Reason* dat hij enkele jaren later in Parijs schreef, zegt Paine:

> Ik zag, of tenminste ik dacht dat ik zag, dat er zich *voor de wereld een breed perspectief* opende in de staatszaken van Amerika; en het scheen me toe dat, tenzij de Amerikanen het plan dat ze toen nastreefden wijzigden en zich onafhankelijk verklaarden, ze zich niet alleen zouden verwikkelen in een veelheid aan nieuwe moeilijkheden, maar de kansen zouden afsnijden die zich *op dat moment door middel van hen aan de mensheid voordeden*.

Verderop zegt hij:

> Er zijn twee duidelijk verschillende soorten gedachten: die welke door overdenking worden teweeggebracht, en die *welke uit zichzelf plotseling in het denken opflitsen*. Ik heb er altijd een regel van gemaakt om deze vrijwillige bezoekers hoffelijk te behandelen, en *alle kennis die ik bezit heb ik van hen verkregen*.

Deze 'vrijwillige bezoekers' werden zijn denken binnengeleid door de adepten, theosofen. Omdat ze zagen dat er een nieuwe orde van de tijden op het punt stond te beginnen, en er nieuwe kansen waren voor vrijheid en voor broederschap van de mensen, lieten ze aan Thomas Paine een 'weids perspectief zien dat zich voor de mensheid opende in de staatszaken van Amerika', want ze wisten dat ze erop konden vertrouwen dat hij op eigen benen kon staan met de lamp van waarheid in zijn hand, te midden van anderen die in 'tijden die de ziel van de mensen beproefden' trilden van angst. Het resultaat was de onafhankelijkheidsverklaring en de grondwet van Amerika. En als om deze woorden kracht bij te zetten, en ook aan zijn verklaring dat hij een weids perspectief zich zag openen, deze nieuwe orde van de tijden, bestaat de

[1] *Writings of George Washington*, 1782-1785, red. Jared Sparks, Boston, 1853, deel 10, blz. 393. Zie ook Jared Sparks, *Correspondence of the American Revolution, etc.*, deel 4, blz. 71-3.

tekening op de achterkant van het grootzegel van de V.S. uit een piramide waarvan de sluitsteen is vervangen door een verblindend vlammend oog in een driehoek; erboven staan de woorden 'de hemelen stemmen ermee in', terwijl onderaan de verrassende zin 'een nieuwe orde van de tijden' verschijnt.

Dat hij voor zijn geestesoog een nieuwe orde van de tijden zag, daaraan kunnen we niet twijfelen als we in deel 2, Inleiding, van zijn *Rights of Man* lezen:

> In Azië, Afrika of Europa kon geen begin ermee worden gemaakt om de politieke toestand van de mens te hervormen . . . Zij (Amerika) kwam niet alleen voor zichzelf op, maar voor de wereld, en keek verder dan het voordeel dat zijzelf kon behalen.

In hoofdstuk 4:

> Het geval en de omstandigheden van Amerika doen zich voor als in het begin van een wereld . . . er breekt op het gebied van staatsbestuur een periode van gezond verstand aan voor de mens zoals zich niet eerder heeft voorgedaan.[1]

Het ontwerp van het zegel was geen toeval, maar was in feite bedoeld om de opbouw en de stevige grondslag van een nieuwe orde van de tijden te symboliseren. Ze gaf vorm aan het idee dat door middel van een 'vrijwillige bezoeker' aan het denken van Thomas Paine werd gepresenteerd, namelijk dat een weids perspectief zich opende, het begin in Amerika van 'een nieuwe orde van de tijden'. Die kant van het zegel werd nooit gegraveerd of gebruikt, en tegenwoordig heeft de kant die in gebruik is niet de bekrachtiging van de wet. In de lente van 1841, toen Daniel Webster Secretary of State was, werd een nieuw zegel gegraveerd en in plaats dat de adelaar in zijn onheilspellende klauw 13 pijlen vasthoudt, zoals oorspronkelijk was bedoeld, houdt hij er slechts zes vast. Niet alleen was deze verandering niet goedgekeurd, maar de reden hiervoor is onbekend.[2] Wanneer de andere kant wordt gegraveerd en gebruikt, zal de nieuwe orde van de tijden dan in feite tot stand zijn gekomen?

Er wordt voor de theosofische adepten wel op wat meer aanspraak gemaakt dan op het veranderen van lagere metalen in goud, of op het

---

[1] *The Writings of Thomas Paine*, verzameld en geredigeerd door Moncure Conway, New York, G.P. Putnam's Sons, 1894, deel 2, blz. 401, 428-9, 453.

[2] Zie US State Dept. archief.

bezit van zoiets louter stoffelijks als het levenselixer. Ze waken over de vooruitgang van de mens en helpen hem bij zijn onzekere reis omhoog op de steile weg van vooruitgang. Ze zweefden boven Washington, Jefferson en alle andere dappere vrijmetselaars die het aandurfden in het Westen een vrije staatsvorm te stichten zonder de droesem van dogmatisme; ze maakten hun geest helder, schonken inspiratie aan hun pen en lieten op het grootzegel van deze machtige natie een herinnering aan hun tegenwoordigheid achter.

New York
25 juni 1883

Een ex-Aziaat

Zijn de 'Sprookjes van 1001 nacht' allemaal verzonnen?

[*The Theosophist*, oktober 1884, blz. 8-9]

Al vele jaren is het de gewoonte om die verzameling interessante verhalen, 'Sprookjes van 1001 nacht' genoemd, te beschouwen als pure fictie, voortgekomen uit een oosters brein in een tijd toen elke heerser zijn verhalenverteller had om hem te vermaken of in slaap te laten vallen. Maar velen die diep in hun hart hebben geloofd in de verhalen die ze in hun jeugd hoorden over feeën en geesten, hebben bij het doorlezen van deze verhalen over wonderen en magie een herleving van hun jeugdfantasieën gevoeld. Anderen hebben er echter om gelachen en ze uitsluitend als fabels beschouwd, en de hele wetenschappelijke wereld bewaart slechts een minachtende stilte.

De vraag die hier door wetenschappers moet worden beantwoord is hoe zulke ideeën zijn ontstaan? Als men ze op zichzelf beschouwt, dan zal men denken dat er met zoveel rook op een bepaald moment brand moet zijn geweest. Zoals de gangbaarheid van een mythe – bijvoorbeeld die over de duivel of slang – bij grote aantallen mensen of gedurende lange perioden erop wijst dat er iets moet zijn geweest, wat het ook was, dat aanleiding gaf tot die gedachte.

Bij dit onderzoek gaan onze gedachten uit naar dat deel van de wereld dat in de buurt van de Rode Zee, Arabië en Perzië ligt, en we

worden heel dicht bij plaatsen gebracht die nu door water worden bedekt en eens deel uitmaakten van het oude Lemurië. De naam Rode Zee kan zijn ontstaan uit het feit dat men echt dacht dat deze de hel bedekte, en de zuidelijke ingang bij het eiland Perim wordt 'Bab el Mandeb', of 'de poort van de hel', genoemd. Deze Rode Zee speelt een prominente rol in de 'Sprookjes van 1001 nacht' en is van enige betekenis. We moeten ook bedenken dat Arabië ooit haar wetenschappers had, en de invloed van hun denken is in onze tijd nog niet helemaal uitgewist. Veel van deze wetenschappers waren tovenaars, en ze verkregen hun kennis hetzij van de Lemurische adepten of van de zwarte magiërs van dat andere beroemde land, Atlantis.

We kunnen gerust concluderen dat de 'Sprookjes van 1001 nacht' niet allemaal pure fictie zijn, maar de zwakke nagalm van een luidere echo die de schrijvers ervan bereikte vanuit de tijd van Lemurië en Atlantis.

Salomo wordt af en toe erin genoemd, en Salomo werd overal en altijd als een groot adept beschouwd. De joodse kabbala en de talmud spreken met grote eerbied over hem. Zijn macht en de kracht van zijn zegel – de vervlochten driehoeken – duiken voortdurend op tussen de andere magische processen waarnaar in deze verhalen wordt verwezen. En in bijna alle gevallen waarin wordt verteld dat hij optrad tegen boze geesten, begroef hij ze in de Rode Zee. Als Salomo een joodse koning was, ver weg in Palestina, hoe kwam hij dan bij de Rode Zee, en waar wordt er ook maar enige melding gemaakt van zijn reizen? Deze geesten waren elementalen, en Salomo is slechts een naam die staat voor de enorme kennis van de magische kunsten die de adepten bezaten op een moment dat in de duisternis van het verleden begraven ligt. In één verhaal haalt een visser een zwaar voorwerp binnen boord, dat een grote *ijzeren* pot blijkt te zijn, met een metalen deksel waarop het zegel van Salomo was gegraveerd. De ongelukkige man opende de pot, en onmiddellijk steeg daaruit een damp op die zich eerst over de hele hemel verspreidde, en zich daarna weer condenseerde tot een monsterlijke vorm die zich tot de visser richtte en zei dat hij eeuwen geleden daarin door Salomo was opgesloten, dat hij na 200 jaar zwoer dat hij degene rijk zou maken die zo gelukkig was om hem eruit te bevrijden, na 500 jaar dat hij zijn bevrijder zou belonen met macht, maar na 1000 jaar gevangenschap zou hij degene die hem bevrijdde doden. Daarna verzocht hij de man zich voor te bereiden op de dood. De visser zei echter dat hij betwijfelde of de geest wel echt in de pot was geweest omdat hij

te groot was. Om te bewijzen dat hij daarin had gezeten nam de geest onmiddellijk een dampvorm aan en zonk langzaam met spiraalvormige bewegingen weer in de ijzeren pot; ogenblikkelijk klapte de visser het deksel dicht en stond op het punt om hem in zee terug te werpen. De djinn smeekte toen om genade en beloofde de man te dienen en hem niet te doden, waarna hij werd vrijgelaten.

Veel mensen zullen om dit verhaal lachen. Maar niemand die de wonderen van het spiritisme heeft gezien, of die weet dat er tot op de dag van vandaag in India maar ook elders veel mensen zijn die zich inlaten met elementalen die hen ogenblikkelijk voorwerpen brengen, enz., zal lachen vóór hij over de omstandigheden heeft nagedacht.

Merk op dat de pot waarin hij werd opgesloten van metaal was gemaakt, en dat het zegel als talisman op het deksel stond. Het metaal weerhield hem ervan om magnetisch contact te maken om zo te ontsnappen, en het zegel op het deksel blokkeerde die weg. Er stonden geen tekens op de zijkanten van de pot. Dat hij zich verspreidde tot een enorme damp toont aan dat hij een van de luchtelementalen was – de krachtigste en kwaadaardigste, en zijn boosaardigheid blijkt uit de laaghartige, ondankbare eed die hij zwoer om zijn bevrijder te vernietigen, wie het ook was. Dat hij zich verspreidt tot een damp, in plaats van in één keer uit de pot te springen, verwijst naar zijn onzichtbaarheid, want we zien dat hij, om weer daarin terug te keren gedwongen was zijn dampvormige toestand aan te nemen, en in die toestand gleed hij opnieuw in de pot.

In een ander verhaal zien we een jongeman een succubus-elementaal bezoeken, die hem nu en dan in staat stelt eropuit te gaan en wonderen te verrichten. Maar de ingang van haar schuilplaats is onzichtbaar en wordt voor anderen verborgen gehouden. In India zijn er mensen die dom genoeg zijn om een magnetische betrekking met dit soort elementalen aan te gaan door middel van processen die we hier niet in detail zullen vermelden. Indien u dat wenst zal het elementaal dan onmiddellijk een voorwerp tevoorschijn brengen dat u ooit heeft aangeraakt, hoe ver weg het ook is of hoe veilig het ook is opgeborgen. De gevolgen van dit gevaarlijke verbond zijn heel schadelijk voor de mens die dit verbond aangaat. In de verslagen van het spiritisme in Amerika worden andere gevallen gegeven van bijna dezelfde soort, voldoende om aan te tonen dat een verbond kan worden aangegaan tussen een mens en een intelligentie of kracht die buiten onze zintuiglijke waarnemingen staat.

In andere verhalen hebben verschillende figuren macht over mensen, dieren en natuurkrachten. Ze veranderen mensen in dieren en verrichten andere wonderen. Wanneer ze de metamorfose willen veroorzaken, werpen ze een handvol water in het gezicht van de ongelukkige en roepen: 'Verlaat die vorm van een mens en neem de vorm van een hond aan.' De verschrikkelijke Maugraby is een zwarte magiër – zoals men die tegenwoordig in Bhutan kan aantreffen – die veel mensen had veranderd, en het verhaal van zijn ondergang laat zien dat zijn leven en kracht en zijn dood in het teken stonden van de kwalijke praktijken van zwarte magie. Wanneer de persoon en de talisman werden vernietigd dan was het elementaal ook vernietigd. De witte magiër heeft geen andere talisman dan zijn ātman, en omdat deze niet kan worden vernietigd, staat hij boven alle angst.

Het is redelijk te concluderen dat deze bewonderenswaardige en amusante verhalen niet alleen maar fictie zijn. Ze bevatten veel onzin, maar ze zijn tot ons gekomen uit het land – nu woest en verlaten – waar ooit mensen van het vierde ras de scepter zwaaiden en zich bezighielden met zowel witte als zwarte magie.

WQJ

Jakob Böhme en de geheime leer

[*The Theosophist*, april 1886, blz. 417-21]

Jakob Böhme was een Duitse mysticus [1575-1624] en spiritualist, die in de 17de eeuw begon te schrijven. In zijn geschriften nam hij een afbeelding op van een engel die op een trompet blaast, waaruit de volgende woorden tevoorschijn komen: 'Voor alle christenen, joden, Turken en heidenen en alle volkeren van de wereld klinkt deze trompet voor de laatste keer.' Het was werkelijk een merkwaardig zinnebeeld, maar hij, de schrijver, was een mysticus, en, zoals alle ervaring aantoont, is het pad van een mysticus heel ongewoon. Het is, zoals *Job* (28:7) zegt, een pad dat 'door een roofvogel niet wordt gekend'. Zoals een vogel de eeuwige ether doorklieft, evenzo gaat de mysticus vooruit op een pad dat gewoonlijk niet zichtbaar is, een weg die met zorg moet worden betreden, omdat er, zoals bij het grote licht, dat opvlamt en slechts sporen achterlaat als het weer tot zijn kern terugkeert, slechts aanwijzingen worden achtergelaten voor hen die dezelfde spirituele

wijsheid proberen te vinden. En toch kan met behulp van zulke 'sporen', want zo worden ze in de kabbala genoemd, de weg worden gevonden en de waarheid worden ontdekt.

Böhme was arm, van eenvoudige komaf en had geen enkel regulier onderwijs genoten. Hij was maar een schoenmaker, maar toch kwamen er indrukwekkende waarheden uit het denken en uit de mond van deze man die geen geleerde was.

Het zou zinloos zijn om te proberen erachter te komen welk weefsel van karmische invloeden hem had veroordeeld tot een leven zoals hij dat scheen te leiden. Ze moeten al heel eigenaardig zijn geweest, want, hoewel hij de waarheid had begrepen en haar naar waarde kon schatten, was hij tegelijkertijd niet in staat haar in haar volmaakte vorm weer te geven. Maar hij volbracht zijn taak, en er kan niet de minste twijfel over zijn volgende incarnatie bestaan. Zoals Krishṇa in de *Bhagavad Gītā* zegt, hij is reeds geboren of zal binnenkort worden 'geboren in een familie van toegewijde wijzen'; en van daaruit 'zal hij het hoogste stadium bereiken'.

Zijn levensgeschiedenis en zijn geschriften vormen nog een bewijs dat de verheven wijsheid-religie – de geheime leer – nooit zonder getuigen is gelaten. Hij werd als christen geboren maar zag niettemin de esoterische waarheid die verborgen ligt onder het mos en de korst van de eeuwen, en uit de christelijke *Bijbel* lichtte hij voor zijn kortzichtige medemensen die parels die ze niet wilden aannemen. Maar hij verkreeg zijn kennis niet enkel uit de christelijke Schrift. Aan zijn innerlijke oog gleed het panorama van werkelijke kennis voorbij. Omdat zijn innerlijke zienersgave was ontloken, kon hij de dingen zien die hij in een vroeger bestaan had geleerd, en terwijl hij aanvankelijk niet besefte wat de betekenis ervan was, werd hij erdoor aangevuurd om zijn uitsluitend spirituele boeken op een esoterische manier op te bouwen. Zijn hersenen namen kennis van het voor hem liggende bijbelboek, maar zijn geest kon de tekst – geholpen door zijn verleden, en misschien bijgestaan door de levende bewaarders van de helder schijnende lamp van de waarheid – niet anders dan op de juiste manier begrijpen.

De titel van zijn eerste werk was *Die Morgenröte im Aufgang*. Hierin probeerde hij de edele filosofie in grote lijnen weer te geven. Hij vertelt over de omstandigheden en redenen voor de schepping door de engelen, over de val van de belangrijkste drie orden daarvan en van de vreselijke gevolgen die daarop de eeuwige natuur troffen. Niet de mensheid – want die bestond nog niet – maar de eeuwige natuur; dat is

Jakob Böhme 1575-1624

BRAHM. Dan zegt hij dat die gevolgen werden veroorzaakt door het *verbreken van het evenwicht van de zeven gelijkwaardige machten* of krachten van de eeuwige natuur of Brahm. Dat wil zeggen dat er, zolang de zeven beginselen van Brahm in volmaakt evenwicht verkeerden, geen belichaamd of gemanifesteerd heelal bestond. Evenzo vinden we in de *Bhagavad Gītā* dat Krishṇa tegen Arjuna zegt dat 'na verloop van duizend tijdperken (een nacht van Brahmā) alle voorwerpen van gemanifesteerde stof uit het niet-gemanifesteerde beginsel tevoorschijn zullen komen. Bij het aanbreken van die dag emaneren ze spontaan' (*Bhagavad Gītā*, 8:17-18). Dit komt overeen met wat de geheime leer daarover onderwijst.

En verder toont Böhme de dualiteit van de hoogste ziel aan. Want in zijn werk *Vierzig Fragen von der Seelen* merkt hij op dat deze twee eeuwige beginselen van het positieve en het negatieve, het *ja* en het *nee* van het allerhoogste Ene, samen de eeuwige natuur vormen – niet alleen de duistere wereld, die de 'wortel van de natuur' wordt genoemd – omdat deze twee als het ware zijn verbonden in een *volkomen onverbrekelijke eenheid*.

Dit is niets anders dan purusha en prakriti, of samen genomen dat waarop in de *Bhagavad Gītā* (8:20-1) wordt gedoeld wanneer er wordt gezegd: 'Maar er is een ander onzichtbaar, eeuwig bestaan, hoger dan het zichtbare, dat niet vergaat wanneer alle dingen vergaan. Het wordt onzichtbaar en ondeelbaar genoemd. Dit is mijn hoogste verblijf.'

Het is duidelijk dat het *hoogste verblijf* nooit in purusha alleen noch in prakriti alleen zou kunnen zijn, maar in beide wanneer ze in een *onverbrekelijke eenheid* zijn verenigd.

In alle werken van deze grote filosoof houdt hij zich aan deze ordening, of hij nu spreekt over het grote heelal of de macrokosmos, of over de tegenhanger in de mens of microkosmos. In *Beschreibung der Drey Göttliches Wesens* spreekt hij over de drie grondbeginselen of werelden van de natuur, beschrijft haar eeuwige wording, haar *zeven* eigenschappen en de *twee* eeuwige tegelijkertijd bestaande grondbeginselen; bovendien bespreekt hij in *Von dem Dreyfachen Leben des Menschen* het drievoudige leven van de mens, waaruit dan het *zevenvoudige* wordt afgeleid.

In *Von der Gnaden-Wahl* behandelt hij een onderwerp dat voor velen vaak een struikelblok blijkt te zijn, namelijk de *onvermijdelijkheid van het kwade* zowel als het goede. Op basis hiervan kan men gemakkelijk overgaan tot een bespiegeling van een van de moeilijke punten in het

occultisme zoals in de geheime leer duidelijk wordt gemaakt, namelijk dat niets van nature slecht is en dat, zelfs als we erkennen dat er kwaad of verdorvenheid in de mens bestaat, deze de aard van de eigenschap of guṇa heeft die in de *Bhagavad Gītā* rajas – verdorvenheid of slechte handelwijze – wordt genoemd. En zelfs deze is beter dan onverschillig handelen, wat slechts tot de dood leidt. Zelfs uit boosheid kan en zal spiritueel leven voortkomen, maar op onverschillig handelen volgt niets dan duisternis en uiteindelijk de dood.

Krishṇa zegt in de *Bhagavad Gītā*, hoofdstuk 14: 'Er zijn drie manieren om te handelen: ten eerste die welke het karakter draagt van sattva, of ware handeling; ten tweede die welke het karakter draagt van rajas, of slechte handeling; ten derde die welke voortkomt uit tamas, of onverschillige handeling.' Hij zegt ook: 'Al was u de grootste van alle boosdoeners, toch kunt u de stroom van slechte daden oversteken in het schip van spirituele wijsheid'; en iets verder: 'Iemand die onwetend is en geen vertrouwen heeft en voortdurend twijfelt, is verloren en kan in geen van beide werelden geluk vinden' (4:36, 40). En in een ander hoofdstuk waarin hij zichzelf beschrijft, zegt hij dat hij niet alleen de Boeddha is maar ook de slechtste onder de mensen: de asura.

Dit is een van de meest mystieke gedeelten van de hele geheime leer. Terwijl Böhme genoeg hierover heeft gezegd om te laten zien dat hij hierover kennis bezat, is hij op de meest occulte bijzonderheden niet ingegaan. We moeten niet vergeten dat de *Bhagavad Gītā* en veel andere boeken die over de geheime leer handelen, vanuit zeven verschillende gezichtspunten moeten worden beschouwd, en dat wij, onvolmaakte mensen, niet in staat zijn om haar vanuit de kern te beschouwen, waardoor we alle zeven punten ineens zouden kunnen overzien.

Böhme heeft ongeveer 30 verschillende verhandelingen geschreven; deze gaan alle over belangrijke onderwerpen, gedeelten van de geheime leer.

Het is opvallend dat de eerste, *Die Morgenröte im Aufgang*, de dageraad van de eeuwige dag behandelt, en dat de tweede, *Von dem Dreyfachen Leben des Menschen*, gewijd is aan een toelichting van de drie beginselen van de mens. In laatstgenoemde kunnen we in feite een zevenvoudige classificatie vinden vergelijkbaar met die welke Sinnett in zijn *Esoteric Buddhism* naar voren heeft gebracht.

Volgens hem wordt de grootste belemmering op het pad van de mensheid gevormd door de astrale of elementaire kracht, die deze wereld voortbrengt en in stand houdt.

Dan spreekt hij over 'tincturen', die we beginselen zouden kunnen noemen. Volgens hem zijn er twee hoofdtincturen: het waterige en het vurige. Deze zouden in de mens verenigd moeten zijn, en ze proberen elkaar voortdurend te bereiken, om met sophia of goddelijke wijsheid één te worden. Veel theosofen zullen hierin de sleutel ontdekken tot de twee beginselen of tincturen die in de mens verenigd zouden moeten zijn, maar ook de sleutel tot een wet die bij veel magische verschijnselen een rol speelt. Maar zelfs als ik het kon, zou ik over dit punt niet duidelijker moeten spreken.

Veel onderzoekers van deze boeken zullen het meest geïnteresseerd zijn in zijn theorieën over het ontstaan van het stoffelijke heelal. Over de evolutie van de mens van geest naar stof schrijft hij veel meer dan ik zelfs maar vluchtig zou kunnen bespreken. In bijna alle opzichten gaf hij de geheime leer in grote lijnen weer en lichtte haar toe. Genoemde boeken zijn voor zowel westerse als oosterse metafysici erg de moeite waard om te worden bestudeerd. Laten we om deze stelling te onderbouwen hieraan een fragment van graaf Saint-Martin toevoegen, die een toegewijde onderzoeker van deze boeken was.

> Jakob Böhme nam als vanzelfsprekend aan dat er een universeel beginsel bestaat; hij was overtuigd dat alles verbonden is in de enorme keten van waarheden, en dat de eeuwige natuur op zeven beginselen of grondslagen berust, die hij soms krachten noemt, of vormen, spirituele wielen, en bronnen, en dat deze zeven grondslagen ook in deze chaotische stoffelijke natuur bestaan, maar daarin worden beperkt. Zijn benamingen voor deze fundamentele verhoudingen waren als volgt: De eerste *samentrekkende werking*, de tweede *gal* of bitterheid, de derde *angst*, de vierde *vuur*, de vijfde *licht*, de zesde *geluid* en de zevende noemde hij WEZEN of het *ding zelf*.

De lezer heeft misschien de indruk gekregen dat de schrijver de eerste zes niet goed had begrepen, maar zijn definitie van de zevende laat zien dat hij in alle opzichten het juiste inzicht had, en we kunnen concluderen dat de werkelijke betekenissen achter die namen verborgen liggen.

'Het derde beginsel, *angst*, verzacht het *samentrekkende*, verandert het in *water* en maakt de doortocht van *vuur* mogelijk, dat in het samentrekkende beginsel opgesloten lag.' Hierin liggen verschillende aanwijzingen en het natrekken daarvan zal de moeite waard blijken te zijn.

'De goddelijke sophia bracht in de kern van ons stelsel een nieuwe orde tot geboorte, en daar brandde onze zon; daaruit komen allerlei

soorten eigenschappen, vormen en krachten voort. Deze kern is de afscheider.' Het is welbekend dat de Ouden allerlei krachten uit de zon afleidden, en als we ons niet vergissen, beweren de hindoes dat wanneer de vaderen paranirvāṇa bereiken, hun verzamelde deugdzaamheid zich over de wereld uitstort via 'de deur van de zon'.

De *Bhagavad Gītā* zegt dat de Heer van het heelal in de streek van het hart woont, en ook dat deze Heer de zon van de wereld is.

'De aarde is een verdichting van de zeven oorspronkelijke beginselen, en toen het eeuwige licht zich terugtrok, werd ze een duistere vallei.' In het Oosten wordt onderwezen dat de wereld een vallei is en dat we daarin wonen, dat onze lichamen tot aan de maan reiken, en tot hardheid worden verdicht op het punt waar wij ons op aarde bevinden en daardoor zichtbaar zijn geworden voor het menselijk oog. Hierin ligt een mysterie, maar niet zo diep dat het niet kan worden doorgrond.

Böhme vervolgt:

> Toen het licht het vuur had bedwongen op de plek waar de zon is, ontstond door de hevige schok van de strijd een vurige uitbarsting, waardoor een stormachtige en angstaanjagende massa vlammen omhoogschoot – Mars. Nadat deze door het licht was gevangen, nam hij zijn plaats in, en daar worstelt hij verwoed, een stekende prikkel, die als taak heeft om de hele natuur in beroering te brengen en een reactie teweeg te brengen. Hij is de gal van de natuur. Het vriendelijke, liefdevolle licht ging, nadat het de niet ontsnapte Mars aan banden had gelegd, uit eigen kracht tot de bodem of het punt van de grootste onbuigzaamheid van de natuur, en omdat het daar niet verder kon gaan, kwam het tot stilstand en werd lichamelijk; terwijl het daar blijft verwarmt het die plek en hoewel het van nature een dienaar is, is het de bron van vriendelijkheid en de bedwinger van Mars.
>
> Saturnus komt niet uit de zon voort, maar werd voortgebracht door de hevige samentrekkende angst van het hele lichaam van dit heelal. Voorbij Jupiter kon de zon de ellende niet verzachten, en daaruit ontstond Saturnus, die het tegenovergestelde van meegaandheid is en die in levende wezens alles wat de aard van onbuigzaamheid heeft, voortbrengt, waaronder de beenderen, en wat in normale gevallen daarmee overeenkomt. [Dit betreft allemaal de hoogste astrologie, en komt van iemand die hiervan geen kennis bezat.] Zoals *het hart van het leven* zich in de zon bevindt, zo brengt Saturnus alles wat lichamelijk van aard is voort. Zo zetelt in deze beide de kracht van het gehele universele lichaam, en zonder hun

kracht zou er geen schepping kunnen bestaan of belichaming kunnen plaatsvinden.

Venus heeft haar oorsprong in *uitstralingen* van de zon. Ze verlicht de olieachtigheid van het water van het heelal, doordringt de hardheid, en wekt de liefde op.

Mercurius is de belangrijkste werker in het planetaire wiel; hij is *geluid* en doet de kiemen in alles ontwaken. Zijn oorsprong, de overwinning van het licht op de samentrekkende werking (waarin het geluid was opgesloten en tot zwijgen gebracht) gaf het geluid zijn vrijheid door het verzwakken van de samentrekkende kracht.

Het lijdt geen twijfel dat de onderzoeker, als hij deze uitspraak over Mercurius goed begrijpt, een hoog niveau van kennis moet hebben bereikt. Hier wordt een verleidelijk lokaas aangeboden aan hen die zich inspannen en serieus ernaar verlangen om in contact te komen met de wereld van de elementalen. Maar er bestaat geen gevaar, want alle wegen zijn zorgvuldig verborgen, en alleen hij die een zuiver hart heeft kan de voorbereidende stadia doorstaan.

Böhme zegt verder:

Mercurius wordt voortdurend gevoed en doordrongen met de zonnesubstantie; daarin wordt kennis gevonden over wat zich in de daarbovenliggende orde bevond, voordat licht het zonnecentrum had doordrongen.

Wat de maan betreft is het opmerkelijk te zien dat hij zegt: ‘Ze kwam voort uit de zon zelf op het moment dat hij stoffelijk werd, en de maan is zijn echtgenote.’ Wie zich het verhaal van Adam herinnert die door God in een diepe slaap werd gebracht onmiddellijk nadat hij was geschapen en vóór de ‘rokken van vellen’ werden gegeven, toen Eva uit zijn zijde werd voortgebracht, zal hierin een sterke aanwijzing vinden.

Het bovenstaande is in geen geval een volledige uiteenzetting van Böhme’s stelsel. Om dit goed tot zijn recht te laten komen, zou men al zijn geschriften volledig moeten analyseren. Het is echter voldoende als serieuze denkers die Böhme nooit hebben gelezen, zijn werken, na dit artikel gelezen te hebben, gaan bestuderen, of als één enkele serieuze lezer van zijn geschriften, of een zoeker naar waarheid, er slechts een aanwijzing in zal vinden die hem zal helpen om twijfels weg te nemen of hem één enkel nieuw denkbeeld zal schenken. Louis Claude de Saint-Martin las Böhme geregeld, en zelfs een vluchtige blik in

de *Theosofische correspondentie*[1] of *De waardigheid van de mensgeest*[2] van Saint-Martin laat zien hoeveel hij van die studie heeft geleerd. Hoeveel meer zal een westerling dan worden geholpen door het licht dat door de lamp van de theosofische leringen op beide wordt geworpen.

'Laat de wens van de toegewijden in vervulling gaan.'

William Q. Judge

[1]*La correspondance inédite de L.-C. de Saint Martin*, Parijs, 1862. Engelse vertaling: *Theosophic Correspondence*, Exeter, 1863; herdruk, Theosophical University Press, Pasadena, 1991.

[2]*Le ministère de l'homme-esprit*, Parijs, 1802.

Artikelen uit *Lucifer*

‘De uwe tot in de dood en daarna, HPB’

[*Lucifer*, juni 1891, blz. 290-2]

Dat was de manier waarop onze geliefde leraar en vriend altijd haar brieven aan mij besloot. En nu, terwijl we allen onze herinnering aan die vriend en leraar die is heengegaan aan het papier toevertrouwen, voel ik steeds heel nabij en sterk de magie van die onweerstaanbare macht, als een krachtig stromende rivier, die zij die haar altijd geheel vertrouwden leerden kennen. Het is werkelijk een gunstig karma dat me al die jaren sinds ik haar in 1875 voor het eerst ontmoette, trouw deed blijven aan de vriend die, vermomd in het uiterlijke *sterfelijke* gewaad dat bekend is als H.P. Blavatsky, me altijd trouw is geweest, altijd vriendelijk was, altijd de leraar en de gids.

In dit leven ontmoette ik HPB voor het eerst in 1874 in de stad New York. Op haar verzoek, overgebracht door kolonel H.S. Olcott, bezocht ik haar in haar kamers in Irving Place, waar ze, zoals ook later in haar stormachtige carrière, door nieuwsgierigen, intellectuelen, bohémiens, armen en rijken werd omringd. Het waren haar ogen die me aantrokken, de ogen van iemand die ik in lang vervlogen levens moet hebben gekend. Ze keek me aan in dat eerste uur met een blik van herkenning en daarna is die blik nooit meer veranderd. Ik kwam niet bij haar om vragen te stellen over filosofie, niet als iemand die tastend in het duister naar licht zoekt dat door denkwijzen en fantastische theorieën was verduisterd, maar als iemand die vele perioden langs de paden van het leven heeft rondgedwaald, op zoek naar die vrienden die konden tonen waar de plannen voor het werk verborgen waren. En ze gaf gehoor aan het beroep dat op haar werd gedaan en onthulde de plannen opnieuw, en zonder een woord ter verklaring te spreken wees ze eenvoudig erop en zette het werk voort. Het was alsof we pas de vorige avond waren uiteengegaan en er nog een klein deel was blijven liggen van een taak die we met één gemeenschappelijk doel op ons hadden genomen; het was leraar en leerling, oudere en jongere broeder, beiden toegewijd aan dat ene doel, maar zij met de kracht en de kennis die alleen helden en wijzen toebehoren. Omdat we vanaf het eerste ogenblik vrienden waren, voelde ik me veilig. Ik weet dat anderen met argwaan hebben gekeken naar een verschijning die ze niet konden doorgronden, en al is

het waar dat ze veel bewijzen aandroegen die, als men zich eraan vastklemt, wijzen en goden zouden veroordelen, toch is het alleen blindheid die hen belette de blik van de leeuw, het diamanten hart van HPB, te zien.

Alle beschikbare ruimte in dit tijdschrift zou niet voldoende zijn om het mij mogelijk te maken de verschijnselen te beschrijven die ze in al deze jaren voor mij teweegbracht, en ik zou ze ook niet willen opschrijven. Zoals ze zo vaak heeft gezegd, bewijzen ze niets, maar leiden ze slechts ertoe dat sommige zielen gaan twijfelen en andere gaan wanhopen. Bovendien geloof ik niet dat ze alleen voor mij werden gedaan, maar dat ze in die begintijd in het hele land de krachtlijnen uitzette, en ik had het geluk in het centrum van energie te staan en het krachtenspel in zichtbare verschijnselen waar te nemen. Sommige al te bezorgde vrienden hebben als verklaring naar voren gebracht dat die eerste verschijnselen op beoordelingsfouten berustten en dat in latere jaren werd geprobeerd dit recht te zetten door hun terrein te begrenzen en hun aantal te beperken. Maar totdat iemand aan de hand van HPB's geschriften kan aantonen dat ze met die opvatting instemt, houd ik me aan haar eigen verklaringen die ze bij voorbaat gaf en nooit wijzigde. Ik heb die hierboven vermeld. Voor velen is het gemakkelijker haar een beoordelingsfout ten laste te leggen en zich daarachter te verschuilen dan de vreemde en machtige wetten te begrijpen die dit soort zaken beheersen.

Te midden van alle beroering in haar leven – boven het geroezemoes van hen die haar van bedrog en fraude beschuldigden, en anderen die haar verdedigden, terwijl men maand in maand uit, jaar in jaar uit, mannen en vrouwen zag toetreden tot de theosofische beweging, om die ook weer snel te verlaten met boze woorden aan het adres van HPB – blijft één feit overeind dat wij allemaal zouden kunnen navolgen: de volledige toewijding aan haar meester. 'Hij was het', schrijft ze, 'die me zei me hieraan te wijden, en ik zal nooit ongehoorzaam zijn en me er nooit van afkeren.'

In 1888 schreef ze aan mij persoonlijk:

> Welnu, mijn *enige* vriend, je zou beter moeten weten. Kijk naar mijn leven en probeer het te doorzien – tenminste de uiterlijke loop ervan, want de rest is verborgen. Ik sta onder de vloek altijd te moeten schrijven, zoals de wandelende jood onder de vloek stond altijd verder te moeten trekken en nooit een ogenblik stil te kunnen staan om te rusten. Drie normale gezonde mensen zouden nauwelijks kunnen doen wat ik *moet* doen. Ik leef een kunstmatig leven; ik ben een

Foto door HPB gestuurd aan prof. Hiram Corson

automaat die op volle kracht draait totdat het vermogen om stoom op te wekken is uitgeput, en dan – vaarwel! *** Gisternacht kreeg ik een panoramisch overzicht van de Theosophical Societies. Ik zag een paar serieuze betrouwbare theosofen verwikkeld in een doodsstrijd met de wereld in het algemeen, met andere zogenaamde maar ambitieuze theosofen. Eerstgenoemden zijn groter in aantal dan je misschien denkt, en *ze hadden de overhand*, zoals jij *in Amerika de overhand zult hebben*, als je maar trouw blijft aan de doelstellingen van de meester en aan jezelf. En vannacht zag ik ∴ en ik voel me nu sterk – voor wat ik lichamelijk waard ben – en gereed om voor de theosofie en voor de weinige *echte* theosofen tot mijn laatste snik te vechten. De verdedigende krachten moeten – schaars als ze zijn – verstandig over de hele wereld worden verdeeld, naar alle plaatsen waar theosofie worstelt met de machten van de duisternis.

Zo was ze altijd – toegewijd aan de theosofie en de Society die in het leven werd geroepen om een programma uit te voeren dat de hele wereld zou omvatten. Bereid om in dienst van de goede zaak verwachtingen, geld, reputatie en het leven zelf op te offeren, mits dit de Society zou behoeden voor alle kwaad, groot of klein. En terwijl ze op die manier met lichaam, hart en ziel verbonden was aan deze entiteit, Theosophical Society genaamd, vastbesloten haar te beschermen wat er ook gebeurt, in feite tegen elke schade, haalde ze zich vaak de wrok op de hals van velen die haar vrienden werden maar die zich niet altijd veel om de jonge organisatie bekommerden, zoals zij gezworen had te doen. En als ze handelden alsof ze gekant waren tegen de Society, kwam haar onmiddellijke verzet hen voor als het herroepen van haar uitingen van vriendschap. Daardoor had ze maar weinig vrienden, want het vereiste een scherp inzicht, niet gekleurd door persoonlijke gevoelens, om zelfs maar een klein deel van de werkelijke H.P. Blavatsky te zien.

Maar was haar doel alleen om een Society te vormen waarvan de kracht zou liggen in aantallen? Zeker niet. Ze stond onder leiding van hen die *achter de schermen* werken en wisten dat de Theosophical Society de kern was, en moest zijn, van waaruit hulp zou uitgaan naar alle mensen van die tijd, zonder dank en zonder erkenning. In Londen vroeg ik haar eens hoe groot de kans was om mensen tot de Society aan te trekken, gezien de grote onevenredigheid tussen het aantal leden en de miljoenen in Europa en Amerika die er niets over wisten of er niets om gaven. Ze leunde achterover in de stoel waarin ze aan haar schrijftafel zat en zei:

Als je terugdenkt aan die dagen van 1875 en erna, waarin je geen mensen kon vinden die in je denkbeelden waren geïnteresseerd, en als je nu kijkt naar de wijdverbreide invloed van theosofische ideeën – hoe ze ook worden bestempeld – is het niet zo slecht. We werken niet alleen opdat de mensen zich *theosofen* zullen noemen, maar opdat de leringen die we koesteren de hele geest van deze eeuw zullen beïnvloeden en doordringen. Dat kan alleen worden verwezenlijkt door een kleine groep serieuze werkers, die niet werken voor menselijke beloning, voor wereldlijke erkenning, maar die, gedragen en gesteund door het geloof in die universele broederschap waarvan onze meesters deel uitmaken, onverstoorbaar en trouw werken aan het begrijpen en ter overweging voorleggen van de leringen over leven en plicht die uit onheuglijke tijden tot ons zijn gekomen. Verlies de moed niet zolang enkele toegewijden willen werken om de kern in stand te houden. Je kreeg niet de opdracht een universele broederschap tot stand te brengen en te verwezenlijken, maar om een kern ervan te vormen; want pas wanneer er een kern is gevormd kan de groei beginnen, die in de toekomst, hoe ver weg ook, zal leiden tot de vorming van die organisatie die ons voor ogen staat.

HPB had het hart van een leeuw, en op het werk dat voor haar was uitgestippeld had ze de greep van een leeuw; laten wij, haar vrienden, collega's en leerlingen volharden om de plannen uit te voeren die op de werktafel zijn neergelegd, omdat we ons haar toewijding herinneren en beseffen dat achter haar werk die oudere broeders stonden, en nog staan, die ondanks het geroezemoes en geraas van onze strijd, altijd het doel zien en de strijdkrachten opstellen voor de verlossing van 'die grote wees – de mensheid'.

William Q. Judge

Enkele gedachten over de toekomst

[*Lucifer*, maart 1892, blz. 20-3]

Hoewel ik een Amerikaans staatsburger ben, is mijn geboorteland Ierland, en hoe lang ik ook leef, ik zal nooit een Amerikaan kunnen worden. Het is misschien goed, want noodzakelijk, dat ik daarvoor een toekomstige incarnatie moet afwachten.

HPB had of gelijk of ongelijk in wat ze in *De geheime leer* zegt over de toekomst van Amerika. Als ze ongelijk had, kan men dit alles afdoen als zinloze speculatie. Maar, als ze gelijk had, moeten alle serieuze theosofen haar woorden, en ook de conclusies waartoe deze leiden, goed overwegen, zich eigen maken en steeds in gedachten houden.

Op de eerste bladzijden van deel 2 spreekt ze over vijf grote continenten. Ten eerste, het Onvergankelijke Heilige Land[1]; ten tweede, het Hyberborische, waarvan een deel nu tot Noord-Azië behoort; ten derde, het langgeleden verzonken Lemurië, waarvan enkele resten, eilanden en toppen van hoge bergketens zijn overgebleven; ten vierde, Atlantis, waarvan men aanneemt dat het in de Atlantische Oceaan onder de oppervlakte van het water ligt, en waaraan misschien Tenerife en het Atlasgebergte herinneren; ten vijfde, Amerika.

Op grond van een overzicht van het boek, waarbij de voetnoten zijn doorgespit en bepaalde delen van de tekst zijn geselecteerd, komt men beslist tot de conclusie dat het huidige Amerika, hoewel het niet het werkelijke continent is *zoals het zal worden*, niettemin deel ervan uitmaakt en nu ongetwijfeld de bakermat vormt voor het ras dat in de toekomst het *zesde* continent zal bewonen, dat voor het zesde grote wortelras uit het water omhoog zal komen. Waar? Wanneer het huidige Amerika door verschrikkelijke overstromingen zal zijn verdeeld en hier en daar aan zijn westkust grote stukken land heeft achtergelaten, zal misschien het grootste deel van het nieuwe Amerika in de Stille Oceaan uit zijn lange slaap onder de zeeoppervlakte oprijzen. Dan zal de grote oceaan terecht de *Pacific* worden genoemd, want dat ras zal niet tot strijd geneigd zijn, noch oorlogen of oorlogsrumoer kennen, omdat het het zevende te dicht is genaderd, dat als taak zal hebben de volmaking te bereiken en de heilige graal te grijpen en te behouden.

---

[1]Dit ligt aan de noordpool – WQJ.

Sla deel 2, blz. 503 en verder op. Daar kunt u lezen dat de Amerikanen al na 300 jaar een eigen ras zijn geworden, kortom de kiemen van het zesde onderras, die over enkele eeuwen zullen uitbloeien tot de pioniers van dat ras dat het huidige Europese vijfde onderras met al zijn kenmerken zal opvolgen. Dan, na ongeveer 25.000 jaar – die zoals u zich zult herinneren staan voor een grote astronomische cyclus van iets langere tijdsduur – zal dit nieuwe ras de komst van het zevende onderras voorbereiden. Rampen zullen u dan treffen; landen en volkeren zullen worden weggevaagd, in de eerste plaats de Europese, waaronder Groot-Brittannië – indien dit land niet al eerder is verdwenen – en daarna delen van zowel Noord- als Zuid-Amerika. En hoe klein en verbasterd zal dan de nalatenschap van hedendaagse wetenschappers zijn, die nu weliswaar meesters over de microben zijn, maar dan als vreemde overblijfselen uit de 19de eeuw zullen worden beschouwd, toen, zoals de mensen elkaar dan zullen vertellen, zovelen met de waarheid voor hun neus, erom lachten en haar apostelen stenigden, en intussen rond het altaar van de onzichtbare stof een fantastische dans uitvoerden.

Het schijnt alsof een of andere macht doelbewust Noord- en Zuid-Amerika had uitgekozen als de plaats waar een nieuw wortelras zou moeten ontstaan. Deze twee continenten waren duidelijk de zetels van oude rassen en niet de woonplaatsen van wilde onontwikkelde mensen. De roodhuid van Noord-Amerika heeft helemaal het uiterlijk en de opvattingen van een ras dat eens groot was. Hij gelooft in één god, een devachan na de dood met schitterende jachtvelden. Enkele stammen bezitten schematische voorstellingen van de manier waarop de wereld werd gevormd en bevolkt, die vreemd genoeg op de kosmologie van de hindoes lijkt, en hun folklore draagt de diepe sporen van haar herkomst uit een vroegere en betere tijd. Zetten we ons onderzoek naar het zuiden voort, dan stapelen zich overal de bewijzen op van een vroegere beschaving, die nu met de cyclische golf die haar deed opkomen, is verdwenen. In Midden-Amerika treffen we veel stenen ruïnes aan en verder naar het zuiden vinden we soortgelijke bewijzen. In de loop van de tijd werden deze continenten wat we ontginbare grond zouden kunnen noemen die, terwijl deze zijn vruchtbaarheid herwon, lag te wachten totdat stromen Europeanen er binnen begonnen te stromen. Spanjaarden overstroomden Zuid-Amerika en vestigden zich in Californië en Mexico; Engelsen, Fransen en Nederlanders veroverden Noord-Amerika, en later kwamen alle volkeren, zodat nu op beide continenten bijna elk ras gemengd is en zich nog steeds vermengt. Zelfs

Chinezen trouwden met vrouwen van Europees bloed; ook hindoes zijn hier; het oude pārsī-ras heeft zijn vertegenwoordigers; de Spanjaarden hebben zich met de lokale bevolking vermengd, en de slavenhouders met de Afrikanen. Ik twijfel er niet aan dat van elk ons bekend ras iemand hier is geweest en in de laatste 200 jaar door vermenging van bloed een indruk heeft achtergelaten.

Maar de laatste overblijfselen van het vijfde continent, Amerika, zullen niet verdwijnen voordat het nieuwe ras enige tijd heeft geleefd. Dan zal een nieuwe woonplaats, het zesde continent, boven de wateren zijn verschenen om het jonge volk te ontvangen dat boven ons zal uitsteken, zoals wij boven de pygmeeën van Afrika. Maar dan zal er geen Amerika meer bestaan zoals wij het kennen. Toch moeten deze mensen afstammelingen zijn van het ras dat hier nu opkomt; anders is onze filosofie onjuist. In Amerika vormt zich nu het nieuwe onderras, en in dit land werd de huidige Theosophical Society opgericht, twee zaken van grote betekenis. Het waren de Verenigde Staten waarheen de boodschapper van de meesters kwam, hoewel Europa even toegankelijk was voor het werk dat werd ondernomen. Later ging deze boodschapper naar India en toen naar Europa en vestigde zich in Groot-Brittannië. Dit alles is van belang, als we erover nadenken. Want waarom begon ze met de beweging eerst in Amerika en eindigde haar rol daarin in Engeland? Men zou zich kunnen afvragen: Waarom werd niet tot iedere prijs een poging gedaan om de laatste uiterlijke impuls te geven in het beloofde land waar ze aan dit werk begon?

Verbeeld u zich maar geen moment, mijn Engelse broeders, dat Londen hiertoe werd uitgekozen omdat ze door de schoonheid van uw eiland werd aangetrokken, of omdat ze tot de conclusie was gekomen dat er toch een fout was gemaakt door niet in de eerste plaats daarheen te gaan. Het gebeurde allemaal uit bittere noodzaak en met een wijsheid ontleend aan vele oudere denkers, die de cyclussen zoals deze onweerstaanbaar voortrollen voor ogen houden. De plaats waar de energie het eerst wordt uitgestort, het krachtcentrum, is belangrijk en niet die waar deze eindigt. En dit blijft waar, hoe belangrijk de plaats van het einde in het plan misschien ook is. Denkt u dat India niet even belangrijk is? En zou dat land niet ogenschijnlijk een betere plaats hebben geboden dan alle andere voor het begin van het grote werk? Adepten maken niet zulke fouten.

De ontdekking van Amerika wordt toegeschreven aan Christoffer Columbus. Al wordt dit betwijfeld, toch twijfelt niemand eraan dat het

Spaanse volk dit land in het begin het meest bevolkte en intussen enig oud karma uitwerkte en nieuw karma vormde door veel oorspronkelijke bewoners te doden. Zo snelt een ten dode opgeschreven volk naar zijn ondergang, zoals Arjuna de menigten insecten, dieren en mensen Krishṇa's vlammende monden zag binnensnellen. Maar later kwamen stoere Engelsen, die op het grootste land dat op dit continent het langst zal blijven bestaan, op het volk, op zijn wetten, op zijn constitutie, zijn gewoonten, zijn literatuur en taal een onuitwisbaar stempel hebben gedrukt. Misschien vormen Engeland en Ierland de toegangspoorten voor de ego's die hier voor het stille werk van de opbouw van een nieuw ras incarneren. Misschien schuilt er enige betekenis in het feit dat er meer scheepvaartlijnen voor personenvervoer naar de Verenigde Staten zijn die uit Engeland komen – en onderweg Ierland passeren als het laatste zichtbare land van de oude wereld – dan uit andere landen. De handelingen van mensen, de ondernemingen van kooplieden en de oorlogen die soldaten voeren, volgen alle een wet die in de sterren is vastgelegd en, terwijl ze het verleden kopiëren, symboliseren ze altijd de toekomst.

Schertste HPB slechts toen ze in haar boek schreef dat Ierland een oud Atlantisch overblijfsel is en Engeland een jonger eiland, waarvan het oprijzen uit de zee door wijzen vanaf Erins kust werd gadegeslagen? Misschien kan het volk van dat oude land op het nieuwe ras van Amerika een belangrijke invloed uitoefenen. Vergelijkenderwijs lijkt het dat inderdaad te hebben gedaan en zal dat in de toekomst waarschijnlijk blijven doen. Politiek gezien misschien, want velen in Amerika verwachten maatschappelijke onrust. In dat geval zal iedere moedige onderzoeker erkennen dat de Ieren, of ze onwetend zijn of niet, voor wet en orde zullen opkomen, want ze strijden hier niet tegen een oude vijand. En waarom is door een speling van het lot de grote steen van het lot in de Westminster Abbey onder de zetel geplaatst waarop de koningin werd gekroond? Laten we eveneens onderzoeken of er enige aanwijzing voor de toekomst ligt in het feit dat de koningin van Engeland, die boven die steen[1] werd gekroond, keizerin van India is, vanwaar zoals we beweren de Indo-Europeanen kwamen en waar hun schitterende lang vergeten kennis wordt bewaard. Haar naam is Victoria. Het is de victorie voor de 'nieuwe orde van de tijden', en die

[1]Het is interessant dat er in India een belangrijke ceremonie bestaat die 'de bestijging van de steen' wordt genoemd.

nieuwe orde begon in Amerika waar haar komst werd vastgelegd op de tot dat moment ongebruikte voorkant van het huidige zegel van de regering van de Verenigde Staten. Een overwinning door de vereniging van de ego's uit het Oosten en Westen; want Engeland strekt één hand uit naar het thuis van het nieuwe ras, dat ze nooit zal bezitten, terwijl ze met de andere India regeert en de cirkel sluit. Het kan een snel voorbijgaand beeld zijn, dat misschien enige tijd wordt uitgewist door een stroom van bloed, maar dit is de manier waarop de cyclussen voortrollen en hoe we de toekomst kunnen leren lezen. Want Engelands bestemming is niet bereikt; noch is het tijdstip daarvoor aangebroken. Niemand van ons koestert te lang dwaze illusies; en zelfs indien Ierland eens een heilig land was, dan is dat nog geen reden waarom we daarheen zouden willen gaan. Want zij die door hun karma naar Amerika zijn geleid, zullen daar voor hetzelfde doel en voor dezelfde broederschap werken als anderen die in India en Europa zijn achtergebleven. De heersende taal en denkwijze in Amerika is de Engelse, hoewel ze elke dag veranderen. Daar vindt het werk in stilte voortgang, daarheen zijn vaders en moeders uit Europa getrokken, en hebben er krachten opgewekt die door hun aantrekking onvermijdelijk en voortdurend aan hunzelf verwante ego's tot reïncarnatie brengen. En tot de grote opkomende en zich terugtrekkende stroom behoren ten slotte de vertraagde ego's die, terwijl ze bij andere volkeren uitsterven, intussen incarneren te midden van de oudere achtergebleven rassen.

* * *

Zo zag het er tenminste uit toen de wolken optrokken – en toen heerste er opnieuw stilte.

William Q. Judge

Mesmerisme

[*Lucifer*, mei 1892, blz. 197-205]

Dit is de naam gegeven aan een kunst of het demonstreren van een vermogen om op anderen invloed uit te oefenen en de mogelijkheid om beïnvloed te kunnen worden, die al lang vóór de tijd van Anton Mesmer bekend was. Een andere naam voor sommige van de verschijnselen ervan is hypnotisme, en weer een andere is magnetisme. Deze laatste benaming werd gegeven omdat het individu dat werd beïnvloed soms de hand van de magnetiseur scheen te volgen zoals ijzervijlsel door een magneet wordt aangetrokken. Deze namen worden tegenwoordig door verschillende beoefenaars ervan gebruikt, maar het is onder nog veel meer namen bekend geweest: fascinatie is er een en biologeren is een andere, maar het aantal is zo groot dat het zinloos is om de hele lijst op te sommen.

Anton Mesmer, die in de westerse wereld meer dan iemand anders ertoe heeft bijgedragen om het onderwerp algemeen bekend te maken en wiens naam het nog draagt, werd in 1734 geboren en enige jaren vóór 1783, of omstreeks 1775 verwierf hij grote naam in Europa in verband met zijn experimenten en behandelingen. Maar, zoals H.P. Blavatsky in haar *Theosophical Glossary* zegt, hij was slechts een herontdekker. Dit hele onderwerp was al lang vóór zijn tijd onderzocht – in feite vele eeuwen vóór het begin van de Europese beschaving – en alle grote broederschappen van het Oosten zijn altijd in het volle bezit geweest van geheimen van de toepassing ervan, die nu nog onbekend blijven. Mesmer onthulde zijn ontdekkingen in feite als vertegenwoordiger – hoewel vermoedelijk zonder zijn opdrachtgevers bekend te maken – van bepaalde broederschappen waarvan hij lid was. Zijn onthullingen kwamen in het laatste kwart van de eeuw, zoals die van de Theosophical Society na 1875 waren gekomen, en wat hij deed was het enige wat er in die tijd mogelijk was.

Maar in 1639, 100 jaar vóór Mesmer, werd in Europa een boek gepubliceerd over de toepassing van mesmerisme bij het genezen van wonden met als titel *Het sympathetisch poeder van Erycius Mohyus van Eburonis*. De genezing kon, zo werd beweerd, op afstand van de wond tot stand worden gebracht als gevolg van de kracht of het rich-

Franz Anton Mesmer 1734-1815

tende vermogen die de afstand tot die wond overbrugt. Dit is precies een van de vormen van zowel hypnotisme als mesmerisme. Soortgelijke zaken werden door een monnik, Uldericus Balk genaamd – die beweerde dat ziekten op zo'n manier konden worden genezen – in 1611 in een boek over de lamp van het leven beschreven. In deze werken vindt men natuurlijk veel bijgeloof, maar ondanks alle dwaasheden handelen ze toch over mesmerisme.

Nadat een commissie van de Franse Academie – Benjamin Franklin was een van de leden ervan – haar oordeel over het onderwerp had uitgesproken en het vrijwel geheel had afgekeurd, kreeg het mesmerisme een slechte naam, maar het leefde in Amerika weer op door toedoen van allerlei mensen die aan hun werk verschillende nieuwe namen gaven en er boeken over schreven. Een van hen, Dods, verkreeg heel wat bekendheid en werd tijdens het leven van Daniel Webster uitgenodigd om er een lezing over te houden voor een aantal senatoren van de Verenigde Staten. Hij noemde zijn stelsel 'psychologie', maar het was niets anders dan mesmerisme, zelfs tot in details over zenuwen en dergelijke. En in Engeland werd eveneens heel wat aandacht eraan geschonken door allerlei mensen die geen wetenschappelijke bekendheid genoten. Zij gaven het mesmerisme geen betere naam dan het al had, en de pers en het publiek beschouwden de aanhangers ervan in het algemeen als kwakzalvers en het mesmerisme als bedrog. Dit was de stand van zaken tot het onderzoek over wat nu als hypnotisme bekendstaat dat aspect van het onderwerp weer meer naar voren bracht, en na 1875 was de algemene belangstelling meer en meer gericht op de mogelijkheden op het gebied van helderziendheid, helderhorendheid, trance, geestverschijningen, en dergelijke. Zelfs artsen en anderen, die voordien al dat soort onderzoek hadden bespot, kregen er belangstelling voor en zijn ook nu nog ermee bezig. En er is geen

twijfel aan dat mesmerisme, onder welke naam dan ook, meer en meer de aandacht zal trekken. Want het is onmogelijk om lang met hypnose te experimenteren zonder met mesmerische verschijnselen te maken te krijgen en zodoende gedwongen te worden om ook dat gebied nader te onderzoeken.

Ten onrechte maken hypnotiseurs aanspraak op het doen van ontdekkingen, want zelfs de ongeschoolde zogeheten kwakzalvers of charlatans uit bovengenoemde perioden spraken over het feit – dat hypnotiseurs als hun ontdekking beschouwen – dat veel mensen in een gehypnotiseerde toestand verkeren, terwijl dit voor hen de normale toestand is. Zo iemand, zeiden ze, verkeerde in een 'gebiologeerde' of negatieve toestand, enz., afhankelijk van het stelsel dat ze volgden.

In Frankrijk verbaasde baron Du Potet iedereen met zijn demonstraties van mesmerisme, waardoor hij even grote veranderingen teweegbracht in zijn proefpersonen als de hypnotiseurs nu in die van hen. Later, nadat hij in oude boeken had gelezen, gebruikte hij een aantal vreemde symbolen en zei dat die de meest wonderbaarlijke invloed op de proefpersoon uitoefenden, maar weigerde ze aan wie dan ook bekend te maken behalve aan personen die een gelofte hadden afgelegd. Deze regel werd echter overtreden en zijn instructies en symbolen werden enkele jaren geleden gedrukt en verkocht met een schijn van geheimzinnigheid door een slot op de band van het boek te zetten. Ik heb deze verzameling gelezen, maar heb geconstateerd dat ze geen enkele waarde hebben en dat de invloed ervan slechts afhangt van de wilskracht van degene die ervan gebruikmaakt. De baron was van nature een man met grote mesmerische kracht en was in staat zijn proefpersonen dingen te laten doen zoals maar weinig anderen dat konden. Hij stierf echter zonder dat de wetenschap door zijn toedoen veel aandacht aan de zaak had geschonken.

De grote vraag schijnt te zijn of er een fluïdum is dat van de mesmerist uitstroomt of niet. Velen ontkennen dit, en bijna alle hypnotiseurs weigeren dit toe te geven. H.P. Blavatsky zegt dat er zo'n fluïdum is, en zij die op het gebied waar deze thuishoort kunnen zien, bevestigen dat het bestaat als een subtiele vorm van materie. Volgens mij is dit waar, en volstrekt niet in strijd met de experimenten op het gebied van hypnose, want het fluïdum kan zijn eigen bestaan hebben, op hetzelfde moment dat mensen zichzelf hypnotiseren door eenvoudig de ogen omhoog te rollen terwijl ze naar een glanzend voorwerp kijken. Dit fluïdum bestaat deels uit astrale substantie die iedereen omringt, en deels

uit fysieke atomen in een fijn verdeelde toestand. Sommigen noemen deze astrale substantie de *aura*. Maar dit woord is vaag, omdat er verschillende soorten aura's bestaan en veel verschillende graden waarin deze zich tot uitdrukking brengen. Deze zullen niet worden gekend, zelfs niet door de meest wilskrachtige theosofen, vóór de mensheid als geheel zich tot dat niveau heeft ontwikkeld. Dus voorlopig zal het woord in gebruik blijven.

Deze aura wordt dan door de mesmerist over zijn proefpersoon geworpen en wordt door laatstgenoemde in een bepaald gedeelte van zijn innerlijke samenstelling opgenomen, dat door onderzoekers in het Westen nog nooit is beschreven, omdat ze hiervan niets weten. Die opname heeft tot gevolg dat bepaalde innerlijke en niet-fysieke gedeelten van de proefpersoon ontwaken, waardoor een verandering optreedt in de verhouding tussen de verschillende en talrijke omhulsels van de innerlijke mens, en waardoor verschillende graden van intelligentie en van helderziendheid en dergelijke mogelijk worden. Het heeft geen enkele invloed op het hogere zelf, want dat kan met zulke middelen onmogelijk worden bereikt. Veel mensen worden misleid door te veronderstellen dat het hogere zelf het antwoord geeft of dat er een geest of zoiets aanwezig is, maar het is slechts een van de vele innerlijke personen die spreekt, of beter gezegd die de spraakorganen hun taak laat vervullen. En juist op dit punt vergissen theosofen en niet-theosofen zich, omdat de woorden die worden gesproken vaak ver boven het verstandelijke vermogen van de proefpersoon in zijn gewone waaktoestand staan. Daarom ben ik van plan een ruwe schets te geven van wat er in feite gebeurt, zoals dat al eeuwenlang bekend is aan hen die met het innerlijke oog kunnen zien en zoals dat op een dag door de wetenschap zal worden ontdekt en erkend.

Wanneer het hypnotiseren of mesmeriseren volledig is geslaagd – en vaak ook als dit maar gedeeltelijk zo is – wordt het vermogen van het lichaam om zijn indrukken door te geven onmiddellijk verlamd, waardoor het de uitingen van het innerlijke wezen niet meer kan wijzigen. In de gewone waaktoestand is ieder mens – zonder zich daarvan los te kunnen maken – onderhevig aan alle verschillende indrukken afkomstig uit zijn hele organisme; dat wil zeggen, elke cel in zijn lichaam, tot de kleinste toe, heeft een eigen reeks van indrukken en herinneringen, die alle op het grote register, onze hersenen, inwerken, tot er geen enkele indruk meer in de cel achterblijft. En dit proces kost veel tijd. Bovendien wordt het moment van uitputting voor onbepaalde tijd

uitgesteld, omdat we voortdurend nieuwe indrukken toevoegen. Het gevolg is dat de innerlijke mens zich niet kan doen gevoelen. Maar in een geschikte proefpersoon kunnen die lichamelijke indrukken door mesmerisme tijdelijk worden geneutraliseerd, en dit heeft onmiddellijk een ander gevolg, wat gelijkstaat met een generaal van zijn leger af te snijden en hem zo te dwingen andere manieren te zoeken om zich tot uitdrukking te brengen.

De hersenen krijgen – in gevallen waarin de proefpersoon spreekt – net voldoende vrijheid om ze de mogelijkheid te geven om de bevelen van de mesmerist op te volgen en de spraakorganen tot antwoorden te dwingen. Tot zover in het algemeen.

We zijn nu aangekomen bij een ander deel van de menselijke natuur dat voor de westerse wereld en haar wetenschappers onbekend terrein is. Bij praktische toepassing van het mesmerisme worden andere organen – los van het lichaam – aan het werk gezet, die in de normale toestand met en door laatstgenoemde werken. De wereld erkent deze niet, maar ze bestaan toch en zijn even werkelijk als het lichaam – sommigen die het weten verklaren dat deze organen meer werkelijkheid bezitten en minder vergankelijk zijn, want ze blijven vanaf de geboorte tot de dood bijna onveranderd. Deze organen hebben hun eigen stromen of circulatie, hun eigen manier om indrukken te ontvangen en te bewaren. Door deze organen worden in een oogwenk de geringste sporen van een ding of woord dat zich aan de wakende mens voordoet, opgevangen en vastgehouden. Ze houden deze niet alleen vast, maar maken ze vaak bekend, en wanneer de persoon wordt gemesmeriseerd, kunnen deze organen zich onbelemmerd buiten het lichaam begeven.

Ze zijn verdeeld in veel klassen en graden, en elk ervan heeft een hele reeks ideeën en feiten die specifiek bij die klasse horen, en ook centra in het etherische lichaam waarmee ze in verband staan. In plaats dat de hersenen zich met de gevoelens van het lichaam bezighouden, hebben ze iets heel anders te doen, en berichten wat deze innerlijke organen zien in elk deel van de ruimte waar ze op worden gericht. En in plaats dat u het hogere zelf heeft wakker gemaakt, heeft u slechts een van de vele groepen van indrukken en ervaringen blootgelegd waaruit de innerlijke mens bestaat, die zelf ver afstaat van het hogere zelf. Deze verschillende beelden, die overal vandaan zijn gehaald, worden gewoonlijk overstemd door het gedruis van ons fysieke leven, d.w.z. het geheel van alle mogelijke uitingen van een normaal wezen op het fysieke gebied waarop we ons bewegen. Gewoonlijk vangen we maar

een glimp ervan op, als we plotseling een inval hebben of ons iets herinneren, of in dromen wanneer we tijdens onze slaap fantasiebeelden zien waarvoor we geen duidelijke oorzaak kunnen vinden in ons dagelijks leven. Maar die oorzaak bestaat en is meestal een van de miljoenen kleine dagelijkse indrukken die door onze fysieke hersenen onopgemerkt zijn gebleven maar foutloos zijn geregistreerd door andere zintuigen die tot ons astrale lichaam behoren. Dat astrale lichaam, of de dubbelganger, doordringt namelijk het fysieke lichaam, zoals waterverf het water in een kom. En hoewel volgens de huidige materialistische opvattingen zo'n mistige schaduw geen onderdelen of vermogens of organen kan hebben, heeft de dubbelganger deze alle met een verbazingwekkende kracht en bereik. Ook al is het misschien een mist, onder de juiste omstandigheden kan het toch een kracht uitoefenen gelijk aan die van de onzichtbare wind wanneer deze de imposante bouwwerken van ons nietige mensen met de grond gelijkmaakt.

De verklaring van het mesmerisme en hypnotisme moet dus in het astrale lichaam worden gezocht. Het hogere zelf kan een verklaring geven van de zeldzame vluchten die we soms naar het gebied van de geest ondernemen, en het is de God – de Vader – binnenin ons die zijn kinderen leidt langs het steile pad naar volmaking. Laten we dit denkbeeld niet onteren door het in verband te brengen met het lage gebied van mesmerische verschijnselen, die door alle gezonde mannen of vrouwen tevoorschijn kunnen worden geroepen als ze dat zouden proberen. Hoe grover de mesmerist is hoe beter, want dan is er meer mesmerische kracht, en indien het hogere zelf de invloed zou voelen, dan zou daaruit blijken dat grove stof gemakkelijk de hoge geest kan beïnvloeden en van richting doen veranderen – en dit is in strijd met het getuigenis van alle tijden.

Een paramahansa van de Himālaya heeft de volgende woorden gepubliceerd: 'Theosofie is die tak van vrijmetselarij die het heelal voorstelt in de vorm van een ei.'[1] Als we de kiem in het ei even buiten beschouwing laten, dan houden we vijf hoofdafdelingen over: het eiwit, de dooier, het dooiervlies, het vlies aan de binnenkant van de schaal en de harde schaal. De schaal en het vlies aan de binnenkant kunnen als één worden beschouwd. Dan blijven er vier over, die overeenkomen met de oude indeling in vuur, lucht, aarde en water. De mens kan globaal genomen op dezelfde manier worden ingedeeld, en uit deze

[1] *The Theosophist*, augustus 1882, blz. 273.

hoofdindelingen komen zijn vele ervaringen op het uiterlijke en innerlijke gebied voort. De menselijke structuur bestaat uit zijn huid, zijn bloed, zijn aardse bestanddelen – die we nu beenderen noemen – zijn vlees en ten slotte de grote kiem, die ergens in de hersenen ligt, afgeschermd door een dikke laag van een vettige substantie.

Tot de huid worden de slijmvliezen, alle vliezen in het lichaam, de aderwanden, enz., gerekend. Het vlees omvat de zenuwen, de zogenaamde dierlijke cellen en de spieren. De beenderen staan op zichzelf. Het bloed heeft zijn cellen, de bloedlichaampjes en de vloeistof waarin ze drijven. De organen, zoals de lever, de milt, de longen, bevatten huid, bloed en slijm. Elk van deze afdelingen en alle onderafdelingen ervan hebben hun eigen indrukken en herinneringen, en dit alles – samen met de hersenen die het geheel coördineren – vormt de mens zoals hij op het zichtbare gebied bestaat.

Al deze spelen een rol bij de verschijnselen van het mesmerisme, hoewel er mensen zijn die misschien denken dat het onmogelijk is dat slijmvliezen of de huid ook maar enige kennis kunnen verschaffen. Maar toch is dat zo, want elke keer dat we kennis opdoen hebben de gewaarwordingen van alle lichaamsdelen invloed daarop, en als de ervaringen van de huidcellen, of van andere, heel duidelijk zijn overgebracht naar de hersenen van de proefpersoon, zal alles waarover hij de mesmerist verslag uitbrengt daarop berusten – zonder dat één van beiden zich daarvan bewust is – en voor de hersenen in taal worden omgezet zolang de proefpersoon nog niet het volgende stadium heeft bereikt. Dit is de esoterische leer, en uiteindelijk zal men ontdekken dat deze juist is. Want de mens bestaat uit miljoenen levens, en van deze, die niet in staat zijn om rationeel of onafhankelijk te handelen, verkrijgt hij ideeën; en als heer en meester van al deze zet hij die ideeën, samen met andere, afkomstig van hogere gebieden, om in gedachten, woorden en daden. Daarom moet deze factor, zodra men zich met mesmerisme bezighoudt, niet uit het oog worden verloren, maar tegenwoordig weten de mensen er niets van af, en dus kunnen ze er geen rekening mee houden, en worden overweldigd door het vreemde van de verschijnselen.

Zelfs de beste proefpersonen zijn verward in hun berichtgevingen, want wat ze zien is altijd gewijzigd en verdraaid door de ervaringen van de verschillende onderdelen van hun natuur, die eerder werden genoemd en die allemaal voortdurend gehoord willen worden. Iedere mesmerist zal daardoor ongetwijfeld worden misleid zolang hij geen getrainde ziener is.

De volgende stap brengt ons op het gebied van de innerlijke mens, niet van het spirituele maar van het astrale wezen, het model op basis waarvan de uiterlijke, zichtbare vorm is gebouwd. De innerlijke mens is de middelaar tussen het denken en de stof. Als het denken iets gebiedt, brengt het de fysieke zenuwen in actie en zo het hele lichaam. Alle zintuigen hebben hun zetel in deze persoonlijkheid, en elk ervan heeft een bereik dat duizendmaal zo uitgestrekt is als dat van hun uiterlijke vertegenwoordigers, want de uiterlijke ogen en oren, en de tastzin, de smaak en de reuk zijn slechts de grove organen die door de innerlijke worden gebruikt, maar die als ze op zichzelf staan niets kunnen doen.

Dit is te zien wanneer we de zenuwverbinding van bijvoorbeeld het oog verbreken, want dan kan het innerlijke oog geen verbinding maken met de fysieke natuur en kan het het voorwerp dat voor het netvlies wordt geplaatst niet zien, hoewel het tastvermogen en het gehoor het voorwerp op hun eigen manier kunnen waarnemen als bij deze de verbinding niet eveneens is afgesneden.

Deze innerlijke zintuigen kunnen onder bepaalde omstandigheden op elke afstand waarnemingen doen, ongeacht plaats of eventuele belemmeringen. Maar ze kunnen niet alles zien; ook kunnen ze de aard van alles wat ze zien niet altijd begrijpen. Soms zien ze iets waarmee ze niet vertrouwd zijn. En ook gebeurt het vaak dat ze berichten dat ze datgene hebben gezien wat de mesmerist van hen verlangde dat ze zouden zien, en dan geven ze in feite onbetrouwbare informatie. Want omdat de astrale zintuigen van ieder individu de rechtstreekse erfenis van zijn eigen vroegere incarnaties en niet het gevolg van overerving zijn, kunnen ze niet hun eigen ervaring overstijgen, en daarom zijn hun waarnemingen daardoor beperkt, hoe verbazingwekkend hun handelingen ook toeschijnen aan iemand die alleen zijn fysieke zintuigen gebruikt. Bij een gewoon mens die gezond is, zijn de astrale zintuigen onlosmakelijk met het lichaam verbonden en worden beperkt door dit lichaam dat gedurende de waaktoestand voor die zintuigen een werktuig vormt. En alleen als men in slaap valt, of in een mesmerische toestand of in een trance wordt gebracht, of een zeer strenge training volgt, kunnen ze enigszins onafhankelijk handelen. Dit gebeurt tijdens de slaap, wanneer hun leven een heel ander karakter heeft dan dat waartoe ze door de kracht en de behoeften van het wakende organisme gedwongen worden. En wanneer er als gevolg van het mesmerische fluïdum een verlamming van het lichaam ontstaat, kunnen ze handelen, omdat

de indrukken van de fysieke cellen worden onderdrukt.

Het mesmerische fluïdum brengt deze verlamming teweeg door van de mesmerist uit te stromen en zich gestaag over het hele lichaam van de proefpersoon uit te breiden, *waardoor de polariteit van de cellen in alle lichaamsdelen verandert* en de uiterlijke mens van de innerlijke wordt gescheiden. Omdat het hele fysieke zenuwstelsel in al zijn vertakkingen sympathisch is, zullen, wanneer belangrijke takken ervan worden beïnvloed, andere takken door sympathie in dezelfde toestand geraken. Zo gebeurt het bij gemesmeriseerde proefpersonen vaak dat armen en benen plotseling verlammen, zonder dat daar rechtstreeks invloed op wordt uitgeoefend, of wordt het effect van het fluïdum, en dat gebeurt even vaak, het eerst in de voorarm gevoeld, hoewel alleen het hoofd werd aangeraakt.

Dit deel van het proces kent veel geheimen, maar die zullen niet worden bekendgemaakt, omdat het voor iemand met goede bedoelingen gemakkelijk genoeg is om een proefpersoon te mesmeriseren door gebruik te maken van datgene wat al is gepubliceerd. Met behulp van bepaalde zenuwuiteinden die dicht onder de huid liggen, kan het hele zenuwstelsel in een oogwenk worden veranderd, zelfs met niets anders dan een lichte ademtocht uit de mond op een afstand van 2,5 m van de proefpersoon. Maar in moderne boeken wordt dit niet naar voren gebracht.

Wanneer de verlamming en de verandering van polariteit van de cellen volledig is, dan is de astrale mens bijna geheel van het lichaam gescheiden. Heeft hij enige structuur? Welke mesmerist weet dit? Hoevelen zullen waarschijnlijk ontkennen dat hij enige structuur heeft? Is hij slechts een nevel, een denkbeeld? En verder, hoeveel proefpersonen zijn voldoende getraind om hun eigen astrale anatomie te kunnen analyseren?!

De structuur van de innerlijke astrale mens is echter welomschreven en samenhangend. In een artikel zoals dit kan dat onderwerp niet volledig worden behandeld, maar het kan globaal worden beschreven, en dan moeten de lezers verder zelf de details uitwerken.

Zoals het uiterlijke lichaam een ruggengraat heeft, dat wil zeggen een wervelkolom die steun geeft aan het lichaam met aan het bovenste uiteinde de hersenen, zo heeft het astrale lichaam ook een ruggengraat en hersenen. Dit is stoffelijk, want het bestaat uit stof, hoe fijn ook verdeeld, en is niet van spirituele aard.

Nadat een kind zich volledig heeft ontwikkeld, maar nog niet is

geboren, ligt deze vorm vast en is samenhangend en blijvend, en vanaf dat moment tot aan de dood verandert deze bijna niet. Zo is het ook wat zijn hersenen betreft; die blijven onveranderd tot het lichaam wordt opgegeven, en ze stoten niet van uur tot uur cellen af om door andere te worden vervangen, zoals dat bij de fysieke hersenen gebeurt. Deze innerlijke delen zijn dus veel duurzamer dan de overeenkomstige uiterlijke organen. Onze fysieke organen, beenderen en weefsels veranderen elk moment. Ze zijn altijd onderhevig aan wat de Ouden noemden 'de voortdurende ontbinding van ondergeschikte eenheden van stof', en daarom is er elke maand een waarneembare verandering door hetzij aanwas of vermindering. Dit is niet het geval bij de innerlijke vorm. Deze verandert slechts van leven op leven; zodra een nieuwe incarnatie begint, wordt deze gevormd en blijft dan gedurende de hele bestaansperiode intact. Want het model is dan – overeenkomstig de heersende evolutionaire verhoudingen – vastgesteld voor het uiterlijke lichaam. De innerlijke vorm is als het ware de verzamelaar van de zichtbare atomen die onze uiterlijke verschijning bepalen. Deze heeft bij de geboorte dus bepaalde potentiële afmetingen, en als die grens wordt bereikt, houdt de groei van het uiterlijke lichaam op; wat men nu een gemiddelde omvang en een gemiddeld gewicht noemt konden zo ontstaan. Tegelijkertijd wordt de vorm van het uiterlijke lichaam door het innerlijke gehandhaafd, tot de periode van ontbinding aanbreekt. En deze ontbinding, gevolgd door de dood, is niet toe te schrijven aan lichamelijk verval als zodanig, maar aan het feit dat het astrale lichaam zijn tijd heeft gehad en niet meer de kracht bezit om het uiterlijke omhulsel intact te houden. Het vermogen om weerstand te bieden aan de aanvallen van de fysieke moleculen is uitgeput, en de slaap van de dood begint.

Zoals in ons fysieke lichaam de hersenen en de ruggengraat de centra van het zenuwstelsel zijn, zo zijn er in ons astrale lichaam zenuwen die zich van de innerlijke hersenen en ruggengraat over de hele structuur vertakken. Deze staan alle in verbinding met elk orgaan van ons uiterlijke, zichtbare lichaam. Het zijn veeleer stromen dan zenuwen in de betekenis die wij daaraan hechten, en kunnen *astrozenuwen* worden genoemd. Ze bewegen zich in verband met de grote centra van het uiterlijke lichaam zoals het hart, de keelholte, de navel, de milt en de zenuwvlecht aan het uiteinde van de ruggengraat. En we kunnen hier en passant aan de westerse mesmeristen vragen wat hun bekend is over de zonnevlecht, wat ze weten over de kracht die daarin schuilt, en hoe

ervan kan worden gebruikgemaakt. Ze zullen waarschijnlijk zeggen dat deze geen bijzonder nut heeft nadat de geboorte een feit is. Maar de ware wetenschap van het mesmerisme zegt dat er nog veel te leren valt zelfs over dat ene punt, en in de juiste kringen is er een overvloed aan verslagen van experimenten met, en van het toepassen van, dit zenuwcentrum.

De astroruggengraat heeft drie grote zenuwen van dezelfde soort stof. Ze kunnen paden of kanalen worden genoemd, waarlangs de krachten zich op en neer bewegen die het de innerlijke en uiterlijke mens mogelijk maken rechtop te staan, zich te bewegen, te voelen en te handelen. Als men ze beschrijft kan men zeggen dat ze precies overeenkomen met de magnetische fluïden, d.w.z. ze zijn respectievelijk positief, negatief en neutraal, en het volmaakte evenwicht ervan is van essentieel belang voor een goede gezondheid. Waar de astrale ruggengraat overgaat in de innerlijke hersenen veranderen de zenuwen en worden meer complex, en spreiden zich ten slotte breed uit in de schedel. Met deze twee belangrijke delen van de innerlijke persoon zijn de talloze andere soortgelijke zenuwen verbonden die betrekking hebben op de verschillende gebieden van waarneming in de zichtbare en de onzichtbare werelden. Deze vormen samen de innerlijke, handelende mens, en daarin moet men de antwoorden zoeken op vragen die door het mesmerisme en hypnotisme worden opgeroepen.

Als men dit wezen losmaakt van het uiterlijke lichaam waarmee het is verbonden, dan is het tijdelijk van zijn vrijheid beroofd en wordt het de slaaf van de mesmerist. Maar mesmeristen weten heel goed dat de proefpersoon aan hun macht kan ontsnappen, en dit vaak ook doet, tot schrik en verwarring van de mesmerist. Dit wordt door de beste westerse schrijvers over dit onderwerp bevestigd.

Maar deze innerlijke mens is beslist niet alwetend. Zijn inzicht is begrensd door zijn eigen ervaring, zoals we al hebben gezegd. Daarom ontstaan er fouten als we vertrouwen op wat hij in mesmerische trance zegt over iets waarvoor filosofisch inzicht nodig is, behalve in enkele zeldzame gevallen die zo weinig voorkomen dat we daaraan nu geen aandacht hoeven te schenken. Want noch de grens van het vermogen van de proefpersoon om kennis op te doen, noch de invloed van de mesmerist op bovengenoemde innerlijke zenuwcentra is in het algemeen aan mesmeristen bekend en vooral niet aan hen die de oude indeling van de innerlijke natuur van de mens niet aannemen. Het gevolg is bijna altijd dat de berichten die door de proefpersoon worden

overgebracht door de mesmerist worden gekleurd.

Neem dit voorbeeld: A was een mesmerist van C, een hele mediamieke vrouw die zich nooit met filosofie had beziggehouden. A had besloten een bepaalde gedragslijn te volgen ten opzichte van andere mensen en zocht daarvoor argumenten. Maar vóór hij deze gedragslijn begon te volgen, raadpleegde hij het medium; hij was in het bezit van een brief van X, die een scherpe denker is en heel positief is ingesteld; A daarentegen was niet welomlijnd in zijn denken, hoewel hij een goede fysieke mesmerist was. Het resultaat was dat het medium, nadat het in trance was en over de zaak in kwestie werd gevraagd, de inzichten van X gaf, die ze niet kende, en wel zo nadrukkelijk dat A zijn hele plan veranderde maar niet zijn overtuiging, hoewel hij niet wist dat de ideeën van X, die in zijn denken bestonden, het medium zo sterk hadden beïnvloed. Die opvattingen van X waren zo scherp omlijnd dat ze alle vroegere opvattingen van het medium konden wijzigen. Hoeveel vertrouwen kunnen we dan hebben in zieners die geen enkele training hebben ondergaan? En alle proefpersonen die we kennen hebben geen enkele training ondergaan in de betekenis die dat woord heeft in de leerschool van het oude mesmerisme waarover ik heb gesproken.

Op de methoden die bij experimenten met mesmerisme worden gevolgd hoeven we hier niet in te gaan. Er zijn veel boeken waarin deze worden uiteengezet, maar na het onderwerp 22 jaar te hebben bestudeerd, kom ik tot de conclusie dat ze niets anders doen dan elkaar napraten, en dat alle aanwijzingen in feite op één enkel vel papier kunnen worden opgeschreven. Maar sinds de oudheid worden er veel andere methoden onderwezen die veel doeltreffender zijn, en die we voor een andere keer zullen bewaren.

William Q. Judge

Omhulsels van de ziel

[*Lucifer*, juni 1892, blz. 323-6]

In mijn recente artikel 'Mesmerisme' waren we tot de conclusie gekomen dat de innerlijke, sterfelijke mens verschillende omhulsels bezit door middel waarvan hij in contact staat met de natuur, haar verborgen werking voelt en op zijn beurt zijn eigen vermogens en krachten tot uitdrukking kan brengen. Deze leer is zo oud als elke nu nog bestaande esoterische school en veel ouder dan de hedendaagse wetenschappelijke instellingen. Een goed begrip ervan is absoluut noodzakelijk als we het werkelijke mesmerisme goed willen leren kennen.

In plaats van de mens te beschouwen als het wezen dat we zien, moeten we hem beschouwen als een heel ander wezen dat op een geheel eigen manier functioneert en waarneemt en genoodzaakt is elke van buiten komende indruk, en ook de indrukken die van binnenuit opwellen, van de ene taal in de andere om te zetten, en bijvoorbeeld beelden weer te geven in woorden, tekens en daden, of omgekeerd. Deze bewering is enigszins vaag, dat geef ik toe, maar toch is ze juist. Deze vaagheid ontstaat door de moeilijkheid dat we een taal moeten gebruiken die zich nog maar zelden met zulke onderwerpen heeft beziggehouden en die zich in een volkomen materialistische beschaving heeft ontwikkeld. De mens is een ziel en is als zodanig omringd door stoffelijke zaken. Deze ziel is niet alleen voor zichzelf op weg om zich te verheffen, maar moet tegelijkertijd de zogenaamde grove stof waarin ze moet leven met zich omhoogvoeren, deze verfijnen, zuiveren en vervolmaken. Want hoewel we de substantie in haar minder fijne toestanden 'stof' noemen, is deze toch samengesteld uit levende entiteiten die de mogelijkheid in zich dragen om in een zeer verre toekomst zielen te worden. Omdat de ziel zelf een leven is dat uit kleinere levens is samengesteld, is ze genoodzaakt om, als oudere zuster, lang genoeg in de boeien van de stof te verblijven om deze de nodige stuwkracht te geven op weg naar vervolmaking.

Gedurende de vele eeuwen die sinds het begin van de evolutie van dit zonnestelsel zijn verlopen, heeft de ziel voor haar eigen gebruik verschillende omhulsels ontwikkeld, variërend van heel fijne, verwant aan haar eigen essentiële wezen, tot die welke verder van haar afstaan, en

ten slotte het uiterlijke fysieke omhulsel, het meest bedrieglijke van alle, hoewel het er aan de buitenkant heel echt uitziet. De ziel heeft deze omhulsels nodig om kennis te verwerven of te handelen. Op zichzelf kan ze de natuur namelijk helemaal niet begrijpen, maar zet onmiddellijk alle gewaarwordingen en denkbeelden om door middel van verschillende omhulsels, tot ze hier beneden het lichaam heeft bereikt en er zo leiding aan heeft gegeven, of zelf in haar eigen hogere sfeer ervaring heeft opgedaan. Ik bedoel hiermee dat alles waartoe de ziel de aanzet geeft door de verschillende omhulsels moet gaan, die elk als het ware verslag uitbrengt aan het volgende lagergelegen omhulsel; en op soortgelijke manier brengen ze van onderaf verslag uit naar boven in het geval van de gewaarwordingen van natuurverschijnselen en indrukken aan de buitenkant. In het begin van de evolutie nam dit proces voor elke stap een aanzienlijke hoeveelheid zonnetijd in beslag, maar in het huidige stadium van ontwikkeling vergt dit maar een uiterst korte tijd zodat we het in alle gevallen van normale en evenwichtige mensen met recht ogenblikkelijk kunnen noemen. Er zijn natuurlijk gevallen waar meer tijd nodig is als gevolg van de tragere werking van een van de omhulsels.

De ziel heeft zeven duidelijk omschreven omhulsels, maar doordat elk ervan weer verder onderverdeeld is, lijkt het aantal veel groter. Ruwweg heeft elk ervan zeven onderafdelingen; en elk van de onderafdelingen van een omhulsel bezit de gemeenschappelijke eigenschappen van hun groep. We kunnen daarom zeggen dat er 49 omhulsels zijn die in groepen kunnen worden ingedeeld.

Het fysieke lichaam kunnen we als één omhulsel beschouwen, met onderafdelingen zoals huid, bloed, zenuwen, spieren, beenderen, slijmvliezen, enz.

Het astrale lichaam is een tweede, maar het is voor de huidige mens niet zo gemakkelijk herkenbaar. Dit heeft ook zijn onderafdelingen die gedeeltelijk met die van het fysieke lichaam overeenkomen. Maar omdat het één trede hoger staat dan laatstgenoemde omvat het in één van zijn onderafdelingen verschillende onderafdelingen van het fysieke lichaam. Zo vallen bijvoorbeeld de uiterlijke gewaarwordingen van bloed, huid, spieren en slijmvliezen alle onder één astrale onderafdeling.

Juist op dit punt wijken de esoterische scholen af van de moderne pathologie en fysiologie. Want het moderne onderwijs erkent alleen de werking van zenuwen in de huid, in de slijmvliezen en in de spieren als de ontvangers en overbrengers van zintuiglijke gewaarwording. Dat

schijnt ook zo te zijn, maar de *innerlijke* feiten zijn anders, of beter gezegd zijn talrijker en leiden tot meer conclusies. Ook wat het bloed betreft zijn onze opvattingen in strijd met die van de 19de eeuw. Wij beweren dat de bloedcellen en het vocht waarin ze zweven, gewaarwordingen ontvangen en overbrengen.

Naast het ontvangen en overbrengen van gewaarwordingen heeft elke onderafdeling van het fysieke omhulsel ook het vermogen de herinnering aan deze gewaarwordingen te bewaren, die dan in de daarvoor bestemde zenuwknoop wordt vastgelegd, en van daaruit voortdurend naar het overeenkomstige gevoels- en actiecentrum in het astrale lichaam wordt overgebracht. Tegelijkertijd hebben de fysieke hersenen, zoals algemeen bekend is, altijd het vermogen alle fysieke gewaarwordingen en indrukken te verzamelen.

Nu dit alles is gezegd – zonder ons betoog te onderbreken voor een discussie die tot niets zou leiden als er geen fysieke voorbeelden aan worden toegevoegd – is de volgende stap deze. De lagere mens die voor de ziel alle ervaringen op een lager gebied dan dat van die ziel verzamelt, kan óf naar wens indien hij hierin is getraind, óf onwillekeurig wanneer hij daartoe wordt gedwongen door bepaalde processen of toevallige omstandigheden of aangeboren afwijkingen, zich vereenzelvigen met de gewaarwordingen en indrukken eigen aan één of verschillende van de omhulsels van het fysieke of astrale lichaam.

Als deze lagere mens getraind is, zal hij niet worden misleid, of zal een eventuele misleiding gemakkelijk worden rechtgezet. Indien hij niet getraind is, gaat misleiding hand in hand met gewaarwording. Als hij ziekelijk is, of gedwongen wordt, kunnen de uiterlijke handelingen correct worden uitgevoerd hoewel de vrije intelligentie afwezig is, en in zo'n geval treden alle soorten misleiding en bedrog op die eigen zijn aan hypnose en mesmerisme.

Stel dat de innerlijke, lagere mens zich met de gewaarwordingen – of de gebieden – van een astraal zintuig of centrum bezighoudt, dan veroorzaakt dit helderziendheid of helderhorendheid, want hij brengt dan aan de hersenen die indrukken over die afkomstig zijn van de daarmee corresponderende gebieden van de natuur.

En wanneer hier nog een gedeeltelijk contact met één van de secundaire fysieke onderafdelingen van de omhulsels bijkomt, dan wordt de misleiding nog groter, want de ervaring van één enkel stel cellen wordt dan aangezien voor de ervaring van het hele lichaam en door middel van de hersenen in de taal van een normaal mens overgebracht. Het

aantal mogelijke combinaties op dit gebied is zo ontzaglijk groot dat ik er ter illustratie maar een paar heb genoemd.

Deze mogelijkheid dat de innerlijke lagere mens in contact staat met één of meer van de omhulsels, en losstaat van alle andere, heeft een van de Franse scholen van hypnotiseurs ertoe gebracht te concluderen dat ieder mens een verzameling persoonlijkheden is, en dat ieder van deze op zichzelf compleet is. De hierboven uiteengezette standpunten worden niet weersproken door het feit, zoals dat in Parijs en Nancy is waargenomen, dat de proefpersoon van hypnotische toestand nr. 2 niets afweet van toestand nr. 1, want ieder normaal mens voegt, wanneer hij normaal handelt, alle verschillende reeksen gewaarwordingen, ervaringen en herinneringen samen tot één geheel, het totaal van al deze, waarin de ene niet duidelijk herkenbaar kan worden onderscheiden van alle andere.

We moeten ook bedenken dat ieder mens in vroegere levens een bepaalde levenswijze heeft gevolgd en daardoor het ene of het andere omhulsel heeft getraind en ontwikkeld. En hoewel bij de dood van het lichaam verschillende hiervan als samengestelde eenheden worden ontbonden, gaan de gevolgen van zo'n ontwikkeling voor het reïncarnerende wezen niet verloren. Ze blijven bewaard door de werking van die mysterieuze wetten die de atomen leiden wanneer deze zich voor de geboorte van een nieuw persoonlijk voertuig voor de terugkerende ziel verzamelen. Het is bekend dat de atomen – fysieke en astrale – allerlei ontwikkelingsprocessen hebben doorgemaakt. Wanneer de ziel reïncarneert, trekt ze die fysieke en astrale atomen aan die zoveel mogelijk overeenkomen met haar vroegere ervaringen. Vaak krijgt ze zelfs een deel van dezelfde stof terug die ze in het vorige leven heeft gebruikt. En indien in dat vroegere leven op aarde de astrale zintuigen veel aandacht ontvingen en ver werden ontwikkeld, dan wordt er óf een medium geboren, óf een werkelijke ziener of wijze. Dit hangt af van de opgemaakte balans van krachten uit het vorige leven. Iemand die in een vroeger leven zich volledig richtte op een paranormale ontwikkeling zonder aandacht voor filosofie, of die andere fouten maakte, zal misschien als een onverantwoordelijk medium worden geboren; een ander uit dezelfde categorie verschijnt als iemand die gedeeltelijk helderziend is en daarom volkomen onbetrouwbaar is, enzovoort *ad infinitum*.

Vanouds wordt er gezegd dat het heel moeilijk is om in een familie bestaande uit toegewijde wijzen met werkelijke kennis geboren te worden. Deze moeilijkheid kan men geleidelijk overwinnen door zich

gedurende vele levens te wijden aan het bestuderen van filosofie, door onzelfzuchtige inspanningen voor anderen en door toewijding aan het hogere zelf. Elke andere activiteit leidt slechts tot nog meer verwarring.

William Q. Judge

'Blavatskianisme' te pas en te onpas

[*Lucifer*, december 1893, blz. 303-8]

Theosofen! Laten we ons beraden. Laten we het leger, het slagveld, en de strijders inspecteren. Laten we eens kijken naar onze werkwijzen en ons taalgebruik, zodat we weten waarmee we bezig zijn in deze grote strijd die eeuwen kan duren en waarin elke handeling toekomstige gevolgen heeft. Wat zien we? Een Theosophical Society die als een geheel strijd levert met de wereld. Een paar toegewijde leden worstelen met de wereld en met een aantal tegenstanders binnen haar gelederen. Een Society die 18 jaar bestaat, nadat degenen die er vanaf het begin bij waren, degenen die van tijd tot tijd lid zijn geworden, en zij die voor haar hebben gewerkt en haar voor deze eeuw hebben verlaten, er veel tijd, energie en hun reputatie aan hebben gegeven. Ze heeft haar karma zoals elke andere organisatie, want ze is een levend geheel en niet slechts een papieren organisatie; en met dat karma is ook het karma verweven van de eenheden die haar samenstellen.

Hoe leeft en groeit ze? Niet alleen door studie en werk, maar door op de juiste manier te werk te gaan, doordat de leden de nodige aandacht besteden aan wat ze zeggen en denken wanneer ze theosofische leringen bekendmaken. Wijze werkers overzien af en toe het terrein, net als verstandige generaals, om te zien of hun methoden goed of slecht zijn, ook al zijn ze volledig overtuigd van de verhevenheid en rechtvaardigheid van hun zaak; ze hebben niet alleen vertrouwen erin dat hun doel en werk goed is, maar besteden aandacht aan alle tekortkomingen die zo nu en dan aan het licht komen bij de aanvallen van de vijand; ze luisteren naar waarschuwingen van mensen die fouten zien die bij het doen en laten worden gemaakt, of die denken zulke fouten te zien. Laten we allemaal zo handelen.

Het is een feit dat van de mensen die het hardst voor de Society werken de meesten tegelijkertijd, openlijk of in stilte, toegewijde disci-

pelen van H.P. Blavatsky zijn, maar dan blijven er nog een groot aantal leden over die verschillend kunnen worden ingedeeld. Ten eerste: zij die helemaal geen vertrouwen stellen in H.P. Blavatsky, hoewel ze ook niet duidelijk tegen haar zijn, en niettemin goede leden zijn. Vervolgens, zij die openlijk tegen haar naam en reputatie zijn, die, hoewel ze haar boeken lezen en daarvan profiteren en ook van het werk waartoe zij anderen heeft geïnspireerd, haar naam niet graag horen. Zij verzetten zich ertegen om zich openlijk een volgeling van haar te noemen, en soms zouden ze willen dat de theosofie zich volledig van haar zou ontdoen. Ze beweren ook dat veel goede en oprechte potentiële leden van het lidmaatschap van de TS worden afgehouden omdat haar persoon daarmee is verbonden. Laatstgenoemde wens kan men natuurlijk niet inwilligen, want zonder haar zou de Theosophical Society met haar literatuur niet tot stand zijn gekomen. Tot slot zijn er mensen die niet tot onze gelederen behoren, en zij nemen ten opzichte van de TS verschillende standpunten in: voor, tegen, en onverschillig.

De actieve werkers kunnen als volgt worden ingedeeld:

(a) Gematigden, goede denkers die wanneer ze hun gedachten formuleren een onafhankelijke en originele kijk op theosofische onderwerpen blijken te hebben, en zich dus niet beroepen op gezag, maar die niettemin oprecht, toegewijd en loyaal zijn.

(b) Zij die oprecht, toegewijd en loyaal zijn, maar theosofie min of meer presenteren als citaten uit de geschriften van HPB en bij hun gedachten en conclusies haar voortdurend noemen en altijd naar haar verwijzen, en zo theosofie lijken te presenteren alsof ze uitsluitend op haar autoriteit is gebaseerd.

(c) De overijverigen die evenals de vorige groep verkeerd handelen, maar bovendien te vaak en misplaatst de naam H.P. Blavatsky naar voren brengen. Ze vertellen vaak wat ze al of niet zou hebben gedaan, en wat ze zou hebben gezegd, en schrijven onfeilbaarheid aan haar toe, hetzij rechtstreeks of via een omweg, en roepen zo een weerstand op die wordt toegevoegd aan elke indruk van dogmatisme of autoriteit die door andere leden wordt gewekt.

(d) Mensen die geloven in paranormale verschijnselen, die bekendheid geven aan de wonderen die door H.P. Blavatsky zouden zijn verricht, die nadruk leggen op de waarde van het hele scala aan occulte verschijnselen, en oprecht veronderstellen, hoe onjuist die gedachte ook is, dat occulte en paranormale verschijnselen de aandacht zullen trekken, interesse en vertrouwen zullen wekken, terwijl dit in feite vrij-

wel zeker ertoe zal leiden dat er eerst nieuwsgierigheid wordt gewekt, en vervolgens wantrouwen en teleurstelling; want bijna iedereen is een ongelovige Thomas, die verlangt, terwijl aan dat verlangen niet kan worden voldaan, dat elk verschijnsel voor hem wordt herhaald. In *The Occult World*[1] zegt de adept die over dit onderwerp schrijft, dat de vraag naar nieuwe verschijnselen steeds zou toenemen tot men uiteindelijk door twijfel zou worden verpletterd, of het andere en nog slechtere resultaat wordt bereikt namelijk dat er bijgeloof en blind vertrouwen ontstaat. Ieder nadenkend mens zal ongetwijfeld inzien dat dit het gevolg zal zijn.

Het is waar dat de beweging het meest is gegroeid door de inspanningen van mensen die toegewijd zijn aan een ideaal, geïnspireerd zijn door enthousiasme, en vervuld van een blijvende dankbaarheid aan H.P. Blavatsky. Hun ideaal is dienstbaarheid aan de mensheid, de uiteindelijke potentiële vervolmaking van de mens, zoals blijkt uit het voorbeeld van de meesters en adepten uit alle eeuwen, waaronder de huidige. Hun enthousiasme komt voort uit de toewijding die door het ideaal wordt gewekt, hun dankbaarheid is een edele eigenschap gewekt door de niet aflatende ijver van de ziel die de onschatbare juweeltjes van de wijsheid-religie onder hun aandacht bracht. Ondankbaarheid is de meest verachtelijke ondeugd waaraan een mens zich schuldig kan maken, en het is weinig verheven om de edele boodschap te ontvangen en de boodschapper te verachten.

Maar maken toewijding, loyaliteit of dankbaarheid het nodig dat we ons oordeel over een persoon onder de aandacht van het publiek brengen op een manier die zeker weerstand zal oproepen? Moet ons werk in een grote beweging, die alle mensen zou moeten omvatten, die uit alle religies de waarheid zou moeten distilleren, worden belemmerd of in gevaar gebracht door overijverige persoonlijke loyaliteit? Ik denk van niet. We moeten zo wijs zijn als slangen. Het getuigt niet van wijsheid als we degene voor wie we een diep gevoel van dankbaarheid koesteren voor de voeten gooien van mensen die niet hetzelfde gevoel hebben, want als we dat doen, kan dat gemakkelijk ertoe leiden dat persoonlijke overwegingen onze inspanningen voor het welzijn van degenen tot wie we ons richten tenietdoen.

Nu worden we van verschillende kanten ervan beschuldigd dat we als Society dogmatisch zijn. Als feit is dit heel gemakkelijk te weer-

[1] A.P. Sinnett, Amerikaanse editie 1885, blz. 98.

leggen, en er is enige moeite gedaan om het te weerleggen. Maar bestaat er niet het gevaar dat we op deze weg misschien te ver gaan, en we te lang doorgaan met weerleggen zodat we de opvatting juist versterken waarvan we zeggen dat ze ongegrond is? 'Hoe meer bewijzen worden gegeven des te minder worden ze geloofd', hoe vaak is dat niet het geval? Onze constitutie is het uiteindelijke criterium. Dat ze niet-dogmatisch is bewijst genoeg. Jarenlange vermelding op bijna elk document vormt de bewijzen die iedereen kan zien. Ik denk dat er over ons niet-dogmatisch-zijn genoeg is gezegd.

Maar de beschuldiging wordt dan gewijzigd, en 'dogmatisme' wordt vervangen door 'Blavatskianisme', en hier hebben de critici enig recht van spreken; er bestaat hier een gevaar waar de generaals, de kapiteins, het hele leger goed op moeten letten en waarvoor ze op hun hoede moeten zijn. In de woorden en werkwijzen van de verschillende hierboven genoemde groepen leden ligt de oorzaak van de beschuldiging. Ik maak geen opmerking over de vraag of leden 'al of niet in Blavatsky geloven', want de beschuldiging houdt in dat er te veel over H.P. Blavatsky wordt gesproken als autoriteit, als bron, als gids, dat er te weinig zelf wordt nagedacht, te veel wordt vertrouwd op de woorden van één enkel persoon.

De afgelopen jaren bestond de noodzaak om weerstand te bieden aan gemene persoonlijke aanvallen op H.P. Blavatsky. Het was toen wijs om voor haar strijd te leveren. Nu blijven haar werken bestaan. De noodzaak om aanvallen op haar voortdurend af te slaan bestaat niet meer. Daarbij kan men zijn onderscheidingsvermogen gebruiken. Loyaliteit wordt niet overboord gegooid wanneer het gezonde verstand zegt dat het niet nodig is om te antwoorden. Een van de beste antwoorden is om het werk in een edele en onbaatzuchtige geest voort te zetten zoals zij dat altijd heeft aangegeven. Neem bijvoorbeeld de bijna seniele aanvallen die door de Society for Psychical Research worden gedaan. Wat voor goeds kan er worden bereikt door daaraan enige aandacht te besteden? Helemaal niets, behalve door die organisatie het trotse gevoel te geven dat haar pijlen een kwetsbare plek hebben geraakt. Sinds hun ex-post-facto-waarnemer [waarnemer na de feiten] naar India ging om paranormaal onderzoeker te spelen, hebben ze bijna geleefd van hun aanvallen, want daardoor, meer nog dan door wat dan ook, krijgen ze enige aandacht; haar persoonlijkheid zorgt ervoor dat hun discussies die ver naast de waarheid zitten, zelfs tot op de dag van vandaag smeuïg zijn. Zelfs op de congressen gehouden tijdens de

Wereldtentoonstelling in Chicago waren hun discussies vooral gewijd aan het weer opdissen van dezelfde verhalen, alsof ze er trots op waren dat ze, hoewel ze niets wisten over de wetten die aan paranormale verschijnselen ten grondslag liggen, tenminste één mens hadden ontdekt van wie ze de aard niet konden doorgronden, en voortdurend met haar te koop wilden lopen waarbij ze haar de door hen verzonnen etiketten opplakten. Maar in verschillende regio's of in nieuwe publicaties, waar een nieuwe aanval wordt gedaan, kan het gezonde verstand met een antwoord komen waarbij de beschuldigingen en een overvloed aan vroegere antwoorden naar voren worden gebracht. Ons werk wordt voortgezet op bijeenkomsten, in publicaties, in discussies, en hier kan het oude idee van het afslaan van een aanval leiden tot het onnodig pronken met de persoon aan wie we in ons hart trouw zijn, terwijl op hetzelfde moment de enorme omvang van haar geschriften vaak een excuus is om niet zelf onderzoek te doen, en dit leidt ertoe dat ze te vaak als autoriteit wordt geciteerd.

Ze heeft nooit beweerd een autoriteit te zijn. Integendeel, ze heeft dit altijd ontkend. Slechts enkele theorieën die ze naar voren bracht waren nieuw voor onze tijd, maar dit zijn wél sleutelgedachten. Toch wordt in de vele citaten en persoonlijke verwijzingen naar haar niet naar deze sleutelgedachten verwezen. De leringen over karma, reïncarnatie, devachan, cyclussen, enz., zijn niet door haar uitgevonden en er wordt ook niet beweerd dat ze nieuw zijn. Deze worden allemaal uitvoerig behandeld in diverse literatuur: boeddhistische, jaïnistische, brahmaanse, zoroastrische. Ze kunnen evenals alle theosofische leringen, onafhankelijk worden onderzocht, en filosofisch, logisch en op basis van analogie worden bewezen. Maar wanneer we ze als een papegaai verkondigen, en dan met een citaat van H.P. Blavatsky komen om ze te bewijzen, heeft een tegenstander, of een of ander persoon, lid of geen lid, dan niet het recht om te zeggen dat degene die zich daaraan schuldig maakt niet zelfstandig nadenkt, geen weloverwogen overtuiging huldigt, maar zich slechts op blind vertrouwen baseert waar het gaat om zaken waar blind vertrouwen niet nodig is? En als veel leden hetzelfde doen, is het heel vanzelfsprekend dat iemand dit bestempelt als 'Blavatskianisme'.

Als dit in het Westen een tijdperk zou zijn waarin er enig respect of eerbied bestond als algemene eigenschap van de mensen, dan zouden de uitspraken van een wijze kunnen worden geciteerd als gezaghebbend. Maar zo'n tijdperk is het niet. Eerbied is tijdelijk verlamd, en de woor-

den van een wijze zijn als zodanig van geen belang. H.P. Blavatsky kwam in deze oneerbiedige tijd, en zag zichzelf niet als een wijze maar als een boodschapper en iemand die naar allerlei bronnen verwijst. Daarom zal het citeren van haar woorden buiten de context alleen maar onnodige irritatie wekken. Het kan erop wijzen dat we verzuimen om zelfstandig het antwoord op een vraag te vinden – een gebrek aan ijver om aan onze eigen verlossing te werken op de manier die door Gautama Boeddha werd aangegeven. Wat is dan het juiste moment en de juiste plaats om haar te citeren, en wanneer is het verkeerd?

Wanneer de bijeenkomst en het onderwerp beide bedoeld zijn om het leven en het werk van H.P. Blavatsky te behandelen, dan is het juist en gepast en verstandig om over haar en haar werk, haar daden en woorden te spreken. Als het gaat om een analyse of compilatie van haar geschriften over een onderwerp, dan moet zij en wat ze schreef worden gebruikt, genoemd en geciteerd. Maar zelfs dan moeten haar woorden niet worden geciteerd als gezaghebbend, want ze zei dat ze dat niet waren. Wie ze als gezaghebbend beschouwt, zal ze al snel accepteren. Omdat ze nooit iets naar voren bracht als haar eigen onderzoek op het gebied van de wetenschap, op het gebied van experimenten met hypnose, helderziendheid, gedachten lezen, en dergelijke, moeten we voorzichtig zijn hoe en wanneer we haar uitspraken voorleggen aan een sceptisch publiek.

Maar in een bijeeenkomst van leden die samenkomen om theosofische leringen in het algemeen te bespreken, bijvoorbeeld karma, reïncarnatie, de zevenvoudige samenstelling van de mens, enz., is het zeker niet verstandig om citaat na citaat te geven uit de werken van H.P. Blavatsky over dat onderwerp. Daarmee doet men de toehoorders geen recht, en de spreker toont slechts een vermogen tot herinnering of compilatie, terwijl nergens uit blijkt dat hij het onderwerp heeft begrepen. Het is erg gemakkelijk om een compilatie te maken en de ene zin na de andere te citeren, een lange reeks uittreksels aan elkaar te rijgen, maar het is geen vooruitgang, geen onafhankelijkheid, geen wijsheid. Dit betekent het volledig tenietdoen van het levenswerk van degene die ons heeft gewezen op het pad; het is in strijd met de geest en het ideaal van de Society. En als op zo'n bijeenkomst veel tijd wordt besteed om de paranormale verschijnselen die door HPB zijn verricht nog eens op te sommen, of te vertellen dat ze de ene keer dit heeft gezegd en de andere keer dat, dan is dat het verkeerde moment voor zulke opmerkingen. De bijeenkomsten van afdelingen zijn bedoeld om leden en

belangstellenden kennis bij te brengen over theosofische leringen, en alleen daardoor zal onze beweging echt vooruitgang boeken. Nieuwe en goede leden zijn voortdurend nodig; ze kunnen niet uit de zee van belangstellenden worden gevist door zoiets als de persoonlijke geschiedenis van iemand, ze kunnen niet worden behouden door het vertellen van zaken waarmee het werkelijke doel en de filosofie van het leven niet worden verklaard, ze zullen worden afgestoten door een stortvloed van citaten.

Als er in dankbaarheid en trouw aan H.P. Blavatsky een kracht besloten ligt, en ik ben ervan overtuigd dat dat zo is, komt deze niet tot z'n recht door aldoor naar voren gebracht te worden, of zo vaak dat het opvalt, maar door de diepte ervan, de werkelijke basis ervan, geworteld in kennis, de invloed ervan op ons werk, ons handelen en denken. Daarom is er volgens mij geen sprake van gebrek aan loyaliteit als we het noemen van haar naam en kwaliteiten reserveren voor het juiste moment en de juiste gelegenheid. Omdat de theosofie geen nieuw stelsel van ethiek naar voren brengt, maar alleen de ethiek benadrukt die altijd al werd gepredikt, is het zeker dat de bewering, als deze wordt gemaakt, dat onze ethiek, ons hoge doel nergens anders zijn beschreven dan in de werken die H.P. Blavatsky heeft nagelaten, ongegrond is, tot verkeerde conclusies zal leiden, en een reactie zal teweegbrengen die – hoeveel argumenten er ook tegenin worden gebracht – niet kan worden tegengehouden. Geen betere illustratie van een oude en wereldwijde religie kan worden gevonden dan die van het boeddhisme; maar wat zei Boeddha tegen zijn discipelen, toen ze zich afvroegen wat voor eer er betoond moest worden aan zijn stoffelijke resten? Hij vertelde hen om zich daarover niet druk te maken, om zich niet lang daarmee bezig te houden, maar om ijverig aan hun eigen verlossing te werken.[1]

Dat H.P. Blavatsky's eigen opvatting hiermee overeenkwam, kan men zien door de brochure getiteld *The Theosophical Society and H.P.B.* – een herdruk van artikelen die in *Lucifer* van december 1890 verschenen. Zij vroeg om een herdruk ervan; en aan de artikelen heeft ze enkele aantekeningen toegevoegd. Daarin nam Patterson ongeveer hetzelfde standpunt in als in dit artikel, en ze heeft het in positieve bewoordingen aanbevolen.[2]

William Q. Judge

---

[1]Zie het *Mahāparinibbāna Sūtta*.

[2]Vgl. *Blavatsky Collected Writings*, 13:115-21.

Artikelen uit *The Irish Theosophist*

Meditatie, concentratie en wil

[*The Irish Theosophist*, juli 1893, blz. 97-8]

Deze drie – meditatie, concentratie en wil – hebben misschien meer dan elk ander drietal onderwerpen de aandacht van theosofen getrokken. Een opinieonderzoek zou waarschijnlijk laten zien dat de meerderheid van onze lezende en denkende leden liever iets over deze onderwerpen hoort of voorschriften daarover leest dan over enig ander theosofisch onderwerp. Ze zeggen dat ze moeten mediteren, dat ze concentratie willen ontwikkelen, dat ze verlangen over een krachtige wil te beschikken en hopen nauwkeurige aanwijzingen te krijgen, die zelfs voor de meest oppervlakkige theosoof begrijpelijk zijn. Het is de kreet van de westerling om een leergang, een cursus, een gebaande weg, gedetailleerde richtlijnen. En toch is de weg allang aangeduid en beschreven, zodat de aanwijzingen te lezen zijn voor iedereen met een verstand dat niet halfontwricht is door het leugenachtige hedendaagse onderwijs en met een geheugen dat niet is aangetast door de oppervlakkige methoden van een oppervlakkige literatuur en de volkomen zinloosheid van het moderne leven.

We kunnen twee soorten meditatie onderscheiden. De eerste is de meditatie die wordt beoefend op een vastgestelde tijd, of af en toe, volgens een vast patroon of in overeenstemming met bepaalde fysiologische eigenschappen. De tweede is de meditatie van een heel leven, die unieke draad van intentie, concentratie en verlangen die door de jaren heen loopt van de wieg tot het graf. Over de eerste soort meditatie vindt men in de *Yoga-aforismen* van Patañjali alle benodigde voorschriften en bijzonderheden. Wanneer deze worden bestudeerd en niet worden vergeten, moet het beoefenen ervan tot resultaten leiden. Hoeveel van hen die voortdurend om meer instructies over dit onderwerp vragen, hebben dit boek na er vluchtig in te hebben gekeken opzijgelegd om er vervolgens nooit meer aandacht aan te besteden? Maar al te velen.

De mysterieuze, fijne draad van levensmeditatie is iets waarmee een filosoof, mysticus, heilige, misdadiger, kunstenaar, vakman of koopman onafgebroken bezig is. Deze meditatie wordt beoefend met betrekking tot datgene waar iemands hart ligt; ze verslapt slechts zelden; nu en dan ziet de mediterende een ogenblik op van zijn begerige jacht naar

geld, roem en macht en verlangt naar een beter leven, maar de voorbijgaande flits van geld roept zijn huidige doel weer in gedachten en de oude meditatie begint opnieuw. Omdat alle theosofen zich in deze maatschappelijke draaikolk bevinden, kunnen ze ieder voor zich deze woorden op zichzelf betrekken zoals ze willen. Indien hun levensmeditatie gericht is op iets dat laag bij de grond is, zullen de gevolgen hiervan zonder twijfel sterk en blijvend zijn en evenredig aan het lage peil waarop ze werken. Hun onregelmatige meditaties zullen evenzeer onregelmatige gevolgen voortbrengen in de lange reeks van steeds terugkerende geboorten.

'Maar', vraagt een ander, 'hoe staat het dan met concentratie? Dat willen we hebben, maar dat vermogen bezitten we niet.' Denkt u dat het om een voorwerp gaat dat zomaar te koop is, of iets dat u zult krijgen alleen door ernaar te verlangen? Zo is het niet. Op dezelfde manier als we twee soorten meditatie hebben onderscheiden, kunnen we dit voor concentratie doen. De ene betreft het gebruikmaken van een al verkregen vermogen voor een specifiek doel, de andere betreft de diepe en onafgebroken beoefening van een vermogen dat we ons eigen hebben gemaakt. Concentratie is niet hetzelfde als het geheugen, want we weten dat laatstgenoemde kan werken zonder dat we ons op iets concentreren, en we weten dat eeuwen geleden de oude denkers het geheugen terecht fantasie noemden. Maar zodra we proberen ons ergens op te concentreren, ontwaakt door een typische eigenschap van het menselijk denkvermogen het gedeelte van ons geheugen waarin gedachteassociaties ontstaan. Dit verschijnsel ontmoedigt de aspirant-beoefenaar waardoor hij zijn pogingen om zich te concentreren ten slotte opgeeft. Iemand gaat zitten en wil zich concentreren op het hoogste idee dat hij zich kan voorstellen; ogenblikkelijk komen er herinneringen aan allerlei zaken in hem op, oude gedachten en indrukken, en deze verdringen het verheven onderwerp dat hij oorspronkelijk had gekozen, en dan is het uit met de concentratie.

Deze moeilijkheid is alleen te overwinnen door oefening, door aanhoudende inspanning, door volharding. Er zijn geen vreemde of ingewikkelde voorschriften nodig. Het enige wat we moeten doen, is te proberen en te blijven proberen.

Het onderwerp 'de wil' wordt in theosofische geschriften – oude of hedendaagse – weinig behandeld. Patañjali gaat er helemaal niet op in. Hij schijnt in zijn aforismen de wil als iets vanzelfsprekends aan te nemen. De wil is universeel; hij behoort niet alleen tot mensen en die-

ren, maar ook tot elk ander natuurrijk. Goede en slechte mensen, kinderen en bejaarden, wijzen en krankzinnigen, iedereen heeft een wil. Het is dus een kracht die op zichzelf geen morele hoedanigheid bezit. Deze moet er door de mens aan worden gegeven.

Het moet dus waar zijn dat de wil in overeenstemming met de verlangens handelt, of in de woorden van de denkers uit de oudheid: 'achter de wil staat het verlangen'. Daarom toont een kind, een onbeschaafd, een krankzinnig of een slecht mens vaak een sterkere wil dan anderen. Een slecht mens heeft zijn verlangens versterkt en daardoor zijn wil. Een krankzinnige heeft maar weinig verlangens, en richt al zijn wilskracht daarop; een onbeschaafd mens is vrij van conventie en van de verschillende denkbeelden, wetten, regels, overwegingen waaraan een beschaafd mens onderworpen is, en heeft niets om hem ervan af te houden zijn wil door te zetten. Om onze wil dus te versterken, moeten we minder verlangens koesteren. Laat deze verheven, zuiver en altruïstisch zijn, dan zullen ze ons een sterke wil verschaffen.

De wil kan niet als zodanig door oefeningen worden versterkt, want hij is er altijd, en is al volledig ontwikkeld. Maar door ons te oefenen ontwikkelen we het vermogen om op de wil, die we al bezitten, een beroep te doen. Wil en verlangen liggen bij de poort tot meditatie en concentratie. Indien we naar waarheid verlangen met hetzelfde vuur waarmee we vroeger succes, geld of bevrediging wensten, zullen we snel leren mediteren en ons te concentreren. Indien we alle handelingen, groot en klein, elk moment verrichten in het belang van de hele mensheid die het allerhoogste zelf symboliseert, dan richt elke cel en elke vezel in ons lichaam en van de innerlijke mens zich in dezelfde richting, met als gevolg volmaakte concentratie. Dit staat in het Nieuwe Testament, waar gezegd wordt dat, indien ons oog op één doel gericht is, het hele lichaam vol licht zal zijn, en in de *Bhagavad-Gītā* wordt het nog duidelijker en uitvoeriger in de verschillende hoofdstukken uiteengezet. In één hiervan wordt het mooi beschreven als het in ons opvlammen van de allerhoogste, die dan zichtbaar wordt. Laten we dus mediteren over datgene dat het hoogste zelf in ons is, ons daarop concentreren en daarvoor willen werken omdat het in ieder mensenhart woont.

William Q. Judge

De cyclus waarvan het einde nadert

[*The Irish Theosophist*, 15 januari 1895, blz. 54-6]

In het novembernummer verwijst Sinnett naar de 'cyclus waaraan een einde komt', en waarschuwt de leden terecht niet zo dwaas (deze term is echter van mij) te zijn te denken dat we na 1897 'te maken krijgen met een of andere mysterieuze vernietiger'.

Wie deed die concrete mededeling dat 1897 het einde van een cyclus zou markeren, waarbij er iets zou gebeuren? Dat was H.P. Blavatsky. Er bestaat geen enkele twijfel over dat ze dit heeft gezegd, en evenmin over het feit dat ze het aan verschillende mensen volledig heeft uitgelegd. Ook is er geen twijfel aan dat ze heeft gezegd, zoals sinds het jaar 1875 al zo vaak is herhaald, dat 1897 getuige zou zijn van het sluiten van een deur. Welke deur? En waartoe geeft deze toegang? Waaraan kwam of komt een einde? Zal er een einde aan het bestaan van de TS komen en zal ze al haar boeken sluiten?

Niets is duidelijker dan dat H.P. Blavatsky op rechtstreeks gezag van de meesters heeft gezegd dat in de laatste 25 jaar van elke eeuw door de Loge en haar werkers in het Westen een inspanning wordt gedaan, en dat deze wat betreft de rechtstreekse en openbare vorm en invloed na het 25ste jaar ophoudt. Zij die haar geloven zullen geloof aan deze woorden hechten; zij die denken dat ze meer ervan weten dan zij zullen andere ideeën bedenken die hun meer aanstaan.

Ze verklaarde, zoals al degenen (en dat zijn er velen) die door dezelfde meesters zijn onderwezen, dat indien de openbare inspanning langer dan deze periode zou voortduren, er een reactie zou optreden die sterk lijkt op indigestie. We moeten ons tijd gunnen voor assimilatie, want anders zal 'de donkere schaduw die op alles volgt wat nieuw is' de menselijke ziel doden. Het grote publiek moet tijd en ook materiaal hebben. Tijd is er altijd. Het studiemateriaal verschaften de meesters in het werk dat door HPB is verricht met haar boeken, en wat daaruit is voortgekomen. Zij heeft gezegd, de meesters hebben gezegd, en ik verklaar nog eens ten behoeve van degenen die enig vertrouwen in mij stellen dat de meesters me hebben gezegd, dat ze haar bij het schrijven van *De geheime leer* hebben geholpen, zodat er voor de komende 75 jaar en langer materiaal zou zijn om mee te werken, en het boek en de

theorieën die erin staan de komende jaren overal zouden worden bestudeerd. Het gegeven materiaal moet dan grondig worden doorgenomen en voor het welzijn van allen worden geassimileerd. We krijgen dus niet te maken met een vernietiger. De TS als geheel zal niet de onophoudelijke zorg van de meesters in elk deel blijven voelen, maar moet volwassen worden met wat ze bezit, bijgestaan door die weinigen die zijn 'uitverkoren'. H.P. Blavatsky heeft er in de Conclusie van *De sleutel tot de theosofie* duidelijk op gewezen dat het de bedoeling is de TS levend te houden als een actieve, vrije, onsektarische organisatie gedurende de periode van wachten op de volgende grote boodschapper die ongetwijfeld zijzelf zal zijn. Daardoor zal een goed instrument worden verschaft om het werk op grotere schaal te hervatten, en zonder de vreselijke tegenwerking die zij van buitenaf en binnenuit ondervond toen ze deze keer begon. En gedurende deze hele periode van wachten zal de meester, 'die grote ingewijde die, alleen door *zijn* wil, de hele beweging in stand houdt', zijn machtige hand wijd uitgespreid houden achter de Society.

Tot 1897 staat de deur open voor iedereen die de moed, de morele kracht en het doorzettingsvermogen heeft om te PROBEREN, zodat hij binnen kan treden en zich in verbinding kan stellen met de Loge – een verbinding die helemaal niet zal worden verbroken wanneer de cyclus eindigt. Maar op het aangewezen uur zal de deur zich sluiten, en al uw smeekbeden zullen haar niet voor u openen. Voor hen die de verbinding tot stand hebben gebracht, zal hun eigen deur open zijn, maar de deur die toegang verschafte aan het grote publiek, zal gesloten zijn. Dit is het juiste verband waarin men de mededeling van H.P. Blavatsky en de meester over de 'vernietiger' moet zien. Het lijkt heel gemakkelijk te begrijpen.

'Velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren', omdat ze hun kansen niet hebben benut. Degenen die niet werden uitverkoren zijn zij die alleen voor zichzelf hebben gewerkt, zij die kennis hebben gezocht voor zichzelf zonder zich om de rest te bekommeren, zij die de tijd, het geld en de geschiktheid hadden om goede diensten te bewijzen aan de zaak van de meesters – waarvan reeds langgeleden was bepaald dat ze zou bestaan uit werk voor de mensheid en niet voor persoonlijk welzijn – maar deze niet hiervoor hebben aangewend. En tot degenen die niet opgemerkt en uitverkoren zijn behoren helaas ook enkelen die een groot gedeelte van de weg hebben afgelegd maar te lang bleven stilstaan om te zoeken naar de tekortkomingen en fouten die een mede-

pelgrim volgens hen zeker moest hebben, en als gevolg hiervan verwijderden ze zich steeds verder van het doel en trokken muren achter zich op. Ze werden geroepen en bijna uitverkoren; de eerste flauwe indrukken van hun namen begonnen in het boek van deze eeuw zichtbaar te worden. Maar terwijl ze achteruitgingen, en in feite dachten dat ze de deur waren gepasseerd, vervaagden deze indrukken en sprongen andere namen in het oog. Dit waren de namen van bescheiden mensen die hier en daar hun werk deden, en die door deze trotse aristocraten van het occultisme niet de minste aandacht waardig werden geacht.

Volgens mij staat er een drukfout of een echte fout in Sinnetts artikel op blz. 26 [het nummer van 15 november 1884] als hij zegt: 'zal kennis algemeen worden verspreid onder de *ontwikkelde klassen*'. De cursivering is van mij. Er kan geen grotere fout worden gemaakt. De ontwikkelde klassen zijn als geheel van geen enkele waarde voor de meester-bouwers van de Loge. Ze zijn goed op de positie die ze innemen, maar ze vertegenwoordigen de 'gevestigde orde' en het toppunt van egoïsme. Vervang *de ontwikkelde klassen* door *het grote publiek*, en u komt dichter bij de waarheid. Niet de ontwikkelde klassen maar de onwetende massa heeft het geloof in het occulte en het paranormale levend gehouden dat nu opnieuw is opgevlamd. Als we hadden vertrouwd op de ontwikkelde klassen dan zouden de laatste vonken reeds langgeleden zijn uitgedoofd. We kunnen de ontwikkelde klassen erbij slepen, maar hun belangstelling zal gering zijn en ze zullen weinig enthousiasme vertonen.

We staan al aan de dageraad van een nieuw tijdperk. Dit is het tijdperk van het westerse occultisme en van een speciale en ondubbelzinnige bespreking en uiteenzetting van tot nu toe in het algemeen beschouwde theorieën. We moeten handelen zoals Boeddha zijn leerlingen opdroeg: we moeten alle grote dingen die we hebben geleerd verkondigen, verbreiden, uitleggen, illustreren en in detail verklaren. Dat is ons werk, en niet het voor de dag komen met verrassende staaltjes van helderziendheid en andere astrale zaken, noch het verbijsteren van de wetenschap door ontdekkingen die voor wetenschappers onmogelijk zijn, maar gemakkelijk voor een occultist. Het plan van de meester is niet gewijzigd. Hij heeft het langgeleden bekendgemaakt. Het houdt in: het verbeteren van de wereld in het algemeen, het gereedmaken van een geschikte bodem voor de groei van de vermogens van de ziel, die gevaarlijk zijn als ze, zoals in onze huidige tijd, opgroeien in een bodem doortrokken van egoïsme. Het is niet de

Zwarte Loge die de paranormale ontwikkeling probeert af te remmen, maar de Witte Loge. De Zwarte Loge zou graag alle paranormale vermogens nu tot volle bloei zien komen, omdat deze in onze slechte, lage, huichelachtige en op geld beluste mensen, de mensheid snel te gronde zouden richten. Dit denkbeeld vindt u misschien vreemd, maar voor hen die mij op mijn woord willen geloven zeg ik: 'Dit zijn de woorden van de meester.'

Drie verheven denkbeelden

[*The Irish Theosophist*, februari 1895, blz. 173]

Onder de vele denkbeelden die door de theosofische beweging naar voren zijn gebracht, zijn er drie die men nooit uit het oog zou moeten verliezen. De wereld wordt in feite niet beheerst door wat men zegt maar door wat men denkt. Indien de volgende drie denkbeelden goed zijn, laten we dan telkens opnieuw ervoor zorgen dat ze niet worden vergeten.

Het eerste denkbeeld is dat er een groots doel bestaat, in de zin van een onderneming – het doel van de hoogste volmaking en van de broederschap van de mensheid. Dit is gebaseerd op het in essentie één-zijn van de hele menselijke familie, en het is mogelijk, omdat verheven volmaaktheid en het daadwerkelijk verwezenlijken van broederschap op elk bestaansgebied één en dezelfde zaak betreffen. Elke krachtsinspanning van rozenkruisers, mystici, vrijmetselaars en ingewijden is een poging om in het hart en het denken van de mens de orde van de hoogste volmaking op te roepen.

Het tweede denkbeeld is dat de mens een wezen is dat tot volmaking, tot het niveau van een godheid, kan worden verheven, omdat hijzelf een belichaamde god is. Deze edele leer had Jezus ongetwijfeld in gedachten toen hij zei dat we volmaakt moeten worden, zoals onze vader in de hemel. Dit is het denkbeeld dat de mens zich kan vervolmaken. Het doet de afschuwelijke leer van de aangeboren erfzonde teniet die de westerse christelijke volkeren eeuwenlang gevangen heeft gehouden en heeft verpletterd.

Het derde denkbeeld is de illustratie, het bewijs en het verheven resultaat van de twee andere. Het is dat de meesters – mensen die de hoogste volmaking hebben bereikt die in dit evolutietijdperk en in dit

zonnestelsel mogelijk is – levende werkelijkheden zijn en niet koude, ver van ons afstaande abstracties. Ze zijn, zoals onze oude HPB zo vaak heeft gezegd, *levende mensen*. En ze verklaarde ook dat een schaduw van diepe ellende zou vallen op hen die zouden ontkennen dat ze levende werkelijkheden zijn en zouden beweren dat 'de meesters niet naar ons gebied afdalen'. Als levende werkelijkheden en verheven idealen zullen de meesters de ziel met hoop vervullen, en hulp verlenen aan iedereen die verlangt de mensheid vooruit te brengen.

Laten we deze drie verheven denkbeelden niet vergeten.

William Q. Judge

Artikelen uit andere bronnen

Wat is occultisme?

[De volgende aforismen over occultisme werden door sommige studenten uit die tijd aan W.Q. Judge toegeschreven. Ze werden gepubliceerd in *Theosophy*, oktober 1920, blz. 353-4.]

Occultisme is niet het vertellen van alles wat men weet, maar terughoudendheid.

Occultisme is niet het zeggen van alles wat men vermoedt, maar stilzwijgen.

Occultisme is niet het praten over alles wat men 'ziet', maar het zich naar binnen keren, naar de bron van het zien.

Occultisme is niet het herhalen van alles wat men 'hoort', maar een gesloten mond, opdat het gehoorde daaruit niet ontsnapt.

Occultisme is niet het praten over de fouten van anderen, maar vriendelijkheid.

Occultisme is niet het maken van vastomlijnde plannen, maar een flexibele houding afgestemd op de goede wet.

Occultisme is niet iemand anders voorschrijven wat zijn plicht is, maar waakzaamheid in het nakomen van de eigen plicht.

Occultisme is niet het doen wat men wenst of verlangt, maar zelfdiscipline.

Occultisme is niet het luisteren naar roddels of laster, maar welwillendheid ten opzichte van anderen, waardoor roddels en laster niet kunnen worden gevoed.

Occultisme is niet het toegeven aan boosheid of ongeduld, maar kalmte.

Occultisme is niet het pronken met of trots zijn op eigen kennis, maar bescheidenheid.

Occultisme is niet het overhaasten van de dagelijkse bezigheden noch het forceren van vooruitgang, maar het weten dat er voor alle dingen voldoende tijd is.

Occultisme is niet het doen van al het grote werk dat er te doen valt, maar de wil om te werken, de bereidheid om hulp te aanvaarden of een helper te zijn, en vreugde te voelen omdat een ander een taak beter vervult.

Occultisme is niet ernaar streven om een leider van mensen te zijn, maar het volgen van een gedragslijn.

Occultisme

[Uit een manuscript toegeschreven aan William Q. Judge]

Het verschil tussen het pad van de linkerhand en dat van de rechterhand is in het begin heel subtiel, heel gering, het wordt gemakkelijk over het hoofd gezien, en er wordt snel aan voorbijgegaan. Elke stap moeten we voorzichtig zetten, waarbij we onze intuïtie gebruiken, en de zaken met onze hersenen analyseren, kortom we moeten ons *onderscheidingsvermogen* gebruiken.

Eén onfeilbaar criterium, één zeker bewijs dat we fout zitten, is als er materieel voordeel wordt vermengd met spirituele ontwikkeling. Die twee kunnen niet samengaan; de aard van de energie laat dit niet toe. Alleen *paranormale ontwikkeling* kan hand in hand gaan met materieel gewin of verlokkingen – paranormale ontwikkeling van de linkerhand dat daders (ook degenen die door zichzelf worden misleid) en slachtoffers in het verderf stort, in dit of in andere levens. De slachtoffers lijden omdat oorzaken roekeloos in gang worden gezet tegen de onschuldige, of tegen de egoïst (maar overigens 'onschuldige'), die door zijn verraderlijke menselijke zwakheid openstaat voor het giftige aas. Zulke oorzaken volgen de wet, hun uitwerking kan niet worden tegengehouden. *Hun* karmische effect is kort vergeleken met dat wat ernstige misdadigers achtervolgt, en van al dat soort misdaden is die het ergste die de mensen in hun idealen treft. Die misdaad zou onmogelijk zijn als de mensen hun idealen zuiver hielden, niet aangetast door materialistische gedachten, hooggehouden als vlammende fakkels tegen de duistere achtergrond van onze tijd.

Onze fouten maken de misdaden van onze broeders mogelijk.

De mens kent geen gruwel die niet in naam van de Heer is verkondigd, en niet ten behoeve van de waarheid is gebruikt. Zij die daar niet alert op zijn hebben zich zo in de val laten lokken, en de onwetenden zijn er het slachtoffer van. Waarheid is eigen aan God en aan de natuur, en is het geboorterecht van de mens, en ze ontsnapt aan de greep van hem die haar tot koopwaar maakt en haar inwisselt voor goud, of die er egoïstisch gebruik van maakt.

Op dit gebied, waar de krachten van het 'kwaad' of de afgescheidenheid sterk de overhand hebben, zet iemand die wijs is *geen stap die*

niet op universele broederschap, spirituele eenheid, is gebaseerd, en die niet als haar mogelijke doel het absolute uiteindelijke één-zijn van alles heeft. Toets alle handelingen hieraan, en als ze niet daaraan voldoen, kruisig ze dan. Maar bedenk daarbij altijd dat het veel gemakkelijker is om te bezwijken dan om stand te houden, te beschuldigen dan om rechtvaardig te zijn. Elke onderzoeker moet dit zelf beoordelen. We kunnen onze ogen niet sluiten voor waargenomen signalen, maar we kunnen afzien van een specifieke veroordeling. Gebruik altijd je onderscheidingsvermogen.

Inspanningen moeten voorzichtig worden verricht; mensen moeten eerst wakker worden gemaakt en op theosofische leringen attent worden gemaakt voordat het verstandig is om de weg vrij te maken voor dat wat duidelijk is voor degenen die weten hoe ze hun intuïtie moeten gebruiken. Maar het westerse denken is, ondanks de vooruitstrevendheid waarop het zich beroemt, over het algemeen niet in staat om te weten wat er zich achter een muur bevindt, tenzij daarin een gat wordt gemaakt. Anderen kunnen echter raden wat er verborgen is wanneer ze tekenen en geluiden waarnemen die heel duidelijk zijn en met opzet worden gemaakt.

Omdat we te maken hebben met ons huidige westerse denken, dat helemaal niet gewend is aan deze dingen, en overbelast is door een verkeerde training en een nog minder goede logica, moeten we beginnen waar we zijn; we moeten onze huidige kennis onderzoeken en onze eigen huidige vermogens en mentale instrumenten leren kennen. Als dat is gebeurd, kunnen we onszelf bekijken op een manier die tot het beste resultaat zal leiden.

Als gevolg van het moderne westerse onderwijsstelsel zijn we geneigd het bestaan van de grote kracht en waarde van ons bovenzinnelijke bewustzijn voortdurend te vergeten. Dat bewustzijn is het grote register waarin we de *werkelijke* resultaten van onze verschillende aardse ervaringen optekenen; daarin slaan we de spirituele energie op, en als deze eenmaal daar is opgeslagen, wordt ze onsterfelijk, ons eigen eeuwige bezit. De werkelijke student van rājayoga weet dat alles zijn oorsprong heeft in het denken, dat zelfs dit heelal uit beelden bestaat die het goddelijke denken wil laten verschijnen en aan zich voorbij laat trekken.

Elke handeling komt voort uit het denken. Zonder het denken zijn er geen handelingen, en is er dus ook geen karma. De basis van elke handeling is verlangen. Het gebied van het verlangen, of egoïsme, is zelf actie en de bron van elke handeling. Karma zal daarom alleen in

harmonie met het gebied van het verlangen worden gemanifesteerd. Iemand kan niet gehecht zijn aan iets waaraan hij niet denkt, dus de eerste stap moet zijn om het denken te richten op het hoogste ideaal. De leidende geest is de grondslag of steunpilaar van de hele kosmos. Alle verschillende veranderingen in het leven, hetzij van materiële aard of alleen in de mentale toestand, zijn kenbaar omdat de innerlijke leidende geest onveranderlijk is. De waarnemer van deze veranderingen is de innerlijke mens – het zelf. Alle objecten en alle toestanden van wat westerse filosofen de geest *noemen*, zijn modificaties. Er moet worden erkend dat dit zelf iets innerlijks is, en het moet worden overdacht, en zoveel mogelijk worden begrepen, als we enige werkelijke kennis willen opdoen.

Er is slechts één leven, één bewustzijn. Het vertoont zich in alle verschillende vormen van levende wezens, en deze verschillende vormen met hun intelligenties weerspiegelen een deel van het *ene leven*, en het brengt in elk daarvan een bedrieglijk beeld van een ego voort. Vorm als zodanig is niets; verschijnselen zijn op zichzelf geen werkelijkheden; ze moeten allemaal worden herleid op het zelf. Vertrouw op het ene bewustzijn, dat, wanneer het is gedifferentieerd in de mens, zijn hogere zelf is. Door middel van dit hogere zelf moet hij het lagere sterker maken, of dat wat hij gewoonlijk 'mijzelf' noemt.

Het ene bewustzijn doordringt alle toestanden en gebieden van zijn, en bewaart de herinneringen – volledig of onvolledig – van de ervaringen op elk gebied. Het ene bewustzijn van ieder persoon is de getuige of toeschouwer van de handelingen en ervaringen in *elke* toestand waarin we verkeren of die we hebben doorgemaakt.

Er is maar één universeel denkvermogen. Het is gedifferentieerd in mensen van een gemiddelde ontwikkeling, en min of meer aangetast door verlangen. Wanneer de mens zijn bewustzijn verruimt tot het universele – een toestand die alleen wordt begrepen door adepten die deze toestand zelf *zijn* – dan is dit hogere denken in zijn oorspronkelijke zuiverheid een staat van zijn, en niet een orgaan. Om dit in hogere mate te verwezenlijken is het noodzakelijk om ons bewustzijn geleidelijk en definitief terug te trekken uit de illusie van de zintuigen en te richten op de extase van innerlijke visie – dat wil zeggen geleidelijk een hoger bewustzijnsgebied te bereiken.

De mens kan de bovenzinnelijke wereld dus leren kennen, precies zoals hij de dingen van de zintuigen en van de tijd kent, namelijk door ervaring. Hij kan bovendien beseffen dat laatstgenoemde slechts illu-

sies zijn, terwijl eerstgenoemde de enige werkelijkheid is. Dit is de sleutel tot het hogere bewustzijn en het goddelijke leven. De mens heeft zijn onsterfelijkheid in eigen hand, en hij kan zijn hele verleden te weten komen, terwijl hij zelfs nu zijn geboorterecht beseft.

Op elk gebied van de natuur waar het leven een vorm aanneemt en het bewustzijn zich manifesteert, vindt die manifestatie plaats door middel van een voertuig. Deze voertuigen zijn met elkaar verbonden, en de levenskracht die zich in elk van deze manifesteert, doordringt alle. Hoe meer de mens op het dierlijke gebied leeft des te minder manifesteert hij het menselijke en het goddelijke. Daarom dringen de wijzen aan op het in praktijk brengen van deugden. Niet iedereen van ons weet dat de wijzen alleen onder de deugdzamen kunnen worden gevonden. De hartstochten en ondeugden vertroebelen eeuwig onze gewaarwordingen van de betekenis van wat het ego ons probeert te vertellen.

Het bewustzijn in de mens kan zich uitbreiden en zijn bereik verruimen door middel van het denkbeginsel, het *actieve* aspect van bewustzijn; terwijl het passieve aspect het geweten is, de 'stem' van het hogere zelf. Bepaalde leringen, en zelfs bepaalde geloofsovertuigingen die aanzetten tot bepaalde denkgewoonten en leefwijzen, kunnen het bewustzijn ongetwijfeld veranderen. Men kan bepaalde vormen van bewustzijn beperken of uitbreiden, ontwikkelen of vernietigen.

De reden waarom zo'n aanpassing de eerste stap is in het occultisme, moet nu worden vastgesteld.

Occultisme is door H.P. Blavatsky gedefinieerd als 'de studie van de werking van het universele denkvermogen' [vgl. *BCW* 9:258]. Onze studie van dat denkvermogen beperkt zich in eerste instantie tot de weerspiegeling daarvan in onszelf. We moeten proberen daarvan een spoor te vinden in ons eigen bewustzijn of in een van de uitdrukkingswijzen van dat bewustzijn. Maar hoe kunnen we dat ontdekken? We zijn geneigd te zeggen dat die taak moeilijk is. Het is moeilijk, maar niet te moeilijk. Alleen al de inspanning om ernaar te zoeken is nuttig, want de grotere uitstoot van mentale energie schept krachtige centra of beelden in onze atmosfeer. En omdat deze voortdurend op ons inwerken, ontdekken we misschien ten slotte zo'n spoor.

Als we onszelf kritisch onderzoeken, ontdekken we dat er achter die onophoudelijke mentale verandering, achter al het voortdurende heen en weer bewegen van het denken, een vermogen staat om te observeren, samen te vatten, te analyseren en het hele proces te leiden. We blijken een andere staat van bewustzijn te bezitten, boven of achter de

fluctuaties van het denken, dat rustig het hele panorama dat zich voor ons afspeelt, waarneemt. Door dit vermogen heeft zelfs de zondaar die zijn zonde kent, het gevoel dat de zonde niet representatief is voor zijn hele natuur; hij heeft het gevoel dat hij in de kern beter is dan die verachtelijke uiterlijke schijn. Patañjali zegt over de ziel dat zij de toeschouwer is, en wanneer de vraag wordt gesteld: 'Waar is de ziel op het moment van concentratie of wanneer de verstandelijke energie niet wordt gebruikt?' – antwoordt hij: 'Op het moment van concentratie bevindt de ziel zich in de toestand van een toeschouwer zonder schouwspel' (*Yoga sūtra's*, 1:3).

Voordat de student deze staat van concentratie bereikt, doet hij een eerste stap in die richting wanneer hij dit centrum, deze plaats of staat van bewustzijn ontdekt waarin hij zijn hele mentale gebied beschouwt als iets dat niet hemzelf is, en 'dit zelf' ervaart als het waarnemende vermogen per se. Hij hoeft dan slechts dat mentale gebied zo vaak mogelijk te betreden, en zich zo levendig mogelijk ervan bewust te worden, om een rudiment te ontwikkelen – als ik dat zo mag noemen – van het universele denkvermogen. Dat denkvermogen, die staat van bewustzijn, neemt het illusoire panorama dat zich voor hem ontvouwt waar als iets dat los van hemzelf staat. De mens die deze staat van bewustzijn ervaart, staat dichter bij het universele denkvermogen. Hij heeft een van de fasen of toestanden ervan bereikt. Het is niet een toestand van trance.

De beste werkwijze is een analyse die de indeling in zeven beginselen volgt. Zolang ik mezelf als een homogeen geheel beschouw, beperk ik mijn mentale atmosfeer tot een dichte en langzaam trillende massa. Het is het beeld van zichzelf als iets uniforms – in tegenstelling tot iets dat een dualiteit is – die de ziel van de mens ketent. Het beeld dat hij van zichzelf heeft gemaakt is de gevangenis van zijn ziel. Wanneer analyse in het spel komt zegt hij niet meer: 'ik vraag', 'ik win', 'ik verlang', 'ik zondig'. Hij stort zich niet langer in de oceaan van zinnelijke begeerten, bedwelmd door de rook van zijn eigen hartstochten. Als een aspect van verlangen zich aan hem voordoet, zegt hij 'hierin is het kāmische beginsel actief', een ander aspect schrijft hij toe aan het overprikkelen van het liṅgaśarīra, hier ziet hij dat het lagere manas overheerst, en daar een flits van intuïtieve waarneming. Hij schrijft elke handeling toe aan haar bijbehorende beginsel; elk wordt voor hem een resultaat van een van deze beginselen. Ze zijn niet meer hemzelf, maar hij is de rechter van al deze, en de analyse vernietigt de bedwelmende

dampen van verlangen. *Want het verlangen heeft voor ons geen aantrekkingskracht meer als we ons niet meer ermee identificeren*.

John Stuart Mill heeft eens gezegd dat hij langdurig het vermogen had verloren om emoties te voelen, waarbij het verlies werd veroorzaakt door voortdurende zelfanalyse die uiteindelijk alle mentale vreugde had gedood. Het is niet waarschijnlijk dat deze gevoelloosheid zou zijn ontstaan als hij door zijn manier van denken zijn handelingen had kunnen toeschrijven aan hun werkelijke bronnen, de beginselen die ze voortbrengen. Wanneer we ons bewust zijn van de handelingen van de zeven beginselen, beseffen we tegelijkertijd dat wij het centrum zijn van wat de genoemde handelingen waarneemt, en dat de beginselen de uitdrukkingswijzen of functies daarvan zijn; dat centrum is bewustzijn zelf. Of, voor de duidelijkheid, laten we zeggen dat er *één beginsel* is dat door middel van *zes voertuigen* werkt. Al deze zogenaamde lichamen en verschijningsvormen dienen om het Ene – het zelf – in staat te stellen de natuur volledig te begrijpen en 'de ziel te helpen. Het hogere zelf van iemand is dat van iedereen en is universeel; een goddelijke staat, en niet een lichaam of vorm.'

Als iemand zich wil ontdoen van een slechte mentale of fysieke gewoonte, dan zal het oprecht en voortdurend toepassen van de hierboven beschreven methode ervoor zorgen dat de gewoonte zijn greep op ons denken vermindert. Het is niet een vorm van mind-cure, want die werkt door ontkenning, terwijl in dit geval sprake is van analyse en het herleiden van gevolgen tot hun werkelijke bron, of in ieder geval tot iets verder stroomopwaarts. Door middel van deze strikte analyse wordt het persoonlijke mentale beeld opgesplitst in een reeks gedachtevormen die op zichzelf juist zijn, en elk een afbeelding van het universele, elk vervuld van een eigen leven. De gevangenis is opengebroken, en de mens, de gevangene van zichzelf, verbijsterd, geschrokken, maar niet geketend, ontdekt dat hij langzaam de ruimere velden van het universele denken betreedt.

Bij elke handeling die 'doodgaan' wordt genoemd, vindt een scheiding van elementen, en dus van bewustzijnsgebieden, plaats. Alleen het zelf, of het werkelijke ego, bestaat uit zichzelf. Als de persoonlijke ervaring grotendeels beperkt is geweest tot de lagere gebieden, dan kunnen zulke ervaringen, wanneer bij het sterven de scheiding plaatsvindt, niet bewust blijven bestaan. Als de spirituele en mentale gebieden tijdens het leven op aarde door gebrek aan activiteit weinig zijn ontwikkeld, kunnen ze het persoonlijke zelfbewustzijn niet weergeven

of bewaren, *omdat er niets of weinig te bewaren is*.

Dat wat mensen de dood noemen is voor het ego slechts een verandering van locatie, een transformatie, een voor enige tijd opgeven van het sterfelijke omhulsel, een korte periode van rust vóór men opnieuw een ander menselijk gestel aanneemt in de wereld van de stervelingen. De Heer van dit lichaam is naamloos; hij woont in talrijke woningen van klei, en schijnt te komen en te gaan, maar noch de dood noch de tijd kan hem voor zich opeisen, want hij is onsterfelijk, onveranderlijk, en zuiver, staat buiten de tijd en is onmeetbaar.

Van de zeven bewustzijnsgebieden bevinden zich drie boven de hele keten van bollen waartoe de aarde behoort. Maar in de mens zijn er zeven bewustzijnstoestanden die overeenkomen met deze zeven kosmische gebieden. Hij moet 'de drie hogere toestanden in zichzelf afstemmen op de drie gebieden in de kosmos'. Hij moet noodzakelijkerwijs energiecentra in zich hebben die daarmee corresponderen, en hij moet deze centra tot activiteit, tot leven wekken, voordat hij ze op de hogere gebieden kan afstemmen.

De drie hogere bewustzijnsgebieden, waarover werd gezegd dat ze nog niet toegankelijk zijn voor het menselijke bewustzijn, leiden niet tot een tegenspraak. Want het is mogelijk om onze drie hogere *bewustzijnstoestanden* af te stemmen op de drie hogere gebieden, hoewel het bereiken van die gebieden niet mogelijk is voor het gewone menselijke bewustzijn. Er moet een poging worden gedaan om in onszelf in harmonie te komen met die gebieden, zodat de latente krachten actief kunnen worden en de ontwikkeling van nieuwe vermogens mogelijk wordt.

Elk gebied heeft zijn actieve en zijn passieve aspecten en zijn beginselen, en al deze hebben respectievelijk hun onderverdelingen. Alleen de krachten van de hogere gebieden ontsluiten de hogere deuren. Waardoor wordt dit verschil in vermogen bepaald?

Door het denken. Door het motief, want het motief bepaalt de *kwaliteit* van het denken. Het motief bepaalt of het denken zich samentrekt of verruimt. Het is bekend dat het denken de vermogens en processen van assimilatie in het lichaam beïnvloedt. Dit is altijd een erkende factor in therapieën. Het introduceren van hogere meer spirituele trillingen in de *verborgen* hersencentra maakt ze niet alleen ontvankelijk voor de invloed van de hogere sferen, maar het beïnvloedt ook de selectieve werking van het geheel van sferen.

Een mens moet wat hij weet *in praktijk brengen*. Tot hij dat in prak-

tijk heeft gebracht, kan hij het niet echt weten; hij moet die hogere trilling *zijn*, hij moet zelf dat 'verloren woord' worden, moet altijd naar de natuur gaan voor opheldering over het occultisme. Het beste advies dat ik ooit heb gevonden was: (1) Gebruik uw belangrijkste talenten zodat ze van zo groot mogelijk nut zijn. (2) Belemmer daardoor niet uw medemens. (3) Volg de werkwijzen van de natuur: Zoek een stroming of een kern, en werk daarin. Het doet er niet toe of het u perfect toeschijnt of niet. Laat de resultaten over aan de wet. Maar als door u geen kern wordt gevonden, word dan zelf een centrum. De goddelijke wil zal u binnengaan en door middel van u werken.

De eerste stap in het occultisme is om 'uw gedachten aan te passen aan uw vermogen om beelden te vormen'. Dit is kort samengevat de wetenschap van het denken. De vele mensen – en hun aantal wordt dagelijks groter – die 'praktisch' occultisme willen bestuderen zouden er goed aan doen om het te benaderen door deze – de enig veilige – poort. Wat nu 'praktisch occultisme' wordt genoemd is onderdeel van de reis langs het 'pad'. We erkennen het bestaan van verborgen, machtige krachten in de natuur. Het vormgeven aan het astrale lichaam, helderziendheid, het kijken in het astrale licht, en het beheersen van elementalen, behoren tot de mogelijkheden, maar leveren helemaal niets op. Naar onze mening wordt werkelijke wijsheid niet door middel van paranormale verschijnselen verkregen, maar door de ontwikkeling die binnenin ons begint. Iedereen begrijpt wat juist denken, juist spreken, juist handelen, betekent. De eerste stap is om te proberen te begrijpen wat universele broederschap betekent, want zonder haar wordt de grootste vooruitgang in de beoefening van het occultisme als as in de mond.

Het wordt niet goed genoeg begrepen dat elke uitstorting van energie of elk energetisch proces dat we 'een gedachte' noemen aan de subtiele stof van de ether een etherische vorm geeft. Zulke vormen worden bijeengehouden door de kracht of het vermogen van de zielensubstantie om een vorm aan te nemen, en wel zo lang als de energie van het denken erin actief is. Hoe intenser de gedachte des te langer behoudt de etherische vorm als zodanig zijn samenhang. De energiebeelden die zo door de mentale activiteit van mensen worden gevormd, worden opgevangen door de innerlijke mens van ieder van hen. Soms wordt de trilling die zo wordt waargenomen zelfs afgedrukt op de hersencentra en komen het lagere bewustzijn binnen op manieren waarvan we nu maar een vaag idee hebben. De beelden bestaan in de psychische atmosfeer van ieder van ons, en die sfeer is dicht, troebel en samentrekkend, of

vertoont alle helderheid van de hogere trilling, afhankelijk van de aard van deze gedachtevormen, die niet alleen naar buiten toe werken maar ook terugslaan op hun scheppers.

Als we bedenken dat de ziel het vermogen heeft om beelden te vormen, en verbeeldingskracht, wordt duidelijk dat het belangrijk is onze gedachten te beheersen. Deze beelden zijn vaak zelf een verzameling wezens, want elk atoom van de atomaire substantie van de ether is een wezen; en omdat het denken dynamisch *is*, worden deze beelden overal waargenomen. Er is vaak gezegd dat een mens binnen de muren van een gevangenis kan worden opgesloten, en niettemin voor de mensheid kan werken, eenvoudig door juist te denken.

De esoterische 'zij'

Wijlen Mw. Blavatsky – een schets van haar leven

[De New Yorkse *Sun*, 26 september 1892]

Een vrouw over wie de wereld – eerst haar kleine kinderwereld en daarna twee halfronden – om welke reden dan ook blijft praten en discussiëren, een vrouw, verdedigd of aangevallen om haar karakter en motieven, gesteund in haar initiatieven of daarbij met man en macht tegengewerkt, en over wie na haar dood tussen twee werelddelen evenveel is getelegrafeerd als over een keizer, moet wel een opmerkelijk persoon zijn geweest. Zo'n vrouw was Helena Petrovna Blavatsky, geboren onder de scepter van de heilige tsaar, in de familie van de Hahns, van één kant afstammend van de beroemde kruisridder graaf Rottenstern, die Hahn aan zijn naam toevoegde, omdat deze vogel zijn leven redde toen een sluwe Saraceen in zijn tent was binnengedrongen om hem te vermoorden.

Haast geen enkele omstandigheid of periode in het leven van Mw. Blavatsky was alledaags. Ze had verkozen in dit leven geboren te worden in Jekaterinoslav, Rusland [nu Oekraïne], in het jaar 1831, toen men als gevolg van de cholera overal lijkkisten en ellende zag. Het kind was zo zwak dat de familie besloot het onmiddellijk te laten dopen volgens de rituelen van de Russisch-orthodoxe kerk. Dit was op zichzelf al ongewoon, maar – en dit soort dingen overkwam Helena haar leven lang – de ceremonie was nog opmerkelijker en schrikwekkender. Bij

deze ceremonie zijn alle familieleden aanwezig, en staan met brandende kaarsen in de hand. Omdat er één afwezig was, werd een jong kind, tante van de kleine Helena, als plaatsvervangster aangewezen en kreeg een kaars evenals de anderen. Vermoeid door de inspanning ging deze jonge plaatsvervangster, onopgemerkt door de anderen, op de grond zitten, en juist op het moment dat de doopvaders ten behoeve van de baby het kwaad verloochenden door driemaal op de grond te spuwen, stak de zittende getuige per ongeluk met haar kaars de kleren van de dienstdoende priester in brand, waardoor meteen een aanzienlijke brand ontstond, waarbij veel aanwezigen ernstige brandwonden opliepen. Zo werd Mw. Blavatsky, terwijl het land onder de gesel van de dood verkeerde, onze wereld binnengeleid en in de vlammen gedoopt door de priesters van de kerk – en in haar leven heeft ze veel moeite gedaan om de bedrieglijke dogma's van die kerk door te prikken.

Ze was familie van de heersers van Rusland. Generaal Fadjejev, lid van de staatsraad van Rusland, en oom van Helena, heeft in 1881 verklaard dat ze als dochter van kol. Peter Hahn, de kleindochter was van generaal Alexis Hahn von Rottenstern Hahn, van oud Mecklenburgse afstamming, die zich in Rusland had gevestigd; en van moederskant de dochter van Helena Fadjejev en kleindochter van prinses Helena Dolgoroeki. Haar voorouders van moederskant behoorden tot de oudste families van Rusland en stamden rechtstreeks af van vorst of aartshertog Roerik, de eerste heerser van Rusland. Verschillende vrouwen uit haar familie werden door hun huwelijk tsarina en behoorden zo tot het keizerlijk huis. Een van deze, een Dolgoroeki, trouwde met de grootvader van Peter de Grote en een ander was verloofd met tsaar Peter II. Door deze familiebanden kende Mw. Blavatsky veel leden van de Russische adel persoonlijk. In Parijs ontmoette ik drie Russische prinsen en een bekende generaal, die over haar jeugd spraken en over de wonderbaarlijke dingen die toen over haar werden verteld; en in Duitsland ontmoette ik prins Emile de Wittgenstein, lid van een van de vele Russisch-Duitse families, en zelf neef van de keizerin van Rusland en aide-de-camp van de tsaar, die me vertelde dat hij een oude vriend van de familie was die vroeger veel over haar had horen spreken, maar tot zijn spijt nooit het geluk had gehad haar nog eens te zien na een kort bezoek dat ze met haar vader aan zijn huis had gebracht. Maar via een briefwisseling werd hij lid van haar beroemde Theosophical Society en schreef na de Turkse oorlog dat ze hem in een brief had verteld dat hij tijdens de veldtocht niet gewond zou raken, en achteraf bleek dit te kloppen.

Helena Petrovna Blavatsky 1831-1891
(Foto gemaakt door Sarony, ca. 1877)

Als kind was ze het wonder van de hele streek en de schrik van de eenvoudige lijfeigenen. Rusland is vol bijgeloof en geloof in voortekens, en omdat Helena tussen de 30ste en 31ste dag van de zevende maand was geboren, dachten de kindermeisjes en bedienden dat ze vermogens en deugden zou bezitten die niemand anders bezit. En door die veronderstelde vermogens was ze in haar jeugd voor iedereen het brandpunt van de aandacht. Haar werden vrijheden vergund die aan niemand anders werden verleend, en zodra ze het kon begrijpen werd haar door de kindermeisjes de belangrijkste rol gegeven in een mystieke Russische ceremonie die op 30 juli rondom het huis en in de tuin wordt verricht, met als doel de huisgeest gunstig te stemmen. Ze had maar beperkt onderwijs gekregen, dat op zichzelf zo onvoldoende was dat ze een reden te meer vormde voor het geloof van haar vrienden later in haar leven dat ze over paranormale vermogens beschikte, of in feite werd bijgestaan door die onzichtbare wezens die volgens haar haar helpers waren en die op aarde levende mensen waren, maar in het bezit van zintuigen die zo ontwikkeld waren dat ze met tijd en ruimte de spot dreven. In haar jeugd werd ze niet aan banden gelegd door conventies, maar bereed een kozakkenpaard op een mannenzadel, en later vergezelde ze haar vader met zijn regiment lange tijd in het veld, waar ze, met haar zuster, de lieveling van de soldaten werd. In 1844, toen ze 14 jaar was, nam haar vader haar mee naar Londen en Parijs, waar ze enige vorderingen maakte op het gebied van muziek, en vóór 1848 keerde ze naar huis terug.

Haar huwelijk in 1849 met Nikifor Blavatsky, de gouverneur van Jerivan in de Kaukasus, gaf haar de naam Blavatsky, die ze tot haar dood heeft gebruikt. Evenals alle gebeurtenissen in haar leven ging dit huwelijk gepaard met veel vuurwerk. Haar vriendinnen zeiden dat ze door haar abrupte manier van doen de oude Blavatsky niet ertoe zou kunnen bewegen om met haar te trouwen, en uit louter overmoed beweerde ze dat wel te kunnen, en ja hoor hij deed een huwelijksaanzoek en ze nam het aan. Toen drong het vreselijke feit tot Helena door dat zoiets in Rusland niet ongedaan kon worden gemaakt. Ze werden in de echt verbonden, maar de verbintenis werd opgeluisterd door het feit dat Mw. Blavatsky een kandelaar op zijn hoofd stuksloeg en halsoverkop het huis verliet, om hem nooit meer te zien. Toen duidelijk werd dat haar besluit vaststond, stelde haar vader haar in staat te reizen, wat ze vanaf die tijd dan ook deed, om pas in 1858 naar Rusland terug te keren. In die tussentijd voerde haar weg haar naar Amerika in 1851,

naar Canada, naar New-Orleans, naar Mexico, vandaar naar India, en in 1853 weer terug naar de Verenigde Staten. Daarna verloren haar familieleden haar tot 1858 weer uit het oog, toen haar terugkomst weer even verrassend was als andere gebeurtenissen in haar leven. Het was een winteravond, en in haar ouderlijk huis in Rusland werd een bruiloft gevierd. Allerlei gasten waren aanwezig en plotseling, tijdens de maaltijd, werd er hard gebeld, en daar stond Mw. Blavatsky, onaangekondigd, op de stoep.

De familie en veel vrienden getuigen in brieven, en ook in artikelen in de *Rebus*, een bekende krant in Rusland, en in andere bladen, dat vanaf dat moment een onafgebroken reeks wonderen plaatsvond, die absoluut niet konden worden verklaard door ze als goocheltrucs te bestempelen. Ze waren van zodanige aard dat het huis steeds door honderden kennissen werd bezocht, die soms van ver kwamen om de verbazingwekkende Mw. Blavatsky te bezoeken. Velen waren ongelovig; anderen geloofden dat het tovenarij was en weer anderen beschuldigden haar van bedrog. De bijgelovige Gurelische en Mingrelische adel kwam in grote aantallen opdagen, besprak het geval voortdurend, en noemde haar een tovenares. Ze kwamen om de wonderen te aanschouwen waarover door anderen werd verteld; om te zien hoe, terwijl ze rustig zat te lezen, tafels en stoelen uit zichzelf bewogen en doffe klopgeluiden van alle kanten op vragen antwoord schenen te geven. Onder de vele verschijnselen waarvan getuigenis werd afgelegd, was er één dat werd teweeggebracht voor haar broer die aan haar vermogens twijfelde. Een klein schaaktafeltje stond op de vloer. Het was heel licht – een kind kon het optillen en een man kon het breken. Iemand vroeg Mw. Blavatsky of ze het door haar wil aan de grond kon vastnagelen. Ze vroeg hun het te onderzoeken en ze constateerden dat het los stond. Daarna, terwijl ze zich op een afstand bevond, zei ze: 'Probeer het nog eens.' Toen merkten de aanwezigen dat hun krachten niet toereikend waren om het van zijn plaats te krijgen, en haar broer, die op grond van zijn grote kracht dacht dat hij deze 'truc' gemakkelijk zou kunnen ontmaskeren, sloeg zijn armen om het tafeltje, schudde het en rukte eraan, zonder enig resultaat behalve dat het steunde en kraakte. Zo werd de hele familie en buurt in een staat van voortdurende opwinding gehouden door het kloppen van muren en meubilair, door bewegende voorwerpen, en door boodschappen die door de lucht werden overgebracht over gebeurtenissen die op een afstand plaatsvonden. Mw. Blavatsky zelf zei dat dit een periode was waarin ze haar paranormale vermogens

de vrije teugel liet, en leerde deze volledig te begrijpen en te beheersen.

Maar opnieuw kwam de geest van onrust over haar en ze vertrok weer om, zoals ze mij schreef, 'de mannen en vrouwen te vinden die ik wil voorbereiden voor het werk van een grote filosofische en ethische beweging die ik van plan ben in de toekomst te stichten'. Toen ze met een Grieks schip naar Spezzia ging, deden zich als gewoonlijk bijzondere gebeurtenissen voor; de boot vloog in de lucht als gevolg van het ontploffen van buskruit in de lading. Zij was een van de weinigen aan boord die werden gered. Dit bracht haar naar Caïro in Egypte, waar ze in 1871 een vereniging stichtte met het doel het spiritisme te onderzoeken, de misvattingen ervan, als die er zijn, aan het licht te brengen, en aan de feiten ervan zo mogelijk een stevige, wetenschappelijke en redelijke basis te geven. Maar de vereniging hield slechts 14 dagen stand, en ze schreef toen erover: 'Er is slechts een ruïne van over – majestueus, maar evenzeer te denken gevend als die van de graven van de farao's.'

Het was echter in de Verenigde Staten dat ze werkelijk een begin maakte met het werk waardoor haar naam zo bekend werd in Europa, Azië en Amerika; dat haar berucht maakte in de ogen van hen die een afkeer hebben van alle hervormers, maar edel en beroemd naar het oordeel van hen die zeggen dat haar werken voor hen nuttig zijn geweest. Vóór 1875 onderzocht ze nogmaals de beweringen van het spiritisme in dit land; ze schreef erover naar Europa, maakte een analyse ervan en beweerde dat de stelling dat er mededelingen van de doden werden ontvangen, onjuist was, en toonde aan dat anderzijds de verschijnselen lieten zien dat hier een grote psychofysiologische verandering plaatsvond, die, indien ze zich in onze huidige, louter materialistische beschaving ongestoord zou voortzetten, zowel ethisch als fysiek grote ellende zou teweegbrengen.

Toen richtte ze, bijgestaan door kol. H.S. Olcott en anderen, in New York in 1875 de Theosophical Society op, en verklaarde dat de doelstellingen daarvan zijn: het vormen van een kern van universele broederschap, de studie van oude en ook andere religies en wetenschappen, en het onderzoeken van de paranormale en verborgen wetten die een invloed hebben op de mens en de natuur. Hieraan lag beslist geen egoïstisch doel ten grondslag, noch enige wens om er geld mee te verdienen. Ze had in Rusland en elders bronnen waaruit ze geld ontving, maar daaraan kwam een einde toen ze Amerikaans staatsburger was geworden, en ook omdat ze door haar onbetaalde werk voor de Society niet

in de gelegenheid was om te schrijven voor Russische tijdschriften die al haar bijdragen gretig zouden hebben opgenomen. Zodra de Theosophical Society was opgericht, zei ze tegen me dat er een boek moest worden geschreven om in de Society te gebruiken. Ze begon toen aan *Isis ontsluierd*, en werkte er constant aan, dag en nacht, tot het moment dat er een uitgever voor werd gevonden.

Intussen kwam er een stroom mensen haar in haar appartement opzoeken: eerst in Irving Place, later in 34th Street en daarna in 47th Street hoek 8th Avenue. De kranten schreven volop over haar veronderstelde gaven, of bespotten de mogelijkheden die volgens haar en haar Society in de mens aanwezig zijn. Een vooraanstaande New Yorkse krant schreef het volgende over haar: 'Een vrouw met even opmerkelijke karaktertrekken als Cagliostro zelf, en over wie dagelijks door verschillende mensen even verschillend wordt geoordeeld als voor de beroemde graaf in zijn tijd het geval was. Door mensen die haar slechts oppervlakkig kennen wordt ze een charlatan genoemd; bij nadere kennismaking ging je haar als een geleerde beschouwen; en diegenen die vertrouwelijk met haar omgingen waren of overtuigd van haar vermogens of geheel verbijsterd.' *Isis ontsluierd* trok in brede kring de aandacht, en alle New Yorkse kranten bespraken het en schreven dat er uitgebreid onderzoek aan ten grondslag moest liggen. Het vreemde hierbij is dat de schrijfster, zoals ik en veel andere ooggetuigen van het samenstellen van het boek kunnen verklaren, geen bibliotheek had om te raadplegen, en ook geen aantekeningen gebruikte die waren gemaakt bij voorafgaand onderzoek of literatuurstudie. Alles werd rechtstreeks opgeschreven. En toch staat het vol verwijzingen naar boeken in het British Museum en andere grote bibliotheken, en elke verwijzing is juist. Met betrekking tot dit boek moeten we haar beschouwen of als een vrouw die het vermogen bezat om een hoeveelheid feiten, datums, getallen, titels en onderwerpen in haar geheugen te bewaren waar geen ander mens ooit toe in staat was, of we moeten erkennen dat haar bewering dat ze door onzichtbare wezens werd geholpen, juist is.

Nadat in 1878 *Isis ontsluierd* was gepubliceerd, deelde Mw. Blavatsky haar vrienden mee dat ze naar India moest gaan en dat ze daar dezelfde beweging moest beginnen als de Theosophical Society. In december van dat jaar vertrok ze daarom met kol. Olcott en nog twee anderen naar India, en ze onderbraken de reis enige tijd in Londen. Bij hun aankomst in Bombay ontmoetten ze drie of vier hindoes die hen opwachtten, omdat ze van de zaak hadden gehoord. Er werd een

woning gehuurd in het deel van de stad waar de lokale bevolking woonde, en al snel richtte ze met kolonel Olcott *The Theosophist* op, een tijdschrift dat daar snel bekendheid kreeg en dat ook in het Westen veel werd gekocht.

Daar, in Bombay en later in Adyar, Madras, werkte Mw. Blavatsky dag in dag uit, in alle jaargetijden; ze redigeerde haar tijdschrift en voerde een uitgebreide correspondentie met mensen uit alle delen van de wereld die in theosofie geïnteresseerd waren, en discussieerde dagelijks met geleerde hindoes die haar regelmatig kwamen opzoeken. Ook daar vonden vaak paranormale verschijnselen plaats, die later door een organisatie die niet in staat is iets over de paranormale wereld te ontdekken [de Society for Psychical Research] werden onderzocht. Die organisatie trok de conclusie dat deze vrouw zonder vermogen, over wie men in India nooit eerder in het openbaar iets had gehoord, op een of andere onverklaarbare manier erin was geslaagd een enorm complot te smeden dat zich over heel India uitspreidde, waartoe mensen van allerlei rangen behoorden, en door middel waarvan ze in staat was de voorgewende paranormale verschijnselen teweeg te brengen. Ik vermeld deze conclusie, omdat deze gedachte door velen werd aangenomen. Voor iedereen die haar kende en die India kent, met zijn honderden verschillende talen, die ze geen van alle kende, is zo'n conclusie absurd. De hindoes geloofden in haar, beweerden dat ze in staat was hun eigen geschriften en filosofieën te verklaren op punten waar de brahmanen de sleutel hadden verloren of verborgen hielden, en dat door haar inspanningen en het werk van de door haar opgerichte Society India's jongeren gered werden van het vruchteloze materialisme dat de enige religie is die het Westen de hindoe ooit kan geven.

In 1885 keerde Mw. Blavatsky terug naar Europa. In 1887 startte ze in Engeland een nieuw theosofisch tijdschrift, *Lucifer* genaamd, en bracht onmiddellijk nieuw leven in de beweging in Europa. Evenals ze in New York en in India had gedaan, werkte ze dag en nacht, ze schreef en sprak, correspondeerde onafgebroken met mensen over de hele wereld, verzorgde de redactie van *Lucifer* en schreef boeken voor haar geliefde Society; ze had nooit veel geld, en door de wereld in het algemeen werd ze alleen maar belasterd. *De sleutel tot de theosofie* werd in Londen geschreven, evenals *De geheime leer*, dat het grote handboek is voor theosofen. Ook *De stem van de stilte* werd daar geschreven en is bedoeld voor toegewijde theosofen. Schrijven, schrijven en nog eens schrijven, van 's morgens vroeg tot 's avonds laat – dit was hier haar

lot. En hoewel ze hier werd belasterd en beschimpt evenals overal elders, kreeg ze toch veel toegewijde vrienden, want in haar leven gebeurden de dingen nooit halfslachtig. Mensen die haar ontmoetten of van haar hoorden werden of trouwe vrienden of bittere vijanden.

Door *De geheime leer* kwam Annie Besant in contact met de Society, en toen begon Mme. Blavatsky te zeggen dat er aan haar werk een eind begon te komen, want hier was een vrouw die de moed had van de oude hervormers en die de beweging in Engeland onverschrokken vooruit zou helpen. *De geheime leer* werd ter recensie naar Stead van de *Pall Mall Gazette* gezonden, maar geen van zijn vaste recensenten achtte zich hiertoe in staat, en hij vroeg Mw. Besant of zij het kon bespreken. Ze nam deze taak op zich, recenseerde het boek en wenste daarna met de schrijfster in contact te worden gebracht. Kort daarop werd ze lid van de Society, na eerst het karakter van Mw. Blavatsky grondig te hebben onderzocht, en werkte daarna met volle inzet mee met de theosofen. Toen werd er in Londen een permanent hoofdkwartier opgericht, dat nog bestaat. En daar stierf Mw. Blavatsky, in het besef dat de Society waarvoor ze zo hard en ten koste van alles had gewerkt, ten slotte een entiteit was geworden die haar eigen strijd kon voeren.

Op haar sterfbed gaf ze aan dat ze haar leven voor een idee had gegeven, in het volle bewustzijn dat het in de ogen van de wereld slechts een utopie was, maar in haar eigen ogen noodzakelijk voor de mensheid. Ze smeekte haar vrienden ervoor te zorgen dat haar toen aflopende incarnatie geen mislukking zou worden door het tenietgaan van de beweging die zij op gang had gebracht en ten koste van zoveel lijden gaande had gehouden. Nooit in haar leven had ze er geld mee verdiend of voor gevraagd. Corrupte schrijvers en rancuneuze mannen en vrouwen hebben beweerd dat ze geld probeerde los te krijgen van haar zogenaamde slachtoffers, maar al haar persoonlijke vrienden weten dat ze telkens en telkens weer geld had geweigerd; dat ze altijd vrienden had die haar alles wat ze bezaten zouden hebben willen geven, als ze het had willen aannemen, maar ze nam nooit iets aan en vroeg er ook niet om. Aan de andere kant hebben haar filosofie en haar verheven idealen anderen ertoe gebracht om te proberen iedereen te helpen die in nood verkeert. Gedreven door zo'n motief gaf een rijke theosoof haar 5000 dollar om in Bow in Londen een tehuis voor werkende meisjes op te richten, en op een dag, nadat Mw. Besant alles voor het huis en wat daarmee samenhing had geregeld, ging Mw. Blavatsky, hoewel ziek en oud, er zelf naartoe en opende het tehuis namens de Society.

Het doel van haar leven was het afschudden van de boeien die door priesterlijke intriges waren gesmeed voor de geest van de mens. Ze wenste dat alle mensen zouden weten dat ze zelf in feite God zijn en dat ze als mensen de lasten van hun zonden zelf moeten dragen, want dat kan niemand anders. Daarom heeft ze in het Westen de oude oosterse leringen over karma en reïncarnatie naar voren gebracht. Ze zei dat krachtens eerstgenoemde, de wet van rechtvaardigheid, ieder verantwoording moet afleggen tegenover zichzelf; en krachtens de tweede moet ieder verantwoording afleggen hier op aarde waar al zijn daden werden verricht. Ook wilde ze dat de wetenschap zich opnieuw zou baseren op het juiste uitgangspunt dat leven en intelligentie zich in elk atoom in het heelal bevinden en daarin en daardoor werkzaam zijn. Daarom streefde ze ernaar om religie wetenschappelijk te maken en wetenschap religieus, zodat het dogmatisme van beide zou verdwijnen.

Haar leven was sinds 1875 gewijd aan de niet aflatende poging om mensen tot de Theosophical Society aan te trekken die onzelfzuchtig kunnen werken om een ethiek en filosofie bekend te maken die erop gericht zijn om de broederschap van de mensheid te verwezenlijken door het werkelijk één zijn en in essentie niet gescheiden zijn van alle wezens aan te tonen. En haar boeken werden geschreven met het vooropgezette doel om het materiaal te verschaffen voor intellectuele en wetenschappelijke vooruitgang in die richting. De theorie over de oorsprong van de mens, zijn vermogens en bestemming, die door haar naar voren werd gebracht, en werd ontleend aan oude Indiase bronnen, plaatst ons op een hoger niveau dan [westerse] religie of wetenschap aan ons toekennen, want ze geeft ieder van ons de mogelijkheid de innerlijke goddelijke krachten tot ontwikkeling te brengen en uiteindelijk een medewerker van de natuur te worden.

Omdat iedereen ten slotte moet sterven, zullen we niet zeggen dat haar overlijden een verlies was; maar als ze niet had geleefd en gedaan wat ze deed, zou de mensheid niet de impulsen en ideeën tot het goede hebben gehad, want het was haar taak deze te geven en bekend te maken. Er zijn vandaag tientallen, misschien wel honderden, toegewijde, serieuze mannen en vrouwen die het voornemen hebben hun eigen leven te zuiveren en het leven van anderen te veraangenamen, en die hun hoop en aspiraties baseren op de wijsheid-religie die in het Westen door haar inspanningen nieuw leven werd ingeblazen, en die dankbaar erkennen dat hun dierbaarste bezittingen het gevolg zijn van

haar zwoegende en zelfopofferende leven. Als zij op hun beurt juist leven en goed doen, zullen ze slechts de leer illustreren die zij dagelijks onderwees en elk uur in praktijk bracht.

Over argumenteren

In gesprek met W.Q. Judge

[*The Theosophical News*, Boston, 12 juli 1897, blz. 8]

Ik houd niet van argumenteren. Dit leidt tot een eindeloos labyrint en overtuigt niemand. Want een overtuiging moet vanuit het innerlijke bewustzijn komen dat een waarheid in zich opneemt.

Als u een tegenstander met een argument overtroeft overtuigt u hem van geen enkel feit – behalve dat u beter in staat bent uw eigen standpunt te verdedigen dan hij het zijne. U gaat bij hem weg zonder dat hij de intentie heeft uw theorieën over te nemen; hij gaat juist studeren om zijn eigen theorieën een steviger basis te geven zodat hij uw theorieën beter kan bestrijden.

Het is beter toestemming te vragen om uw argumenten duidelijk naar voren te mogen brengen, vervolgens uw argumenten op tafel te leggen, en over het onderwerp op te houden om de geest van uw tegenstander het een en ander te laten overwegen en tot rijping te laten komen.

Als u een waarheid bezit, en de grond waarin u het zaadje wilt zaaien kan het opnemen, dan zal hij het ontvangen. Is dat niet het geval, dan is het volstrekt nutteloos om over het onderwerp te argumenteren, want u roept daardoor trillingen op van tegengestelde kracht die zowel voor uzelf als voor anderen schadelijk zijn.

U zou ertegen kunnen inbrengen dat Plato puntsgewijs alle tegenstand tegen de theorie van onsterfelijkheid van de ziel bestreed. Dat is waar; maar hoeveel mensen hebben in de daaropvolgende eeuwen geloofd in de onsterfelijkheid van de ziel op grond van de overwinning van de logica, vergeleken met hen die innerlijk steeds meer overtuigd raakten van de milde leringen van Boeddha en van Jezus?

Argumenteren behoort vooral tot het verstandelijke gebied en wordt zelden alleen maar ingezet om de mensheid spiritueel te verheffen.

Als we een hogere opvatting van broederlijke liefde hebben bereikt

zal er van argumenteren geen sprake meer zijn, want als een broeder niet ontvankelijk is voor een waarheid waarvan het bewijs is aangetoond, dan is hij niet gereed.

Zaden worden nooit in onbewerkte grond *gestampt* maar in bewerkte grond *gezaaid*.

De illusie van tijd en ruimte

[Uit een oorspronkelijk manuscript, gevonden tussen de door hem nagelaten geschriften, en gepubliceerd in *The Theosophical Path*, Point Loma, januari 1912, blz. 1-3.]

Van alle illusies waaraan we in deze wereld van māyā onderworpen zijn, zijn de grootste misschien wel die welke bij gebrek aan een betere term 'tijd' en 'ruimte' worden genoemd. Dat is natuurlijk zo, omdat ze bij al onze handelingen hier op aarde belangrijke factoren zijn; elke onderneming wordt voorafgegaan door de – al of niet uitgesproken – vragen: Hoe lang duurt het? Hoe ver is het? Welke tijdsduur of afstand ligt tussen ons en de vervulling van onze wens? Dat ze echter in feite illusies zijn, dat hebben de wijzen van alle eeuwen ons verzekerd. We lezen in de *Bijbel* (*2 Petrus* 3:8) dat 'voor de Heer één dag is als duizend jaar, en duizend jaar als één dag'; een islamitische legende vertelt ons over een gelovige bij de bron, die een engel ontmoette die hem naar het paradijs voerde, waar hij 70.000 jaar in gelukzaligheid verbleef in de tijd dat een druppel water uit zijn kruik op de grond viel; en Emerson drukt dezelfde waarheid uit in de taal van onze tijd:

> De ziel . . . vernietigt tijd en ruimte. . . . Tijd en ruimte zijn slechts maten die omgekeerd evenredig zijn aan de kracht van de ziel. De geest drijft de spot met de tijd – hij kan de eeuwigheid in een uur persen, of een uur tot een eeuwigheid uitrekken.
>
> – *Essays*, 'The Over-Soul'

En we beseffen dit tot op zekere hoogte zelf, hoewel misschien onbewust; toch worden we door onze eigen gedachten – prettige of onprettige – of door de gesprekken van anderen soms zo in beslag genomen dat we de tijd helemaal vergeten of niet merken welke afstand we hebben afgelegd terwijl we daardoor in beslag werden genomen.

Nog sterker is dit het geval wanneer we slapen; in dromen bezoeken

we weer de plaatsen van onze kinderjaren en maken die tijd opnieuw door – spreken met vrienden die allang zijn overleden of bezoeken de verste uithoeken van de aarde, zonder dat we ons erover verwonderen of ons afvragen of het wel mogelijk is; maar een uur later, als we ontwaken en terugkeren tot wat we in onze blindheid 'het werkelijke leven' noemen, slaan we ons opnieuw in de ketenen, waarover *Veda*, *Bijbel* en *Koran* – profeet, priester en wijze – ons eensgezind verzekeren dat we ze ten slotte als even onwerkelijk zullen beschouwen als een luchtspiegeling in de woestijn.

In afwachting van deze volmaakte verlichting is het misschien niet helemaal nutteloos om te proberen deze grote waarheid gedeeltelijk te begrijpen – zelfs al is het alleen maar vanuit een verstandelijk gezichtspunt.

Laten we een tot gewoonte geworden zuiver mechanische of automatische handeling nemen, zoals de dagelijkse reis van een forens in de trein. Elke dag betreedt hij op hetzelfde uur dezelfde wagon, gaat waarschijnlijk op dezelfde plaats zitten en ontmoet dezelfde medepassagiers; ze bespreken hoofdzakelijk dezelfde onderwerpen; op hetzelfde tijdstip knipt de conducteur zijn kaartje, en de machinist laat helaas hetzelfde helse en overbodige gefluit horen. De forens heeft geen levendige verbeeldingskracht nodig om de herinneringen van gisteren en de verwachte ervaringen van morgen zodanig met die van vandaag te vermengen dat ze alle gelijktijdig lijken te gebeuren. Als men hiertegen inbrengt dat dit voorbeeld niet deugt omdat het element van onzekerheid, waaraan menselijke zaken onderworpen zijn, buiten beschouwing wordt gelaten, zou daarop redelijkerwijs kunnen worden geantwoord dat dit alleen in zoverre het geval is dat hier een werkhypothese wordt gebruikt die in ons dagelijks leven algemeen wordt aangenomen, en zonder dit element van onzekerheid zou niemand verder kijken dan de behoeften van dit moment. Maar misschien kan er een beter voorbeeld worden gevonden. Stel dat ik een mij bekende, maar verafgelegen plaats opnieuw wil bezoeken – bijvoorbeeld Damascus. Als ik er in mijn fysieke lichaam naartoe ga, zal het dagen en weken duren vóór ik de eeuwenoude stad bereik; wisselingen van dag en nacht, van zon en maan, van slapen en waken, van genoegens en moeilijkheden, misschien zelfs wisselingen van ziekte en gezondheid – deze moeten alle worden doorgemaakt, en de daarvoor vastgestelde tijd kan zelfs niet met één seconde worden bekort. Als ik er echter enkel in mijn herinnering en verbeelding heenga, hoef ik slechts

te willen – en onmiddellijk, zonder een waarneembaar interval, wandel ik weer tussen moskeeën en minaretten, tussen de rozenbladeren en amandelbloesems die de tuinen van het 'Oog van het Oosten' met geuren vervullen.

Hetzelfde geldt voor de vergelijkbare illusie van ruimte. Duizenden kilometers moet 'deze met leed beladen gevangenis van de zintuigen' over zee en over land afleggen, hetzij op een stoomboot dat worstelt met de Atlantische golven, of in de sneltrein die door de wijngaarden van het mooie Frankrijk raast, of in het rijtuig dat zich met moeite langs de met ceders begroeide hellingen van de Libanon omhoogwerkt – elke centimeter van de moeizame tocht moet achtereenvolgens worden afgelegd, geen haarbreedte ervan kan worden overgeslagen. Als ik er echter zonder de last van het vlees heenga, heb ik, evenmin als dat ik me bewust was van de tijd, ook geen gewaarwording van de afstand tussen de draaikolken van het getij van de Hudson en het geklater van de fonteinen van Abana en Pharpar.

Ervaringen zoals deze zijn ons zo vertrouwd en zijn ogenschijnlijk zo zonder betekenis dat sommigen er misschien weinig belang aan hechten, of zelfs geneigd zijn ze volledig te negeren, maar dit zou waarschijnlijk niet verstandig blijken te zijn. Het is heel goed mogelijk dat in het occultisme, evenals in de natuurwetenschap, grote waarheden zich vlak vóór ons bevinden, ons als het ware in het gezicht staren, en wanneer ze ten slotte worden ontdekt, komt dit niet door uitgebreid onderzoek, maar door algemeen bekende methoden toe te passen.

Maar bedenk ook dat de goede dienaar tot een heerser over vele dingen werd bevorderd, omdat hij aan enkele dingen trouw was gebleven. Welk recht hebben wij dan om te verwachten hogere kennis te verwerven, of te verlangen dat grotere vermogens aan ons worden toevertrouwd, vóór we ons zo'n voorrecht waardig hebben betoond door van de vermogens die we nu bezitten een goed en nuttig gebruik te maken?

Het Wereldparlement van Religies

Universele broederschap een feit in de natuur

[*The Theosophical Congress*, blz. 70-4][1]

Er is me gevraagd te spreken over het onderwerp universele broederschap als een feit in de natuur; niet als een theorie, niet als een utopische droom die nooit werkelijkheid kan worden, niet als een feit in de maatschappij, niet als een feit in het landsbestuur, maar als een feit in de natuur. Dat wil zeggen, universele broederschap is een werkelijkheid, of ze wordt erkend of niet. Christelijke priesters hebben jarenlang ten onrechte beweerd dat het christendom het denkbeeld van universele broederschap heeft geïntroduceerd. Ik neem aan dat ze hierop aanspraak maakten omdat ze niet wisten dat andere religies op andere momenten dezelfde leer kenden. Ze wordt gevonden in de boeddhistische geschriften, ze wordt gevonden in de Chinese boeken, ze wordt gevonden in de boeken van de pārsī's, ze wordt overal in de geschiedenis van de wereld gevonden, lang vóór het begin van de christelijke jaartelling. Deze gedachte is dus niet specifiek afkomstig uit de christelijke geschriften. Elk land en elke beschaving heeft deze leer naar voren gebracht, en de feiten uit de geschiedenis tonen ons dat deze leer de laatste 1800 jaar meer dan in enige andere tijd geweld werd aangedaan door de maatschappij, de regering en de volkeren. Daardoor ging men ten slotte zeggen: 'Universele broederschap is erg mooi; het is iets wat we allemaal wensen, maar het is onmogelijk in praktijk te brengen.' Enerzijds erkennen ze de edele leer en anderzijds ontkennen ze de mogelijkheid dat ze ooit zal worden verwezenlijkt.

Waarom is dit zo? Hoe komt het dat hoewel het christendom en andere religies deze leer naar voren hebben gebracht, er toch in strijd

---

[1]Noot vert.: Tijdens de wereldtentoonstelling van 1893 in Chicago nam de Theosophical Society deel aan het eerste Wereldparlement van Religies, dat werd gehouden van 11-27 september in het pas gebouwde Paleis voor de Kunst langs de oever van het meer. Bij afwezigheid van de voorzitter-stichter H.S. Olcott, die in India verbleef, trad vicevoorzitter W.Q. Judge op als vaste voorzitter van het Theosofische Congres. Zijn uiteenzettingen van de idealen en beginselen van de TS trokken steeds meer publiek.

daarmee wordt gehandeld? We kunnen niet ontkennen dat dit is gebeurd. De geschiedenis van zelfs de afgelopen jaren bewijst dit. De geschiedenis van de laatste 40 jaar in Amerika bewijst – zonder nog verder terug te gaan – dat deze leer in het Westen geweld is aangedaan. Hoe kon het een leer zijn waarin Amerikanen geloofden terwijl onder hen de slavernij nog bestond? Hoe konden de Fransen erin geloven toen ze hun hand uitstrekten en Siam [Birma], een zwak en machteloos land, voor zich opeisten? Hoe konden de Duitsers en de Fransen erin geloven toen ze oorlogsmachines bouwden en ten strijde trokken en elkaar massaal doodden? Bewijst de Amerikaanse oorlog van de opstand en de enorme geldverspilling en de duizenden doden in die burgeroorlog niet duidelijk dat universele broederschap niet in praktijk werd gebracht? Ze werd verkondigd, maar niet in praktijk gebracht. Ga nu verder terug, ga terug in de geschiedenis van de volkeren van Europa, zonder naar andere landen te kijken, en wat vindt u? Vindt u geen sektarisch vooroordeel? Hun opvatting over universele broederschap heeft jarenlang de vooruitgang van de wetenschap tegengehouden. Is het niet waar dat de wetenschap pas nadat ze materieel werd – iets heel merkwaardigs maar waar – vooruitgang heeft geboekt? Als men in Amerika overtuigd was geweest van universele broederschap, dan zouden er in dit land geen heksenverbrandingen zijn geweest. En er zouden in andere landen ook geen katholieken door protestanten – of protestanten door katholieken – tot de brandstapel zijn veroordeeld; dan zouden we niet die vervolgingen hebben gehad die de bladzijden van de geschiedenis zwart hebben gemaakt; en toch hebben we altijd beweerd dat we universele broederschap hebben gekend. We kenden wel de theorie maar niet de praktijk. Ontbrak er dan niet iets? Het is een prachtige leer. Aan iemand die lid wil worden van de Theosophical Society wordt alleen gevraagd om deze gedachte te onderschrijven. Wat schort er dan aan? Waarom zijn er zo veel mensen die zeggen dat ze mooi is, maar dat ze onmogelijk is, eenvoudig onmogelijk? Er zijn zelfs afdelingen van de christelijke kerk die zeggen: 'Neem nu Jezus; de altruïstische, edele leringen van Christus zijn mooi, maar geen enkele staat zou langer dan drie maanden met zo'n leer kunnen bestaan.' De reden dat ze in de praktijk geen succes heeft, is dat ze in het hart wordt ontkend.

Een theosoof die iets van het leven weet, benadrukt dat universele broederschap niet slechts een theorie is. Het is een feit, een levende steeds aanwezige werkelijkheid, waaraan geen land kan ontkomen; nie-

mand kan eraan ontkomen, en ieder die haar schendt, schendt een wet, schendt de grootste natuurwet, die op hem zal terugslaan en hem laat lijden. En daarom hebben we moeten lijden; daarom zijn er in Chicago, in Londen, in New York, in Berlijn, in alle grote steden van de wereld massa's mensen die met geweld opeisen wat ze hun recht noemen, die zeggen dat ze dat recht willen en dat een andere groep hen onderdrukt; en in alle hoeken loert het gevaar omdat mensen aandringen op universele broederschap. Deze edele leer is al een gevaar geworden. De reden van dit alles is dat men het feit heeft ontkend. We stellen ons voor u nu te laten zien, als we dat kunnen, dat het een feit is.

Als u erop let, zult u ontdekken dat wanneer het in een bepaald gebied regent, grote aantallen mensen op dezelfde manier worden beïnvloed. Het moet op de akkers regenen om de gewassen te laten groeien, zodat ze naderhand kunnen worden geoogst, en alle boeren worden tegelijk door de regen beïnvloed. Als men de maatschappij bekijkt, zal men zien dat elke dag op ongeveer hetzelfde tijdstip bijna iedereen precies hetzelfde doet. Op een bepaald tijdstip in de ochtend gaan duizenden van uw burgers met die trein mee of haasten zich allemaal tegelijk om de trein te halen, en enige ogenblikken later haasten ze zich uit de trein om naar hun werk te gaan; ze doen allemaal hetzelfde, één en dezelfde gedachte inspireert hen. Dat is een van de – kleine – bewijzen in het maatschappelijke en zakenleven dat ze gezamenlijk beïnvloed worden, dat ze allemaal één zijn. Dan komen ze 's avonds op hetzelfde moment thuis, en als u het zou kunnen zien, dan zou u zien dat ze allemaal tegelijk eten en verteren, en weer later gaan ze allemaal op hetzelfde tijdstip naar bed. Zijn ze in hun maatschappelijke leven niet verbonden? Zelfs daarin broeders? En wat zien we hier in het zakenleven? Onlangs heb ik het gemerkt; iedere man heeft het gemerkt, en ook veel vrouwen; ongetwijfeld hebben ze het allemaal gemerkt; onlangs hadden we een financiële crisis, misschien is die er nog, waarin de dollars schaars waren, waarin mensen hebben ontdekt dat er maar zoveel dollars en zoveel halve dollars zijn voor iedereen in het land, en we hebben allemaal tegelijkertijd geleden onder de paniek die er overal in dit grote land heerste. Waarom leden we hieronder? Omdat we commercieel met elkaar verbonden zijn en daaraan niet kunnen ontkomen. Zelfs China wordt erdoor beïnvloed, en Japan. Men zegt dat India de oorzaak ervan was. Sommigen zeggen dat India de prijs van rupies omlaagbracht, en wij die zoveel zilver produceren begonnen de gevolgen te merken. Ik weet niet of dat de reden is. Maar

ik denk dat er een andere reden is. Ik denk dat Amerika als land zo dol is op luxe, zo dol is op mooie kleren, zo dol is op het hebben van veel geld, dat het te ver is gegaan en er wel een reactie moest komen, omdat alles in de hele wereld met elkaar verband houdt, en toen ze te ver waren gegaan was de geringste aanraking genoeg om het weefsel te laten breken. Dat is de reden, en ook dat is een bewijs van universele broederschap. We zijn allemaal verbonden, niet alleen met elkaar hier, maar met de hele wereld.

Als we nu nog iets verder gaan op het stoffelijke gebied, zult u zien dat alle mensen op elkaar lijken. We hebben dezelfde soort lichamen, misschien een beetje verschillend in lengte, gewicht en omvang, maar als mensen zijn we allemaal gelijk; ze hebben allemaal dezelfde huidskleur in een bepaald land, ze hebben allemaal dezelfde vorm in elk land, zodat ze, gezien als louter lichamen van vlees, één zijn – ze zijn gelijk. We weten dat er bij elke man en vrouw uitwaseming optreedt, het zogenaamde transpireren. De artsen zullen u vertellen dat er een fijnere uitwaseming is die men niet kan zien, de onzichtbare transpiratie die zich een stukje om ons heen uitstrekt; we weten dat deze van ieder persoon uitgaat, en de emanaties van ieder mens beïnvloeden ieder ander mens en worden altijd uitgewisseld. Alle aanwezigen in deze zaal worden beïnvloed door deze emanaties en ook door de ideeën van elkaar, en de ideeën van de sprekers die zich tot u richten. Zo is het op elk gebied. Waar u ook naartoe gaat, waar u ook naar kijkt, we zijn één op welk gebied dan ook; op het gebied van de ziel en ook op het gebied van het lichaam; op het gebied van de emoties, van de geest, waar eigenlijk niet, we zijn allemaal één, en dit is een feit waaraan we niet kunnen ontkomen. En nu verder: de wetenschap begint te erkennen wat de theosofen van de oudheid altijd al hebben gezegd, dat er op elk moment in ieder mens een sterven, een uiteenvallen, een verdwijnen, plaatsvindt. Vroeger leerde en dacht men in het Westen dat we de stof konden zien, dat deze tafel van stof is gemaakt. Tegenwoordig wordt door uw beste wetenschappers overal in de westerse beschaving erkend dat men de stof helemaal niet ziet; het is alleen de verschijningsvorm van de stof die we zien; en mijn zintuigen stellen mij in staat deze verschijnselen waar te nemen. Het is helemaal geen stof, en we zien de stof dus niet. Nu ze dit eenmaal hebben erkend, gaan ze verder en zeggen dat er een voortdurende verandering in de zogenaamde stof optreedt; dat wil zeggen, deze tafel is in beweging. Dit is niet alleen een theosofische theorie. Ga naar een willekeurige natuurkundige en hij zal

u bevestigen wat ik u heb gezegd. Deze tafel is in beweging; elke molecule is gescheiden van elke andere, en er is ruimte tussen hen, en ze bewegen. Het is net zo met ieder mens; hij is opgebouwd uit atomen, en deze zijn in beweging. Hoe komt het dan dat we bijna altijd dezelfde grootte en hetzelfde gewicht bewaren vanaf het moment van volwassenheid tot de dood? We eten tonnen vlees en groente maar blijven gelijk. Dit komt niet door de dingen die u heeft gegeten. Daar komt nog bij dat de atomen leven, voortdurend bewegen, komen en gaan van de ene mens naar de ander; en dit is zowel de huidige leer als de leer van het oude India. Ze noemen het de voortdurende ontbinding van atomen; anders gezegd, ik – net als iedereen in deze zaal – verlies een bepaald aantal atomen, die echter worden vervangen door andere atomen. Waar komen deze andere atomen vandaan? Zijn ze niet afkomstig van de mensen in deze zaal? Deze atomen helpen evenzeer om uw lichaam opnieuw op te bouwen als het voedsel dat u eet. En we zenden gedachteatomen uit, en vangen de atomen op die anderen hebben gebruikt. Want zoals u weet leert de wetenschap ons, en de theosofie heeft dit steeds benadrukt, dat de stof onzichtbaar is voordat ze wordt omgezet in deze combinatie in de levenscyclus die haar voor ons zichtbaar en tastbaar maakt. Deze atomen verlaten ons dus in een stroom en dringen bij andere mensen binnen. En daarom gaan de atomen van goede mensen naar slechte mensen, en de atomen waarop slechte mensen hun stempel hebben gedrukt komen bij goede mensen, en omgekeerd. Op die manier, en op nog andere manieren, beïnvloeden we iedereen in deze wereld; en de mensen in Chicago die een laag en egoïstisch leven leiden, geven deze onzichtbare atomen een laag en egoïstisch karakter, en deze lage en egoïstische atomen zullen weer door andere mensen en door u worden verspreid, tot schade van u en van hen. Ook dat is een aspect van universele broederschap. Dit leert ons om voorzichtig te zijn en erop toe te zien dat we de aan ons toevertrouwde atomen zo gebruiken en in goede staat houden dat ze de anderen – waar ze naartoe gaan – ten goede zullen komen.

Er is nog een andere kijk op universele broederschap – en ik heb niet de pretentie het onderwerp op dit punt uitputtend te behandelen, want ik heb niet voldoende tijd om alles wat in de theosofische boeken en literatuur en gedachten naar voren wordt gebracht te kunnen vermelden – en dat is dat er in deze wereld een daadwerkelijke universele broederschap van mannen en vrouwen, van zielen bestaat, een broederschap van wezens die universele broederschap in praktijk brengen door

steeds te proberen de zielen van mensen ten goede te beïnvloeden. Ik breng u de boodschap van deze mensen; ik breng u de woorden van die broederschap. Waarom noemt u zich nog langer armzalige mannen en vrouwen die naar de hemel willen gaan om daar vervolgens niets te doen? Wilt u dan geen goden zijn? Ik hoor sommigen zeggen, 'Wat, een god! Onmogelijk!' Misschien houden ze niet van de verantwoordelijkheid. Maar wanneer u die positie verkrijgt, dan zult u de verantwoordelijkheid ervan begrijpen. Deze werkelijke broederschap van levende mensen zegt, Waarom, mensen van het Westen, waarom weigert u zo lang te geloven dat u goden bent? We zijn uw broeders en we zijn goden met u. Wees dan zoals de goden! Geloof dat u goden bent, en dan zult u, na ervaring te hebben opgedaan en na te zijn geslaagd, bewust een plaats innemen in de grote broederschap die de hele wereld leidt, maar niet tegen de wet in kan gaan. Deze grote broederschap van levende mensen, levende zielen, zou, als ze het kon, het aanzicht van de beschaving veranderen; ze zouden, zo mogelijk, van ieder van u een heilige willen maken; maar evolutie is de wet, en ze kunnen deze niet schenden; ze moeten op u wachten. En waarom neemt u er zó lang genoegen mee te geloven dat u in zonde bent geboren en hieraan niet kunt ontsnappen? Ik geloof niet in zo'n leer. Ik geloof niet dat ik geboren ben met een erfzonde. Ik geloof dat ik tamelijk slecht ben, maar dat ik in potentie een god ben, en ik ben van plan die erfenis te aanvaarden als dit mogelijk is. Met welk doel? Om alle anderen te helpen hetzelfde te doen, want zo luidt de wet van universele broederschap; en de Theosophical Society wil daaraan in het Westen kracht bijzetten, en aan het Westen deze grote waarheid laten zien, dat we als goden zijn, en slechts worden belemmerd het daadwerkelijk te zijn door onze eigen dwaasheid, onwetendheid en angst om die positie in te nemen.

We benadrukken dus dat universele broederschap een feit in de natuur is. Het is een feit voor het laagste deel van de natuur – voor het dierenrijk, voor het plantenrijk en het mineralenrijk. We zijn allemaal atomen en gehoorzamen gezamenlijk de wet. Als we dit ontkennen betekent dat nog niet dat het niet waar is. Daardoor wordt alleen de dag van beloning uitgesteld, en blijven we ellendig, arm en egoïstisch. Denk u eens in! Als iedereen in Chicago, in de Verenigde Staten, zou handelen zoals Jezus heeft gezegd, zoals Boeddha heeft gezegd, zoals Confucius zei, zoals alle grote ethische leraren van de wereld hebben gezegd: 'Behandel anderen zoals u graag wilt dat zij u behandelen', zou er dan enige noodzaak zijn voor wettelijke maatregelen en politie-

agenten met wapenstokken in dit park, zoals onlangs gebeurde? Nee, ik denk dat dit niet nodig zou zijn, en dat heeft iemand van deze grote broederschap gezegd. Hij zei dat alle problemen van de wereld in een oogwenk zouden verdwijnen als de mensen maar een kwart deden van wat ze kunnen en zouden moeten doen. Het is niet God die u tot de dood, tot ellende zal verdoemen. U bent het zelf. En wat de Theosophical Society bovenal verlangt is niet dat u het spiritisme begrijpt, niet dat verbazingwekkende occulte wonderen worden verricht, maar dat men begrijpt wat de stof en wat het leven in feite zijn, en dat zullen we nooit begrijpen als we niet de juiste ethische regels in praktijk brengen. Leef met elkaar als broeders, want de ellende en de moeilijkheden van de wereld zijn van groter belang dan alle wetenschappelijke vooruitgang die men zich kan voorstellen. Ten slotte doe ik een beroep op u – bij alles wat de mensheid lief is – om te onthouden wat ik heb gezegd, en of u nu christenen, atheïsten, joden, heidenen of theosofen bent, te proberen universele broederschap in praktijk te brengen, wat de universele plicht van alle mensen is.

William Q. Judge

Een korte schets van de theosofie

[*Lucifer*, december 1893, blz. 274-7]
[Uit het officiële rapport van het Wereldparlement van Religies]

Een onpartijdig onderzoek van de geschiedenis, religie en literatuur zal aantonen dat er sinds de oudheid een groot stelsel van filosofische, wetenschappelijke en ethische leringen heeft bestaan dat de basis en de oorsprong vormt van alle soortgelijke tegenwoordige denkstelsels. Dit grote stelsel is zowel religieus als wetenschappelijk en verzekert ons dat religie en wetenschap nooit moeten worden gescheiden. Het verkondigt verheven religieuze en ideële leringen, maar toont tegelijkertijd aan dat dit alles met ons verstand kan worden beredeneerd, en dat geen ander gezag enige plaats toekomt. Hierdoor is de huichelarij die voortvloeit uit het op gezag verkondigen van dogma's waarvan niemand kan aantonen dat ze op het gezonde verstand zijn gebaseerd, onmogelijk. Dit oude stelsel van leringen is bekend als de 'wijsheidreligie' en het werd altijd onderwezen door adepten of ingewijden

daarin, die het in alle tijden in stand houden. Op basis daarvan en van andere leringen die zijn toegelicht, wordt aangetoond dat de mens, die geest is en onsterfelijk, zijn werkelijke leven en bewustzijn kan laten voortbestaan, en dit ook in alle tijden heeft gedaan in de persoon van die edele bloemen van de mensheid die lid zijn van een oude en edele broederschap. Deze broederschap houdt zich bezig met de ontwikkeling van de ziel van de mens, en daarbij zouden evolutieprocessen op alle gebieden een rol spelen. De ingewijden, die zich moeten houden aan de wet van evolutie, moeten met de mensheid werken voor zover haar ontwikkeling dat toelaat. Daarom maken ze van tijd tot tijd dezelfde leer opnieuw bekend, die bij verschillende volkeren en op verschillende plaatsen van tijd tot tijd verduisterd raakt. Dit is de wijsheid-religie, en zij zijn de bewakers ervan. Soms komen ze naar voren in een volk als een grote leraar en 'verlosser', die niets anders doet dan de oude waarheden en ethische stelsels opnieuw verkondigen. Dit houdt dus in dat de mensheid een vermogen tot vervolmaking bezit die wat duur en ook wat kwaliteit betreft, onbegrensd is, terwijl de verlossers en adepten tot voorbeelden van die mogelijkheid worden gesteld.

H.P. Blavatsky verklaarde dat ze van deze levende en nu actieve groep vervolmaakte mensen de impuls kreeg om de oude denkbeelden opnieuw naar voren te brengen, en van hen ontving ze ook verschillende sleutels tot oude en moderne leringen die tijdens meer recente pogingen tot beschaving verloren waren gegaan; en ook dat ze van hen leringen had verkregen die in feite heel oud zijn, maar in exoterische vorm voor de huidige tijd geheel nieuw zijn. Deze leringen en andere sleutels die ze aan haar medeleden en aan de wereld in het algemeen verschafte, heeft ze beschreven. Dit, gevoegd bij het getuigenis van alle tijden dat is te vinden in de annalen van alle volkeren, geeft ons nadrukkelijk de verzekering dat deze oude geleerde en menslievende groep adepten op deze aarde nog bestaat en zich voor de ontwikkeling van de mensheid inzet.

Theosofie gaat uit van een eeuwig beginsel, dat men het onbekende noemt en dat nooit kan worden gekend behalve in de manifestaties ervan. Dit eeuwige beginsel bevindt zich in en is elk ding en elk wezen; het manifesteert zich periodiek en eeuwig en trekt zich dan weer uit de manifestatie terug. Evolutie vind plaats in deze eb-en-vloed-beweging en is zelf het voortgaande proces van manifestatie. Het waargenomen heelal is de manifestatie van dit onbekende, dat geest en stof omvat, want volgens de theosofie zijn die niets anders dan de twee tegenge-

stelde polen van het ene onbekende beginsel. Ze bestaan naast elkaar, zijn niet van elkaar gescheiden en kunnen ook niet worden gescheiden, ofwel, zoals in de hindoegeschriften staat, er is geen deeltje stof zonder geest en geen deeltje geest zonder stof. Als de geest-stof zich manifesteert, differentieert ze zich op zeven gebieden; elk daarvan is op de weg omlaag naar het gebied van onze zintuigen meer verdicht dan het eraan voorafgaande; de substantie is in alle gelijk en verschilt alleen in graad. Vanuit dit perspectief gezien leeft het hele universum en is geen enkel atoom in enig opzicht dood. Het is ook bewust en intelligent; zijn bewustzijn en intelligentie zijn aanwezig op alle gebieden, hoewel op ons gebied verduisterd. Op ons gebied concentreert de geest zich in alle mensen die toelaten dat dat gebeurt; weigeren dit toe te laten is de oorzaak van onwetendheid, van zonde, van alle verdriet en lijden. In alle eeuwen zijn enkelen tot deze hoge staat gekomen, zijn als goden geworden, hebben actief deel aan het werk van de natuur en blijven van eeuw tot eeuw hun bewustzijn verruimen en de mate waarin ze de natuur beheersen, vergroten. Dit is de bestemming van alle wezens; vandaar dat theosofie uitgaat van deze volmaakbaarheid van de mensheid, de opvatting van onverbeterlijke slechtheid verwerpt, en aan het leven een zin en doel geeft die met het verlangen van de ziel en met haar ware aard overeenkomen, waarmee ze tegelijkertijd aan pessimisme en zijn tegenhanger wanhoop een einde probeert te maken.

In de theosofie wordt de wereld gezien als het product van de evolutie – vanaf de allerlaagste eerste levensvormen – van het beginsel waarover we spraken. Die wereld wordt in haar voortgang geleid door vervolmaakte, intelligente wezens uit andere en oudere evoluties en bestaat uit ego's of individuele geesten voor wie en door wie ze emaneert. Vandaar dat de mens zoals wij hem kennen wordt gezien als een bewuste geest, de bloem van de evolutie, met onder zich andere en lagere groepen ego's in de lagere natuurrijken, die echter alle hogerop komen en bestemd zijn eens hetzelfde menselijke stadium te bereiken waarin wij ons nu bevinden, en wij zullen dan nog hoger staan. Als het bewustzijn van de mens dan volmaakter is, kan het van het ene naar het andere van de verschillende gebieden gaan. Als hij één daarvan aanziet voor de werkelijkheid die hij zelf in essentie is, wordt hij misleid; het doel van evolutie is dus hem volledig zelfbewustzijn te verschaffen, zodat hij verder kan gaan naar hogere stadia in de ontwikkeling van het heelal. Na in de menselijke fase te zijn gekomen evolueert hij om ervaring op te doen en om de verschillende gebieden van stof waarmee hij

te maken heeft zó te verheffen en te zuiveren dat de stem van de geest volledig kan worden gehoord en begrepen.

Hij is een religieus wezen, want hij is een geest gehuld in stof die op haar beurt zelf in essentie spiritueel is. Als geest heeft hij voertuigen nodig om in contact te komen met alle gebieden van de natuur waar evolutie plaatsvindt, en het zijn deze voertuigen die hem tot een ingewikkeld en samengesteld wezen maken, dat fouten kan maken, maar tegelijkertijd is hij in staat boven alle verkeerde voorstellingen uit te stijgen en de hoogste plaats te veroveren. Hij is het heelal in het klein, want hij is als de geest die zichzelf aan zichzelf openbaart door middel van zeven differentiaties. Daarom is hij in de theosofie bekend als een zevenvoudig wezen. De christelijke indeling in lichaam, ziel en geest is tot op zekere hoogte juist, maar geeft geen antwoord op de problemen van het leven en de natuur, tenzij wordt ingezien, wat niet het geval is, dat elk van de drie delen uit andere is samengesteld, wat het mogelijke aantal op zeven zou brengen. De geest staat alleen aan de top, daarna komt de spirituele ziel of buddhi, zoals ze in het Sanskriet wordt genoemd. Deze heeft meer deel aan de geest dan elk ander beginsel daaronder, en is verbonden met manas of het denkvermogen, en deze drie vormen samen de werkelijke drie-eenheid van de mens, het onvergankelijke deel, de werkelijk denkende entiteit die voor haar evolutie op aarde in andere en meer verdichte voertuigen leeft. Lager, wat kwaliteit betreft, ligt het gebied van de begeerten en hartstochten dat we gemeen hebben met het dierenrijk; het is verstandeloos en de voortbrenger van onwetendheid die voortvloeit uit verkeerde voorstellingen. Het verschilt van dat van de wil en het gezonde verstand en moet daarom een eigen plaats worden gegeven. Dit is het gebied van het grove leven dat zich niet als geest manifesteert, waaraan het zijn essentie ontleent, maar als energie en beweging. Omdat dit toebehoort aan het hele objectieve gebied en overal aanwezig is, moet het ook op zichzelf worden beschouwd, het deel dat door de mens wordt gebruikt en bij de dood van het lichaam wordt opgegeven. Dan ten slotte, vóór het feitelijke lichaam, is er het model of dubbel van het uiterlijke fysieke omhulsel. Dit dubbel is het astrale lichaam dat tot het astrale gebied van de stof behoort, dat niet zo dicht is als de fysieke moleculen, maar fijner en veel sterker en ook duurzamer. Het is het voorbeeld voor het lichaam dat de fysieke moleculen in staat stelt zich op basis daarvan te schikken en te vertonen, en dat ze gelegenheid geeft van dag tot dag te komen en te gaan, zoals we weten dat ze doen, maar toch altijd met

behoud van de vastgelegde vorm en contouren, die door het astrale dubbel in ons worden verschaft. Deze vier lagere beginselen of omhulsels zijn het tijdelijke, vergankelijke deel van de mens, niet hemzelf, maar in alle opzichten het instrument dat hij gebruikt, en in het uur van de dood als een oud kledingstuk opgeeft en bij elke nieuwe geboorte weer opbouwt uit het algemene reservoir. De drie-eenheid is de werkelijke mens, de denker, de individualiteit die van huis naar huis trekt en in elke wedergeboorte ervaring opdoet, lijdt en geniet al naar gelang zijn daden – het is de ene centrale mens, de levende geest-ziel.

De aanwezigheid van deze spirituele mens – die altijd heeft bestaan, die nauw betrokken is bij de evolutie, die beheerst wordt door de wet van oorzaak en gevolg, omdat hij innerlijk die wet is, die bovendien op dit gebied een verscheidenheid aan karaktertrekken, vermogens en kansen vertoont – moet worden toegelicht, terwijl de geconstateerde verschillen moeten worden verklaard. De reïncarnatieleer geeft een verklaring van al deze punten. Ze houdt in dat de mens als denker, die bestaat uit ziel, denkvermogen en geest, in leven na leven lichaam na lichaam bewoont op de aarde die het toneel is van zijn evolutie en waar hij op grond van de wetten van zijn wezen die evolutie moet voltooien als deze eenmaal is begonnen. In elk leven kennen anderen hem als een persoonlijkheid, maar in de eeuwige duur is hij één individu, die in zichzelf een identiteit voelt die niet afhankelijk is van naam, vorm of herinnering.

Deze leer vormt de basis van de theosofie, want ze verklaart het leven en de natuur. Ze is één aspect van de evolutie, en omdat ze wederbelichaming betekent, en evolutie zich niet zou kunnen voortzetten zonder wederbelichaming, is ze evolutie zelf, toegepast op de menselijke ziel. Ze is echter ook een leer die beleden werd in de tijd waarin Jezus zou hebben geleefd, die in de eerste eeuwen van het christendom werd onderwezen, en nu voor die religie even noodzakelijk is als voor alle andere religies om teksten te kunnen verklaren, de rechtvaardigheid van God te verzoenen met het ruwe en genadeloze aspect van de natuur en het leven van de meeste stervelingen, en om een voor het verstand waarneembaar licht te werpen op alle problemen die ons kwellen op onze reis door deze wereld. Het enorme, en bij elke andere leer onrechtvaardige, verschil tussen de primitieve en de beschaafde mens, wat vermogens, karakter en kansen betreft, kan alleen met behulp van deze leer worden begrepen, en ook in onze eigen omgeving kunnen dat soort verschillen alleen zó worden verklaard. Ze zuivert de natuur en

God van blaam, en verwijdert de smet die door mensen die een geloof verkondigen dat de schepper als een demon afschildert, op de religie is geworpen. Het leven en het karakter van ieder mens is het resultaat van zijn voorafgaande levens en gedachten. Ieder is zijn eigen rechter, voltrekt zijn eigen vonnis, want zijn eigen hand smeedt het wapen dat voor zijn bestraffing dient, en ieder verwerft door zijn eigen leven de beloning, verheft zich tot hoogten van kennis en macht ten goede van allen die misschien bij hem achterblijven. Niets wordt aan het toeval overgelaten, aan begunstiging of bevoorrechting, maar alles wordt door wetten beheerst. De mens is een denker en door zijn gedachten legt hij oorzaken voor ellende of geluk, want uit zijn gedachten komen zijn daden voort. Hij is het centrum waaruit elke verstoring van de universele harmonie voortkomt en tot hem als centrum moet de verstoring terugkeren om weer in evenwicht te komen, want de natuur is altijd bezig de harmonie te herstellen. De mens zet altijd een reeks gedachten voort die teruggaan tot het verre verleden, en hij handelt en reageert voortdurend. Hij is dus verantwoordelijk voor al zijn gedachten en daden, en daarin ligt zijn volle verantwoordelijkheid; zijn eigen geest is de essentie van deze wet en zorgt eeuwig voor compensatie van elke verstoring, en vereffening van alle gevolgen. Dit is de wet van karma of rechtvaardigheid, soms aangeduid als de ethische wet van causaliteit. Ze is niet vreemd aan de christelijke *Bijbel*, want zowel Jezus als Paulus hebben haar duidelijk verkondigd. Jezus zei dat we beoordeeld zullen worden zoals wij oordelen en zullen worden gemeten met de maat waarmee wij meten. Paulus zei: 'Vergis u niet, God laat niet met zich spotten: wat een mens zaait, zal hij ook oogsten' (*Galaten* 6:7). En dat zaaien en oogsten is alleen mogelijk volgens de leer van karma en reïncarnatie.

Maar wat te denken van de dood en daarna? Is de hemel een plaats of niet? Theosofie onderwijst, zoals dit ook in alle heilige boeken is te vinden, dat de ziel na de dood rust krijgt. Dit vloeit voort uit haar eigen aard. Ze is een denker en kan tijdens het leven niet alle of zelfs maar een klein deel van de ontelbare gedachten die ze koestert verwezenlijken of in vervulling laten gaan. Vandaar dat wanneer ze bij de dood haar lichaam en haar astrale lichaam aflegt, en bevrijd is van hartstochten en begeerten, haar natuurlijke krachten onmiddellijk de overhand krijgen en ze haar gedachten uitwerkt op het gebied van de ziel, bekleed met een ijler lichaam dat voor dat bestaan geschikt is. Dit wordt devachan genoemd. Het is die toestand die aanleiding was voor

de beschrijvingen van een hemel zoals die in alle religies zijn te vinden, maar deze leer wordt heel duidelijk geformuleerd in het boeddhisme en hindoeïsme. Het is een tijd van rust, want omdat het fysieke lichaam afwezig is, heeft het bewustzijn niet dat volledige contact met de zichtbare natuur dat op het stoffelijke gebied mogelijk is. Toch is het een werkelijk bestaan en niet méér illusoir dan het aardse leven. De essentie van de gedachten van het leven, die zo edel waren als ons karakter toeliet, ontwikkelt zich daar en wordt daar door de ziel en het denkvermogen geoogst. Als de kracht van deze gedachten volledig is uitgeput, dan wordt de ziel opnieuw naar de aarde aangetrokken, naar de omgeving die voldoende met haarzelf overeenkomt om haar de juiste verdere evolutie te verschaffen. Deze afwisseling van toestand naar toestand gaat net zo lang door tot de mens door herhaalde ervaringen uitstijgt boven onwetendheid, en zich innerlijk bewust wordt van de feitelijke eenheid van alle spirituele wezens. Daarna volgen voor hem hogere en grotere stappen op de weg van evolutie.

De theosofie biedt geen nieuwe ethiek, want ze gaat ervan uit dat ware ethiek altijd dezelfde blijft. Maar in de leringen van de theosofie vindt men de filosofische en redelijke basis voor de ethiek en de natuurlijke toepassing ervan in de praktijk. Universele broederschap zal ertoe leiden dat u anderen behandelt zoals u zelf behandeld wilt worden en dat u uw medemens liefheeft zoals uzelf – iets dat door alle leraren van de grote religies van de wereld als juist is bestempeld.

William Q. Judge

Overzichten van de theosofie

Theosofie in vogelvlucht

[Brochure, 1888]

Theosofie, de wijsheid-religie, heeft sinds onheuglijke tijden bestaan. Ze biedt ons een theorie over de natuur en het leven, gebaseerd op kennis die door de wijzen van het verleden is verworven, meer in het bijzonder die uit het Oosten; haar meer gevorderde onderzoekers beweren dat deze kennis niet op verbeelding of deductie berust, maar dat ze de kennis vormt van feiten die worden gezien en gekend door mensen die bereid zijn om te voldoen aan de voorwaarden die voor dat zien en weten vereist zijn.

Omdat theosofie de kennis van of over God betekent (niet in de zin van een persoonlijke, antropomorfe god, maar in die van spirituele, 'goddelijke' wijsheid), en omdat in het algemeen wordt aangenomen dat de term 'God' alles – zowel het bekende als het onbekende – omvat, moet 'theosofie' wijsheid over het absolute betekenen; en omdat het absolute geen begin heeft en eeuwig is, moet deze wijsheid altijd hebben bestaan. Vandaar dat theosofie soms wijsheid-religie wordt genoemd, omdat ze sinds onheuglijke tijden over kennis van alle wetten die het spirituele, het ethische en het stoffelijke beheersen, heeft beschikt.

De theorie die ze over de natuur en het leven biedt, is er niet een die eerst speculatief werd opgesteld en daarna werd bewezen door feiten of conclusies eraan aan te passen; ze is een verklaring van het bestaan, kosmisch en individueel, ontleend aan kennis die werd verkregen door hen die het vermogen hebben verworven om te zien achter de sluier die de werkingen van de natuur voor het gewone denken verborgen houdt. Zulke wezens worden wijzen genoemd in de hoogste zin van het woord. De laatste tijd worden ze mahātma's en adepten genoemd. In de oudheid stonden ze bekend als rishi's en mahārshi's – dit laatste woord betekent grote rishi's.

Er wordt niet beweerd dat deze verheven wezens, of wijzen, alleen in het Oosten hebben bestaan. Het is bekend dat ze overal op de wereld hebben geleefd, gehoorzamend aan de cyclische wetten waarop we later terugkomen. Maar in het huidige ontwikkelingsstadium van de mensheid op deze planeet vindt men hen in het Oosten, hoewel het kan

zijn dat sommigen van hen in lang vervlogen tijden zelfs van de Amerikaanse kust zijn gekomen.

Omdat er onder de onderzoekers van deze wijsheid-religie noodzakelijkerwijs verschillende niveaus zijn, spreekt het vanzelf dat degenen die tot de lagere graden behoren slechts zoveel van de kennis kunnen meedelen als bij het door hen bereikte niveau hoort, en dat ze voor meer informatie tot op zekere hoogte afhankelijk zijn van onderzoekers die verder zijn gevorderd. Over laatstgenoemden wordt beweerd dat hun kennis niet slechts op logisch redeneren berust, maar werkelijkheden betreft die door hen worden waargenomen en gekend. Hoewel sommigen van hen banden hebben met de Theosophical Society, staan ze er toch boven. Het vermogen om zulke wetten te begrijpen en volledig te kennen hangt nauw samen met voorschriften die van nature eigen daaraan zijn, en waaraan vooraf moet worden voldaan; het is daarom niet mogelijk aan de vraag van de wereldse mens naar een duidelijke, beknopte uiteenzetting van deze wijsheid te voldoen, omdat hij haar niet zou kunnen begrijpen zolang niet aan die voorwaarden wordt voldaan. Omdat deze kennis handelt over de wetten en toestanden van de stof, en van een vorm van bewustzijn waarvan de 'praktische' westerse wereld nooit heeft gedroomd, kan ze slechts stap voor stap worden verkregen, naarmate de onderzoeker erin slaagt zijn vooropgezette meningen, die voortvloeien uit ontoereikende of onjuiste leringen, te vernietigen. De meer gevorderde onderzoekers beweren dat vooral in het Westen eeuwenlang een onjuiste manier van redeneren gangbaar is geweest, die leidde tot een algemene denkgewoonte waarbij mensen gevolgen voor oorzaken aanzien, het werkelijke als onwerkelijk beschouwen, en het onwerkelijke in de plaats van het werkelijke stellen. Een klein voorbeeld hiervan is dat de verschijnselen van mesmerisme en helderziendheid tot voor kort door de westerse wetenschap werden ontkend, en toch zijn er altijd veel mensen geweest die door onweerlegbare bewijzen, gebaseerd op zelfonderzoek, de waarheid over deze verschijnselen kennen, en in sommige gevallen de oorzaak en de achterliggende principes ervan begrijpen.

Hieronder volgen enkele grondstellingen van de theosofie:

De geest in de mens is het enige werkelijke en blijvende deel van zijn wezen; de rest van zijn natuur is uit verschillende delen samengesteld. En omdat verval aan alle samengestelde dingen eigen is, is alles in de mens, behalve zijn geest, vergankelijk.

Omdat het heelal een eenheid en niet een veelheid is, en alle delen

ervan verbonden zijn met het geheel en met alle andere delen die ertoe behoren, waarvan op het hogere gebied (waarover later meer) volmaakte kennis bestaat, vindt er geen handeling of gedachte plaats zonder dat elk deel van het grote geheel dit waarneemt en beseft. Hieruit volgt dat allen door een band van broederschap onafscheidelijk verbonden zijn.

Deze eerste grondstelling van de theosofie stelt dat het heelal niet een samenvoeging van verschillende eenheden is, maar dat het één geheel is. Dit geheel wordt door westerse filosofen als 'godheid' en door de aanhangers van de hindoe-Vedānta als parabrahman aangeduid. Het kan het ongemanifesteerde worden genoemd, dat potentieel elke vorm van manifestatie en ook de wetten die deze manifestaties beheersen, in zich bevat. Verder wordt geleerd dat er geen schepping van werelden is in theologische zin, maar dat hun verschijnen alleen aan evolutie is toe te schrijven. Wanneer voor het ongemanifesteerde de tijd aanbreekt om zich als een objectief heelal te manifesteren, wat periodiek gebeurt, dan emaneert het een kracht of 'de eerste oorzaak' – zo genoemd omdat het zelf de wortelloze wortel van die oorzaak is en in het Oosten de 'oorzaakloze oorzaak' wordt genoemd. De eerste oorzaak kunnen we Brahmā, Ormazd of Osiris noemen, of we kunnen er – als we dat willen – een andere naam aan geven. Door de invloed of zogenaamde 'adem van Brahmā' op de tijd te projecteren verschijnen geleidelijk alle werelden en de wezens die erop leven. Zolang die invloed in de evolutie blijft voortbestaan, blijven ze gemanifesteerd. Na lange eonen vermindert de uitademende, evolutionaire invloed, en begint het heelal een periode van verduistering of pralaya in te gaan, tot de 'adem' geheel is ingehaald en er geen voorwerpen overblijven, omdat er niets is, alleen Brahmā. Men moet bij deze studie het verschil tussen Brahma (het onpersoonlijke parabrahman) en Brahmā, de gemanifesteerde logos goed in het oog houden. Een bespreking van de middelen die door deze macht, wanneer ze actief is, worden gebruikt, zou in dit korte overzicht niet op zijn plaats zijn, maar theosofie behandelt ook deze middelen.

Deze uitademing staat bekend als een manvantara, of de manifestatie van de wereld tussen twee manu's (van manu, en antara 'tussen'), en de voltooiing van de inademing brengt pralaya of vernietiging met zich mee. Uit deze waarheden zijn de onjuiste leringen over de 'schepping' en het 'laatste oordeel' voortgekomen. Zulke manvantara's en pralaya's hebben eeuwig plaatsgevonden en zullen periodiek en eeuwig blijven plaatsvinden.

Voor een manvantara zijn twee zogenaamd eeuwige grondbeginselen vereist, namelijk purusha en prakriti (of geest en stof), omdat beide altijd aanwezig en verenigd zijn in elke manifestatie. Die termen worden hier gebruikt omdat er in onze taal geen gelijkwaardige termen voor bestaan. Purusha wordt 'geest' en prakriti 'stof' genoemd, maar deze purusha is niet het ongemanifesteerde, noch is prakriti de stof die als zodanig aan de wetenschap bekend is; daarom verklaren de Indo-Europese wijzen dat er nog een hogere geest is, die purushottama wordt genoemd. De reden hiervoor is dat in de nacht van Brahmā, of het zogeheten inademen, purusha en prakriti beide opgenomen zijn in het ongemanifesteerde – een begrip dat hetzelfde is als de gedachte die aan de bijbelse uitdrukking 'rusten in de schoot van de Vader' ten grondslag ligt.

Dit brengt ons tot de leer van de universele evolutie zoals deze door de wijzen van de wijsheid-religie wordt uiteengezet. De geest, of purusha, zeggen ze, gaat vanuit Brahmā door de verschillende vormen van de stof die tegelijkertijd worden ontwikkeld, en begint in de wereld van het spirituele bij de hoogste vorm en in de stoffelijke wereld bij de laagste vorm. Deze laagste vorm is aan de moderne wetenschap tot nu toe onbekend. Hieruit volgt dus dat er in elk van de minerale, plantaardige en dierlijke vormen een vonk van het goddelijke, een deel van de ondeelbare purusha, opgesloten ligt.

Deze vonken worstelen om 'tot de Vader' terug te keren, of met andere woorden, om zelfbewustzijn te verwerven en ten slotte de hoogste vorm op aarde binnen te gaan, die van mens, en alleen daar is zelfbewustzijn voor hen mogelijk. De periode waarin deze evolutie zich afspeelt omvat – in menselijke tijd gerekend – miljoenen eeuwen. Elke vonk van het goddelijke heeft dus miljoenen eeuwen vóór zich om haar opdracht te volbrengen, namelijk volmaakt zelfbewustzijn verkrijgen terwijl ze zich in een menselijke vorm bevindt. Dit betekent echter niet dat alleen al het binnengaan van een menselijke vorm aan deze goddelijke vonk zelfbewustzijn verleent. Dat grote werk wordt al of niet volbracht gedurende het manvantara waarin een goddelijke vonk de menselijke vorm bereikt; alles hangt af van de eigen wil en inspanningen van het individu. Elke afzonderlijke geest doorloopt zo het manvantara, en manifesteert zich om zichzelf en het geheel te verbeteren. Op deze manier ontwikkelen mahātma's en rishi's zich geleidelijk gedurende een manvantara en worden na afloop ervan planeetgeesten, die de evolutie van andere toekomstige planeten begeleiden. De planeet-

geesten van onze aardbol zijn degenen die in voorafgaande manvantara's – of dagen van Brahmā – zich inspanden en in de loop van die lange periode mahātma's werden.

Elk manvantara heeft hetzelfde doel, zodat de mahātma's die nu zulke hoogten hebben bereikt, of zij die in de nog komende jaren van het huidige manvantara mahātma's kunnen worden, waarschijnlijk de planeetgeesten van het volgende manvantara voor deze of andere planeten zullen zijn. Dit stelsel is dus gebaseerd op het feit dat het spirituele zijn van allen identiek is, en het vormt onder de naam 'universele broederschap' de basisgedachte van de Theosophical Society, die als doel heeft om die broederschap onder de mensen te verwezenlijken.

De wijzen zeggen dat purusha de basis is van al het gemanifesteerde. Zonder deze zou niets kunnen bestaan of samenhangen. Hij doordringt alles overal. Hij is de werkelijkheid waarvan of waarop die dingen die we werkelijk noemen, slechts beelden zijn. Omdat purusha alle wezens doordringt en hen omvat, zijn ze allen met elkaar verbonden; en in of op het gebied waar die purusha is, bestaat een volmaakt bewustzijn van elke daad, gedachte, voorwerp en omstandigheid, of deze zich nu daar of op dit gebied of op enig ander gebied zou voordoen. Want beneden de geest en boven het verstand is een bewustzijnsgebied waarin ervaringen worden vastgelegd en dat gewoonlijk 'de spirituele natuur van de mens' wordt genoemd; hiervan wordt herhaaldelijk gezegd dat ze evengoed tot ontwikkeling kan worden gebracht als zijn lichaam of zijn verstand.

Dit hogere gebied is het werkelijke register van alle gevoelens en ervaringen, hoewel er nog andere gebieden bestaan waar deze worden opgetekend. Het wordt soms het 'onderbewuste denkvermogen' genoemd. Volgens de theosofie worden termen echter verkeerd gebruikt als men zegt dat de spirituele natuur kan worden ontwikkeld. Het werkelijke doel dat we voor ogen moeten houden is de lagere natuur zo open of poreus te maken dat de spirituele natuur erdoorheen kan schijnen en haar gids en leider kan worden. Ze wordt slechts in die zin 'ontwikkeld' dat er een voertuig voor haar gebruik wordt gereedgemaakt, waarin ze kan neerdalen. Met andere woorden, er wordt beweerd dat de werkelijke mens, die het hogere zelf is – de vonk van het goddelijke, waarnaar hierboven al werd verwezen – het zichtbare wezen overschaduwt, dat zelf de mogelijkheid bezit om met die vonk verenigd te worden. Er wordt dus gezegd dat de hogere geest zich niet in de mens bevindt, maar boven hem staat. Deze geest is altijd vredig, kalm, geluk-

zalig en vol absolute kennis. Hij verkeert voortdurend in de goddelijke toestand, omdat hij permanent die toestand zelf is; 'verenigd met de goden, voedt hij zich met ambrosia'. Het doel van de aspirant is het licht van die geest door de lagere omhulsels te laten schijnen.

Deze 'spirituele ontwikkeling' is alleen te bereiken wanneer de grovere belangen, hartstochten en verlangens van het vlees ondergeschikt worden gemaakt aan de belangen, aspiraties en behoeften van de hogere natuur; en dat is een zaak van stelselmatig oefenen volgens vastgestelde wetten.

Deze geest kan slechts dan de leider worden wanneer men tot de vaste overtuiging of erkenning is gekomen dat alleen HIJ is. En omdat hij, zoals boven vermeld, niet alleen de betreffende persoon is, maar ook het geheel, moet al het egoïsme uit de lagere natuur worden verdreven, vóór haar goddelijke staat kan worden bereikt. Zolang het geringste persoonlijke of egoïstische verlangen – zelfs naar spirituele volmaking voor zichzelf – blijft bestaan, zolang wordt het gewenste resultaat uitgesteld. Daarom sluit de bovengenoemde uitdrukking 'verlangens van het vlees' in werkelijkheid ook de verlangens in die niet van het vlees zijn, zodat de juiste omschrijving zou moeten luiden 'verlangens van de persoonlijke natuur, waaronder die van de individuele ziel'.

Wanneer mensen zich stelselmatig in overeenstemming met het bovengenoemde stelsel en de wet hebben getraind, verkrijgen ze een helder inzicht in de onstoffelijke, spirituele wereld, en dan doorgronden hun innerlijke vermogens de waarheid even snel en duidelijk als fysieke vermogens de dingen van de zintuigen begrijpen, of verstandelijke vermogens die van de rede. Of, in de woorden die sommigen van hen gebruiken, 'ze zijn in staat om denkbeelden rechtstreeks waar te nemen'; en daarom is hun getuigenis van zo'n waarheid even betrouwbaar als dat van wetenschappers of filosofen over waarheden op hun respectieve gebieden.

Tijdens deze spirituele training verwerven zulke mensen een inzicht in en macht over verschillende natuurkrachten die niet bekend zijn aan andere mensen, en kunnen op die manier werken verrichten die gewoonlijk 'wonderen' worden genoemd, hoewel ze in werkelijkheid slechts het gevolg zijn van een grotere kennis van de natuurwetten. Welke deze vermogens zijn, kan men vinden in Patañjali's yogafilosofie.

Hun verklaringen over bovenzinnelijke waarheid, bekrachtigd door de vermogens waarover ze beschikken, dagen iedereen die in religie is

geïnteresseerd uit om hiernaar onpartijdig onderzoek te doen.

Wanneer we het stelsel dat door deze wijzen werd verkondigd, bekijken, vinden we in de eerste plaats een uiteenzetting over het ontstaan van de kosmos, het verleden en de toekomst van deze aarde en andere planeten, de evolutie van het leven door alle vormen heen – elementale, minerale, plantaardige, dierlijke en menselijke vormen, zoals ze worden genoemd.

Deze 'passieve levenselementalen' zijn aan de moderne wetenschap onbekend, hoewel deze hen soms heeft behandeld als een ijl stoffelijk agens betrokken bij het voortbrengen van leven; ze zijn echter zelf een vorm van leven.

Elke kalpa, of grote periode, is in vier tijdperken of yuga's verdeeld, waarvan elk weer vele duizenden jaren duurt en zijn eigen overheersende kenmerk heeft. Deze zijn het satyayuga (of tijdperk van waarheid), het tretāyuga, het dvāparayuga en ons huidige kaliyuga (of tijdperk van duisternis), dat 5000 jaar geleden begon. Het woord 'duisternis' verwijst hier naar spirituele en niet naar stoffelijke duisternis. In dit tijdperk brengen alle oorzaken hun gevolgen echter veel sneller voort dan in elke andere periode – en dit wordt teweeggebracht door de verhoogde stuwkracht van het 'kwaad', omdat het verloop van zijn cyclus een punt nadert waar deze zich ontwikkelt tot een nieuwe cyclus van waarheid. Daarom kan iemand met een oprechte liefde voor de mensheid tijdens kaliyuga in drie incarnaties meer volbrengen dan in een veel groter aantal levens in enig ander tijdperk. De duisternis van dit tijdperk is niet volkomen, maar is dieper dan die van andere tijdperken, omdat men hoofdzakelijk op het materiële is gericht, hoewel er soms verzachtende omstandigheden zijn in de vorm van ethische of wetenschappelijke vooruitgang die bijdraagt aan het welzijn van de mensheid, door de onmiddellijke oorzaken van misdaad of ziekte weg te nemen.

Onze aarde is één van een keten van zeven bollen, waarvan alleen zij zich op het zichtbare gebied bevindt, terwijl de andere zes op verschillende andere gebieden zijn en daarom onzichtbaar blijven. (De andere planeten van ons zonnestelsel behoren elk tot een keten van zeven.) De levensgolf gaat van de hoogste tot de laagste bol van de keten, tot ze onze aarde bereikt, om dan weer opwaarts te gaan naar de drie andere op de tegenovergestelde boog, en dit gebeurt zeven keer. De evolutie van de vormen is in overeenstemming met deze voortgang, omdat het getij van het leven de minerale en plantaardige vormen met

zich meedraagt, totdat elke bol op zijn beurt gereed is de menselijke levensgolf te ontvangen. Van deze bollen is onze aarde de vierde.

De mensheid gaat in een reeks ronden van bol tot bol, waarbij ze voor ze naar een volgende bol gaat op elke bol eerst rondgaat en daarop een bepaald aantal keren reïncarneert. Over de menselijke evolutie op de verborgen planeten of bollen mag maar weinig worden gezegd. We dienen ons alleen met onze aarde bezig te houden. Toen de golf van de mensheid haar de laatste keer bereikte (in deze, onze vierde ronde), begon ze de mens te evolueren, en hem in rassen[1] onder te verdelen. Elk van deze rassen begint te verdwijnen wanneer het door de evolutie een tijdstip, bekend als 'het moment van de keuze', heeft bereikt en zijn toekomstig lot als een individueel ras heeft bezegeld. Bovendien zijn de rassen van elkaar gescheiden door catastrofes zoals het verzinken van continenten en grote natuurrampen. Gelijktijdig met de ontwikkeling van de rassen vindt de ontwikkeling van gespecialiseerde zintuigen plaats; zo heeft ons vijfde ras tot nu toe vijf zintuigen ontwikkeld.

De wijzen zeggen ons verder dat de gebeurtenissen van deze wereld en van haar bevolking aan cyclische wetten onderworpen zijn, en tijdens een bepaalde cyclus is de mate of aard van vooruitgang die bij een andere cyclus hoort, niet mogelijk. Deze cyclische wetten gelden in elk tijdperk. Wanneer de tijden duisterder worden, heersen dezelfde wetten, alleen zijn de cyclussen korter; dat wil zeggen, in absolute zin hebben ze dezelfde lengte, maar de gegeven grenzen worden sneller overschreden. Deze wetten leggen beperkingen op aan de vooruitgang van de mensheid. In een cyclus waarin alles op en neer gaat, moeten de adepten wachten tot het tijdstip is aangebroken dat ze de mensheid kunnen helpen de weg omhoog te gaan. Ze kunnen en mogen niet ingrijpen in de karmische wet. Dus worden ze weer actief in spirituele zin wanneer ze weten dat de cyclus zijn keerpunt nadert.

Deze cyclussen hebben geen scherp afgebakende grenzen of beginpunten, want één cyclus kan eindigen of gedurende enige tijd aan het aflopen zijn terwijl een andere al is begonnen. Ze overlappen elkaar dus en gaan geleidelijk in elkaar over, zoals de dag geleidelijk overgaat in de nacht; en pas wanneer de ene geheel is geëindigd en de andere werkelijk tot bloei begint te komen, kunnen we zeggen dat we ons in een nieuwe cyclus bevinden. Dit kan worden toegelicht door twee aan-

[1]Noot vert. Het woord rassen wordt hier in ruimere zin gebruikt voor 'ontwikkelingsstadia van de mensheid'.

grenzende cyclussen te vergelijken met twee elkaar snijdende cirkels, waarbij de omtrek van de ene het middelpunt van de andere raakt, zodat het moment waarop de ene eindigt en de andere begint, het punt is waar de omtrekken elkaar snijden. Of door ons in te denken dat een persoon die wandelt de vooruitgang van de cyclussen voorstelt; de mate van zijn vooruitgang kan alleen worden berekend door de lengte van zijn voetstappen te nemen; de punten halverwege elke stap vertegenwoordigen het begin en het einde van de cyclussen.

Op deze manier wordt de cyclische vooruitgang geholpen, of de achteruitgang mogelijk gemaakt; in de opgaande fase van de cyclus dalen hoogontwikkelde en vergevorderde wezens, die in het Sanskriet 'jñānī's' worden genoemd, vanuit andere sferen waar de cyclus in een neergaande fase is, naar deze aarde af, om ook aan de spirituele vooruitgang van deze bol bij te dragen. Evenzo verlaten ze dit gebied wanneer onze cyclus een periode van duisternis nadert. Deze jñānī's moeten echter niet met de bovengenoemde mahātma's en adepten worden verward. Het juiste doel van ware theosofen zou dus moeten zijn om zo te leven dat hun invloed kan bijdragen aan het verdrijven van de duisternis, opdat zulke jñānī's naar dit gebied kunnen terugkeren.

Theosofie leert ook het bestaan van een overal verspreide en heel etherische middenstof, die het 'astrale licht' en 'ākāśa' is genoemd. Ze is de bewaarplaats van alle gebeurtenissen in het verleden, het heden en de toekomst, en daarin zijn de gevolgen opgetekend van spirituele oorzaken en van alle handelingen en gedachten van spirituele of stoffelijke aard. Het zou het 'boek van de optekenende engel' kunnen worden genoemd.

Ākāśa moet echter niet worden verward met de ether of het astrale licht van de kabbalisten. Ākāśa is het noumenon van de fenomenale ether of het eigenlijke astrale licht, want ākāśa is oneindig, ondeelbaar, ongrijpbaar, en brengt alleen klank voort.[1]

En dit astrale licht is stoffelijk en geen geest; het is in feite het lagere beginsel van dat kosmische lichaam waarvan ākāśa het hoogste is. Het bezit het vermogen alle beelden vast te houden. Dit houdt in dat elke gedachte en ook elk woord en elke handeling een beeld erop afdrukt. Men zou van deze beelden kunnen zeggen dat ze twee levens hebben.

[1] Ākāśa is in de mystiek van de esoterische filosofie eigenlijk de vrouwelijke 'Heilige Geest'; 'geluid' of spraak is de logos – het gemanifesteerde woord van de ongemanifesteerde moeder. Zie *Sāṃkhya-Sāra* door Vijñāna Bhikshu, red. Fitzedward Hall, Calcutta, Asiatic Society of Bengal, 1862, voorwoord, blz. 33ev.

Ten eerste, hun eigen leven als beeld; ten tweede, de indruk door hen achtergelaten op de matrijs van het astrale licht. Op het hogere gebied van dit licht is er niet zoiets als ruimte of tijd zoals deze door mensen worden opgevat. Alle toekomstige gebeurtenissen zijn de gedachten en daden van mensen; deze brengen vooraf het beeld voort van de gebeurtenis die zal plaatsvinden. Gewone mensen brengen deze gebeurtenissen voortdurend roekeloos en met kwade bedoelingen tot stand, maar de wijzen, mahātma's en de adepten van de goede wet scheppen alleen die beelden die in overeenstemming zijn met de goddelijke wet, omdat ze hun gedachten beheersen. In het astrale licht bestaan ook alle verschillende geluiden. De elementalen zijn energiecentra daarin. De schimmen van gestorven mensen en dieren zijn er ook in te vinden. Daarom kan iedere ziener of persoon in trance daarin alles waarnemen wat iemand heeft gedaan of gezegd, en bovendien wat ieder van zijn vrienden en familieleden is overkomen. Daarom kan men de identiteit van gestorven personen – van wie men veronderstelt dat ze hun berichten juist vanuit dat gebied overbrengen – niet afleiden uit het doorgeven van vergeten of onbekende woorden, feiten of denkbeelden. Uit dit gebied van de stof kunnen de afbeeldingen van iedereen die ooit heeft geleefd, worden genomen, en dan op een geschikt elektromagnetisch oppervlak worden geprojecteerd zodat ze op de verschijning van de gestorven persoon lijken met alle bijbehorende kenmerken van gewicht, vastheid en grootte.

Door middel van het astrale licht en met behulp van elementalen kunnen de verschillende stoffelijke elementen aan de atmosfeer worden onttrokken en neergeslagen, hetzij op een plat oppervlak of in de vorm van een vast voorwerp; deze neerslag kan duurzaam worden gemaakt, of ze kan zo los samenhangen dat ze al snel uiteenvalt. Maar de hulp van de elementalen kan alleen door een sterke wil worden verkregen, gepaard gaand met een volledige kennis van de wetten die voor de elementalen gelden. Het is nutteloos hierover meer details te geven – ten eerste, omdat de ongetrainde onderzoeker het niet kan begrijpen, en ten tweede, omdat een volledige uiteenzetting niet is toegestaan, zelfs al was ze in dit bestek mogelijk.

De wereld van de elementalen is een belangrijke factor op onze aarde en op de weg van een onderzoeker. Elke gedachte verenigt zich – zodra ze door een mens is ontwikkeld – onmiddellijk met een elementaal, en de mens heeft er dan geen greep meer op.

Het is gemakkelijk in te zien dat dit proces elk moment aan de gang is. Daarom bestaat elke gedachte als een entiteit. Haar levensduur hangt

van twee dingen af: (a) de oorspronkelijke kracht van de wil en de gedachte van de persoon; (b) de kracht van het elementaal dat zich ermee heeft verenigd – een kracht die wordt bepaald door de soort waartoe het elementaal behoort. Dit geldt zowel voor goede als voor slechte gedachten, en omdat de wil die achter de meeste slechte gedachten staat gewoonlijk heel sterk is, kunnen we inzien dat het resultaat heel belangrijk is, omdat het elementaal geen geweten bezit en zijn aard en richting ontvangt van de gedachte die het soms kan meevoeren.

Ieder mens heeft zijn eigen elementalen die deel uitmaken van zijn natuur en zijn gedachten. Indien u uw gedachten in woede of met een scherp en liefdeloos oordeel op iemand richt, trekt u een aantal elementalen aan die bij deze bepaalde fout of tekortkoming horen, haar voortbrengen en erdoor worden voortgebracht, en deze hechten zich dan aan u. Zodoende wordt u door de onrechtvaardigheid van uw menselijke oordeel, die de bron noch de reden van de handelingen van een ander kan kennen, door eigen toedoen onmiddellijk een deelhebber aan zijn fout of tekortkoming, en de verdreven 'geest' keert terug met 'zeven duivels erger dan hijzelf'.

Dit is de oorsprong van het gezegde 'wie een steen naar de hemel werpt, krijgt hem zelf op het hoofd'; en dit is geworteld in de wetten die de magnetische affiniteit beheersen.

In het kaliyuga worden we gehypnotiseerd door de gevolgen van de enorme hoeveelheid beelden in het astrale licht, samengesteld uit alle daden, gedachten, enz., van onze voorouders die een leven leidden dat op het stoffelijke was gericht. Deze beelden beïnvloeden de innerlijke mens – die zich van die beelden bewust is – door suggestie. In een meer verlicht tijdperk zou de invloed van zulke beelden naar de waarheid stuwen. De invloed van het astrale licht, zoals het door ons is gevormd en gekleurd, zal voortduren zolang we die beelden daarop blijven afdrukken, en op deze manier wordt het onze rechter en beul. Elke universele wet bevat dus in zichzelf de middelen voor haar eigen bekrachtiging en de straf voor het overtreden ervan, en heeft geen ander gezag nodig om haar vast te stellen of om haar bepalingen uit te voeren.

Door zijn inherente werking ontwikkelt en vernietigt het astrale licht vormen. Het is het universele register. Zijn voornaamste functie is een voertuig te zijn voor de werking van de wetten van karma, of voor de ontwikkeling van het levensbeginsel, en dus is het in diepe, spirituele zin een middenstof of 'middelaar' tussen de mens en zijn godheid – zijn hogere geest.

Theosofie bespreekt ook de oorsprong, de geschiedenis, de ontwikkeling en de bestemming van de mensheid.

Over de mens leert ze:

Ten eerste: Dat iedere geest een manifestatie van de ene Geest, en dus een deel van alles, is. Hij maakt door incarnatie een reeks ervaringen door, en is bestemd om uiteindelijk met het goddelijke te worden herenigd.

Ten tweede: Dat deze incarnatie niet één keer maar vele keren plaatsvindt; iedere individualiteit belichaamt zich telkens weer gedurende talloze levens in opeenvolgende rassen en op opeenvolgende bollen van onze keten, en verzamelt de ervaringen van elke incarnatie tot haar vervolmaking.

Ten derde: Dat tussen opeenvolgende incarnaties, nadat de ziel zich eerst van de grove elementen heeft bevrijd, een periode aanbreekt van relatieve rust en verkwikking – devachan genoemd – waarin die ziel wordt voorbereid om opnieuw te verschijnen in het stoffelijke leven.

De mens heeft een zevenvoudige samenstelling; de hoofdverdeling is die in lichaam, ziel en geest. Deze delen en hun relatieve ontwikkeling beheersen zijn subjectieve toestand na de dood. De werkelijke verdeling kan niet worden begrepen en moet voorlopig esoterisch blijven, want om deze te begrijpen, heeft men bepaalde zintuigen nodig die gewoonlijk nog niet zijn ontwikkeld. Als men strikt en zonder enig voorbehoud vasthoudt aan de huidige zevenvoudige indeling zoals die door theosofische schrijvers is gegeven, zal dit aanleiding geven tot onenigheid of misvattingen. Bijvoorbeeld, de geest is niet een zevende beginsel. Hij is de synthese, of het geheel, en is in gelijke mate aanwezig in de andere zes. Deze verschillende indelingen kunnen alleen als een algemene werkhypothese worden gebruikt om uitgebreid en verbeterd te worden naarmate de onderzoekers vooruitgaan en zich ontwikkelen.

De toestand van spirituele maar betrekkelijke rust die bekendstaat als devachan, duurt niet eeuwig en is dus niet hetzelfde als de eeuwige hemel van het christendom, evenmin als de 'hel' overeenkomt met de toestand die bij theosofische schrijvers bekendstaat als avīchi.

Al zulke pijnlijke toestanden zijn voorbijgaand en zuiverend. Wanneer die zijn doorgemaakt, gaat het individu naar devachan.

De 'hel' en avīchi zijn dus niet hetzelfde. Avīchi is hetzelfde als de 'tweede dood', omdat het in feite vernietiging betekent die alleen de

'zwarte magiër' of de spiritueel verdorvene treft, zoals we later zullen zien.

De aard van elke incarnatie hangt af van de balans die is opgemaakt van de verdiensten en tekortkomingen in het voorafgaande leven of levens, dat wil zeggen van de manier waarop de mens heeft geleefd en gedacht; en deze wet is onwrikbaar en volstrekt rechtvaardig.

'Karma' – een term met een tweeledige betekenis: de ethische wet van oorzaak en gevolg (wat een mens zaait, dat zal hij oogsten); en het saldo, of overschot, van verdiensten en tekortkomingen in ieder individu – bepaalt ook de belangrijkste ervaringen van vreugde en verdriet in elke incarnatie, zodat wat we 'toeval' noemen in werkelijkheid het 'verdiende loon' is dat in een vroeger bestaan werd verworven.

Karma raakt niet in één enkel leven volledig uitgeput, noch ondergaat een mens noodzakelijkerwijs in dit leven de gevolgen van al zijn vroegere karma, want een deel kan door verschillende oorzaken worden achtergehouden. De belangrijkste oorzaak is dat het ego niet erin slaagt een lichaam te verkrijgen dat het instrument of werktuig zal zijn waarin en waardoor de meditatie of gedachten van voorgaande levens hun uitwerking kunnen hebben en tot rijping kunnen komen. Daarom beweert men dat er een mysterieuze kracht schuilt in de gedachten van de mens tijdens een leven, die zeker haar gevolgen zal voortbrengen, of in het eerstvolgende leven of vele levens later – d.w.z. in dat leven waarin het ego een lichaam verwerft dat geschikt is om het brandpunt, werktuig of instrument te zijn voor het laten rijpen van karma uit het verleden. Karma heeft wat de gevolgen voor de ziel betreft ook het vermogen om aan te houden of te worden afgehouden, want een bepaalde levenshouding – of gedachte – zal de ziel soms drie levens lang in één bepaalde richting beïnvloeden, vóór de gunstige of ongunstige gevolgen van een ander soort karma kunnen worden gevoeld. Het is niet noodzakelijk dat elke geringe hoeveelheid karma tot in de kleinste bijzonderheden precies wordt ervaren zoals het werd teweeggebracht, want verschillende soorten karma kunnen tegelijkertijd tot rijping komen en door hun gezamenlijke werking een gevolg teweegbrengen dat, terwijl het als geheel nauwkeurig al zijn samenstellende delen vertegenwoordigt, toch een ander karma is dan dat van elk afzonderlijk samenstellend deel. Dit kan men opvatten als de neutralisering van de te verwachten gevolgen van de betrokken soorten karma.

Het evolutieproces tot aan de hereniging met het goddelijke is en omvat een geleidelijk opklimmen van rang tot rang wat betreft ontwik-

keling en verdienste. De meest verheven wezens die nog een lichaam van vlees hebben staan bekend als wijzen, rishi's, broeders, meesters. Hun grote taak is om de spirituele kennis en spirituele invloed altijd in stand te houden en deze, wanneer de cyclische wetten dit toestaan, te vergroten.

Wanneer de vereniging met het goddelijke wordt bereikt, zijn alle gebeurtenissen en ervaringen uit elke incarnatie bekend.

Over het proces van spirituele ontwikkeling leert de theosofie:

Ten eerste: Dat de essentie van het proces is om ervoor te zorgen dat het hoogste, het spirituele, element van de menselijke natuur de oppermacht verkrijgt.

Ten tweede: Dat dit kan worden bereikt door onder andere vier gedragslijnen te volgen:

a. De algehele uitroeiing van egoïsme in elke vorm, en het ontwikkelen van een diep en warm medegevoel voor anderen, en het zich inzetten voor hun welzijn.

b. De volkomen ontwikkeling van de innerlijke, spirituele mens door meditatie, door in contact proberen te komen met het goddelijke, en door zich te oefenen op de manier die Patañjali heeft beschreven, dat wil zeggen door onafgebroken te streven naar een ideaal.

c. De beheersing van vleselijke lusten en begeerten, terwijl alle lagere stoffelijke belangen doelbewust ondergeschikt worden gemaakt aan de aansporingen van de geest.

d. Het zorgvuldig vervullen van elke plicht die tot iemands werk behoort, zonder naar beloning te verlangen, terwijl men de gevolgen aan de goddelijke wet overlaat.

Ten derde: Dat, terwijl het bovenstaande door alle religieus ingestelde mensen moet en kan worden gedaan, een nog hogere staat van spiritualiteit kan worden bereikt indien een bijzondere training – fysiek, verstandelijk en spiritueel – wordt gevolgd, waardoor de innerlijke vermogens eerst worden opgewekt en daarna worden ontwikkeld.

Ten vierde: Dat voortzetting van dit proces leidt tot adeptschap, mahātmaschap, of de staat van rishi's, wijzen en dhyāni-chohans, die allen verheven stadia vertegenwoordigen, die worden verkregen door strenge zelfdiscipline en het overwinnen van moeilijkheden gedurende misschien wel vele incarnaties, en met vele graden van inwijding en bevordering, waarboven weer andere stadia zijn waardoor men steeds dichter bij het goddelijke komt.

Over de grondbeginselen van spirituele ontwikkeling zegt de theosofie:

Ten eerste: Dat het proces zich geheel in het individu zelf afspeelt; en dat het motief, de inspanning en het resultaat uit zijn eigen innerlijke natuur voortkomen, door middel van zelfontwikkeling.

Ten tweede: Dat dit proces, hoe persoonlijk en innerlijk het ook verloopt, niet zonder hulp verloopt, want ze is in feite slechts mogelijk door nauw contact met de hoogste bron van alle kracht.

Over de mate van vooruitgang in de incarnaties leert ze:

Ten eerste: Dat zelfs een puur verstandelijke kennis van de theosofische waarheden van grote waarde is, omdat ze het individu geschikt maakt voor een stap omhoog in zijn volgende leven op aarde, want ze geeft een impuls in die richting.

Ten tweede: Dat nog meer vorderingen worden gemaakt door een leven van plichtsbetrachting, toewijding en liefdadigheid.

Ten derde: Dat nog grotere vooruitgang wordt verkregen door nauwgezet en toegewijd bovengenoemde wegen tot spirituele ontwikkeling te volgen.

Ten vierde: Dat elk ras en ieder individu daarvan in zijn evolutie een punt bereikt dat bekendstaat als 'het moment van keuze', wanneer ze zelf over hun toekomstige lot beslissen door een weloverwogen en bewuste keuze tussen het eeuwige leven en de dood, en dat dit recht van keuze het bijzondere voorrecht is van de vrije ziel. Hiervan kan geen gebruik worden gemaakt vóór de mens zich bewust is geworden van de ziel in zich, en vóór de ziel enige mate van zelfbewustzijn in het lichaam heeft bereikt. Het moment van keuze is niet een vaststaand tijdstip; het is het resultaat van alle momenten. En het kan niet aanbreken, tenzij alle voorafgaande levens ernaartoe hebben geleid. Voor de mensheid als geheel is het nog niet aangebroken. Ieder individu kan het aanbreken van dit moment voor zichzelf verhaasten onder de werking van de hierboven uiteengezette wet van rijpend karma. Indien hij vervolgens niet de juiste keuze maakt, dan is hij nog niet geheel verdoemd, want de doelmatigheid van de natuur zorgt ervoor dat hij herhaaldelijk de gelegenheid om te kiezen zal krijgen tot het moment voor de hele mensheid is aangebroken. Na dit tijdperk van bloei neigt de mensheid naar haar ontbinding. Enkele individuen zullen haar ontwikkeling ver vooruit zijn en adeptschap of mahātmaschap hebben bereikt. De grote meerderheid, die de juiste keuze heeft gemaakt maar geen

bevrijding heeft verkregen, gaat over in de subjectieve toestand en wacht daarin op het moment waarop de menselijke levensgolf doorstroomt naar de volgende bol, die zij als eerste zielen zullen bevolken. Degenen die weloverwogen het kwade kozen, en hun leven in grote spirituele verdorvenheid hebben doorgebracht (want het kwaad werd gedaan uit pure voorliefde voor het kwaad), verbreken de band met de goddelijke geest, of de monade, die voor altijd het menselijke ego verlaat. Zulke ego's komen, voor zover we begrijpen, in de ellende van het achtste sfeer terecht, om daar te blijven tot de scheiding tussen wat ze aldus hadden ontwikkeld en de persoonlijke Īśvara, of goddelijke vonk, volledig is. Maar deze lering is door de meesters nooit toegelicht; ze hebben steeds geweigerd vragen hierover te beantwoorden en haar volledig toe te lichten. In het volgende manvantara zal die goddelijke vonk waarschijnlijk weer aan de lange reis door de evolutie beginnen, waarbij hij bij de bron in de levensstroom wordt geworpen en weer opklimt door alle lagere vormen.

Zolang de band met de goddelijke monade niet is verbroken, kan deze vernietiging van de persoonlijkheid niet plaatsvinden. Iets van die persoonlijkheid zal altijd vastgehecht blijven aan het onsterfelijke ego. Zelfs na zo'n scheiding kan de mens voortleven, een mens onder mensen – een zielloos wezen. Deze teleurstelling, om het zo te noemen, voor de goddelijke vonk om beroofd te worden van het door hem gekozen voertuig, vormt de 'zonde tegen de Heilige Geest', iets waarvoor zijn aard hem verbiedt vergiffenis te schenken, omdat hij niet verbonden kan blijven met beginselen die in absolute zin ontaard en geschonden zijn, zodat ze niet langer reageren op de cyclische impulsen van de evolutie, maar, door hun eigen natuur neergedrukt, naar de diepste diepten van de stof zinken. Als de verbinding eenmaal volledig is verbroken, dan kan deze overeenkomstig de aard van het zijn niet worden hersteld. Maar tijdens het hele ontbindingsproces, dat duizenden jaren duurt, bieden zich ontelbare gelegenheden aan om terug te keren.

Er is ook een lot dat zelfs adepten van de goede wet kan treffen, en dat enigszins overeenkomt met een verlies van de 'hemel' na de genietingen ervan gedurende onmetelijke perioden. Wanneer de adept een bepaald verheven punt in zijn evolutie heeft bereikt, kan hij, door het slechts te wensen, een lagere god worden, of wat de hindoes een 'deva' noemen. Als hij dit doet, kan hij, hoewel hij de gelukzaligheid en macht van die staat gedurende een enorm lange tijd zal genieten, bij de volgende pralaya geen deelhebben aan het bewuste leven 'in de schoot van

de Vader', maar moet hij bij de volgende nieuwe 'schepping' afdalen in de stof om bepaalde taken te verrichten die nu niet kunnen worden toegelicht, en daarna weer opklimmen door de elementalenwereld; dit lot is echter niet hetzelfde als dat van de zwarte magiër die in avīchi terechtkomt. Maar de adept kan ook de middenweg tussen die twee kiezen en een nirmāṇakāya worden – iemand die de gelukzaligheid van nirvāṇa opgeeft en na zijn dood buiten het lichaam in een bewust bestaan blijft voortleven om de mensheid te helpen. Dit is het grootste offer dat hij de mensheid kan brengen. Door vooruit te gaan en de ene na de andere graad van macht en relatieve ontwikkeling te bereiken, zoals hierboven werd beschreven, verhaast de aspirant het aanbreken van het moment van keuze, waarna de snelheid van zijn vooruitgang aanmerkelijk wordt vergroot.

Hieraan kan worden toegevoegd dat de theosofie het enige stelsel van religie en filosofie is dat een bevredigende verklaring geeft voor vraagstukken zoals de volgende:

Ten eerste: Het doel, het nut en het bewoond zijn van andere planeten dan deze aarde; die planeten dienen om de evolutieweg te voltooien en te verlengen, en aan zielen de vereiste mate van universele ervaring te verschaffen.

Ten tweede: De geologische rampen van de aarde; het veelvuldig ontbreken van overgangsvormen in haar dierenwereld; het aantreffen van bouwkundige en andere overblijfselen van nu verdwenen volkeren, waarover de reguliere wetenschap niets dan nutteloze gissingen maakt; de aard van verdwenen beschavingen en de oorzaken van hun ondergang; het feit dat er nog primitieve volkeren zijn en de ongelijke ontwikkeling van de bestaande beschavingen; de verschillen, zowel fysiek als innerlijk, tussen de verschillende mensenrassen; een schets van de toekomstige ontwikkeling.

Ten derde: De punten van onenigheid en van overeenstemming tussen de religies van de wereld, en hun gemeenschappelijke basis.

Ten vierde: Het bestaan van kwaad, lijden en verdriet – een hopeloos probleem voor de gewone filantroop of theoloog.

Ten vijfde: De ongelijkheid wat betreft maatschappelijke omstandigheden en voorrechten; de scherpe tegenstelling tussen rijkdom en armoede, mensen die vlug en traag van begrip zijn, beschaving en onwetendheid, deugd en verdorvenheid; het verschijnen van geniale mensen in families waarin dit verder helemaal niet voorkomt, en ook

andere feiten die in strijd zijn met de wet van de erfelijkheid; de veelvuldig voorkomende gevallen waarin individuen zich bevinden in een omgeving die niet bij hen past, zozeer zelfs dat dit hun levenshouding verbittert, hun aspiraties belemmert en hun inspanningen verlamt; de felle tegenstelling tussen iemands aard en de toestand waarin hij zich bevindt; het zich voordoen van ongelukken, tegenslag en een vroegtijdige dood – allemaal problemen die alleen zijn op te lossen door óf de conventionele theorie van goddelijke grilligheid óf de theosofische leringen van karma en reïncarnatie.

Ten zesde: Het feit dat er individuen zijn die over paranormale vermogens, zoals helderziendheid, helderhorendheid, enz., beschikken, en ook de verschijnselen van psychometrie en hypnose.

Ten zevende: De ware aard van echte spiritistische verschijnselen, en het juiste tegenwicht voor bijgeloof en overdreven verwachtingen.

Ten achtste: Het tekortschieten van de conventionele religies om hun terrein belangrijk uit te breiden, misstanden te bestrijden, de maatschappij te hervormen, de broederschapsgedachte te verbreiden, een einde te maken aan ontevredenheid, misdaad te verminderen, en de mensheid te verheffen; en een duidelijke onmacht om het ideaal dat ze verkondigen in individuele levens te verwezenlijken.

Het bovenstaande is een schets van de belangrijkste ideëen van de theosofie, de wijsheid-religie. Een verdere uitwerking daarvan kan men vinden in de snel groeiende hoeveelheid literatuur over dit onderwerp.

Echo's uit het Oosten

Een algemene schets van theosofische leringen

Voorwoord

De titel voor deze artikelen werd door Kate Field gekozen toen ze naar haar nieuwe blad, *Kate Field's Washington*, werden gestuurd om in januari 1890 te worden gepubliceerd, en ze verdient alle lof voor een passende naam. Het was eveneens op aanraden van Mw. Field dat de artikelen werden ondertekend met het pseudoniem 'Occultus', want het was de bedoeling dat de persoon van de schrijver onbekend zou blijven tot de reeks zou zijn voltooid.

De beperkingen in de behandeling van het onderwerp die nodig waren in verband met het populaire karakter van het blad waarin deze artikelen werden gepubliceerd, sloten details en bijzonderheden uit die in een filosofisch of religieus tijdschrift mogelijk zouden zijn geweest. Er wordt geen aanspraak op gemaakt dat het onderwerp theosofie, zoals dat in het Oosten wordt opgevat, uitputtend is behandeld, want als we bedenken dat door de wijzen die de bewaarders van de theosofische waarheid zijn, miljoenen jaren aan het onderzoek ernaar zijn gewijd, dan denk ik dat er geen schrijver is die meer kan doen dan enkele echo's die zijn oor hebben bereikt, te herhalen.

New York, september 1890 William Q. Judge

Door de schrijver met liefde en dankbaarheid
opgedragen aan Helena Petrovna Blavatsky

– 1 –

In India is er een wijd verspreid geloof dat er verbazingwekkende mensen bestaan die ontzaglijk oud zijn en teruggetrokken leven in plaatsen die voor de gewone reiziger niet toegankelijk zijn, maar westerse denkers beschouwen dit als een vreemd bijgeloof. In India is dit al zo lang een gangbaar denkbeeld dat de naam die aan deze wezens wordt toegekend in het Sanskriet welbekend is: 'mahātma', een samen-

gesteld woord van *mahā*, groot, en *ātman*, ziel. Het geloof in het bestaan van zulke mensen is niet beperkt tot ongeschoolde mensen, maar wordt gedeeld door ontwikkelde mensen van alle kasten. De lagere klassen beschouwen de mahātma's als een soort goden en zien het meest op tegen hun wonderbaarlijke vermogens en hun hoge leeftijd. De pundits, of de klasse van de geleerden, en de ontwikkelde hindoes in het algemeen hebben een andere opvatting; ze zeggen dat mahātma's mensen of zielen zijn met een onbeperkte kennis van de natuurwetten en van de geschiedenis en ontwikkeling van de mens. Ook beweren ze dat de mahātma's – of rishi's, zoals ze hen soms noemen – de kennis van alle natuurwetten eeuwenlang hebben bewaard, niet alleen als overlevering onder hun leerlingen, maar ook als werkelijke verslagen en in bibliotheken die zich ergens in de vele onderaardse tempels en gangen in India bevinden. Sommigen die dit geloven beweren dat er ook voorraden boeken en documenten zijn in afgezonderde plaatsen in dat deel van Tibet dat niet aan Europeanen bekend is, omdat ze alleen toegankelijk zijn voor de mahātma's en adepten.

Het geloof dat aan deze universele theorie wordt gehecht, is gebaseerd op een oude Indiase lering dat de mens een spiritueel wezen is – met andere woorden een ziel – en dat deze ziel in leven na leven op aarde van verschillende lichamen gebruikmaakt om ten slotte door herhaalde ervaring tot zo'n volmaakte kennis te komen dat ze in staat is een lichaam aan te nemen dat een geschikt verblijf is voor een mahātma of vervolmaakte ziel. Dan, zeggen ze, wordt deze ziel een spirituele helper van de mensheid. Deze vervolmaakte mensen zouden de waarheid kennen over het ontstaan van werelden en stelsels en ook over de ontwikkeling van de mens op deze en andere planeten.

Indien deze leringen alleen in India werden aangehangen, zou het voor de hand liggen het onderwerp na deze korte vermelding te laten rusten. Maar wanneer we zien dat een groot aantal mensen in Amerika en Europa dezelfde opvattingen hebben, is het interessant om de aandacht op zo'n onwesterse gedachtegang te vestigen. In 1875 werd de Theosophical Society in New York opgericht met als doel een kern te vormen voor een universele broederschap, en volgens haar oprichters hebben de Indiase mahātma's hen opgedragen om zo'n organisatie op te richten. Sinds haar oprichting heeft ze in alle landen leden verworven, waaronder zowel rijke mensen als mensen die in bescheiden omstandigheden leven, en ook hoogontwikkelden. Onder deze leden bloeit het geloof in Indiase mahātma's en in reïncarnatie en haar tweelingleer,

karma. Volgens laatstgenoemde kan geen macht, menselijk of goddelijk, iemand vrijwaren voor de gevolgen van verrichte handelingen, en ondergaan we in dit leven de gevolgen van daden die we in de vorige incarnatie hebben verricht en van de gedachten die we toen hadden.

Hierover is in de Verenigde Staten, Engeland, India en elders veel literatuur verschenen in de vorm van boeken en tijdschriften. In het belang van deze nieuw-oude beweging worden ook kranten gepubliceerd in de landstaal van Hindoestan en in het oude Ceylon. Zelfs Japan heeft tijdschriften die aan hetzelfde doel zijn gewijd. Door zo'n wijdvertakte beweging te negeren zou men blijk geven van onwetendheid over de factoren die onze ontwikkeling beïnvloeden. Wanneer zo'n eminente autoriteit als de grote Franse geleerde Émile Burnouf zegt dat de theosofische beweging op dit moment moet worden beschouwd als een van de drie grote religieuze invloeden in de wereld, dan hoeven we ons niet te verontschuldigen wanneer we haar leringen in detail voorleggen aan lezers die doordrenkt zijn van de westerse beschaving.

– 2 –

In mijn vorige artikel heb ik slechts terloops gezinspeeld op de belangrijkste twee leringen die door de Theosophical Society worden verkondigd. Het is goed nu op te merken dat het oprichten van de Society zelf met hilariteit werd begroet, iets wat zich sindsdien met tussenpozen heeft herhaald. Al snel nadat ze van start was gegaan, begroette de voorzitter, kol. H.S. Olcott, die in Washington tijdens onze laatste oorlog een bekende figuur was, als nieuw lid baron Henry Louis de Palm, die zo vriendelijk was bij zijn dood zijn lichaam aan de kolonel toe te vertrouwen om te worden gecremeerd. De plechtigheid werd gehouden in Masonic Hall in New York en trok veel belangstelling. Ze droeg een theosofisch karakter. Kol. Olcott had de leiding, een spiritist zorgde voor een invocatie en een materialist las de liturgie. Dit alles leidde natuurlijk tot satirische opmerkingen in de pers, maar diende het doel om enige aandacht te vestigen op de jonge Society. Haar geschiedenis is sindsdien opmerkelijk geweest, en men kan gerust zeggen dat geen andere soortgelijke organisatie in deze eeuw zoveel de aandacht heeft getrokken, de mensen zoveel heeft aangespoord tot het nadenken over mystieke onderwerpen, en ondanks de felste bespotting en de hevigste tegenstand in het korte tijdbestek van 15 jaar zo snel is gegroeid.

Terwijl de pers spotte en vijanden samenspanden, hebben de werkers in de Society over de hele wereld centra opgericht en houden zich nu volhardend bezig met het versturen van theosofische literatuur naar alle uithoeken van de Verenigde Staten. Een blik op de theosofische kaart toont een reeks afdelingen van de Society die een strook land beslaat die zich uitstrekt van de stad New York tot de kust van de Grote Oceaan: deze gordel spreidt zich aan beide uiteinden uit om in het oosten Boston en New-Orleans en in het westen San Francisco en San Diego te omvatten, terwijl zich in het midden van het continent een andere opeenhoping van centra bevindt. Dit zou strikt en mystiek theosofisch zijn, omdat er aan elk uiteinde van de magische lijn van krachtsinspanning, en ook bij het middelpunt, een opeenhoping van centra bevindt. Het is een feit dat het aantal afdelingen van de Society in Amerika snel naar het eerste honderdtal oploopt. Korte tijd bestond er in Washington een afdeling van de Society, de Gnostische genaamd, maar ze heeft nooit enig actief werk gedaan. Nadat de afdeling door haar voorzitter onmiddellijk was ontbonden, en hij zich daarna terugtrok en het voorzitterschap aan een ander overdroeg, ontnam het bestuur van de Amerikaanse theosofen de Gnostische afdeling haar charter, en de leden ervan sloten zich bij andere afdelingen aan. Tegenwoordig bestaat er in Washington echter een afdeling die moedig genoemd is naar de veel geprezen en veel verguisde Mw. H.P. Blavatsky, terwijl de theosofische kaart in Washington een opeenhoping van invloeden laat zien die wijzen op het bestaan van nóg een afdeling, en uit een onderzoek in officiële kringen naar bovengenoemd geval blijkt dat de zaak al ter sprake is gebracht.

De theosofische kaart waarover ik sprak, is een curiositeit, een anomalie in de 19de eeuw. Slechts weinig leden van de Society hebben het recht deze te zien; maar degenen aan wie dat veroorloofd is, zeggen dat het een register is van de werkelijke toestand, dagelijks bijgehouden, van de hele Amerikaanse afdeling, een soort weerkaart met hogedrukgebieden en theosofische vochtigheidsgraden in alle richtingen. Waar een afdeling een goede basis heeft en in goede staat verkeert, daar vertoont het gevoelige oppervlak helderheid en vastheid. Op sommige plaatsen die in een toestand van wording verkeren, zien we een verschijnsel dat tekenend is voor een draaikolk, waaruit zich snel een afdeling kan ontwikkelen; terwijl overal waar in een bestaande organisatie een element van ontbinding is binnengeslopen, de plaatsen die vroeger vastheid en helderheid vertoonden, nu nevelig worden. Met behulp van

deze kaart kunnen degenen die de werkelijke groei van de beweging leiden, zeggen hoe deze ervoor staat en haar op een verstandige manier bijstaan. Dit alles klinkt in onze eeuw natuurlijk belachelijk; maar of het waar is of niet, veel theosofen geloven erin. Het zou wenselijk zijn dat er voor andere onderdelen van onze beschaving een soortgelijke mogelijkheid bestond.

De edele theorieën van de theosofen over evolutie, mensenrassen, religies en algemene beschaving, en ook over de toekomstige staat van de mens en van de verschillende planeten die hij bewoont, verdienen onze serieuze aandacht, en ik ben van plan hierover een andere keer te spreken.

– 3 –

De eerste echo uit het stralende en mysterieuze Oosten die uit deze bladzijden weerklonk, liet de toon van universele broederschap horen. Zo'n denkbeeld wordt onder de mensen van deze tijd over het algemeen als vaag en utopisch beschouwd, maar als een waarvan het geen kwaad kan om het te onderschrijven; daarom stemt men er al snel mee in, maar slechts om die betuiging even vlug ongedaan te maken door in tegenovergestelde richting te handelen. Want de huidige beschaving, en vooral die van de Verenigde Staten, probeert de nadruk te leggen op het individu en het te verheerlijken. De vaak herhaalde verklaring dat iedere in de Verenigde Staten geboren burger ernaar kan streven het hoogste ambt dat het land te bieden heeft te bekleden, is een bewijs hiervan, en de mahātma's die door de eeuwen heen de waarheid beschermen, terwijl staten uiteenvallen, beweren dat na verloop van tijd de reactie zeker zal komen als een terugval tot de ergste vormen van anarchie. Zo'n terugval kan alleen worden voorkomen als mensen de universele broederschap die ze met de mond willen belijden, ook werkelijk in praktijk brengen. Deze verheven wezens beweren vervolgens dat alle mensen met elkaar zijn verbonden, en dat dit een wetenschappelijk en dynamisch feit is, of ze dit erkennen of niet, en dat ieder volk op zowel het ethische als het fysieke gebied lijdt als gevolg van de fouten die door alle andere volkeren zijn begaan, en ook van de andere volkeren hulp krijgt, zelfs tegen hun wil in. Dit gebeurt dankzij het bestaan van een onweegbare, ijle middenstof die de hele aardbol doordringt en waarin alle daden en gedachten van ieder mens worden gevoeld en waarop ze worden afgedrukt om later weer te worden teruggekaatst.

Vandaar – zo zeggen de adepten – dat de gedachten, de leringen en de religieuze opvattingen van de mensen van het hoogste belang zijn, omdat die welke onder mensen met een onedel karakter gangbaar zijn even goed en even gemakkelijk op aarde worden weerkaatst als de gedachten en de opvattingen van personen die op een hogere trap van beschaving staan.

Als deze stelling waar is, dan is ze een heel belangrijke lering, want met behulp van de ontdekkingen op het gebied van het hypnotisme, die nu door de wetenschap worden erkend, zijn we onmiddellijk in staat te zien dat een enorm hypnotiserend mechanisme ons omgeeft. Omdat deze ijle middenstof – door de oosterlingen 'ākāśa' en door de middeleeuwse filosofen het 'astrale licht' genoemd – geheel buiten onze controle valt, zijn we overgeleverd aan de beelden die zich daarin bevinden en die naar ons worden weerkaatst.

Als we hieraan de bijzonder interessante reïncarnatiegedachte toevoegen en bovendien bedenken dat de in het astrale licht gemaakte beelden eeuwenlang blijven bestaan, dan zien we onmiddellijk dat we bij onze terugkeer op aarde ten goede of ten kwade worden beïnvloed door het gedrag, de leringen en de aspiraties van vroegere mensen en volkeren. Wij die nu hier terugkeren, worden bijvoorbeeld, zonder het te weten, beïnvloed door de indrukken die in het astrale licht zijn gemaakt toen de indianen, de Spanjaarden en de wrede puriteinen op aarde leefden.

De woorden van de onsterfelijke Shakespeare:

> Het kwaad dat mensen doen leeft na hen voort:
> Het goede wordt vaak met hun beenderen begraven.
>
> – *Julius Caesar*, 3:2:80

illustreren deze leer op een treffende manier. Want, omdat de slechte gedachten en daden stoffelijker zijn en daarom krachtiger op het astrale licht zijn afgedrukt, terwijl de goede, omdat ze spiritueel zijn, gemakkelijk vervagen, zijn we in feite overgeleverd aan het kwaad dat is bedreven. En de adepten beweren dat Shakespeare, zonder het zelf te weten, door een van hen werd geïnspireerd. Op deze kant van het onderwerp zal ik nog terugkomen. Het evolutieplan dat door deze wezens en hun leerlingen wordt ontvouwd, is zó breed, diep en verstrekkend dat het gewone verstand ervan duizelt. Het beschouwt perioden van biljoenen en biljarden jaren als een gewone zaak. Volgens dit plan heeft de mens miljoenen jaren langer op aarde geleefd dan de

wetenschap nu nog wil erkennen. Het is niet gebonden aan het beperkte stelsel van de bijbelse kroniekschrijvers, noch wordt het ondermijnd door de enorme ouderdom van beschavingen die langgeleden zijn verdwenen. De bewaarders van deze leer zeggen dat zij en hun voorgangers in die oude tijden hebben geleefd, en niet alleen de herinnering daaraan maar ook volledige verslagen daarvan hebben bewaard. Bovendien zijn deze verslagen niet op vergankelijk papier- of palmblad vastgelegd, maar op onvergankelijke steen. Ze verwijzen naar overblijfselen zoals de 8 m hoge standbeelden die op Paaseiland zijn aangetroffen: naar rijen reusachtige standbeelden in Azië, die door hun verschillende hoogten een beeld geven van het geleidelijk kleiner worden van de menselijke gestalte, iets wat gelijke tred hield met andere gevolgen van degeneratie; en als kroon op dit alles zeggen ze dat ze op dit moment in het Oosten de uitgebreide en goed bewaarde verzamelingen bezitten van verslagen van allerlei aard. Deze verslagen zouden niet alleen betrekking hebben op de geschiedenis van de fysieke mens, maar ook op zijn astrale en spirituele evolutie.

Vóór ik dit artikel besluit, kan ik alleen nog wijzen op een van hun grondstellingen van het evolutieplan. Deze is dat eerst de evolutie van de innerlijke astrale vorm van de mens plaatsvond en gedurende een enorm aantal jaren werd voortgezet, voordat zijn fysieke gestel daaromheen werd opgebouwd. Dit is samen met andere onderdelen van de leer van essentieel belang en zal ons helpen om de ingewikkelde vraagstukken te begrijpen waarmee we in de geschiedenis van de mensheid worden geconfronteerd, zowel wat betreft het deel dat daarvan al bekend is als dat wat nog op vermoedens berust.

– 4 –

De verslagen waarover ik in mijn vorige artikel heb gezegd dat ze door de adepten worden bewaard en nu in het bezit zijn van hun huidige vertegenwoordigers en opvolgers, eveneens adepten, hebben niet alleen betrekking op de geboorte van planeten in dit zonnestelsel, maar ook op de evolutie en ontwikkeling van de mens door de verschillende natuurrijken, totdat hij de hoogst denkbare toestand heeft bereikt. De evolutie van de mens omvat niet alleen het ontstaan van zijn sterfelijke lichaam, maar ook de geschiedenis van de innerlijke mens, die ze gewoonlijk de werkelijke mens noemen.

Dit brengt ons tot een interessante bewering die door de wijsheid-

religie wordt gedaan, namelijk dat ze niet alleen licht kan werpen op de emoties en verstandelijke vermogens van de mens, maar ook op de toestanden vóór de geboorte en na de dood, en beide zijn van het hoogste belang. Vragen als: 'Waar kom ik vandaan?' en 'In welke toestand zal ik na de dood verkeren?' kwellen en verwarren het denken van alle mensen, zowel onwetenden als ontwikkelden. Van tijd tot tijd hebben priesters en denkers over deze toestanden vóór de geboorte en na de dood min of meer absurde theorieën geformuleerd, terwijl de moderne wetenschap honend lacht bij de gedachte om op dat gebied enig onderzoek te doen. Theologen hebben verklaringen aangereikt die alle slechts betrekking hebben op datgene wat volgens hun veronderstellingen met ons zal gebeuren na de dood, maar ze laten de heel natuurlijke vraag: 'Wat waren we vóór we hier werden geboren?' volledig buiten beschouwing en onbeantwoord. Zelfs vanuit hun eigen standpunt bezien is hun positie heel onlogisch, want, omdat ze de onsterfelijkheid van de ziel – de werkelijke mens – hebben geponeerd, kunnen ze in geen van beide richtingen onsterfelijkheid ontkennen. Indien de mens onsterfelijk is, dan kan die onsterfelijkheid nooit een begin hebben gehad, want anders zou ze een einde hebben. Hun enige uitvlucht uit dit dilemma is de verklaring dat iedere ziel een speciale schepping is. Maar bij deze lering van een speciale schepping voor iedere op aarde geboren ziel wordt door de priesters niet lang stilgestaan, omdat ze het beter schijnen te vinden haar wijselijk op de achtergrond te houden.

De wijsheid-religie blijft daarentegen van begin tot eind logisch. Ze verklaart dat de mens een spiritueel wezen is en laat geen breuk toe in de keten van iets dat eenmaal onsterfelijk is verklaard. Het ego van ieder mens is onsterfelijk; 'het bestond altijd, zal altijd bestaan en kan nooit niet-bestaand zijn'; het verschijnt nu en dan, en verschijnt weer opnieuw, en is elke keer in een ander soort lichaam gehuld, waardoor het slechts in schijn sterfelijk is; het blijft altijd de basis en toeverlaat voor de persoonlijkheid die actief is op het levenstoneel. En voor deze verschijningsvormen als sterveling zijn de ter sprake gebrachte vragen – over de toestanden vóór de geboorte en na de dood – van essentieel belang, want door kennis of onwetendheid daarover wijzigt het denken en handelen van de mens zolang hij nog een speler is op het levenstoneel, en het is nodig dat hij dit weet, opdat hij zó zal leven dat hij kan bijdragen aan de grote opwaartse beweging van de evolutie.

De adepten hebben eeuwenlang wetenschappelijke experimenten gedaan en onderzoek verricht op het gebied van deze onderwerpen.

Omdat ze zelf zieners van de hoogste rang zijn, hebben ze niet alleen verslag gedaan van hun eigen feitelijke ervaringen achter de sluier van de stof, aan beide kanten, maar ze hebben de verslagen van dezelfde soort ervaringen van honderdduizenden zieners van lagere rang, hun eigen discipelen, verzameld, vergeleken, geanalyseerd en bewaard; en dit proces is sinds onheuglijke tijden aan de gang. De wetenschap mag erom lachen, maar de adepten zijn de enige ware wetenschappers, want ze houden rekening met alle facetten van het onderwerp, terwijl de wetenschap beperkt wordt door hersencapaciteit, omstandigheden, onvolmaaktheid van instrumenten en het totale onvermogen om iets waar te nemen dat dieper ligt dan alleen maar de verschijnselen van de stof. De verslagen van de visioenen en ervaringen van de grotere en minder grote zieners zijn door de eeuwen heen tot op de huidige dag bewaard gebleven. Van die grote verzameling is alleen datgene als waar aangenomen wat gecontroleerd en bevestigd is door miljoenen onafhankelijke waarnemingen; daarom kunnen de adepten worden beschouwd als degenen die werkelijke experimentele kennis bezitten over wat aan de geboorte van het ego in een menselijke vorm voorafgaat, en wat er volgt wanneer het 'sterfelijke omhulsel' wordt afgeworpen.

Dit optekenen van ervaringen gaat nog steeds door, want het oneindige aantal veranderingen van de natuur die evolueert laat geen stilstand toe, geen 'laatste woord', geen definitieve formulering. Terwijl de aarde om de zon draait, doorloopt ze in haar baan niet alleen nieuwe plaatsen, maar omdat ze door de zon wordt meegevoerd in zijn grotere baan die miljoenen en miljoenen jaren omvat, moet ze in deze grotere cyclus nieuwe gebieden in de ruimte betreden en geheel nieuwe omstandigheden ervaren. Daarom gaan de adepten nog verder en verklaren dat, zoals de verschijnselen die de stof tegenwoordig vertoont verschillen van die van een miljoen jaar geleden, de stof na nog een miljoen jaar evenzo weer andere verschijnselen zal vertonen. Als we in staat zouden zijn ons gezichtsvermogen over te brengen naar een tijd ver terug in het verleden van onze aardbol, dan zouden we toestanden en verschijnselen van de stoffelijke wereld waarnemen die zoveel verschillen van die welke ons nu omringen dat het bijna onmogelijk zou zijn te geloven dat we ooit in een toestand hebben verkeerd zoals er toen heerste. En de veranderingen in de richting van de toestanden die zullen heersen op een tijdstip dat even ver van ons af ligt in de toekomst – veranderingen die niet minder groot zullen zijn dan die welke vroeger hebben plaatsgevonden – vinden nu plaats. In de stoffelijke

wereld blijft niets zelf, of wat betreft zijn toestanden, volstrekt onveranderd, zelfs niet voor de kortst denkbare periode. Al wat *is*, is voortdurend bezig iets anders te *worden*. Dit is niet louter transcendentalisme, maar het is een oude bevestigde leer die in het Oosten 'de leer van de voortdurende, eeuwige verandering van de atomen van de ene toestand in een andere' wordt genoemd.

– 5 –

De oude leer van de voortdurende eeuwige verandering van elk atoom van de ene toestand in de andere is gebaseerd op, of beter gezegd vloeit voort uit, een andere leer die stelt dat er geen dode stof bestaat. In elk denkbaar punt van het heelal zijn er levens: nergens kan een punt worden gevonden dat dood is; en elk leven snelt voortdurend vooruit naar hogere evolutie. Om dit te kunnen erkennen moeten we natuurlijk toegeven dat stof nooit door het oog of door middel van enig instrument wordt waargenomen. Het zijn slechts de verschijnselen van stof die we met behulp van de zintuigen waarnemen, en daarom zeggen de wijzen dat wat door ons 'stof' wordt genoemd een illusie is. Zelfs het protoplasma van de wetenschappelijke scholen is niet de oorspronkelijke stof: het is slechts een van de verschijnselen. Deze eerste oorspronkelijke stof wordt door Paracelsus en anderen oerstof genoemd, wat het dichtst nadert tot dat wat in de Oosterse School wordt aangeduid met het Sanskrietwoord mūlaprakriti. Dit is de wortel van stof; ze is onzichtbaar, en kan niet worden gewogen of gemeten of met enig door mensen uitgevonden instrument worden onderzocht. En toch is dit de enige werkelijke stof die ten grondslag ligt aan alle verschijnselen waaraan we ten onrechte haar naam verbinden. Maar zelfs deze is niet dood, maar vol van de levens waarnaar we hierboven hebben verwezen.

Terwijl we dit in gedachten houden, beschouwen we nu het uitgestrekte zonnestelsel, dat alleen uitgestrekt is wanneer we het niet vergelijken met de nog grotere verzameling sterren en planeten eromheen. Het grote siderische jaar dat door de zon wordt doorlopen bij haar gang door de twaalf tekens van de dierenriem, omvat meer dan 25.000 van onze jaren van elk 365 dagen. Terwijl deze enorme cyclus wordt doorlopen, sleept de zon het hele zonnestelsel met zich mee langs zijn eigen reusachtige baan, en we kunnen ons voorstellen – want er zijn geen waarnemingen op dit punt – dat het zonnestelsel als geheel, terwijl de tocht van 25.000 jaar langs de dierenriem wordt afgelegd, slechts een

kleine afstand heeft afgelegd langs de eigen baan van de zon. Maar nadat er in deze cyclus miljoenen jaren zijn voorbijgegaan, moet de zon haar reeks planeten naar sterrenruimten voeren waar ze nooit eerder zijn geweest. Hier kunnen heel goed heel andere toestanden en combinaties van stof heersen – omstandigheden en toestanden waarvan onze wetenschappers nooit hebben gehoord, waarvan nooit een enkel verschijnsel is opgetekend – en het verschil tussen planetaire toestanden dan en nu zal zó groot zijn dat er geen overeenkomst zal worden waargenomen.

Dit is een aspect van de cyclische wet waarmee de oosterse wijzen volkomen vertrouwd zijn. Ze hebben hiernaar onderzoek gedaan, hun waarnemingen opgetekend en deze verslagen bewaard. Omdat ze de ontelbare levens gedurende cyclus na cyclus van het verleden hebben gadegeslagen, en hun gedrag hebben waargenomen onder verschillende omstandigheden in andere sterrenruimten die ze langgeleden achter zich hebben gelaten, bezitten ze een basis op grond waarvan ze conclusies kunnen trekken over de toestand van de dingen in toekomstige eeuwen.

Dit voert ons tot een interessante theorie die de theosofie ons biedt over het leven zelf, zoals het tot uiting komt in de mens, in zijn dood en in zijn slaap. Ze houdt ook verband met wat in het algemeen 'vermoeidheid' wordt genoemd. De meest gangbare verklaring voor het verschijnsel slaap is dat het lichaam vermoeid wordt – zijn levenskracht raakt min of meer uitgeput – en dan rust zoekt. Theosofie zegt dat dit juist het tegenovergestelde van de waarheid is, want in plaats van een verlies aan levenskracht te hebben geleden heeft het lichaam aan het einde van de dag meer leven in zich dan toen het ontwaakte. Gedurende de waaktoestand stromen de levensgolven elk uur met grotere hevigheid ons lichaam binnen, en omdat we niet in staat zijn hen langer weerstand te bieden dan de gebruikelijke periode, overweldigen ze ons en vallen we in slaap. Gedurende de slaap passen de levensgolven zich aan de moleculen van het lichaam aan, en wanneer het evenwicht is hersteld, ontwaken we om de strijd met het leven voort te zetten. Als deze periodieke aanpassing niet zou plaatsvinden, zou de levensstroom ons vernietigen. Elke verstoring van het lichaam die deze aanpassing dreigt te belemmeren, is een oorzaak van slapeloosheid en misschien de dood. Ten slotte is de dood van het lichaam te wijten aan de ongelijkheid van de strijd met de levenskracht; deze overweldigt ons ten slotte en we zijn genoodzaakt in het graf te dalen. Ziekte, de gemeenschappelijke eigenschap van de mensheid, vermindert slechts het vermogen van het lichaam om zich aan te passen en weerstand te bieden. Volgens de adepten slapen

kinderen meer dan volwassenen en hebben ze eerder rust nodig, omdat het lichamelijk gestel nog jong en teer is en gemakkelijk door het leven wordt overmand en in slaap gebracht.

In zo'n kort artikel kan ik deze theorie natuurlijk niet in detail uitwerken; en hoewel ze nu voor de wetenschap waarschijnlijk niet aannemelijk is, zal ze eens als waar worden aangenomen. Zoals men algemeen begint te denken dat elektriciteit allesdoordringend is, evenzo zal er misschien binnenkort mee worden ingestemd dat leven universeel is, zelfs in dat wat we gewend zijn dode stof te noemen.

Omdat het echter voor iedere alerte denker duidelijk is dat bij de werkingen van deze levensenergie intelligentie in meerdere of mindere mate een rol schijnt te spelen, komen we op een natuurlijke manier bij een andere interessante theosofische lering, namelijk over de wezens en hiërarchieën die deze energie sturen.

– 6 –

Wanneer we deze oude denkbeelden bestuderen, is het goed erop voorbereid te zijn dat ze in strijd zijn met veel opvattingen die al lange tijd worden aanvaard. Maar omdat de wetenschap wanneer ze de grote vraagstukken over het ontstaan van de mens en de kosmos probeert op te lossen niet veel anders dan gissingen te bieden heeft, en bij het ontkennen van oude dogma's gewoonlijk begint met een hypothese, hoeven theosofen zich niet ongerust te maken. Over belangrijke zaken, zoals de temperatuur van de zon of de geschiedenis van de maan zijn wetenschappers of astronomen het onderling niet eens. Newton, Pouillet, Zöllner, Secchi, Fizeau, Waterston, Rosetti en anderen verschillen allemaal van mening over de zon. Hun schattingen van zijn temperatuur verschillen met zelfs 8.998.600 graden.

Als we de adepten horen beweren dat de maan niet een massa is die door de aarde bij haar afkoeling is weggeslingerd, maar dat ze integendeel de voorganger van deze bol is, hoeven we niet bang te zijn voor de spot van een wetenschap die in veel dingen even onzeker en onbetrouwbaar als zelfverzekerd is.

Als ik slechts te maken had met die academici die vasthouden aan de laatste uitspraak uit de mond van de leiders van de wetenschap, dan zou ik nooit proberen te spreken over de hiërarchieën en wezens die aan andere levende wezens leiding geven, waarover ik in mijn vorige artikel schreef. Mijn pen zou dan uit mijn hand vallen, verlamd door

ontkenningen. Maar de spirituele overtuigingen van de gewone mensen zullen nog steeds gangbaar zijn wanneer de geleerde materialist is heengegaan. De grote Immanuel Kant heeft gezegd:

> Ik beken dat ik sterk geneigd ben aan te nemen dat er in de wereld onstoffelijke wezens bestaan, en mijn eigen ziel in deze categorie van wezens te plaatsen. Later zal worden bewezen, ik weet niet waar of wanneer, dat de menselijke ziel zelfs in dit leven in onverbrekelijke verbinding staat met alle onstoffelijke wezens in de wereld van de geest, en dat ze op deze inwerkt en indrukken van hen ontvangt.[1]

En de meeste mensen denken ook zo.

Dat het heelal door hiërarchieën wordt bestuurd, is geen nieuw denkbeeld. Het kan tegenwoordig gemakkelijk in de christelijke kerk worden gevonden. De oude kerkvaders onderwezen het, Paulus sprak erover, en de rooms-katholieke kerk drukt het duidelijk uit in het 'Boek over het ritueel van de geesten van de sterren'. De vier aartsengelen die de vier windstreken bewaken, vertegenwoordigen de groepen van heersers in het oude stelsel, of de hoofden van elke groep. In dat stelsel worden de heersers dhyāni-chohans genoemd. Hoewel de theosofische filosofie niet het bestaan van een persoonlijke God aanneemt, noch buiten noch binnen de kosmos, kan ze niet erkennen dat de natuur geen hulp krijgt bij haar werk, maar beweert dat de dhyāni-chohans haar bijstaan en voortdurend bezig zijn aan het allesdoordringende leven leiding te geven bij zijn evolutionaire ontwikkeling. Mw. Blavatsky spreekt over dit onderwerp in *De geheime leer* (1:149) en citeert uit het oude *Boek van Dzyan* het volgende:

> Een leger van de zonen van het licht staat bij elke hoek, de lipika's staan in het middenwiel.

De vier hoeken zijn de vier windstreken, en het 'middenwiel' is het middelpunt van de ruimte; en dat middelpunt is overal, want, omdat de ruimte onbegrensd is, moet haar middelpunt daar zijn waar het waarnemende bewustzijn is. Dezelfde schrijfster citeert het volgende uit de *Catechismus* van de leerling:

> Wat is het dat altijd is? Ruimte, de aupapāduka. Wat is het dat altijd was? De kiem in de wortel. Wat is het dat altijd komt en gaat? De grote adem. Is er dus drie keer iets eeuwigs? Nee, de drie zijn één.

---

[1] *Träume eines Geistersehers, etc.*, Riga & Mitau, Hartknoch, 1766.

Wat altijd is, is één; wat altijd was, is één; wat altijd bestaat en wordt, is één; en dit is Ruimte. – *De geheime leer*, 1:41

In deze ouderloze en eeuwige ruimte is het middenwiel waar de lipika's zijn, over wie ik niet kan spreken; bij de vier hoeken bevinden zich de dhyāni-chohans – hun wensen worden onder de mensen van deze aarde uitgevoerd door de adepten, de mahātma's. De harmonie van de sferen is de stem van de Wet, en die stem wordt door zowel de dhyāni-chohan als de mahātma gehoorzaamd – door hen bereidwillig omdat zijzelf de wet zijn; door de mensen en andere wezens omdat ze vastgeklonken zijn aan de diamantharde ketenen van de wet die ze niet begrijpen.

Toen ik zei dat er niets over de lipika's kon worden gezegd, bedoelde ik dat het op grond van hun mysterieuze aard en hun onbegrijpelijke vermogens niet mogelijk is genoeg te weten om iets zinnigs of betrouwbaars over hen te zeggen. Maar over de dhyāni-chohans en adepten kunnen we iets weten, en vaak wordt ons als het ware een tastbaar bewijs van hun bestaan gegeven. Want de adepten zijn levende mensen, die lichamen gebruiken zoals de onze; ze leven over de hele aarde verspreid onder alle volkeren; ze kennen elkaar, maar niet op basis van louter omgangsvormen en maçonnieke herkenningstekens, tenzij we natuurlijke, fysieke en astrale tekens maçonniek noemen. Er zijn tijden dat ze bijeenkomen onder leiding van sommigen van hen die verder gevorderd zijn in kennis en macht dan de rest. Deze hogere adepten hebben ook weer hun samenkomsten, waarbij de voorzitter de hoogste is; bij laatstgenoemden begint het contact met de dhyāni-chohans. Allen doen in hun verschillende graden het werk dat tot hun graad behoort, en hoewel alleen aan de hoogsten enige macht en leiding over natuur en mens kan worden toegeschreven, neemt zelfs de laagste een belangrijke plaats in het hele plan in. Vrijmetselaars en de talrijke pseudo-rozenkruisers van nu zullen deze zienswijze waarschijnlijk niet eenstemmig aannemen, omdat deze adepten zich niet aan hun ritueel hebben onderworpen; maar dat er altijd een wijdverbreid – hoewel soms zo u wilt heimelijk – geloof in zulke wezens en hiërarchieën heeft bestaan, is niet moeilijk waar te nemen of te bewijzen.

– 7 –

Een oud argument voor het bestaan van een buiten-kosmische – een persoonlijke – God is de intelligentie die de natuur als het ware door-

dringt, en waaruit de conclusie wordt getrokken dat er een wezen is dat de intelligente bestuurder daarvan is. Maar theosofie laat het bestaan van zo'n God niet toe, want hij is noch noodzakelijk noch mogelijk. Er zijn te veel bewijzen van de onverbiddelijkheid van de werkingen van de natuur, dan dat we lang het denkbeeld van een persoonlijke God zouden kunnen koesteren. We zien dat stormen woeden en goede en slechte mensen gezamenlijk treffen, dat aardbevingen leeftijd, sekse noch maatschappelijke positie ontzien, en dat overal waar een natuurwet zich moet doen gelden, dit zal gebeuren ongeacht het leed of de wanhoop van de mens.

Wanneer de wijsheid-religie uitgaat van het bestaan van hiërarchieën, zoals die waarnaar ik hierboven heb verwezen, dan schetst ze daarmee niet een persoonlijke God. Het verschil tussen een persoonlijke God – bijvoorbeeld Jehovah – en de lipika's met de menigten dhyāni-chohans is heel groot. Wet en orde, gezond verstand, fatsoen en vooruitgang, dit alles wordt ondergeschikt gemaakt aan Jehovah en verdwijnt soms volledig onder zijn weldadige invloed, terwijl in de wijsheid-religie de dhyāni-chohans de onwrikbare wetten die voor eeuwig in het universele denkvermogen zijn gegrift, slechts kunnen volgen; en ze doen dit op een intelligente manier, omdat ze in feite mensen zijn die goden zijn geworden. Omdat deze eeuwige wetten verstrekkend zijn en de natuur zelf blind is, moeten de hiërarchieën – de menigten bij de hoeken – de evolutionaire vooruitgang van de stof leiden.

Laten we om de leer beter te begrijpen één periode van manifestatie nemen, zoals die waarin we ons nu bevinden. Deze begon miljoenen en miljoenen jaren geleden, volgend op een enorme periode van duisternis of winterslaap. In het christelijke stelsel wordt deze chaos genoemd. En voorafgaand aan deze periode van slaap waren er in alle eeuwigheid andere perioden van activiteit of manifestatie. In die vroegere perioden van levenskracht en activiteit had eenzelfde proces van evolutionaire vooruitgang plaats, dat edele wezens voortbracht – vervolmaakte mensen die voor ons als goden zijn en die in talloze evolutieperioden in het verre verleden hulp hadden verleend. Deze werden dhyāni-chohans en namen deel aan alle daaropvolgende evolutieperioden. Dit is het grote doel, waarnaar een menselijke ziel moet streven. Hierbij vergeleken zinken de schamele en onmogelijke beloningen van de christelijke hemel in het niet.

We moeten niet de fout maken om deze grote evolutieperioden en de genoemde wezens te beperken tot onze armzalige aarde. Wij bevin-

den ons slechts op de aardketen. Er zijn andere stelsels, andere ruimten, waar levenskracht, kennis en macht tot uitdrukking worden gebracht. In de mysterieuze melkweg bevinden zich op onbegrijpelijk grote afstand uitgestrekte gebieden waar plaats is voor veel stelsels zoals het onze; en zelfs nu, terwijl we de enorme verzameling sterren gadeslaan, is er hier en daar een plaats waar de lange nacht van de dood zich meedogenloos uitspreidt over een ooit schitterend stelsel.

Deze wezens die onder de heerschappij van de Wet staan, lijken soms misschien onverbiddelijk te zijn. Er kunnen zich omstandigheden voordoen waarbij het naar menselijk oordeel wijs of rechtvaardig zou zijn om een stad voor verwoesting, een volk voor de ondergang, of een ras voor het volledig uitsterven te behoeden, maar wanneer zo'n lot het natuurlijke gevolg is van verrichte daden of een noodzakelijke stap vormt in de cyclische ontwikkeling, dan kan het niet worden afgewend. Zoals een van de meesters van deze edele wetenschap heeft geschreven:

> We hebben nooit beweerd dat we hele volkeren naar een of ander keerpunt kunnen voeren tegen de *algemene tendens van de kosmische betrekkingen van de wereld* in. De cyclussen moeten hun loop volbrengen. Perioden van verstandelijk en ethisch licht en duisternis volgen elkaar op als dag en nacht. De grote en kleine yuga's moeten *overeenkomstig de vastgestelde orde van de dingen* worden volbracht. En wij, die met het machtige getij worden meegevoerd, kunnen slechts enkele van zijn minder belangrijke stromingen wijzigen en bijsturen. Als we de macht van een denkbeeldige persoonlijke God zouden hebben, en wanneer de onveranderlijke wetten slechts speelgoed waren om zich mee te vermaken, dan hadden we wel omstandigheden kunnen scheppen die deze wereld zouden hebben veranderd in een Arcadië voor edele zielen.[1]

En daarom kan in individuele gevallen de wet niet worden overtreden, zelfs niet voor hen die rechtstreeks in contact staan met een adept. Karma eist dat een individu dit of dat moet ondergaan, en de grootste god of de kleinste adept kan geen vinger uitsteken om dit te voorkomen. Een volk kan als volk in zijn eigen nadeel een grote hoeveelheid slecht karma hebben opgehoopt. Zijn lot is bezegeld, en hoewel er enkele individuen met een edel karakter toe kunnen behoren, grote zielen die zelfs adepten zijn, niets kan het redden en 'het zal uitdoven

[1] A.P. Sinnett, *The Occult World*, TPH, Londen, 1984, blz. 118; *Gecombineerde chronologie*, TUPA, Den Haag, 1979, blz. 37.

zoals een toorts die in water wordt gedompeld'.

Zo was het einde van het oude Egypte, en in deze tijd weet niemand iets over de vroegere glorie ervan. Hoewel het voor ons aan de historische hemel verschijnt als een middagzon, had het toch zijn periode van groei, toen machtige adepten op de troon zaten en het volk leiding gaven. Het bereikte geleidelijk een hoge staat van macht, en daarna werd zijn bevolking materialistisch; de adepten trokken zich terug, pseudo-adepten namen hun plaats in, en langzamerhand taande zijn glorie, tot het licht van Egypte ten slotte duisternis werd. Dezelfde ontwikkeling herhaalde zich in Chaldea en in Assyrië en ook binnen de grenzen van ons eigen Amerika. Hier bloeide eens een grote schitterende beschaving, om slechts te verdwijnen zoals de andere; en dat hier nu opnieuw een begin wordt gemaakt met een grote ontwikkeling van beschaving is volgens theosofen een van de werkingen van de rechtvaardige en volmaakte wet van karma, en een van de mysterieuze werken van een onverantwoordelijke voorzienigheid volgens hen die geloven in een persoonlijke God die het land van anderen schenkt aan de goede christen. Er bestaat een mysterieus maar nauw verband tussen de ontwikkeling van de Amerikaanse natie en het schitterende verleden van de Atlantiërs; het vormt een van de grote verhalen in het boek van het lot dat is geschetst door de lipika's, naar wie ik vorige week heb verwezen.

– 8 –

De opkomst en ondergang van volkeren en beschavingen zijn onderwerpen die door de adepten worden bestudeerd in het kader van de grote cyclische bewegingen. Ze beweren dat er een onverbrekelijk verband bestaat tussen de mens en elke gebeurtenis die op deze bol plaatsvindt, niet alleen de gewone veranderingen in de politiek en het maatschappelijk leven, maar ook alle gebeurtenissen in het mineralen-, planten- en dierenrijk. De veranderingen in de jaargetijden zijn er door en voor de mens; de grote verheffingen van continenten, de bewegingen van reusachtige gletsjers, de geweldige uitbarstingen van vulkanen of de plotselinge overstromingen van grote rivieren, dit alles gebeurt door en voor de mens, ongeacht of hij zich ervan bewust is, erbij aanwezig is, of afwezig. En ze spreken over grote veranderingen in de stand van de aardas in het verleden en in de toekomst die alle aan de mens zijn toe te schrijven.

Deze leer is in de 19de eeuw in het Westen onbegrijpelijk, want ze

valt buiten het waarnemingsgebied, ze gaat in tegen de traditie en wordt door het onderwijs tegengesproken. Maar een theosoof die het stadium van een beginner voorbij is weet dat ze niettemin waar is. 'Wat', zegt de bewonderaar van de wetenschap, 'heeft de mens te maken met de aardbeving in Charleston of met de stortregens van kosmisch stof dat onze atmosfeer binnendringt? Niets.'

Maar de adept die de onmetelijke hoogte heeft bereikt waar hij eeuwen kan overzien, ziet de grote en kleine cyclussen zich ontvouwen, terwijl ze door de mens worden beïnvloed en veranderingen vertonen wanneer deze wordt gestraft of beloond, ervaring opdoet en zich ontwikkelt.

Het is niet nodig nu te proberen duidelijk te maken hoe de gedachten en daden van mensen veranderingen teweegbrengen in de stoffelijke dingen; voorlopig wil ik dit als een lering stellen, om het later te verklaren.

Het belangrijke onderwerp cyclussen is aangeroerd, en dit brengt ons tot een heel interessante uitspraak die door de theosofische adepten is gedaan. Namelijk dat de cyclussen in hun voortgang nu, in de Verenigde Staten en in Amerika in het algemeen, niet alleen een grote glorierijke beschaving doen herrijzen die 11.000 jaar of langer geleden in vergetelheid raakte, maar ook dezelfde mensen, de monaden – de ego's, zoals ze hen noemen – weer bijeenbrengen die zoveel eeuwen geleden bij haar ontwikkeling betrokken waren en haar tot haar uiteindelijke luister hebben gebracht. In feite zijn wij mensen van de 19de eeuw, die dagelijks horen over nieuwe ontdekkingen en uitvindingen en die dromen van grote vooruitgang in alle kunsten en wetenschappen, dezelfde individuen die lichamen bewoonden onder de machtige en schitterende, maar ook verdorven, Atlantiërs, van wie de naam voor altijd onsterfelijk is gemaakt door de Atlantische Oceaan. Ook de Europeanen zijn Atlantische monaden, maar de bloem van deze herleving of wederopstanding bevindt zich en is te verwachten op het Amerikaanse continent. Ik zeg niet de Verenigde Staten, want als de zon van onze macht weer zal zijn opgegaan, zijn er misschien geen Verenigde Staten meer om op te schijnen.

Om deze theorie enigszins te kunnen aannemen, is het natuurlijk van essentieel belang in de theosofische tweelingleer over karma en reïncarnatie te geloven. Dit lijkt me heel duidelijk. In deze burgers van Amerika kan ik de Atlantiërs bijna herkennen, nog slaperig, en zich nog niet ervan bewust wie ze zijn, maar toch al vervuld van Atlantische

denkbeelden, die slechts verhinderd worden om volledig en duidelijk tot uitdrukking te komen door de overgeërfde lichamelijke en mentale omgeving die de machtige mens daarbinnen belemmert en ketent. Ook dit is nemesis-karma, die ons straft door middel van deze ergerlijke beperkingen, onze kracht aan banden legt en ons ideaal tijdelijk dwarsboomt. Dit komt omdat we, toen we in Atlantische lichamen leefden, slecht handelden, niet alleen de lage, slechte daden van onze dagen verrichtten, maar daden van diep verdorven kwaad, zoals door Paulus werden toegeschreven aan onbekende, kwade geesten in de hemelsferen (*Efeziërs* 6:12). We verlaagden spirituele zaken en misbruikten onze grote macht over de natuur voor lage doeleinden. We deden in hoge mate datgene wat nu blijkt uit de verheerlijking van rijkdom, van stoffelijke goederen, van het individu boven het spirituele en boven de grote Mens – de mensheid. Dit vindt nu zijn tegenwicht in ons huidige onvermogen om te bereiken wat we willen, of om ons te ontdoen van de molensteen van armoede. Tot nu toe zijn we slechts voorbereiders, hoezeer we onze duidelijk grove Amerikaanse ontwikkeling misschien ook verheerlijken.

Hierin ligt de werkelijke kern van de betekenis van deze cyclus. Het is een voorbereidende cyclus die noodzakelijkerwijs veel vernietiging met zich meebrengt, want vóór de opbouw moet er een zekere mate van vernietiging zijn. Hier in Amerika zijn we nu bezig een nieuw ras voor te bereiden dat de volmaking te zien zal geven van de glorie, waarvan ik heb gezegd dat ze gaandeweg bezig is uit het lang vergeten verleden te herrijzen. Daarom zien we dat de beide Amerika's in een toestand van voortdurende gisting verkeren. Het is het kolken en borrelen van de oudere rassen in de smeltkroes, en het langzaam naar boven komen van het materiaal voor het nieuwe ras. Hier en nergens anders zien we mannen en vrouwen van alle rassen gezamenlijk leven onder éénzelfde regering, de natuur en de problemen van het leven gezamenlijk aanpakken, en kinderen baren die twee rassen in zich verenigen. Dit proces zal doorgaan tot na verloop van vele generaties op het Noord- en Zuid-Amerikaanse continent een heel nieuw ras zal zijn voortgebracht – nieuwe lichamen, nieuwe vormen van intellect, nieuwe verstandelijke vermogens, merkwaardige en onbekende paranormale vermogens en ook bijzondere fysieke vermogens, met nieuwe zintuigen en met uitbreidingen van de huidige zintuigen die nu nog niet zijn te voorzien. Wanneer dit nieuwe soort lichaam en dit nieuwe denkvermogen zijn voortgebracht, dan zullen

andere monaden, of opnieuw die van onszelf, deze bezielen en op het scherm van de tijd beelden werpen van 100.000 jaar geleden.

– 9 –

Bij het behandelen van deze leringen is men zo nu en dan gedwongen de strekking en de betekenis van veel woorden uit te breiden. Het woord 'ras' is één hiervan. In het theosofische stelsel, zoals dit door de wijzen uit het Oosten is gegeven, wordt over zeven grote rassen gesproken. Elk van deze omvat alle verschillende zogenaamde rassen van onze moderne etnologie. Vandaar de noodzaak van zeven grote wortelrassen, onderrassen, familierassen en talloze zijtakken. Het wortelras zendt onderrassen uit, en die vertakken zich in familiegroepen; alle behoren echter tot het grote wortelras dat op dat moment zijn ontwikkeling doormaakt.

Het verschijnen van deze grote wortelrassen vindt altijd precies dan plaats wanneer de ontwikkeling van de wereld dit toelaat. Toen de aardbol bezig was zich te vormen, was het eerste wortelras min of meer etherisch en had niet een lichaam zoals dat waarin we nu leven. De kosmische omgeving werd meer verdicht en het tweede ras verscheen, waarna het eerste al snel volledig verdween. Toen verscheen het derde ras op het toneel, na een enorm tijdsverloop waarin het tweede de lichamen die voor het derde ras nodig zijn tot ontwikkeling bracht. Er wordt gezegd dat bij de komst van het vierde wortelras de huidige menselijke vorm werd ontwikkeld, hoewel van reusachtige afmeting en in sommige opzichten verschillend van de onze. Het is vanaf dit punt – het vierde ras – dat het theosofische stelsel begint te spreken over de mens als zodanig.

Het oude boek dat door Mw. Blavatsky wordt geciteerd, zegt het op de volgende manier:

> Twee aan twee op de zeven gebieden, zo bracht het derde ras het vierde voort . . .
>
> Het eerste ras was in elk gebied maankleurig (*geelwit*); het tweede geel als goud; het derde rood; het vierde bruin, dat van zonde zwart werd.[1]

Topinard geeft in zijn *L'anthropologie* steun hieraan, want hij zegt

[1] *De geheime leer*, 2:256; HPB's voetnoot op die bladzijde verduidelijkt deze stanza uit het *Boek van Dzyan*.

dat het menselijk organisme drie basiskleuren kent – rood, geel en zwart. Het bruine ras dat van zonde zwart werd, heeft betrekking op het Atlantische ras van tovenaars waarover ik in mijn vorige artikel heb gesproken. Hun verschrikkelijk zondige praktijken, zowel mentaal als fysiek, hebben een verandering in de kleur van de huid veroorzaakt.

De evolutie van deze zeven grote rassen beslaat vele miljoenen jaren, en we moeten niet vergeten dat als het nieuwe ras volkomen is ontwikkeld, het voorafgaande ras verdwijnt, omdat de monaden ervan geleidelijk reïncarneren in de lichamen van het nieuwe ras. Het tegenwoordige wortelras waartoe we behoren, ongeacht in welk onderras of welke familie we nu zijn, is het vijfde. Ongeveer een miljoen jaar geleden werd het een afzonderlijk, duidelijk onderscheiden, volledig omlijnd ras; het zal nog veel meer jaren moeten doormaken, voordat het zesde zal opkomen. Dit vijfde ras omvat alle volkeren van Europa, omdat ze samen een familieras vormen en niet van elkaar gescheiden moeten worden.

Het proces om de basis of grote ruggengraat te vormen voor het ras dat het zesde zal inleiden, dat, zoals ik zei, nu in de beide Amerika's aan de gang is, is voor ons een langzaam proces. Omdat we niet anders dan op basis van vergelijking kunnen oordelen of rekenen, gaat het geleidelijk samenkomen van volkeren en de voortdurende vermenging van hun nakomelingen om in de menselijke ontwikkelingslijn iets nieuws voort te brengen zo geleidelijk dat het lijkt alsof er bijna geen vooruitgang wordt geboekt. Maar deze verandering en deze evolutie vinden niettemin plaats, en wie nauwkeurig waarneemt kan de bewijzen ervan zien. Eén feit verdient de aandacht. Het is de vindingrijkheid die de Amerikanen aan de dag leggen. Hierop wordt door wetenschappers weinig de nadruk gelegd, maar een occultist ziet daarin een bewijs dat de hersenen van deze uitvinders meer ontvankelijk zijn voor invloeden en beelden uit de astrale wereld dan de hersenen van de oudere volkeren. Ik heb van deskundige mensen berichten ontvangen over kinderen, jongens en meisjes, die met heel uitzonderlijke vermogens van spraak, geheugen of anderszins waren geboren, en sommige van die gevallen heb ik zelf gezien. Al die gevallen komen in Amerika voor, en veel ervan in het Westen. Hier zijn de zenuwen meer gespannen dan bij de oudere volkeren. Dit wordt toegeschreven aan de haast en de onstuimigheid van onze beschaving, maar zo'n verklaring zegt in feite niets, omdat de vraag dan blijft, 'Waarom is er zo'n haast en gedrevenheid en verandering in de Verenigde Staten?' Zulke alledaagse argumenten

draaien in een cirkel rond, omdat ze de fundamentele reden buiten beschouwing laten, waarmee een theosoof zo vertrouwd is, namelijk dat de evolutie van de mens zich hier voor onze ogen afspeelt in overeenstemming met cyclische wetten.

De theosofische adepten geloven in evolutie, maar niet in die soort die beweert dat onze voorouder een aap is. Hun grote en veelomvattende stelsel kan het voorkomen van rudimentaire spieren en sporen van organen die alleen in het dierenrijk volledig ontwikkeld zijn heel goed verklaren, zonder daarvoor een mensaap onze voorouder te hoeven noemen; want ze tonen aan dat het geleidelijke proces van het bouwen van de tempel voor het gebruik van het goddelijke ego onophoudelijk en in stilte in de loop van vele eeuwen voortgaat, waarbij het afwisselend alle vormen van elk natuurrijk betreedt en weer verlaat, van het mineraal tot aan het allerhoogste. Dit is de werkelijke verklaring van het oude joodse, maçonnieke en archaïsche gezegde dat de tempel van de Heer niet met handen wordt gemaakt en dat daarbij geen geluiden van het bouwen ervan worden gehoord.

– 10 –

Het is goed om nu, meer welomlijnd dan ik tot nu toe heb gedaan, enkele woorden te zeggen over twee categorieën van wezens; over één daarvan is veel gezegd in de theosofische literatuur en ook door buitenstaanders die hetzij serieus of spottend over het onderwerp schrijven. Deze twee categorieën van verheven wezens zijn de mahātma's en de nirmāṇakāya's.

Wat de mahātma's betreft, over hen zijn veel onjuiste denkbeelden in omloop, niet alleen bij het grote publiek maar ook bij theosofen overal op de wereld.

In de begintijd van de Theosophical Society werd de term mahātma hier niet gebruikt; de benaming was toen 'broeders'. Dit verwees naar het feit dat ze een groep mensen waren die tot een broederschap in het Oosten behoorden. Door de mensen die in hun bestaan geloofden, werden aan hen heel verbazingwekkende vermogens en heel bijzondere motieven toegeschreven.

Ze konden zich in een oogwenk naar alle delen van de wereld begeven. Ze konden brieven aan hun vrienden en leerlingen in New York precipiteren, waarbij de grote afstand tussen India en hier werd overbrugd. Velen dachten dat dit, wanneer het gebeurde, enkel als vermaak

werd gedaan; anderen beschouwden het als een toetssteen voor de volgelingen, terwijl weer anderen dachten dat de mahātma's dit alleen deden omdat ze graag hun macht uitoefenden. De spiritisten, van wie sommigen geloofden dat Mw. Blavatsky de verbazingwekkende dingen die over haar werden verteld, werkelijk deed, zeiden dat ze slechts een medium was en niets anders, en dat haar broeders geesten van de seancekamers waren. De pers in het algemeen lachte intussen, maar Mw. Blavatsky en haar theosofische vrienden zetten hun werk voort en gaven hun geloof in de broeders, die na enkele jaren mahātma's werden genoemd, nooit op. De woorden adept en mahātma werden zonder onderscheid gebruikt om dezelfde wezens aan te duiden, zodat deze twee benamingen onnauwkeurig en op een verkeerde manier werden gebruikt.

Het woord adept betekent iemand die bekwaam is; de term is niet uitzonderlijk, zodat er, wanneer we het op de broeders toepassen, enige omschrijving nodig is. Om die reden gebruikte ik in een vorig artikel de term theosofische adepten. Een mahātma is niet alleen een adept, maar veel meer. De woordafleiding zal de zaak verduidelijken; het woord is zuiver Sanskriet, van *mahā*, groot, en *ātman*, ziel; dus grote ziel. Dit betekent niet alleen een edelmoedig mens, maar een vervolmaakt wezen dat de toestand heeft bereikt die door mystici vaak is beschreven en door wetenschappers voor onmogelijk wordt gehouden, een toestand waarin tijd en ruimte geen belemmering zijn voor het zien of het handelen, noch voor kennis of bewustzijn. Vandaar dat van hen wordt gezegd dat ze in staat zijn de bijzondere daden te verrichten die door verschillende personen worden vermeld, en ook dat ze een uitgesproken praktische kennis bezitten over de natuurwetten, onder andere over dat mysterie voor de wetenschap – de bedoeling, de werkwijze en het wezen van het leven zelf – en over het wordingsproces van deze planeet en van de rassen die haar bewonen. Deze veelomvattende aanspraken hebben aanleiding gegeven tot het voornaamste bezwaar dat tegen de theosofische adepten naar voren is gebracht door die schrijvers buiten de Society die het onderwerp hebben aangeroerd, namelijk dat ze, als ze al bestaan, in een toestand van kille en egoïstische rust verkeren, de ellende van de wereld zien en het gekreun horen, en toch weigeren een helpende hand uit te steken, behalve aan enkele gunstelingen; dat ze kennis bezitten van wetenschappelijke principes of van geneeskundige preparaten en deze toch verborgen houden voor de geleerden en voor rijke kapitalisten die de handel willen bevorderen,

waarbij ze zelf eerlijk hun brood verdienen. Hoewel ikzelf op grond van mij gegeven bewijzen volkomen overtuigd ben van alles waarop deze adepten aanspraak maken, verklaar ik het naar voren gebrachte bezwaar ongegrond, want ik weet dat het berust op gebrek aan kennis over de adepten.

Adepten en mahātma's zijn niet het gevolg van een wonderbaarlijk groeiproces, noch zijn ze de egoïstische opvolgers van hen die toevallig struikelden over waarheden en het octrooirecht daarvan aan hun aanhangers hebben doorgegeven. Ze zijn mensen die zich hebben geoefend, ontwikkeld en veredeld, niet gedurende één leven, maar in de loop van een lange reeks van levens, en overeenkomstig evolutiewetten en in overeenstemming met wat we zien bij mensen van de gewone wereld of van de wetenschap. Zoals een Tyndall hoger staat dan een primitieve mens, hoewel nog altijd een mens, evenzo staat een mahātma, die toch een mens blijft, weer hoger dan een Tyndall. De mahātma-adept is een natuurlijke ontwikkeling en ontstaat niet door een wonder; het proces waardoor hij dat wordt, is ons misschien onbekend, maar het is strikt volgens de regels van de natuur.

Enkele jaren geleden schreef een bekende in India wonende Engelsman aan de theosofische adepten, en vroeg of ze ooit een indruk hadden achtergelaten op het weefsel van de geschiedenis, waarbij hij dit in twijfel trok. Het antwoord luidde dat hij hen niet voor een rechtbank kon slepen, maar dat ze veel belangrijke regels hadden geschreven op de bladzijden van de geschiedenis van de mens, niet alleen als regeerders in zichtbare vorm, maar dat ze tot in deze tijd, evenals in vele reeds lang vervlogen eeuwen, hun werk ook deden achter de schermen. Duidelijker gezegd: deze bewonderenswaardige *mensen* hebben het lot van landen bepaald en geven ook nu vorm aan gebeurtenissen. Zuilen van vrede en makers van oorlogen, zoals Bismarck, of redders van volkeren, zoals Washington, Lincoln en Grant, danken hun grootsheid, hun bijzondere kracht en hun verbazingwekkende greep op de juiste personen die nodig waren om hun doeleinden te bereiken, niet aan een geoefend intellect of aan een lange voorbereiding in de scholen van hun tijd, maar aan deze onzichtbare adepten, die geen eerbewijzen verlangen, geen bekendheid zoeken en geen aanspraak maken op erkenning. Ieder van deze grote leiders die ik heb genoemd, had in de jaren dat hij nog onbekend was iets wat hij voorgevoelens van toekomstige grootsheid noemde, of een band met schokkende gebeurtenissen in zijn geboorteland.

Lincoln voelde altijd al dat hij een instrument zou zijn voor een edel doel, en de sporadische uitspraken van Bismarck wijzen op stille uren, waarover hij niet openlijk sprak, waarin hij een drang voelde om het goede te doen dat hij misschien heeft gedaan. Er zou een lange lijst van voorbeelden kunnen worden gegeven waaruit blijkt dat de adepten 'een onuitwisbaar stempel hebben gedrukt op verschillende tijdperken'. Zelfs gedurende de grote opstand in India, die het Engelse gezag aldaar bedreigde, zagen ze met vooruitziende blik de invloed die Engeland en India juist door de huidige psychische en metafysische veranderingen in de aangelegenheden van de wereld zouden hebben, en verhaastten ze, door hun eigen occulte en wonderbaarlijke methoden de verspreiding van mededelingen over Engelse successen naar districten en volkeren in het binnenland, die in opstand hadden kunnen komen onder invloed van gefingeerde berichten van Engelse verliezen. Op andere tijden werden onder grote aantallen hindoes vage angstgevoelens verspreid, zodat Engeland ten slotte meester bleef, hoewel veel vaderlandslievende Indiërs een andere uitkomst hadden gewenst. Maar de adepten werken niet om lof van mensen te oogsten, niet voor de vluchtige invloed van één dag, maar voor de toekomstige rassen en wat voor de mens het beste is en hem het meeste helpt.

– 11 –

Voor een volledige uiteenzetting over adepten, mahātma's en nirmāṇakāya's zou meer dan één boekdeel nodig zijn. De ontwikkeling waarvan ze blijk geven, is voor moderne denkers zo vreemd en zo bijzonder in deze dagen van middelmatigheid dat de gemiddelde lezer er niet gemakkelijk in zal slagen de denkbeelden te begrijpen die in een beknopt artikel naar voren worden gebracht; en bijna alles wat men over de adepten zou zeggen – om van de nirmāṇakāya's maar niet te spreken – waarbij een volledige toelichting van moeilijk te doorgronden wetten en diepzinnige vraagstukken nodig zou zijn, kan gemakkelijk verkeerd worden begrepen, zelfs al zouden er boekdelen vol over worden geschreven. De ontwikkeling, gesteldheid, vermogens en taak van deze wezens omvatten het hele evolutieplan; want, zoals de mystici zeggen, de mahātma is de bloem van een tijdperk. De adepten worden tegenwoordig misschien maar vaag begrepen, de nirmāṇakāya's zijn tot nu toe slechts terloops genoemd, en de mahātma's worden zowel door mensen die overtuigd zijn van hun bestaan als door

degenen die dit ontkennen, verkeerd voorgesteld.

Maar één wet die hen beheerst, is gemakkelijk vast te stellen, en zou niet moeilijk te begrijpen moeten zijn. Ze zullen en moeten niet ingrijpen in karma, en doen dat ook niet; d.w.z. hoezeer een individu het ogenschijnlijk ook verdient om geholpen te worden, ze zullen deze hulp toch niet op de verlangde manier verlenen indien zijn karma dit niet toelaat; en ze willen het terrein van het menselijk denken niet betreden met het doel de mensheid verbaasd te doen staan door het uitoefenen van vermogens die door iedereen als wonderbaarlijk zouden worden beschouwd. Sommigen hebben gezegd dat als de theosofische adepten voor de ogen van Europa een paar staaltjes zouden vertonen, ze onmiddellijk een groot aantal volgelingen zouden verkrijgen. Maar dat zou niet het gevolg zijn. In plaats daarvan zou het leiden tot dogmatisme en verafgoding, erger dan er ooit heeft bestaan, met een schadelijke reactie die onmogelijk zou zijn tegen te gaan.

Hypnotisme was bij hen al lang bekend, hoewel onder een andere naam. De hypnotische toestand heeft priesters en kerken bij hun plannen vaak geholpen. Dwang uitoefenen om de ware leer te erkennen is niet de weg die door de wijzen wordt gevolgd, want dwang is hypnotisme. Met slechts vijf broden een menigte voeden zou voor hen gemakkelijk zijn, maar omdat ze nooit inspelen op het gevoel, maar altijd handelen in overeenstemming met de grote kosmische wetten, treden ze niet naar voren met in hun handen materiële hulp voor de armen. Door hun natuurlijke krachten te gebruiken beïnvloeden ze de wereld echter elke dag, niet alleen de rijken en armen van Europa en Amerika, maar van elk ander land, zodat wat er in ons leven gebeurt beter is dan het zou zijn geweest wanneer ze er niet de hand in hadden gehad.

De andere categorie waarnaar is verwezen, de nirmāṇakāya's, houdt zich voortdurend bezig met werk dat door hen hoger wordt geacht dan aardse ondernemingen, namelijk het verbeteren van de ziel van de mens, en alle andere goede dingen die ze door middel van menselijke vertegenwoordigers tot stand kunnen brengen. Het lang bediscussieerde onderwerp 'nirvāṇa' hangt met hen samen in die zin dat ze niet op een juiste manier ermee in verband zijn gebracht. Want als de opvatting van Max Müller dat nirvāṇa vernietiging betekent juist zou zijn, dan zou een nirmāṇakāya een onmogelijkheid zijn. Paradoxaal gesproken bevinden ze zich tegelijkertijd in en buiten die toestand. Ze hebben recht op nirvāṇa maar weigeren ervan gebruik te maken om de lijdende wees, de mensheid, te kunnen helpen. Ze hebben het gebod uit

het 'Boek van de gulden voorschriften' gevolgd: 'Treed uit het zonlicht in de schaduw om meer plaats te maken voor anderen.'[1]

De nirmāṇakāya's hebben een groter aandeel in de geschiedenis van de volkeren dan men denkt. Sommigen van hen hebben uit ieder volk bepaalde personen onder hun hoede, mensen die vanaf hun geboorte bestemd zijn om een belangrijke rol te spelen in de toekomst. Deze leiden en beschermen ze tot de vastgestelde tijd. En zulke beschermelingen weten slechts zelden, vooral in de 19de eeuw, dat ze onder zo'n invloed staan. Erkenning en waardering voor zo'n grote steun worden door de nirmāṇakāya's, die achter de schermen werken en het materiaal voor een bepaald doel voorbereiden, niet verlangd. Eén nirmāṇakāya kan tegelijkertijd veel verschillende mannen of vrouwen leiding geven. Zoals Patañjali zegt: 'In al deze lichamen is één bewustzijn de stuwende kracht.'[2]

Het lijkt misschien vreemd, maar vaak worden mensen zoals Napoleon Bonaparte van tijd tot tijd door hen geholpen. Iemand zoals Napoleon kon niet toevallig op het toneel verschijnen. Zijn geboorte en zijn vreemde vermogens moeten in de lijn van de natuur liggen. Op de verstrekkende en voor ons niet te meten gevolgen die met een karakter als het zijne samengaan, moet volgens de oosterse theosofische filosofie worden gelet en er moet rekening mee worden gehouden. Indien hij een slecht mens was, des te erger voor hem; maar dat zou een nirmāṇakāya nooit ervan kunnen weerhouden om hem voor zijn doel te gebruiken. Dat zou erin kunnen bestaan hem van een pad af te brengen dat de wereld in diepten van ellende zou hebben gestort en dat in latere jaren gevolgen zou hebben gehad waar Napoleon nooit van had gedroomd. De angst voor wat de wereld zou kunnen denken over het op een bepaald punt aanmoedigen van een monster kan een wijze nooit tegenhouden, die ziet wat het beste eindresultaat is. In het leven van Napoleon zijn veel dingen die soms wijzen op een invloed die buiten zijn macht lag. Zijn roekeloze tocht naar Moskou werd misschien op touw gezet door deze stille veldheren en misschien ook zijn plotselinge en noodlottige terugtocht. Wat hij had kunnen doen als hij in Frankrijk was gebleven, kan geen enkele historicus ons nu zeggen. Het vaak betwijfelde verhaal over de rode brief, overhandigd door de Rode Man juist toen Napoleon in een besluiteloze stemming verkeerde, kan een

---

[1] *Stem van de stilte*, TUPA, Den Haag, 2009, blz. 30.
[2] *Yoga sūtra's*, 4:5.

aanmoediging op een kritiek moment zijn geweest. 'De goden maken degenen die ze willen vernietigen eerst krankzinnig.' En de nederlaag bij Waterloo zal ook nooit worden begrepen, tot de nirmānakāya's hun verslagen vrijgeven.

Omdat de wijzen van de wijsheid-religie altijd wensen dat er een verandering optreedt in het denken van een volk dat de neiging tot grof atheïsme heeft vertoond, kan men aannemen dat de golf van spiritische verschijnselen, die nu heel duidelijk ertoe bijdraagt dat de ziel opnieuw algemeen wordt erkend, door de nirmāṇakāya's wordt gesteund. Ze nemen eraan deel en horen erbij; ze bevorderen de voortgang van een psychische zondvloed bij een grote menigte mensen. Het gevolg ervan is te zien in de hedendaagse literatuur, religie en toneelkunst. Langzaam maar zeker komt het getij op en spoelt over het eens droge strand van het materialisme, en al jammeren de priesters en eisen ze dat 'theosofie met krachtige hand wordt onderdrukt', en al probeert een corrupte pers hen te helpen, ze hebben noch de macht, noch de kennis om één golfje in tegengestelde richting voort te brengen, want de hand van de meester wordt geleid door alwetende intelligentie, voortgedreven door een reusachtige kracht en *werkt achter de schermen*.

– 12 –

Er zijn gedurende het christelijke tijdperk zoveel geheime genootschappen geweest die aanspraak maakten op kennis over geheime natuurwetten, dat als vanzelf de vraag opkomt: 'Waarin verschillen de theosofische oosterse wijzen van de vele rozenkruisers en anderen over wie men zo vaak hoort?' In Duitsland zijn er boekenplanken vol oude uitgaven over de rozenkruisers, of geschreven door voorgewende of werkelijke leden van die orde, en tegenwoordig is het niet ongewoon mensen te vinden die zich 'rozenkruiser' durven te noemen.

Er is eenzelfde soort verschil als tussen werkelijkheid en illusie, tussen louter ritueel en de tekens die door de natuur zijn afgedrukt op alle dingen en wezens die altijd de weg omhoog volgen naar hogere bestaanstoestanden. De broederschappen van de rozenkruisers en vrijmetselaars die in de geschiedenis bekend zijn, gebruiken uiterlijke tekens en symbolen om de graad van hun leden in de orde aan te geven, die zonder deze waarborgen slechts niet-ingewijde buitenstaanders zijn.

Maar de wijzen over wie wij het hebben, en hun leerlingen, dragen

het onuitwisbare kenmerk en spreken de welbekende woorden die aantonen dat ze wezens zijn die zich volgens wetten hebben ontwikkeld, en niet alleen maar mensen die na een kinderlijke beproeving te hebben doorstaan in het bezit zijn van een lidmaatschapskaart. De adepten kunnen stoere eiken worden genoemd die geen vermomming hebben, terwijl de onontwikkelde mens die in maçonnieke woorden en formules liefhebbert, slechts een ezel is die een leeuwenhuid draagt.

Er leven op de wereld veel adepten, die elkaar allemaal kennen. Ze hebben middelen om met elkaar te communiceren die aan de moderne beschaving onbekend zijn, waardoor ze op elk moment en over enorme afstanden zonder hulp van mechanische middelen boodschappen van elkaar kunnen ontvangen en aan elkaar kunnen overbrengen. We zouden kunnen zeggen dat er een vereniging van adepten bestaat, mits we aan het woord 'vereniging' nooit de betekenis geven die er gewoonlijk aan wordt gehecht. Het is een vereniging die geen plaats van samenkomst heeft, geen contributies vraagt, geen statuten en reglementen heeft, behalve de eeuwige wetten van de natuur; er is geen politie en er zijn geen spionnen aan verbonden, en er worden geen klachten ingediend of ontvangen, want iedere overtreder wordt gestraft door de werking van de wet die geheel buiten zijn macht valt, omdat zijn beheersing van de wet verloren gaat als hij deze overtreedt.

Deze vereniging van adepten geven bescherming, hulp en leiding aan de leerlingen van ieder van haar leden. Deze leerlingen worden in verschillende graden verdeeld, die overeenkomen met de verschillende ontwikkelingsstadia; de minst ontwikkelde leerlingen worden geholpen door degenen die verder zijn, en deze op dezelfde manier door anderen, tot die graad van leerling wordt bereikt waar rechtstreekse omgang met de adepten mogelijk is. Tegelijkertijd houdt iedere adept een wakend oog op al zijn leerlingen. Door toedoen van de leerlingen van de adepten worden in het menselijk denken en handelen vele gevolgen teweeggebracht; want vanuit de hogere graden worden vaak diegenen gezonden die, zonder hun verband met de mystiek te onthullen, individuen beïnvloeden waarvan bekend is dat ze een belangrijke rol zullen spelen bij gebeurtenissen die ophanden zijn.

Er wordt beweerd dat de Theosophical Society bij haar groei en bij het verspreiden van haar invloed hulp ontvangt van de adepten en hun aangenomen leerlingen. De geschiedenis van de Society schijnt dit te bewijzen, want als er geen verborgen maar machtige kracht zou zijn die in haar voordeel werkzaam is, zou ze allang in het niet zijn verzonken,

vernietigd door de storm van spot en laster waaraan ze werd blootgesteld. Er werden in de begintijd van de Society beloften gedaan dat er altijd hulp zou worden gegeven, en er werd op gezinspeeld dat ze het doelwit zou worden van laster en het voorwerp van tegenwerking. Beide profetieën zijn letterlijk uitgekomen.

Zoals een geslepen diamant getuigt van het werk dat hem zijn waarde en glans verleent, evenzo draagt de mens die een proeftijd bij de adepten heeft ondergaan en onderricht van hen heeft gekregen, op zijn persoon de onuitwisbare kenmerken. Voor het gewone oog dat in dit opzicht ongeoefend is, zijn zulke aanwijzingen niet zichtbaar, maar zij die kunnen zien beschrijven ze als heel opvallend en geheel buiten de macht van de drager liggend. De reden hiervoor is dat hij die bijvoorbeeld drie stappen op de weg is gevorderd, drie kenmerken zal hebben, en het heeft geen nut voor te wenden dat zijn rang een stap hoger ligt, want als dat zo zou zijn, zou het vierde kenmerk er zijn, omdat het groeit met de ontwikkeling van het wezen. Maar omdat deze kenmerken niet kunnen worden nagemaakt of vervalst, heeft de gehele innerlijke broederschap geen behoefte aan geheime tekens. Niemand kan hen bedriegen of hun de geheimen van hogere graden ontfutselen door tekens of wachtwoorden verkregen uit een boek of in ruil voor geld; en niemand kan de een of andere bevordering verkrijgen, totdat de hele natuur van de mens exact overeenkomt met het verlangde punt van ontwikkeling.

Het verschil tussen de broederschap van adepten en de wereldlijke geheime genootschappen kan op twee manieren worden bekeken: door de manier waarop ze volkeren behandelen en hoe ze hun eigen rechtstreekse leerlingen behandelen. Niets wordt afgedwongen of hangt af van gunsten. Alles wordt geregeld in overeenstemming met de beste belangen van een volk, en nooit vóór de juiste tijd, waarbij rekening wordt gehouden met de cyclische invloeden die op dat moment heersen. Wanneer ze de door dogmatiek gesmede ketenen willen verbreken, begaan ze niet de fout om plotseling voor de verbaasde blik van de mensen te verschijnen, want ze weten heel goed dat zo'n manier van doen slechts het dogmatische geloof in één soort denkbeelden zou veranderen in een even zinloze en dogmatische verering van de adepten als goden, of in het denken van veel mensen de overtuiging zou wekken dat de duivel daar aanwezig was.

– 13 –

De training van de leerling door de leraren van de school waartoe de theosofische adepten behoren, staat op zichzelf, en stemt niet overeen met de tegenwoordig heersende opvattingen over onderwijs. In één opzicht is ze een bijzondere vorm van de pelgrimstocht naar een heilige plaats, die in India zo gebruikelijk is; en het geheiligde doel van de reis is de ziel zelf, want voor hen is het bestaan van de ziel een van de eerste beginselen.

In het Oosten wordt het leven van de mens beschouwd als een pelgrimstocht, niet slechts van de wieg tot het graf, maar ook door dat reusachtige tijdperk dat miljoenen en miljoenen jaren omvat, van het begin tot het einde van een manvantara, of tijdperk van evolutie; omdat men de mens als een spiritueel wezen beschouwt, is de continuïteit van zijn bestaan ononderbroken. Volkeren en beschavingen ontstaan, worden oud, vervallen en verdwijnen; maar het wezen leeft voort, en is toeschouwer van alle ontelbare veranderingen van zijn omgeving. Het ontspringt aan het grote Al, straalt als een vonk uit het centrale vuur, en doet in alle eeuwen ervaring op, onder alle heersers en beschavingen, en met allerlei gebruiken, steeds bezig met zijn pelgrimstocht naar de heilige plaats vanwaar het is gekomen. Het is nu eens de heerser en dan weer de slaaf; vandaag staat het op het hoogtepunt van macht en welvaart, morgen op de laagste sport van de ladder, misschien in afschuwelijke ellende; maar steeds hetzelfde wezen. Om dit te symboliseren is heel India bezaaid met heilige plaatsen, waarheen pelgrimstochten worden ondernomen. Het is de wens van iedereen in dat zogenaamd onwetende land tenminste één keer vóór de dood zo'n reis te maken, want de religieuze levensplichten zijn niet vervuld als zulke heilige plaatsen niet zijn bezocht.

Een goede reden hiervoor, gegeven door hen die de innerlijke betekenis ervan begrijpen, is dat de pelgrimsoorden centra van spirituele kracht zijn, waar verheffende invloeden worden uitgestraald die niet kunnen worden waargenomen door de reiziger die op wilde zwijnen jaagt en wijn drinkt. In feite beweren velen dat er in de meeste van de bekende pelgrimsoorden een adept leeft, van dezelfde orde als die waartoe de theosofische adepten zouden behoren. Deze adept staat altijd klaar om een beloning van spiritueel inzicht en steun te geven aan hen die deze plaatsen bezoeken en zuiver van hart zijn. Hij maakt zich natuurlijk niet aan iedereen bekend, want dat is helemaal niet nodig, en

dan zou hij misschien naar een andere plek moeten verhuizen. Uit de leer van de pelgrimstochten is bijgeloof ontstaan, zoals in deze eeuw nu eenmaal te verwachten is, maar dat is geen reden om deze pelgrimstochten af te schaffen. Indien de spirituele centra zouden worden opgeheven, zouden goede mensen die vrij zijn van bijgeloof, de hulp die ze nu kunnen krijgen, niet ontvangen. De adepten stichtten deze plaatsen om in het denken van de mens de ziel als denkbeeld springlevend te houden, iets wat anders door de hedendaagse wetenschap en het huidige onderwijs al snel tot agnosticisme zou leiden, als deze ongehinderd hun gang konden gaan.

Maar de leerling van een adept weet dat het pelgrimsoord zijn eigen natuur symboliseert; de adept laat hem zien hoe hij met het wetenschappelijk onderzoek daarvan moet beginnen en op welke manieren en in welke richting hij verder moet gaan. Hij wordt verondersteld in enkele levens de ervaring en oefening te concentreren waarvoor gewone mensen talloze incarnaties nodig hebben om deze op te doen. Zijn eerste schreden, en ook zijn laatste, gaan langs moeilijke, vaak gevaarlijke wegen. De weg gaat in feite 'aldoor bergopwaarts' en wanneer hij deze inslaat, laat hij de hoop op een beloning, die bij alle ondernemingen zo gebruikelijk is, varen. Er wordt niets door begunstiging verkregen, maar alles hangt af van zijn feitelijke verdienste. Omdat het doel dat moet worden bereikt zelfstandigheid in combinatie met volmaakte kalmte en helderheid is, wordt hem van begin af aan geleerd op zichzelf te staan. Dit is voor de meesten van ons moeilijk, en brengt vaak een soort wanhoop met zich mee. Mensen houden van gezelschap, en vinden het moeilijk de mogelijkheid om geheel aan zichzelf te worden overgelaten onder ogen te zien. In plaats van dus voortdurend in het gezelschap van een loge van medeleerlingen te verkeren, zoals het geval is in een gewone wereldse geheime organisatie, wordt hij gedwongen in te zien dat hij, zoals hij de wereld alleen is binnengegaan, moet leren om daarin op dezelfde manier te leven, en haar te verlaten zoals hij is gekomen; uitsluitend in zijn eigen gezelschap. Dit leidt echter niet tot egoïsme, want door voortdurend te mediteren op het onzichtbare verkrijgt hij het inzicht dat de eenzaamheid die wordt ervaren slechts betrekking heeft op het lagere, persoonlijke, wereldse zelf.

Een ander voorschrift dat deze leerling moet volgen, is dat hij zich nooit ergens op mag beroemen. Dit geeft ons de stelregel dat als iemand spreekt over zijn vermogens die hij als adept bezit, of opschept

over zijn vooruitgang op spiritueel gebied, we er altijd zeker van kunnen zijn dat hij noch adept, noch leerling is. Er zijn in de Theosophical Society mensen geweest die aan de wereld verkondigden dat ze in feite adepten waren, of dit bijna waren, en grote vermogens bezaten. Uit onze stelregel volgt dat ze alleen maar opscheppers waren, en achter hun dwaze aanspraken schuilde slechts verwaandheid en een redelijke kennis van de zwakheid en goedgelovigheid van de menselijke aard. Hiervan maken ze gebruik tot hun voordeel of genoegen. Maar verborgen achter een uiterlijk dat geen aandacht trekt, leven veel werkelijke leerlingen in de wereld. Ze bestuderen hun eigen menselijke hart en dat van anderen. Ze bezitten geen lidmaatschapskaarten, maar er is in hen een besef van voortdurende dienstbaarheid en een heldere kennis over de ware Loge, die in het geheim bijeenkomt en nooit in een adresboek is te vinden. Hun hele leven proberen ze met volharding de snelbewegende ziel te naderen, die, al lijkt ze stil te staan, sneller is dan de bliksem. Hun dood is slechts een nieuwe stap vooruit naar grotere kennis door middel van betere fysieke lichamen in nieuwe levens.

– 14 –

Wanneer een 19de-eeuwse historicus terugkijkt in het verleden, wordt zijn gezicht al snel versluierd door nevel en ten slotte in diepe duisternis gedompeld. Omdat hij in feite wordt beperkt door de invloed van een belachelijke dogmatiek, die voor het leven van de mens hier op aarde slechts 6000 jaar toestaat, is hij niet bereid de oude chronologie van de Egyptenaren of hindoes aan te nemen; en hoewel hij de veronderstelling van enorme tijdperken voor geologische veranderingen aanvaardt, wordt hij aan het twijfelen gebracht door enkele miljoenen jaren meer of minder, wanneer deze worden toegevoegd aan de tijdsduur gedurende welke de mensheid de aardbol heeft bevolkt. De student in de theosofie ziet echter geen reden waarom hij de uitspraak van zijn leraren over dit onderwerp in twijfel zou trekken. Hij weet dat de evolutieperioden eindeloos lang zijn. Deze worden manvantara's genoemd, omdat het perioden tussen twee manu's zijn.

Deze perioden kunnen golven worden genoemd, die elkaar onophoudelijk opvolgen. Elke grote periode, die alle kleinere golfbewegingen omvat, beslaat 311.040.000.000.000 menselijke jaren. Gedurende één enkele manu verstrijken 306.720.000 menselijke jaren, en de kleinere yuga's of tijdperken – die ons meer rechtstreeks aangaan – omvatten

4.320.000 zonnejaren. Gedurende deze zonne-omwentelingen bewegen de mensenrassen zich steeds over deze planeet. Holbewoners, paalbewoners en mensen uit een neolithisch of een ander tijdperk verschijnen en verdwijnen telkens opnieuw, en in elk van deze groepen waren wij die nu over hen lezen, schrijven en denken, zelf de ego's van wie we het verleden nu proberen na te gaan.

Maar wanneer men diep doordringt in de geologische lagen, rijst twijfel over het gelijktijdige bestaan van de mens en de plesiosaurus, omdat er in dezelfde laag geen fossiel *genus homo* wordt aangetroffen. Hier komen de theosofische theorieën van pas en verschaffen de sleutel. Deze houden in dat de mens, vóór hij een fysiek lichaam ontwikkelde, zich met een astrale vorm bekleedde, en daarom schrijft H.P. Blavatsky in haar *Geheime leer* (2:1): '. . . deze leert het ontstaan van het *astrale* lichaam vóór het *fysieke*, waarbij het eerste een model is voor het laatste'. In de tijd van de reusachtige antediluviale dieren namen zij met hun ontzaglijke lichamen zoveel van de totale hoeveelheid grove stof die voor lichamen van levende wezens beschikbaar was, in beslag dat de astrale mens zonder fysiek lichaam bleef, en nog niet was bekleed 'met rokken van vellen'. Daarom kon hij zonder angst op dezelfde plek leven als die enorme vogels en reptielen. Hun massale afmetingen boezemden hem geen angst in, en hun verbruik van voedsel veroorzaakte voor hem geen schaarste aan voedingsmiddelen. En omdat hij zo'n samenstelling had, liet hij geen indrukken achter op modder of vloeibaar gesteente. Na de dood van het ene astrale lichaam na het andere werden geen fossielen achtergelaten en geen uiterlijke tekenen die door ons, samen met die dieren en vogels die zijn tijdgenoten waren, kunnen worden opgegraven.

Al die tijd was de mens bezig het vermogen te verwerven om een meer vaste vorm te bekleden. Hij wierp het ene na het andere astrale lichaam af, in een steeds voortgaand proces, waarbij elke poging hem wat meer dichtheid schonk. Toen begon hij als het ware een schaduw te werpen, en de grote onbeholpen dierenwereld – en ook andere wezens – voelde steeds meer de aanspraken die de toekomstige mens op haar maakte. Naarmate hij zich verdichtte, werden zij steeds kleiner. Zijn overblijfselen konden in geen enkele laag worden afgezet tot het moment dat hij voldoende hardheid had verkregen. Maar onze hedendaagse antropologen hebben nog niet ontdekt wanneer dat was. Ze staan klaar om eenduidige uitspraken te doen, maar hoe geleerd ze misschien ook zijn, er wachten hun binnen niet al te lange tijd verrassingen.

Terwijl onze onderzoekers zo nu en dan de overblijfselen van vogels, reptielen en andere dieren vinden in lagen die een veel hogere ouderdom vertonen dan die welke aan de mensheid wordt toegekend, stuiten ze daarin dus nooit op skeletten van mensen. Hoe kon de mens enig spoor nalaten in een stadium waarin hij geen afdruk kon maken in de klei, of gevangen kon raken in zachte lava of een laag vulkanische as? Daarmee wil ik echter niet zeggen dat de periode van de plesiosaurus de periode is waarin de mens alleen een astraal lichaam had, en geen fysiek lichaam. Het onderwerp van de exacte datering kan best wachten tot een meer gedetailleerde beschrijving ervan wordt gegeven. Er wordt hier slechts verwezen naar de algemene regel en naar de verklaring van het ontbreken van menselijke resten in heel oude geologische lagen. Maar de theosofische adepten houden vol dat er in de aarde nog overblijfselen van menselijke skeletten aanwezig zijn, waardoor zijn eerste verschijnen in een vast lichaam vele miljoenen jaren eerder kan worden gedateerd dan tot nu toe is erkend. Deze overblijfselen zullen worden ontdekt vóór er veel tijd zal zijn verstreken.

Een van de eerste gevolgen van deze ontdekkingen zal zijn dat ze de theorie over de opeenvolging van de tijdperken, zoals die tegenwoordig wordt gegeven en aangenomen, volledig omverwerpt. Dit geldt eveneens voor de beoordeling van de verschillende beschavingen die van de aarde zijn verdwenen en geen spoor hebben achtergelaten, behalve in de innerlijke samenstelling van onszelf. Er wordt gezegd dat wij *diezelfde personen zijn*, nu in andere lichamen, die zo lang geleden op deze planeet leefden, liefhadden en stierven. We begonnen toen karma te maken en sindsdien hebben we steeds onder de invloed daarvan gestaan. Het lijkt me goed om deze belangrijke leer een andere keer meer in detail te bespreken.

– 15 –

De oosterse leer over beloning en straf voor het menselijke ego verschilt veel van het theologische stelsel dat door het christendom wordt aangenomen, want de brahmanen en boeddhisten lokaliseren de plaats voor straf en vergelding op onze aarde, terwijl de christenen het 'oordeel van de Heer' naar het hiernamaals overbrengen. Het zou geen nut hebben om met laatstgenoemden over de logica daarvan te redetwisten; het is voldoende hun de woorden van Jezus, Mattheus en de psalmdichter in herinnering te brengen. 'Met de maat waarmee je meet, zal jou de maat

genomen worden',[1] zei Jezus, en Mattheus verklaarde dat we ons voor elk woord, elke daad en elke gedachte moeten verantwoorden, terwijl David, de koning en dichter, zong dat zij die de Heer dienen, nooit het brood van een bedelaar zouden eten. We weten allemaal heel goed dat de eerste twee verklaringen de verzoeningsleer tenietdoen; en wat de woorden van de joodse zanger betreft, die worden dagelijks in alle steden van beide halfronden door de feiten weersproken.

Bij de boeddhisten van Ceylon is de naam van deze leer kamma; bij de hindoes is het karma. In een religieus licht beschouwd is het 'de onfeilbare invloed of kracht van de goede en slechte daden van bewuste wezens waardoor deze in de een of andere bestaanstoestand de passende beloning of straf ervaren, geheel naar verdienste'.[2] Wanneer iemand sterft, zendt hij als het ware een hoeveelheid kracht of energie uit, die de nieuwe persoonlijkheid zal helpen vormen wanneer deze reïncarneert. In deze energie is het leven dat juist voorbij is, samengevat, en door middel daarvan wordt het ego gedwongen dat soort lichaam aan te nemen, en onder die passende omstandigheden, die samen het middel zijn om het gebod van karma uit te voeren.

De hel is dus geen mythische plaats of toestand na de dood in het een of andere onbekende gebied dat door de Almachtige speciaal is gereserveerd voor het straffen van zijn kinderen, maar bevindt zich in feite op onze eigen aardbol; want het is op aarde, in aardse levens, in menselijke lichamen, dat we voor slechte daden die vroeger werden verricht, worden gestraft, en als beloning voor vroegere verdienste geluk en vreugde ervaren.

Wanneer men, zoals zo vaak, ziet dat een goed mens in zijn leven veel lijdt, komt vanzelf de vraag op: 'Heeft karma iets daarmee te maken, en is het rechtvaardig dat iemand zozeer wordt gekweld?' Voor hen die in karma geloven is het strikt rechtvaardig, omdat deze mens in een vorig leven handelingen moet hebben verricht die nu bestraffing verdienen. En evenzo geldt dat een slecht mens die nu vrij van lijden is, gelukkig en welvarend, dit ervaart omdat hij in een vroeger leven door zijn medemensen slecht is behandeld of veel heeft geleden. En de volmaakte rechtvaardigheid van karma treedt in zijn geval duidelijk aan het licht, want, hoewel hij nu door het lot wordt begunstigd, legt hij, omdat hij slecht is, oorzaken die, wanneer hij wordt wedergeboren,

---

[1] *Mattheus* 7:2.

[2] Eerw. T.P. Terunnanse, hogepriester in Dodanduwa, Ceylon.

als gevolg hebben dat hij voor het slechte dat hij nu doet, zal worden gestraft.

Sommigen denken misschien dat het ego na de dood moet worden gestraft, maar zo'n conclusie is niet logisch. Want *slechte daden die hier op het objectieve gebied zijn verricht, kunnen op wetenschappelijke of morele gronden niet worden gestraft op een gebied dat zuiver subjectief is*. En dit is de reden waarom zoveel mensen, zowel jongeren als ouderen, de leer van een hellevuur waarin ze eeuwig zouden worden gestraft voor het begaan van zonden hier op aarde, hebben verworpen en ertegen in opstand zijn gekomen. Zelfs wanneer ze niet in staat zijn de redenen in metafysische termen te formuleren, weten ze intuïtief dat het onmogelijk zou zijn het toneel van vergelding te scheiden van de plaats waar de zonde is bedreven en disharmonie is veroorzaakt. Toen de discipelen van Jezus hem vroegen of de man die blind was geboren, zo ter wereld kwam door een zonde die hij had begaan, dachten ze aan deze leer van karma, evenals alle hindoes en boeddhisten dit doen wanneer ze enkele van hun medemensen zien die invalide of mismaakt zijn of niet kunnen zien.

De theorie waarop hierboven wordt gezinspeeld, dat de mens bij de dood de nieuwe persoonlijkheid als het ware uit zichzelf uitzendt, gereed om de tijd af te wachten waarop het ego naar de aarde moet terugkeren en een nieuw lichaam moet zoeken, is een algemene wet die behalve bij de geboorte en de dood van de mens ook in veel andere gevallen werkt. Theosofen halen deze wet aan om de betrekkingen tussen de maan en de aarde te verklaren. Ze denken namelijk dat de maan de planeet is waarop we vroeger leefden, vóór we de aarde bereikten en voordat zo'n aarde ook maar bestond, en dat, toen onze zogenaamde satelliet stierf, alle energie die erin besloten lag de ruimte in werd gestoten, waar deze in een draaikolk bleef bestaan tot het moment aanbrak waarop die energie weer van een lichaam – onze aarde – kon worden voorzien. En dezelfde wet is van kracht voor mensen, de afzonderlijke eenheden in het grote geheel dat onder gevorderde theosofen bekendstaat als de grote Manu. Omdat de mensen, wat hun stoffelijk omhulsel betreft, afkomstig zijn van de maan, moeten ze de wet van hun oorsprong volgen, en daarom zegt de boeddhistische priester het volgende: 'Bij de dood van een wezen vertrekt niets van hem naar de andere wereld voor zijn wedergeboorte, maar door de kracht – of meer figuurlijk, door de straal – van invloed die karma uitzendt, wordt een nieuw wezen in de andere wereld voortgebracht, dat veel lijkt op

degene die is gestorven', want al het leven van de overledene ligt in dit 'nieuwe wezen' besloten. De term 'wezen', zoals die hier wordt gebruikt, kan door ons slechts onder enig voorbehoud worden aanvaard. Het is eigenlijk meer een massa energie, zonder geweten en beladen met verlangens van de persoon uit wie het voortkwam; en zijn bijzondere taak is de terugkeer van de individualiteit af te wachten en voor haar het nieuwe lichaam op te bouwen, waarin laatstgenoemde zal lijden of vreugde zal ervaren. Daarom is ieder mens zijn eigen schepper onder de grote kosmische wetten die alle scheppingen beheersen. Een betere term dan 'schepping' is 'evolutie', want we zijn leven na leven bezig uit het materiaal waarvan dit manvantara ons voorziet, nieuwe lichamen te ontwikkelen bij elke wenteling van het wiel van wedergeboorte. De gereedschappen die we bij dat werk gebruiken, zijn verlangen en wil. Verlangen is de oorzaak dat de wil zich op het objectieve leven richt; op dat gebied verwekt hij kracht, en daaruit komt de stof in haar objectieve vorm voort.

– 16 –

Veel westerlingen zeggen dat deze oosterse leer over karma moeilijk is te begrijpen en alleen geschikt is voor ontwikkelde en nadenkende mensen. Maar in India, Ceylon en Birma, om over andere Aziatische landen maar te zwijgen, neemt de hele bevolking haar aan en schijnt haar te begrijpen. De reden hiervoor ligt waarschijnlijk in het feit dat ze ook overtuigd zijn van reïncarnatie, en daarvan kan worden gezegd dat ze de tweelingleer van karma is. In feite kan de ene lering niet goed worden begrepen zonder ook de andere te beschouwen, want karma – hetzij als straf of als beloning – zou geen daadwerkelijke of rechtvaardige uitwerking op het ego kunnen hebben, indien de middelen voor die uitwerking niet door reïncarnatie werden verschaft.

Onze verdiensten worden ons toegemeten terwijl we in het leven met elkaar omgaan en niet terwijl we alleen of in afzondering zijn. Indien we in een volk een machtspositie hebben gekregen of rijkdom hebben verworven en als dit een beloning wordt genoemd, zou die alle waarde verliezen als er geen mensen waren om over te heersen, geen personen met wie we onze rijkdom konden delen en aan wie we haar konden besteden en die ons hielpen om onze vele verlangens te bevredigen. En zo trekt de wet van reïncarnatie ons telkens weer naar het leven terug en brengt ons ontelbare keren samen met de verschillende ego's die we in vorige

levens hebben gekend. Dit gebeurt opdat het samen met die ego's voortgebrachte karma – of de oorzaken – kan uitwerken; want om ons afzonderlijk naar een onbekende hel te brengen om daar een of andere straf te ondergaan, of naar een onmogelijke deels serieuze deels komische hemel om onze beloning te ontvangen, zou even onmogelijk als onrechtvaardig zijn. Daarom kan geen enkele zojuist opgehangen moordenaar die door een priester wordt vergeven omdat hij Jezus heeft geprezen, aan zijn straf ontkomen. Hij moet samen met zijn slachtoffer naar deze aarde terugkeren, om de ander te helpen de verstoorde harmonie te herstellen, waarbij hij de nodige compensatie verleent. Met deze leer plaatsen we rechtvaardigheid opnieuw op haar troon om te regeren over de mensen, want zonder deze leer is het wettige doden van de moordenaar, na de veroordeling, slechts een halfbakken remedie, omdat de staat geen voorzieningen treft voor degene die uit zijn lichaam wordt geslingerd, noch voor degenen die zijn achtergebleven en van hem afhankelijk waren, en ook wordt er niets gedaan voor die familieleden van de moordenaar die hem overleven.

De theosofische wijzen van alle eeuwen betrekken de leer van karma niet alleen op geïncarneerde mensen. Ze beschouwen alle werelden als met elkaar verbonden en door karma beheerst. Zoals het oude hindoeboek, de *Bhagavad Gītā*, zegt: 'alle werelden, tot aan die van Brahmā toe, zijn aan karma onderworpen' (8:16). Het werkt daarom op alle gebieden. Zo beschouwd, zeggen ze dat deze wereld, in de toestand waarin ze nu verkeert, het feitelijke gevolg is van wat ze was bij het begin van de pralaya, of de grote dood, die vele miljarden jaren geleden plaatsvond. Dat wil zeggen dat de wereld zich, evenals de mens, ontwikkelt. Ze wordt geboren, wordt oud, sterft en wordt wedergeboren. Dit gebeurt vele keren, en gedurende die levens lijdt ze en ervaart ze vreugde op haar eigen manier als gevolg van haar vorige evoluties. Voor haar is de beloning een verdere vooruitgang op de weg van ontwikkeling, en de straf is een verlaagde toestand. Deze toestanden hebben, zoals ik in een vorig artikel heb gezegd, natuurlijk de mens als doel en oorzaak, want hij is de kroon van alle evolutie. En afdalend van de weidse beschouwing van grote kosmische ruimten en verschijnselen, wordt de theosoof geleerd deze wetten van karma en reïncarnatie toe te passen op elk atoom in het lichaam *in het bijzonder* en los van het gehele karma. Omdat we uit een menigte leventjes zijn opgebouwd, beïnvloeden onze gedachten en daden deze atomen of leventjes en drukken er een eigen karma op af. Zoals de oosterse denkers zeggen:

'Er gaat geen moment voorbij zonder dat er wezens in ons tot leven komen, karma verwerven, sterven en worden wedergeboren.'

Er zijn drie hoofdcategorieën van karma. De ene soort is dat karma dat nu in het huidige leven en lichaam uitwerkt en alle omstandigheden en veranderingen van het leven teweegbrengt. Hiervan zien we elke dag voorbeelden, met nu en dan vreemde hoogtepunten die een schitterend licht op de leer werpen. Eén daarvan is in India vereeuwigd door een gebouw dat is opgericht door een van de gunstelingen van het lot, en kwam als volgt tot stand. Een rājā had een heel vreemde droom, zo treffend dat hij een beroep deed op zijn waarzeggers voor de verklaring ervan. Ze zeiden dat hun horoscopen aanwezen dat hij de volgende dag een enorme som geld moest geven aan de eerste persoon die hij na het ontwaken zag; hun bedoeling was om zelf op een vroeg uur te verschijnen. De volgende dag stond de koning vroeger op dan anders, stapte naar zijn raam, wierp het open en zag daar een chaṇḍāla die het vuil opveegde. Hem gaf hij een fortuin en verhief hem zo in een oogwenk van afschuwelijke armoede tot rijkdom. De chaṇḍāla bouwde toen een groot gebouw om zijn plotselinge verlossing uit de ketenen van nijpende armoede te gedenken.

Een andere categorie van karma is dat wat wordt uitgesteld en nu niet actief is, omdat de mens niet de passende middelen verschaft om het te laten uitwerken. Dit is te vergelijken met damp die in de atmosfeer hangt en niet zichtbaar is voor het oog, maar die als regen op aarde zal vallen zodra de omstandigheden daarvoor rijp zijn.

De laatste hoofdcategorie is dat karma dat we nu maken en dat door ons in toekomstige levens zal worden ervaren. Het passende symbool ervoor is de pijl die door een boogschutter de lucht in is geschoten.

– 17 –

Karma heeft op geen enkel moment en onder geen enkele omstandigheid invloed op de geest, en dus zullen de theosofische adepten de uitdrukking 'het ontwikkelen van de geest' niet gebruiken. De geest in de mens, door hen Īśvara genoemd, is onveranderlijk, eeuwig en ondeelbaar – de grondslag van alles. Daarom zeggen ze dat het lichaam en alle voorwerpen vergankelijk zijn en de ziel dus misleiden wanneer deze ten onrechte voor de werkelijkheid worden gehouden. Ze zijn slechts werkelijk voor en op dit gebied en gedurende de tijd dat het bewustzijn ze hier beschouwt om ze te leren kennen. Daarom zijn ze

niet in absolute zin werkelijk, maar relatief werkelijk. Dit kan gemakkelijk worden bewezen op basis van dromen. In de droomtoestand verliezen we alle kennis van de voorwerpen die we, toen we wakker waren, als werkelijk beschouwden, en in die nieuwe toestand gaan we door met lijden en genieten. We zien dat het bewustzijn zich hier richt op de voorwerpen die natuurlijk deelhebben aan de aard van de ervaringen van de waaktoestand, maar die tegelijkertijd de gewaarwordingen van vreugde en verdriet teweegbrengen, zolang deze ervaringen duren. Laten we ons voorstellen dat iemands lichaam in een verdoofde toestand verkeert die 20 jaar duurt, en dat het denkvermogen intussen een aangename of onaangename droom ervaart, dan hebben we precies zo'n soort leven, heel anders dan het leven van iemand die wakker is. Voor het bewustzijn van deze dromer is de werkelijkheid van de voorwerpen die tijdens het waakbewustzijn worden gekend, vernietigd. Maar het stoffelijk bestaan is een noodzakelijk kwaad, en alleen tijdens dit bestaan kan bevrijding of verlossing worden verkregen; daarom is dit bestaan van het grootste belang, en daarom moet karma, dat dit beheerst en door de beschikkingen waarvan bevrijding kan worden bereikt, goed worden begrepen en vervolgens worden aanvaard en gehoorzaamd.

Karma kan uitwerken en een misvormd of gebrekkig lichaam voortbrengen, of in een goed lichaam een slecht karakter geven of omgekeerd; het zal voor het fysieke lichaam ziekte, pijn of ergernis veroorzaken, of genoegens en gunstige omstandigheden teweegbrengen. Zo zien we soms bij een misvormd of ziekelijk lichaam een zeer verlicht en edel denkvermogen. In dit geval is het fysieke karma slecht en het mentale goed.

Dit brengt ons op het soort karma dat op het mentale gebied werkt. Wanneer een ongunstige karmische oorzaak in het fysieke lichaam tot uitdrukking komt, kan tegelijkertijd een ander en beter soort karma in het denken en karakter uitwerken of iemand een evenwichtig, kalm, opgewekt, diepzinnig en schitterend denkvermogen hebben gegeven. We zien dus dat er naast een zuiver fysiek ook een volledig mentaal karma is. Zuiver fysiek zou bijvoorbeeld dat karma zijn dat ontstaat als gevolg van het oprapen van een vruchtenschil waardoor anders een onbekende zou kunnen uitglijden, vallen en zich bezeren. Zuiver mentaal karma zou te danken kunnen zijn aan een leven dat aan kalm filosofisch denken en dat soort dingen werd besteed.

Er is in een van de hindoeboeken een vreemde zin over dit deel van

het onderwerp, die luidt: 'Volmaaktheid van het lichaam, of bovenmenselijke vermogens, worden voortgebracht door geboorte, of door kruiden, bezweringen, boetedoeningen of meditaties.'[1]

Tot de mentale kwellingen die erger worden geacht dan enige fysieke pijn of schade, behoort dat karma uit een vorig leven dat een zodanige verduistering tot gevolg heeft dat er een verlies is van het vermogen om de werkelijkheid van de geest of het bestaan van de ziel te erkennen – dat is materialisme.

Als laatste werkterrein voor deze wet kan de psychische aard worden genoemd. In Amerika zijn hiervan talloze voorbeelden: mediums, helderzienden, helderhorenden, gedachtelezers, hysterici en allerlei andere soorten abnormaal gevoeligen. Volgens de oosterse opvatting zouden er geen helderzienden kunnen zijn, als de mensen die daaraan lijden – en dit is denk ik de juiste term – in hun vorige levens niet zo veel tijd hadden besteed aan een eenzijdige ontwikkeling van de psychische natuur, die nu vermogens tot gevolg heeft en degene die ze bezit abnormaal maakt.

Onder de hindoes bestaat de vreemde gedachte dat het voor een sterveling mogelijk is om een zodanige toestandsverandering door te maken dat hij die ooit mens was, een 'deva' of lagere god wordt. Ze verdelen de natuur in verschillende afdelingen; in elk daarvan zijn bewuste machten of entiteiten, die ruwweg deva's worden genoemd. Toch staat dit niet zo ver af van de denkbeelden van enkele van onze beste wetenschappers die zeggen dat er geen reden is waarom er in elke straal van het spectrum geen voor ons onzichtbare wezens zouden kunnen zijn. Vele eeuwen geleden erkende de hindoedenker deze mogelijkheid en verklaarde bovendien dat de mens door middel van een bepaald soort karma een van deze wezens kan worden, met de daaraan verbonden vreugden en vrijheid van zorgen, maar met de zekerheid om uiteindelijk weer te veranderen in een mens om opnieuw aan de moeizame ronde van geboorten te beginnen.

Wat men de leer van het neutraliseren van karma zou kunnen noemen, is een toepassing op dit terrein van de bekende wet in de natuurkunde die zegt dat er een evenwicht ontstaat als twee gelijke krachten elkaar tegenwerken. Iemand kan op zijn karmische rekening een heel onaangename oorzaak hebben en tegelijkertijd een oorzaak van tegenovergestelde aard. Indien deze tegelijk tot uiting komen, kunnen ze

[1] Patañjali, *Yoga sūtra's*, 4:1.

elkaar zodanig tegenwerken dat geen van beide tevoorschijn treedt en evenwicht de uitkomst van beide is. Op deze manier is het gemakkelijk te begrijpen dat het bijbelse gezegde: 'de liefde bedekt tal van zonden'[1], betrekking heeft op het verzachtende effect van liefderijke daden als tegengestelde van slechte daden, en verklaart waarom een middeleeuwse ridder enkele jaren van zijn leven aan liefdadigheid wijdde.

In de *Bhagavad Gītā*, een boek waarvoor iedereen in India veel eerbied heeft, wordt de hoogste plaats toegekend aan 'karmayoga' of de religie van het verrichten van daden en van plicht, en daarin wordt gezegd:

> Wie niet gehecht is aan de vruchten van zijn handelingen en slechts die handelingen verricht die moeten worden gedaan, is iemand die zich zowel van handelen onthoudt als zich aan juist handelen wijdt; maar dat geldt niet voor iemand die het ontsteken van het offervuur verzuimt en tijdens zijn leven nalaat de rituelen uit te voeren. . . . Wie stil zit en zijn zintuigorganen beheerst, maar in zijn denken gehecht blijft aan voorwerpen van de zintuigen, is een dwaas en wordt een hypocriet genoemd. Maar iemand die zijn zintuigen beheerst door zijn denken, zonder gehechtheid, en met de zintuigen de yoga van het handelen beoefent, staat hoger. – 6:1, 3:6-7

– 18 –

Dat de leer van karma onrechtvaardig en fatalistisch is, en geen mededogen kent, wordt beweerd door hen die ertegen gekant zijn, maar zulke conclusies worden niet bevestigd door de ervaringen van de volkeren die erin geloven, en de bezwaren ertegen houden bij nader onderzoek geen stand. De hindoes en boeddhisten geloven vast in karma, en zijn ervan overtuigd dat geen ander dan zijzelf in dit of in een ander leven straft of beloont; toch blijken ze niet gevoelloos of onsympathiek te zijn. Het is in feite welbekend dat de hindoe in de omgang even liefdevol en teder is als zijn Amerikaanse broeder, en er zijn evenveel voorbeelden van heldhaftige zelfopoffering in hun geschiedenis als in de onze. Sommigen gaan nog verder en zeggen dat het geloof in karma en reïncarnatie de hindoe vriendelijker heeft gemaakt in zijn omgang met mensen en dieren dan de Europeanen, en spiritueler in zijn dagelijks leven. Als men zich verder verdiept in hun geschiedenis, vindt

[1] *1 Petrus* 4:8.

men dit geloof in karma zij aan zij met belangrijke bouwwerken van grote omvang, waarvan de overblijfselen tot op de dag van vandaag onze verbazing, bewondering en eerbied wekken; het valt te betwijfelen of we ooit zo'n triomf over de natuur zouden kunnen tonen zoals we die zien in de rotstempels van Hindoestan. Het lijkt dus onwaarschijnlijk dat deze lering een slechte of ontmoedigende invloed zal hebben op de mensen die haar aannemen.

'Maar,' zo luidt de tegenwerping, 'het is fatalisme. Indien karma karma is, indien ik op die en die manier moet worden gestraft, dan zal dat gebeuren, of ik dat nu wil of niet, en daarom moet ik evenals de Turken 'kismet' zeggen, en niets doen.' Hoewel de islamitische leer over kismet is verdraaid en werd voorgesteld als alleen maar fatalisme, werd ze door de profeet niet op die manier opgevat en evenmin door zijn grootste discipelen, want ze onderwezen dat deze leer wet was en geen noodlot. En dit bezwaar geldt evenmin voor karma. In het denken van hen die nadat ze zich een vaag beeld hebben gevormd van karma waarbij ze het op slechts één leven toepassen en de leer niet haar ware, majestueuze, oneindige strekking geven, luidt het oordeel: fatalisme. Wanneer men daarentegen ieder mens ziet als de vormgever van het lot voor zijn volgende vergankelijke, aardse persoonlijkheid, is er niets noodlottigs aan, want het vonnis ligt in zijn eigen hand. Hij zette de oorzaken ervan in gang, die onvermijdelijk bepaalde gevolgen zullen hebben. Hij had even gemakkelijk andere oorzaken kunnen leggen en zó andere gevolgen kunnen voortbrengen.

Sommige mensen die hun leven door hun gevoel laten beheersen vinden dat een leer die onwrikbare rechtvaardigheid uitdeelt en ons dwingt onze vrienden en geliefde familieleden voor altijd te verliezen, zodra de dood de deur heeft gesloten, van een afstotelijke koelheid en gebrek aan tederheid getuigt. Maar omdat ons gevoel en onze wensen niet de leidende wetten van de natuur zijn, is er geen reden, zelfs geen emotionele, voor dit bezwaar; het is ontstaan door een gebrekkig inzicht in de leer die, wanneer ze volledig wordt begrepen, evenveel gelegenheid blijkt te bieden om tot uitdrukking te brengen wat het hart dierbaar is, als elke andere levensopvatting. Dezelfde wet die ons in het leven werpt om te lijden of vreugde te ervaren, al naar we dat verdienen, bepaalt dat de vrienden en familieleden die wat hun aard betreft overeenkomen, samen moeten incarneren, totdat ze op grond van een verschil van karakter onder geen enkele wet van aantrekking in elkaars gezelschap kunnen blijven. Ze gaan niet uiteen, tenzij of tot ze verschil-

lend zijn geworden. En wie zou eeuwig gebonden willen zijn aan ongelijksoortige familieleden of kennissen, alleen omdat men bij hen werd geboren!

Deze wet werkt ook goed en onophoudelijk om ons te steunen. 'De mensen die u helpt, zullen u in andere levens helpen', luidt de uitspraak. Misschien kenden we in vroegere eeuwen degenen die sindsdien allang grotere hoogten hebben bereikt. Zodra we in de lange reeks incarnaties de weg naderen, waarlangs ze hun pelgrimstocht vervolgen, verlenen ze onmiddellijk hulp, hetzij op stoffelijk of op ethisch gebied. En het maakt geen verschil of iemand zich ervan bewust is wie helpt of wie wordt geholpen. Een onwrikbare natuurwet leidt het verloop en brengt het gevolg tot stand. Op die manier beïnvloeden de leden van de hele menselijke familie elkaar wederzijds, daartoe gedwongen door een wet die even mild als verheven is, en die de verachting die we in het verleden koesterden omzet in een gevoel van eerbied nu en een kans om onze medemensen te helpen.

Er is in de natuur geen voortrekkerij mogelijk; niemand heeft een voorrecht of een gave die hij niet heeft verdiend, hetzij als beloning of als compensatie. Wanneer we het huidige leven beschouwen zoals het zich aan onze beperkte blik voordoet, kunnen we misschien geen oorzaak zien waarom er voor een onwaardig mens zo'n beloning zou moeten zijn, maar karma maakt nooit fouten en zal ongetwijfeld terugbetalen. En het beloont niet alleen, maar die vergeldingen die wij door wraak proberen uit te delen, behoren uitsluitend aan karma toe. En daarom zegt de heilige schrift van de christenen: 'Mij komt de wraak toe; ik zal vergelden', want zo zeker als de een de ander benadeelt, zo zeker is het dat karma de dader zal treffen; maar laat de benadeelde ervoor oppassen dat hij niet wenst dat de ander wordt gestraft, want dan zal ook hij door karma worden gestraft. Op die manier verschaft karma bevrijding en de middelen tot bevrijding van dit levensweb en dit voortdurend draaiende wiel, en door reïncarnatie wordt ons de tijd gegeven om ons te bevrijden.

– 19 –

Hoofdstuk 10 van het Egyptisch *Dodenboek* beschrijft de plaats waar, na de dood, de ontlichaamde zielen in verschillende graden van volmaaktheid verblijven. Van sommigen wordt aangegeven dat ze tarwe tot zich nemen, van drie armlengten lang, terwijl anderen slechts

wordt toegestaan de tarwe te verzamelen – 'hij verzamelde aren in de velden van Aanroo'. Sommigen genieten dus de volmaaktheid van spirituele gelukzaligheid, terwijl anderen slechts de lagere graden bereiken in die plaats of toestand waar goddelijke rechtvaardigheid de ziel wordt toegemeten.

Devachan is het land van beloning, het domein van spirituele gevolgen. Het woord spiritueel slaat hier op het vrij zijn van het lichaam; het moet slechts worden gebruikt met betrekking tot ons stoffelijk bestaan. De christen bevestigt dit feit door de stoffelijke *entourage* van zijn hemel. In *De geheime leer* (1:69) zegt H.P. Blavatsky: 'De dood zelf is niet in staat de mens ervan [van karma] te verlossen, want de dood is alleen maar de deur waardoor hij na een korte rustperiode op de drempel – devachan – naar een volgend leven op aarde gaat.' Devachan is dus de drempel van het leven. In het hindoestelsel is het etymologisch de plaats van de goden, Indra's hemel. Indra is de bestuurder van de hemel, die aan hen die zijn gebied kunnen bereiken, langdurige gaven van geluk en macht geeft. De *Bhagavad Gītā* (9:20-21) zegt: 'Na ontelbare jaren in de gebieden van Indra gelukzaligheid te hebben genoten, wordt hij opnieuw op deze aarde geboren.'

Voor het doel van dit artikel nemen we aan dat de hele mens, minus het lichaam, naar devachan gaat. Maar dit is niet zo. De postmortale verdeling van onze zevenvoudige samenstelling zoals die in de theosofie wordt gegeven, is juist. Ze geeft de basis weer voor leven, dood en reïncarnatie. Ze laat zien dat het samengestelde wezen, de mens, overeenstemt met dat andere samengestelde wezen, de natuur. Beide zijn een eenheid in verscheidenheid. De mens, die in de natuur zweeft, deelt zich en herenigt zich, evenals zij. Deze zevenvoudige indeling zal in een volgend artikel worden behandeld.

Devachan, dat een toestand van langdurig subjectief geluk is na de dood van het lichaam, is duidelijk de hemel van de christenen, maar met een verschil. Het is een hemel die wetenschappelijk mogelijk is. De hemel zelf moet overeenstemmen met de goddelijke wetten die in de natuur werken. Zoals de slaap een toestand van bevrijding van het lichaam is, waarin we dromen hebben, zo is de dood een volledige scheiding en bevrijding, waarna we in devachan dromen, tot we, als we weer in een nieuw lichaam op aarde zijn geïncarneerd, opnieuw komen tot wat we een wakend bestaan noemen. Zelfs de menselijke ziel zou moe worden van de onophoudelijke cyclus van wedergeboorten, als er niet was voorzien in een plaats of toestand waar rust kan worden ver-

kregen, waar ontkiemende aspiraties, die door het leven op aarde worden belemmerd, volledig tot ontwikkeling kunnen komen. Geen kracht kan worden tenietgedaan, laat staan een psychische kracht; deze moet ergens tot uitdrukking kunnen komen. Deze uitdrukkingsmogelijkheid wordt in devachan gevonden; deze verwerkelijking is de rust van de ziel. Haar diepste verlangens, haar hoogste aspiraties, worden daar gerealiseerd. Elke hoopvolle verwachting komt daar tot volle bloei. Om deze gelukzalige toestand te verlengen geven de hindoeboeken vele bezweringsformules en voorzien ze in talloze ceremoniën en offerrituelen, die alle gericht zijn op een langdurig verblijf in devachan. De christen doet precies hetzelfde. Hij verlangt naar de hemel, bidt dat hij daarheen zal gaan en verricht als offer aan zijn God die gunstig stemmende rituelen en handelingen die hem het beste toeschijnen; het enige verschil is dat hij het niet half zo wetenschappelijk doet als de hindoe. Een hindoe heeft ook een levendiger opvatting van deze hemel dan een christen. Hij veronderstelt vele plaatsen of toestanden, aangepast aan de verschillende energetische en kwalitatieve niveaus van de zielen. Kāmaloka en andere toestanden zijn die waar concrete begeerten die door het leven in het lichaam werden belemmerd, volledig tot uitdrukking komen, terwijl de abstracte en welwillende denkers in tribhuvana geheel in beslag worden genomen door de vreugde van verheven gedachten. De orthodoxe hemel voorziet niet daarin. Deze gaat ook voorbij aan het feit dat een onveranderlijke eentonigheid van het hemelse bestaan de ziel zou uitputten, en stilstand en geen groei zou zijn. Het devachanische leven is ontwikkeling van aspiraties en gaat door de verschillende stadia van ontwikkeling, geboorte, steeds verdere groei, neerwaartse beweging en overgang naar een andere toestand, alle in vreugde geworteld. Enkel het moment van sterven verandert niets aan de ziel. Ze is een groep psychische krachten, en de hemel moet daarmee iets gemeen hebben; waarom zou ze anders daarheen worden aangetrokken? Zielen verschillen evenals mensen. In devachan ontvangt elke ziel die graad van gelukzaligheid die ze in zich kan opnemen; haar eigen ontwikkeling bepaalt haar beloning. De christen plaatst alle knorrige oude heiligen even hoog als andere heilige zielen, en laat het genie afzakken tot het niveau van de middelmatige massa, terwijl de hindoe een oneindige verscheidenheid van bezigheden en bestaansvormen geeft, geschikt voor de ernstige en de vrolijke, de ziel van een genie of een dichter. Niemand zit op een ongewenste plaats, evenmin zingt hij psalmen waarvan hij nooit heeft gehouden, of woont

in een stad die hem zou gaan vervelen als hij steeds gedwongen werd haar straten geplaveid met parels te bewandelen. De wetten van oorzaak en gevolg zorgen ervoor dat devachan niet eentonig zal zijn. De uitkomsten zijn evenredig aan de eraan voorafgaande krachten. De ziel wordt heen en weer geslingerd tussen devachan en het leven op aarde, en in beide vindt ze toestanden die geschikt zijn voor haar steeds verdergaande ontwikkeling, tot ze door inspanning een volmaking bereikt waarin ze niet langer onderhevig is aan de wetten van actie en reactie en in plaats daarvan hun bewuste medewerker wordt.

Devachan is een droom, maar alleen in die zin waarin het objectieve leven zo kan worden genoemd. Beide gaan door totdat in één richting aan karma is voldaan en het in de andere begint te werken. De devachanische entiteit heeft geen idee van ruimte of tijd, behalve zoals ze die voor zichzelf maakt. Ze schept haar eigen wereld. Ze is samen met iedereen die ze ooit heeft liefgehad, niet in lichamelijk gezelschap, maar in een samenzijn dat voor haar werkelijk, innig en gelukzalig is. Wanneer de mens sterft, sterven de hersenen het laatst. Het leven is daarin nog actief nadat de dood al is vastgesteld. De ziel rangschikt alle vroegere gebeurtenissen, vat het resultaat samen; de gemiddelde neiging komt naar voren, het overheersende verlangen wordt gezien. Hun uiteindelijke aroma vormt de grondtoon van het devachanische bestaan. De lauwe mens gaat noch naar de hemel noch naar de hel. De natuur spuwt hem uit. Positieve toestanden, objectieve of subjectieve, worden slechts door positieve impulsen bereikt. De devachanische lotsbedeling wordt bepaald door de overheersende drijfveer van de ziel. Iemand die haat kan door de terugslag daarvan iemand worden die liefheeft, maar de onverschilligen hebben geen stuwende kracht, en bereiken geen groei.

– 20 –

Het is voor de onbevooroordeelde onderzoeker heel duidelijk dat christelijke geestelijken om een of andere reden de samengestelde aard van de mens angstvallig negeren, hoewel hun grote autoriteit, Paulus, duidelijk ernaar verwijst. Hij sprak over lichaam, ziel en geest; zij prediken alleen over het lichaam en de ziel; Paulus onderwees dat we een spiritueel lichaam hebben; zij blijven vaag wat het lichaam van de ziel betreft en houden vast aan een belachelijke opstanding van het stoffelijk omhulsel. Het werd de plicht van theosofen de aandacht van het

hedendaagse denken opnieuw te vestigen op de oosterse indeling van de samenstelling van de mens, want alleen hierdoor kan inzicht in zijn toestand vóór en na de dood worden verkregen. Paulus gaf een indeling in drieën; die van de hindoes is in zevenen. Die van Paulus is bedoeld voor mensen die een ruwe schets verlangen, maar zich niet bekommeren om een gedetailleerd onderzoek. Geest, ziel en lichaam omvatten echter alle zeven componenten. Laatstgenoemde indeling geeft een vollediger inzicht, en veel diepzinnige denkers vermoeden dat Paulus het volledige stelsel kende, maar dat hij goede redenen had om het geheim te houden.

Een analyse van het lichaam onthult meer dan alleen een moleculaire structuur, want ze toont een kracht – of leven of vermogen – aan die het lichaam bijeenhoudt en actief houdt gedurende zijn natuurlijke levensduur. A.P. Sinnett, die in zijn *Esoteric Buddhism* zijn landgenoten enige kennis van het oosterse stelsel probeerde bij te brengen, noemt het prāṇa of jīva; anderen noemen het alleen prāṇa, wat meer geschikt lijkt, omdat het menselijke aspect van de levenskracht afhankelijk is van prāṇa, of *adem*.

Wat in de indeling van Paulus *geest* is, kunnen we voor ons doel opvatten als het Sanskriet ātman. Geest is universeel, ondeelbaar en hebben we allen gemeenschappelijk. Met andere woorden, er zijn niet vele geesten, één voor ieder mens, maar slechts één geest die op alle mensen gelijkelijk schijnt, en die zoveel zielen aantreft als er wezens op de wereld zijn. In de mens heeft de geest een meer compleet werktuig of samenstel van gereedschappen om mee te werken. Dit spirituele één zijn is de basis van de filosofie; hierop rust haar hele structuur. Indien men de geest individualiseert en aan ieder mens zijn eigen bijzondere geest toekent, die gescheiden is van de geest van ieder ander mens, dan werpt men de hele theosofische filosofie omver, doet men haar ethiek teniet en verijdelt men haar doel.

Als we beginnen bij ātman – geest – die het geheel omvat, omdat hij daarvan de basis en steunpilaar is, zien we dat de hindoe de theorie naar voren brengt van omhulsels of bekleedsels van de ziel of innerlijke mens. Deze omhulsels zijn nodig vanaf het moment dat de evolutie begint en zichtbare voorwerpen verschijnen, zodat het doel van de ziel in samenwerking met de natuur kan worden bereikt. Op deze manier, volgens een proces waarvan de uiteenzetting hier niet op haar plaats zou zijn, wordt een indeling verkregen door middel waarvan de verschijnselen van leven en bewustzijn kunnen worden verklaard.

De zes voertuigen (waarbij we de benamingen van A.P. Sinnett overnemen) die door de geest worden gebruikt en door middel waarvan het ego ervaring opdoet, zijn:

Lichaam, als een grof voertuig.
Levenskracht, of prāṇa.
Astraal lichaam, of liṅgaśarīra.
Astrale ziel, of kāmarūpa.
Menselijke ziel, of manas.
Spirituele ziel, of buddhi.

Het liṅgaśarīra is nodig als een meer verfijnd lichaam dan het fysieke lichaam, omdat laatstgenoemde in feite slechts verstandeloze, inerte stof is. Kāmarūpa is het lichaam, of beter gezegd de verzameling, van begeerten en hartstochten. Manas kan heel goed het denkvermogen worden genoemd. Buddhi is het hoogste begripsvermogen en gaat de hersenen en het denken te boven; ze is het onderscheidingsvermogen.

Bij de dood van het lichaam gaat prāṇa terug naar het reservoir van kracht; het astrale lichaam valt na een langere periode uiteen en, wanneer het wordt geholpen door bepaalde andere krachten, keert het vaak met kāmarūpa terug naar de seancekamers, waar het zich voordoet als de overledene: een voortdurende leugen en een altijd aanwezige valstrik. De menselijke en spirituele ziel gaan over naar die toestand die hierboven devachan of hemel werd genoemd, waar het verblijf lang of kort is afhankelijk van de bij die toestand horende krachten die tijdens het leven zijn opgewekt. Wanneer deze uitgeput beginnen te raken, wordt het ego geleidelijk naar het aardse leven teruggetrokken, waar het door menselijke voortplanting een nieuw lichaam aanneemt met een ander astraal lichaam, levenskracht en dierlijke ziel.

Dit is het 'wiel van wedergeboorte', waaraan geen mens kan ontkomen, tenzij hij ware ethiek volgt en ware kennis en een waarachtig bewustzijn verwerft, terwijl hij in een lichaam leeft. Om dit onophoudelijk draaiende wiel tot stilstand te brengen verkondigde Boeddha zijn volmaakte wet, en het is het doel van de ware theosoof om zijn grote en schitterende 'wiel van de wet' te laten draaien voor het welzijn van de volkeren.

– 21 –

De hindoe heeft groot respect voor de slang, als symbool en ook als wezen. Ze beweegt zich in een golvende lijn, en geeft zo de enorme

omloop van de zon door de eeuwige ruimte weer, waarbij ze de snel ronddraaiende aarde met haar kleinere baan met zich meevoert; ze werpt periodiek haar huid af en geeft een zichtbare illustratie van de vernieuwing van het leven, of reïncarnatie; ze kronkelt om toe te slaan, en symboliseert zo de werking van de wet van karma-nemesis die op basis van onze handelingen onfeilbaar toeslaat. Als symbool met de staart in de bek, een cirkel vormend, stelt ze de eeuwigheid voor, de cyclus van noodzakelijkheid, de allesverslindende tijd. Voor de oudere ingewijden betekende ze ook het astrale licht, dat zowel duivels als goddelijk is.

Op het hele terrein van theosofisch onderzoek is er waarschijnlijk niets zo interessant als het astrale licht. Bij de hindoes staat het bekend als ākāśa, dat ook vertaald kan worden met ether. Volgens hen brengen de oosterse yogī's alle verbazingwekkende verschijnselen teweeg op basis van hun kennis van de eigenschappen ervan. Er wordt ook beweerd dat helderziendheid, helderhorendheid, mediumschap en zienerschap, zoals deze in de westerse wereld bekend zijn, slechts door middel van het astrale licht mogelijk zijn. Het is het register van onze daden en gedachten, de grote beeldengalerij van de aarde, waar een ziener altijd kan kijken naar elke gebeurtenis die ooit heeft plaatsgevonden, en ook naar die welke nog moeten komen. Wezens van verschillende orde zwemmen erin als in een zee, en ook de astrale overblijfselen van overleden mannen en vrouwen. De rozenkruisers en andere Europese mystici noemden die wezens sylfen, salamanders, gnomen, undinen, elementalen; de hindoes noemen ze gandharva's of hemelse musici, yaksha's, rākshasa's, en geven ze nog vele andere namen. De 'geesten' van de doden – die door de spiritisten ten onrechte worden beschouwd als individuen die er niet meer zijn – zweven in deze ākāśische substantie en zijn eeuwenlang aan de mystieke hindoe bekend geweest en worden door hen een bhūta genoemd, een andere naam voor duivel, of een piśācha, een heel verschrikkelijke duivel; geen van deze is iets meer dan het afgeworpen zielenlichaam dat het dichtst bij de aarde staat, zonder geweten en alleen in staat om kwaad te doen.

De uitdrukking 'het astrale licht' is niet nieuw, maar is van zuiver oosterse oorsprong. Porphyrius sprak erover, toen hij verwees naar het hemelse of zielenlichaam, waarvan hij zegt dat het onsterfelijk, stralend en 'sterachtig' is; Paracelsus noemde het het 'siderische licht'; later raakte het bekend als astraal. Er wordt van gezegd dat het hetzelfde is

als de anima mundi of wereldziel. De huidige wetenschappers benaderen het wanneer ze spreken over 'lichtgevende ether' en 'stralende stof'. De grote astronoom Camille Flammarion, die tijdens zijn leven lid van de Theosophical Society was, spreekt over het astrale licht in zijn roman *Uranie* en zegt:

> Het licht dat uit al deze zonnen, die de oneindige ruimte bevolken, emaneert, het licht dat in de ruimte wordt weerkaatst door al deze werelden die door hun zonnen worden verlicht, fotografeert overal in de grenzeloze hemel de eeuwen, de dagen, de momenten, terwijl ze voorbijgaan. . . . Hieruit volgt dat de geschiedenis van alle werelden door de ruimte reist, zonder volledig te verdwijnen en dat alle gebeurtenissen van het verleden aanwezig zijn en altijd voortleven in de schoot van het oneindige.

Zoals alle onbekende of occulte dingen is het astrale licht moeilijk te omschrijven en dat komt vooral omdat het 'licht' wordt genoemd. Het is geen licht zoals wij dat kennen, en het is evenmin duisternis. Misschien werd het een licht genoemd, omdat als helderzienden erin kijken de verafgelegen voorwerpen verlicht schijnen te zijn. Maar hoewel ook geluiden erin kunnen worden gehoord, zware lichamen door middel ervan aan het zweven kunnen worden gebracht, geuren duizenden kilometers erdoor kunnen worden vervoerd, gedachten erin kunnen worden gelezen en allerlei paranormale verschijnselen door de werking ervan kunnen worden teweeggebracht, kwam toch de term 'licht' in gebruik, die, hoewel onvermijdelijk, niettemin onjuist is.

Om nauwkeurig te zijn moet een definitie alle werkingen en vermogens van dit licht omvatten, maar omdat deze zelfs aan de mysticus niet volledig bekend zijn, en voor wetenschappers een terra incognita, moeten we ons tevreden stellen met een gedeeltelijke analyse. Het is een substantie die men zich gemakkelijk kan voorstellen als onweegbare ether die vanuit de sterren wordt geëmaneerd en de aarde omhult, en elk atoom van de aardbol en elke molecule erop doordringt. Het gehoorzaamt de wetten van aantrekking en afstoting, trilt heen en weer, en maakt zichzelf nu eens positief en dan weer negatief. Dit geeft het een cirkelvormige beweging, die door de slang wordt gesymboliseerd. Het is, kosmisch gesproken, het grote achterliggende beginsel, of de voornaamste drijfveer, die niet alleen de plant doet groeien maar ook de samentrekking en ontspanning van het menselijk hart in stand houdt.

Dit licht lijkt veel op de werking van een gevoelige fotografische

plaat. Zoals Flammarion zegt, neemt het de beelden van elk moment op en houdt ze vast in zijn greep. Dit is de reden dat de Egyptenaren het als de optekenaar kenden; het is de optekenende engel van de christenen en in één opzicht is het Yama, de rechter over de doden in het hindoepantheon, want door de beelden die we erop afdrukken, worden we door karma geoordeeld.

Het astrale licht hangt als een groot reflectiescherm boven de aarde en wordt een krachtige universele hypnotiseur van mensen. Omdat de beelden van alle daden, goede en slechte, door zowel onze voorouders als onszelf verricht, steeds voor ons innerlijk zelf aanwezig zijn, beïnvloeden ze ons voortdurend door suggestie, en dan gaan we hetzelfde doen. Hierover zei de grote Franse priester-mysticus, Éliphas Lévi:

> We verbazen ons vaak wanneer we in gezelschap worden overvallen door slechte gedachten en ingevingen die we niet voor mogelijk hadden gehouden, en we zijn ons niet ervan bewust dat we die uitsluitend te danken hebben aan de aanwezigheid van een ziekelijke medemens; dit feit is van grote betekenis omdat het verband houdt met de werking van het geweten – een van de vreselijkste en onbetwistbare geheimen van de magische kunst. . . . Daarom hebben ziekelijke zielen een slechte adem, en bederven de morele atmosfeer; dat wil zeggen, ze brengen onzuivere gedachten in het astrale licht dat hen doordringt, en brengen op die manier verderfelijke stromingen tot stand.[1]

Dit licht heeft ook een nuttige functie. Omdat het de beelden van alle gebeurtenissen en dingen uit het verleden bewaart, en omdat er niets nieuws onder de zon is, worden de gebruiken, de denkbeelden, de filosofie, de kunsten en wetenschappen van lang begraven beschavingen vanuit het astrale licht voortdurend als beelden in het brein van levende mensen geprojecteerd. Dit verklaart niet alleen het vaak voorkomende 'toeval' dat twee of meer uitvinders of wetenschappers ongeveer op hetzelfde moment en onafhankelijk van elkaar dezelfde ideeën krijgen of uitvindingen doen, maar ook andere gebeurtenissen en vreemde voorvallen.

Sommige zogenaamde wetenschappers hebben heel geleerd gesproken over telepathie en andere verschijnselen, maar geven geen bevredigende verklaring voor gedachteoverbrenging, of geestverschijningen,

---

[1] *Dogme et rituel de la haute magie*, 2de ed., Parijs, 1861, deel 1, hfst. 8, blz. 207.

of helderziendheid, of de honderd en één verschillende gebeurtenissen van occulte aard die elke dag door mensen uit alle lagen van de samenleving worden waargenomen. Het is goed om te erkennen dat een gedachte zonder woorden rechtstreeks van het ene brein naar het andere kan worden overgebracht, maar hoe kan de overdracht zonder middenstof tot stand komen? Die middenstof is het astrale licht. Zodra een gedachte in de hersenen vorm aanneemt, wordt ze in dit licht afgebeeld en wordt vandaar weer opgenomen door een ander brein dat gevoelig genoeg is om haar ongeschonden te ontvangen.

Omdat de theosofische adepten van alle tijden de vreemde eigenschappen van het astrale gebied kennen en ook het feitelijke lot van de omhulsels van de ziel waarover in een vorig artikel werd gesproken, hebben ze geen geloof gehecht aan het zogenaamde terugkeren van de doden. Éliphas Lévi heeft dit goed begrepen en zei:

> Het astrale licht vormt, door zich te verenigen met etherische fluïden, de astrale geestverschijning waarover Paracelsus spreekt. Als het astrale lichaam bij de dood vrijkomt, trekt het de weerspiegeling van het afgelopen leven tot zich en bewaart haar lange tijd omdat het gelijke het gelijke aantrekt; indien een krachtige, ermee sympathiserende wil het in de juiste stroom trekt, manifesteert het zich in de vorm van een verschijning.[1]

Maar als iemand met een gevoelig en abnormaal gestel aanwezig is – met andere woorden een medium, en iedereen die tot deze klasse behoort heeft een onevenwichtig zenuwstelsel – dan is een sterke wil niet nodig. Want het astrale licht en het astrale lichaam van het levende medium roepen de zielloze 'geesten' terug en ontlenen aan hetzelfde reservoir hun woorden, hun tongval, hun karaktereigenaardigheden; en de misleide volgelingen van deze onterende praktijken worden ertoe gebracht zich te verbeelden dat zo'n 'geest' het teruggekeerde zelf van een gestorven vriend of familielid is.

Alles waarnaar ik hier heb verwezen, zijn slechts voorbeelden van enkele van de vele eigenschappen van het astrale licht. Voor zover het onze wereld betreft, kan men zeggen dat het astrale licht overal is, alle dingen doordringt, een fotografisch vermogen bezit waardoor het beelden vasthoudt van gedachten, daden, gebeurtenissen, tonen, klanken, kleuren en alle andere dingen; het is weerkaatsend in de zin dat het zich in het denkvermogen van de mens weerspiegelt; aan zijn positieve kant

[1] *Op.cit.*, deel 5, hfst. 5 & 6.

stoot het af en aan zijn negatieve trekt het aan; het kan een buitengewone dichtheid aannemen wanneer het door een krachtige wil of door abnormale lichamelijke toestanden rondom een lichaam wordt samengetrokken, zodat geen fysieke kracht het kan doorboren. Dit aspect van zijn werking verklaart enkele feiten die officieel werden opgetekend tijdens de opwinding over hekserij in Salem. Daarbij werd ontdekt dat hoewel stenen en andere voorwerpen door de lucht naar de bezetene vlogen, ze altijd als het ware door de zwaartekracht *precies voor de voeten van die persoon* neervielen. De hindoeyogī demonstreert het gebruik van de verdichting van het astrale licht, als hij toestaat dat pijlen en andere projectielen op hem worden afgezonden, die alle aan zijn voeten neervallen, hoe groot hun snelheid ook is; de verslagen van echte spiritistische verschijnselen in de Verenigde Staten vermelden soortgelijke ervaringen.

Het astrale licht is een machtige, door de wetenschap niet erkende factor bij de verschijnselen van het hypnotisme. Zijn werking zal een verklaring bieden voor veel van de problemen waarop Binet, Charcot en anderen zijn gestuit, en in het bijzonder die categorie waarin twee of meer afzonderlijke persoonlijkheden door de proefpersoon schijnen te worden aangenomen, waarbij deze zich in elk daarvan slechts die dingen en manier van uitdrukken kan herinneren die tot dat specifieke deel van hun ervaringen behoren. Deze vreemde zaken zijn te danken aan de stromingen in het astrale licht. In elke stroming bevindt zich een duidelijk afgebakende reeks reflecties, en ze worden door de innerlijke mens in zich opgenomen, die er op dit gebied in woord en daad verslag van doet alsof ze van hemzelf waren. De helderzienden en de helderhorenden schijnen door van deze stromingen gebruik te maken eveneens, hoewel onbewust, in de verborgen bladzijden van het leven te kunnen lezen.

In dit licht kunnen dus goede of slechte beelden worden afgedrukt, en deze worden in het onderbewuste denkvermogen van ieder mens weerspiegeld. Indien we het astrale licht vullen met slechte beelden, zoals de huidige eeuw die zo goed weet te scheppen, zal het onze duivel en vernietiger zijn; maar als door het voorbeeld van zelfs maar enkele goede mannen en vrouwen op dit eeuwige doek een nieuw en zuiverder soort gebeurtenissen wordt geschilderd, zal het onze goddelijke verheffer worden.

William Quan Judge: een biografische schets[1]

Kirby Van Mater

William Quan Judge is een vooraanstaande figuur uit de begintijd van de theosofische beweging. In 1875, toen hij 24 jaar was, was hij een medestichter van de Theosophical Society samen met H.P. Blavatsky en Henry S. Olcott. De daaropvolgende 20 jaar werkte hij onophoudelijk en ijverig voor haar doeleinden, tot zijn dood in 1896. Als belangrijkste theosofische functionaris in Amerika van 1886 tot 1896, gaf hij leiding aan de Amerikaanse Afdeling, die de krachtigste in de Society werd, met het grootste aantal actieve leden. Hij had een verheven beeld van het doel van de Society in de wereld, dat hij volhardend nastreefde: te voorzien in de grote behoefte van de mensheid aan een nieuwe kijk op zichzelf en op het heelal.

Judge was de zoon van Frederic H. Judge en Alice Mary Quan en werd geboren in Dublin, Ierland, op 13 april 1851. Zijn moeder stierf toen ze het leven schonk aan haar zevende kind, en zijn vader besloot in 1864 naar New York te emigreren met zes kinderen. Judge studeerde rechten terwijl hij bij zijn vader woonde, die kort daarna stierf. Toen hij 21 was werd Judge Amerikaans staatsburger en in mei 1872 werd hij toegelaten tot de orde van advocaten. Hij trouwde in 1874 met Ella M. Smith, een onderwijzeres, en ze woonden in Brooklyn tot 1893 toen ze naar New York City verhuisden.

De vader van Judge was zeer geïnteresseerd in de vrijmetselarij, en Judge was geïnteresseerd in religie, magie en de rozenkruisers.

> In 1874 dacht ik erover het spiritisme te onderzoeken en toen ik kol. Olcotts boek *People from the Other World* [gepubliceerd in maart 1875] vond, schreef ik hem om het adres van een medium. Hij antwoordde dat hij er toen geen wist, maar dat hij een kennis had, Mw. Blavatsky, die hem had gevraagd me uit te nodigen voor een

---

[1]Eerder gepubliceerd in *Sunrise*, Den Haag, september/oktober 1996, blz. 131-43.

bezoek. Ik heb Irving Place 46 in New York bezocht en met haar kennisgemaakt.[1]

De tijd tussen zijn ontmoeting met HPB in 1875 en het uitgeven van *Isis Unveiled* in 1877 was voor Judge van bijzondere betekenis. Hij was actief betrokken bij het vormen van de Theosophical Society, en studeerde met en leerde van HPB toen ze in New York woonde. Hij schreef later aan Dāmodar K. Māvalankar – een stafmedewerker aan het hoofdkwartier in India en leerling van een van Blavatsky's leraren – dat HPB als middelaar 'de glorieuze uren' mogelijk maakte 'die we doorbrachten met het luisteren naar de woorden van de verlichte wezens die vaak 's avonds laat kwamen als alles stil was, en die urenlang met HSO en mijzelf spraken'.[2]

Maar na het ondertekenen van het contract voor het uitgeven van *Isis Unveiled* kondigde HPB aan dat ze naar India moest gaan, zoals ze altijd al had gezegd. In tegenstelling tot Olcott was Judge niet in de positie om met HPB mee te gaan in verband met verplichtingen ten opzichte van zijn echtgenote en dochtertje. Hij was bijzonder van streek en zocht HPB bijna een jaar lang niet op, maar de breuk werd hersteld vóór ze naar India vertrok. In die periode, of misschien enkele maanden later, verloor Judge zijn dochtertje aan difterie. Dit was een zware klap, en hij schreef later aan Olcott in India: 'In mijn hart is vaak zoveel verdriet en een verlangen naar de kleine die is heengegaan.'[3]

Nadat HPB en Olcott Amerika hadden verlaten, raakte Judge betrokken bij verschillende speculatieve zakelijke ondernemingen, omdat, zoals hij Dāmodar in maart 1880 schreef, 'ik nu ernaar streef genoeg geld te krijgen om daarheen [naar India] te kunnen gaan, wat er ook gebeurt, en mijn echtgenote met genoeg geld achter te laten, of haar mee te nemen als ze dat zou willen'.[4] Generaal Abner Doubleday beschrijft deze periode als volgt:

> Ik aanvaardde de positie [van waarnemend voorzitter] op dringend verzoek van HPB, met de bedoeling om voor raad en advies voornamelijk te steunen op Judge; maar Judge dacht dat hij een

---

[1]Brief van WQJ aan Sarah W. Cape, oktober 189[3?]; fotokopie, archief van de Theosophical Society, Pasadena. Documenten waarbij geen andere verwijzing wordt gegeven, zijn in het TS-archief in Pasadena.

[2]*Damodar and the Pioneers of the Theosophical Movement*, Sven Eek, Theosophical Publishing House, India, 1965, blz. 47.

[3]'Letters of W.Q. Judge', *The Theosophist* (52:4), januari 1931, blz. 211.

[4]*Damodar*, Sven Eek, blz. 48.

plaats in Venezuela had ontdekt voor mijnbouw, waar het erts gemakkelijk kon worden gewonnen. Hij ging naar Campana in Venezuela en liet mij, onwetend en onervaren als ik was, achter om de Society te leiden zonder dat ik iets wist over de leden ervan.

Judge keerde na enige tijd terug armer dan tevoren en in nood omdat door zijn lange afwezigheid zijn advocatenpraktijk was geruïneerd. Ik hoopte dat hij nu meer tijd zou kunnen wijden aan de TS, maar hij kreeg een aanbod om naar Mexico te gaan, en vertrok plotseling. De onderneming, wat het ook was, mislukte ook daar, en hij keerde ontmoedigd terug.[1]

In Venezuela kreeg Judge Chagres-koorts, een kwijnende ziekte waarvan hij nooit volledig herstelde. In 1883 hadden zijn speculatieve ondernemingen in Zuid-Amerika hem platzak gemaakt met een grote schuld en zonder advocatenpraktijk. Hij loste die schulden geleidelijk af in de loop van het grootste deel van zijn leven. In 1883 nam hij zijn theosofische werk weer op en hielp bij het oprichten van de Aryan[2] Theosophical Society van New York City. Om bij het publiek belangstelling te wekken hield hij bijeenkomsten – en hoewel hij in het begin de enige aanwezige was, hield hij ze als voor een groot publiek.

Judge had zijn correspondentie met Dāmodar voortgezet, en op de achterkant van Dāmodars brief van 11 juni 1883 stond een boodschap: 'Je kunt maar beter hierheen komen M∴'[3] In 1884 had Judge het gevoel dat hij naar India kon gaan, hoewel niet bekend is hoe hij zijn financiële problemen regelde en voorzag in het onderhoud van zijn vrouw. Vroeg in dat jaar ging hij naar Engeland waar hij de Sinnetts, de Arundales en andere leden in Londen bezocht; daarna ging hij in Parijs HPB en Olcott helpen. Judge wilde graag doorreizen naar India, maar Olcott en HPB vonden dat hij een poosje bij hen zou moeten blijven. Eerst aarzelde Judge en zag niet in dat zijn eerste taak was om HPB te helpen bij wat *De geheime leer* zou worden.

In India bereikte de verstandhouding tussen Alexis en Emma

---

[1]Verslag van Abner Doubleday aan Elliott Coues, voorzitter van de Amerikaanse Raad van Toezicht (1885-6).

[2]Het woord 'Aryan' [arisch] had in Judge's tijd geen negatieve betekenis en verwees naar het volk van Āryāvarta (India), een Sanskrietwoord met de betekenis 'verblijf van de edelen'.

[3]Het origineel van WQJ's brief in antwoord op de brief van Dāmodar, waarop M op de achterkant zijn boodschap schreef, is in het archief van de Theosophical Society, Adyar; Dāmodars brief ontbreekt.

Coulomb en de Raad van Toezicht in Adyar intussen een kritiek punt. HPB had Mw. Coulomb voor het eerst in Caïro ontmoet in het begin van de jaren zeventig, toen zij HPB hielp, die na een schipbreuk zonder geld zat. Jaren later toen de Coulombs platzak in Bombay aankwamen, deden ze een beroep op HPB om hulp. Vergeefs probeerde ze hen aan werk te helpen, en ten slotte nodigde zij ze uit om naar Adyar te komen om tijdelijk aan het hoofdkwartier te werken. Ze maakten zich al snel onmisbaar bij de dagelijkse karweitjes aan het hoofdkwartier, en ze liet hen blijven. Er ontstond een crisis kort voordat HPB in 1884 naar Europa vertrok, toen ze voorkwam dat Mw. Coulomb een toegewijd lid voor 2000 roepies zou oplichten. Na het vertrek van HPB verslechterde de relatie tussen de Coulombs en de Raad voortdurend, en het echtpaar werd ten slotte gevraagd te vertrekken. Rond die tijd benaderden de Coulombs *The Christian College Magazine* in Madras met een aanbod om voor geld 'belastende informatie' te verstrekken over HPB en de Theosophical Society.

Toen Judge hoorde hoe ernstig de situatie aan het hoofdkwartier in Adyar was, zette hij zijn reis naar India voort, gewapend met alle bevoegdheden en aanmoediging die hem ook maar konden worden gegeven. Olcott, als voorzitter-stichter, gaf hem twee documenten: ten eerste 'de bevoegdheid om, als hij dit nodig zou achten, de door mij [Olcott] benoemde Raad van Toezicht in India op te heffen, en op welke manier ook voor mij in India of in een ander deel van de wereld als voorzitter op te treden, als hij dat nodig zou vinden en zoals hem misschien op de gebruikelijke manier wordt geadviseerd'; en een tweede, waarin hij hem opnieuw benoemt als 'secretaris en penningmeester van de Theosophical Society, met het recht om die functies in Azië uit te oefenen'. Voordat Judge vertrok, ontving hij de volgende boodschap van meester M:

> Omdat ik je binnenkort in Adyar verwacht te zien, wil ik je doordringen van het feit dat veel van het toekomstige welzijn en van het *van blaam zuiveren* van de Society afhangt van jouw tact, discretie en ijver. *Wat je zaait zul je oogsten*. De verblinding van enkelen in de 'Raad' en de gevolgen ervan ontwikkelden zich een verwachte tegenslag. . . .
>
> Ga dan en red de zaak door de Society te redden. Wees nergens bang voor, ik zal ervoor zorgen dat je wordt geholpen. Voortaan zul je de derde zijn in de *duade*. Werk alle drie met hart en ziel in voor- en tegenspoed.

In Bombay schreef Judge op 15 juli aan Olcott dat de leden in India kalm bleven ondanks de Coulomb-affaire, en hij kon dus op weg naar Adyar veel theosofische groepen toespreken. Ten slotte kwam hij daar op 10 augustus aan en op 11 september verscheen de eerste aflevering van de aanval op de Society en op HPB in *The Christian College Magazine*.[1] In deze periode had Judge de kamers van HPB niet bezocht die de 'schrijn' bevatten waardoor boodschappen werden verstuurd naar en ontvangen van de meesters, hoewel hij Dāmodar verschillende keren daarover had gesproken. Nadat HPB naar Europa was vertrokken, hadden de Coulombs geprobeerd de schrijn en de muren van de kamer zo te maken dat het erop leek dat er vervalste boodschappen via valdeuren en schuivende panelen waren doorgegeven. Judge beschrijft de toestand van HPB's kamers waarin deze zich bevonden toen hij ze voor het eerst bezocht:

> Ik ontdekte dat Coulomb een gat in de muur achter de schrijn gedeeltelijk had voltooid. Het was zo nieuw dat de randen ervan onafgewerkt waren met uitstekende latten, en de pleisterkalk lag nog op de grond. Daartegenaan had hij een nog niet voltooide teakhouten kast geplaatst, speciaal daarvoor gemaakt met een onecht paneel dat het gat in de muur verborg. Maar het paneel was te nieuw om te functioneren, en men moest het met geweld intrappen om aan te tonen dat het er was. Alles was oneffen, niet gesmeerd en niet afgeschuurd. Hij was weggestuurd voordat hij tijd had gehad het werk af te maken. . . . Dit alles werd ontdekt en onderzocht in het bijzijn van veel mensen . . .[2]

Judge was oorspronkelijk van plan veel tijd in India door te brengen, maar nadat de schrijn in het najaar van 1884 werd verbrand en het oktobernummer van *The Christian College Magazine* was verschenen, vertrok hij plotseling naar Amerika, zonder daarvoor een reden op te geven. Later zegt hij in een brief aan HPB, 'Wil je ∴ over mij vragen . . . ? Welke betekenis heeft zijn boodschap via jou dat ik 'blijk gaf van intuïtie door India te verlaten'?' (5 februari 1886).[3]

---

[1] Een artikel in twee delen getiteld 'The collapse of Koot Hoomi' (De val van Koot Humi) door George Patterson, *The Christian College Magazine*, september en oktober 1884.

[2] 'Madame Blavatsky in India. A reply to Moncure D. Conway', *The Arena* (5:28), maart 1892.

[3] *The Letters of H.P. Blavatsky to A.P. Sinnett*, 1925 (herdrukt 1973), blz. 313-14.

De gevolgen van de afgelopen zeven jaar van beproevingen, want dat waren ze, op het fysieke lichaam van Judge waren duidelijk voor A.E.S. Smythe op de stoomboot naar New York: 'Hij zag er oud en flets uit en als men mij had gezegd dat hij 33 was, zou ik hebben gezegd dat men er 20 jaar naast zat.'[1]

Bij zijn terugkeer in New York trad Judge in dienst bij het advocatenkantoor waar ook Olcotts broer werkte. Hij ging door met zijn brood te verdienen tot de laatste twee jaar van zijn leven, toen zijn gezondheid zo zwak werd dat de Amerikaanse TS hem onderhield. Toen hij weer in de advocatuur werkzaam was, gaf Judge zijn energie aan het verspreiden van de theosofie. Hij blies het werk in New York nieuw leven in, en reorganiseerde het overeenkomstig de oorspronkelijke doelstellingen en met de naam 'The Aryan Theosophical Society of New York'; hij hield regelmatig bijeenkomsten, startte een theosofische uitleenbibliotheek, en begon met het drukken van laaggeprijsde literatuur.

In april 1886 richtten Arthur Gebhard en Judge het tijdschrift *The Path* op, met Judge als redacteur en Gebhard als business manager. Dit werd later het officiële orgaan van de Amerikaanse TS. Terwijl hij overdag als advocaat werkzaam was, werkte hij daarna thuis tot diep in de nacht, omdat hij in het begin bijna elk artikel zelf moest schrijven onder verschillende pseudoniemen.

Het Amerikaanse werk werd in die tijd uitgevoerd door een Raad van Toezicht ingesteld door Olcott in 1884 toen hij in Londen was. Prof. Elliott Coues was op 4 juli 1885 gekozen als voorzitter van de Raad. In maart 1886 informeerde Judge bij HPB over dubbelzinnige telegrammen die hij uit verschillende delen van de Verenigde Staten had ontvangen en die zogenaamd door haar waren ondertekend, en vroeg haar hem te schrijven en te zeggen dat zij ze niet had gestuurd. Een maand later schreef hij Olcott uitvoeriger, en berichtte dat de Raad Coues, 'Censor van de . . . American Society for Psychical Research', had aangesteld, en wees erop dat Coues niets anders had gedaan dan het organiseren van 'een gnostische afdeling die nooit een bijeenkomst heeft gehouden en waarin hij het heeft over astrale bellen, lichamen en wat al niet', en hij schrijft naar allerlei leden om daarvan lid te worden.

> Op een dag komt een telegram naar de plaats van onze bijeenkomsten waarin opdracht wordt gegeven om de Aryan Branch te sluiten,

[1] 'William Quan Judge', *The Canadian Theosophist* (20:2), 15 april 1939, blz. 35.

> niemand toe te laten, en in stilte te luisteren naar de astrale bellen – *in de naam van KH en HPB*. Het was gericht aan de Society. . . . Onnodig te zeggen dat ik niet gek ben en er geen gehoor aan gaf.[1]

Coues probeerde toen een tweede New Yorkse afdeling op te richten achter de rug van Judge om, en Judge tekende protest aan bij de Raad. Coues' morele karakter was ook in twijfel getrokken, en Judge had reden te geloven dat de mysterieuze telegrammen van hem kwamen. Judge had in besloten kring gevraagd dat Coues als voorzitter zou aftreden, en deed een beroep op Olcott om de Raad te wijzigen vóór de volgende conventie zodat de zaken konden worden rechtgezet.

Olcott bedacht een oplossing die een confrontatie zou vermijden en schafte de Raad van Toezicht zowel in Adyar als in Amerika af. Hij telegrafeerde Elliott Coues om de conventie in Rochester, New York, tot 5 juli 1886 uit te stellen en op nieuwe instructies te wachten die onderweg waren, maar Coues hield toch de periodieke bijeenkomst van de Raad van Toezicht en las de getelegrafeerde instructies van Olcott voor. Per brief had Olcott opdracht gegeven om een conventie bijeen te roepen om een Algemene Raad van de Amerikaanse Afdeling te kiezen als dat deel van de Algemene Raad van de TS dat in Amerika verbleef. De conventie van 1886 werd ten slotte gehouden in oktober en, hoewel Coues niet aanwezig was, werd besloten om de Raad van Toezicht op te heffen en een nieuw bestuur in het leven te roepen waarin alle afdelingen vertegenwoordigd zouden zijn, en één enkele functionaris zou dienen als General Secretary en als penningmeester. W.Q. Judge werd gekozen om dat ambt te vervullen in de nieuw ingestelde Amerikaanse Afdeling van de Algemene Raad.[2] Door het publiceren van *The Path* was Judge ongetwijfeld bekend geworden bij alle leden en bij de voorzitters van de afdelingen van de TS in Amerika. De geschillen tussen Coues en Judge duurden voort tot Coues op 22 juni 1889 door het dagelijks bestuur van de Amerikaanse Afdeling uit de Theosophical Society werd gezet.

Onder leiding van Judge werden stappen gezet om de leden die verspreid in de Verenigde Staten woonden in denken en daden te verenigen. Hij begon met alleen zichzelf als voornaamste spreker, maar beschikte ten slotte over drie mensen die full-time rondreisden om

---

[1]TS Letter Copying Book 1A, blz. 60.

[2]Notulen van alle Amerikaanse conventies in 1886 zijn opgenomen in het 'Records Book', blz. 19-32.

lezingen te geven om de worstelende groepen te helpen en om centra op te richten. *The Path*, brochures en gespecialiseerde kleine tijdschriften werden regelmatig rondgestuurd onder de leden, waardoor ze contact met elkaar onderhielden en in verbinding stonden met het hoofdkwartier in New York. Lokale sprekers werden aangemoedigd om nieuwe centra te beginnen in plaatsen in hun omgeving. Terwijl er slechts ongeveer een dozijn afdelingen waren in 1886, waren er tegen 1896 meer dan honderd.

HPB en Judge zetten hun nauwe samenwerking voort. In een brief aan hem van 3 oktober 1886 schreef ze:

> Het probleem bij jou is *dat je de grote verandering niet kent* die zich enkele jaren geleden in jou heeft voltrokken. Bij anderen is soms hun astrale lichaam veranderd en vervangen door dat van adepten (en van elementaren) en zij beïnvloeden de *uiterlijke* en de *hogere* mens. Bij jou is de NIRMĀṆAKĀYA en niet het 'astrale' met jouw astrale versmolten. Vandaar de duale natuur en de strijd.

In HPB's brief aan Judge als General Secretary van de Amerikaanse Afdeling, gedateerd 3 april 1888, die op haar verzoek zou worden voorgelezen op de Amerikaanse conventie, noemde ze Judge 'het hart en de ziel' van de TS in Amerika, en zei: 'Het is voornamelijk, zo niet geheel, aan jou te danken dat de Theosophical Society in 1888 nog bestaat.'[1] En ook, in een brief over Judge en het Amerikaanse werk, gedateerd Londen 23 oktober 1889, sprak ze over hem als '*deel van haarzelf sinds een aantal eonen* . . . het *antaskaraṇa* [de schakel] tussen de twee manassen, het Amerikaanse denken en de Indiase esoterische kennis – of beter gezegd die van de andere kant van de Himālaya'.

Rond 1887 hadden leden Judge gevraagd of er met esoterisch werk kon worden begonnen, en hij schreef HPB in mei over zo'n stap. Ze zei te wachten. Ergens begin 1888 of misschien eind 1887 had HPB een gesprek met meester KH over de algemene toestand van de TS, en hij vertelde haar dat hoewel het werk van de TS in Adyar liep als een trein, het 'een zielloos lijk'[2] was, en dat de zaken een zodanig punt hadden

---

[1] *Tweede jaarlijkse conventie* – 22-23 april [1888], Amerikaanse Afdeling van de Theosophical Society, Sherman House, Chicago, Illinois; herdrukt in *H.P. Blavatsky aan de Amerikaanse Conventies 1888-91*, blz. 15.

[2] *Letters from the Masters of the Wisdom*, eerste reeks, getranscribeerd en verzameld door C. Jinarājadāsa,Theosophical Publishing House, Adyar, India; 5de ed., 1973, brief 47, blz. 100-3 (6de ed., 1988, brief 60, blz. 125-7).

bereikt dat de meesters geen invloed meer konden uitoefenen op de TS, en dat ze deze moesten loslaten. HPB's reactie in 1888 was om voor te stellen een Esoterische Sectie op te richten gebaseerd op de oorspronkelijke aanwijzingen die door de meesters waren gegeven. Toen Olcott hoorde van de bedoeling van HPB om een innerlijke groep van theosofen op te richten, haastte hij zich naar Londen om haar ten koste van alles daarvan af te houden, en op 7 augustus verliet hij Bombay. Als meester KH niet tussenbeide was gekomen, zou de Society toen misschien zijn gesplitst. Op een dag aan boord van het stoomschip *Shannon* ontving Olcott voor de kust van Brindisi een brief van meester KH waarin stond:

> Om je, gezien je huidige verwarring, te helpen: HPB heeft niets te maken met administratieve details, en moet daarvan vrij worden gehouden, voor zover haar sterke karakter kan worden beteugeld. Maar *je moet iedereen vertellen*: *met occulte zaken heeft ze alles te maken*. We hebben haar *niet* verlaten; ze is *niet* 'overgeleverd aan chela's'. Ze is *onze directe vertegenwoordigster*. Laat je intuïtieve loyaliteit ten opzichte van haar niet verstoren door je achterdocht en verontwaardiging over 'haar vele dwaasheden'. . . .
>
> Je gedachten over *De geheime leer* heb ik ook opgemerkt. Je kunt er zeker van zijn dat wat zij niet op wetenschappelijke of andere boeken heeft *gebaseerd*, door ons werd gegeven of *ingefluisterd*. Elke fout of verkeerde gedachte in het werk van andere theosofen die door haar wordt verbeterd en toegelicht, *werd door mij verbeterd*, *of in opdracht van mij*. Het is een waardevoller boek dan zijn voorganger, een overzicht van occulte waarheden waardoor het nog jarenlang een bron van informatie en instructie zal zijn voor de serieuze onderzoeker.[1]

In Londen publiceerden HPB en Olcott in het oktober- en novembernummer van *Lucifer*, 1888, een gezamenlijke verklaring over het vormen van een Esoterische Sectie; het kwam erop neer dat onder leiding van HPB zou worden begonnen met een innerlijke sectie van het werk; die sectie zou worden opgericht 'volgens de OORSPRONKELIJKE AANWIJZINGEN opgesteld door de *werkelijke* stichters van de TS'. Nadat *De geheime leer* in november was verschenen, nodigde HPB Judge uit om naar Londen te komen (Olcott was toen weer in Adyar). Samen stelden ze een inleidend memorandum en de regels van de Esoterische

[1] *Op.cit.*, brief 19, blz. 46-7 (6de ed. 1988, brief 19, blz. 48-9).

Sectie op. Daarna leidde Judge de Esoterische Sectie in Amerika als secretaris van HPB, en in december benoemde HPB Olcott als enige vertegenwoordiger van de ES voor Aziatische landen, maar al snel legde hij die functie neer.

In 1889 kochten leden van de Aryan Branch van de TS een druk- en zetmachine, en verzekerden zich van de diensten van een lid om deze te bedienen. Naast brochures, enz., omvatten de eerste publicaties drie kleine tijdschriften voor leden, Patañjali's *Yoga Aphorisms* (1889), Judge's *Echoes from the Orient* (1890), zijn weergave van de *Bhagavad Gītā* met een inleiding en voetnoten (1890), *Letters That Have Helped Me* (1891) en *The Ocean of Theosophy* (1893). In 1895 schatte Judge dat er door de Aryan Press een half miljoen folders waren gedrukt.

Na de dood van HPB in 1891 stonden William Q. Judge en Annie Besant samen aan het hoofd van de Esoterische Sectie. Als Amerikaanse General Secretary en later bovendien als vicevoorzitter van de TS bleef Judge zich richten op het werk in Amerika. Hij sprak over theosofie op het Parlement van Religies tijdens de Wereldtentoonstelling in Chicago in 1893, en het jaar daarop op het Religieus Parlement van de Midwinter-tentoonstelling in San Francisco. Na de conventie in Adyar in december 1891 werd de gezondheidstoestand van kolonel Olcott zodanig dat hij niet langer in functie wilde blijven, en hij nam op 21 januari 1892 ontslag als voorzitter van de Theosophical Society. Judge stelde de Afdeling en andere General Secretaries op de hoogte van deze stap, en omdat hun jaarlijkse conventies kort daarop zouden worden gehouden, weerspiegelden hun besprekingen de opvattingen van hun leden over het voorzitterschap. Op de zesde jaarlijkse conventie in Amerika op 24-25 april werd Judge gekozen om Henry S. Olcott als voorzitter van de TS op te volgen; de conventie besloot verder dat kolonel Olcott zou worden gevraagd zijn ontslag te herroepen.[1]

Hetzelfde jaar ging Judge naar Londen om op 14-15 juli de tweede jaarlijkse conventie van de Europese Afdeling bij te wonen. G.R.S. Mead, de Europese General Secretary, kondigde aan dat de Europese leden bijna unaniem voor Judge waren als voorzitter, en de conventie hoefde dit slechts te bevestigen. Hij deelde ook het verzoek mee van de Amerikaanse leden om Olcott te vragen zijn ontslag opnieuw te overwegen. Maar het antwoord van Olcott van 25 mei werd door de

[1]Sixth Annual Convention Report, 1892, blz. 19.

Europese leden als definitief gezien – dat hij het niet zou heroverwegen – en Judge werd tot voorzitter gekozen.

Een brief van Bertram Keightley, General Secretary in India, gericht aan de Europese conventie, berichtte dat het verzoek van de Amerikaanse conventie om kolonel Olcott te vragen zijn besluit opnieuw te overwegen unaniem en enthousiast werd gesteund. Wat de voordracht van Judge betreft, zouden zij het Amerikaanse voorbeeld volgen als Europa dat ook deed. Maar Olcott was diep geroerd door de verzoeken om als voorzitter aan te blijven, overwoog de zaak opnieuw, en op 17 augustus 1892 trok hij zijn ontslag in.[1] Hij bleef voorzitter tot zijn dood in 1907.

Judge was altijd ontvankelijk geweest voor de invloed van de meesters. Hij ontving boodschappen van hen, soms in zijn eigen handschrift, soms in dat van hen.[2] Er waren echter mensen die hem ervan beschuldigden dat hij valse boodschappen verstuurde. In 1894 beschuldigden Olcott, Besant en verschillende leden Judge ervan de namen van de mahātma's en hun handschrift op brieven aan anderen te 'misbruiken' – een beschuldiging die kennelijk voortkwam uit het feit dat ze niet beseften dat de meesters vaak gebruikmaken van chela's, zoals Blavatsky en anderen, om hun boodschappen in het handschrift van de meester over te brengen. Olcott vroeg Judge alle TS-functies neer te leggen, maar Judge telegrafeerde: 'Beschuldigingen absoluut vals. Je kunt de stappen ondernemen die je nodig acht; ik ga in juli naar Londen.' Ze ontmoetten elkaar in Londen zoals gepland, en hoewel Judge en anderen hen adviseerde dat ze niet zo'n proces konden voeren zonder een dogma te maken van het bestaan van de meesters, probeerden ze dat toch. De zaak werd niet ontvankelijk verklaard, en Besant stelde dat de beschuldigingen door andere partijen buiten alle proporties waren opgeblazen en dat ze er nooit aan had getwijfeld dat Judge in feite boodschappen van de meesters had ontvangen.

De aanval werd echter voortgezet nadat een afvallige Engelse functionaris, Walter R. Old, aan de redacteur van de *Westminster Gazette* in Londen papieren overhandigde, zogenaamd over de 'zaak Judge' en die Olcott aan hem had toevertrouwd. Judge werd opnieuw zwartgemaakt

---

[1]Seventeenth Anniversary of The Theosophical Society, Adyar, 27-29 dec. 1892, blz. 2.

[2]Zie W.Q. Judge aan A.P. Sinnett, 1 aug. 1881, en aan HPB, 5 feb. 1886, in *The Letters of H.P. Blavatsky to A.P. Sinnett*, blz. 312-14.

op de jaarlijkse conventie in 1894 in Adyar en Besant uitte opnieuw haar beschuldigingen. Dit had tot gevolg dat de afgevaardigden op de jaarlijkse conventie van de Amerikaanse Afdeling, in een poging om Judge tegen verdere aanvallen te beschermen, zich 'volledig autonoom' ten opzichte van Adyar verklaarden, hoewel ze Olcott als voorzitter-stichter erkenden; ze kozen Judge als voorzitter voor het leven van de Theosophical Society in Amerika, en werden gesteund door groepen en leden van andere Afdelingen. Daarop trok Olcott het lidmaatschap in van alle personen en ontbond de akten van oprichting van alle afdelingen die Judge steunden.

Judge zette zijn theosofische werk voort, maar vele jaren van onafgebroken werk en de gevolgen van de Chagres-koorts eisten ten slotte hun tol. William Quan Judge stierf op 21 maart 1896, kort voor zijn 45ste verjaardag. Zijn laatste woorden waren: 'Laat er kalmte zijn. Houd vol. Haast u niet.'

Claude Bragdon, een Amerikaanse architect, schrijver en theosoof, omschrijft hem als volgt:

> Niemand rijst op uit het vage vergeetboek van dat recente – hoewel al verre – verleden met een innemender verschijning dan deze knappe Iers-Amerikaan, en ik durf te zeggen dat in een beweging die een kweekplaats is geweest van grootsheid, niemand zo snel zo'n kracht, zo'n vermogen, zo'n inzicht ontwikkelde als Judge toen hij onder druk stond.
>
> Er is overvloedig bewijs, afgezien van het beste bewijsmateriaal dat er is – de vruchten van zijn werk – dat hij onder leiding stond van de meesters. Eén adept schreef over hem, 'wanneer de *tegenwoordigheid* op hem rust, wéét hij, daar waar anderen slechts vermoeden of gissen'. In dezelfde brief wordt naar hem verwezen als degene 'die van alle *chela's* het meeste lijdt en het minste vraagt of zelfs verwacht'. Hij was bijzonder vriendelijk en zachtaardig; streng voor zichzelf, maar mild voor anderen. Keightley heeft eens gezegd: 'Judge heeft laten zien dat een leven zoals dat van Jezus te verwezenlijken is.' Hij was iets wat zeldzaam en bewonderenswaardig is, een *praktische* mysticus. Een van zijn laatste boodschappen aan zijn nauwe kring van volgelingen was dat ze door werkelijke ervaring moesten leren, dat occulte ontwikkeling het best, het snelst en het veiligst komt door trouw de kleine dagelijkse plichten te vervullen.
>
> – *Episodes from an Unwritten History*, blz. 24-5